Osmanoğulları'nın öyküsü
hiç böyle anlatılmadı

DÜNYANIN İLK GÜNÜ

İMPARATORLUK I

ROMAN

BEYAZIT AKMAN

Epsilon

On beşinci yüzyılda, 19 yaşındaki genç sultan,
bütün dünyanın kaderini değiştirmek üzereydi...

Doğu Roma'nın merkezi Konstantinopol'den kaçırılan Alexander, yaşayabilmek için çocukluk aşkından ayrılmak zorunda kalır. Aşkına tekrar kavuşmaya söz veren Alexander, doğduğu topraklara hiç beklenmedik bir şekilde geri dönecektir. Aradığı adaleti başka topraklarda bulmuş ama ilk aşkını hiç unutmamış bir yeniçeri olarak... Aynı tarihlerde ve aynı coğrafyada, kaybettiği sevgili eşinin yasıyla birlikte elçiden çok seyyah olup çıkan İtalyan Alberti Balbi ise el yazması eserler kopyalayıp çoğaltan Müslüman bir kıza, Nilüfer'e vurulur. Alberti'nin, adeta eski aşkının ve yasının doğal bir uzantısına dönüşen bu imkânsız aşkı satır satır döktüğü gizli defteri, gittikçe tarihin en önemli tanıklarından birine dönüşecektir. Zira aynı dönemde, 19 yaşındaki bir sultan, genç Mehmet, sadece Alexander ve Alberti'nin değil, bütün dünyanın kaderini değiştirecek bir olayı, İstanbul'un fethini gerçekleştirmek üzeredir...

Amerika'da yaşayan genç akademisyen Beyazıt Akman'ın üniversite kütüphanelerindeki kaynaklarla birlikte yerli ve yabancı yüzü aşkın eseri inceleyerek beş yıllık bir araştırmanın ardından yazmaya başladığı İmparatorluk, göz kamaştırıcı bu epikle açılıyor. Manisa'dan başlayıp İtalya'ya kadar uzanan, Gütenberg'den Bellini'ye değin pek çok tarihi simayı bir araya getiren roman, Hıristiyan-Müslüman ilişkilerine ve Doğu-Batı ikilemine dair birçok şeyi yerinden sarsacak. Şövalyelerle yeniçeriler arasındaki çarpışmalar, nakkaşlarla Venedikli ressamlar arasındaki diyaloglar ve kültürlerle yürekler arasındaki gelgitlerle bezeli bu uzun soluklu aşk ve savaş romanı; çok uzun zamandır eksikliği hissedilen renkli ve görkemli bir imparatorluk panaroması sunuyor. Alexander'ın aşkını, Alberti'nin hüznünü ve Mehmet'in azmini film izlercesine, bir solukta okuyacak, bir daha unutamayacaksınız.

İmparatorluk, Dünyanın İlk Günü'yle başlıyor...

ISBN-978-9944-82-196-4

9 789944 821964

Kapaktaki imge:
Fatih Sultan Mehmet'in kılıcı

25 TL

www.epsilonyayinevi.com
online alışveriş: yenisayfa.com.tr

DÜNYANIN İLK GÜNÜ

İmparatorluk I

Beyazıt Akman

DÜNYANIN İLK GÜNÜ
İMPARATORLUK I

Yazan: Beyazıt Akman
Genel Yayın Yönetmeni: Meltem Erkmen
Düzenleme: Gülen Işık
Düzelti: Fahrettin Levent
Kapak Tasarım: Berna Özbek Keleş

3. Baskı: Nisan 2010

ISBN: 978 9944 82-196-4

C Beyazıt Akman / Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd Şti

www. imparatorluk.com
www.beyazitakman.com

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaası
Çiftehavuzlar Yolu
Acar Sitesi No: 18 Davutpaşa
Tel: (0212)674 97 23

Yayımlayan:
Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San Ltd Şti.
Osmanlı Sk. Osmanlı İş merkezi 18/4-5 Taksim / İstanbul
Tel: 0212 2523821 pbx Faks: 252 63 98
İnternet adresi: www.epsilonyayinevi.com
e-mail: epsilon@epsilonyayinevi.com

Orta Asya'da, yazılı kaynaklara göre altıncı yüzyılda Türk adlı bir kavim ortaya çıktı. Çeşitli nedenlerle kavim asırlar sonra dünyaca başka eşi görülmeyen yüzyıllar sürecek bir göçe başlayarak Batı Asya, Orta Doğu, Mezopotamya ve Anadolu topraklarında kademe kademe hüküm sürdü. Türklerin ilerlemeleri Küçük Asya adı verilen Anadolu'nun batısında Roma İmparatorluğu'yla karşılaştıklarında durdu. Yüzlerce yıldır Araplar, Slavlar, Hunlar, İranlılar, Bulgarlar ve Macarların tıkanıp kaldıkları yerde Türkler de yolun sonuna gelmişlerdi.

On beşinci yüzyılın ortasında, 19 yaşında bir genç bütün dünyanın kaderini değiştirecek bir olayı gerçekleştirmek üzeredeydi.

GİRİŞ
KEMANKEŞİN SIRRI

1

Konstantinopol

Mavi gökyüzünü sivri bir iğne gibi delip geçen ok, geniş bir kavis çizerek zifiri toz ve barut sisinin içine tekrar girdi. Çıkardığı ses bir yılanın tıslamasına öyle benziyordu ki aşağıdaki mahşeri kalabalık, havada hızla yol alan bu nesnenin uçan bir yılan olduğuna yemin edebilirdi.

Top gümbürtülerinin, kılıç şakırtılarının, naraların ve çığlıkların arasında kendini hissettiren tıslama, okun ucundaki temreninin fildişi oluşundandı. Okçu ustaları bir zamanlar atları ürküten Timur'un heybetli fillerinden intikam alırcasına kullanmışlardı bu fildişlerini. Ok, şu anda ulaşmakta olduğu hedefinden beş yüz kilometre kadar uzaklıktaki Ilgaz'ın ormanlarında, gencecik çam ağaçlarından oyulmuş bir çubuğa takılıydı. İsfendiyar Bey'in babasının sadık adamları tarafından özenle seçilmişti ağaçlar. Sırf ok yapmak için yetiştirilen körpe çamlar ne kadar genç olurlarsa, oklar o kadar kaliteli olurdu. Ok, bugün gökyüzünde uçarken sanki arkasında bıraktığı Karadeniz'in yemyeşil dağlarına da kendini kanıtlamak istiyordu.

Ok olmak için, bugün için, kullanıldığı kuşatmanın kaderini değiştirmek için, tam yetmiş yedi yıl beklemişti. Bir tımarlı okuydu, türünün tek örneği; fırınlama işleminden

sonra en az elli yıl bekletilmesi gereken bir tımarlı. Yeleğinin tüyleri, küçücük bir tavşanı ağaçlarla kaplı bir armanda yüzlerce metre yükseklikten kolaylıkla seçebilen bir kartalın kanatlarından başka bir şey değildi. O da avına ilerleyen bir kartal gibi hızla yayından kurtulmuş, adeta özgürlüğüne kavuşmuştu.

Ancak hedefine ulaşması pek de kolay olacağa benzemiyordu. Bin yılı aşkın bir süredir kaynaya kaynaya artık kayalaş mış üç ayrı suru aşmak zorundaydı.

önce yirmi metre uzunluğundaki, kan gölüne dönmüş hendeği geçti, bir metrelik göğüsleme duvarını aştı, sekiz metre yüksekliğindeki, iki metre kalınlığındaki dış suru adeta yalayarak ilerledi. Akdeniz'in sıradağlarını andıran, kilometrelerce uzunluğundaki ceset yığınlarını aşıp, devasa kuşatma kulelerinin ve top güllelerinin arasından sıyrıldı. Ama yaklaşık on beş metre boyundaki iç surlardaki kulelerden birinin mazgalına çarptı. Sura öyle hızlı çarpmıştı ki, vurduğu kısmın taşlarını kopardı; sanki sura değen temren değildi de Timur'un fillerinden biriydi. Ufalanan taş parçaları, gediklerin hemen yanında sura tırmanmaya çalışan Türk'leri kızgın zift yağı dökerek haşlayan iki Yeni Roma askerine çarptı, bir tanesinin gözünü kör etti.

Kemankeşin hedefi bu değildi.

Yorgundu, bitkindi, sırtındaki acı gittikçe artıyordu.

Bir hilal şeklinde, sağ omzunun hemen üstünde tuttuğu elinin işaret ve baş parmaklarını sırtındaki tirkeşe bir kere daha götürdü. Bir cımbız halini alan parmakları arasına bir kartal çubuğu daha aldı, sol elinde sıkıca tuttuğu yayına ustalıkla bir çırpıda yerleştiriverdi. Oku tutan elinin orta parmağının ucunda hafif bir tümsek vardı. Bu nasır, ok tutmaktan değil, kamışla yazı yazmaktan olmuştu. Ocaktaki her yeniçeri gibi onun da bir sanat dalında marifeti olması lazım geldiğinden, ocağa alındığı yedi yaşından beri hat sanatıyla uğraşmıştı.

Çizdiği binlerce vav'ı *kaf'ı* düşündü, gözünün önünden mim'ler, nun'lar geçiyor, önüne doğru akmakta olan katran

katran kanlarda o, ebrunun içine dokunmuş bir *elif,* yanında bir *mim* görüyordu. Sanki kırmızı bir okyanusun içinden bir vav gemisi geçiyordu. Ancak hattatlıkta okçulukta olduğu kadar ilerleyememiş, icazetini ancak yirmisine geldiğinde alabilmişti.

Yerde diz çökmüşken, arkasındaki karmaşada sırtına arkadaşlarından biri çarptı ve kirişe geçirdiği okunu yere düşürdü. Kana bulanan okunu yerden aldığında, hokkasına batırıp çıkardığı kamış kalemini hatırladı.

Kabzayı sol eliyle tekrar kavradı. Önce serçe parmağını, daha sonra yüzük ve ona parmaklarını milimetrik bir hizayla kabzaya sardı. Şimdi bir saniye bile sürmeyen ve bilinçdışı yaptığı bu hareketim ustalıkla öğrenmesi için devşirme emini ne kadar da çok uğraşmıştı. Ne de olsa kaderin garip bir cilvesiyle yeniçeri olmasını sağlayan kişi de oydu.

Sol eli yayı tuta tuta su toplamış, geceleri ocakta gizli gizli ağlamıştı. Günde 33 sefer yay çekerek başladığı talimleri, daha sonra 66'ya kısa zamanda da 99'a çıkarmış, bir yıl içinde ocakta pek âdet olmadığı halde günde bin defa yay çeker olmuştu. Kimsenin dokunmaya cesaret edemediği boğa sinirlerinden kurutularak yapılmış yaylan bir çırpıda çeker, çektikten sonra da başka yok mu dercesine etrafına bakınırdı.

Ama şimdi o bunu değil, acemioğlanı olduğu, ortasına odun taşıdığı günleri düşünmeliydi. Savaşın başından beri pek çok hedefini isabet ettirmesinden olsa gerek, belki biraz böbürlenmişti.

Üstadından yedi yıl kadar önce aldığı, sadece hünerli tirendazların kulaklarına fısıldanan kemankeş sırrını bir kere daha aklından geçirdi. Ucundan kan damlayan okunu kulak memesine kadar çekti, savaşın başından beri duyduğu o meşhur Cenevizli şövalyeyi, oradan buradan delinen surların arasından bulmaya çalışarak, tek gözünü kırpmadan, yeryüzündeki seçili insanların yapabileceği şekilde kabzanın hem içinden hem dışından nişan alarak seçti.

"Ya Hak!" nidasıyla semaya fırlayan ok, geniş bir yay çi-

zerek bin gez ötedeki surların arkasına, canhıraş savaşan seçkin Rumların arasından süzülerek geçti ve iki surun arasında O'nu yakaladı.

Cenevizlinin zırhı hem önden hem arkadan delinmişti.

Yeniçeri İskender, sırtına saplı mızrağın acısına artık dayanamayacağını hissetti.

2

Vatikan

Aluvixe Diedo şehrin duvarlarının başladığı Sant'Angelo kalesine gelince atından öyle bir telaşla indi ki, az kalsın düşecekti. Başka bir gün olsa Roma topraklarına basmaktan büyük bir gurur ve haz duyardı. Ama bugün, bir aydan fazla süren, Konstantinopol'den başlayıp, bütün bir Akdeniz'i aşmak zorunda kaldığı yolculuğundan ötürü çok yorgundu.

Yine de ne kaptanlığını yaptığı bu zorlu deniz yolculuğu, ne de bazen sadece günde iki saat uyuyarak geçirdiği Önceki elli dön günün acısı iletmek zorunda olduğu haberin ağırlığı kadar rahatsız ediyordu onu. Atının mahmuzundan ayağını alıp Roma'nın toprağına bastığında hissettiği acı, haftalardır iyileşmek bilmeyen ve iyiden iyiye kurtlanan bacağındaki derin kılıç yarasından da öteydi. Diedo, bugün ona sorsalar, haberi iletmektense bacağını hepten kesip atmayı yeğlerdi.

Topallayarak yürüdüğü kalabalık sakakta onu görenler hırsız sanıyordu. Üzerindeki mavi deniz kaptanı üniforması, ayaklarındaki pahalı çizmeleri ve başındaki üst düzey kumandanlara özgü kulaklı başlığı, bu çapulcu görünen adamın olamayacak kadar değerliydi. Adamın vebalı olduğundan da şüphe etmeseler, onu çoktan izlemeye almış iki hırsız bu elbise için kendisini rahatlıkla soyabilirlerdi. Belki de bu adam

bir korsandı ve aylardır esir aldığı bir Venedik kaptanının elbiselerini giyiyordu. Hızlı hızlı ilerleyişi ise büyük ihtimalle onun yine yanlış bir iş gördüğünün, bir yerlerden kaçtığının habercisi değil miydi?

Fakat Diedo etrafındakilere hiç aldırmadan yürümesine devam etti. Zira ona iyice bakan birkaç kişinin dışında dikkat da çekmiyordu, çünkü sokaktaki gürültülü kalabalığın durumu onun görüntüsünü fazlasıyla bastırıyordu. Üzerlerinde pislikten siyaha çalan kahverengi keçelere hürünmüş bir grup rahip sırtlarını zincirle dövüyor, hep bir ağızdan "İsa bizi bağışla!" diye yakarıyorlardı. Son birkaç yıldır ülkenin başına bela olan vebanın kendi günahlarından kaynaklandığına inanan hu grup, insanları kendilerine işkence etmeye çağırıyor, günahlardan ancak bu şekilde arınılabileceğine inanıyorlardı.

Giydiklerinden Vatikan muhafız alayına ait oldukları anlaşılan ikişerli gruplar ise, ellerinde kırmızı bir boya, kapı kapı dolaşıp vebalı evlere kocaman bir çarpı atıyorlardı. Kiminin duvarlarına, kiminin kapısına, gelişigüzel ve çirkin olarak kondurulmuş çarpılar evlere giriş ve çıkışı tamamen yasaklıyordu

Diedo'nun yanından geçtiği bir evde de aynı şey olurken, dışarı fırlayan adam muhafızların üzerine doğru yürüyerek, ne onun ne de ailesinin vebalı olduğunu iddia etti. Kapısına atılan çarpının ölüm anlamına geldiğinin fazlasıyla farkındaydı adam. Bu saatten sonra ne bir parça ekmek için sokağa çıkabilecekti ne de evine su taşıyabilecekti. Komşuları ise artık onun can düşmanı haline gelecek, ilk başta onlar gidiş gelişi keseceklerdi. Ama adamın, Özellikle içerde ağlaması dinmeyen küçük bebeğinin yemeğe ihtiyacı vardı. Muhafızlardan biri, böyle itirazlara alışık olduğu üzere, adamı kapıda görür görmez hemen kılıcına sarıldı.

"Yaklaşma!" diye uyardı.

"Fakat bir yanlışınız var saygıdeğer muhafızlar! Yalvarırım size, ne ben vebalıyım ne de ailem. . Biz sağlıklıyız, bakın

bakın, bende hiçbir iz yok,"diyerek ağlayan adam elbiselerini yukarı doğru sıyırarak gerçekten de iz olmadığını kanıtlamaya çalışıyordu.

“Yaklaşma, çabuk içeri gir!"

Muhafız onu bir kere daha uyardı. Elinde boya fırçasını tutan diğeri ise adamdan uzaklaşmaya çalışıyor, kendisine de veba bulaşsın istemiyordu.

Üzerine doğru gelen adama karşı ne yapacağını şaşıran muhafız, elindeki kılıcı adamın karnına saplayıverdi. Kapıda, elinde bebekle ve iki küçük çocuğuyla ağlayan kadın bakakalmıştı. Muhafızlar, hiç tereddüt etmeden bir başka eve çarpı koymak üzere yollarına devam ettiler.

Daha hızlı yürüyebilmek için yolun ortasından gitmeye çalışan Diedo önündeki insan dışkılarına basmamaya uğraşıyordu. Yolun ortası tenhaydı ve insan pislikleriyle doluydu; halk işlerini tenekelerde görüyor, pislikleri ise camlardan ve kapılardan dışarı fırlatıveriyordu. Duvarların dibinde yürümek her zaman daha güvenliydi, ama Diedo gibi acelesi olanlar hızlı gidebilmek için yolun ortasını seçerdi.

Dışkılara bata çıka yürüyen kaptan topallamanın da etkisiyle istediği hızda bir türlü yürüyemediği gibi şimdi bir de üstüne her an bir pislik düşme tehdidiyle karşı karşı kaldığından belki de ortadan gitmenin o kadar da mantıklı olmadığını düşünüyordu, ama telaşı ona bunu da unutturdu.

Şehre kuşbakışı bakıldığında “t' şeklindeki haçın ayağı gibi duran uzunca sokağın sonuna vardığında Diedo, St. Peter bazilikasını gördü ve haçın anık göbeğine geldiğini hissetti. IV. yüzyılda I. Konstantin'in, ilk Hıristiyan imparatorunun, İsa’nın on iki havarisinden Aziz Peter’in mezarı üzerine inşa ettirdiği görkemli binadan içeri girdiğinde Vatikan muhafızları Diedo'nun etrafını sardı.

Diedo, cebindeki Doğu Roma mühürlü kağıtları çıkardı ve "Kardinal Piedro Barbo’yu göreceğim," dedi.

Papa’ya ulaşması için Önce bazilika kardinalini bulması gerektiği bildirilmişti kendisine. Muhafızların ardındaki ka-

ranlık koridordan yaklaşan kardinal, Diedo'ya endişeyle baktı. Aradığı kardinalin kendili olduğunu söyledi ve onu takip etmesini işaret etti.

Labirentimsi koridorların başlarındaki rahatsız edici büyüklükteki kapıların her birinde bir çift rahip-muhafız bekliyordu; kardinalin işaretiyle, kapıları açıyorlar ve ardından da hemen kapatıyorlardı. Duvarlardaki titreyen meşalelerle aydınlatılmış koridorların loşluğu hafif küf ve rutubet kokusu alt katlara indikçe artıyor, üst katlara çıkmayı bekleyen Diedo, boğucu merdivenlerden döne döne aşağı indikçe sıkıntısı daha da anıyordu, indikleri mahzene yaklaştıkça kulaklarına çığlık sesleri gelmeye başladı. Burnunu yavaş yavaş rahatsız eden yanık kokusu da çabasıydı.

Yedi kat aşağı indiklerinde önlerine sağlı sollu parmaklıklarla kaplı hücrelerden mürekkep uzun bir koridor çıktı. Mahzendeki yanık, küf kokusu ve bağrışmalar birbirine katıştı. Hücrelerin yanlarından geçtikçe Diedo, herkes gibi sürekli duyduğu ve haberdar olduğu ama hiç görme fırsatı bulamadığı Katolik Kilisesinin engizisyon hücrelerinde olduğunun farkına vardı.

Sağındaki dar bir hücrede genç bir kadın beton bir sunağa Çırılçıplak bağlanmıştı; yanındaki iki rahip, kadının dişilik organını hemen yanlarındaki ateşte kızdırdıkları bir maşayı değdirerek dağlıyorlardı. Elinde maşayı tutan rahip Öfkeliydi:

“Seni pis cadı! Kutsal İsa'ya ihanet etmenin bedelini ödeyeceksin! Şeytan doğurmanın cezasını çekeceksin!"

Sunağın Öte tarafındaki rahip ise elinde İncil, hafif yüksek sesle Latince ayetler okuyordu.

Az ilerde sol taraftaki hücrede yaşlı bir adamın elleri arkadan bağlanmış, boynuna bir çeşit mengene geçirilmişti. Boynunu saran bir halkaya bağlı bulunan iki karış boyundaki demirin bir ucu adamın çenesine, diğeri göğsünün az yukarısına bastırıyordu. Tam ortada bulunan noktayı adamın tepesinde dikili muhafız çevirdikçe demir uzuyor, çeneye ve

göğse inanılmaz bir baskı uyguluyordu. Diedo günlerce insan boynunda takılı durabilen ve her gün biraz daha sıkılarak önce çeneyi parçalayan daha sonra damağa dayanarak boynu kıran bu aletleri daha önce duymuştu. Boyun kırıldığında bir damla kan akmadığından ve içerdeki damarlara bir zarar gelmediğinden, kurban uzun süre daha yaşayabilirdi, ama artık omuriliği parçalandığından kafası ve vücudu iki ayrı varlık gibiydi, Diedo, kendi de bir Katolikti, ama bu sahneleri Vatikan'da görmek ona tiksinti veriyordu, Din adına yapılan barbarlıkları asla kabullenemezdi, Katoliklik bu değildi!

Dip taraftaki daha büyükçe bir hücreye geldiklerinde içerideki kalabalıktan biri kardinale ve misafirine kapıyı açtı. Onlara sırtı dönük, kısa boylu, üzerinde siyah cüppesi, beyaz kuşağı ve uzun külahıyla kır saçlı yaşlı bir adam konuşuyor, etrafındaki mahiyeti, karşılarında elleri ve ayaklarından zincire vurulmuş, perişan bir haldeki adama bakıyordu.

“Jacobo, eğer ailenin ve diğer Yahudilerin kaçtıkları yerleri söylersen seni hemen öldürmeye söz veriyoruz,” dedi yaşlı adam.

Yere diz çökmüş halde bulunan Jacobo iki haftadır işkence görmüş olmanın verdiği yüzündeki yara berelerle konuşmakta zorluk çekerek belki de yüzüncü defa aynı şeyi tekrarladı:

“Bilmiyorum.”

“Kardeşin hemen dilini kesti ama yine de işkencelerimizden kurtulamadı."

Sırtı dönük adam şimdi Jacobo'nun yanındaki yan baygın gence bakıyordu. Gencin hemen üstünde kafatası parçalayıcısı adı verilen bir alet duruyordu, Gencin kafasında demir bir başlık ve başlığın üstünde dönmesini sağlayan kalın vidalı bir kol bulunuyor, vidanın sağından ve solundan sağlamca tutturulan demirler yere basan ayaklara temas ediyordu.

Jacobo umutsuzca kardeşine baktı. Bu sırada kardinal araya girdi:

"Efendini, bölmek istemem ama,' dedi, Konstaninopol'den bir haberci geldi."

Kısa boylu adam arkasını döndüğünde, Diedo, hemen belini büktü, ama bacağının yarasından fazla eğilemedi. Papa, Diedo'yu baştan aşağı dikkatle ama endişeyle süzdü.

“Ne zamandır yoldasın?"

“Tam olarak otuz iki gündür."

‘Adın ne?"

“Aluvixe Diedo."

"Ünlü İtalyan deniz kumandanı Aluvixe Diedo mu?"

Diedo evet anlamında başını salladı.

“Kuşatmanın çok uzadığı yolunda söylentiler geliyor. Ne haber getirdin?"

"Mehmet. ." diyerek başladı Diedo sesi titreyerek. “Sultan Mehmet.

Konuşamayacağını anlayınca cebindeki kâğıtları uzattı kardinale. Kâğıtları Diedo’dan bir hışımla alan papa Konstantinopol Kardinali İsidor’un iki satırlık notunu okuduğunda gözlerinin beyazı kırmızıya döndü.

Bu sırada arkalarından kısık bir ses işittiler. Jacobo umutvar i bir sesle. “Aldılar mı?..." diye sayıklıyordu. “Türkler şehri aldılar mı?"

Cevabı öğrenmesi çok önemliydi, zira bir kardeşi de Doğu Roma'ya köle olarak götürülmüştü.

Papa'nın yüzü artık öfkeden kıpkırmızı olarak yanındaki uşağının belindeki bıçağı çekti ve jacobo'nun yanında duran kardeşinin kalbine hızla sapladı. Bıçağı bir tur döndürdü, geri çekti ve kanını Jacobo'nun yanaklarına sürdü.

‘Seninle sonra görüşeceğiz,' dedi.

3

Chicago

Parlak zırhlar sarışın, mavi gözlü, elinde koca bir dosya olan gencin gözünü alıyordu. Chicago'dakiOna Çağ müzesinde sergilenen şövalyeler ne kadar da ürkütücüydü, Bu metal yığınları o kadar heybetliydi ki içlerine sanki iki kişi girebilirdi. Zırhların gergedan boynuzuna benzeyen sivri omuzluklarına, bir canavarı andıran yüz siperlerine bakmak bile izleyenleri korkutuyordu. Kimi kılıçlar bir insan boyundaydı.

Beyazıt'ın önünde durduğu şövalye zırhlarından bazdan müzenin girişindeki sağlı sollu ağızları açık aslanlardan bile daha heybetliydi. Amerika'nın en kalabalık metropollerinden birinin, en meşhur caddesinin, Michigan Avenue'nun he- men üzerindeki An Institute Of Chicago, dünyanın bütün medeniyetlerini bir arada toplamayı başarabilmiş ender, tapınakvari yerlerden biriydi. Tapınakvariydi çünkü, girişindeki yüksek merdivenleri, Roma sütunları taklit edilerek yapılmış heybetli girişi ve Osmanlı'nın selahatin camilerini andıran kesme taşlardan inşa edilmiş koca koca duvarları müze kelimesinin anlatabileceklerinden çok daha ötedeydi.

Beyazıt, yandaki Osmanlı Salonu'na girdi.Aradığı kişiyi bulmak için sabırsızlanıyordu. Salondaki rehber, gruba az

ötedeki müzayedede gerçeği satışa sunulan resimde tasvir edilen sultanı anlatıyordu:

"As you have all noticed, this large gallery is exclusively spared *for Mehmet* the Second, the Conqueror, who got Constantinople from the Eastern Roman Empire in 1453 after a very long, two-month siege..

Salondaki her şeyin beyaz olmasına titizlikle özen gösterilmiş gibiydi. İnsana inanılmaz bir genişlik hissi veren yüksek tavandaki sade spotlar, duvarların rengi, panoların kenarlan, tabloların çerçeveleri yer yer ışıltılı, kimi yerlerde mat, ama hep beyazdı. Burada sergilenenlerin kendileri yeterince göz alıcıymış da, etrafta başka bir renge gerek yokmuş gibi bir his vardı. Sarayın resimleri. Edirne ve İstanbul'un çiçek dolu bahçeleri, Osmanlı kadınlarının çeşit çeşit giysileri, hattatların gözlerini kör ederlercesine işledikleri *nasıkh* eserler, lalelerle bezeli kaftanlar, hilallerle donatılmış ebrular, zümrütün, yakutun ve daha kimbilir nice taşın binbir çeşit yeşili ve kırmızısı, altın varaklı alemler kendilerinden başka bir rengi kabul etmeyeceklerini haykırıyor gibiydiler. Yakutların ve zümrütlerin arasında kalan portrede ise bir sadelik hâkimdi; sultanın yüzündeki durgunluk, bakışlarındaki dinginlik sarığındaki ve kaftanındaki sıradanlık şaşırtıcıydı.

Grup yan vitrine geçti. Topkapı Sarayı'ndan sergiyi tamamlaması için özel metotlarla kopyalanarak getirilen Bab-ı Hümayun yazısının orijinaline baktıklarında grupta Arapça bilen pek az kişi hayranlığını belli edebildi. Rehber yazıyı tercüme ettiğinde ise kalabalık, portredeki basit adama bakmaktan kendini alamadı:

Mehmed the Second Fatih Ghazi Abu'l Fath Kayser-i-Rum, Khan of Khans, Grand Sultan of Anatolia and Rumelia, Lord of the Two Lands and the Two Seas, Shadow and Spirit of God amongst Men, Monarch of this Terrestrial Orb, Lord of the East and the West, Conqueror of Constantinople.

Beyazıt, Müzayede Salonu'na girdiğinde tam zamanında

geldiğini anladı. Portre açık anırmaya sunulmak üzereydi. İki görevli, beyaz eldivenlerle karşılıklı tuttukları resmi ağır ağır ve Özenle sahneye çıkardılar.

Kalabalıkta bir uğultu başladı. Şimdiye kadar pek çok replikasını gördükleri resmin gerçeğine bu kadar yakın olmak alıcıları da misafirleri de heyecanlandırıyordu.

Başkan açıklamaya başladı:

"This portrait depicts Mehmed II himself and it was drawn by an Italian artist, Gentille Bellini. Some scholars also interpret this as a proof that Islam actually doesn't prohibit the use of human images in art, given the fact that the Sultan himself was a devout Muslim..."

Açıklamasından sonra portreyi açık artırmaya sunan başkan ilk cevabı aldı;

"Five hundred thousand dollars!"

Açık artırmaya beş yüz bin dolardan başlanan resim aslında sürekli olarak sergilendiği National Gallery of London'dan müzayede için özel olarak getirtilmişti.

'One million dolllars!"

Salondaki meraklı kalabalık birden yükselmeye başlayan açık artırmayı merakla dinliyor, alıcılar ellerindeki numaraları indirip kaldırıyorlardı. Beyazıt'ın da içinde bulunduğu arka taraftaki misafirler heyecanla sonucu bekliyor, adım pek çok kereler duydukları o ünlü sultanın portresine ilgiyle bakıyorlardı.

"Three million dollars!"

Resmi ilk defa gören bir grup da hayretler içerisindeydi, çünkü onların hayallerinde canlandırdıkları "kan içici, barbar, merhametsiz" Mehmet bu olamazdı. Koskoca Roma'yı bitiren, üç gün üç gece şehirde oluk oluk kan akıtan da bu adam mıydı? Kiliselerde yüzyıllarca *Üç Boynuzlu Şeytan, Hıristiyanlığın yok edicisi* ya da *Deccal* olarak anılan bu solgun yüzlü kişi miydi?

'Five million dollars!"

Hayallerinde canlandırdıkları kişi daha çok pis yüzlü, ateş

suratlı, çatık kaşlı, ortaçağdaki boynuzlu keçiyi andıran şeytan tasvirlerindeki gibi biri olmuştu hep. Onu böyle resmeden pek çok hayal ürünü resim de vardı. Karşılarındaki resimdi gördükleri ise garip başlığı, kürklü kıyafetiyle, solgun yüzlü bir adamdı.

Müzayede başkanı "Ten million dollars! And the winner is number 47!" deyip tokmağı hızla masaya vurdu.

Beyazıt aradığı kişiyi bulmuştu.

Yaşlı adam ve Beyazıt, Sanat Galerisi'nin ışıltılı kafeteryasında karşılıklı oturuyorlardı.

"Ah bir Türk kahvesi olsaydı şimdi," dedi yaşlı adam önündeki hazır kahve fincanına şekerini katarken. "Boğazın serin ifiltisi arasında. . Bugün benim için büyük bır gün. Yıllarca uğraştım bu portreye sahip olabilmek için." Adamın saçları da bıyığı da bembeyazdı.

"Bu portre neden sizin için bu kadar önemli?"

"O konuya girersek kimliğim ifşa olabilir. Unutmayın, yazışmalarımızda anlaşmıştık, sizinle kimliğimi kimseye açıklamamanız şartıyla görüşüyoruz. Ama şu kadarını söyleyebilirim. Ben sultanın yaptırdığı bütün sanat eserlerinin büyük bir takipçisiyim."

"Nereden kaynaklanıyor bu merak?"

"Rahmetli Süheyl Ünver'in bir lafı vardır. 'Herkesin bir işi bir de meşgalesi vardır. İşte o meşgale bizim bütün tarihimizdir.'"

"Peki nerelerde hu eserler?"

"Olması gereken yerlerden çok uzakta. Örneğin madalyonlarını ele alalım. Sultandan günümüze kalmış üç madalyon olduğu sanılıyor. Ben daha fazla olduğunu düşünüyorum, ancak bunlardan üç tanesi umuma açık Bir tanesi Oxford, İngiltere'de, diğeri Biblioteque Nationale Paris, Fransa'da, bir diğeri ise Smithsonian Enstitüsü'nde, burada Washington'da. Ne kadar ilginç değil mi? Üç medeniyet, üç madalyon."

'Dünyanın bütün super güçleri bu madalyonları kapışmışlar sanki."

'Daha da ilginci, madalyonlar, medeniyetin hareketini izliyor, Örneğin sultanın en eski madalyonu Paris'te, ondan sonra yaptırılanı İngiltere'de, en son vefatına yakın olanı da Amerika'da, yani dünyanın son süper gücünde. Zaten bu portre de sultan ölmeden altı ay önce yapılmıştır, onun son halini gösterir."

"Yüzünün solgunluğu bundan mı?"

"Evet. Resmin yapıldığı zamanlarda zehirlenmeye başladığını söylerler."

"Bir de Bizans'ı fethettiğinde medeniyetin sonu geldiğini söylemişlerdi öyle değil mi?"

"Haklısınız, ama 'Bizans' değil, pek çok şey diyebilirsiniz; 'Bizans' demeyin."

"Neden?"

"Bizans, Roma'dan çok önce kurulan bir krallığın adı. Rumlar kendilerine hiçbir zaman Bizans demediler. *Yeni Roma, Doğu Roma,* hatta *Yeni Kudüs* bile dediler ama hiç Bizans'ı kullanmadılar. Şehri kuran Konstantin'e ve Rumlara göre, bu imparatorluk Sezar'ın Roma'sının varisiydi ve yüzyıllarca da öyle kabul edildi. 'Bizans' çok sonradan, Roma'nın yıkıldığını kabul edemeyen Batılı tarihçiler tarafından uyduruldu."

"O tarihçilerin pek çoğunu ve bütün seyahatnameleri okudum. Yalnız bir tanesi hariç."

Yaşlı adam gülümsedi:

"Alberti Balbi'nin seyahatnamesi. İlk madalyonu sultana getiren de ta kendisi."

"Sizinle görüşmemizin de asıl sebebi."

"Yıllar önce Venedik'te bir sahafta bulmuştum onun notlarım. Sahaf onun kıymetini bilse ilk işi onu Vatikan arşivlerine götürmek olurdu. Küçük bir servet elde edebilirdi. Latince yazıldığı için pek kimse okuyamamış, pek çok sayfası da kaybolmuş gitmiş, aralarda tutarsızlıklar var. Ama notla-

rın kişiselliği onları tipik seyahatnamelerden ayıran en güzel özelliği.'

'Nesnel değil mi?'

"Nesnel ama, bu seyahat onun ruhsal çalkantılar yaşadığı bir döneme denk gelmiş. Sultan onu şehre davet ettiğinde çok sevdiği karısının yasını tutuyormuş. Zaten yolculuğa çıkmasındaki asıl amaç da bu buhrandan kurtulmaya çalışması.'

"Osmanlıca biliyor muymuş?'

'O dönemdeki her İtalyan elçi gibi seyahat edecek kadar. Edirne'de kaldığı süre içersinde de geliştirmiş elbette konuşmasını. Tabii bir de bunların aileden gelen bir dil yetenekleri var. Zaten ağabeyi Bernardo ondan yıllar önce sultana İtalyanca dersi vermiş. "

"Albeni, elçi olarak mı gönderilmiş sultana?"

"Öyle de denebilir, ama okuyunca siz de göreceksiniz ki, Alberti, kendi elçi heyetinden bağımsız hareket etmiş, seyyah demek daha doğru olur."

"Peki Sultan neden Venediklilerle bu kadar ilgiliymiş?"

"Bugün bu soruyu sormak size doğru gelebilir, ama o zaman çok saçma olurdu. On beşinci yüzyılda Venedik demek Batı demekti. Doğu Roma'dan sonra en güçlü ülkelerdendi. Fakat Alberti'nin seyahatnamesinin en güzel yani bütün bunlardan biraz da uzak oluşu ve kişiselliğidir. Yaşadıkları da notlan iyice kişiselleştirmiş."

"Ne gibi olaylar?"

"Ben notlardan alacağınız keyfi kaçırmak istemem, okuyunca hemen anlayacaksınız ne demek istediğimi."

Yaşlı adam bunun üzerine elindeki dosyayı Beyazıt'a uzattı. Beyazıt büyük bir bulmacanın kayıp parçasını bulmuşçasına, heyecandan elleri titreyerek dosyayı aldı.

4

Alberti Balbi Seyahatnamesi

Venedik'in dingin kanallarını hatırlıyorum, Dük'ün Sarayı'nın önündeki pürüzsüz suyu, Akdeniz'in dört bir tarafından, fırtınaları aşıp da gelen denizcilerin huzurla doldurdukları limanı... Batan akşam güneşiyle birlikte o sakin limana yanaşan gemiler gözümün önüne geliyor. limanın başındaki evim, ay ışığı suya yansırken sabahlara kadar Kristina ile sevişmelerimiz, ölecekmiş gibi kesik kesik nefes alışlarımız, sonra yemden doğuşumuz... Üstümdeyken alnıma akan teri, kutsanmak için yeni doğan bebeğe sürülen bir vaftiz suyundan farksız mıydı?

Halbuki şimdi benim içim ne kadar da çalkantılı. Gecenin bu belirsiz saatinde çadırımı dışarıdaki yanan gemiler, surlardaki alevler ve yeniçerilerin ellerindeki meşaleler aydınlatıyor. Çadırımın bezine vuran dalgalı alevlerin kıpırdanmaları, bir o tarafa bir bu tarafa geçen askerlerin gölgelen ve dumanların yansımaları bana Nilüfer'in düz bir sayfadaki sihirli harflerim hatırlatıyor. Bir elimle yazarken diğer elimde sımsıkı tuttuğum sürme kabı, hemen yanıbaşımda duran kuğu resmi, ve bu harfler beni O'na sanki biraz daha yakınlaştırıyor.

Kaç gece oldu böyle artık hatırlamıyorum, hatırlayamıyorum.

İnsanlar gerçekten çift yaratılmış olabilir mi? Bir kadın, Ölen bir başkasının ruhunu taşıyabilir mi? İnsan, aynı anda iki kadım sevebilir mi? Bir seyyahın gittiği her ülke başka bir dünya değil midir? Peki öyleyse, bu yeni dünyadaki seyyahın yeni bir hayata, yeni bir eve ve belki de yeni, ikinci bir aşka hakkı yok mudur? Belki de Müslümanlar bu yüzden çokeşli evliliği savunuyorlardı,

Ama Nilüfer böyle düşünmüyor, hiçbir zaman da düşünmedi Onu ikna edemedim.

Artık daha fazla dayanabileceğimi sanmıyorum. Ne kadar uğraştıysam da bu Müslüman kızı bir Hıristiyanla Venedık'e kaçmaya razı olmuyor. Halbuki onu Venedik'in en güzel evlerinden birinde ağırlayabilrdim. Güneşin üzerine doğduğu bir limanın yanıbaşında. bir kapısı karaya, diğeri kanala açılan bir evi, onun için, anca Arapların *Binbir Gece Masallar'ında* bulunabilecek tılsımlı bir dünyaya dönüştürebilirdim.

Bu gece yine uyku tutmuyor. Dışardan gelen top seslen, ölen ve yaralanan askerlerin çığlıkları zaten mışıl mışıl hir uykuya imkan vermiyordu, ama benim içimdeki darlık, dışardan gelen bütün sesleri boğuyor. Yüreğimdeki sessizlik çadırımın dışındaki bütün uğultuları bastırıyor, etrafımdaki meşalelerden çadırıma vuran ışık bile ruhumdaki karanlığı aydınlatmaya yetmiyor.

Keşke dışarıdaki cengaverler gibi ben de ölümün pençesine gözümü kırpmadan koşsaydım da bu halde olmasaydım. Keşke surların dibindeki Romalı askerlerin döktükleri yanan ziftlere bulansaydım da şimdi bu içimdeki acıyı çekmek zorunda kalmasaydım

Çadıra vuran gölgelerde Nilüfer'in simsiyah, büyük, Türklerin deyimiyle "badem" gözlerini görüyorum. (Türkler, kadınların yüzlerini yiyeceklere, vücudun tamamını ise güzel hayvanlara benzetiyorlar. Dudakları kiraza, yanakları elmaya benzetirken, kadınlar damat adaylarına kızlan "ceylan gibi' ya da "kısrak gibi" diyerek anlatıyorlar...)

Göz kapaklarının alt ve üstüne sürülen o siyah "sürme"ler

sanki Padişah'ın Nişancısının sürekli yanında taşıdığı o yegane mührün mürekkebi gibi, simsiyah gözlerini kalbime mühürledi. Onca yalvarmamdan sonra ondan alabildiğim tek şey işte bıı sürme kabı. Altın samıyla kaplı, küçücük bir lale biçimindeki haznenin ağzından metal çubuğu çıkıyor. Çubuğun tutacak yeri Türk çeşmelerindeki bataryaların tutacak kısımları gibi, delik delik ince işlemelerden oluşuyor. Ne kadar ilginç, çöllerde günlerce susuz yürüyüp de şehirdeki çeşmenin ağzında diz çöken bir seyyah gibi, şimdi ben de etrafımdaki kuraklığın ortasındaki susuzluğumu elimdeki bu sürme kabı ile azıcık da olsa gideriyorum. Sayfalar dolusu anlattığım o ibriklerin musluğunu çevirir gibi çubuğun tutacak yerini çeviriyor, burnuma götürüp kokluyorum. Pirinç dökümü haznede de, çubukta da Nilüfer'in kokusu var.

En çaresiz anlarımda iyice saçmalamaya başlıyorum. Venedik'e geri döndüğümde, eğer esmer, kara kaşlı, kara gözlü bir kadın bulabilirsem ve ona bu sürmeden sürdürürsem, belki onu Nilüfer diye beller, acımı azıcık da olsa dindırebilirim diyorum.

Neden bu notları tutuyorum, artık bilmiyorum. Bir seyyah alışkanlığı olsa gerek. Elçiliğin verdiği, her şeyi rapor etme zorunluluğunun doğal bir sonucu. Ama artık yazı, beni Nilüfer'e bağlayan belki de tek bağ. Evet, asıl sebep bu. Soluduğum şu hava nasıl ki bütün gezegeni kaplıyor. Molla Lütfi'nin o gece saatlerce anlattığı gibi yerküreyi dolaşıp, küçük küçük zerreciklerle maddenin etrafım sarıyorsa, işte bu kurduğum cümleler, yazdığım kelimeler, çiziktirdiğim harfler de sanki Nilüfer'in o zarif elyazmalarının kelimeleri ve harflerinden besleniyor. Hepsi de aynı kaynağın ürünü; o kaynak, o memba bizi birleştiriyor. Onun hayatının bir parçası olan bu yazma anı, beni sanki onun karşısına oturtuyor. Hoş bu Latin harfleri, onun şekilden şekle giren, renkten renge bürünen Arap harflerinin yanında kaba ve karaktersiz duruyor. Soğuk, şekilsiz ve yabani. Bana gözlerimin önünde harflerden yaptığı o zarif kuğu sanki kağıdın üstünden sıçra-

yarak kanat çırpacak gibi görünmüyor mu? Bana kendi resmini yapması için ne kadar yalvarmıştım da dinletememiştim. Sonraki görüşmemizde gönlümü almak için şimdi yanıbaşımda duran kuğuyu bana gözlerimin Önünde yapmıştı. Hiç bitmesini istemediğim o saatler bir iki dakika gibi geçmiş, sonrasında birden yüzüme bakarak, "Osmanlıca bilmek için Arapça yetmez, çok daha fazlası lazım; bunu da okuyabilmelisiniz," demişti. Hiç kimseye sormadan günlerce, haftalarca uğraşmıştım o yazıyı okuyabilmek için ama yine de başaramamıştım. Sonra Molla Lütfi'ye göstermiştim, o da anlık bir bakış atmayla, Türklerin şükür ifade ettikleri zaman söyledikleri kelime ile belli belirsiz dudaklarım kıpırdatmış ve sonra bana orada yazanı bir çırpıda okuyuvermişti. Nilüfer'e kuğuyu okuyabildiğimi söyleyince, benden harfleri ve kelimeleri teker teker göstermemi istediğinde afallamıştım; o da benim kopya çektiğimi hemen anlayıvermişti. "Kopya çekmek yok, Senyör Alberti, gerçekten okumalısınız, okumanın ötesinde hissetmelisiniz," diye kızmıştı Şimdi o ince boyunlu, kanatlarını açmış kuğunun bana haykırdığı söze ancak ağır ve karanlık bir ruh hali ile bakabiliyorum.

Uşağıma atları hazırlaması için emir verdim bile, sabahın ilk ışıklarıyla Gelibolu'daki limana doğru yola koyulacağız. Anık kuşatmanın bitmesini de beklemeyeceğim, zaten artık kimse şehrin alınabileceğine de inanmıyor; Doğu Roma'yı eskisinden çok daha yüklü bir vergiye bağlayarak Mehmet'in geri çekilmesini başarı olarak değerlendiren paşalar bile var. On binlerce askeri buraya yığarak hazineyi neredeyse tamamen boşaltan sultanın bundan sonra yeniçerilere sözünü geçirip geçiremeyeceğini ise benden sonra gelen elçiler not edecektir.

Ama geri döndüğümde ne olacak?

Keşke Kristina'mın kollarına dolanabilsem? Peki ya Nilüfer? Beni Odesa'nın karısı Penelope gibi umutla beklemiş midir? Kimi kandırıyorum?

Geçen gece yine Homeros'un eserinden birkaç yüz sayfa

okuyarak kafamı dinlendirmeye, vereceğim karara kendimi yoğunlaştırmaya çalıştım. Kendimi Odesa ile git gide daha fazla özdeşleştiriyorum. Oysa Mehmet bu fikri bana ilk verdiğinde burun kıvırmıştım. "Sen bir Odesa'sın", demişti, "Konstantinopol ise bir Truva." Keşke Odesa'nın Aşil'e yaptığı gibi, Mehmet'in birkaç hafta önceki akıllara durgunluk veren numarasının fikrini de ona ben vermiş olabilsem. Hem benim Odesa'nın Agamemnon ve Aşıl'i savaşmaları için ikna ettiği gibi bir Sultan ı savaşa ya da barışa ikna edebilecek gücüm de yok. Biz elçiler sadece izleriz, dinleriz ve aktarırız. Kararları ise sultanlar ve imparatorlar verir.

Ama Odesa ile bir benzerliğim var.

Yırın sabah yola çıkacağım limanın Truva'nın dibinde olduğunu düşündükçe Mehmet'e hak vermeden edemiyorum. Geri dönüş yolculuğumda bulmayı umduğum tek şey ise Odesa'nın adamlarına eve dönüş yolunu unutturan ve hafızayı tamamen silen lotus bitkisi. Türklerin deyimiyle. Nilüfer çiçeği...

Chicago Sanar Enstitüsü'nün kütüphanesinde önüne çıkan ilk sayfaları okuyan Beyazıt onların tarihsel düzende olmadığını, notları sıraya koyması gerektiğini anladı. Dosyasındaki notlarla olayları karşılaştırması gerekeceğinden, bu epey zaman alacaktı.

Olayları anlamak için geriye, çok daha geriye gitmek gerekiyordu.

BİRİNCİ BÖLÜM
ALEXANDER

5

Molla, atının üstünde, Manisa'nın engin bozkırlarında kendisinden beş yüz metre kadar ötede hızla ilerleyen genç atlıyı gördüğünde onun şehzade olduğunu hemen anladı. İlk defa göreceği bu çocuğu içgüdüleriyle tanımasından öte, onun sırtındaki kırmızı üzerine sarı altın işlemeli elbisenin başka kimsede rastlanamayacak özel dikim bir şehzade kaftanı olduğunu fark etmişti. Dokuz yaşındaki bir çocuğun nasıl olup da bu derece iyi at sürebildığine ise akıl erdiremedi. Bakalım yeteneği nereye kadardı?

Molla Gürani bir saattir at sürmekten yanlara doğru uçuşan yeşil cüppesini düzeltti, başındaki âlim sarığını tekrar sabiteştirdi ve önemli işlere girişmeden Önce hep yaptığı gibi, akları iyice çoğalmış ama tamamen ağarmamış sakallarını sıvazladıktan sonra atı tekrar ileri doğru sürdü. Değneğini, sağ elinde, dizginle birlikle tutuyordu.

Kısa bir süre içersinde hızla ilerleyen şehzadeye yetişince, "Mehmet!" diye bağırdı onun arkasından.

Atının üstünde rüzgârı delip geçercesine ilerleyen şehzade sağ tarafından arkaya doğru baktığında yaşlıca, siyah sakallı birinin ona doğru hızla yaklaştığım gördü.

Kızmıştı, kimse kendisine ismiyle seslenemezdi. "Çelebi Efendi" ya da "Şehzade Hazretleri" denmesine alışıktı . Arkasından kendisine yaklaşan bu küstah adama kaşlarını çatarak öfkeyle baktı.

Atını mahmuzlayarak hızlandı.

Molla Gürani şehzadenin arayı hızla açmaya başlamasıyla kendi kendine tebessüm etti. Sonuç beklediği gibiydi. Çocuğun içinde isyankâr bir ateş vardı, ama asıl cevheri işlemek, madeni çelik, çeliği kılıç haline getirmek için değil, kendi kendine hizmet etmek için boşa kullanılan bir ateşti. Kendi de atı mahmuzladı.

Oğlanın yanma tekrar yanaştığında bir kere daha "Mehmet!" diye bağırdı.

Kendisine bu kadar kolaylıkla yanaşabilen ikinci bir kişiyle daha karşılaşmayan şehzade, tekrar dönerek adama baktı. Atı bu sefer hem daha çok hızlandırdı hem de dizginleri sol tarafa doğru çektirerek arayı çaprazlamasına açmaya başladı.

Molla da aynı hareketi yaparak onun ardı sıra ilerlemeye devam etti. Çocuk at kullanmakta usta, diye düşündü, ama o kadar da değil.

Şehzadenin gittiği düzlüğün bir kilometre kadar önünde kayalıklar başlıyordu Molla bunlara özellikle dikkat etti. Hafif bir tümsekten sonra ise ufuk başlıyordu, yamacın öte tarafı belli olmuyordu. Bir kuşun yamacın ucuna kadar geldikten sonra kendini aşağı doğru bıraktığını gördüğünde ise Molla anlamak istediği şeyin cevabını bulmuştu.

Bu sefer çocuğu ne olursa olsun durduracaktı.

Üçüncü kez ama bu sefer ters taraftan şehzadeye yaklaştığında yamaca üç yüz metreden daha az kalmıştı. Atları yan yana hizalayıncaya kadar bekledi. Şehzade heyecanla ve öfkeyle dalıa da hızlandı. ama adam ondan daha çevikti.

Molla, atının burnunu şehzadeninken az öne geçirdiğinde sağ elindeki değnekle çocuğu atının üstünden itti. Bir taraftan da kendi atını keskin bir şekilde ters tarafa yönlendirdi. Şehzade atın üstünden düştü ve hızın etkisiyle bir süre yuvarlandıktan sonra durdu. At ise kayalıklara geldiğinde hızını kendiliğinden kesti.

Molla, atıyla bîr daire yaparak yerde yatan şehzadenin yanına geldiğinde, oğlanın yüzünde bir sıyrık bile olmadığını gördü, şaşırdı.

"Mehmet, belli ki alışkınsın atlardan düşmeye," dedi yarı alaycı bir ifadeyle

“Beni öldürebilirdin![1]" diyerek kızdı şehzade. Yüzü öfkeden kıpkırmızıydı.

“Ama sen zaten ölüme gidiyordun... Yamacın Öbür tarafı keskin bir uçurum,"

"Sen nerden biliyorsun!?"

“Kuşların aşağı doğru süzüldüklerini gördüm."

Mehmet, Şaşkınlıkla yamacın olduğu tarafa baktı. Yamacın öbür tarafı uçurum olabilir miydi gerçekten? Adam acaba doğru mu söylüyordu? Şehrin bu bölgelerine daha önce hiç gelmemişti. Aslında onun da istediği böyle değişik arazilerde at koşturmaktı.

Şehzade sarayının gündelik hayatından, kendisine dalkavukluk eden bir sürü hizmetçinin arasından kaçıp atına atlayarak saatlerce Manisa'nın yeşil arazilerinde, dağlarının aralarında sanki koca bir orduyu peşinde sürüklüyormuşçasına, hızla at sürerdi. Rahatsız edilmeyi sevmez, saray erkanına endişeden dokuz doğurttuktan sonra yine birden ortaya çıkıverirdi. Kendisine ismiyle hitap eden bu adam kimdi ve nereden çıkmıştı?

“Sen benim hayatımı kurtardığını mı söylüyorsun?"

"Kimse kimsenin hayatını kurtaramaz, ben senin kaderinde vardım."

Mehmet küstah olduğunu düşündüğü bu adama kızıyordu ama söyleyecek bir şey de bulamıyordu.

Molla, “Her geçen gün kendi içinde daha çok kayboluyorsun,” dedi atının üstünden. "Aradığın bir şey var ama ne olduğunu bilmiyorsun. İçinde bir ateş var ama onu bu engin arazilerde rüzgâra köle ediyor, tekrar tekrar rüzgarın aleviyle körükleyerek ateşi hiç ediyorsun."

“Sen kimsin, ne hakla benimle böyle konuşuyorsun!?" Kızıyorda Mehmet; ama adamın sözleri içinde bir yerlerde garip bir etki yapıyordu.

“Geceleri tazen sabahlara kadar yıldızlara bakıyorsun.

Gündüzleri bu engin bayırlarda hayatın anlamını arıyorsun. Yeryüzündeki görevini ve yerini bulmaya çalışıyorsun."

"Seni Sultan Babama şikâyet edeceğim! Bütün bunlara pişman olacaksın! Sen kim oluyorsun be adam?!'

"Ben sana öğretmeye geldim."

"Ne öğretecekmişsin bana!?"

Molla engin semaya bakıp iç geçirdikten sonra, "Seni,"

dedi, "sana, seni öğreteceğim."

Mehmet bir süre cevabı anlamaya çalıştıktan sonra öfkesini yeniden toparladı, "Babama da bunları anlatırsın!"

"Buyurun şehzade hazretleri, beraber gidelim. Zaten babanız da sizi bekliyor,"

Şehzade, bu sefer iyice şaşırarak, adamın arkasına binmek üzere yaklaştı. Babası Edirne'den Manisa'ya mı gelmişti? O zaman bu adamı da o mu görevlendirmişti? Kafası iyice karıştı.

Mehmet, Sultan'ın yeniçerilerinden oluşan küçük çapta bir orduyu sarayın etrafında görünce babasının gerçekten burada olduğunu anladı. Daha önce de babasının sürpriz ziyaretler yaptığı olmuştu ama yılın bu döneminde Sultan Manisa'ya hiç gelmezdi.

Molla Gürani ile yol boyunca tek laf etmemişti. Attan indiğinde hemen yanını sarayın içoğlanları kapladı.

"Ah efendim, nerelerdesiniz, bizi ne kadar çok korkuttunuz!"

"Babanız Sultan Hazretleri aniden çıkıp geldiler. Sizi görmek istiyorlar..."

Kimisi çocuğun elini kolunu temizlemeye çalışıyor, bir kısmı da önlerinde yemek tutarmış gibi tuttukları elbiselerden şehzadenin hangisini giyeceğini söylemesini istiyordu. Mehmet'in yardımcılarının dalkavukluklarını gören Molla, suratım buruşturarak ilk işin sarayın bunlardan temizlenmesi olduğuna kanaat getirdi.

6

Genç delikanlı, küçük kızın elinden tutarak ağaçların arasından sessizce ilerliyordu. Güneş ışıklan dalların ve yaprakların ardından çocuğun ve kızın yüzlerine yansıdıkça endişeli ama eğlenceli yüz ifadeleri beliriyordu. Oğlan gelen giden olmadığını anlamak için zaman zaman alçalarak iki büklüm yürüyor, hemen arkasından gelen kıza da böyle yapmasını işaret ediyordu.

"Alexander, ne olur geri dönelim, korkuyorum... Ya bizi yakalarlarsa?" dedi kız alçak ve yumuşak bir ses tonuyla.

Alexander kalasını arkaya çevirerek parmağıyla sus işareti yaptı ve fısıldadı:

"Hişşt. Merak etme, Meryem, hiçbir şey olmayacak Daha önce çok yaptım. Sana göstermek için günlerdir bugünü kolluyorum. Bütün muhafızlar alay erkanına katıldılar.'

Ona seslenmek için kızın yüzüne bakarken, güneş ışıklarının altın gibi parlattığı sarı saçlarına, başının iki yanında toplanmış buklelere ve az sonra bir uçurumun kenarından görünecek denizin mavisini kıskandıran minik gözlerine bir kere daha baktı. Kızın üstündeki yırtık pırtık elbisenin ve çıplak ayaklarının kendisininkilerden bir farkı yoktu ama, o yine de Meryem'i şehrin meydanında uzaktan gördüğü saraylı kadınlar gibi parıltılı elbiselerin içinde gibi görüyordu. Elinde olsa, ona dünyanın en güzel elbiselerini alır, en değerli

taşlarından takılar yapardı. Bugün ona çok daha değersiz bir şey vereceği için üzülüyor, hediyesini cesaretiyle pekiştirerek sunarsa, Meryem'in hoşuna gideceğine inanıyordu.

Çocuk birden sırtını ağacın kalın gövdesine vererek vücudunun ağacın öbür tarafından görünmesini engelledi. Kızı da eliyle hemen yanındaki diğer bir ağaca iterek aynı şeyi yapmasını sağladı. Kızın gözlerine bakarak dudaklarıyla çok yavaş şekilde "Suusss" dedi. Yüz metre kadar ötelerindeki patikada, iki Rum askeri sağ ellerinde mızrakları, diğerinde kalkanları, zırhlı göğüsleri ve fırçalı miğferleriyle rutin kontrollerini yapıyorlardı. Kız korkudan oğlanın elini farkında olmadan iyice sıkınca, Alexander. "Korkma," diye fısıldadı, "şimdi uzaklaşırlar."

"Bunlar, babamı geçen gün dövenlere benziyorlar," diyerek korku dolu gözlerle Alexander'a baktı kız.

"Hayır, Meryem, onlar başka. Bunlar saray görevlisi. Üniformaları benziyor sadece... Şimdi bunları düşünme, rahatla. Sana bir sürprizim var."

Konstanin'in lordları ve askerleri Meryem'i çok korkutuyordu. Daha geçen gün yaşlı babası, tarlada sıcağın altında çok fazla çalıştığı için bayılmıştı. O sırada tarladan geçen askerler, ne olup bittiğini anlamadan, henüz kendine gelen adamın kaytardığını düşünerek, babasına koşa koşa su götüren kızın yanında onu iyice hırpalamışlardı. "Bu hepinize ders olsun!" demişlerdi giderken, "yeterli ürünü mevsim sonunda sağlayamazsan daha kötüleri olacak!"

Hafif engebeli bir yamacın ardından ağaçların içinden çıkan ikilinin önünde taşlarla döşeli boş bir alan ve yamacında surların mazgalları belirdi. İlerlediklerinde mazgalların arasından boğazın masmavi suları görünüyor, tepedeki güneşle birleşen ufuk rüya gibi bir tablo meydana getiriyordu.

Alexander, Meryem gülümseyince dudaklarının iki yanında meydana gelen gamzeleri karşısındaki manzaradan daha çok sevdi. Kıza bunu söyleyebilmeyi çok isterdi, ama cesareti bu konularda hiçbir işe yaramıyordu.

‘Gel gel,” dedi oğlan, kızın elini çekiştirerek. Mazgalların tam yanına iyice yanaştılar ve Alexander, Meryem'i boylarını neredeyse aşan çıkıntıların arkasına getirerek hemen önlerindeki uçurumdan korumaya çalıştı.

"Artık korkma, sarayda bugün buraya gelecek hiç kimse

yok"

‘Ama nerden biliyorsun?”

“Bugün herkes Ban surlarında, imparatoru karşılamak için bekliyorlar, muhafızlar konuşurken duydum. Hem şehrin meydanındaki kalabalığı görmedin mi? Sabahın erken saatlerinde Romanus kapısında da toplanmaya başladılar. İmparator'un seferden dönüşünü bekliyorlar. Üstelik artık herkes Vlaherna Sarayı'nda kalıyor, buraya tek tük ziyarete geliyorlar. Haftalardır gözetliyorum.”

'İmparator nereye gitmiş?"

“Uzak ülkelere görüşmeye gitmiş, Türklere karşı savaşmak için anlaşmalar yapıyormuş."

“Ama Alexander, bunları sen nereden biliyorsun?"

“Muhafızlar konuşurken duydum..."

"Ya gelip bizi burada yakalarlarsa?"

“Güven bana biraz, ben sana hiç kötülük gelsin ister miyim?" Böyle derken Alexander, elini kızın saçlarına koyup okşamak istedi ama yapamadı.

“Endişelenme artık, manzaranın tadını çıkar,”

Kız aşağı doğru baktığında, taşlarla örülmüş dümdüz bir duvarın denizden yukarı doğru yükselerek onlarca metre yükseklikten sonra önündeki mazgallara kadar çıktığını içi ürpererek ama hoşuna da giderek seyretti.

"Tut beni Alex, düşerim diye korkuyorum.”

Alexander kızın ardına geçip belinden tutarak onunla birlikte aşağı doğru baktı. Kalbinin yerinden fırlayacak gibi çarpmasına neden olan şey, o anda baktığı uçurum değil. Meryem’e bu kadar yaklaşmış oluşuydu.

Eliyle işaret ederek. “Aslanları görüyor musun?” dedi.

aslan heykellerinden bahsediyordu Alexander. Sanki denizden yürüyerek içeri girilebilecekmiş gibi inşa edilen sütun- lu ve kemerli gösterişli bir kapının iki tarafındaki aslanlar, boğazdan geçen gemilere Konstantin'in şehrinin gösterişini haber veriyordu. Turkuvaz rengine çalan duvarlar aslanların ardından üçgen kemerli pencere motifleri, havalandırma delikleri ve kademe kademe sütunlarla devam ederek, şehrin güney cephesinin korkulu ve ihtişamlı yüzünü oluşturuyordu.

“Bu muydu bana sürprizin?" dedi Meryem gülümseyerek. Küçük kafasını oğlanın yüzüne doğru çevirdi.

“Bu bir parçası. Asıl hediyem için biraz burada bekleyecek ve beni izleyeceksin. Eğer birinin geldiğini duyarsan hemen ormana doğru koş ve ağaçların arasına saklan. Korkma."

"Peki sen ne yapacaksın?"

“İzle," dedi Alexander kızı mazgallardan geriye doğru çekerek.

Meryem meraklı gözlerle bakarken, Alexander mazgallara sırtını vererek yirmi metre kadar uzaklaştı. Sonra yüzünü tekrar denize doğru dönüp çıplak ayaklarından birini diğerinin önüne koyarak koşacakmış gibi durunca kızın yüzüne baktı.

Meryem, "yoksa!?“ diyerek korkudan elini ağzına götürdü. “Hayır hayır, Alex! Ne olur! Çok tehlikeli! Delirdin mi?!"

Alexander ise “Merak etme," dedikten sonra hızla mazgallara doğru koştu, uçuruma gelince bütün gücüyle zıplayarak duvarın üzerinden sıçradı ve kendini baş aşağı boşluğa doğru bıraktı.

Meryem hemen koşa koşa az önce durduğu duvarın arkasına gelerek denizin mavi sularına doğru hızla düşen çocuğa kalbi güm güm atarak baktı.

Alexander, sütunların, pencerelerin ve son olarak da aslanların Önünden teğet geçerek hayatını bu sulara dalarak geçirmiş birinin ustalığıyla sulara doğru hızla ilerlerdi. Suya çarpmasının etkisini en aza indirmek için dik bir açıyla dalmaya

ve kollarıyla suyu delmeye özellikle dikkat etti. Hediyesini saklamak için deniz duvarlarının bu bölümünü seçmesinin nedeni, sahilin bu kısmında kıyı kayalıklarının suyun dibine doğru metrelerce dimdik inişiydi. Kıyıyı günlerce taradıktan sonra bu bölgede dalınabileceğine kanaat getirmişti.

Çocuğun suya dalmasıyla birlikte Meryem aşağı doğru eğilerek, “Alex!" diye bir çığlık attı. Alexander boğazın sularında kaybolurken, etrafından çıkan halkalar deniz duvarlarına çarpıyordu.

Meryem, suyun altındaki figürün kaybolmasıyla gözünü o bölgede gezdirerek Alex’in dışarı çıkması için yalvarırcasına dua etmeye başlamıştı. "Ne olur, İsa Tanrım, ne olur! Alex çıksın! Suyun üstüne çıksın! Alex ölmesin! Ne olur İsa Tanrım, bir şey olmasın! Alex'e bir şey olmasın! Sudan çıksın, yanıma gelsin!"

Fakat aradan geçen saniyeler, Meryem’e saatler gibi geliyor, sularda bir hareketlilik göremedikçe endişesi artıyordu. Aklına boğazın azgın akıntılarında kaybolan pek çok Romalının hikâyeleri geliyor. Alex’in bunlardan biri haline geleceği düşüncesi onu çıldırtıyordu. Mavi gözleri suyun mavisine fıldır fıldır bakarken, sanki karşısındaki bir yansımada izliyormuş gibi küçüklüğünden beri beraber büyüdüğü oğlanla geçirdiği sayısız birliktelikler aklına geliyordu. Çocukken yaptıkları çamurdan kaleler, tarladan kaçarak saklı saklı buluşup oyun oynamaları, Meryem’in babası hastayken, Alex’in kendi tarlalarında çalıştıktan sonra lordun adamları fark etmesin diye gece boyunca bir de babasının yerine çalışması, ve daha geçen hafta Alex’in, şehrin meydanındaki Konstantin Sütunu’na tırmanarak oraya daha önceden yerleştirdiği bir papatyayı ona verişi, küçücük dünyalarındaki sırdaşlıkları birer birer gözünün önünden geçti.

Küçük gözlerinden tam yaşlar boşalacakken Meryem, aslanların hemen dibindeki sulardan çıkan bir baş fark etti.

“Yüce îsa Efendim çok şükür! Çok Şükür Yüce Efendim!" diyerek sevinçle bağırdı Meryem. Sonra, “Alex! Alex!" diye

zıplayarak ellerini salladı Aralarındaki uzaklıktan fazla seçemediği Alex'in ağzında bir şey olduğunu da fark etti.

Delikanlı, pazılı kollarıyla aslan heykelinin ayaklarından, sırtından ve kafasından sırayla tutunarak kendini yukarı doğru çekti. Heykellerin sırtına basarak, havalandırma deliklerine doğru uzandı ve duvarda hızla ilerleyen bir örümceği andırırcasına, çıplak ayaklarının uçlarını ve parmaklarının ustalıkla kullanarak ilerledi. Kemerli kapının çıkıntısı, pencerelerin beton çerçeveleri, sütunların mermer başlıklarına basarak ilerlemek Alexander'a bir merdivenin basamaklarında yükselmek kadar kolay geliyordu.

Meryem onun tırmandığı tarafa doğru hızla koştu ve Alex'in elleri mazgalların üstünde belirdi. Çocuk son bir hamleyle kendini bir çırpıda duvarın bu tarafına geçiriverdi.

Yanına varır varmaz, kız, oğlanın suratına tokadı yapıştırdı.

"Ne kadar çok korktum sana bir şey olacak diye! Pis! Ya ölseydin? Ya boğulsaydın!? Ya kafanı duvarlara çarpsaydın?"

Alex, bu sonucu beklermiş gibi hiç şaşırmadı. Muziplikle gülerek kendinden emin bir şekilde, "Korkma, bana bir şey olmaz, Meryem," dedi, "Ben alışkınım."

"Ben değilim! Seni hiç affetmeyeceğim!'

Alex, elindekini ona uzatarak, "Belki bu beni atfetmene yardımcı olur,"diye karşılık verdi, "senin için yaptım."

Kız, kendisine uzatılan mercan kolyeye mutlulukla baktı. Kalın bir kendire örülerek tutturulmuş mercanlardan oluşan bir kolyeydi.

"Her bir mercanı şehrin değişik kıyılarından topladım. En güzellerini seçtim. Biraz basiti de benim boynumda duracak"

"Bu benim hayatımda gördüğüm en güzel şey. Çok güzel! Hem de çok güzel!"

Alex, Meryem'in parıldayan gözlerinden onun gerçekten mutlu olduğunu anladı.

Kız, sonra arkasını dönerek, Alexander'dan kolyeyi takmasını istedi. Oğlanın elleri öyle titriyordu ki bir an kendirlerin

ucunu bağlayan düğümü hiç atamayacağını sandı. Meryem, kolye takılırken karşısında duran kız Kulesi'ni seyrediyordu. Alexander, onun baktığı yeri fark edince, “Oraya gitmeyi ister misin?"diye sordu.

“Gene aklını kaçırdın! Oraya nasıl gidilir? Gidilmez ki."

“Eğer istersen, ben bir çaresine bakarım."

“Hayır, Alex, gitmeyi hiç istemiyorum ”

Meryem, çocuğun dediğini yapacağını bildiğinden onu hemen caydırmak için yalan söyledi. Boynundaki kolyeye bakıp, yüzünü tekrar Alex'e çevirdi. Birdenbire Alex'in yanağından hızla öpüp utancından ağaçların içine doğru kaçtı.

Alex şaşkınlıktan kalakaldığı yerde bir süre eliyle yanağını tutarken “Sakın kımıldama!" diye bir ses duydu.

Başını çevirdiğinde kendisine doğru hızla koşan iki saray muhafızını fark etti. Kaçmak için çok geçti. Eğer ağaçlara doğru koşarsa, kendisi kaçabilse bile Meryem ona yetişemeyecekti ve muhafızların elinde kalacaktı. Bu adamların köylü kızlara neler yaptığını oradan buradan işitiyordu.

Eliyle muhafızlara çaktırmadan Meryem'e git git işareti yaptı. Kız korkudan sessizce ağaçların arasına doğru kayboldu ama hızla orayı terk etmek yerine büyük gövdeli bir ağacın arkasına saklanarak merak ve endişeyle Alex'i izledi. Çocuk ise tam aksi istikamette kaçmaya çalışıyormuş gibi yaparak muhafızları iyice öbür tarafa çekti,

"Dur dedim sana! Dur yoksa sırtına mızrağı saplarım!"

Alex söyleneni yaptı,

“Vay vay vay. boğazdan buraya bir balık sıçramış herhalde.” dedi muhafızlardan biri gülerek. Oğlanın üstü başı su içindeydi.

“Söyle bakalım ufaklık, ne arıyorsun burada?!" Muhafız küçük çocuğun boğazına elindeki mızrağın sivri demirini dayamıştı. Alexander, sarayda gezinmekten başka bir iş yapmayan bu askerlere rahatlıkla karşı koyabileceğini, gırtlağındaki mızrağı tek hamlede savuşturabileceğini hissettiyse de ulak bir aksilikte Meryem’in kendini belli etmesinden korkarak karşı koymamaya karar verdi.

“Şey, şey efendim .. Ben tarlada çalışıyordum, sonra, köyün çocukları bana eşek şakası yapmak istediler. Beni pek sevmezler de. Çok fazla çalıştığım için tarlada beni kıskanırlar, çekemezler... Sonra üçü beşi bir oldular, beni kıyıya götürüp suya atıverdiler. Boğazın akıntıları da beni buraya götürdü. Eğer surlara tutunamasaydım boğulacaktım, Ben de tırmanarak buraya çıktım.”

Muhafızlar birbirlerine bakarak çocuğun doğru mu yalan mı söylediğini anlamaya çalışıyorlardı.

“Bak bacaksız, yalan söyleme bize! Ne işin var burada?" dedi bir tanesi çocuğun ağzını aramak için.

“Yalan değil efendim, üstüme başıma bakın. Başka nasıl ıslanabilirim. Az kalsın ölüyordum."

“Ne yani, sen şimdi bu surlardan tırmandığını mı söylüyorsun? Bu imkansız!"

“Can havliyle siz de yapardınız efendim. Korktum, başla çarem yoktu. Korkudan nasıl yaptığımı ben de bilmiyorum."

Muhafızlardan biri çocuğun kaslı kollarına ve omuzlarına dikkat kesildi.

“Bu çeviklikle orduda işimize yarayabilirdin. Basit bir köylü çocuğu olman ne kadar kötü!"

Diğeri ise çocuğun gözlerine bakarak onun söylediklerine inanıp inanmamayı düşünüyordu.

Arkadan gelen başka bîr muhafız, “Efendi Manuel Paleoglos'un şehre girdiği haberi geldi Burada teftiş yapabilirmiş. Hemen yerlerimizi almamız isteniyor," dedi.

"Bu çocukla kaybedecek vakit yok!" Muhafız, Alex’in ensesini sıkarak, “Düş önüme bakalım," dedi. Oğlanı karga tulumba önlerine kattılar.

Alex, iki muhafızın arasında hırpalanarak saraydan dışarı doğru çıkarılırken ağaçların arasına bakarak Meryem'i buldu ve “Merak etme, az sonra seni bulurum" dercesine ona göz kırptı.

Ağaçların ardından kafasını uzatan kızın gözlerinde endişe vardı ama Alex ona güven vermeyi başarmıştı.

7

Sarayın büyük salonunda oturan Sultan Murat oğlunu görünce gülümsedi. Geniş bir pencerenin önündeki sedirlere bağdaş kurmuş bekliyordu. Pencerenin delikli muşabaklarından sızan güneş ışıkları Sultan'ın bütün vücuduna denk geldiğinden onun kutsal liderliğine daha da ilahi bir görünüm kazandırıyordu.

Babasının önünde diz çöktüğünde Mehmet, onun sakallarının iyice ağardığını, en son görüşünden bu yana yüzündeki çizgilerin daha da belirginleştiğini ve yüzünün daha da solgunlaştığını fark etti.

Molla Gürani, odaya girer girmez diğerleri gibi sultanın önünde hafifçe belini kırdıktan sonra vezirlere döndü. Halil Paşa sarayda kalmıştı. Saruca ve Ragıp Paşalar sultanın birer tarafındaydı. Onların yanında da mollanın daha bir hürmetle selamladığı ak sakallı biri vardı. Mehmet'in dikkatinden kaçmamıştı. Hocanın ak sakalları, beyaz cüppesi, aynı renkte bir sarığı vardı. Şehzade, az önce kendisini neredeyse Öldüren -ya da hayatını kurtaran mı demeliydi'- adamın özellikle selam verip yanında durduğu bu kişiye dikkat etti. Adamın bakışları yüreğinde bir yere işlemişti.

Çocuğun bakışlarını kaçırmayan Sultan Murat, "Demek Molla Gürani ile tanıştın. Seni bulması için, Ak Şeyh Hazretleri onun gitmesinin en iyisi olacağını düşündü." dedi.

"O zaman onu siz gönderdiniz," dedi Mehmet kısık bir sesle.

"Evet, ben onayladım. Ak Şeyh'in önerilerini dinlememeyi hiçbir zaman aklımdan geçirmedim."

Şehzadenin yüzündeki belirsizliği görünce Sultan, "Umarım sen de aynısını yaparsın. Çünkü bundan böyle Molla Gürani, senin baş lalan olacak, Bu sarayın işlerinde *de* kendisine tam yetki veriyorum," dedi.

Sultan, mollanın yanındaki djğer bir kişiye baktı. "Molla Hüsrev ile birlikte seni eğitecekler, ilmin her alanında yetiştirecekler," dedi.

Bir süre durakladıktan sonra, "Saltanata hazırlayacaklar,' diye ekleyiverdi-

Bu son lafı Mehmet garipsedi

"Benim saltanatta gözüm yoktur, efendim. Hem hükümdarlık ağabeyim Alaaddin'in hakkıdır. Yaşça benden daha büyüktür, deneyimi de benden fazladır,"

Mehmet'in aklı ise artık hocası olan bu mollanın nasıl olup da böyle iyi at kullanabildiği sorusuna takılmıştı. Şimdiye kadar yanına gelip de ona bir şey öğretmeye kalkan hacı hoca takımı, bir iki dersten sonra, kendisinin adam olmayacağından yakınarak söylene söylene yanından ayrılan, ya da derslere ara veren sevimsiz kişilerdi. Mehmet, kendisine gönderilen hocaları kısa zamanda kafasına göre oynatır, bir şekilde derslerden kaytarmasını şimdiye kadar hep başarırdı. Ancak şimdi tepesinde bekleyenlere baktığında işlerin pek eskisi gibi olmayacağını hissediyordu.

"Ama baba," dedi Mehmet, bir süre tereddüt ettikten sonra, Babasının buyruğuna karşı gelmek hayatta yapacağı son şeydi ama kendini Molla'ya karşı yenilmiş biri gibi hissediyor, hıncını almak istiyordu. "Bu adam beni öldürmeye çalıştı. Benim lalam olamaz!"

Sultan Murat ayağa kalkarak yanındakilere bir el işaretiyle dışarı çıkmalarını emretti. Kapıyı en son çıkan Ragıp Paşa kapattı. Salonun apar topar boşalmasıyla şehzade babasıyla bir başına kalmıştı. İtirazına çoktan pişman olmuştu.

Sultan Murat ise oğlanın isyankar tavrını görünce, onun eğitimini çok boşladığını bir kere daha fark etmişti.

“Ağabeyin Alaaddin, iki gün evvel Hakk’ın rahmetine kavuştu," dedi Sultan Murat gözleri buğulanarak. Çok sevdiği biricik oğlunun kaybı onu derinden etkilemişti. Üstelik Mehmet haklıydı: yıllar yılı ona saltanat varisi gözüyle bakmıştı, öyle yetiştirmişti. Ama şimdi, ikinci oğlunun da zamansız ölümüyle saltanatın tek varisi Mehmet kalmıştı.

Şehzade şaşkınlık içerisinde babasının yüzüne baktı ama Sultan Murat pencereye yönelerek yüzünü oğlundan kaçırdı.

“Ama bu ne zaman, nasıl oldu baba?"

“Henüz nedeni bilinmiyor, bir suıkaste de kurban gitmiş olabilir. Karamanlardan da şüphe ediyoruz. Rumlardan da. Herkes olabilir, çok karmaşık bilgiler geliyor. Ama şimdi bunlara girmek istemiyorum, oğlum. Detayları daha sonra hocalarından öğrenirsin."

Sultan, kendini toparlayarak tekrar şehzadeye döndü.

"Artık senin kaderinde saltanat var, oğlum. Osmanoğulları'nın liderliğini sen yapacaksın. Devletin bayrağını sen taşıyacaksın."

Sultan bir an durakladı, iç çekti, devam etti:

“Hayat bir sermayedir, bunun karı iyiliktir Yürüyen ve nefes alan her şey bir gün ölür. Dünyaya nice cengaverler geldi, nice hükümdarlar geldi. Hepsi de bir gün göçüp gitti Geriye kalan ise addır. At ölür meydan kalır, yiğit ölür şanı kalır, oğlum. Benim de vaktim yaklaşıyor.

"Artık yetişmen, saltanata hazırlanman gerekiyor. Benimse Edirne’ye dönüp tekrar işlerimin başına geçmem lazım. Sana üç değerli hoca bırakıyorum burada. Molla Gürani ve Molla Hüsrev seni ilmin her alanında yetiştirecekler. Onları daha önceki hocalarınla karıştırma, yanılırsın."

Mehmet sessizce önüne bakarak dinledi. Söylenen sözler üzerinde değişik bir ağırlık, garip bir etki yapıyordu. Hırçınlığıyla karşı koymak, kimseye ihtiyacı olmadığını söylemek

istiyordu, ama sanki ağzını açamıyor, babasının söylediklerine karşı gelemiyordu.

“Şunu unutma oğlum, iki türlü insan vardır, biri öğrenen, diğeri öğreten. Sen hangisisin? Üçüncüsünden sakın olma oğlum, onlardan çakallardan kaçtığın gibi kaç. Onlar alçaktırlar, asalaktırlar. Yanında da sakın bu iki tür insandan başkalarını bulundurma.

"CaferAğa ise emrimdeki yeniçeri ağalarının en deneyimli, en hünerlilerindendir. Seni her türlü savaş sanatına karşı hazırlayacak. Bir elinde kılıç, diğerinde kalem olmadan ülke yönetemezsin, oğlum. Bir tarafında kalem tutanları, diğerinde kılıçla duranları bulundurmazsan, düşmanlarını korkutamaz, halka huzur veremezsin. Eğer tercihin varsa sen reyini hep barıştan yana kullan.

“Savaş dendiğinde insanlar zafer ve ihtişamı düşünür. Halbuki savaş kandır, pisliktir. Savaş, soğuktan donduğu için kesilen ayaklar, sıcaktan çürüdüğü için kokan cesetler, susuzluktan içilen çamurlu sulardır. Savaş, ancak zaruri olduğunda haktır. Barbarlık ve gaddarlıktan kaç, bilgi ve zekâyı yüce bil.

“Hocalarına kulak ver. Onlar sana gerekli hazineyi fazlasıyla sunacaklar.

“Kılıç talimleri yapman ve tahta geçtiğinde yanında güvenebileceğin adamlar olması için yanına seninle beraber yetişecek bir iki de acemioğlanı bırakıyorum. Bunları kardeşin gibi bil. Bir de Edirne’den uzakta olması gereken bir prensin çocuğu, Vlad sana bir süre eşlik edecek Şunu unutma, savaşa mani olan her çözüm daha iyidir. Dil derslerine ağırlık ver. İdarendeki insanların kültürlerini, alışkanlıklarını anlamaya çalış. Daha yetkin dil hocalarını da sana göndereceğim, Konstantinopol’deki Venedik baylosundan yakında cevap gelir."

8

“Bu çocuk yine bir şeyler çeviriyor, Avram," dedi Alexander'ın annesi Berenice kocasına, oğlunu göstererek.

Bütün aile akşama kadar bitirmek zorunda oldukları tarlayı çapalıyordu. Alexander'in büyük üç ağabeyi ve yine kendisinden büyük kız kardeşi koca tarlanın üzerinde çeşitli yerlere dağılmış, hiç konuşmadan işlerini görüyorlardı. Alexander ise çoğu zaman yaptığı gibi daha güneş doğmadan kalkmış, erkenden tek başına tarlaya gelerek saatler öncesinden çalışmaya başlamıştı. Tarladan kaçıp Meryem'le buluşacağı zaman hep böyle yapardı Ailesine fazla iş düşmemesi için gün doğmadan ve bazen de geceleri, kendi başına kazmayı alıp sürekli çalışırdı.

Hayatını bu tarlalarda geçiren, ellisine dayanmış Avram işine ara vermeden, başını kaldırıp Alexander’a baktı. Elleri nasır tutmuştu, tırnaklarının içi toprak doluydu; yüzünde on yıllardır günde yirmi saate yakın bu tarlalarda ömür tükettiğini gösteren onlarca iz vardı. Kendisine sorsalar. her bir izin hikayesini ayrı ayrı anlatabilirdi.

“Haklısın, Berenice, yine deli gibi bir hızla tarlayı sürüyor. Ortalıktan kaybolması yakındır." Bir taraftan kazmayı sallıyorlar diğer taraftan konuşuyorlardı.

“Bu çocuğu hiç anlamıyorum, diğerlerine hiç benzemiyor. Bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjisi, bu tarlalara sığ-

mayan bir arzusu var. Başına bir bela gelecek diye çok korkuyorum, Avrattı."

“Mutluluğunun peşinde koşmasının ne zararı var ki?"

“Umut, bizim gibiler için değil, sen bilmez misin bunları? Daha geçen gün yine eski saraya kaçmış, saray muhafızlarının elinden kendini zor kurtarmış. Ağabeylerine böbürlene böbürlene anlatırken duydum. Bir gün başını kurtaramayacak diye çok korkuyorum. Kimbilir şimdi yine nerelere gidecek

Avram, bu sefer belini tutarak doğruldu ve ellerini önündeki kazmaya dayayıp oğluna baktı derin derin.

“Bırak istediği gibi yaşasın... Bana beni hatırlatıyor." Avram’ın gözleri doldu, konuşacaktı, konuşmadı . Karısı onun neler düşündüğünü anlamıştı, eliyle onun sırtını sıvazladı.

“Keşke," dedi Avram, “keşke en azından bu çocuk buralardan kaçıp kurtulabilse, kendine başka yerlerde güzel bir hayat kurabilse."

“Sen neden bahsediyorsun, adam, biz köylü doğduk, köylü ölürüz, bu çocuğun aklına böyle şeyleri sen sokuyorsun zaten. Onun yen burası, burada mutlu olmayı öğrenmesi lazım.”

‘Kaslarını ve zekasını en iyi şekilde kullanabileceği, kurtlu topraklarda tüketmeyeceği bir ömrü olsa keşke..."

Avram, uzun süredir kafasında tasarladığı şeyi eşine açıp açmamakta tereddüt etti.

“Eğil eğil, çalış!" dedi karısı korkuyla. Tarlalarda sürekli çalışıldığını kontrol etmek için görevli adamlardan biri atıyla onların çalıştığı araziye doğru yaklaşıyordu. Bu, toprakların sahibi imparatorun sağ kolu Yunan Teofilos Paleoglos'un adamlarından biriydi. Avram hemen eğilerek kazmayı hızla sallamaya başladı. Gözetmen tarlaya geldiğinde yavaşlayarak geniş arazinin etrafında atıyla dolandı. Bir eksiklik bulmak için uğraşırcasına, dikkatle ırgatları kolaçan etti. Diğerleri gibi iki büklüm eğilmiş çalışmakta olan kızın yanına iyice yanaşarak atını durdurdu ve onu seyretmeye koyuldu. Kızı atına

bindirip ormanın içlerine doğru götürmeli ya da orada biraz sıkıştırarak eğlenmeli miydi? Etraftaki erkek çocukların çokluğundan çekiniyordu, Belki yanında bir iki asker daha olsa rahatlıkla bunu yapabilirdi ama daha önceki gün aynı şeyi yapmaya çalışan bir gözetmenin kızın babası tarafından tam kafasına bir balta saplandığı haberi onu korkutuyordu. Gerçi, sonrasında gelen küçük bir ordu önce adamın karısına onun gözleri önünde tecavüz etmiş, sonra da adamı atlara bağlayıp tarlada süründürerek öldürmüşlerdi ama, bütün bunlar gözetmenin canından olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. Bu kızın yanına daha sonra kalabalık bir grupla gelmenin en iyisi olacağını düşünerek atlı oradan ayrıldı. Hem belki bizzat efendisi Teofılos'a bu kızdan bahsederek ona yaranabilirdi.

Sadece bir saat kadar sonra Alexander şehrin ana sokağı Meşenin taş döşenmiş yollarında hızla koşuyordu, Ancak atlarla bu kadar kısa zamanda tarlalardan şehir merkezine gelinebilirdi ama Alexander öyle hızlı koşuyordu ki gözü başka hiçbir şey görmüyor, hiç yorulmuyordu.

Kalabalık caddede, insanların arasında sıyrılarak hızla ilerledi. Theodosius Forumu'nun ve bronz kaplamalı Zafer Tanrıçası Piramit'inin yanından süratle geçti. Şehrin kurucusu Konstantin in adını taşıyan, ortasında kimilerinin çemberlitaş dedikleri yüksek sütunun bulunduğu forumdan geçerken, sütunun ucundaki parlayan altın haça gözleri takıldı. Gözünü yoldan ayırdığından ama tam sürat koşmaya da devam ettiğinden karşısındaki iki kişiyi görmedi, bir tanesinin karnına doğru hızla çarparak yere düştü. Bir kayaya çarptım sandı. Çünkü karşısındaki kişi dengesini kaybetmek bir yana, sarsılmamıştı bile.

Alexander, düştüğü yerden tepesinde duran adamın garip san çizmelerine, oradan yukarı doğru çıkan kırmızı çoraplarına, sonrasında dizinin altından beline kadar çıkan bol çakşırına baktı. Kafasını yukarı kaldırdıkça adamın kırmızı kuşağını ve içme gömülü hançerinin kabzasını gördü. Hayatında hiç

bu kadar işlemeli bir bıçak görmemişti. Hançerin sapındaki lale motiflerine, yeşil yapraklara ve altın gibi parlayan sarı çizgilere dikkatle baktı. Kuşağın hemen sol tarafında kınıyla birlikte asılı duran kılıcın ise neden böyle incecik ve eğimli olduğunu anlayamadı. Adamın gövdesini ve kollarını saran bej rengindeki dolaması belinden başlayarak bollaşıyor, ayak bileklerine kadar iniyordu. Alexander yere yığılmama şaşmamalıyım, diye düşündü adamın kalın kollarını ve omuzlarını gördüğünde. Ama en garibi de adamın bütün bunları gölgede bırakan, ucu arkaya doğru uzanan başlığıydı.

Alexander adamın heybetinden öyle korkmuştu ki sopa yiyeceğini düşünerek geri geri hareket etmeye başladı. Arkasını dönüp hemen kaçacaktı,

Yeniçeri, eğilerek çocuğun başını okşadı.

"Bir şeyin yok ya ufaklık?"

Adam garip bir şiveyle Rumca konuşsa da, Alexander kendine sorulan soruyu anlayabilmişti.

Yeniçeri, çocuğu kollarından tutarak ayağa kaldırdı.

"Nereye koşuyorsun bakalım böyle?”

Alexander, hala önündeki iki adamın kıyafetlerine ve başlıklarına bakıyordu. Kendisiyle konuşanın bıyıkları yanlara doğru uzuyordu, iki tarafından da yukarı doğru burulmuştu. Yandakinin ne sakalı ne bıyığı vardı.

“Korkma evlat, hadi söyle, bir şeyin yok ya?"

“Hayır... Hayır... İyiyim efendim," diyebildi Alexander “Sevgilimle buluşacağım, o yüzden koşuyordum." Yeniçeri’nin yüzünde gördüğü şefkat hiçbir şey saklaması gerekmediğini hissettiriyordu, ama daha önce hiç karşılamadığı; bu yabancılara birden neden Meryem’den bahsettiğini anlamamıştı.

Yeniçeriler birbirlerine bakıp gülümsediler.

“Ama dikkat et, burada ayak altında dolaşan bir çocuk bazılarının hoşuna gitmeyebilir. Etrafta pek çok saray muhafızı var."

Alexander, etrafına baktığında forumun içinden ve etra-

fından çıkan gerçekten de pek çok asker olduğunu fark etti. Konstantin Forumu'nun hemen arkasında bulunan Senato Sarayı'nda İmparator Manuel Paleoglos, Sultan Murat'ın elçilerinin de katıldığı bir toplantıyı henüz sonlandırmıştı. Murat'ın elçileri aynı zamanda Venedik baylosundan şehzade için İtalyanca ve Latince öğretebilecek bir hoca istemişti.

"Beni onlara teslim etmeyeceksiniz değil mî?"

"Elbette hayır, delikanlı. Haydi sevgilini bekletme. Hakkına girmiş olursun."

Alexander, Yeniçeri'nin son dediğini anlayamamıştı ama oradan hemen koşarak iki yüz metre kadar ötedeki Milyon'a doğru uzaklaştı.

Alexander, hemen yanı başında duran Meryem'e Milyon'un üzerindeki harf ve rakamları göstererek, "İşte bu şekiller buradan ta çok uzak yerlerdeki şehirlere ve imparatorluklara olan uzaklıkları gösteriyormuş," dedi. Harfleri ve rakamları okuyabilmeyi, o anda Meryem'e gösteriş yapmak için öyle çok istedi ki. Tıpkı bir saray çocuğu gibi okuma bilmek onu Meryem'in gözünde bambaşka biri yapabilirdi.

Baktıkları anıt, dört kalın duvar üzerinde yükselen, sütunlarla desteklenmiş, üzerinde çeşitli asker kabartmalarının da resmedildiği görkemli bir yapıydı. Mese yolunun tam sonunda bulunan Milyon, Ayasofya, Hipodrom ve Eski Saray gibi Önemli noktalardan açılarak şehrin ana arterlerini oluşturan caddelerin kesişme noktasında bulunuyor, onun, imparatorluğun Avrupa'ya bir ağ gibi uzanan yollarının merkezi olduğuna inanılıyordu.

"Sen nereden biliyorsun?"

"Babam anlatmıştı. Bir keresinde burası onarılırken taş taşımış."

Meryem, Alexander konuşurken boynundaki kolyesiyle oynuyordu.

"Buradan ta eski Roma'ya kadar uzanıyormuş bu yol. Konstantin bizzat kendi inşa ettirmiş."

‘Eski Roma neresi? Roma imparatorluğu burası değil mi?”

Alexander, Meryem'e bildiklerini anlatırken taş yapının üzerinde oradan oraya tırmanıyordu.

‘Buradan önce çok eskiden Roma varmış. Sonra Konstantin burayı kurmuş, eski Roma dağılmış, bütün krallar ve lordlar da buraya gelmiş, katinler bizi kıskandıklarından bundan yüzyıllar önce şehre saldırıp talan ermişler buraları."

Meryem sıkılır gibi oldu: “Beni bunları anlatmak için buraya çağırmadın herhalde. Annem zaten eve döndüğümde beni yine bir güze! azarlayacak."

Alexander anıtın üzerinden yere sıçrayarak, “Hayır hayır," dedi. “Vaktin dolmasını bekliyordum.’ Meryem'in yüzündeki soru ifadesini görünce açıkladı “Bugün ufak bir yolculuğa Çıkacağız.... Gel benimle.”

Alexander Meryem'in önüne düştü. Mese yolundan güneye doğru hızla ilerlediler.

“Ama Alex, nereye koşuyoruz? Nereye?"

“Merak etme, gel beni takip et."

Meryem kendisinden on adım önde koşan oğlanı yakalamak için ter içinde kalmıştı. "Ne olur biraz yavaş koş, yetişemiyorum," dedi önündeki ufka baktığında Meryem, sahile doğru koştuklarını, gemilerin direklerinden de limana gittiklerini anladı. Ufkun tam ortasında görünen tek şey Kız Kulesi’ydi. Meryem o gün, Alexander’a oradan bahsetti ği için pişman oldu. Başlarının yine tehlikeye girmesinden, Alex’e bir şey olmasından korkuyordu.

Limana geldiklerinde, “Sana yapma demiştim. Yine ne hazırlıklar yaptın?!" dedi.

“Bir balıkçı tanıdığım var, oraya her iki günde bir balık teslim ediyor. İmparator aileleri orada yemek yiyorlarmış."

“Ya bizi yakalarlarsa!’"

“Korkma, ben her şeyi ayarladım.”

Konstantinopolis’in pek çok limanından sadece biri olan Kontaskaliyon’da küçüklü büyüklü pek çok gemi demirlemişti. Kalabalığın arasında Rumlar kadar başka ülkelerden

gelenler, başka başka memleketlere gidenler de vardı, Venedikliler ve Cenevizliler bunların başını çekiyordu. Meryem nereden olduklarını bilmediği bu insanların kafasındaki üçgen şeklindeki kulaklı şapkalara meraklı gözlerle baktı.

Alexander ise. kalabalığı yarıp limanın tam ucundaki tahtalardan yürüyerek balıkçıyı arıyordu.

“İşte işte orada," dedi elleriyle az ilerde ufak teknesiyle yola çıkmak için son hazırlıklarım yapan yaşlı bir adamı göstererek. "

“Dimitri Usta, biz geldik"

Yaşlı adam teknesinin ortasından kafasını kaldırıp genç delikanlıya ve yanındaki kıza baktı. Meryem, bıyıkları ve sakalları birbirine karışmış yaşlı balıkçının parmaklarındaki ağ kesiklerine bakarken bu yabancının karşısında başını öne eğik tutuyordu,

“Sen benim başımı belaya sokacaksın ama dur bakalım."

“Ama böyle anlaşmamıştık Dimitri Usta, yarın sabah ve onu takıp eden on gün boyunca sana gelip balık kasalarını taşıyacağım. Aynı konuştuğumuz gibi.. ."

Yaşlı adam, kendisine hatırlatılan anlaşmanın iyi tarafını hatırlayınca sevimsiz yüzü biraz değişir gibi oldu.

Yaşlı balıkçı teknenin önünde oturuyor, Alexander bütün gücüyle küreklere asılıyordu. Küçük adacığa yaklaştıklarında Dimitri Usta Meryem'e, “Ne olursa olsun sakın konuşma, sana bir şey sorarlarsa ben cevaplarım," dedi. Meryem Alexander'a bakarak ve gülümseyerek başını salladı.

Adanın kenarına geldiklerinde balıkçı kıyıya doğru uzanarak tekneyi tutması için uzunca bir halatı iskeleye bağladı. Yanlarına yanaşan muhafız balıkçıyla selamlaştıktan sonra, "Bunlar kim?" diye sordu.

"Artık iyice yaşlanıyorum, oğlum ve kızım bana yardım ediyorlar"

Muhafız, Alexander ve Meryem’i dikkatle süzdü.

“Bu kadar insanın adaya gelmesine izin vereceklerini san-

mıyorum. Kendi işlerini kendin göremiyorsun, başkasını bulmamız gerekecek."

Balıkçı endişeyle, “Bugünlerde biraz rahatsızım, sonra yine kendi kendime gelirim," diyerek yanıt verdi. İşinden olma ihtimalini hiç hesaba katmamıştı.

Muhafız, bir süre durumu değerlendirir gibi düşündükten sonra muhafız, “Peki a, bu sefer böyle olsun bakalım." dedi. “Ama kendime üç kasa fazladan balık isterim."

“Emredersiniz.” Dimitri sarayın pek çok askerinin rüşvet yediğini bildiği için şaşırmadı.

Asker uzaklaşınca, Alexander’a dönerek, “Benim için çalışacağın günler iki katına çıktı, delikanlı," dedi.

Alexander söyleneni yapacağını kabul edercesine başını öne salladı.

Adada bugün herhangi bir imparatorluk mensubu olmadığı için etraf nispeten sessiz ve boştu. İçerdeki kulede de bir iki muhafızdan başka kimse yoktu. Dimitri tekneyi boşaltırken, Alex ve Meryem de kasaları kuleye taşıdılar. Alex etrafta bir bakan olmadığını görür görmez kulenin en üst katındaki kapıyı yavaşça açtı ve Meryem’in manzarayı izleyebilmesi için onu dışarı çıkardı.

İkisi de karşılarında gördükleri şehrin siluetiyle büyülendiler. İçinde yaşayıp büyüdükleri koca şehir, lacivert denizin ve mavi semanın arasında mağrur bir edayla uzanıyordu. Şehrin kıyısındaki bembeyaz martılar, büyük deniz surlarının önlerinden geçerken Konsuntinopol'ü selamlıyor gibiydiler. Ayasofya’nın görkemli kubbesi, Bukelon Sarayı’nın ardında, Dikilitaş'ın yanında gökyüzünü kıskandırırcasına yükseliyordu.

İkili, parmaklarıyla işaret ederek, seçebildikleri binaları adlandırmaya çalıştılar. “İşte şurada ucu görünen, Theodosius Sütunu," dedi Alex. “Şuradaki de Eski Saray’ın bacaları..." diyerek devam etti Meryem.

Sağ tarafa doğru baktıklarında koni şeklindeki Galata Kulesi'nin çatısı görünüyordu.

“Bak bak, Cenevizlilerin yaşadıkları yer," dedi Alex. Meryem'in gözlerindeki ışıltıyı, yüzündeki sevinci ve heyecanı izledi.

“Meryem, sana bir şey söyleyeceğim..."

Kafasını çevirip ona baktı kız.

“Ben..."

‘Hey siz!" diye bir ses yükseldi aşağıdan. Muhafız aşağıdan onları fark etmiş, eliyle derhal aşağı inmelerini emrediyordu.

İkili korkuyla aşağı indiklerinde muhafız kızın ve oğlanın ensesinden tutarak onları balıkçının yanına götürdü.

“Bana vereceğin balık sandıkları beşe çıktı, Dimitri! Al çocuklarını da buradan hemen kaybol. Bir daha da kendinden başka kimseyi getirme Ya da hiç gelme!”

9

Şehzade, rengarenk çiçeklerle bezeli bahçenin ortasında gömleği dirseklerine kadar sıyrılmış bir halde, yeşil dikenleri hızla çekip attı. Orada burada biten bu kötü otların zamanında temizlenmezse bahçeyi bir diken tarlasına dönüştüreceğini çok iyi biliyordu. Sarayın arka kısmındaki geniş arazideki bu bahçeye başlayalı neredeyse bir yıl olmuştu. Molla Gürani'nın ilk işi ona tohum ektirmek ve toprakla meşgul olmasını sağlamak olmuştu. Hiç kimse yardım etmeyecek, taşla, toprakla, çamurla, suyla bahçenin bakımından kendi sorumlu olacaktı.

Şınl şınl akan merkezdeki bir çeşmenin dört kolu, çiçeklerin ve ağaçların arasına doğru yayılıyor, böylelikle suyun dinlendirici sesi kadar kendisinden de bitkilerin büyümesinde istifade ediliyordu. “İsraf etmeyeceksin," derdi lalası her zaman. Çeşmenin dizaynını da bu altın kuralı gözünde bulundurarak yapmıştı.

“Bir bahçenin bakımını yapabilen," dedi Molla Gürani elleri arkasında kavuşmuş, “bir ülkeyi de pekala idare edebilir. Çiçekler vardır, her gün sulanmak ister. Otlar vardır yolunmadı mı çiçekleri yok eder. *Ve* ağaçlar vardır, gölgeleri serinlik yapar, sınır belli eder. İşte böyle, bir sultan da suladığı çiçekler gibi, tebaasının haklarını her gün gözetmeli, pis otları yolduğu gibi haksızları cezalandırmak, güçlü ağaçlar gibi

ülkesinin sınırlarına güvenilir komutanlar yerleştirmelidir ki. onların korumasında halk rahat etsin, çeşit çeşit çiçekler yeşersin,'

Çeşmenin hemen ötesinde bele kadar gelen çitlerle çevrili, kırmızı sarı renklerin hâkim olduğu halılarla kaplı bir sayvan, kenarda da bir karış yüksekte duran, tepesi kapalı, altıgen şeklinde, sedirlerle donatılmış bir çardak duruyordu

Çardağın etrafında yan yana sıralanan selviler, kavaklar, çınarlar ve yazın kavurucu sıcağını kesen gölgelikleriyle söğütler bulunuyor, arazinin geri kalanıyla bahçe kısmını ayıran yüksek duvarları asmalar ve güller kaplıyordu. Bahçeye ısıl rengini veren ise sayvanın etrafındaki geniş bir alanı kaplayan renk renk binbir tür çiçekti: Beyaz üzerine pembe benekli zambaklar, mor, turuncu ve lacivert sümbüller, çitleri kapatan sıra sıra dizilmiş hezarenler, boyunları bükük, birbirleriyle konuşur gibi duran muhabbet çiçekleri, üzerlerine boya dökülmüş buruşuk tülbentler gibi duran ortancalar, ağaçlardan sarkan mis kokulu leylaklar, yeşil yapraklarından kendilerini kükrercesine gösteren kırmızı aslanağızları, anlara göz kırpan sarı zambaklar, su yollarında yüzen, ortasına yeşil üzerine turuncu çiçek açmış bembeyaz şakayıklardı.

Şehzade kırmızı karanfillerin, beyaz lalelerin, mor ıtırşahilerin soğanlarını ülkenin çeşitli yerlerinden özellikle istetmiş, her birini teker teker kendi elleriyle dikmişti.

Sayvanın ortasında iki büklüm duran bir nakkaş, önündeki bu çiçekleri ince ince resmediyordu. Şehzadenin isteği üzerine Sultan Murat, şehrin en yetenekli ustalarından Baba Nakkaş'ı bizzat Manisa'ya göndermişti. Dizinin üstündeki kâğıda elindeki fırçayı özenle süren nakkaş merkeze önce Molla yı oturtmuştu.

Molla, tepesinden sarkan bir manolyayı kokladıktan sonra, 'Hiç düşündün mü, Mehmet,' diye sordu, "Neden bu güzel kokular hoşumuza gider' Neden bunlardan zevk alırız, mutluluk duyarız?"

Mehmet bir tutam otu daha hızla çekip kopardı. Alnından terler akıyordu, elleri ve kolları iyiden iyiye dolanmıştı.

“Çünkü güzellik insanın içindedir," diye devam etti Molla. ‘Fıtratında vardır insanın iyiye ve güzele duyduğu muhabbet. İnsan olmak, güzelliği takdir etmek değil midir?"

Nakkaş'ın yanında ise Mehmet’e arkadaş olarak gönderilen acemioğlanı Burhan hat derslerinin ödevlerini yapıyor, mürekkebe batırdığı kamışıyla belki de yüzüncü defa *elif* harfini çiziyordu. Beş sayfayı eliflerle doldurmadan hocasının karşısına çıkamayacağını çok iyi biliyordu.

Sarayın kapıcıbaşısı, başındaki kafesli mücevvezesi, yanaklarından sarkan zülüfleri ile ağır ağır şehzadenin yanına yanaştı:

“Bir İtalyan elinde Sultan’ın mührü ile geldi. Sizi görmek istiyor."

“Dil hocası olmalı,“dedi Mehmet “İçeri alın "

Kapıcı başı on beş dakika kadar sonra tekrar geri döndüğünde yanında kafasında üçgen uçlu siyah başlığı, keçe sakalı, Frenklere özgü, çorapları andıran dar kırmızı pantolonu ve lacivert ceketiyle Venedikliyi de beraberinde getirdi.

Otuzlu yaşlarında olan genç Venedikli sayvanın kenarına geldiğinde etrafına bakındı. Şehzade hangisiydi? Sayfanın ortasındaki yaşlı ressam olamazdı. Bahçede otları yolan, sarayın bahçıvanlarından olmalıydı ama onun yanındaki yaşlı adamın kim olduğuna akıl erdiremedi. O zaman ressamın yanında bir şeyler yazan çocuk şehzade olmalıydı. Yanına yanaşarak, "Efendim merhaba," dedi garip bir aksanla. Hafifçe öne eğildi. Şehzadelerin önünde de Sultanlara olduğu gibi selam verilip verilmediğini bilmiyordu ama o kendisini garantiye almanın daha iyi olacağını düşündü.

‘Sultan babanız beni size İtalyanca öğretmem için özel olarak gönderdi..."

Burhan gülümsedi:

“Aradığınız kişi ben değilim," dedi. Gözünü bahçenin ortasında artık doğrularak kendisine bakan Mehmet'e çevirdi.

Venedikli kıpkırmızı kesilerek o tarafa gitti. “Özür dilerim efendim, ben sandım ki..."

“Önemli değil,” dedi Mehmet, “ilk şaşıran siz değilsiniz. Kafanıza takmayın.”

"İmparator çocukları bizde böyle işler yapmazlar. Bu işleri hizmetkarları ya da sizin dilinizde dendiği gibi, *kulları* yaparlar."

'Hocam her zaman bizim de birer kul olduğumuzu söyleyip durur.' Gözlerini Molla’ya doğru çevirdi. Molla Gürani tek cümle söyledi: "Kulun kulluğunu unutması köylü olsun, kral olsun insanın Hak’tan şaştığının göstergesidir.”

Mehmet tamamladı: “Hakk’a tapan köle ise Hak'tan şaşan imparatordan özgürdür."

Venedikli ise bu büyük lafların bu çocuktan çıktığına şaşıyordu.

“Siz buyurun oturun, ben ellerimi yıkayıp geliyorum.'

Venedikli sayvana adım atarken az kalsın ayakkabılarını çıkarmayı unutuyordu. Halbuki Konstantinopol'den ayrılmadan önce kendisine ilk tembih edilen şey Türklerin oturup kalktıkları yerlerde ayakkabılarım çıkarması gerektiğiydi. Ayakkabılarını çıkarınca garip bir utanma hissetti. Sanki çırılçıplak ve savunmasız kalmıştı.

Baba Nakkaş’ın yanına çömelerek yaptığı resme bakmaya başladı. Renkler ne kadar da canlıydı. Musavvirin boyalarına baktı; Venedik'te hiç bu kadar çeşitli ve göz alıcı renk pigmentleri görmemişti.

Şehzade çeşmede ellerini ve yüzünü Özenle yıkadı. Bahçenin kenarındaki lale işlemeli havlulardan bir tanesini kullanarak kurulandı. Kırmızı börk üzerine tülbent sarılı başlığım tekrar kafasına geçirerek sayvana girdi ve çardağın içindeki sedire oturdu.

“Renkler sanki gerçeklerinden bile daha canlı," dedi Venedikli.

“Doğru," dedi Baba Nakkaş gülümseyerek, “Hayat yanılsamadır, sanat onun ötesindekini göstermeli. Yani gerçekten daha gerçektir." Musavvir fırçasını boyaya batırarak çeşitli çiçekleri resmetmeye devam etti.

“Merak etmeyin.” diyerek araya girdi Mehmet. “Ben de Baba Nakkaş'dan şimdilik pek bir şey anladığımı söyleyemem. Sizden pek farkım yok. Tek bildiğim resmi, bu güzel bahçenin güzelliklerini ölümsüzleştirdiği. Belki ileride dediklerini de anlarım Peki sizin isminiz nedir?"

"‘Bağışlayın şehzade. şaşkınlıktan kendimi resme kaptırdım. Kendimi tanıtmayı unuttum. Ben, Venedikli ünlü Balbi ailesinin Konstantinopol’de ikamet eden kanadından Bernardo Balbi. İtalyancanızı iliştirmek üzere, Sultan Murat babanız hazretlerinin İmparator Paleoglos'a ricası üzerine buraya gönderildim Size hizmet etmek benim için bir şereftir."

“Dilimizi çok güzel konuşuyorsunuz."

“Ailem uzun süredir yeni Roma'nın elçilik görevlerinde, özelikle ülkenizle olan ilişkilerde önemli aracılıklar yapıyorlar. Konstantinopol’de yaşayan Türkler ve babanızın hükümdarlığındaki Rumların hak ve hukuklarında bize büyük görev düşüyor. Baba mesleği de denebilir. Çocukluğumdan beri babam Osmanlıcayı öğrenmem için çok uğraştı."

"Anladığım kadarıyla resimle de ilgileniyorsunuz,"

“Evet, İtalyanlarda sanatkârlık bir bütün halindedir. Ressamlar heykeltıraş, heykeltıraşlar madalyoncudur Bin diğerinin alanıyla ilgilenir."

Mehmet sedirin üstünde duran yanındaki defteri alarak Balbi ye gösterdi.

“Bakın, ben de resimler çiziyorum.”

Balbi eline aldığı defterdeki çalışmalara hayretle baktı. Zira çizimler basit figürlerin çok ötesine geçiyordu. Bir at kafası, bir baykuşun bakışı, leyleğin kanat çırpışı muazzam bir şekilde çizilmişti.

“Ama bunlar sizin minyatürlerinize pek benzemiyor.”

“Biliyorum, onlardan da çiziyorum ama Frenk kitaplarındaki resimleri de aralara katmak güzel oluyor."

Baba Nakkaş bu sırada Mehmet'e sert bir bakış attı.

“Resim yapmak için doğuştan gelen bir yeteneğiniz olduğunu söylemeliyim şehzade."

"Teşekkür ederim Peki ya madalyonculuk? Nasıl bir şeydir madalyonlar?"

Balbi, boynundaki ince bir zincire asılı madeni para büyüklüğündeki madalyonu başından yukarı çıkardıktan sonra şehzadeye uzattı.

Şehzade madalyonu parmakları arasında çevirerek dikkatle baktı.

"Ön yüzdeki yunus," diyerek açıkladı Balbi, "Venedik'in denizlerdeki hakimiyetini, diğer taraftaki fener ise yolumuzu kaybettiğimizde bize umutsuzluğa kapılmamamız gerektiğini ifade eder"

"Venedik, iddia ettiğiniz kadar güçlü müdür denizlerde?'

"İtalya'nın donanmalarına karşı koyacak bir güç henüz yoktur, şehzadeleri. Biz İtalyanlar denizlerde doğar, denizlerde ölürüz.'

Şehzade, madalyonu Balbi ye geri verdi.

"Nergis çiçeğinin hikâyesini bilir misiniz siz?" diye sordu şehzade.

Balbi, sesini çıkarmayınca şehzade devam etti:

"Aslında sizin daha iyi bilmeniz gerekir, Yunan mitolojisinden gelen bir öykü.. Nergis adında güzel bir genç varmış. O kadar yakışıklıymış ki unu gören bütün kadınlar aşık oluyorlarmış. Günün birinde bir nehrin kenarına oturmuş ve kendi yansımasını izlemeye başlamış. Kendine bakmaya doyamıyormuş. Kendi güzelliğine öyle kapılmış ki orada günlerce, baltalarca sürekli kendine bakmış. Ta ki o nehrin kenarında ölüp de şimdi kendisine nergis dediğimiz çiçeğe dönüşünceye kadar."

"Demek o yüzden bu çiçeğin rengi açlıktan sararıp solan insan gibi bembeyaz."

"Ve bir nehrin kenarında sürekli kendini izleyen insan gibi boynu bükük... Okuduğum tarih kitaplarından öğrendiğim bir şey varsa o da hiçbir gücün ebediyeti yakalayamadığı Enaniyet ise sonu yaklaşanların en büyük habercisi ."

Balbi, kendisine yönelik imayı anlayarak bir önceki yo-

rumu için utandı. Belli ki şehzadenin karşısında patavatsızca konuşmamalı, yaşına aldanıp onu hafife almamalıydı.

“Haklısınız şehzade."

“Biraz Konstantınopol'den bahseder misiniz bana? Ama orada rahatsız kaldınız. Buyurun buraya oturun, daha rahattır."

Balbi, çardaktaki sedirin üzerinde yerini aldıktan sonra. "Şehir ile ilgili ne bilmek istiyorlar acaba şehzade?’ diye sordu.

“Şehrin aşılmaz surları olduğunu söylüyorlar, bu doğru mu?"

“Şehzade hazretleri, benim çocukluğum Avrupa’dan Anadolu'ya, Doğu'dan Batı'ya pek çok krallıkla, farklı farklı topraklarda geçti. Rahatlıkla söyleyebilirim ki, ne bizim İtalyan şehir devletlerimizde, ne de Asya'daki eski Hint saraylarının hüküm sürdüğü topraklarda Konstantinopol'ünki gibi surlar gördüm ben ”

“Kimi surların bin yıllık olduğunu dahi söylüyorlar, aslı var mı?"

“Theodosius surlarını kastediyor olmalılar. Doğrudur şehzade."

“Ama ben Konstantin'in Öncesinden başlamanızı istiyorum. Byzas adlı hükümdardan Bu arada, hatırımdayken söyleyeyim, bana da bir madalyon yapmanızı istiyorum, olur mu?"

“Olur ama asıl malzemelerim Venedik’te. Şimdilik burada bir şeyler yapsak da size daha güzellerini orada yapıp gönderebilirim."

Şehzadenin onayı üzerine Bernardo Balbi Doğu Roma'yı anlatmaya başladı..

10

Byzas adlı bir Yunan hükümdar, milattan önce yedinci yüzyılda Delphi Tapınağı'nın kahinine yeni imparatorluğunu nereye kurması gerektiğini sormuş. Kahin. "Körler ülkesinin karşısına," demiş ama Byzas hiçbir şey anlamamış. İmparator onlarca gemiden oluşan donanması ve ordularıyla birlikte Tapınak'tan çıkmış, Ege sularında günlerce kuzeye doğru derlemiş. Atina ve Korint'i geride bırakmış, Çanakkale Boğazı ve Truva'yı geçtikten sonra Marmara'ya girmiş. Kalledon'un kıyısına yanaştığındaysa kahinin ne demek istediğim anlayarak gülümsemiş. Karşıda, hafif bir çıkıntıyla denize doğru uzanan kıyıları bırakıp da Kalkedon'a yerleşmek ancak körlerin yapabileceği bir işmiş çünkü. Avrupa ile Asya arasında, iki denizin tam ortasında, kuzeybatısı hariç üç tarafı da sularla kaplı üçgen bu alana böylece Byzas ilk defa yerleşmiş ve Byzantium adlı imparatorluğunu kurmuş.

Yüzyıllar süren bir egemenlikten sonra yarımada kendi halinde yaşayan, gün be gün fakirleşen bir devlet haline gelmiş. Şehrin yeni varisi bu sefer Avrupa'nın merkezinden, dört kardeşin taht için birbirini yiyip bitirdiği Kutsal Roma İmparatorluğunun kalbinden ortaya çıkmış.

Byzas'ın ülkesi gibi İtalya'da da refah ve zafer dolu günlerin yerini kavgalar ve çekişmeler almış. Hayalindeki Roma'nın

yok olduğunu fark eden Konstantin adındaki bir Roma hükümdarı, bütün her şeyi sil baştan yaratabileceği, dünyaya hükmedebileceği yeni bir merkez aramaya girişmiş. Byzas'ın yarımadasıyla karşılaştığında Konstantin adeta büyülenerek Yeni Roma'nın başkentini bulduğunu anlamış.

İşte böylelikle Konstantin milattan sonra dördüncü yüzyılda Roma İnıparatorluğu'nu Avrupa'nın ve Asya'nın ucuna, dünyanın kalbine taşımaya karar venr, şehzade.

Roma Kraliyetinin ünlü şahsiyetlerinden kutsal St Helen'in oğlu Konstantın'ın kendi adını verdiği şehirde ilk işi Hıristiyanların çoktanrılı Paganlar tarafından öldürülmesinin önüne geçmek olmuş. O zaman yeryüzündeki tek tanrılı din olan Hıristiyanlığı benimseyen ilk Roma hükümdarı Konstantin. ülkesinde herkesin refâh içinde yaşamasını amaçlıyormuş. Şehrin tam ortasına diktirdiği görkemli anıtının altındaki toprağa tek tanrılı dininin ve Paganların bütün kutsallarını gömerek, bir arada yaşamanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamaya çalışmış. Kutsal Truva Heykeli'ni Athena tanrısı Pallas'ın anıtının kalıntılarını, Hz. Nuh'un, gemisini yaparken kullandığı baltayı, Hz. İsa'nın ilk mucizesindeki malzemeleri ve Hz. Musa'nın su çıkardığı taşı buraya/ kendi elleriyle gömdüğünü söylerler,

Sağ elinde dünya, sol elinde bir taç olan Apollo heykelini kendi şehrine getirtmiş.

Şehrin meydanına, tribünlerine 40 bin kişinin sığabileceği at yarışlarının ve çeşit çeşit kutlamaların yapılabildiği devasa bir hipodrom inşa ettirerek buranın merkezine Athena'dan getirttiği Üç Başlı Yılan sütununu diktirmiş

Hipodrom şehrin kültüründe o kadar etkili rol oynardı ki, at yarışlarının takımları olan kırmızı, mavi, beyaz ve yeşil renkler Konstantin'in iktidarına yansımıştır. Sağında maviler, solunda yeşiller takan devlet adamları vardır. Bazen geceleri, açık havada, yıldızların altında, meşalelerle at yarışları düzenleniyor, düğün gecesinin öncesi gençler ölüyor, deneyimli

askerler sakat kalıyor, cesaretini kanıtlamak isteyen erler gözlerini kaybediyormuş ama hipodromun kültürü hep devamı etmiş.

Şehir büyüdükçe binalar çoğalmış, mimari eserler akıl almaz bir hızla dörtbir tarafa yayılmış. Kilometrelerce uzaktan gelen su yolları *aquaduct'lar,* dünyanın dörtbir tarafından. İskenderiye'den, Atina'dan, Konu dan, Antakya'dan, Mısır'dan' haftalarca binlerce kışı eşliğinde, gemilerle, sığırlarla, kölelerle taşınan anıtlar ve heykeller yeni mekanlarına adeta akın etmiş.

İtalya'nın ileri gelen aileleri, kralın adamları, aristokratlar da zamanla Yeni Roma'ya taşınmışlar,

I. Theodosius, Roma'nın artık eski Mısır medeniyetlerini bile aştığını kanıtlamak istercesine Karnak Tapmaklarından III Thutmosas Obeliski'ni getirtmiş. Bu dikilitaşı hipodromda Üç Başlı Yılan sütunun yanma yerleştirmiş. Mısır'dan otuz üç günde getirilen taşın üzerinde Firavun'u ve Horus tanrısını anlatan hiyeroglifler vardır Theodosius ise taşın etrafına Romalı ustalara kendi imparatorluğunu anlatan kabartmalar ekletmiş, tek parça taşın Karnak'tan getirilişi, kentlisine hediyeler sunan tutsaklar, zaferini kutlayan aristokratlar, dans eden kızlar, güreşen delikanlılar, imparatorluğun önceki ve sonraki hükümdarları bunlardan bazıları.

İmparatorluk Batı dan hızla ilerleyen Atilla adlı bir Hun belasıyla karşılaştığında II. Theodosius, Konstantin'ın inşa ettirdiği duvarları üç katına çıkartma kararını alır. Önünde ne var ne yoksa yıkarak ilerleyen Hunlan durdurmanın tek çözümünün aşılamaz duvarlar inşa etmek olduğuna inanan Theodosius yüzyıllar boyunca ayakta kalacak olan meşhur duvarlarını inşa ettirmeye işte böyle başlar.

Yirmi hin kişinin geceli gündüzlü çalıştırıldığı duvarların birincisinin önüne metrelerce derinliğinde ve genişliğinde bir hendek kazılarak içi suyla doldurulur. İkinci duvar dokuz metre, üçüncü duvar ise on iki metre olarak örülür. Beş metre kalınlığındaki duvarlar bin yıllık Roma mimarisinin de-

neyimiyle kireç ve kırmızı tuğlalarla titizlikle inşa edilmiştir. Ellişer metre aralıklarla duvarlara yirmi metre uzunluğunda sayıları yüzleri bulan kuleler eklenir. Kare, pentagon ve altıgen şeklindeki kulelere duvarlara paralel yapılan, şehre bakan merdivenlerle çıkılabilmektedir.

Şehrin kuzeyindeki Haliç'ten başlayıp, güneydeki Marmara denizine kadar devam eden üç sıra duvara şehre giriş çıkışı kontrollü bir şekilde sağlamak için kapılar yapılır. Bunların en önemli özelliği ise dış kapılardan iç kapılara dümdüz bir hat şeklinde girilemeyişi. Adını Yunancadaki £ harfinden alan Sigma tekniği denilen bu yol sayesinde, herhangi bir kuşatmada düşman duvarlar arasında ilerleyemeden rahatlıkla sıkıştırılabilmektedir.

Ana kapı ise adını yakınlarda bulunan St. Daniel kilisesinden alan St. Romanus'tur. Asırlar sonra Müslümanlar, aynı figüre Hz. Danyal diyerek onu İbranilere gönderilen peygamberlerden sayacaklardır.

Her hükümdar dönenimde ya çeşitli kulelerin eklenmesiyle ya şehrin kaderinin vazgeçilmez bir parçası olan depremlerle hasar gören yerlerin onarılmasıyla ya da yepyeni duvarların eklenmesiyle şehir yan yana konulmuş kalelerle korunuyormuş gibi olur.

Bu duvarlar imparatorlarca öyle önemliydi ki Jüstinyen depremde bunlar hasar görünce kırk gün tacını giymemiş derler.

Şehrin duvarlarına Attila'dan sonra, Farslar, Araplar, Bulgarlar, Avarlar, Macarlar ve hatta Haçlılar dayanır, gelmiş geçmiş ne kadar medeniyet varsa bir gün mutlaka bu şehri almak için uğraşırlar.

Jüstinyen bir gün. bir meleğin kendisine Tanrı için görkemli bir mabet yapılmasını emrettiğini söylediğinde imparatorun kafasındaki planı pek kimse anlayamaz. İzmirli bir mimar olan Anthemius ise imparatorunun kafasındaki hayalî

görmüş gibi kısa zamanda, yapılması imkansız denen çizimlerini tamamlar.

33 derecelik bir çapla esrarengiz bir şekilde güneydoğuya bakan mabet. iki yarım kubbenin ortasındaki devasa bir tam kubbe şeklinde olacaktır. Yapının dört tarafına yarım yarım kubbelerin yapılmasından Batı Avrupa'da pek çok örneği bulunan ve haçı çağrıştıran artı " + " şekline neden olacağı için Özellikle kaçınılır. Milletli İsidor'un da projeye katılımıyla mabedin yapımı geceli gündüzlü yıllarca sürer.

İmparatorluğun dörtbir tarafından mermerler getirilir ve on bin kişi yaklaşık altı yıl çalışır. Jüstinyen mabedin yapımı için gerekli gideri karşılayabilmek için bu süre zarfında okullar dahil bütün devlet dairelerini kapattırır, vergileri son haddine kadar yükseltir. Yedi metrelik bir temelin üzerine inşa edilen yapının harcında demirler olduğu kadar dökme kurşunlar da kullanılır Kubbeler için Rodos'tan getirilen tuğlaların her birinin üzerine, "Bu yapıyı Tanrı kurdu, yardımına da Tânrı gelecek," yazılmıştır.

Mabedin önündeki görkemli çeşmenin üzerine ise, "Sadece yüzünü değil, günahlarını da yıka" cümlesi kazılıdır.

Binanın içindeki sütunlar Diana, Jüpiter ve Apollo tapınaklarından, Sassani iranlılarından, ve Mısır'dan getirtilir, duvarlar altın mozaiklerle döşenir, onlarca pencerenin yerleri güneş ışıklarının açısına göre özenle seçilir.

Jüstinyen yıllar sonra bitirilen mabedin içine girdiğinde, gökyüzünde asılı gibi duran kubbeye hayranlıkla bakar.

Ana duvara Konstantin'in Meryem Ana ve İsa figürüne şehri sunuluşu resmedilmiş yanına da Jüstinyen'in Ayasofya'yı sunması işlenmiştir.

Konstantinopol, artık bütün dünyanın gözbebeği, yeryüzünün merkezi, şehirlerin kraliçesidir, şehzadem.

11

Meryem ve Alexander, eve dönerlerken Altın Kapı surlarında çocukların yine tehlikeli bir oyuna giriştiklerini gördüler. Çocuklardan bir tanesi metrelerce yüksekliğindeki duvarın tam ortasındaydı. Tırmanıyor gibi duruyordu ama ne yukarı doğru ilerliyor ne de aşağı iniyordu Diğerleri de kafalarını kaldırmış, aşağıdan gülerek onu izliyorlardı.

Alexander yaklaştığında duvardakinin John olduğunu gürdü. Oğlan hıçkırarak ağlıyordu.

“Ne olmuş burada Alex?" dedi Meryem.

“Çocuklar yine John ile dalga geçiyorlar, ne olacak!” Aşağıdakiler kahkahalar atıyorlar, bir kısmı da “Biz sana tırmanamazsın. boşuna uğraşma demiştik, hak işte haklı çıktık," diyorlardı.

Alexander çocuklara, “Size kaç defa söyledim şu çocukla uğraşmayın diye!" dedi. Yanında Alexander olmayınca John'a hemen sataşırlar, çocuğu eğlence yaparlardı.

Aralarında gidişattan memnun olmayan bir tanesi atıldı. “Biz ne yapalım, budala yine hemen aldandı. Erkeksen çık dedi çocuklar, o da hemen tırmanmaya başladı”

Meryem, "Aşağıya neden atlamıyor?" dedi.

"Oradan atlarsa kesin bir yerini kırar”

"Beyin üstü düşerse geberir!" dedi bir başka çocuk kahkahayla. Alexander'ın kızgın yüzünü görünce Sustu.

"O zaman yukarı tırmansın."

"Korkmuş.' dedi Alexander, “hareket edemiyor."

Meryem, Alex’e baktı. "Bir şey yapmalıyız!" dedi çaresizce Alexander ilerledi ve John'un altından sura tırmanmaya başladı Taşların arasında ayaklarını ve ellerini sokacak yerler bularak dikkatle yükseldi

On metre kadar ilerledikten sonra havalandırma boşluklarına bastı ve john'un sol alt çaprazına kadar geldi. Yüzü duvara yapışık fısıldadı John'a:

"Sana kaç sefer söyledim uyma şunlara diye’"

"Tırmanabileceğimi sanmıştım, Alex" John konuşurken iç çekiyordu "Son ana kadar da iyi gidiyordu. Birden aşağıya bakınca korktum. Sonra da kasıldım kaldım."

Alex oğlanın bacaklarının titrediğini görebiliyordu.

O sırada çocuklardan bir tanesi, “Nöbetçi!" diye bağırdı, “Asker geliyor, kaçın!"

Alexander ve John aşağı baktıklarında, çocukların hızla ortadan kaybolduklarını gördü. Meryem duruyordu. Alexander, Meryem'e "Sen de git!" diye seslendi.

“Hayır bekleyeceğim!' dedi Meryem inatla.

Surun üstündeki nöbetçi hızla koşarak kendilerine doğru yaklaşıyordu.

Alex, Meryem'in fikrini değiştirmeyeceğini biliyordu. Fazla zaman yoktu. Başını John'a çevirerek, "Ben buradayım eski dostum," dedi. "Şimdi tırmanmaya devam et. Heyecanlanma, bir şey olursa ben seni tutarım."

"Yapamam Alex, çok korkuyorum, ya düşersem!"

"Fazla zamanımız yok John, ben buradayım, seni tutacağım, korkma."

John elini yarım saattir sımsıkı tuttuğu yerden alarak yukarı doğru hareket ettirdi ve tepesindeki bir taşa uzandı. Sonra sağ ayağını da yüksekteki başka bir noktaya alarak kendini yukarı çekti. Alex, nöbetçiye baktı Adamın tepelerine gelmesine üç yüz metre kadar kalmıştı.

John sol elini de hareket ettirmişti ki ayağının altındaki taşlardan biri kaydı ve dengesini kaybetti. Duvardan birden kurtulan John aşağı düşerken Alex çocuğun sol bileğinden onu yakaladı. Eğer yere bırakırsa oğlan canından bile olabilirdi. Bu şekilde yukarıya da çıkmalarına im kin yoktu çünkü John artık iyice paniklemişti.

Alex sağ tarafta duvara paralel çıkan merdivenleri gördü. Tek şansları buydu.

“John, beni iyi dinle' Alex'in alnından terler akıyordu. ‘Sağ taraftaki merdivenleri görüyor musun?"

John korkudan hiçbir şey söyleyemedi.

"John! Nöbetçi varmak üzere, beni dinlemezsen ikimiz de öleceğiz! Kolumun gücü kalmadı artık! Merdivenleri görüyormusun!?"

"Evet"

"Seni üç sefer sallayacağım. Üçüncüde o merdivenlere bırakacağım. Duvardaki tarafa sıçramaya çalış."

"Tamam"

Alex sayarak John'u sallamaya başladı.

“Biir.

John atlayıp atlayamayacağından emin değildi.

"ikiii. ”

Alex son bir defa bütün gücüyle arkadaşım sağa doğru salladı.

'Üç!'

John merdivenlere yüzü kuyun düştü, elleriyle basamakları tuttu. Kısa bir şaşkınlığın ardından oh çekerek hemen nöbetçiye baktı. Yüz metre kalmıştı onları bulmalarına. Hemen aşağı indi. Hayatı boyunca bir daha hiçbir güç onu bu duvarların yanına yaklaştıramayacaktı.

Alex ise kendini üç sefer daha yukarıya çekti ve surların tepesine kendini attı. Az önce john'un düştüğü merdivenlere koştu ve aşağı indi.

Nöbetçi tam merdivenin başına gelmişti ki üçlü tarlaların ardından ağaçların arasında kayboldu.

12

"Bugün sana İskender ile Kanuç kralı Kayd arasıında geçen hikâyeyi anlatacağım," dedi Molla Gürani. İki elini arkasında kavuşturmuş. yanındaki şehzade ile birlikte Manisa'daki sarayın bahçesinde ağır ağır yürüyordu. İkili günlük derslerine devam ediyorlardı.

Mor leylakların, beyaz ıtırşahilerin, renk renk sümbüllerin arasından ilerlediler. Pazartesi, çarşamba ve pazar sabahları edebiyat ve siyaset derslerine ayrılmıştı. Salı, perşembe, cumartesi savaş sanatları, gün aşırı öğleden sonraları ise matematik, fizik, kimya, mühendislik ve astrolojiye aitti. Bugünün konusu siyasetti.

Şehzade bahçenin mis kokulu temiz havasında gezinmeye, kendi diktiği gülleri kontrol etmeye, diktiği pek çok çiçeğin bakımını bizzat yapmaya çabuk alışmıştı.

Molla, şehzadenin yıllar önceki haşin halinin artık iyice kaybolduğunu gördükçe seviniyor, kendisinden önceki hocalara kök söktüren bu saltanat varisinin aldığı pek çok dersin etkisiyle, kitaplarla ve ilimle yoğruldukça kendini bulmasından gurur duyuyordu. Şehzade ata binme ve silah kullanma gibi derslerden arta kalan zamanlarda zaten sürekli kitaplarla dolu kütüphanesine kendini kapattığı için, lalasıyla geçen bu ders saatlerini açık havada geçirmekten hoşlanırdı.

"Bu hikâye Firdevsi'nin Şehname'sinden mi, hocam?"dedi Mehmet.

“Dersine çalışmışsın yine anlaşılan, Mehmet Ama bakalım. gerisini getirebilecek misin?"

Şehzade bu sırada durup bahçedeki sayısız gülden bir tanesine uzanarak onu koklamaya başladı:

“Sizi dinliyorum, hocam."

“Büyük İskender, Doğu Avrupa, Anadolu ve koca Fars İmparatorluğu’nu fethettikten sonra doğuya doğru devam etmiş. Hindistan yarımadasındaki köklü devletlerden Kanuç'un kralı kendisine doğru gelen bu üstün güce karşı koyamayacağını iyi biliyormuş."

“İran medeniyetinin ünlü imparatorları Dara’yı yenen bir güce nasıl karşı koyabilir ki?"

“O da çareyi vezirlerine danışmakta bulmuş ve İskender'e karşı bir çözüm aramalarını istemiş. Vezirler çok önemlidir, Mehmet,"

Molla, şehzadeye döndü. “Peki iyi bir vezirin özellikleri nelerdir?"

“Her şeyden önce dürüst, tok gözlü olmalı, değil mi hocam?"

“Doğrudur, Mehmet, gözü tok olan insan harama bakmaz, harama bakmayan vezir ise rüşvet almaz. Rüşvet, devlet nizamını bozan bir kanserdir. Haya sahibi, temiz ve nazik bir vezir insanlara da hakkıyla davranır, zorbalık etmez. Vezirler hükümdarın yükünü yüklenir, sorumluluğunu alır; hükümdarlığın temelini tutan vezirleridir. Vezirin bilgeliği okyanus kadar engin, aklı derin olmalıdır. Vezirin deneyimi ve bilgisi de hükümdara ışık tutur. Yusuf Has Hacip'in *Kutadgu Bilig* ini tekrar tekrar okumalısın, devlet idaresinin altın kurallarını geceleri de tekrar etmek için. İşte Kanuç’un da vezirlerinden biri olan akıllı Mehran, sultana gelerek buldukları çözümü açıklamış. Kayd'ın hiç kimsede olmayan, dünyada eşi benzeri bulunmayan üç şeyi varmış."

"Yeryüzündeki hiçbir imparatorlukta bulunmayan bu üç şey neymiş?" diye sordu şehzade merakı artarak.

“Birincisi bir filozofmuş, akıl vereceği imparator zaferlerin

her zaman en büyüğüne sahip olurmuş. İkincisi bir kupaymış ve bu kupadaki su hiçbir zaman tükenmezmiş. Üçüncüsü bir doktormuş, iyi edemeyeceği hastalık yokmuş."

"Bunları İskender'e verirlerse krallıklarını kurtarabilecek-lermiş. öyle mi?"

"Aynen öyle. Mehmet Bu bizde de vardır ' Molla Arapça devam etti *Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve Resulünün haram kıldığını haram sayma yan ve hak dini kendine din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinciye kadar savaşın.* Yani karşı taraf sultanın üstünlüğünü tanıyıp vergi vermeyi kabul ederse savaş haram olur."

"Peki İskender ne cevap vermiş?"

"Elbette her akıllı hükümdarın yapacağı gibi yanındaki alimlerinden bir heyet meydana getirmiş ve bu üç şeyi incelemeleri üzere Kayd'a göndermiş. Âlimler filozof ve hekimle görüşüp de suyu bilmeyen kupayla karşılaşınca şaşkınlık içinde Büyük İskender'e bu üç şeye sahip olması gerektiğini öğütlemişler. Büyük hükümdar ise âlimlerinin sözünü her zaman dikkatle dinlediği için söyleneni yapmış "

'Merak ettim, bu filozof ve hekimi bu kadar önemli yapan şey neymiş?'

"İşte hikâyenin asıl önemli yeri de burası. Ben sana filozofla arasında geçen diyalogu anlatacağım, sen ise olayların hikmetini bulmaya çalışacaksın."

Kendinden emin bir şekilde, "Dinliyorum," diyerek yanıtladı Mehmet.

"Filozof, İskender'in sarayına geldiğinde, hükümdar kendisine kuzu yağı dolu bir çanak göndermiş. Filozof ise yağı görünce tebessüm etmiş ve onlarca iğneyi yağlara batırıp imparatora geri göndermiş İmparator iğneleri yağın içinden çıkartıp erittirmiş ve kapkara bir madenden oluşan bir plaka haline getirterek filozofa geri göndermiş. Filozof da kendi kendine 'Bundan daha basit ne var?" diye söylenerek plakayı parlatıp ayna gibi yapmış Hükümdar bunu teslim alınca bu sefer adamlarından onu dışarıda bırakmalarını istemiş."

“Böylelikle de dışarıdaki nem ve çığ, metali yine karartmış olsa gerek"

“Evet, Mehmet. Ama dahası var. Filozof hu sefer garip bir merhem kullanarak plakayı su gibi dupduru hale getirmiş İskender bu sefer ne kadar uğraştıysa da plakayı bir türlü ka rartamamış. Hemen filozofu yanına çağırtarak onu baş alimi yaptığını ve yanından hiç ayırmayacağını söylemiş. Hikâyenin devamı var. Ama şimdi senin cevabını vermen gereken soru şu: İskender'i bu derece büyüleyen şey neydi? Aralarındaki zihin savaşının hikmeti ne?"

Mehmet, hocasının kendisine yönelttiği belki de yüzlerce bulmacavari akıl oyunundan biriyle daha karşılaşacağını bildiği için hikâyenin başından beri düşünmeye başlamıştı. Yıllar önce bu bulmaca hikâyelerle karşılaştığında çok zorlanıyor, gecelerce uğraştıktan sonra eşyanın ötesine geçebiliyor. sembollerin arkasındaki gizli anlamları görebiliyor ve uykusuz günlerin ardından cevabı bulabiliyordu. Ama artık ustalaşmıştı. İpuçlarını ve vurguları kullanmayı öğrenmişti. Önünde yine zorlu bir hikâye vardı.

“İskender'i, yaptığı savaşları bir yanda düşün, filozofu ve onun Özelliklerini diğer yanda. Bu sana yardımcı olacaktır.' diyerek ipucu verdi Molla Gürani.

“Yağ, hantallığın ve uyuşukluğun simgesi olsa gerek," diyerek başladı Mehmet. "Kötü bir şeyi ifade etmeli. İskender filozofa bir kap içersinde yağı göndererek, yaptığı onlarca savaşın ve döktüğü kanların içinde bir yerlerde adeta pis bir yağ gibi biriktiğini ima etmiş olmalı."

"Aferin, Mehmet. Yağ, İskender'in savaşın acımasızlıklarıyla ve dünya işleriyle uğraşmaktan hantallaşan ruhunu temsil ediyor. Babanız Sultan Murat, savaşlardan çekindiği kadar başka hiçbir şeyden çekinmez: şeytandan kaçtığı gibi ondan kaçar. Cahil, savaşı parlak zaferler, yığın yığın altından ganimetler, kazanılan uçsuz bucaksız topraklar gibi görür. Halbuki savaş ölüm demektir. Ve ölüm askerden Önce hükümdarın ruhunu karartır.

'Ama haksızlıklar ve zulüm karşısında hükümdar sessiz mi kalacak?"

"Elbette hayır Tam aksine, işte o zaman hükümdar güç-yüzlerin gücü, mazlumların gardiyanı ve Hakk'ın yeryüzündeki kılıcı olacaktır. Hiçbir kral, benim topraklarımda insan- lar mutlu, yanı başındaki ülkenin insanları zorbalık içinde yaşasın dememelidir Adaleti ve insanca yaşamayı, Hakk'ı yaymayı kendine iş edinmelidir. Kötülüklerden kaçmak kadar, iyilikleri de yaymak her insana tarzdır. Hükümdar ise Hakk'ın yeryüzündeki gölgesidir.

"Hikayeye geri dönelim ... peki ya filozofun cevabına ne diyeceksin?"

"İşte orası kolay. Filozofun bu yağa hiç düşünmeden iğneleri batırması, onun hikmetinin İskender'in yağlarını delip geçeceğine işaret."

"Yani, filozof senin yaşadıkların benim hikmetimin ötesine geçemez, ama benim sana söyleyeceklerim sana fayda edecektir, diyor, öyle mi?"

"Evet hocam."

"Ama İskender hemen ikna olmuşa benzemiyor."

"Öyleyse hükümdar, iğneleri disk haline getirerek, bir âlimin parlak sözlerinin düşmanlarla savaşmaktan kararmış bir kalbe nasıl etki edeceğini sorguluyor olmalı."

"filozof da ona, benim bilge ruhum ve kalbim senin kararmış yönlerini parıl parıl aydınlatacak, diyerek cevap vermiş."

"peki ya en son orda kullanılan merhemin hikmeti nedir hocam?"

"Orada filozof benim öyle tekniklerim vardır ki, sen ne yaparsan yap. onları anlayamazsın ama öğütlenme kulak verirsen, kalbın su gibi dupduru olur demek istemiş. Akıllı hükümdar, etrafından bilge insanları eksik etmez Memleketi ayakta tutan iki şeyden biri kılıç, öbürü de kalemdir Hükümdar, kötülere sertlik ve ceza, iyilere hürmet ve iltifat göstermelidir. Kılıç olmadan ceza olmaz, kalem olmadan mede-

niyet doğmaz. Savaşta arslan gibi yürekli ordu komutanların olmadıkça, barışta engin deneyimli âlimlerin tartışmadıkça, hâzinenin kapısı ağzına kadar atın da dolsa. bitersin, şehzadem."
Hikâyenin ilk kısmı bittiğinde, sarayın bahçesinin de sonuna gelmişler, hemen ardından başlayan koruluktaki mezarların arasında yürümeye başlamışlardı. Saltanatın ileri gelenlerinin gömülü olduğu koruluktaki mezar taşları çeşit çeşit kavuk ve sarık şekillerinden oluşuyordu.

"Hüvalbaki, Mehmet," dedi Molla Gürani. "Hükümdarlar dünyalara da hükmetseler, her zaman ebed'i aramışlardır. İskender bile, o zamanki bilinen dünyayı sınırları içine alan bir imparatorluk kurduğunda, ben istediğimi ele geçirdim, artık kimse bana karışamaz dememiştir. Yanında hep bilge insanlar barındırmış, onları hep dinlemeye çalışmıştır. Yüce kitabımızda da sırf bu yüzden Zülkarneyn ismindeki peygamberin kendisi olabileceğini düşünmek pek de yanlış olmaz."

Şehzadenin düşüncelere dalarak önündeki selvi ağacına baktığını fark edince, Molla, "Neden kabristanlarda bu kadar selvi vardır, hiç düşündün mü?" diye sordu.

"Okuduğum pek çok kitaptaki minyatürde resimlerini gördükçe ben de hep bu soruyu soruyorum kendime. Sürekli karşıma çıkıyorlar. Ama açıkçası cevabı pek bulamıyorum."

"Selvi, ebediyettir, Mehmet. Görünüşü birliği temsil eder, ve yüzlerce yıl ayakta kalır. Kul ölür, Allah kalır. Beden göçer, ruh ise yoluna devam eder. Bu yüzden nakkaşlar pek severler selvileri resimlerine koymayı."

"O zaman burada da ölümü, ya da doğrusu ebediyeti temsil ediyor."

"Kesinlikle, Mehmet."

Şehzade bu ağaçlar hakkında daha fazla şey öğrenmeyi kafaya koydu. Çiçekler ve bitkiler hakkında okumayı, onları yetiştirmeyi çok severdi.

"Peki ya hekime ne olmuş?" diyerek sordu Mehmet hikâyenin devamını öğrenmek istediğini belirterek.

"Hekim, İskender'e dünyada şu üç şeyi uygularsa ölümden başka hiçbir hastalığın kendisine yaklaşamayacağını söylemiş. Az uyuyacak, az yiyecek ve güneş doğmadan kalkacak."

"Aynı efendimizin yaptığı gibi mi?"

"Evet. Şeyhim bu yüzden her zaman, insan güneşi üzerine doğurmamalı, der. İnsan fizyolojinin ancak bu şekilde en sağlıklı ve işlevsel seviyede tutulabileceğini söyler."

Mehmet, yıllar önce gördüğü ve yüzünü hiçbir zaman unutmadığı Ak Şeyh'i hatırladı. Bir gün, demişti babası, zamanın geldiğinde Ak Şeyh senin ruh hocan olacak. Ama henüz değil

"O günden sonra da otlar üzerindeki uzmanlığını kullanarak hükümdara çeşit çeşit iksirler, ilaçlar, onun gücüne güç katan karışımlar hazırlamış."

"Peki ya hiç boşalmayan kupa?"

"İskender, kupadan gerçekten ne kadar su içerse içsin hiç boşalmıyormuş. O da etrafındaki âlimleri toplayıp, bu kupayı incelemelerini, bu işe bir açıklık getirmelerini emretmiş."

"Bunu da tahmin etmeye çalışayım mı hocam?"

"Hayır, Mehmet. Bazı konuları uzmanlarına bırakacaksın. insanın anlamadığı işlere burun sokması onun cehaletini gösterir. Cahillerin cüretkârlığına hiçbir zaman izin verme. Alimler haftalarca uğraştıktan sonra hükümdarın karşısına çıkmışlar, cevabı bulduklarını söylemişler. Aslında her şey çok basitmiş, yıllar boyunca ilimlere vakıf pek çok alimin ortak çalışmasıyla hazırlanmış kupa, mıknatısların demiri çekmesi gibi, havadaki nemi toplayarak bünyesine çekiyor ve biriken nem de yağmur damlaları gibi suya dönüşüyormuş. Böylesi bir aleti yapabilmek ise ancak ilme adanmış imparatorluklarca gerçekleştirilebilir En büyük âlim Allah'tır, Mehmet."

Batan güneş iyice turuncuya çalıyordu artık. Etraf kızıllaşmıştı.

"Ama şimdi," dedi Molla, "vakit tefekkür vaktidir. Nakkaşın karşımızda boyadığı tabloya bakalım."

13

Tarlanın çeşitli yerlerine dağılan Alexander'in ailesi sıradan başlayan acı ve iş dolu günlerinin bir felaketle sonuçlanacağını akıllarından bile geçirmiyorlardı. Alexander balıkçının yanındaki işlerini bitirdikten sonra koşa koşa tarlaya gelmiş, toprağa kazmayı sallamaya devam ediyordu. Sabahın erken saatleri olmasına rağmen aile bireylerinin hepsi şimdiden bitkin görünüyordu. Yalın ayakları taşlara karışmış toprakların arasında, yüzlerinde kum lekeleri, alınlarında ter, solumadan herkes işine devam ediyordu.

Yemek vakti geldiğinde, tarlanın köşesine toplanan aile ortalarına aldıkları kuru bir ekmeği paylaştılar. Kendilerine doğru yanaşan atlıların sesini duyduklarında Alexander'ın en küçük ablası babasına su testisini uzatıyordu.

Arkalarına dönüp baktıklarında geçen sefer kendilerine gelen gözetmeni Avram hemen tanıdı. Üstelik bu sefer yanında bu bölgedeki toprakların sahibi Lord Teofılos ve onun birkaç adamı vardı. Bir tanesi öyle şişmandı ki altındaki at adamı taşımak için zorlanıyor gibiydi. Alexander'in gözü adamların bellerindeki kılıçlara gitti.

"Demek çalışmak yerine artık oturup dinlenmeyi tercih ediyorsunuz?" dedi Teofilos alaycı bir ifadeyle.

Avram, "Efendim, yeni oturduk, hemen bir şeyler yiyip kalkacaktık," diyerek yanıt verdi.

"Ben onu bilmem, siz çalışmıyorsanız yerinize başka ırgatlar bulmalıyım"

Avram ve eşi Berenice şaşkınlık ve korku içersinde birbirlerine baktılar.

“Yalvarırım efendim, lütfen, eğer böyle bir şey yaparsanız biz ölürüz!"

"Yalvarırız efendim," diyerek karısı da ekledi.

Alexander kendilerine en yakın olan iki atlıyla göz göze geldi

Atını ailenin üstüne doğru yavaşça hareket ettiren Teofılos, “Yalvarmanız boşuna, ben bir şeye karar verdiğim zaman, fikrimi değiştiremezsiniz," dedi. “Ancak..." Geçen gün gözetmenin ona bahsettiği kıza başını çevirdi “Şu güzel kızınızı bana ve adamlarıma iki saatliğine ödünç verirseniz, belki fikrimi değiştirebilirim."

Kızcağız başını öne eğdi, gözünden yaşlar gelmeye başladı. Avram, kızının suratına bakarak ne yapacağını kestirmeye çalışıyordu.

“Ama efendim, lütfen yalvarırım, bize acıyın, kızım daha çok küçük..."

“Demek bir de bana karşı geliyorsunuz! İşte size yapacağım şey. hem bu kızı alacağım hem de sizi bu topraklardan atacağım!"

Alexander hemen bacağının yanındaki kazmaya usulca elini götürdü.

Gözetmen atından inerken, diğer atlılar da onun yanına yanaştılar. Adam kızın başını okşamaya başladı. Aile sanki oldukları yerde donakalmıştı. Lord atının üstünden keyifle izliyordu.

‘Korkmayın canım o kadar, eğer bu kız bizi memnun ederse, belki bir şeyler düşünürüz. Hem sonra tekrar tekrar geliriz..."

Gözetmen hıçkıra hıçkıra içini çeken kızın yanaklarında elini gezdirirken Alexander birdenbire ayağa kalkarak elindeki kazmayı bütün gücüyle adamın göğsüne sapladı. Gö-

zetmen elini kılıcına götürme fırsatı bulamadan bağrından kanlar fışkırmaya başlamıştı ki Çığlık atarak yere yığıldı.

Baltayı onun gölünden hızla geri çıkaran Alexander yerde oturduğu bir iki dakikada planladığı gibi hemen şişkonun yanına koşarak hantallığından eli ayağı birbirine dolanan adamın yan tarafına baltayı yine aynı öfkeyle geçirdi. Adam yere düşerken at sanki rahatlamış gibiydi.

Alexander'ın birdenbire toparlanan büyük ağabeyleri de hemen ayağa kalkarak ellerine kazmalarını aldılar ve kardeşlerine arka çıktılar. Teofilos, köylüleri küçümseyerek zırhını giymeden dışarı çıktığı için pişman oldu. Üstelik yanında yeterince adam da yoktu. Baltalı bu delilere karşı koyup koymamak konusunda karar veremedi

“Hava kararmadan size yemin ediyorum, hu çocuğun kellesini atımın arkasında şehirde taşıyacağım!"

Teofılos arkasını dönüp uzaklaşırken Avram ve diğerleri endişeyle Alexander'a bakıyorlardı.

Lordun küçük bir orduyla geri gelmesi uzun sürmeyecekti. Avram başka çaresi olmadığını anladı. Hayatının tek şansını kullanmaya karar verdi.

Baron Christopher Angelus, imparator ailesine mensup soylulardan Lukas Notaras'ın yakın dostu olduğu için imparatorlukta hatırı sayılır bir yere sahipti. Ancak, herkes tarafından saygı duyulan bir kişi olması bundan değil, hırstan ve kavgadan uzak, sessiz sedasız bir hayat yaşamasından kaynak- lanıyordu. Çoksevdiği Azız John Kilisesi'nin hemen yakınındaki koca bir arazide bulunan kendine ait ufak bit şatoda yaşıyordu.

Şato,hem şehrin karmaşasından uzakta, hem de sahilin yanı başındaydı Çekişmezliklerve kavgalarla dolu olan şehir merkezinden, senatodan ve en önemlisi de kendi konutunun tam tersi bir istikamette Haliç'in yanı başında bulunan Vlaherna Sarayı'ndan uzak kalması, altmış yaşını geçmiş olan bu adamın hâlâ böyle sağlıklı olmasının tek nedeniydi. Ayrıca

şehrin ana kapılarından Altın Giriş'e yakın oluşu da İmparator tarafından kendisine kimi zaman verilen elçilik görevlerini saraya ve şehre gitmeden yerine getirmesine yardımcı olu yordu. Zira, yumuşak huylu, herkesle iyi geçinen bu diyalog ustası baron, başta imparatorluğun komşusu Türkler olmak üzere pek çok devlete elçilik için ziyaretlerde bulunuyordu. Her ülkede bir tanıdığı muhakkak çıkardı.

Gerçi köylülere çok fazla tolerans gösterdiği için üstündeki lordlardan kendisini sevmeyenler de çıkmıyor değildi. ama bu yaşlı barondan kimse bir kötülük beklemediği için onu sorun haline getirmeye de kalkışmıyorlardı.

Öğlen yemeği için karısı ve kızlarıyla masaya oturmak üzereyken askerlerinden biri, adı Avram olan bir köylünün kendisini görmek için yalvardığını, ismi barona iletildiğinde onun mutlaka bunu kabul edeceğini bildirdi. Baron'un ipe sapa gelmez adamlara kimi zaman yardım ettiğini bilen asker, gönülsüzce de olsa, adamı şatonun kapısında tutarak durumu bildirmeye gelmişti. Sonradan barondan azar işitmeye hiç niyeti yoktu.

Baron, ismi duyduğunda kafasında çanların çaldığını hissetti İlk Önce pek hatırlayamadığı işini dakikalar içinde düşündükçe yıllar Öncesine, on yıllarca geriye, belki de yaklaşık yarım asır öteye gitti. Bu Avram o Avram olabilir miydi? Buna ihtimal var mıydı? Baron yemek masasından ayrılarak askere bir an önce adamı içeri almasını emretti Asker, adamın yanındaki çocuğu da içeri alıp almayacağını sordu.

Almalıydı.

Avram bütün olan biteni hiç vakit kaybetmeden anlattı. Baron yüzünde derinleşen bir ifadeyle dinledi. Alexander odanın dışında bekliyordu.

"Peki benden ne yapmamı istiyorsun, eski dostum?"

"Bu çocuğu alıp kaçırmanızı! Buralardan götürmenizi, bir daha buralara gelmemecesine götürmenizi... "Avram bir süre düşünceli gözlerle önüne baktıktan sonra başını kaldırarak devam etti:

“Aslına bakarsanız, yıllardır düşünüyorum bunu. Bu çocuğun yeri burası değil, bu tarlalara hiçbir zaman sığmadı, sığamadı. Er ya da geç başına bir bela gelecekti zaten. Bu. bardağı taşıran son damla oldu.'

“Kaçırmak mı? Sen aklını mı kaçırdın?!" Baron şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemiyordu.

“Ama baron, anlamıyor musunuz? Bir iki saat içinde bir şeyler yapmazsak bu çocuğun derisini diri diri yüzerler. Siz de biliyorsunuz! Başka çarem yok!'

“Ama nereye, kime kaçırmak?! Nasıl!"

"Türklere.”

Avram'ın cevabı Baron'un kafasını allak bullak etti.

“Türklerin Hıristiyan ülkelerden çocuklar toplayarak onları çok iyi askerlere, sarayda görevli adamlara dönüştürdüklerini biliyorum."

“Yeniçerilerden bahsediyorsun." dedi Baron.

“Ömrüm boyunca bu askerlerin başarılarının, yaşadıkları bataklıklardan kurtulup parlak bir geleceğin sahibi oluşlarının hikâyeleri çalındı kulağıma. Ben başka şey düşünemiyorum. Bunu yapabilecek tek kişi de sizsiniz."

“Peki nasıl?"

"Bilmiyorum, hemen çocuğu buradan kaçırıp yakındaki bir Hıristiyan ülkesine ya da bu çocukları toplayan bir birliğe teslim edebilirsiniz. Tek yapmanız gereken bu.”

“Ama Avram. öyle sandığın gibi kolay değil benden istediğin. Türkler bu konularda çok titizler. O Çocukların seçimi, defterlere kaydedilişi, saraya götürülüşü üst seviyeden onlarca görevlinin idaresinde oluyor. O listelerden bir çocuk eksildiğinde ya da olağandışı bir şey olduğunda çok büyük soruşturmalar başlıyor."

Avram bunları hiç düşünmemişti. Bunları bilmesine imkân yoktu Sıkıntıyla tek söyleyebildiği, “Peki ya rüşvet?! Benim hiç param yok. ama belki siz yardımcı olabilirsiniz," oldu. Cümlenin son kısmını utanarak alçak sesle dile getirebilmişti

"Anlamıyorsun Avram, bu adamlar senin benim bildiğimiz gibi değiller Rüşvet falan bilmezler, kabul etmezler, böyle bir şeye teşebbüs etmekle, benden canımla oynamamı istiyorsun."

Baron, şatosunun penceresinden dışarı, surların Öte tarafına doğru baktı. Bir şeyler yapılmazsa kapının önündeki cocuğa her türlü işkencenin yapılacağını çok iyi biliyordu. Ufkun ötesine, Türklerin bulundukları alana doğru bakarken, sanki zamanın da ötesine bakıyor, şu sıralarda küçük bir ordu toplayan lordun muhtemelen kendine küçük bir eğlence bulduğu için mutlu bile olduğunu görüyordu.

'Bir çare var," dedi kısa bir süre sonra pencereye arkasını dönerek. "Birini tanıyorum. Bir devşirme emini. Senin anlayacağın, bu işlerden sorumlu, önemli biri. Eğer onu bulabilirsem belki kendisini ikna edebilirim... Başka şansımız yok.."

Baron adamlarını çağırarak atını hemen hazır etmelerini emretti.

Avram'a dönerek, "Çocuğuna veda etmenin zamanı geldi, eski dost," dedi

Alexander'ın en küçük ablası; kardeşi ve babası birden ortadan kaybolunca, koşa koşa Meryemlerin çalıştıkları tarlayı buldu. Olaylarakendisinin neden olduğunu düşünen kızcağız hissettiği suçluluk duygusuyla tehlikede olan kardeşinin biricik arkadaşına olanları anlatmaktan başka bir şey düşünemiyordu.

Meryemlerin çalıştıkları yer ise aslında daha güneyde ve Baron'un şatosuna da oldukça yakındı. Meryem dehşet içinde olan biteni dinlerken Alexander'ın babasıyla birlikte aslında sadece bir saat kadar önce oranın yakınından geçtiklerini aklına bile getirmedi. Aklı allak bullak olmuştu, gözleri ağlamaktan kan çanağı gibiydi.

Tarladan uzaklaşarak anayola çıkan kızcağız nereye gideceğini şaşırmıştı ki bir ses duydu. Hızla giden bir çift atlıdan gelen bu ses onu kendine getirdi.

"Meryem! Meryem!”

Alexander baronun sürdüğü bir atta, onun arkasına oturmuş gidiyor, hemen arkalarından baronun yanından ayırmadığı bir adamı başka bir atla kendisini takip ediyordu. Hızla Altın Kapı'ya doğru ilerliyorlardı.

Alexander, Meryem'i görür görmez kendini son sürat giden artan yere attı. Ufak bir sarsıntının ardından kendini toparlayarak kıza doğru koşmaya başladı.

Baron arkasına dönüp adamına işaret verdi.

Çocuk ve kız yolun ortasında sevgiyle kucaklaştılar. İkisi de ağlıyordu.

“Alexander, nereye gidiyorsun? Nereye?”

Oğlan cevap veremedi, Tek yapabildiği hıçkıra hıçkıra ağlamaktı.

Baronun adamı, deneyimli bir şövalyeydi İkilinin yanına geldiğinde atından hiç inmeden doğrularak çocuğu belinden kavradı.

Elleri birbirinden ayrılan Meryem ve Alex birbirlerine bakakaldılar.

“Bir gün mutlaka geri geleceğim. Meryem! Beni bekle! Bir gün mutlaka geleceğim!”

Şövalye, Alexander'ı atın arkasına oturtturduktan sonra baronun yanına geldi.

Hızla uzaklaşmaya başlayan atların arkasından çıkan toz Meryem'in gözyaşlarıyla ıslanmış yanaklarına yapıştı.

Alexander'ın son sözü kulaklarında bir kere daha çınladı: “Geri döneceğim!”

14

Cafer Ağa, elindeki ceviz ağacından yapılına tahta çubuğunu rakibinin başına doğru hızla indirdiğinde şehzade kendi elindeki sopayı başına doğrultarak kafasına gelen darbeyi ucu ucuna kesebildi.

"Boğanın boynuzları, fillerin dişleri, kirpinin dikenleri yok mudur, Mehmet?!" diye bağırdı Cafer Ağa.

Her salı, perşembe, cumartesi olduğu gibi bugün de şehzadenin kılıç kullanma dersi vardı. Sarayın arkasında, şehzadenin korunmasından sorumlu askerlerin bulunduğu küçük kışlaya bağlı yeşilliklerin içinde Cafer Ağa, şehzadeyi kolları artık elindeki sopayı kaldıramayacak hale gelinceye kadar yorar, şehzadenin kolları uyuşmadıkça onu salıvermezdi.

Arkalarındaki koca dağların üstünde ikindi güneşi, Cafer Ağa'nın kafası üstünde parlarken, Mehmet'in üstündeki ince gömleği ter içinde kalmıştı. Şehzade, işini Özellikle zorlaştırmak için güneşi arkasına alan hocasına ancak güzlerini kısarak bakabiliyordu.

"Gül dikenlerini batırmaz mı, ısırgın adamı dalamaz mı, sarmaşıklar hayvanları zehirlemez mi?!"

Cafer Ağa, bir taraftan konuşurken elindeki sopayı şehzadenin sağına ve soluna denk getirecek şekilde vurmaya da devam ediyordu ama Mehmet bütün gücüyle darbeleri karşılıyordu.

“Silah, insanın en doğal parçasıdır, Mehmet," dedi Cafer Ağa geri çekilip çocuğun soluk almasına müsaade ederek. “Nasıl ki doğadaki her canlı kendini savunmak için bir güçle donatılmışsa, insan da kendini savunmak için çeşitli silahları oluşturmuştur Kılıcı ancak kendi parçan olarak gördüğün sürece onun hakkını verebilirsin. Kılıca hakkını vermek ise hakkı unutmamaktan geçer."

Şehzadenin göğsündeki kalp atışlarının normale döndüğünü gören kılıç ustası, oğlanın üstüne tekrar saldırdı. Birbirine vuran sopaların sesleri geniş arazide yankılanıyordu.

“Yere düşene vurmayacaksın, aman dileyene kılıç kaldırmayacaksın. kılıçsızın üzerine kılıçla gitmeyeceksin!"

Şehzade bacağına doğru gelen bir darbeyi engelleyecek kadar hızlı hareket edemeyince, cevizin yakıcı ısırığım etinde hissetti,

“Ama zalimin hakkından gelmekten de çekinmeyeceksin. Hem gaffar hem gaddar olacaksın. Düşmanını korkutmayan, dostuna güven vermeyen imparator olur mu Mehmet?"

Cafer Ağa, çocuğun yanan bacağını ovuşturmasına fırsat vermeden, tekrar tekrar üzerine gitti, Mehmet, her tarafından kendisine hücum eden darbeleri engelleyemediğinde hocasının ona acımayacağını çok iyi biliyordu. Göğsüne doğru gelen sopayı da savuşturduktan sonra bu kez o hocasının üstüne doğru hızla ilerlemeye başladı. Cafer Ağa fazla çaba sarf etmeden delikanlının darbelerini kesiyor ama onu kızdırdığı için de seviniyordu.

Elindeki sopayı hünerle döndürdükten sonra oğlanın tam boynuna doğru savurdu, iki parmak kalmışken sopayı durdurdu.

“Bütün gücünü öfkeyle tükettin," dedi. “Enerjini israf etmeyeceksin, Mehmet. Hayatta kalman buna bağlı alabilir Yapacağın saldırılarda elindeki imkânları en iyi şekilde kullanmayı bilmeli, hedefini iyi seçmeli, tek bir noktaya odaklanmaksın. En güçlü pehlivan kimdir biliyor musun?"

Çocuğun üzerine tekrar yürüdü.

"Öfkelendiği zaman yerinde durabilendir. Dünyaya hükmetmek kendine hükmetmekle haşlar"

Şehzade geri geri giderken, arkasındaki taşı görmedi ve ona takılarak yere düştü.

Cafer Ağa tebessüm ederek, "İyi bir Sultan etrafındaki bütün tehlikelerden haberdar olmalıdır. Gözü sürekli açık olmalı, idrakinde dalgınlığa yer vermemelidir. Sen ise küçücük bir taştan bihabersin.

"Bu savaşırken de böyledir, ülke yönetirken de. Bir çatışma anına gireceğini anladığın andan itibaren alanı iyi taramalı, düşmanını iyi tartmalı, kendi lehine ve aleyhine olabilecek durumları hemen tespit etmelisin. Ve bunu en hızlı sürede yapmalısın"

Mehmet hızla nefes alıp vererek tekrar ayağa kalktı ve gardını alarak elindeki sopayı tekrar bir kılıç gibi tutup inatla Cafer Ağa ya baktı. İğneleyici laflarına karşın, Cafer Ağa, çocuğun inanılmaz bir gelişme kaydettiğini, her alıştırmada daha da ileri gittiğini, söylenenleri can kulağıyla dinleyip bir sonraki alıştırmada uyguladığını biliyordu Böyle bir öğrenciyle çalışmak her hocanın hayaliydi.

Hocasının ona anlattığı gibi Mehmet ayaklarını “t" şeklinde konumlandırdı. Böylelikle manevra kabiliyetini en üst düzeyde tutuyor, aynı zamanda yere sağlam basarak dengesini kontrol edebiliyordu.

İkili tekrar sopaları tokuşturmaya başladılar

"Çok gergin duruyorsun, Mehmet, Rahatla. Aşırı gerginlik hareketlerini kısıtlar. Bacaklarını daha fazla aç, omuz genişliğinde olsun. Ayaklarını birbirine bitişik tutarsan yere olan hakimiyetini kolay yitirirsin."

Cafer Ağa, son darbeyi öyle hızlı vurdu ki sopa şehzadenin elinden savrularak yere düştü.

“Kılıcı tam kavramak hüner ister, şelızade. Ne fazla sıkacaksın ne de gevşek tutacaksın Çok sıkarsan kollarını gerginleşir, çevikliğini engeller, fazla gevşek tuttuğunda ise işte böyle silahsız kalırsın; silahın senin düşmanın haline gelir

Ülke idare etmek de böyle değil midir? İdaresindekileri fazla sıkan hükümdar huzur getirebilir mi? Peki ya gevşeklik adalet sağlar mı?*

Mehmet tekrar sopayı eline aldı.

"Bir kılıcı en iyi şekilde kullanmayı öğrendiğinde, bu topraklan da yönetebileceksin demektir."

“Gözlerinden bana nereden saldıracağını okuyabiliyorum," dedi Cafer Ağa “Ona göre de planını yapıyorum, Halbuki iyi bir savaşçının nereye ve nasıl saldıracağı hiçbir şekilde okunmamalı. Hedeflerini senden başka kimse bilmemeli. Ve harekete geçtiğin zaman bütün her şeyi tarttıktan sonra böyle yapmalısın. İki kere düşünüp kılıcı tek seferde sallamalısın. Erken girişilen atak sahibini yaralar "

Tekrar kavgaya tutuştular.

‘Ne zaman gerçek kılıçlar kullanmaya başlayacağız?" diye sordu şehzade.

Oğlanın sabırsızlığı hoşuna gidiyordu Cafer Ağa'nın. Kılıçla budanması gereken bir sabırsızlık.

"Merak etme, Mehmet, onun da zamanı gelecek Bir dımışkî kılıcını elinde tutmanın, atının üstünde savaşmanın zamanının geleceği gibi."

Cafer Ağa, durarak “Ama bugünlük benim için bu kadar," dedi. Elindeki sopayı yere attı.

Mehmet de soluklanarak silahını bırakınca hocası ekledi:

“Benim için bu kadar, dedim. Senin için değil!"

Mehmet şaşkınlık içinde beklerken, Cafer Ağa kışlaya doğru seslenerek şehzadenin sürekli pratik yaptığı acemioğlanlarından Burhan'ı çağırdı. Hemen orada beliren çocuk elin sopayı alarak Mehmet'in üzerine doğru yürüdü.

“İyi lider, herkes yorulduğunda güç bulan, askerleri dinlenirken kendisi çalışmaya devam eden hükümdardır," dedi Cafer Ağa. “Senin dayanıklılık süren emrindeki askerlerin hepsinden fazla olmalı. Karanlıkta birbirinizi göremeyınceye kadar çalışmaya devam edeceksiniz."

Mehmet en azından kendi ayarında biri karşısına geçtiği

için memnundu. Kollarındaki, omuzlarındaki, bütün vücudundaki kaslar çoktan sızlamaya başlamıştı, ama Burhan ile beraber çalışmak zevkliydi.

Gözden kaybolmak üzereyken Cafer Ağa. "Az kalsın unutuyordum," dedi. "Yarın sana bir sürprizim var. Sabah namazından sonra atların yanına gel. Ben Molla ile çoktan görüntüm" .

Sürpriz Mehmet'in hoşuna gitmişti, ama bu yorgunlukla sabah erkenden bir şey yapacak gücü kendinde bulacağından şüphe ediyordu. Boyun eğmekten başka çaresi yoktu.

İkili, güneş dağların ardına doğru ilerlerken yeşilliklerin arasında çarpışmaya devam ettiler. Gölgeleri gittikçe uzuyor, tepelerin üstüne doğru savaşan iki devin karartısı gibi yansıyordu

15

Devşirme Emini Ferhad Ağa'nın kafasındaki uzun, beyaz mücevveze kavuğu gören yerli halk erkek çocuklarını onun önüne doğru çıkarmak için yarışıyordu. Osmanoğulları'nın protokol geleneğini bilemeyecek kadar payitahttan uzak ol malarına karşın Bosna eyaletinin gayrimüslimleri bu kavuğun önemini civardaki belde ve köylerden fazlasıyla ışitmişlerdi.

Kalabalık şehir meydanında kimilerinin uzaktan göre-bildiği kavuk kendilerine doğru yaklaştıkça başlarına devlet kuşu konacakmış gibi heyecanlanıyorlardı.

Haftalar öncesinden şehirdeki Osmanlı temsilcisi Sancakbeyi'nin tellalları mahalle mahalle, köy köy dolaşarak bugün Devlet-i Aliyye'nin Yeniçeri devşirmeleri seçeceğini, gerekli hazırlıkların yerine getirilmesini duyurmuşlardı Sabahın erken saatlerinde Sancakbeyinin şehrin meydanındaki konağının önünde toplanan halk, sekiz ile on sekiz yaşları arasındaki çocuklarından uzun bir sıra yapmışlardı.

Ferhad Ağa'nın yanı başında Sancakbeyi'nin yanı sıra şehrin kadısı, papazı, tımarlı bir sipahi ve emrindeki turnacıbaşı ağa, hasekiler ve sürücü ağaları gibi devşirmenin kusursuz şehide işlemesini temin edecek ocak görevlileri vardı.

"Buradan kaç çocuk almamız gerekerek?'diye sordu Ferhad Ağa, Turnacıbaşı'na. Ellerini arkasında kavuşturmuş, çocukların önünde ağır ağır dolanıyordu.

Turnacıbaşı papazın önündeki vaftiz defterlerinden hesapladığı rakamı söyledi: “On iki." Şehirdeki hane sayısını kırka bölerek bu sonuca ulaşmıştı; yüzyıldır adet olduğu üzere her beldedeki kırk evden ancak bir çocuk alınabilirdi

Ferhad Ağa. korkuyla karışık bir heyecanla bekleyen çocukların önünden geçerek onları dikkatle süzmeye başladı Birinci sıradaki çocuğun boyu çok kısa, diye düşündü. Onun yanındaki pek küçük suratlı, bir diğeri sevimsiz, berikinin de bacakları çıta gibi incecikti. Ağa yedinci sıradakine geldiğinde durdu. Oğlanın yanakları kanlı canlıydı, boyu da idare ederdi. Ama çocuğun en iyi yanı kaşlarıydı; çok kalın değildi, zira kalın kaşlar kötülük ve şerrin ifadesiydi. Ağa, İmam Şafi'nin, er-Razi'nin, İbn-i Sina ve İbn Arabi’nin vücut şekillerine göre insan karakterini okumaya yarayan risalelerini ezbere biliyordu. Gerçi çocuğun kulakları haddinden biraz fazla uzundu ama bu da hafızasının iyi olduğuna delaletti. Zaten omuzları ile sırtının ortası arasındaki mesafe de aynı yönde bir işaretti. Çocuğun omzuna elini koyarak onu öne doğru çıkardı. Diğerlerine göre daha uzun boylu, güzel yüzlü, eli ayağı düzgün çocuğun yanına hemen birer haseki girdi. Turnacıbaşı'nın önüne getirilen çocuğa Boşnakça kendi adı ve ana baba adı, mahallesi sorularak Papaz'ın önündeki deftere işaretlendi Turnacıbaşı bu bilgileri önündeki deftere kaydetti. Hemen yanındaki Sürücü Ağa başka bir deftere aynı bilgileri özenle girdi.

Ferhad Ağa, on beşinci sıradaki çocuğun yanına geldiğinde onun upuzun parmaklarını fark etti, bu akciğerlerinin geniş olduğunu, dolayısıyla da çocuğun çok hızlı koşup çevik hareket edebileceğini gösteriyordu. Kırmızımsı tırnakları da oğlanın iyi beslendiğine işaretti. Çocuğun Boşnakça adını öğrendikten sonra kaç kardeş olduklarını sordu. Önündeki adamın ağırlığından dili dolanan çocuk heyecandan gece boyu anne babasının ona ettikleri tembihleri unutup, “Tek Çocuğum," deyiverdi. Ferhad Ağa yüzünü asıp, "Kim bu çocuğun ana babası?" diyerek kalabalığa döndü. On yıllardır

kusursuz yapmaya çalıştığı görevinde çocuklarını devşirme eminlerinden köşe bucak kaçırarak saklayan budalalara rastladığı kadar biricik çocuklarını yeniçeri yapmak için türlü hilelere başvuranlarla da karşılaşmıştı Ona güre iki taraf da haksızdı ve geleceği görmekten acizdi. Birinci grup, çocuğun önündeki parlak hayatı seçemeyecek kadar kör, ikinci grup ise tek bir erkek çocuğun kıymetini anlayamayacak kadar idrak fakiriydi.

Giyimlerinden ona halli oldukları anlaşılan iki kişi öne doğru çıktı.

“Efendi, sen bilmez misin, biz her aileden en az iki kardeşten birinin alınmasını şart koşarız?’

Adam sıkılarak ve işlediği suçtan utanarak, “ Biliyoruz efendim. ama ben ve eşim kendimize bakabilecek dunundayız. Irgata ihtiyacımız yok, çocuk Yüce Sultan'ın adamlarından olsun istedik. Gücü kuvveti yerindedir, bir denileni iki etmez."

“Efendi, dünyanın binbir türlü hali vardır. Servet de gençlik de uçucudur. Allah'ın sana bahşettiği bir oğlandan bu kadar çabuk vazgeçme. Allah ona rızkını burada da verir. Çocuk hakkı bilirse burada da mutlu olur."

Karşısındaki adam, “Ama efendim," demesine kalmadan Ferhad Ağa, kenardaki yeniçerilere işaret ederek çocuğu ve ailesini oradan uzaklaştırdı.

Devşirme Emini etrafındakilerden çok daha uzun ve çok daha kısa olan çocukları daha ilk bakışta rahatlıkla eliyordu. Yeniçeri adayı olacakların ne sırık gibi uzun, ne de yerden bitme gibi kısa olmamalarına özellikle özen gösteriyordu. Allah'ın hiçbir kuluna hakir bakma gibi bir alışkanlığı yoktu ama yeryüzünde herkesin bulunma amaçlarının farklı olduğuna inanırdı. İstikbalin yeniçerilerinin kusursuz güzellikte olmaları onun için devşirmenin altın kuralıydı. Güzel yüzlü insanların güzel huylu olduğuna hem kendisi hem de ocağın bütün üyeleri kalpten inanırdı.

Yirmi altıncı sıradaki güçlü kuvvetli bir delikanlıya, “Kaç yaşındasın?" diye sordu.

"Altı."

Halbuki çocuk en az dokuzunda gösteriyordu ona göre.

"Bu çocuğun yaşını kayıtlardan kontrol edin," diyerek Turnacıbaşı na emir verdi.

papaz ile birlikle vaftiz defterini gözden geçiren görevli, "Doğru söylüyor çocuk, altı yaşında," dedi.

Ferhad Ağa yine yüzünü buruşturdu. “Çok küçük," dedi. Bu yaşta bir çocuğun ocağa alışması diğerlerine göre çok daha sıkıntılı olurdu. Çocukların en az sekiz yaşında olması gerekirdi Devşirme Ağası’nın tercihi ise on iki on üç yaşlarıydı. Çok zorunlu durumlarda on sekiz yaşa kadar çıkar, ancak istisnai anlarda yirmi yaşa müsaade ederdi. Bu yaşa kadar gelmiş çocukların yeniçeri olacak kıvamı geçtiklerine, o yaşa kadar nasıl terbiye görmüş iseler hayatlarının geri kalanını da öyle geçireceklerine inanırdı.

Elli beşinci ve altmış üçüncü sıralardan güçlü kuvvetli, kolları kaslı, boyları güzel iki çocuğu da kontrollerden sonra deftere geçirtti.

Kır sakalını burarak yetmiş yedinci sıradaki çocuğun önüne geldiğinde şaşırdı Kara kaşlı, kara gözlü delikanlı on dört yaşlarında gösteriyordu, boyu bir altmış kadar, kilosu da ne eksik ne fazlaydı.

Çocuğun sağ elinin işaret ve başparmaklarındaki nasırı fark etti.

‘Bunlar nasıl oldu, evladım?'

‘Sapan atmaktan. İyi kuş avlarım,efendim.’

Çocuğun itaatkâr ve kendinden emin cevabı tam da beklediği gibiydi. Hoşuna gitti.

‘Solak,' dedi turnacıbaşına dönerek. "Bu çocuğu ‘solak' yazın.'

Görevli, karşısına getirilen çocuğa dikkatle baktı. Gerçekten de Ferhad Ağa'nın onu solak yazdıracak kadar istisnai bir görünüşü, kuvvetli kolları, biçimli elleri ve parmakları olduğunu gördü. Çocuk ise sultanın özel koruması olan elit birliğe aday olarak yazıldığının zerre kadar farkında değildi.

Ferhad Ağa, son çocuğu seçtiğinde, kalabalıktan bir yakarış koptu. Çocuğun annesi oğlunun seçildiğini görünce hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bir süre sonrada yalvarışlar Ön tarafa kadar geldi:

"Ne olur benim çocuğumu almayın! Biricik evladımı bana bırakın!"

Devşirme Emini bir trajediye tanık olmadan işini bitirebilmek üzere olduğu için tam da sevinirken, son anda patlak veren bu olay canını sıktı. Üç beş beldede bir muhakkak yaşanırdı böyle vakalar. Her aile çocuğu acemi ocaklarına doğru yollanırken gözyaşı dökerdi, ama çocuklarının veziriazamlığa kadar uzanabilecek güzel geleceklerini düşünerek vakarı elden bırakmazlardı. ‘Oğlum, Sultan'ın askerlerinden" ifadesi Osmanoğulları'nın Hıristiyan milleti arasında her zaman övünülerek söylenmiş, sahibine hiç umulmadık kapıları açabilen tılsımlı bir ifadeydi. Bunun bilincinde olan ana baba devşirme erkanının işini zorlaştırmak şöyle dursun, ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışırlardı.

Ama ana yüreği, derdi Ferhad Ağa. her seferinde mutlaka karşısına çıkar, ömründen Ömür çalardı.

“Getirin buraya kadını," dedi.

Gözü yaşlı kadın ve beyi karşısına getirildiğinde, “Ağlama hanım," diyerek söze başladı. "Oğlun şu onlarca çocuğun arasından sıyrılan sayılı insanlardan oldu. Ona iyi bakmışsın; emeklerinin karşılığını göreceksin. Duruşu ve bakışı bile iyi bir terbiye verdiğini gösteriyor. Omuzlarının genişliği iyi ok atıp güzel kılıç kuşanabileceğinin ilk işaretleri. Üstündeki şu kirli gömlekten kurtarıp ona en temiz, en yeni abayı geçireceğiz. Bitlenmiş şu kafasını en güzel hamamlarımızda yıkayıp kafasına altın sırmalı börk giydireceğiz. Şu parmağı delik pabucunu atıp ayaklarına payitahtın en iyi kunduracılarının elinden çıkma ceylan derisinden sarı çarıklar vereceğiz. Belindeki kılıçlar Dımışk, sırrındaki okları boğa derisinden olacak. O artık hem bu dünyasını, hem de öbürünü zaferler içinde geçirecek. Hanım, hadi artık ağlama."

Ferhad Ağa'nın sözleriyle yüreğine su serpilen kadın kendini toparladı, beyiyle, çocuğu bir kere daha öpüp kokladıktan sonra geriye çekildi.

Çocuklara bir düzine yeniçeri tarafından yol boyunca giyecekleri sarı külahlar, üstlerine lokma dikişli kırmızı üst dolamalarından kızıl abalar ve altlarına sarı iç dolamaları giydirildi. Defterler son defa karşılaştırıldıktan sonra turnacıbaşı liderliğinde sürücü ağalarla beraber artık yenıçen ocağına kabul edilinceye kadar acemioğlanları olacak adaylar yola çıkarıldı. Turnacıbaşı, yüzlerce kilometre yol alacak bu çocukları geçtikleri yerlerdeki halk bir turna sürüsüne benzettiği için doğal olarak bu adı almıştı.

Bosna'dan genellikle en iyi yeniçeri adayları, en iyi savaşçılar, en efendi askerler çıkardı ama Devşirme Emini Ferhad Ağa bugün sanki esaslı bir solak adayından başka pek iyi bir acemioğlanı bulamadığı için sıkılıyordu.

Yaradana şükrederken sultanın sadık kullarının artması için de içten içe dua ediyordu. Sadece beş gün sonra, üstelik bütün devşirme alımları bitmişken duasına icabet edilecekti.

16

Şehzade henüz ağarmaya başlayan gökyüzünün erken ışıklarının altında bulunan ahırların önündeki kımıldanmaya ilk başta bir anlam veremedi. Sarayın atlarının beslendiği has ahırların önünde siyah bir nesne aşağı yukarı, ileri geri, etrafındaki beş altı kişinin ortasında sürekli hareket ediyor, insanlar iki yana kaçışıyordu.

Mehmet, ilerledikçe bunun vahşi bir at, etrafındakilerin ise atın boynundan uzanan iplerle onu kontrol etmeye çalışan yamaklar olduğunu fark etti, ön ayaklan üzerine şaha kalkan at sanki etrafındakilere meydan okuyor, kişnerken etrafındakilere kendisini bırakmalarını emrediyor gibiydi. Kışladaki kalabalık da şimdiye kadar bir eşim daha görmedikleri bu hayvanın nereden geldiğini anlamaya çalışıyor, merakla ona yaklaşıyordu.

Mehmet, gözünü adeta atların üzerinde açmıştı. Sarayın boğucu havasından kurtulup, uçsuz bucaksız ufuklara doğru hızla yol alması da çok sevdiği atları sayesinde mümkün olmuştu: Karşısındaki yaratığın güzelliğine hayranlıkla baktı

Hayvanın geniş alnı, iri gözleri, geniş burun delikleri ve kemerli boynu onun değişik bir tür olduğunu gösteriyordu. Ama Mehmet, asıl değişikliği hayvanın kendiliğinden kalkık duran kuyruğundan ve alnının ortasındaki çıkıntıdan anladı. Bu bir Arap atıydı.

"Cibba." dedi Cafer Ağa, şehzadeye arkadan yanaşarak. "O baktığınız çıkıntının adıdır. Arap atlarına özgüdür, hayvanın sıcak ya da soğuk hava koşullarından etkilenmeden rahatlıkla nefes almasını sağlar. Çıkıntı ne kadar fazla olursa, at o kadar İyi olur.

"Adını duymuştum," diyerek cevapladı Mehmet, "ama ilk defa görüyorum ",

'Arap atları.' diye iç geçirdi. Cafer Ağa, "Allah'ın Bedevilere armağanı. Bu ise size babanızın armağanı."

"Fakat anlamadığım bir şey var, benim bildiğim Arap atları ya fındık renginde ya da griye çalan beyaz renklerde olur. Ama bu simsiyah."

"Haklısınız, şehzade. Atlar hakkındakı bilginizi hafife almış olmalıyım Bu istisnai bir tür, kendisine çok az rastlanan bır siyah Arap atı. Arabistan yarımadasından daha dün geldi. Sırtının küçüklüğüne ve yüzündeki kusursuz V şekline dikkat ettiniz mi?"

"Evet, bir Arap atının bütün özelliklerini taşıyor."

"Binicisini rahatlıkla taşıyabilmek için yaratılmış adeta."

"Bedevilerin bu atlar hakkındaki inanışları nedir bilir misiniz? Allah onu dört rüzgardan yaratmış; ruhunu Kuzey, gücünü Güney, hızım Doğu, aklını da Batı rüzgarlarından almış. Sonra şöyle seslenmiş 'Ey Arap, perçemine savaşta zafer veriyorum. Sırtına ganimet, karnına hazine bahşediyorum. Seni dünyanın en şahane yaratıklarından biri olarak seçiyorum. Kanatların olmadan uçacaksın. Karıncadan aldığın renginle bastığın topraklara hükmedeceksin. Alnına mutluğu koydum, çıkıntısı ondandır. diğer hayvanların lideri olacaksın. Nereye gidersen insanlar seni takıp edecek, zafer hep seninle olacak."

"Zeki, güçlü, dayanıklı ve sadık olduklarına dair güzel bir hikâye."

At tekrar şaha kalkarak iplerini gerdirdi.

"Fakat neden huysuzluk yapıyor anlayamıyorum," dedi Cater Ağa. "Yol, hayvanı yormuş olmalı."

“Sanki daha başka bir şey var gibi," dedi şehzade. Hay vanın içinde başkalarının göremediği bir ateşi görüyor gibi daha da yaklaştı.

“Gitmek istiyor bu hayvan, yerinden memnun değil dedi Cafer Ağa‘ya dönerek.

'Ama salarsak kaçıp gider, şehzade. Bir daha da yakalama mız mümkün olmaz."

“Ama acı çekiyor şimdi, görmüyor musunuz?"

Mehmet ata daha da yaklaştı, etrafındakiler onu iki taraf, çektikçe daha da huysuzlandığını gördü.

"Çözün hayvanın iplerini," dedi yüksek sesle.

Yamaklar şaşkınlıkla Mehmet'e, daha sonra da Cafe Ağa ya baktılar. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Cafer Ağa başıyla şehzadenin emrini onaylayarak onlara söyleneni yapmalarını işaret etti çaresizce.

İpleri çözülür çözülmez kendini ileri doğru atan hayvan dört nala koşarak uzaklaşmaya başladı.

Mehmet hemen ahırdaki başka bir ata atlayarak onun ardından hızla yol aldı.

Cafer Ağa'nın, İtalyan'ın, ve kışladakilerin bakışları arasında iki at da ortadan kayboldu.

Mehmet atı korkutmadan ve arada mesafe bırakarak takip ederken Arap atlarına dair peygambere ithaf edilen efsaneyi düşünüyordu. Peygamber, çöldeki uzun bir yolculuktan sonra kervandaki susayan hayvanların sadakatini ve dayanıklılığın ölçmek için bir vahanın yanına kadar sürdüğü hayvanlan tekrar geri çağırınca sadece beş at geri dönmüş. Kavurucu sıcağın altında suyun yerine sahiplerine itaat etmeyi yeğleyen bu beş hayvan Arap atlarının en iyi türleri sayılırmış. O günden bu yana da bunlara "beş’ anlamında "El Hamse" denmiş.

Mehmet, hikayeyi hatırlarken, güneş artık iyice kendini belli ediyordu. Atın durup otlamaya başladığını gören Mehmet kendi atından inerek usul usul ona yaklaştı Hayvan kafasını kaldırıp şehzadeye baktı, Mehmet atı ürkütmemek için gözlerine bakmaktan sakındı.

Şehzade, Frenklerin yöntemlerinin, ata zorla binip onu dize getirerek sindirmenin barbarca olduğunu, bunun atı özgürselleştirmediğini, köleleştirdiğini çok iyi biliyordu.

Hayvanın yanına iyice yanaştığında boynunu yavaşça yukardan aşağı doğru okşadı. Atın alnını okşasaydı hayvan irkilebilirdi. Atlar boyun eğdirilerek değil, karşılıklı bir güven temeline dayanarak evcilleştirildiklerinde insanların dostu olurdu. Hayvanın yanındaki bir taşın üzerine basıp kendini yükseltti ve ağır ağır hareket ederek sağ ayağını atın sırtına aşırdı. Birden zıplarsa hayvan korkabilirdi. Üzerine yavaşça oturduktan sonra göğsünü hayvanın sırtına yaslayarak onunla bütünleşti.

Hayvanın kulağına usulca, "Hamse," dedi, "senin adın "Hamse" olacak."

Güneşi arkasına almış şehzade siyah Arap atın üstünde görününce herkesin yüzünde bir mutluluk belirdi. Arkasında bir ipe bağlı diğer at da onları takip ediyordu.

"Belki de Ak Şeyh haklı," dedi. Cafer Ağa kendi kendine, "bu çocuk o Sultan olacak."

17

Sultanın fermanında yazan diğer beldelerden toplanan çocukları Turnacıbaşıyla kafile kafile gönderdikten sonra Ferhad Ağa kendi de adamlarıyla beraber Edirne'ye geri dönmek üzere yola çıkmıştı. En az üç yıl daha devşirme olmayacaktı. Acemioğlanları ve yeniçerilerin sayıları sıkı kontrollerle denetlendiğinden, gelişigüzel artmaları istenmez, sadece ve sadece sultanın üç-beş yılda bir gerekli gördüğü zamanlarda özel fermanlarla yeni oğlanlar istenebilirdi.

Geri dönüş yolunun beşinci gününde Sofya'daki bir kervansarayda dinlenip sabah namazını kıldı Yemeğini yedikten sonra adamlarıyla beraber yola çıkmaya hazırlanan Devşirme Emini arkadan bir ses duyunca durdu. İsmi doğru ama yabancı bir şiveyle telaffuz edildi:

“Ferhad Ağa!”

Arkasını döndüğünde, karşısında tanıdık, payitahttaki solaklık günlerinde tanıştığı Konstantinopollü elçiyi gördü.

“Hayırdır Christopher Efendi," dedi. “Buralarda ne arıyorsun?”

“Kusura bakmayın Ferhad Ağa. gece vakti buraya vardık, sizi rahatsız etmemek için sabahı bekledim." Baron Türkçeyi şaşılacak derecede güzel konuşuyordu.

“Biraz oturalım mı? Size söyleyeceklerim var. Benim için çok önemli."

Ferhad Ağa, Baron'a, yanındaki şövalyeye ve arkalarında endişeli gözlerle onları bekleyen delikanlıya baktı. Devşirme Emini, yola koyulmak için sabırsızlanıyordu; varacağı yere gecikmekten, planlarının aksamasından hiç hoşlanmazdı.
‘Lütfen, Şehirden beri sizi arıyoruz. Yaklaşık iki haftadır yollardayız. Sizi Edirne'de bulabileceğimi sanmıştım ama eyaletlere devşirmeye çıktığınızı söylediler. En azından dönüş yolunda sizi yakalayacağımı düşündüm."

“Yanılmamışsınız... Peki buyurun oturalım."

"Ne içersiniz, size hemen bır şey söyleyeyim."

'Hayır hayır, siz bizim sınırlarımızdasınız. Ev sahipliği bize düşer.”

Devşirme Emini ve Baron kervansarayın bir köşesindeki sedirlere diz çökerken, eminin yeniçerileri ve baronun yanındakiler başka bir köşeye geçtiler. Devşirme Emini elinin bir hareketiyle, kendisine hürmette kusur etmemeye çalışan kervansaray sahibinden herkese ayran istedi.

"İmparator Paleoglos nasıllar?"

"Şehirde değişen bir şey yok. Ferhad Ağa. çekememezlikler ve kavga. İhtiras şehirde veba gibi yayılıyor... Ama sizi görme amacım diplomatik değil.”

Ferhad Ağa, baronun son sözü üzerine şaşırdı. Romalı bir elçi kendisinden başka ne isteyebilirdi ki?

"Size bir çocuk getirdim. Ölümden başka tek çaresi yeniçeriliğe yazılmak olan bir çocuk."

Aradan yarım saat geçmesine rağmen Baron halâ Devşirme Emini’ni ikna edememişti. İki bardak ayrandan sonra kervansarayın sahibi üzüm hoşaflarının kendisinden olduğunu söyleyerek iki önemli misafirine ikram etti.

Ferhad Ağa, yüzünü ovuşturarak, kırmak istemediği eski dostuna içinde bulunduğu durumu anlatmaya devam ediyordu:

"Şu gördüğün defterin bir kopyası da turnacı başında, bir kaç gün içinde Edirne’ye varacaklar. Eğer ben şimdi bu

çocuğu deftere geçirirsem, kopyalar birbiriyle örtüşmediğinden Yeniçeri Ağası vezire bildirir, vezir de hemen soruşturma açar... Sen benim kellemle oynuyorsun, Christopher!"

“Bu çocuğu sonradan bulduğunu, geri dönüş yolundaki bir köyde karşılaştığını söylesen?’

Ferhad Ağa dostu, kendisinden yalan söylenmesini istediği için öfkelendi Christopher Angelus'un gözlerine öfkeyle baktı Baron, böyle bir teklifi yapmanın sonuç vermeyeceğini, aksine karşısındaki Osmanlı memurunu kızdıracağını biliyordu ama şansını denemeden edememişti.

“Peki Ağa, kusuruma bakmayın,öyle söylememeliydim."

“Hem, Sultan Murat ile Manuel Paleoglos arasındaki anlaşmalar çok açık, sizin imparatorluğunuzdan devşirme almamız yasak. Bu çocuk öz be öz Rum."

"Ferhad Ağa, benden ne yapmamı istiyorsun, bunun babasına söz verdim. Lordun adamları bütün şehri talan etmeye başlamışlardır. Belki de çocuğun ailesini çoktan katletmişlerdir. Bundan sonra Ölmek, bu çocuğun başına gelebilecek en iyi şey olur."

Ferhad Ağa, arkasını dönerek kafasını kürkünün omzundan geriye uzattı; başı Öne eğik, hiç konuşmadan oturan oğlana baktı.

Baron, Türklerin sürekli Övündükleri merhametten, onların yardımseverliğinden bahsederek devşirme eminine yanaşmayı düşündü, ama bir Hristiyan tarafından bu konularda ders verilmeye kalkışılmasının tam tersi etki yaratacağını da bildiği için susmayı tercih etti.

“Bu yüzden zulüm olan yerlere cihad etmek haktır, Christopher. Bir çocuğu kurtarmışsın diyelim, kimbilir bunun gibi ne garipler şu anda şehrinizde acı çekiyor. Sorunu kökünden halledeceksin. Halletmeyeceksen bulaşmayacaksın. Hakk bir çaresine bakar."

Baron bir şey söylemedi.

“Artık yola koyulmalıyım, Christopher Efendi. Zaten çok geciktim." Ferhad Ağa ayağa kalktı.

"Müsaade ederseniz en azından sizinle birlikte yolculuk etmek isteriz. Bu bölgelerde Sırp eşkıyalarının kol gezdiği söyleniyor."

"Memnuniyetle. *Elhamdülillah Ya el-Mani."*

18

“Bu büyük dağlar bana İskender'in Yecüc ve Mecüc'e karşı koyarken inşa ettirdiği devasa surları hatırlatıyor Mehmet,’ dedi Molla Gürani.

Her ikindi vakti yaptıkları gibi Mehmet, kılıç kullanma derslerinin öincesinde hocasıyla Manisa'nın yaylalarında at sürüyor, ikili bir taraftan da sohbet ediyordu Şehzade, asr vaktinin bir çeşit sihri olduğuna inanıyor, günün bu vaktinde doğayı, dağları, gökyüzünü, mağrur dağları izlemeyi ve hocasını dinlemeyi çok seviyordu.

Manisa'nın batısında, ufukta yükselen geçit vermez dağlara doğru ilerliyorlardı.

“Nedir bu hikaye, hocam?"

Molla Gürani anlatmaya başladı:

“Seferlerinden birinde büyük hükümdar. tozun ve rüzgarın sanki hiç uğramadığı bir şehre gelmiş. Etrafta pek çok ev olmasına rağmen ortalıkta kimsecikler görünmüyormuş. Fillerinin üstündeki adamları borazanlarını çalınca İskender'in önünde toplanan halk uzun bir kuyruk oluşturmuş. ‘Söyleyin bana.’ demiş hükümdar, 'bu şehir neden bu kadar sessiz?' Şehir halkı soru üzerine ağlaşarak cevap vermiş: 'Bizim derdimiz büyük. Şu gördüğünüz koca dağların ardında Yecüc ve Mecüc yaşar ve bizim onlara karşı koyacak gücümüz yok Sayıları binlerce, dişileri her seferinde yüzler-

ce yavru doğuruyor. Ejderhadan sen derileri, yaban domuzundan sağlam dişleri var. Kirli ve simsiyah safları neredeyse vücutlarını kaplıyor. Bir kulakları var ki yattıklarında yastık olarak kullanıyorlar. Bizim sürülerimizle besleniyorlar, üstümüze saldırıyorlar. Biz ise ne gündüzleri islerimizi görebiliyoruz ne geceleri gözümüzü kırpabiliyoruz. Eğer yüce kral bize yardımcı olabilirse ona hayatımız boyunca dua ederiz."

"Peki İskender ne cevap vermiş?"

"Merhametli her hükümdar gibi bir an hile düşünmeden, 'Allah'ın izniyle sıkıntınıza bir çözüm bulacağım,' demiş. Âlimlerini yanına toplayarak dağa yaklaşmış ve şehirdekilere dönerek, 'Hazineyi ben sağlayacağım, insan gücü sizden olacak,' demiş. Halk seve seve kabul edince de hükümdar emrinde ne kadar demirci ve duvarcı ustası varsa buraya getirilmesini emretmiş. Maden ocaklarından sayısız tonda demir ve bakır, kayalıklardan kütle kütle taşlar biriktirilmesini buyurmuş. Yanında ne kadar mimar ve mühendis varsa hepsine dağın etrafına dolaştırarak iki tarafa da büyük surlar yaptırmış, Binlerce işçi gece gündüz çalışırken İskender duvarların arasından dağın içine giden demir oluklar bırakılmasını emretmiş. Dağın içine kadar giden bu olukları da kömür ve demir ile doldurtmuş. Üzerlerine de yağ ve terebentin döktürmüş. İnşaat bittiğinde binlerce demirci duvarların dışından oluklara yüzlerce körükle birden ateş verince dağın ortasından insan güzünün görmediği büyüklükte alevler parlamış. Yeryüzü de böylelikle Yecüc ve Mecüc'den kurtulmuş. Halk hükümdara pek çok hediye vermek istemiş ama o hiçbirini kabul etmeyerek seferlerine devam etmiş."

"Böylesine bir çözüm İskender'in nasıl aklına gelmiş?" diye sordu Mehmet.

"Önemli olan da bu. Mehmet. İstisnai insanlar, istisnai zamanlarda hiç kimsenin düşünemeyeceği çözümler bulmalıdırlar. Bunu onlardan başkası hayal edemez. Avam ile hükümdar arasındaki fark da budur. Birine akıl almaz gibi görünen şey, sultanın planlarının en basitidir. Her şeyin bitti-

ği, hiçbir çarenin kalmadığı anlarda sultan, çözümsüzlükte, çözüm yaratmasını bilmelidir? Molla, başını şehzadeye çevirdi. “Bir gün sen de hiç kimsenin düşünemeyeceği çözümleri bulacaksın, bulmak zorunda kalacaksın."

Mehmet düşünceyle atın yelesini okşadı.

“Fütuhat, yalnız güçle değil akılla olur. Vücudu yöneten beyin, imparatorluğu yöneten hükümdardır?" diyerek devam etti Molla. "Peki fetih ne demektir, Mehmet?’’

Mehmet hiç düşünmeden cevap verdi:

"Savaş açmaktır, toprak kazanmaktır, şehirler zaptetmektir. Gittiğin yerlerde kendini sultan ilan etmektir?

Mollanın yüzü değişti. Kızmıştı.

“Hayır Mehmet, bu söylediklerinin hiçbiri fetih değildir O saydıkların barbarlıktır. Fetih huzur getirmektir, adalet yaymaktır. Hakk'ı insanlara yaymak, halka haktan bahsetmektir.

“Peki ya seyr-i süluk nedir?"

Mehmet bunu hiç duymamıştı.

“Seyr-i süluk, insanlık onurudur, insan olmanın hakkını vermek, sürekli gelişmek, ilerlemek, hep daha iyisi için çabalamaktır İmparatorlukların seyr-i süluku da hep genişlemekle olur. Durmak ne bize ne de Devlet-i Âliyye'ye yaraşır. "

Akşam rüzgârı ikilinin yüzüne doğru ifil ifıl esiyordu. “Peki bunun devletlerin sistemleriyle alakası var mı hocam?"

"Sistem bir şekildir, maddedir, Önemli olan onu dolduran ruhtur, manadır, anlayıştır. Aristokrasi oligarşiye, demokrasi demagojiye, krallık zorbalığa rahatlıkla dönüşebilir?

“Platon ve Aristo'nun asırlar önce söyledikleri gibi?

"Ve de İbn Haldun’un... Fakat şunu hiçbir zaman unutma Mehmet, bir insan, sadece tek bir insan kainatı değiştirir. Bu en çok da monarşik düzenlerde böyledir?

Bu yüzden, diye düşündü molla, bir sultanı eğitmek bir dünyayı eğitmektir.

"Seyr-i süluk aynı zamanda yeniliktir? diye devam etti

Molla "Çözümsüzlüğün cevabı da onda saklıdır. Pers Hükümdarı Darab'ı yendikten sonra İskender'in karşısına çıkan ejderhayı altetmesi gibi Ama daha *Önce* sana anlattığım İskender ile Darab arasındaki savaştan, bu ünlü Pers kralının isminin ne anlama geldiğini söylemeni istiyorum.'

Molla hiç beklenmedik anlarda şehzadenin yabancı dil derslerini kontrol edince Mehmet hemen heyecanlanır, ama tekrar tekrar yazdığı ek ve kökleri aklına getirerek cevabı aramaya koyulurdu.

"ab' 'su' demek, Farsça bir isim, 'ab-ı hayat'ın 'hayat suyu' ya da 'hayat çeşmesi' oluşu gibi 'dar' ise ayrılma eki gibi bir şey olsa gerek, ama orası pek önemli değil. Darab, halkına su gibi vazgeçilmez geldiği ve herkes tarafından çok sevildiği için 'sudan gelen' anlamında olmalı "

Molla şehzadenin hafızasına her seferinde hayran kalıyor, çabuk öğrenmekle kalmayıp, Öğrendiklerini rahatlıkla hatırlayabilen talebesini yetiştirmekten zevk alıyordu.

'Hükümdar, güneye doğru derlediğinde öyle bir yere gelmiş ki alnında boynuzları olan gergedanlar, insan gözünün görmediği büyüklükte yılanlar ve yeşil derili timsahlar her taraftaymış. Ama insanlar, bunlarla yaşamayı öğrenmişler. Fakat bu yerde öyle bir ejderha varmış ki onunla başa çıkamıyorlar, ejderhayı doyurmak için akla karayı seçiyorlarmış. İskender, halk kendisinden yardım istediğinde, ordusunun okçularına ejderhayı binlerce ok yağmuruna tutmalarını emretmiş. Ama oklar daha hayvana saplanmadan yere düşüyor, saplananlar da hayvanda sinek ısırığı kadar bile bir etki yaratmıyormuş. Halk alışık olduğu gibi hemen sığır sürülerini onun önüne sürerek ejderhanın karnını doyurmasına izin vermiş. İskender adamlarından bir inek sürüsü getirmelerini istemiş. Sonra bunların derilerini yüzdürerek yanındaki hekimlerden etraftaki bitkileri kullanarak zehirli bir karışım yapmalarını emretmiş. Sonra bu karışımı hayvanların derile-

rinin altına sürdürerek ertesi gün elden elden dolaştırıp ejderhanın önüne çıkarmış. Kırmızı gözlü hayvan inekleri yer

yemez öyle bir böğürmüş ki halk gök yarılacak sanmış. Ama hayvan bir süre çırpındıktan sonra cansız yere düşmüş. Gördüğün gibi Mehmet, hükümdarın görevi elindeki kaynaklan en iyi şekilde kullanarak kimsenin düşünemediğini düşünmek, insanlara huzuru getirmektir. O, her zaman diğerlerinden on adım önde olmalıdır."

“Peki Hocam, liyakatli bir hükümdar nasıl olmalıdır? Onun en önemli özellikleri nelerdir?”

“Liyakat bilgelikten, bilgelik dinlemekten geçer, Mehmet. Sen her işte önce sükûneti tercih et, yalnızca ibadette acele et Şu iki şey sultanın topraklarında bulundu mu, saltanat bitti demektir. Birincisi zulüm, diğeri ise ihmalkârlık. Bu ikisi sistemi çok kolay yıkabilir. Halbuki huzur ve adalet, mutluluk ve insanca yaşama, her birisi birbirine kenetlenmiş öğelerden oluşan ilahi bir sistemin parçalarıdır. İl tutmak için asker ve ordu toplanır, askeri beslemek için hâzineye ihtiyaç vardır, hazine ise halktan gelir, ama bunu toplamak için de halkın zengin olması gerekir. Halkın zenginliği ise doğru kanunları gerektirir. Tek bir kanunun bozulması bütün kanunları etkiler, kanunlar etkilenince yolsuzluk ve adaletsizlik hüküm sürer. ’

Molla, önlerinde uzanan dağların arasından ufka baktı. Güneş iyice alçalmıştı.

“Bugünlük bu kadar yeter. Yarına Şehname'den elli dize ezberlemeyi unutma."

19

İnsan azmanı, kafası dazlak Sırp eşkiya, sindiği yamacın arkasından Meriç Nehri boyunca ilerleyen sekiz kişilik gruba hiçbir anlam veremedi. Elindeki baltayı sımsıkı tutarken yanında kendisi gibi yere yatmış, gözlerinin altına ve yüzünün çeşitli yerlerine karalar çalmış arkadaşına, ne yapmaları gerekliğini sorar gibi baktı, önde yürüyen dörtlünün kıyafetlerinden yeniçeri oldukları, aralarına aldıkları beyaz yüksek kavuklunun da üst rütbeli bir Osmanlı Ağası olduğu apaçıktı. Fakat aynı grupla ilerleyen şövalyeye, büyük ihtimalle emrinde olduğu, önünde ilerleyen barona ve hemen arkasında oturan çocuğa şaşıp kalmışlardı. Birbiriyle bu kadar alakasız ikinci bir kervanla karşılaşmamışlardı.

iki gün evvel aynı güzergahtan geçen kalabalık bir devşirme oğlanları kafilesine yanaşmaya cesaret edememişlerdi. Zira kervandaki yeniçerilerin ve haseki ağalarının sayısı gözlerini epeyi korkutmuştu. Ama şimdi güçler sanki yer değiştirmişti, onlar iki düzine kadar kişiyken önlerinde uzanan grup küçücüktü. Onlara rahatlıkla saldırıp atlarını alabileceklerini, eşyalarına ve paralarını ele geçirebileceklerini düşündüler Dört yeniçeri gözlerini korkutmuyor değildi, ama Sırplar onlardan üç kat daha fazlaydılar ve bu yüzden de daha cüretkâr davranacaklardı.

Şövalyenin zırhını parçalayarak göğsüne saplanan baltanın ilk başta ıslığı duyulmuştu, ama grup saldırıya uğradığını

anladığında baronun yanından eksik etmediği adamı çoktan yerde kanlar içinde yatıyordu, Yeniçeriler kendilerinden iki yüz metre kadar uzaklıktaki bir yamacı aşarak hızla yaklaşan Sırp haydutlarını fark eder etmez devşirme eminini ve baronu arkalarına alarak ok saydırmaya başladılar. Her yeniçeri kendi kısmına denk gelen alandaki atlıları birer birer yere yıkıyordu. Bu sırada yeniçerilerden bir tanesini tam karnına isabet eden bir mızrak darbesi atından iterek arkasına aşırdı. Asker, Alex'in tam önüne düşmüştü. Sırplılardan ayakta kalan altısı grubun üzerine doğru iyice yaklaştıklarında üç yeniçeri de kılıçlarını çekerek onların üzerlerine atıldılar.

Her bir yeniçeri kendi önüne denk gelen iki eşkıya ile vuruşmaya başladı. Birinci yeniçeri tek kılıcıyla önündeki iki hayduda da ölümcül darbeler denk getirmeyi başardı İkincisi belindeki hançeri de çekerek diğeri gibi iki tarafındaki adamları öldüremese de yere yıkabilmişti.

Haydutlardan biri kendini üçiincüsünün önünden kurtardı ve elinde kılıcıyla Sapasağlam,yeniçeri barikatını aşmayı başardı Devşirme emini ve baronun üzerine doğru hemen saldırıya geçti. Beyaz kavukluyu gözüne kolay bir nişan olarak kestiren adam kılıcı sağ eliyle iyice yukarı doğru kaldırdı, Ferhad Ağa'nın kellesine doğru bir hamle yapmak için hızla ilerledi ve öldürücü vuruşu tam yapacakken sırtında derin bir acıyla yere yığıldı.

Ferhad Ağa adamın arkasına baktığında az önce Alex'in önüne yığılan yeniçerinin hançerini gördü. Saldırı gerçekleşirken baronun arkasından bir çırpıda inen çocuk atların ardından sessizce ilerleyerek yerdeki askerin yanına gitmiş ve üzerlerine doğru gelen haydutları beklemeye koyulmuştu. Sonra da askerin kuşağındaki silahı hızla çekip adamın sırtına fırlatmıştı.

Ferhad Ağa oğlanın gözlerine bakarken, ne yapıp edip bu çocuğu ocağa alması gerektiğine o anda karar verdi.

Baron, şövalyesini kaybettiği için üzgündü ama Konstantinopol'e yalnız döneceği için hiç bu kadar mutlu olmamıştı.

20

"Bir gün büyük meleklerden Cebrail.” dedi Molla Hüsrev rahlesinin ardından, “Sidrat'da dururken, oraya kadar yükselen bir ses duymuş."

Molla'nın önünde diz çökmüş iki çocuk, şehzade Mehmet ve Eflak Beyi’nin oğlu Sırp Vlad yan yana, kendi önlerinde de kitaplar ve birer rahle ile mollaya karşı dönmüş onu dinliyorlardı.

Osmanoğulları'na bağlı bir eyalet olan Eflak voyvodası, Sultan Murat'a karşı ettiği barış yeminlerini tekrar tekrar çıkardığı isyanlarla sürekli bozuyordu. En son Doğu Avrupa'da toplanan Haçlı birliklerine voyvodanın asker yardımı yapması, kolay kolay kızmayan Sultan Murat'ı iyice öfkelendirmişti. Ancak deneyimli Sultan savaşlardan vebadan kaçar gibi kaçtığı için kan dökmek istememiş, kendisine bağlı bu eyaletin bir daha sözünden çıkmaması için beyin oğlunu rehin almıştı. Eflak voyvodası ise kellesinin gideceğini umarken, Osmanlı saraylarında büyüyecek bir oğlu olacağı için mutlu bile olmuştu. Zira, Vlad hiç kimseye benzemiyor, bir çocuktan beklenmeyecek türde yaramazlıklar yapıyor, yok edici bir enerjiyle sürekli etrafına zarar veriyordu.

“Meleğin kendisi dahil, peygamberden başka kimsenin ötesine geçemediği Sidrat, değil mi hocam’’ diye sordu Mehmet.

“Evet Mehmet Miraçta göğün yedi katına kadar yükse, len, o gece Hz. İsa ve Hz. Musa peygamberlerle namaz kılan efendimizin Yaratan’ın zatıyla karşılaşmadan önceki son nok ta. ‘Buradan bir adım öteye daha geçersem yanarım,' buyur, muştur Cebrail."

Vlad oflayarak yüzünü buruşturdu. Bu peygamber hikayelerinden hiç hoşlanmıyordu. Kendisi Hıristiyan bir ülkede, Hıristiyan bir ailede büyüdüğü için değil, dini bütün hikâyelerden nefret etmesindendi oflaması.

Din dendiği zaman onun aklına ilk gelen saraylarına sık sık uğrayan pis kokulu rahiplerdi, Suratının içine girercesine kendisine yaklaşan bu heriflerin ağız kokularının içinde saatlerce vaaz dinlemek tam bir işkenceydi. Yaptığı küçücük bir hatada rahiplerin onu babasına şikâyetle tehdit etmelerinden çekinirdi. Voyvodanın eline geçip sopa yemektense, ezberlediği yanlış ayetler yüzünden ders veren rahibin önünde çırılçıplak soyunup saatlerce ayakta durmayı kabul ederdi.

Molla Hüsrev devam etti:

“Cebrail, arşa kadar yükselen bu sesin mahiyetini merak etmiş. ‘Allah'ın bir kulu Rahman’ın ismini anıyor ama bu kim olabilir’’ diye düşünmüş, Tek bilebildiği bu sesin ancak maddenin isteklerini aşıp, manayı arzulayan, ölümlüyken ölümsüzlüğe kavuşan birinin olduğuymuş. Meleklerin katına ulaşan bu sesin sahibini öyle merak etmiş ki güneşin önüne geldiğinde dünyayı geceye boğan kanatlarıyla yeryüzünü dolaşmış, dağları ve ovaları aşmış, denizleri ve okyanusları taramış ama sesin sahibini bulamamış. Sonra tekrar geri döndüğünde bu sefer aynı sesi duymakla kalmamış, Gaflar’ın onun duasına icabet ettiğini fark etmiş. Bir kere daha denizleri ve okyanusları, vadileri ve dağları taradığında, sesin sahibini bulamayınca Yaratan’a sormuş: 'Ey Yerlerin ve Göklerin Sahibi,’ demiş. 'Bu kulun kimdir?’ Gaflar, 'Roma topraklarına git, onu bir Hıristiyan manastırında bulacaksın.' diye cevap vermiş."

"Ama Hıristiyan birinin duası nasıl kabul olabilir ki?" diye sordu Mehmet şaşkınlıkla.

“Meleğin tepkisi de aynı böyle olmuş, Mehmet. Cebrail göz açıp kapatıncaya kadar geçen bir zamanda manastıra gittiğinde bir putperesti bulmuş. Sonra Allah'a, “Ey Dünyaların Hâkimi,” diye yakarmış, “Bu gizem perdesini benim için arala, bir putperestin haykırışına nasıl lütufta bulunabiliyorsun’’

“Gaffar cevap vermiş: ‘O, yolunu kaybettiğinin farkında. Kalbinin de karardığını biliyor. Ama bütün ruhuyla kendisinden yüksek bir varlığı arıyor. Cehaleti doğru yolu bulmasını engelliyor. Ama merhametim onu affetti ve ona imanın kapılarını açtım.' Böylelikle Rahman, adamın dilindeki kilidi çözmüş ve ona ismini zikrettirmiş. İşte bu şekilde çocuklar, gerçek imanın kimde olduğunu kul göremez. Dinlerinden ve inançlarından ötürü insanları hakir görmek, Allah'ın sıfatlarını bilmemekten kaynaklanır, İnsanların yaptığı en küçük iyilikler bile onlara gerçek imanın kapılarını açabilir. Bir inançsıza yapılacak kötülük, onun İslam'ı anlamasının önüne geçebilir, bunun mesuliyeti de çok ağırdır."

“Hocanı bu hikâye, peygambere gelen eski bir putperestin sorduğu soruya çok benziyor ”

Molla Hüsrev, öğrencisine birkaç ay önce anlattığı hadisi hatırlamıştı ama ondan dinlemeyi istediği için bunu belli etmeyerek sordu: “Nedir bu hikâye, Mehmet?"

“Adam çok geç yaşında Müslüman olduğu için canı sıkılıyormuş. Sonra peygambere gelip sormuş, ‘Benim şimdiye kadar yaptığım iyi işler boşa mı gitti?' demiş, Peygamber de, ‘Hayır,’ demiş, ‘Sen zaten o yaptığın iyi işlerin sayesinde gerçek imanın yolunu buldun.”

“Çok güzel, Mehmet. Aynen dediğin gibi... Peki Hazreti İbrahim'in öyküsünü hatırlıyor musun?"

Mehmet bunu hatırlayamadı. Çocuğu daha fazla utandırmamak için Molla hemen söze tekrar başladı:

“İbrahim Peygamber'in kapısını bir gün bir yolcu çalmış Misafirini hemen içeri alan İbrahim adama elinde bulunanlardan bir tas çorba yaparak ona ikramda bulunmak istemiş.

O çorbayı yapıp da geri geldiğinde adamın evi ısıtmak için İbrahim'in yaktığı odunlardan çıkan ateşin önünde eğildiğini görünce, 'Be adam, sen ne cüretle benim evimde ateşe tapı yorsun! Defol git, Allah belanı versin!' diyerek onu evden apar topar kovmuş. Rahman ise peygamberine şöyle seslenmiş: 'Ben o adama günün her saniyesi nefes aldırıyor, havadan, sudan ve yeryüzündeki her türlü nimetten faydalanmasını sağlıyorum. Onun yürümesi ve işlerini görebilmesi için uzuvlarını sağlam, gözlerini açık, kulaklarını duyar, konuşup derdini ifade edebilsin diye dilini işler halde tutuyorum. Sen ise ona bir çorbayı çok gördün!' Bunu duyar duymaz, peygamber adamın arkasından koşarak kendisinden özür dilemiş. evinde onu en iyi şekilde ağırlamaya çalışmış."

"Ben İbrahim olsam, Allah'a kızardım!" dedi Vlad öfkeyle. "O kendisi peygambermiş, ateşe tapan bir putperest için Allah ona kızmış. Hem önceki hikayede de rahipler nasıl sizin Allah'ınıza yaranabiliyor, onu da anlamadım! Bunun neresi adalet?"

Molla oğlanın ters cevaplarına alışık olduğu için şaşırmadan cevap verdi: "Adalet nedir. Vlad?"

Vlad, aklından geçenleri söylemek istiyordu, ama rahiplerin kendisine yaptıklarını hatırladıkça susuyordu. *Adalet, güçlünün güçsüzü dövmesidir, inançsızın inananların hakkından gelmesidir.*

Molla devam etti:

"Adalet bütün insanların mutluluk içerisinde yaşaması, iki dünyada da huzur bulmasıdır. Adalet, hakkı güçlüye değil, haklı olana vermektir." Molla Mehmet'e döndü. "Adaleti dağıtmak ise sultanların görevidir."

Vlad'ın hiç hoşlanmadığı adalet, huzur, mutluluk gibi kelimeler işte yine başlamıştı. Bu kelimeleri duyduğunda tüyleri diken diken olur, avazı çıktığı kadar bağırmak isterdi. Nedenini hiç bilmeden, bunların tam zıt anlamlarına kendini hep daha yakın hissederdi. Nefret, öfke, intikam gibi kelimeler onun duymaktan ve hissetmekten hoşlandığı asıl

'Adalet merhamettir, hoşgörüdür. Aynı Hazreti Musa'ya Afüv olan Allah'ın çıkışması gibi. Musa, kendisiyle ısrarla görüşmek isteyen bir dinsizi sürekli reddedince, Afüv de ona, 'Korah seni yalvarırcasına yetmiş kere çağırdı ama sen cevap vermedin Eğer beni böyle yetmiş kere ansaydı, ben onun kalbini putperestlikten kurtarır, iman ışığını yerleştirirdim. Sense onu hakir görerek kalbini daha da kararttın. Benim yarattıklarıma merhametim, gazabımı geçmiştir,' demiştir."

'Ama Musa koskocaman bir peygambermiş. Bir dinsizle niye konuşsun ki? Ben olsam konuşmazdım."

"Vlad. peygamberlerle bizim aramızdaki fark da belki bu." dedi Molla çocuğun üzerine gitmenin daha da olumsuz sonuçlar doğuracağını öngörerek. "Biz basit insanlarız, onlar ise özel sorumlulukları olan peygamberler. Tıpkı özel görevleri olan hükümdarlar gibi, onların da avam halkı gibi davranmasını beklememeliyiz."

Molla Hüsrev, Mehmet ve Vlad Manisa Sarayı'nın arka kısmındaki korulukta ilerlerken, Vlad'ın tarafında yerde çırpınan bir yarasa gördüler. Daha ne olduğunu anlamadan Vlad hızla ayağını hayvanın üstüne bindirdi ve keyifle çevirerek bastırdı.

'Ne yaptın, Vlad!?' dedi Mehmet, "Hayvandan ne istedin?"

"Onu çektiği işkenceden kurtardım," diye cevap verdi Vlad gülümseyerek "Hem çok keyifli oldu, kedilerin kuyruğunu kesmekten daha zevkliydi."

Molla iş işten geçtiğini anladığında öfkeyle ama vakarla, "Zevk hayatlara son vermekte değil, yaşatmaktadır, Vlad," dedi

Çocuk ise hocasının lafına hiç kulak asmıyordu. Sefil bir yarasanın canını almak neden kötü bir şey olsundu ki. Güneş ışığına bile bakamayan, sürekli karanlıklarda yaşamaya mahkûm bir yarasa işte, diye düşündü.

Molla ise oğlanın düşüncelerini okur gibi devam etti:

“Size güneşi arayan akılsız yarasanın öyküsünü anlatayım."

İşte sonunda seveceğim bir hikâye, diye düşündü Vlad.

“Bir gece, yarasa etrafındakilere söylenmiş: ‘Ben nasıl oluyor da bir kere bile Güneş'i göremiyorum? Bütün hayatım karanlıklar içinde geçti! Bir kere bile ona bakamadım. Aylarca, yıllarca hep onu aradım ve şimdi burada aranızdayım." Onu duyan yanındaki bir diğer yarasa. ‘Senin körlüğün gözlerinden değil, gururundan," demiş. 'Senin daha binlerce yıllık yol katetmen gerekir. Senin gibi bir varlık nasıl olur da Güneş'e bakabilir ki? Bir karınca Ay’a yürüyebilir mi?' Gururlu yarasa karşı çıkmış: ‘Olsun,’ demiş, 'Ben yine de arayışıma devam edeceğim.' Aradan yıllar geçmiş, yarasanın artık kanatları uyuşmuş, gücü tükenmiş ve daha fazla hareket edemez olmuş. Ama hâlâ Güneş'i görememiş. ‘Belki de,' demiş, yine bir gün, 'o kadar çok uçtum ki. onun ötesine geçtim, bu yüzden onu göremiyorum.' Yanında yine aynı diğer akıllı yarasa varmış. ‘Sen bir rüyada yaşıyorsun, burada yıllarca daireler çizdin durdun, bir adım bile öteye gitmedin. Ama ena-niyetin o seviyede ki Güneş'in ötesine geçtim sanıyorsun!" Yarasa bunun üzerine öyle şaşırmış ki hatasını anlamış. En azından kalbi gören bir yarasanın yanındaydım. Bu da yeter,' demiş."

Ben o yarasa olsaydım, diye düşündü Vlad, ilk işim o çok bilmiş diğer yarasanın canına okumak olurdu. Bunu mollaya söyleyecek kadar ileri gidemedi ama yarasanın hikâyesini çok sevmişti. Yıllar sonra, çok uzun zaman sonra bile, kan emen bu hayvana kendini etrafındaki herkesten daha yakın hissedecekti.

21

Altın rengi başakların arasından hızla koşan Hasan soluk soluğaydı. Başaklar o kadar uzundu ki iri yarı bir vücudu olmasına rağmen, saklanmak için eğilmesine gerek yoktu.Fakat çok hızlı koştuğundan otlar kollarının şişkin pazılarını bıçak gibi kesmeye başlamıştı. Tepedeki güneş onu hem terletiyor hem de koşarken siyah gözlerini kısmasına neden oluyordu. Buğdayların sarısıyla, tarlanın altında mintansız çalışmaktan yanan esmer bedeni tam bir tezat halindeydi. Uzaklardan otların arasına doğru bakıldığında belki hızla ilerleyen bu siyahlıktan kendini ele verebilirdi.

Hacı Ahmet'ten öğrendiği duaları tekrar tekrar fısıldamaya başladı. Üç yıl Önce Ferhad Ağa'nın kendini acemioğlanı seçtiğinde başlayan korkusu Hacı Ahmet'in evinde son bulmuştu, Türkçe öğrenmeleri için bir Türk ailenin yanına verilen her yeniçeri gibi o da yeni ailesine kısa zamanda ısınmıştı, peki ya şimdi yeniçeri ağaları ortalıkta neden görünmüştü? Burada rahatı iyiydi. Eğer kendini bir süre kaybettirebilirse, belki ocağın adamları da ondan umudu keserlerdi; o da tekrar Hacı Ahmet ile Mürüvvet ananın yanında kalmaya devam edebilirdi.

Koca buğday tarlasının başlangıç noktasına gelen üç atlının ortasındaki Kara Mustafa, kara kaşlarının altından gözlerini ileriye dikerek, "Siz burada bekleyin," dedi adamlarına. "Ekinlere zarar vermeyelim."

Atından inip yeniçeri börkünü çıkardı, kılıç takımlarını adamlarına teslim etti, üstündeki dolamayı da bir çırpıda çıkartarak bağrı açık mintanı, kuşağı ve şalvarıyla hızla tarlaya daldı.

Genç delikanlı, bu gün geldiğinde ne yapacağını, nereye kaçacağını, nerede bir iki gece yatacağını haftalarca hesap etmişti. Dağdaki çakallara ve kurtlara bile bir başına karşı koyabileceğine inanıyor, her gün odun baltalamaktan, yük taşımaktan, tırpan sallamaktan iyice şişen cüssesine hiçbir varlığın karşı gelemeyeceğine inanıyordu.

Küçüklüğünden beri bu sıradışı cüssesinden ötürü etrafındaki çocukların önce alay konusu oluyor, ama fazla ileri giden bir iki ufaklığın hakkından geldikten sonra kimse ağzını açmaya cesaret edemiyordu Buna dedikleri bu şehrin ufak bir köyüne devşirileli beri kendisiyle pek dalga geçen olmamıştı En azından o kendi ülkesindeyken yapağı gibi kimseyi dövmek zorunda kalmamıştı, çünkü, kendisine onur kırıcı söz eden çocukları en başta onların kendi anne babaları azarlıyor, çocuğa ilişmemelerini tembihliyorlardı. Hacı Ahmet ile Mürüvvet Ana'nın da onu çocukları gibi sahiplenmesi her şeyi kolaylaştırmıştı, Tarladaki işlerini bitirir bitirmez köydeki diğer çocuklarla saatlerce vakit geçiriyor, garip şivesine rağmen kendisiyle dalga geçmeyen bu insanlarla beraber olmaktan hoşlanıyordu. Hem eski evinde olduğu gibi Mürüvvet ana, onu çok yediği için azarlamıyor, tam tersine ona sürekli yedirmeye çalışıyor, "Sen çok çalışıyorsun, bizden çok yemen lazım," diyerek sık sık onun çok sevdiği yayık ayranından içiriyordu, Hacı Ahmet ise hanımını "Oğlan acıkmıştır, karnını doyurdun mu?" diye sürekli yokluyordu. Hem Hasan olmasa Hacı Ahmetlere kim bakardı, odunlarını kim keserdi?

Çocuk yaşadığı hayatın güzelliklerini hatırladıkça daha da hızlandı. Yıllar önce onu köyünden ayıran o adamların eline tekrar düşmeye hiç niyeti yoktu. Her sabahki gibi bugün de kendi ineklerinin tereyağı, sıcacık köy somunu ve Mürüvvet

Ana'nın yaptığı mis kokulu gül reçeliyle enfes bir kahvaltı yapıp dışarı çıkmıştı. Bahçedeki odunları kesmeye başlamıştı ki birden Hacı Ahmet'le konuşan o adamları gördü. Giydikleri üniformalardan, kafalarındaki garip başlıklardan ve renkli çarıklarından onları hemen tanımıştı

Hasan, bitmek üzere olan ekinlerden sonra, karşıdaki tümsekliği aştı. O an izini kaybettireceğine inanmaya başlamıştı Tam bu sırada sağ tarafından kendisine hızla çarpan Kara Mustafa'yla birlikte yere yıkıldı. İkili bir süre yerde yuvarlanarak ekinin dışına çıktı.

Kara Mustafa çocuğu altına aldı. Omuzlarından öyle sıkıca tuttu ki kollarındaki deri bileklikler adeta kopacak gibi gerildi. Hasan hayatı boyunca pek çok kavgaya girip çıkmıştı ama kendini bu derece sıkabilecek biriyle hiç karşılaşmamıştı. Üstünde bir kaya parçası duruyormuş gibi nefes almakta güçlük çekiyor, önündeki pek iri olmayan bu adamın nasıl olup da onun kollarım uyuşturduğunu anlamakta zorluk çekiyordu

"Hasan, neden kaçıyorsun?"diye öfke ve merhamet karışımı bir sesle bağırdı Kara Mustafa.

Çocuk cevap vermedi. Kendini adamın altından kurtaracağına dair son umutları da uyuşan vücuduyla yitip gidiyordu.

"Bu otların arasında bir hayat geçirmek, savaş alanlarında kükremekten. adalet dağıtmaktan daha mı çekici?"

"Odun kırmayı, eşkıya temizlemekten daha mı rahat buldun?"

"Seni aslanlardan bir aslan, pençesi dünyaya bedel bir asker yapacağız, ey koca Hasan! Konuş!"

"Ben " diye başladı Hasan ama devamını bir süre getiremedi. "Hacı Ahmet ile Mürüvvet Ana ben olmazsam nasıl geçinecekler? Tarlaları kim sürecek, ekinleri kim biçecek? Onların yanında mutluydum."

Kara Mustafa delikanlının cevabını duyunca şaşırarak gözlerinin içine baktı. Ferhad Ağa'nın yıllar önce bu çocuğun iri vücuduna aldanmadığını, onun alnındaki yazıyı daha derinden okuduğunu, yüreğindeki ışığı gördüğünü anlamalıydı.

Kendini geriye çekti, oğlanın kollarından dizlerini, omuz larından kollarını çekip ayağa kalktı. Elini Hasan'a uzattı.

Hasan üstündeki basıncın kalkmasıyla rahat bir nefes al dıktan sonra kendisine uzanan eli tutup tutmaması gerekti ğine karar veremedi Karşısına dikilen adamın kapkara pala bıyıkları aşağıdan bakıldığında daha bir heybetli görünüyor, arkasına güneşi almış adamın figürü ününde bir dev gibi yükseliyordu.

Eli tutarak doğruldu.

'Bu yüzden mı, o insanlara kötülük olur diye mi buradan ayrılmak istemiyordun?' diye sordu Kara Mustafa

"Yıllardır yediğim içtiğim ayrı gitmedi onlarla. Bana çok iyi baktılar. Burada mutluyum. Onların da benden başka kimseleri yok."

Kara Mustafa gülümsedi:

"Yanılıyorsun, Hasan. Onların arkasında Devlet-i Âliyye var, Osmanoğulları'nın gücü var. Biz seni buraya sadece Osmanlı gelenek göreneklerini öğrensin, dilini geliştirsin diye bıraktık. Yaptığın o işlerin hepsi seni zinde tutmak içindi Hacı Ahmet ve ailesi devletten gerekli yardımları alıyor. Senden önce olduğu gibi, senden sonra da yaşamları kendi seyrinde devam edecek Sen onlara sadece misafirdin... Aslında hepimizin bu dünyada olduğu gibi."

Hacı Ahmet de sürekli böyle söylerdi. "Vakti geldiğinde bizi bırakıp yapman gerekenleri yapacaksın," derdi. Bu günden bahsettiğini, onu aslında sürekli bu ayrılışa hazırladığını ancak şimdi anlıyordu Hasan. Kendisinin pek çok yeniçeri gibi bir Türk ailesi yanında üç beş yıl bilinçli bir şekilde yetiştirildiğini, sürekli uzaktan uzağa takıp edildiğini, uzun bir sürecin ilk aşamasını bitirdiğim ise sonra sonra iyice anlayacaktı.

"Seni yaşadığın bataklıktan çekip aldığımızda, tarlalarda ömür çürüteceğini düşünmemiştin herhalde." diyerek devam etti Kara Mustafa. "Senin kaderinde ok fırlatmak kılıç kuşanmak var."

Hasan. üç yılı aşkın bir süredir ana baba bildiği iki insanla buğulu gözlerle vedalaşırken Hacı Ahmet, oğlanın sağ bileğine İki eliyle yapışıp "Yolun açık olsun, evlat Allah sana Hazreti Ali kuvveti versin!" dedi. Kara Mustafa atına binmeden örıce belinden çıkardığı altın dolu bir keseyi kimseye göstermeden Hacının eline sıkıştırdı.

Hasan, bugün kendisini almaya gelen Kara Mustafa'nın ne ocağın sayılı adamlarından olduğundan, ne de kendisi gibi çeşitli köylerdeki ailelere dağıtılan acemioğlanlarının sırayla toplandığından haberdardı.

Onun şimdi tek dikkatini çeken önünde oturan yeniçerinin altın işlemeli ok tirkeşiydi. Kara Mustafa ise elindeki listede bir sonraki adrese baktı. Sıra İskender adlı bir acemioğlanındaydı.

22

Sanki o gün Tunca nehri, Adalet Kasrı'na koşuşan köpekler, yeni gelen oğlanları görebilmek için kışlanın etrafında toplanan çocuklar gibi Edirne Sarayı'na doğru daha bir heyecanla akıyordu. Nehrin gürül gürül akan sulan üzerinden geçen kambur bir köprünün hemen ardından Osmanoğulları'nın beynine gelindiğini işaret eden heybetli kuleye Adalet ismi verilmesi, imparatorluğun misyonunu vurguladığı gibi, bu misyonun merkezine de gelindiğine işaret ederdi.

Piramit çatılı, dört köşeli sivri kule nöbet tutan sadık bir yeniçerinin mağrur edasıyla şehri gözetlerken, önünden atlılarla çevrili bir alay devşirme oğlanı daha merak içersinde şehre girdi.

Kasrın hemen önünde nöbet bekleyen iki bostancıyı işaret ederek Dinçer, "İşte," dedi heyecanla, "bunlar bostancılar olmalı. Benim yanında çalıştığım aile sürekli bostancılardan bahsediyordu Edirne'deki girişteki kulede, yani tam burada, sürekli bunlar nöbet tutarmış.'

Dinçer askerleri dört parmak kadar yakaları ve kolları açık mintanlarından tanımıştı. Adamların kollarındaki neredeyse iki karışı aşan pazılara hayretle baktı Kendisinin de böyle kalın kolları olacak mıydı acaba? Nasıl bir eğitim böylesi kuvvetli bir insan yaratabilirdi?

Onun yanındaki Abdullah, yolda birleştiği kafilede tanış-

tığı konuşkan arkadaşının gösterdiği bostancıların özellikle sarı çizmelerine bakarken. "Neden bostancılar demişler bunlara?" diye sordu

‘Saltanatın evvela bahçelerinden sorumlularıymış En güzel bahçeler de hep sultanların sarayında okluğundan bu askerler de en iyilerin arasından seçilirmiş."

‘Ama bunlar bahçe bakımı yapmıyorlar ki, nöbet tutu - yorlar."

"Ama canım sen de adları öyle diye gece gündüz bahçe bakımı yapacak değiller ya. Önemli olan bostancıların önemli görevlere verilmesi ve çok güçlü olmaları."

Dinçer'in gözü, Adalet Kasrı'nın önündeki, bostancıların arasındaki taşa takıldı. Bostancıların yarı beline kadar yükseleri taşın üzeri boştu.

“Sence bu taş neyin nesi?" diye sordu bu sefer de.

Dinçer arkadaşının kendisinin taşıdığı heyecanı taşımadığını gördükçe sinirleniyor, Abdullah ise bostancıların hikayesinden ziyade yeniden başlamak üzere olan hayatının nasıl olacağını düşünmeye çalışıyordu.

“Senk-i ibret," dedi kafileye liderlik eden Kara Mustafa yan taraftan. ‘İbreti alem için devlete ihanet edenlerin kellesini oraya koyarız ." Çocuğun yüzündeki ifade değişince gülerek ekledi, "Bir de çok konuşanların!"

Köy ve kasabalarından devşirildikten sonra ülkenin çeşitli yerlerine dağıtılan devşirme oğlanları yıllar sonra tekrar bırakıldıkları yerlerden üst düzey yeniçeri memurlarınca toplanıp Edirne'deki merkezi kışlaya getiriliyordu. Kimi bir Türk ailenin yanında ırgatlık yaparak, kimi şehirde bir esnafın yanında çırak gibi çalışarak, bir başkası ise bir beyin ya da paşanın yanında ona hizmet ederek üç beş yıl geçiren çocuklar hem dillerini en doğal ortamlarda geliştirmişler hem de Türk İslam kültürüne birinci elden aşinalık kazanmışlardı.

Akşam namazından sonra kışlanın içindeki Yeniçeri Ağası'nın köşkünün önünde tek sıra dizilen yüz kadar çocuk

başlarında sivri uzun sarı külahları, üstlerinde lacivert mintanları, kırmızı kucaklarıyla beklerken hareketsiz durmaya çalışıyorlardı Ama bu, etraflarında onlarca göz gezdirilecek, izlenecek şey varken pek de kolay değildi.

Koca kışla alanı ilk bakışta karışık gibi görünen asker yığınlarıyla doluydu. Ama oğlanlar dikkatle baktıklarında karışıklığın yanıltıcı olduğunu, her şeyin bir sistem dahilinde işlediğini fark etmeye başlıyorlardı. Sağ tarafta elli kişilik bir bölük ellerinde okları, başlarında börkleri, beşer kişilik on sıra halinde tek parça ok talimine doğru ilerlerken o kadar nizami yürüyorlardı ki sanki bir kişinin yürüyüşü elli aynaya yansıtılıyor gibi görünüyordu.

Ters taraftarı koşu talimi yapmakta olan arka arkaya otuzar kişilik gruplar benzer bir nizamla geliyor, oğlanların henüz anlayamadıkları bir şeyler haykırıyorlardı. Biraz uzakta bir başka grup yeniçeri koca bir mermerin etrafında toplanmıştı ama oğlanların hiçbiri onların kollarının hareket halinde olduğunu görmelerine rağmen tam olarak ne yaptıklarını seçemedi.

Kafile kafile develer iki yanları küfelerle dolu olarak kışladan içeri girerken, onlarca süvari oğlanların anyamadıkları bir şekilde, rahvan yürüttükleri atlarla ve atların sırtındaki ciritlerle başka bir yere, henüz bilmedikleri başka bir talime gidiyor gibiydi.

Oğlanlar, sağ tarafta kışlanın neredeyse üç insan boyundaki duvarlarına hemen bitişik uzanan küçük küçük kubbelerden çıkan bacalardan ve buralardan çıkan dumanlardan onların kışlanın mutfakları olabileceğini düşündüler. Bu sırada, Ağa köşkünün merdivenlerinden ağır ağır inenin geldiklerinden beri adını işittikleri meşhur Kurtçu Doğan olduğunu tahmin ettiler.

Ağanın kafasındaki yukarıya doğru yükselen beyaz mücevvezesinin sağında ve solunda vezirlerden sonra en önemli kışı olduğunu gösteren, iki tuğu temsilen iki sorguç takılıydı. Özel günlerde taktığı mücevvezesinin tepesindeki kırmızısı

kolsuz kürkünün rengiyle uyum içindeydi. Beline kadar sık düğmeli sarı dolamasını kırmızı şalvarı ve sarı pabuçları takip ediyordu. Belindeki kırrmızı kuşağından hançerinin işlemeli kabzası görünüyor, sol tarafından kılıcı sallanıyordu.

Kurtçu Doğan adet olduğu gibi merdivenin dibinde kuruları masanın başında açılan defterlere göz gezdirdikten sonra oğlanların önüne geçerek elleri arkasında konuşmaya başladı.

Kurtçu Doğan kendilerine yaklaştıkça oğlanlar, onun kafalarında canlandırdıklarından çok daha farklı olduğunu gözlerinin ucuyla kaçamak baktıklarında fark ediyorlardı. Adamın sakalı yoktu ama gür bıyıkları vardı. Tahmin ettiklerinden çok daha genç, otuz yaşlarında ama boylu boslu, omuzları geniş biriydi. Sesindeki tokluk ve keskinlik, kaşlarını çatarak konuşması genç delikanlılara her şeyden daha ürkütücü geliyordu

'Ben fazla lafı sevmem delikanlılar," dedi ağa "Biz laf değil ış üretiriz. Bizim işimiz ise hizmet etmektir. Aranızda anlamayanlar, hala kafası karışık olanlar varsa son bir kez tekrar edeyim: Şimdiye kadar devşirme oğlanıydınız. Eğer bugün buradaysanız eğitiminizin ilk aşamasını tamamladınız demektir. Unutmayın, bütün devşirme oğlanları bu aşamaya gelemez. Bugün burada resmen acemioğlanı olacak, yeniçeriliğe giden ikinci kademeye başlayacaksınız. Bazılarınız yıllar sonra yeniçeri olacak, bazılarınız çok uzun süre acemi olarak kalacak, bazılarınıza ise yol gösterilecektir. Hizmet eden karşılığını bulacak, çok çalışan ödüllendirilecek, kaytaranlar cezalandırılacaktır. Allah yolunuzu açık etsin!"

Kurtçu Doğan'ın yanına gelmesiyle, defterin başındaki yeniçeri memuru sıranın başındaki diğer görevliye işaret etti, Yeniçeri memuru ilk sıradaki delikanlıyı alıp merdivenin başındaki masaya getirdi,

Defterin başındaki memur, "Adını ve geldiğin yeri söyle, evlat." dedi.

"Abdullah, Bosnalı Abdullah," dedi oğlan ürkek bir sesle.

Yeniçeri, önündeki defterde ısını buldu, karşısına gerekli notları aldı ve Ağa'ya döndü.

Kurtçu Doğan sol eliyle Abdullah'ın kulağını burarken, sağ eliyle ensesine kütük gibi bir tokat indirdi. “Abdullah, sen artık bir acemioğlanısın, kulağından giren emir ve bilgi diğerine ulaşmadan boynunu eğip hizmet edeceksin. Tereddüt ettiğin zamanlarda bugünü hatırla, ensendeki tokadı unutma!" dedikten sonra çocuğu sol tarafındaki diğer bir yeniçeriye emanet etti.

Ağa'nın Önüne gelen gençler sırayla isimlerini söylüyorlar, ağa da acemioğlanı olma geleneğim en küçük ayrıntısına kadar tekrarlıyordu.

“Sinan, Bosna.”

“Dinçer, Balıkesir."

“Murat, Enez.”

“Hasan, Ulubat."

"Alparslan, Sofya."

"Abdullah, Üsküp."

Sıradaki devşirme oğlanı ise etrafındaki onca detaya ve birçoklarına macera çağrıştıran yeni bir hayata başlamanın uyandırdığı heyecana karşın, yıllardır gece gündüz aklından çıkartamadığı kıza daha yakın olmanın mutluluğunu yaşıyordu. Gelibolu tersanesinde çalıştığı üç yıl boyunca gece gündüz o kızı düşünmüş, yeni bir dil. yeni bir din ve yeni bir aileye kavuşurken her gece onu düşünerek uykuya dalmıştı. Gelibolu ile Çardak arasındaki bir gemide tayfalık yapıp, geminin güvertesinde uçsuz bucaksız denizlere baktığı günlerin sonuncusunda Kara Mustafa karşısında belirince yeni bir aşamanın daha başladığını anlamıştı. Edirne'ye gönderileceği kendisine iletildiğinde Konstantinopol'e daha yakın olacağı için sevinç çığlıkları atmıştı.

Kurtçu Doğan konuşurken, onun sözlerindeki anlamı kafasına çok iyi yazdı. Çalışkan Ödüllendirilecek, azmeden daha kısa sürede yeniçeri olacak. İşte onun çıkış yolu da buydu. O.

herkesten çok çalışmalı, mümkün olan en kısa türede yeniçeri, olabilmeliydi. Bunun için ne gerekiyorsa yapacaktı.

Sıra ona geldi. Kurtçu Doğan'ın karsısına geçti. Fakat en son yıllar önce gördüğü kızın yüzü tekrar kavuşma umuduyla gözünde canlanırken karşısındaki devşirme memuruna eski ismini söyleyiverdi:

"Alexander, Gelibolu."

Yeniçeri memuru kaşlarını çatarken, Kurtçu Doğan oğlanın kulağını her zamankinden daha sıkıca burdu:

“Alexander değil oğlum, İskender. Ona kafirler Alexander der, biz İskender deriz. Hem onlarınki El İskender’in, yani ismin Arap tarihçilerinin kayıtlarında buldukları versiyonun Frenkleştirilmiş halidir. Bunu da öğren!'

İskender ensesine inen tokadı bir balyoz gibi hissettikten sonra yaptığı hatayı bununla geçiştirebildiği için şükrediyordu. Devşirme oğlanlarının kendilerine göre seçtikleri isimlerden sonra bir daha eski dinlerini çağrıştıran isimlerini kullanmaları ocakta hoş görülmezdi. Oysa Kurtçu Doğan‘ın yaptığı bağlantıyı yıllar önce hayatını kurtardığı devşirme emini Ferhad Ağa da yapmış, oğlana İskender ismini bizzat kendi vermişti. Çocuğun kaderinde güzel işler yapmanın bulunduğunu, kendisini en iyi yetiştirebileceği yerlerden birine, Gelibolu tersanesine bizzat kendi yazdırmıştı. Devşirme eminin binbir türlü güçlüklerle onun ismini kayıt kütüklerine yazdırabildiğinden, bunun için ortaya kellesini koyduğundan ise hiç haberi olmamıştı.

İskender bir daha böyle bir hatayı tekrarlamamaya kendi kendine söz verdi. Bu, ocakta yapacağı ilk ve son hataydı.

23

Yeniçeri kethüdasının işaretiyle birlikte on oğlan hep birden önlerindeki kapıya doğru hızla koşmaya başladılar. Onu da yüz metrelik mesafede kapıdan en son giren olmamak için şimşek gibi bir depar atıyordu.

Oğlanlar gruplar halinde yeniçeri ortalarının farklı farklı odaları önünde tek sıra dizildikten sonra her orta, kendi bünyesine alacağı yeni acemioğlanlarını kıdem sırasına koymak için böyle bir yarışa tabı tutardı. Ortanın ikinci en önemli askeri Yeniçeri Kethüdası yarışı yönetir, kapıdan ilk giren, onun arkasından girene göre kıdemli olur, odanın günlük işlerinde de diğerine göre daha az sorumlu addedilirdi. En arkadan gelenlere karakullukçular denirdi, onlar odanın her türlü temizliğinden ve düzeninden sorumlu olurlardı.

İskender'in, karakullukçu olmaya hiç niyeti yoktu. On beş saniyeden daha kısa bir sürede o kadar hızlı koştu ki kapıdan içeri kendini birinci sırada attı. Hemen arkasından gövdesine rağmen inanılmaz derecede hızlı koşabilen Hasan, ardından Abdullah geldi. Dinçer ve Murat son ikiye kalmışlardı, yan yana koşuyorlardı. Murat tam bacağını içeri sokacaktı ki Dinçer başındaki başlığı çıkarıp kapıdan içeri doğru fırlattı. Başlık Murat'tan önce içeri girince Dinçer sonuncu olmaktan kurtulmuştu Ocağın adetlerine göre yeniçerinin kıyafeti askerin bir parçasıydı.

Ortanın lideri Çorbacıbaşı Vahdettin, oğlanları topladık- tan sonra onlara birer çift üstlüklerini, kızıl abalarını, iç dolamalarını, diz çakşırlarını ve siyah pabuçlarını verdirdi. Vahdettin bu ortanın bir numaralı adamı. Yeniçeri Ağası'nın da direkt muhatabıydı İskender, kendilerine verilen siyah kunduraları görünce sarı ve kırmızı renkli pabuçları giyebilmek için yeniçeri olması gerektiğini, acemioğlanlarının renkli giyemediklerini anladı. Askerlerin kafalarındaki arkaya yatırmalı börkler için de aynısı geçerliydi. Kafasında acemioğlanı olduğunu haykırırcasına duyuran bu sivri külahtan hiç hoşlanmadı. Sivri külah çiğliği, arkaya doğru yatan börkler ise boynunu aşağı büken başakları temsil ediyordu.

"47. Ortaya hoş geldiniz kardeşlerim," dedi Vahdettin Kahverengi gözlerinde gazapları çok merhamet var gibiydi Kenarlan sarı altın işlemeli börkünün altından saçlarının kumrala çalan bir siyah olduğu görünüyordu.

"Evet, size kardeşlerim diyorum, çünkü ocaktaki her asker birbirinin kardeşidir. Bizim anamız toprak, babamız sultandır. Ocak bizim ailemiz, askerler kardeşlerimizdir. İlahımız Allah, peygamberimiz Muhammed, liderimiz Sultan Murat bin Mehmet Muzaffer'dir."

"Yeniçeri kethüdası size odalarınızı gösterecek. Gidip güzelce dinlenin. Kışlanın hamamlarında iyice temizlenin. Yarın sabahtan itibaren yeryüzündeki pek az insana nasıp olmuş bir eğitime başlayacaksınız. Sabah ezanıyla açtığınız gözleriniz, yatsıya kadar açık kalacak, okçuluktan kılıç kullanmaya, at sürmekten topçuluğa kadar savaşçılığın her alanında imparatorluğun en iyi hocalarından ders alacağınız gibi sanatın da bütün dallarında; güzel konuşmadan güzel yazı yazmaya kadar pek çok alanda zarafetin ve bilginin de hudutlarını zorlayacaksınız "

"Zira biz yeniçeriler savaş zamanı ifrit, barış zamanı melek kesiliriz. Dostlarımız bizden hayır görür, düşmanlarımız ise cehennem azabı tadarlar.

"Ayrıca her biriniz bir zanaatkârlıkta da kendinizi yetişti-

receksiniz. Kiminiz aşçılık, kiminiz marangozluk, bazılarına, ise fırıncılık Öğrenecek.Yarın sabaha kimin nerede çalışacağı belli olacak."

Vahdettin bir süre durup oğlanların gözlerinin içine baktıktan sonra devam etti:

"Şimdilik bu kadar. Yarın çok uzun bir gün sizi bekliyor ilk gün en zorudur. Yorucudur. Allah hepinize Hazreti Ali kuvveti versin. Gücünüzü israf etmeyin, zira biz ne güçsüzleri ne de müsrifleri severiz. Gazanız mübarek olsun!"

24

Üstad Ali etrafındaki oğlanların ilgisini toplamakta zorlanıyordu

Acemioğlanlarının Edirne'nin en iyi kemankeşlerinden birinin anlattıklarına yoğunlaşamamalarının nedeni henüz yarım saat kadar önce bitirdikleri mermere tokat çalma taliminin ellerinde yarattığı sızı değildi. Onların dikkatini dağıtan asıl şey, Musalla Meydanı adı verilen Yıldız Ok Meydanındaki ardı ardına birbirleriyle yarışarak alıştırma yapan solaklardı. Bir gün belki kendilerinin de yeniçerilerin en elit grubu olan bu solaklardan olabileceklerini hayal eden grup, Üstad Ali'yi öfkelendiriyordu.

Edime Yeniçeri Kışlası'ndaki üç büyük ok talim alanından biri olan meydan da diğerleri gibi rüzgârın yönü hedef alınarak inşa edilmişti. Lodos ve Ada rüzgârlarının olduğu yerlere kurulan menziller gibi bu da Yıldız rüzgârına paralel yapılmıştı. Oğlanlar her sabah burada kepaze adı verilen yayları kuruyorlar, ok atmanın bir numaralı gereksinimi olan pazı kuvvetlerini geliştirmek için çile adlı ipleri ardı ardına çekip bırakıyorlardı.

Aylar süren bu talimlerden sonra bile normal bir yayı ellerine aldıklarında onu kurmak şöyle dursun, uçlarını iki tarafa oynatmaktan bile uzaktılar.

“Bu yayı kurmak," dedi Üstad Ali, önündeki kapalı yayı göstererek, "vücuttaki bütün kasların koordinasyonlu bir şekilde çalışmasıyla mümkündür. Ama asıl yük, sağ bacak ile kollara biner."

Üstad, iki büklüm halde durduğundan “8"ı andıran yayı eline aldı.

"Aylarca eğitim görmemiş, mermere tokat atmamış, pençesini ve kolunu kuvvetlendirmemiş alelade bir insan bu yayı kullanmayı bırakın, kurmayı bile beceremez. "

Yayı iki ucundan tutup ters tarafa doğru kastırdıktan sonra bir ucunu sağ bacağına dayadı. Çileyi ilk önce bacağına dayak uca taktı. Daha sonra sol eliyle iyice kıvırmaya devam ettiği diğer uca geçirdi. Şimdi yay ilk halinin tam tersine dönmüş şekilde, uçları kenarlara doğru açılmaya çalışan bir "3" halinde görünüyordu.

Yayı ortasındaki kalın kısmı olan kabzasından tutarak oğlanlara dönüp konuşmasına devam etti Üstad Ali:

“Bu gördüğünüz yayı eğitimli bir kemankeşten başkası kuramayacağı gibi, ondan başkası ne boşaltabilir, ne de bununla ok atabilir. Kurması ayrı hüner, kullanması ayrı hüner isteyen bu alete ok takıp çekmek için Öncelikle seksen, yüz kiloyu tek koluyla tartabilecek bir kola ihtiyaç vardır. Elleri küçük olanların, kolları cılız kalanların yapabilecekleri iş değildir.

“Halbuki sıradan bir yeniçeri bu yayı her gün defalarca rahatlıkla kurabileceği gibi, hızla giden bir atın üstünde arkaya doğru tek seferde yüz defa, iki yüz defa nokta atışı yapabilir.

“Ama sizin o seviyeye gelmek için on fırın ekmek yemeniz lazım."

Bosnalı Abdullah ellerini hevesle ovuştururken Üstad ona bakarak, "Hele senin mermeri epeyi haşlaman lazım, hiç boşuna heveslenme," deyince etraftakiler gülüştü. Abdullah, küçük olan ellerinin alay konusunu olduğunu bilirdi, ama hocasının latifesine aldırmadı.

"Bugün kepaze yaylarını 66 kere daha çekmeye devam edeceksiniz. Pençesinin gücüne, kolunun pazısına güvenen

pehlivan varsa çıksın gelsin, şu yayı kursun. Hem belki böylelikle bakıp durduğunuz o solaklardan biri olma yolunda ufak bir adım atmış olursunuz.."

Ünlü tirendaz yayı kurduğu gibi bir çırpıda boşaltarak eski haline getirdi

Hasan her hafta denediği gibi hocanın yanına gidip yayı aldı ve kurmaya çalıştı. İçine kapanık yayın uçlarını azıcık bile açamadan kollarının gücü kesildi. Aklı almıyordu; bu adamlar nasıl oluyordu da ot büker gibi bükebiliyorlardı bu yayları? Çaresiz, kepazesinin başına geri döndü. İskender de hemen onun ardından şansını denedi ama Hasan'dan farklı bir sonuç elde edemedi.

"Belki de hepimiz mermerin başına geri dönmeliyiz," dedi Hasan tebessüm ederek

25

Karakullukçular talim alanındaki açıklığın ortasında, beş parça demir telini tahta bir tezgahın üstünde iyice gerdirdikten sonra kalın kar keçelerini ıslayıp tellerin etrafna sıkıca ardı ardına sardılar. Bir halı silindirini andıran, tellerle döşeli bu keçe yumağını iyice ortasından ve uçlarından bağladıktan sonra yüksekçe bir kirişe asıp aşağı sarkıttılar. Karakullukçular. dikine aşağı doğru sarkan silindirin sağlamlığını kontrol ettikten sonra ortalarının yanındaki yerlerini aldılar. Kendileri gibi aynı işi yapan onar çift karakullukçu daha yan yana sıraladıkları kirişlerin yanından ayrıldılar.

İskender, aylar sonra tahtalı kılıç talimleri bitip de gerçek kılıçları kullanmaya başlayacakları gün heyecanlıydı. Vahdettin'i dinlerken aylardır mermer sütunlara vura vura nasırlaşan ellerine bakıyordu.

"Yeniçeri, yay kurup ok atar, kılıç kuşanır," dedi Vahdettin. "Bunlar ise pençe ve pazı kuvvetine dayanır. Aylardır yaptığınız talimlerin birçoğu ellerinizi ve kollarınızı sağlamlaştırmaya dayanıyordu. Şimdi ise gerçek kılıçları kullanarak talimlere devam edeceksiniz. İlk hedef kılıcı sağlam tutmak ve onu dengeli sallamaktır."

Vahdettin, hazırlanan keçelerin yanına geldi. Kendisini pür dikkat dinleyen yirmi kişilik grubun içinden Murat'ı çağırdı.

Eline masadaki kılıçlardan birini verdi ve “Salla," dedi. "Amacın keçeyi ortadan ikiye bölmek."

Murat bir bez parçası gibi görünen keçeyi elindeki keskin kılçla kesmenin çok kolay olduğunu düşünerek hızla salladı. Kılıç vurduğu noktadan aşağı doğru kaydı ve keçenin ucundan iki parmak kadar bir parçayı tam koparamadan yere değdi. Murat kendini son anda geriye doğru çekmeseydi kılıç bacağına çalınacaktı

Vahdettin, onu yerine geri gönderdikten sonra,“Demirli ıslak keçeler,” dedi, “aldatır acemiyi. Gördüğünüz silindir, bir Ceneviz şövalyesinin en kalın zırhından daha dayanıklıdır. Bütün gücünü kılıcı sallayan koluna yoğunlaştırmayan, ama bunu yaparken de dengeli bir şekilde gardını muhafaza etmeyen asker düşmana değil kendine zarar verir."

Sonra ortanın kıdemli yeniçerilerinden Kara Mustafa'yı çağırdı yanına

Yeniçeri keçenin önüne geçip kılıcını çekti ve acemioğlanlarının pek de yakalayamadıkları bir çaprazlama hareketle kılıcı yukardan aşağı indirdi. Silindir ortadan ikiye bölündü, yarısı havada kaldı, diğer yarısı yere düştü. Vahdettin'in işaretiyle yeniçeri tekrar yerine geri döndü.

“Yeniçeri kılıcını boşa çekmez, çektiğinde ise onun hakkını vermeden kınına sokmaz. Ancak aylar sonra bu keçeleri kesebilecek konuma geleceksiniz. Ama hüner, keçeyi kesmek değil, tekrar tekrar yorulmadan kılıcı yüz kere, iki yüz kere sallayabilmek, keçeyi unufak edebilmektir.”

Murat, böyle bir keçeye nasıl olup da yüz defa kılıç çalınabilir, diye düşündü.

“Bir savaşta insanın karşısına tek bir düşman çıkmaz. Bir yeniçeri savaşta elli kişi yere yıkmadı mı galip sayılmaz."

Sözlerini bitirince usta yeniçeri, sol tarafında sürekli asılı bulunan kılıcını çıkardı ve acemioğlanlarının şaşkın bakışları altında Kara Mustafa’nın ortadan ikiye böldüğü silindiri sadece on saniye gibi kısa bir sürede yirmi ayrı dilime ayırdı.

“Aman Allahım, bu imkansız!’ dedi Abdullah yanında, İskender’e hayretle.

"O yapabiliyorsa biz de yaparız Hiçbir şey imkansız de ğildir," diyerek cevapladı kardeşini İskender.

“O şeyin ne kadar sen olduğunu ben biliyorum. O incecik kılıçların onları kesmesine imkan yok! Bu işte kesin bir bit yeniği var!"

Vahdettin, hiçbir yorgunluk belirtisi göstermeksizin arkasını döndükten sonra. “Şimdi sıra sizde," dedi, “daha işiniz çok. bunları kesebilecek konuma geldikten sonra, belki aylar belki haftalar sonra, on tellilere, daha sonra yirmi, daha sonra da elli tel sanlı keçelere geçeceğiz.

"Kılıcın hakkını vermeyi unutmayın "

İKİNCİ BÖLÜM
MÜHÜRLÜ MEKTUP

26

Manisa'ya bir günlük yolu kalan Kara Mustafa, önünde uzanan ovada Karamanlar'ın adamlarını görünce endişeyle atının dizginlerini çeleri. Adamlar, çift süren bir köylünün etrafını çevirmişti. Üç gün önce Edirne'de Ağa'nın eline verdiği mektupla başlayan yolculuğunun sıkıntılı olacağını biliyordu ama Karamanoğlu İbrahim'in meşhur bozgunculuğuyla karşılaşacağını hiç tahmin etmemişti.

Ağa onu gece yarısı çağırtmıştı. Hilalin aydınlattığı avluda teslim aldığı mektupta Nişancıbaşı'nın mührü vardı. Bunu gördüğünde hissettiği tedirginlik, "Çelebi'ye" sözlerini duyduğunda daha da artmıştı. Ağa'nın ağzından çıkan bu tek kelimenin ardından tamam anlamında başını Öne eğerek görevini kabul etmişti. Ağa'nın gözlerinin kırmızısı ona belki de hayatındaki en önemli görevi yapmak üzere olduğunu hissettirmişti.

Karamanlar'ı dokuz kişi olarak saydı. "Çapulcular!" diye geçirdi içinden. Hızla giden atının üstünde, uzunca bir dağın ardından düzlüğe çıktığında görmüştü onları. Artık geri dönüp yolunu da değiştiremeyeceğini anladı. Tedirginlikle olacakları planlamaya çalıştı.

Karamanlar yeniçeriyi koca açıklıkta hemen fark ettiler ve onun tarafına doğru hareketlendiler.

"Sarı çizmeli!" diye bağırdı içlerinden biri şaşkınlıkla.

Diğerleri, 'Vay vay, bak sen, demek bunlar artık bizim, kendi topraklarımızda da dolaşıyorlar," diyerek yarı alay yarı öfkeyle söylendiler.

"Ne dersin Koca Çakal, sarayın itleri artık burnumuzun dibinde at mı gezdirecek?"

Konuşan Topal Hakan'dı. Koca Çakal dağın yamacında onlara dönük askere bakıyordu, Kara kaşlarının altındaki öfkeli gözleri hem kızgınlıktan hem de uzağı görmek için yüzünü buruşturduğundan görünmüyordu. Arkadaşları konuşurken, o dikkatle uzaktaki atın üstündeki askeri izlemeye devam etti.

"Buraya doğru gelen bir ordunun öncüsü falan olmasın bu it?"

'Murat'ın İbrahim Beyimizle arası çok iyidir, neden buralara sefere çıksın ki?' dedi Çaka Bey.

'Sultan Murat'ın arası herkesle iyi, ne o düşmanlarına savaş açıyor ne de düşmanları ona. Sanki aralarında sözlü bir anlaşma var gibi."

'Haklısın Topal Hakan, ama Murat bir kaybolsun ortalıktan, Edirne'de kan gövdeyi götürecek. Başta İbrahim Bey'imiz ayakta, belki Murat bir şeyler sezmiştir.'

"Bu it ondan bu ortalarda dolanıyor o zaman? Keşfe çık- mış olmasın'Ya arkasından sürü sürü arkadaşları geliyorsa?'

"Bence buna bulaşmaya hiç gelmez, Çaka Bey, orada öylece durup bize meydan okumasından belli arkasından yüz binlik Osmanoğulları'nın geldiği."

"Doğru söylüyor, buna bulaşmaya değmez," dedi bir diğeri arkadan.

"Bence beş para etmez!" diye atıldı Ayı Sungur eğerindeki baltaya sarılarak, "Biz dokuz kişiyiz, o yalnızca bir kişi Üstelik arkasından arkadaşları gelse bile, onlar yetişinceye kadar biz onu çoktan haklarız."

"Yavaş ol, Ayı Sungur, o bir kişi' değil, bir yeniçeri, ihtiyatı elden bırakmamalı," diyerek uyardı Çaka Bey.

Koca Çakal ilk defa konuştu:

"O bir haberci. Keşifçi olamaz çünkü pabuçları kırmızı değil Üstelik bindiği at Bulgar atı, en hızlı şekilde mesajını ulaştırması için bunları kullanırlar. Heybesinin doluluğu da herhangi bir kervansarayda konaklamadan hiç durmaksızın yolculuk etmesi için. Bu it bir yere haber götürüyor ama nereye? Ne haberi?"

Koca Çakal çok iyi tanıyordu yeniçerileri. Adamları onun sözleriyle bir süre sustular.

"Madem keşifçi değil, daha ne bekliyoruz, hemen öldürelim külah kafalıyı!" diye öne atıldı Çelik Tayyar elindeki uzun mızrağıyla. Çok uzak mesafelerden hedefini tutturabildiği, mızrağını adeta uçurduğu söylendiği için bu ad takılmıştı ona.

"Önce mesajın adresini ve içeriğini öğreneceğiz. Yürüyün arkadaşlar!''

Hep birden atlarını mahmuzladılar ve Yeniçeri Kara Mustafa'nın üzerine doğru hızla yol almaya başladılar.

Mustafa, Karamanlar'ın disiplinsiz hareket ettiğini biliyordu ama bu kadar da düşüncesiz davranmalarını beklemiyordu. Sağ omzuna takılı yayının kabzasını avcunun içine yerleştirmesi ve sol omzunda asılı duran tirkeşinden oku çıkartıp nişan alması, atının ayakları altındaki bir çekirgenin sıçramasından daha hızlı oldu. Karşısındakiler ona yaklaşınaya kadar üç tanesini devirebileceğini, ilk önce hangilerini hedef alması gerektiğini ve mesafe daraldığında ne yapacağını Karamanlar kendi aralarında tartışırken hesap etmişti.

Attığı ilk ok, en sağdaki ve en arkadaki atlının karnına isabet etti. Adam hemen yere yığıldıysa da atı fevri olarak koşmaya devam etti. Eğer ortasındakilere nişan alırsa, Karamanlar'ın hemen sağa sola dağılacaklarını hesap etmiş, üç bir yandan sarılmaktansa, hasımlarının tek bir noktadan gelmelerini yeğlemişti.

Güral, hemen yanında yere yığılıverdi arkadaşının şokunu atlatmadan gözünün tam üstüne Çivi gibi saplanan okla Çığlık attı. Geride kalan yedi kişilik grup sol tarafa doğru kavis

yaparak Mustafa'nın üzerine gelmeye devam etti. Yeniçeri tam da beklediği gibi gerçekleşen bu manevranın hemen ar dından, üçüncü okunu en soldaki iri yarı adama fırlattı. kılıca savaşmak zorunda kalmadan önce bu insan azmanını yere yıkması gerektiğini Karamanlar'ı ilk gördüğünde anlamış, ama ilk önce ona nişan alması durumunda karşısındaki grubun solunda bulunan ormanlık alana karışarak, ağaçların arasında işinin çok zora gidebileceğini hissetmişti. Mesafe artık iyice yakın olduğundan tam hedefine, adamın kalbinin tam üstüne isabet ettirdi okunu. Adamın ağırlığından at da onunla birlikte yere yığıldı.

Sağ taraftaki ağaçlara doğru kaçmaya başlayacağı sırada hiç beklemediği bir şey oldu.

Sol kanattaki birinin hareketlendiğini fark etmişti ama kendisine doğru gelmekte olan çelik uçlu mızrağı gördüğünde çok geçti. Belki de bir Karamanlının bu denli ustalıkla mızrak atabileceğini hiç ummamıştı. Artık onun yerindeki her yeniçerinin yapacağı gibi tek çaresi vardı. Yayı tuttuğu sol kolunu yukarı doğru kaldırıp saniyenin onda biri kadar bir zamanda vücudunu sağa doğru çevirdi ve mızrak, pazısını parçalayıp demir ucu dışarı çıktıktan sonra durdu.

"Yaşa Çelik Tayyar!" diye bağırdı birkaçı.

"Kaçıyor! Ormana doğru kaçıyor! Önünü kesin!"

Mustafa ağaçların arasına girmeden tam önce kılıcını çıkardı ve koluna saplanan mızrağın demirinin, sopasıyla bitiştiği yere bakmaya çalıştı. Bir taraftan atını mahmuzluyor, sol kolunu gözünün önünde tutmaya çalışıp aynı eliyle dizginleri kontrol ediyor, sağ eliyle de kılıcı havaya kaldırıyordu. Hiçbiri değil ama kolunun acısıyla istem dışı sulanan gözleri bakışını bulandırdı.

Ağaçlara iyice yaklaşmıştı. Kolundaki bu uzantıdan kurtulamazsa bir tarafta takılıp atından düşmesi an meselesiydi. Ormana girmesine on adını kala kılıcını, kolundan sarkan mızrağa indirdi.

"İt oğlu it!" "Devşirme dölü!" diye bağrıştılar Karamanlar.

Mustafa, ağaçların arasından endişeyle onu izleyen köylünün bakışları olmasa ormanın içinde kaybolup daha sonra yoluna devam etmeyi deneyebilirdi Ama Karamanlılar'ın bu öfkeyle geri dönüp köylüyü öldüreceklerine inandı. Sultanı ülkesine nizam getirmeye çalışırken, Karamanlar'ın sınırlarına yakın yerlerde zaman zaman huzursuzluk çıkardıklarını, köylüyü yağmaladıklarını, bu çapulcuların halka dirlik vermediğini o da duymuştu. Ama onun görevi sorgulamak değil, itaat etmekti. Sultanı Karamanlar'a karşı savaşmıyorsa elbette bir bildiği vardı. Fakat kendi sorumluluğundan ötürü bir köylünün öldürülmesi onu rahatsız ediyor, diğer taraftan yükümlü olduğu görevi, artık oyalanmaması gerektiğini hissettiriyordu.

Kaçıp gitmesinin çözüm olmadığına karar verdi. Her şey bir kenara, kolumdan akan kanın izini bu Karaman köpekleri rahatlıkla takip edebilirler, diye düşündü. Bu hem görevini tehlikeye atacaktı, hem de gideceği istikamet düşünüldüğünde barışı tehlikeye sokacaktı. Bu saatten sonra mesajı ulaştırsa bile durduk yerde işleri karıştırmış olacaktı. Onun görevi savaş çıkarmak değil, savaşları sonuçlandırmak, huzuru korumaktı. Yapacak bir şey yoktu.

Açıklık ile ormanın birleştiği bir noktada atından indi ve mızrağın demirinin saplı olduğu koluna yayını alarak okunu yerleştirmeye çalıştı. Bacaklarımı koparsalar daha iyiydi, diye geçiriyordu içinden. Belki tek bir sefer daha kabzayı tutabileceğini fark etmişti. Bir yeniçeri için ok atamamak utançların en büyüğüydü.

Karamanlılar ormana daldıklarında yavaşladılar.

Mustafa tek bir tanesini arıyordu. Kalın gövdeli yüzyıllık koca bir çınarın arkasına saklandı, yere çömeldi ve beklemeye başladı.

Koca Çakal ve adamları Bulgar atının üstünde yeniçeriyi göremeyince yavaşladılar. Yüksek ağaçların arasında onlar ilerlerken sessizliği bozan tek şey atların ayakları hareket ettikçe çıtırdayan çerçöptü. Çelik Tayyar atının eyerinden

kaptığı ikinci mızrağı özenle elinde hazır tutarken, açıklıkta duran köylüye baktı.

"Seninle az sonra görüşeceğiz uğursuz!" diye söylendi.

Cümlesinibitirdiğinde boynundaki oku hissetmeye fırsat bulamadan yere yığıldı.

Mustafa istediği işareti bulmuştu, ağaçların arasından seri hedef alarak ok atmak yeniçerilerin gizli bir marifetiydi.

Koca Çakal, Tayyar yere düşmeden okun yönünü anladı. O tarafa doğru zigzaglarla atını koşturmaya başladı. Diğerlen de onu takip ettiklerinde Hasan'ın saklandığı ağacı rahatlıkla buldular. Son ok hakkını, ikinci bir mızrağı risk etmek istemediğinden Tayyar'a kullanmıştı Mustafa ve artık sol kolu tutmuyordu.

Koca Çakal ve adamları Mustafa'nın etrafını sardıklarında öfkeden kuduruyorlardı. Önce onu rahatlıkla kontrol edebilecekleri açıklığa çıkardılar.

"Beş arkadaşımızı öldürdün şerefsiz!"

"Şimdi biz sana göstereceğiz gününü. Ölmek, isteyeceğin ilk şey olacak.'

Topal Hasan arkadaşlarını kontrol ederek,

'Yavaş olun beyler, daha çok vaktimiz var, önce bu itin bu kadar önemli ne taşıdığını öğrenelim," dedi.

"Söyle bakalım," diye başladı Koca Çakal. "Kime ne haberi götürüyorsun, yeniçeri? Sultanın olacak Osmanoğlu artık sıkıldı mı barıştan? O güzel kıçı rahat etmiyor mu artık sarayın yataklarında?"

Mustafa o cümleden sonra Çakal'ın ölüm şekline karar verdi Hiçbir şey söylemeden Çakal'ın yüzüne bakıyordu.

Topal Hakan atını Mustafa'nın yüzüne doğru sürerek "Konuşsana ulan saray piçi!" diye bağırdı. Kılıcının ucu yeniçerinin gırtlağındaydı.

"Ben bilmiyorum ki size söyleyeyim."

"İnsan taşıdığı mesajı bilmez mi!? Kafana şu baltayı indirirsem belki hatırlarsın."

‘Dur orada Ayı Sungur, bunun ölüsü işimize yaramaz şimdi Sıranı bekle.'

"Ötecek misin ulan sen?"

"Mesaj taşıyan bir yeniçeri olduğumu bildiğinize göre o mesajları mezara kadar götürdüğümüzü de bilmeniz lazım Kara Mustafa derler bana. Şimdiye kadar ne benim ne de baş ka bir kardeşimin görevimize ihanet ettiğimiz görülmüştür. Ben Sultan'ın hizmetkarıyım, yalnız ona hesap veririm, ondan emir alırım, onun için yaşar, onun için ölürüm. Bir yeniçeriyi öldürmek, size bu beyliğe mal olur, aklınızdan çıkarmayın sakın. Siz çapulcular bana hiçbir şey söyletemezsiniz."

Mustafa bu sözleri söylerken aklı belindeki kuşağındaydı. Gerçekten de içeriğini bilmediği mektup o kuşağın arasında saklıydı Yürekten söylediği sözlerin amacı ise kendini bu çapulculara tanıtmak değil, onları olabildiğince tahrik etmekti Son lafı Ayı Sungur'u iyice öfkelendirdi.

"Bu saray muhallebisini kıtır kıtır doğrayacağım! Kendi ellerimle, kıtır kıtır. " diyerek atından indi Koca Çakal artık yeniçerinin konuşmayacağını anladığından sadık adamına ses çıkartmadı Ayı Sungur Mustafa'ya iyice yaklaştı, baltasıyla birlikte kolunu yukarı doğru kaldırdı. İşte tam o sırada Mustafa kolunda saplı duran mızrağın çelik ucunu sağ eliyle kavrayarak bir çırpıda çıkardı. Ayı Sungur’un baltayı indirmesine fırsat vermeden gırtlağına saplayıverdi.

Etrafında, atın üstünde üç kişi kalmıştı. İkisinde kılıç, birinde gülle vardı. Ayı Sungur’un elinden kurtulan baltayı yere düşmeden kaptı ve Koca Çakal'ın suratına fırlattı. Yanındaki kırk yıllık ağasının kafatasına, alnının tam ortasından saplanan baltayı gören Topal Hakan şaşkınlığını üstünden attığında Mustafa çoktan Çakal'ın kılıcını Topal'a saplamıştı.

"Sana Çaka dediklerini duydum," dedi Mustafa

Tek başına kalan Çaka Bey artık Koca Çakal'ın atında dutan yeniçeriye korkuyla bakıyordu.

"Git Karaman Beyine iyi söyle. Köpekleri halka dirliksizlik vermesin'. Sultan Murat'ın topraklarında huzursuzluk

çıkartmasın. Padişahım uysaldır, akıllıdır, barışçıldır. Ama si zin gibi kopeklerin tepesine karabasan gibi çöker, topunuzu kaplan gibi yırtar, aslan gibi deşer. Gavurlar da aynı gaflete düştüler, Varna'da bedelini ağır ödediler. Sultanımı kışkırtmayın."

Çaka Bey hızla oradan kaçarken. Mustafa belindeki mek tubu düşündü. Sultan Murat'tan bahsederken içinde garip bir yanma hissetti. Gönülden bağlı olduğu sultanı, kulu olduğu padişahı artık yaşlanmıştı. Barışçıl siyaseti düşmanları na ümit verir olmuştu. Sultan Murat'ın iyi niyeti ve adaleti suiistimal edilir olmuştu. Ama içindeki yanma, kafasının karışıklığından değildi. Taşıdığı haberde kan vardı. Bunu hissetti. Yeniçeri Ağası'nın gözlerindeki kırmızılığın rengini şimdi anlamıştı. O gece saraydaki sessizlik ve gittiği adres de ancak şimdi anlam kazanmıştı. Mustafa parçalar yerine oturdukça, genç şehzadenin ne kadar da deneyimsiz olduğunu yıllar önce onun hakkında anlatılan hikayelerden büzünle hatırladı.

Köylü evine giderken, Mustafa, Çelebi'nin sarayına doğru yoluna devam etti. Bir daha ok atamayacağını derinden derine acıyla hissetti.

27

"Peki, dünya ebedi midir, yoksa sonu olan bir madde mi?"

Homeros'un *ilyada'sını* kitaplığının rafına koymak için kalktığında şehzade, odanın sağında ve solunda, rahlelerinin arkasında oturan hocalarına bu soruyu sormuştu.

Sürekli okuduğu eski antik destanını, İskenderiye kütüphanesinden arta kalan diğer eserlerin yanına özenle yerleştirdi. Oda kitaplarla dolu olduğu kadar çeşit çeşit haritalarla da kaplıydı. Duvarda özellikle Batlamyus'un dünya haritası dikkat çekiyordu. Hemen karşısındaki duvarda ise Harezmi'nin ünlü *Zic* astronomi tablosu duruyordu. O haritaların başında kimbilir kaç kere dikilmiş, şu anda yanındaki hocalarıyla kimbilir kaç kere münazaralarda bulunmuştu.

Molla Gürani, "Mehmet, bakıyorum *Tutarsızlıklar'dan* etkilenmeye başlamışsın," diye yanıt verdi.

Molla, Mehmet'in bir süredir kafa yorduğu Gazali'nin *Filozofların Tutarsızlığı* ve İbn Rüşt'ün Tutarsızlığın *Tutarsızlığı adl*ı kitaplarından bahsediyordu.

Mehmet gülümsedi. Hocalarının daha sorunun içeriğinden hangi tartışmadan, hangi felsefi problemden bahsettiğini anlamaları hoşuna gidiyordu.

“Başlangıcı olan her şeyin bir sonu vardır, Mehmet. Yalnız Allah bakidir," diye devam etti sağ taraftaki Molla Hüsrev.

“Bu, Aristo ve Plato" dan bu yana filozoflar arasında yüzyıl lardır tartışılan bir meseledir."

Çelebi yerine oturdu. Molla devam etti:

"Temelde iki ekol var; bir tanesi İbn-i Sina'nın Neoplatonizm’e dayandırdığı dünyanın ebedi olduğu felsefesi. İkincisi ise Gazali'nin filozofların büyük bir yanılgı içinde olduğunu ileri sürdüğü ekolü."

Molla Gürani devam etti:

"Senin günlerdir anlamaya çalıştığın Filozofların *Tutarsız lığı* da işte o ekolü başlatan ve filozofların argümanlarını bir bir çürüten kitaptır,"

“Nedir peki İbn-i Sina’nın felsefesi?" diye sordu Mehmet ilgiyle. Konuları önce kendisi anlamaya uğraşır, daha sonra da hocalarıyla buluşunca kafasındaki kuşkuları, aklına takılan soruları gidermeye çalışırdı.

Molla Gürani, “İbn-i Sina'yı anlamak için önce Neoplatonizm'i anlamak gerekir," diye devam etti. ‘Aristo ve Plato farklı görüşlere sahiptiler, ama birkaç yüzyıl sonra Plato ve öğrencisinin çeşitli yönlerden benzer oldukları anlamına gelen Neoplatonizm felsefesi geliştirildi. Buna göre ise bütün evren ‘Bir’ diye adlandırılan sonsuz bir kudretin, tek bir gücün birleşiminden ibarettir."

Molla Hüsrev, "Yunan felsefesi buna tam olarak Tanrı demese de, tek bir gücün varlığında hemfikirdirler." diye ekledi. Ardından akranı devam etti:

“İbn-i Sina ise Farabı’nin de etkisiyle bu Birlik felsefesini, dünyanın da onun içinde olduğu düşüncesiyle geliştirdi."

“İbn-i Sina'ya göre dünyanın daha önceden olmadığını, belli bir süre sonra Yaratan'ın onu yaratmaya karar verdiğini iddia etmek, Yaratan’ın daha önceden böyle bir isteğinin olmadığını, yani belirli bir süre sonra dünyayı yaratma isteğinin onda belirdiğini ileri sürmektir Bu ise. Allah ın iradesi dışında başka bir isteğin onda nüfuz ettiğini, onda olmayan bir arzunun kendisinde sonradan yoktan var olduğunu ima etmektir ki. bu başlı başına bir küfürdür. Yani dünyadaki her

her şey kusursuzluk içindedir. Çünkü Musavvir her şeyi en iyi şekilde yaratmıştır,onun belirli bir zaman içinde bu kusursuzluğu düşünmemiş olması,daha sonradan aklına gelmesi ise kabul edilemeyecek bir fikirdir. Bîr'lik'ten çokluk oluşabilir ama sonuçta çokluk Birliğin kendisidir. Bir'lik başka bir Bir'i meydana getiremez."

"Etrafımızda gördüğümüz her nesne hareket halindedir. Atomlar, taş. toprak, su, hava, dağlar, ay, güneş, gezegenler, galaksi, her şey ama her şey sürekli bir değişimin parçasıdır. Fizik kanunlarına göre ise her hareketin bir başlangıç noktası vardır. Madde kendisini oluşturacak bir potansiyele ihtiyaç duyar. Varlığını potansiyele ihtiyaç duymadan tamamlayan ise bir tek Halîk'tır. Dolayısıyla dünyanın olanaklı olması onun aslında gerçek olduğunun, en başından beri var olduğunun kanıtıdır."

Molla Gürani tamamladı: "Olanaklılık ve gerçeklik ise bu felsefenin kalbinde yer alır. Dünyanın gerçekliği onun önceden olanaklı olduğunu gösteriyor. Her gerçeğin bir olanağa bağlı olduğunu düşündüğümüzde olanağa ihtiyacı olmayan tek varlığın Mubdi olduğu ortaya çıkıyor. Yani Neoplatonizm'in de belirttiği gibi, her şey bir şeye muhtaçtır, her sonuç bir sebebe gerek duyar Bari'nin etrafında dalga dalga diğer varlıklar yer alır, ama hepsi de ezelden beri olanaklarını merkezdeki Allah'a borçludurlar. Merkezin dışındaki evren ise kendi kuralları çevresinde sebep-sonuç ilişkince, mantık kuralları çerçevesinde düzenlenir. Dünya'da matematiksel, mantıksal olmayan hiçbir şey yoktur."

"Peki Gazali'nin verdiği cevap nedir?" diye sordu Çelebi.

Molla Hüsrev yanıt verdi: "Gazali'ye göre asıl sıkıntı, filozofların Yaratan'dan bir insan gibi bahsetmeleri, onun adeta mantık kuralları çerçevesinde elini kolunu bağlamalarıdır. Her şeyden önce zaman ve mekan kavramları tamamen beşeri kavramlardır; bunları Yaratan'a uyarlamak mantıklı ve pratik görünse de her zaman insanı doğru yola götürmeyebilir. Dolayısıyla filozofların bahsettikleri 'zaman,' yaratılmış

zamandır ve Yaratan'ı ölçmek için kullanılamaz. Dünyanın önceden yaratılmamış olması, onda daha sonradan böyle bir isteğin belirdiği anlamına gelmez, çünkü bu önermede ki önce ve sonra kavramları ancak insanoğlu için geçerlidir Onun için öncelik ve sonralık tamamen farklı olabilir Ayrıca dünyadaki her şeyin hareket halinde olduğu ve değiştiği de yine mantığın kendi kuralları içinde tutarsızdır. Çünkü değişimden ve hareketten bahsetmek ancak belirli bir noktayı sabit tutarak yapılabilir. Fakat, dünyadaki her şeyin hareket halinde olduğunu iddia etmek, sabit bir noktadan bahsedilmediğini gösteriyor."

Molla Gürani, "Gazali, şu örnekten bir iki kez bahsediyor kitabında," diyerek devam etti: "Diyelim ki bir insanın önüne aynı şekilde, aynı tatta ve kalitede iki hurma konuldu. Aç bir İnsanın önüne bu hurmalar konulduğunda, kışı her halükarda bu iki hurmadan birini alır. Onun bir hurmayı diğerine tercih etmesinin herhangi bir mantığı ve açıklaması olamaz, birini tercih etmesinin nedeni, diğerini tercih etmediği anlamına da gelmez, çünkü çok rahatlıkla diğerini seçebilirdi, ama bir şekilde midesine indirdiğini seçmiştir. Bu yüzden yediği hurmayı seçmesi, diğerini seçememesiyle de açıklanamaz "

'Peki Gazali mantık kuralları ve sebep-sonuç ilişkisine nasıl cevap veriyor?"

Molla Hüsrev şöyle açıkladı: 'Mehmet, zaten Gazali'nin en büyük eleştirisi de burada yatıyor Felsefe kuralları, belirli bir mantık içerisinde işler ve sürekli neden sonuç ilişkilerine dayalı önermelerle açıklanabilir. Fakat Gazali'ye göre neden-sonuç ilişkileri Mubdi'nin iradesinin önüne geçirilemez. ona göre de bu küfürdür.Şöyle ki, aslında dünyanın belirli kurallar çevresinde işlemesi Allah'ın kullarına bir lütfudur. İnsanların huzur ve mutluluk içersinde belirli beklentiler içerisinde yaşamalarını sağlar. Düzen, kaosun önüne geçer ve bizim hayatımızı yaşanır, hesaplanılabilir hale getirir. Hal-

riyle ve onun istemesiyle olur, Gazali'ye göre. Sebep-sonuç ilişkisi gereğince. pamuk ateşe değdiğinde yanar. Pamuğun yanması sonuçtur, neden ise ateşe değmesidir. İnsanoğlunun beklentisi bu şekildedir ve beklenti gerçekleşir. Halbuki, pamuğu asıl tutuşturan şey Büyük irade'dir.'

Molla Gürani, "Gazali, peygamberlerin mucizelerini en büyük delil olarak gösterir." diye devanı etli. “İbrahim’in ateşte yanmaması, İsa'nın kör gözleri görür yapması, Musa'nın asasının yılana dönüştürmesi, aslında neden-sonuç ilişkilerinin bir illüzyon olmasından kaynaklanır. Hayyum istediği olayı istediği şekilde gerçekleştirmeye muktedirdir. Bütün sebeplerin aynı sonucu doğurmaması ya da farklı sebeplerin tek bir sonucu doğurmasının altında da aslında bu yatar."

"Bu aslında şu anlama da geliyor: Dünyadaki her şey her an yeniden var edilmektedir, Bütün atomlar, yeryüzünde- ki bütün varlıklar, her salise yeniden, yeni şekilleriyle yeni zaman ve mekanlarıyla var oluyorlar. Bizim var sandığımız süreklilik ve hareket, zaman ve mekan kavramları aslında bir yanılsamadan ibaret. Bu yüzden Kuran'da sürekli dünyanın bir yanılsama olduğu sık sık vurgulanıyor. Böylece insanoğlunun her şeyden çok duaya, her şeyden çok ibadete ihtiyacı vardır. Çünkü yapılan işlerin şöyle ya da böyle neticelenmesi aslında bize ya da nedenlere bağlı değil, Allah'ın iradesinde saklıdır."

“Zaten mantık kurallarının yüce iradeyi açıklamaktan aciz olduğunu Gazali birkaç kez şu hikâyeyleaçıklıyor: Kıyamet gününde, cennete gitmiş bir çocuk ve yetişkin bir adam hayal edelim. Ama çocuk daha küçük bir kademede, adam ise daha yüksek bir kademede olsun. Çocuk Allah'a sorar, ‘Neden o adama daha iyi bir yer verdin,' diye Allah, 'Çünkü o senden daha fazla yaşadı ve daha çok sevap işledi,’ der. Çocuk bu sefer de, 'Neden o zaman bana daha fazla ömür vermedin ki ben de daha çok sevap işleyebileydim,' diye sorar. O zaman da Allah ona, 'Çünkü sen büyüyünce günahkâr olacaktın ve yaşasaydın cehenneme gidecektin, o yüzden senin ruhunu

kabzettim,' der. İşte bu sırada cehennemin derinliklerinden kalabalık bir çığlık yükselir: 'Allahım neden bizi de erkenden öldürmedin!"

"Peki İbn-i Rüşt. Gazali'nin bu sağlam argümanlarına nasıl cevap veriyor?" diye sordu Çelebi.

"Onun bakış açısı İbn-i Sina ile Gazali'nin arasında bir yerde görülebilir. Kuranda Allah dünyayı yarattığını söylüyor, iki günde bütün evreni oluşturduğunu, kendi elleriyle şekillendirdiğini anlatıyor. İbn-i Rüşt'e göre. bu tür ayetler hem gerçek anlamda hem de mecazı anlamda değerlendirilebilir Hangi yolun seçileceği ise ayetleri okuyan kişiye bağlıdır."

Molla Gürani devam etti: "Üç çeşit kişi vardır. Birincisi ayetleri okur ve neredeyse hiç düşünmeden onların doğruluğuna inanır, ibadetlerine devam eder. İkinci tür kişi, ayetleri okur, düşünür. kafasında tartar, birtakım şeyler bilir ve yine inanarak yoluna devam eder. Üçüncütür kişi ise sürekli düşünür. tartar, değerlendirir: şüphesi hiç bitmez, ama bir ayet, anladığında hissettiğini kimi zaman koca kitabı hatmedenler hissedemez. İşte birinci ve ikinci gruptakiler ayetleri gerçek anlamlarıyla düşünürler, bunda yanlış oları hiçbir şey yoktur, üçüncü grup ise hep başlangıçların, hep daha büyük cevapların peşindedir. İnsanları bu tür gruplara ayıran şey onların eğitim seviyeleri, fıtratları veya yetiştirilme tarzları olabilir Önemli olan, bu konuları konuşurken dikkat etmektir. İbn-i Rüşt'e göre üçüncü tür kişiler kesinlikle birinci ve ikinci sınıftakilere bildiklerini, hissettiklerini anlatmaya çalışmamalıdırlar. Aksi taktirde kişi küfre yönlendirilmiş olur.

"Çünkü birinci ve ikinci sınıftakiler eğer inandıkları gerçek anlamaların sarsıldığını görüp, mecazi anlamların, daha derin yorumların farkına varamazlarsa, inançları pekişeceği yerde zayıflar ve kaybolur."

"Yani, İbn-i Rüşt şunu iddia ediyor. İbn-i Sina'nın yaptığı bir bilimdir. Matematik gibi, tıp gibi, fizik gibi; bazen doğru ya da yanlış yorumlara ulaşılabilir ama bu bilimin doğasın-

da vardır Buna rağmen İbn Rüşt. Gazali'nin İslam'da felsefi düşüncenin önünü tıkadığına inanımış, dogmanın İslam'da Hıristiyan skolastikler gibi kemikleşmesinden korkmuş ve *Tutarsızlığın Tutarsızlığı'nda* Gazali'ye karşı felsefi düşünceyi savunmuştur."

Mehmet, "Peki bütün bu koca alimler birbirlerini yalanlamıyorlar mı? Bir kısmının şimdi cennette bir kısmının cehennemde olması gerekmez mi?" diye sordu.

"Hayır, Mehmet; aksine tamamlıyorlar. Onların her biri de kendi zamanları dairesinde değerlendirilmeli," diye devam etti Molla Gürani "Efendimizin ardından İslam'ın sınırları Roma ve Latin kültürüyle komşu olunca, İslam âlimleri Yunan felsefesiyle karşı karşıya geldiler, Farabi ve İbn-i Sina, İslam'ın bu felsefi düşünce ile herhangi bir çatışma içinde olmadığını, akıl ve mantığın Allah'ın varlığı ile çelişmediğini ispatladılar. Bunu o dereceye götürdüler ki, şu anda hâlâ Farabi'ye Frenkler "İkinci Hoca" derler, Plato'dan sonra anlamında Fakat, bir süre sonra. Gazali işin çok ileriye gittiğini, filozofların dini anlamak için kitaba ve sünnete gerek duymadıklarını, insanın tek ihtiyacının akıl olduğunu iddia ettiklerini hissediyor. Bu yüzden de aklın tutarsızlığını kanıtlamaya, dinin özünde inanç ve metafizik olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. İbn-ı Rüşt ise Gazali'nin İslam'da dogmaya yol açtığına inanarak dengeyi tekrar sağlamaya uğraşmış. Ki kendisi hem Acem hem Frenk illerinde Plato yu en iyi anlayan kişi olarak kabul edilir.

Molla Hüsrev konuşmasını sürdürdü: "Sonuç olarak, İslam bir akıl dinidir, mantık ile çelişmez, ama dinin özünde mutlak teslimiyet vardır; bu da mantıktan bağımsız, onun çok ötesindedir. İslamiyet teslimiyettir. İnsanların ise Doğru'yu açık seçik görmeleri gerekir ki, kendi akıl ve iradeleriyle teslimiyeti seçebilsinler."

Mehmet iki hocasını da ilgiyle dinledikten sonra, ikisinin de arkasında, köşede elinde tespihiyle Kuran'ını okuyan ak sakallı, beyaz elbiseli figüre doğru baktı:

"Ak Şeyhim ne düşünür bu konularda?"

Ak Şemseddin kafasını kaldırıp tebessümle Mehmet'e baktı. Diğer iki molla da yüzlerini Ak Şeyh'e çevirdiler:

"Allah'ın kelamı çoktur, Mehmet. *Dünyadaki bütün ağaçlar kalem olsa, okyanuslar da mürekkep, sonra onların yedi katı kadar daha olsa, Allah'ın sözleri tükenmez.* Bizim dinimizde de işte böyle çeşit çeşit düşünürler, çeşit çeşit felsefeler oluşmuş hepsi de O'nu anlamaya ve anlatmaya çalışmışlardır. Her biri de İslam'ın rengi, zenginliğidir. Doğru tektir ama Doğruya giden yol çoktur. Âlimin mürekkebi şehidin kanından daha kıymetlidir. Bir âlimin ölmesi, bütün bir insanlığın ölmesi gibidir. Bahsettiğiniz isimlerin üçü de Allah'tan başka bir şey dememiştir. Kayyum bazen bazı kişileri seçer. onlar da başkalarının göremediklerini görür, başkalarının anlamadıklarını anlarlar, onların görevi anlamak, anlatmaktır. Diğer seçilmiş insanların görevi ise buna müsaade etmek, o ortamı hazırlamaktır. Allah'ın kutsal düzeni ise ancak kutsal bir lider tarafından yeryüzünde hüküm sürebilir. Kimileri anlamak, kimileri üretmek, kimileri ise bunları yönetmek için seçilmişlerdir. Her şeyi en iyi Allah bilir.

"İnsana düşen ne için seçildiğini anlamak, o yolda hizmet etmektir." Ak Şemseddin bir süre durdu, yüzündeki ifade ağırlaştı. Mehmet'in gözlerine bakarak. "Ömür kısadır," dedi.

Mehmet, şeyhinin neden birdenbire böyle söylediğini düşünüyordu ki kapı çaldı.

Manisa Sarayı'nın içoğlanlarından biri Mehmet'in yanına kadar sokuldu ve kulağına fısıldadı.

Çelebi, "Gelsin bakalım," dedi

Kısa bir süre sonra Kara Mustafa kapıda belirdi. Sol koluna sarılı bez parçasından dışarı kan sızıyordu.

Çelebi'nin yanına yaklaşarak kuşağındaki mühürlü mektubu uzattı. Ayakta zor duruyordu. Mehmet mührü bozarak mektubu açtı ve yazanları okudu:

' 'Cennet mekan ulu pederiniz Sultan Murat Han bin Mehmet Muzaffer, Allah'ın rahmetine kavuşmuşlardır. Bir an önce saraya gelmeniz devletin bekası İçin hayırlı olacaktır. Padişahım, sen **çok** *yaşa!*

Kulunuz Halil Paşa "

28

Mehmet ile Cafer Ağa Gelibolu açıklarında yarım düzine atlının önüne geldiklerinde durdular. İkili günlerdir neredeyse hiç dinlenmeden at koşturmuştu. İkisinin de atlan öyle hızlı koşuyordu ki normalde sekiz günde alınabilecek yolu dört günde katetmişlerdi Karamanların ve Doğu Roma'nın suikast ihtimallerine karşı kimliklerim gizliyorlardı.

"Hayırdır, efendiler," dedi Cafer Ağa limana giden yolu tutan atlılara, "neyi bekliyorsunuz?"

“Karşıya geçiş yasak," diyerek cevapladı aralarından iri kıyım bir tanesi. “Bütün geçişleri tuttuk,"

Mehmet, adamları ve silahlarını süzüyordu. Hepsinin de giyimlerinden Türk oldukları belliydi, zaten konuşmaları da bunu göstermişti. Kılıçları da eğimliydi, fakat en arkadaki ikisi düz, haçı andıran şövalye kılıçları taşıyordu Mehmet buna bir anlam veremedi, öndeki iki kişide ise göğüslerini tamamen kapatan, Türklerin pek kullanmadığı zırhlardan vardı. Kafalarındaki sarıklar sıradandı, bir ikisinin kaftanı oldukça göz alıcıydı. Bu, adamların usta askerler olduğunun işaretiydi.

“Neden tuttunuz yolları," dedi Cafer Ağa.

“Seni ilgilendirmez efendi! Karşıya geçiş yasak, o kadar"

Cafer Ağa ters cevaba aldırmadan devam etti:

“Peki emir kimden? Sultandan mı?"

Adam sırıttı, “Hayır. Ama çok yakında sultan olacak kişiden."

Mehmet bilmemezlikten gelerek. "Sultan Murat'a ne olmuş ki" dedi.

Arkadaki "Sultânın Öldüğünü söylüyorlar, yerine liderimiz Orhan Bey geçecek!" dedi kesin bir ses tonuyla. "Tahtta başkasının hak iddia etmesini engellemek için şehre bütün girişleri tuttuk."

Durum bütün açıklığıyla hem Mehmet'in hem de

Cafer Ağa'nın kafasında netlik kazanmıştı. Bunlar, Konstantinopol'de Doğu Roma'nın himayesinde yaşayan, Mehmet'in amcası Orhan Bey'in adamlarıydı.Belli ki sultanın öldüğü haberi İmparator Konstantin'e ulaşmıştı. Rumlar da Orhan Bey'i tahta Çıkarmaya çalışıyorlardı. Sultan Murat, Orhan'ı ele geçirmek için on yıllarca uğraşmış ama bir türlü başarılı olamamıştı. Konstantin'in babası Manuel Paleoglos'a Orhan'ı kontrol altında tutabilmek için çuvallarla altın ödemek zorunda kalmıştı Artık bir Rum aristokratı gibi hareket eden bu Türk Beyi. Doğu Roma'nın Osmanoğulları'na hakim olmak için en büyük kozuydu. Bekledikleri zaman bir kere daha gelmişti

Ama sultanın ölüm haberi nasıl olurdu da Doğu Roma'nın eline geçebilirdi?! Haber bir tek Mehmet'in kendisine gizlice ulaştırılmamış mıydı?

"Peki siz kimsiniz?" dedi adamlardan en öndeki.

"Biz kitap tüccarıyız," dedi Mehmet "Edirne Medresesi'ne kitap götürüyoruz."

"Bir kitap tüccarına göre çok iyi bir ata biniyorsunuz," dedi adamlardan bir diğeri Mehmet'e şüpheyle bakarak.

"Kanıtınız var mı medreseye kitap taşıdığınıza dair?"

Mehmet, "Tabii ki." dedi. "Atımın sırtındaki çantalarda."

"Göster bakalım!"

Mehmet arkasına dönerek atın iki tarafına doğru yayılan deri heybesine uzandı. Cafer Ağa elini usulca kılıcına götürüyordu. Mehmet, sol taraftaki gözlerden kalın bir el yazması çıkararak atı adamların arasına doğru yanaştırdı.

"İşte bakın," diyerek kitabı uzattı. Adamlar kararsızlıkla birbirlerine baktılar.

Kitabı sol göze gen koyan Mehmet bu sefer diğer tarafa uzandı.

"Hâlâ ikna olmadıysanız, bir de şunlara bakın." demişti ki, eğerin gözündeki hançeri hızla çıkardı. Önce solundakinin sonra da sağındakinin gırtlağını iki hamlede kesti. Onlar yere yığılmadan hançeri arkalarındaki bir üçüncüsünün suratına fırlattı. Hançer adamın tam alnına saplanmıştı.

Adamların şaşkınlığını fırsat bilip hemen harekete geçen Cafer Ağa kılıcını çekti ve yani başındaki adamın silahına uzanmasına fırsat vermeden karnına metali sokup çıkardı. Mehmet kılıcını eline aldığında en arkadaki iki kişi de şövalye kılıçlarına yapışmışlardı.

Cafer Ağa soldakının, Mehmet de sağdakinin üzerine hızla atıldı.

Her iki taraf da kılıçlarını birbirine ustalıkla çarpıştırıyordu. Kılıçlar birbirine çarptıkça şırank şırank ses çıkarıyordu. Birbirlerine öyle hızlı değiyorlardı ki metallerin sürtüşmesinden ara ara kıvılcımlar saçılıyordu. Baştan beri hiç ağızlarını açmayan bu adamlar belli ki Konstantin'in Orhan'ın hizmetine verdiği şövalyelerdendi.

Mehmet sol eliyle dizginleri tutuyor, sağıyla rakibiyle çarpışıyordu. Şövalye sol yukarıdan çaprazlamasına, Çelebi'nin üzerine çelik kılıcı tam indiriyordu ki Mehmet darbeyi ustalıkla kesti.

Cafer Ağa da karnına doğru dümdüz gelen bir bıçak hareketini dikine bir hareketle bertaraf etti.

Mehmet uzun süren çarpışmanın sonunda kılıcını bir kere daha hünerle salladığında, güneşin ışığı kılıcının metalinde parladı. Dımışki kılıcı şövalyenin boynunun sağından girip solundan çıkmıştı. Adamın cansız kellesi yere düştü

Cafer Ağa'nın rakibi de yere yığıldığında ağzından kanlar geliyordu.

İkili, Gelibolu limanına doğru hızla hareket ederlerken Mehmet gülümseyerek Cafer Ağa'ya baktı:

"Ben sana dememiş miydim kitaplar kılıçlardan daha önemlidir diye."

29

Françez'in alayının Trabzon Rum İmparatorluğu'na girmesiyle beraber limanda bir kalabalık oluşlu. Kendilerini bile bile kırbacın altına atan kalabalığın ilgisi ne alayı Karadeniz'den doğru Trabzon'a götüren ünlü İtalyan komutan Aluvuxe Diedo'daydı ne de Diedo'nun kendi adını taşıyan ünlü kadırgasına Limanda toplanan Rumlar geminin kartal başlı ve yıldızlı bayrağını görmüşlerdi. Geminin geldiği yer bütün Avrupa'da olduğu gibi Anadolu ve Kafkaslar'da da her zaman ilgi ve merak kaynağıydı. Kontastantinopol'den gelen bir gemi, dünyanın merkezinden haberler getiriyormuş gibi bir etki yaratırdı.

Françez ve alayı imparatorluk sarayına doğru ilerlerken etraftaki ikı dilenci de limandaki diğer yoksul kalabalık gibi merakla söyleşiyordu:

"Konstantin'in meşhur hizmetkârı Françez bu şişman adam mıymış?"

"Öyle diyorlar."

"Savaş mı çıkmış, neden gelmiş Kommenoslar'ın toprağına?"

"imparator Konstantin'e gelin arıyormuş."

"Zaten evli değil miymiş Roma imparatoru?"

"Evli olur mu, uğursuz Konstantin diyorlar ona. İlk evliliğini gençken yapmış, yıllar Önce. Kadın bir sene sonra aniden ölüvermiş ortada hiçbir neden yokken."

"Yeniden evlenmemiş mi?'

"Evlenmiş, daha doğrusu evlenecekmiş. Midilli adasının hükümdarının kızını alacakmış."

"Ama Onlar Latin değil mi?'

"Öyle ama Konstantin bu. Romalılar adayı çeyiz olarak almak için her türlü hileyi denerler. Konstantin uydurmuştur bir bahane kadınla evlenebilmek için "

"Sonra ne olmuş peki?"

"Şeytan Türkler dirlik vermemiş bu seferde. Konstantin'in tam evleneceği sırada adayı kuşatmışlar. Kadın da korkusundan ölmüş."

"Söylentiler doğru mu acaba?"

"On birinci Konstantin bu. uğursuzluklar da ortada, bence doğru. Önce Gürcü kralının kızını istemeye gitmiş Françez, şimdi de buraya Kommenoslar'ın güzel kızına bakmayı gelmiş diyorlar."

İkili konuşmaya devam ederken kalabalığın üstüne doğru gelen saray muhafızlarını fark ettiler. Atlı ve zırhlı bir grup asker, "Dağılın! Dağılın!" diye bağırıyor, askerlerden birkaçı rasgele önüne gelenleri kırbaçlıyordu Adamlardan biri kırbacın etkisiyle çamura yığılınca zaten pislik içinde olan el biselerinin batmasına aldırmadı ama kırbaç boynunu fena yakmıştı.

Kalabalık dağılırken, Françez ve alayı, Trabzon İmparatoru John Kommenos'un sarayına giriyordu.

"Eski dostum Françez!"

Kollarım açarak karşıladı Kommenos, Konstantinopol'den gelen misafirini. Elindeki altn şarap kadehinin parlaklığı başındaki tacını gölgede bırakıyordu.

"Ne kadar oldu görüşmeyeli? Üç yıl mı?"

"Misafirperver Kommenos, sağ ol bu sıcak karşılaman için. Evet, üç yıl oldu herhalde "

Biri imparator, diğeri dünyanın bir numaralı şehrinin ikinci adamı olan bu iki kişi iki yakın dost gibi kucaklaştılar.

"En son Paskalya bayramındaydı zannedersem. Kraliçe ve güzel kızınla Ayasofya'daki ayinde beraber olmuştuk."

"Ah evet, hatırladım. Artık yaşlanıyorum herhalde eski dostum Oysa senin hafızan ne kadar da güçlü " Kommenos kadehinden bir yudum daha aldı.

Uşaklarına hızlı bir hareketle işaret ederek kadehi doldurmaları emrini verdi.

"Yemekten önce iyi gider, dostum, sen de al."

Françez'e ve Diedo'ya sarışın ve mavi gözlü iki Rum hizmetkarı tarafından şarap ikram edildi. Diedo, kendisine şarabı veren kızın gözlerine tutkuyla bakmaktan kendini alamadı Sonra gözleri kızın göğüs dekoltesine doğru kaydı. Hizmetkar. Diedo'nun bakışlarını yanıtsız bırakmadı.

Kommenos gülerek,"Söyle bakalım, duyduklarım doğru mu. Françez. Konstantinopol'ün koca hükümdarı Konstantin gene gelin avına mı çıktı?" diye sordu.

"Yüce Kommenos, biliyorsun, imparatorumun hâla bir varisi yok. Yaşının gittikçe ilerlediğini düşünüyor. Vakit daha çok geçmeden evlenmeyi arzuluyor."

"Kaç yaşındaki koca Konstantin?"

"Bu sene kırk yedi yaşına basacak."

"Sen ona yaş mı diyorsun! Ben elli altı yaşındayım. Hâla çocuk yapabiliyorum. Konstantin çabuk pes etmesin."

Kommenos son cümlesini gülerek ve etrafta dolaşan kadın hizmetçilere bakarak söylemişti. Az önce şarabını dolduran kız. Kommenos'un sözüyle gülümsedi; çünkü imparator şimdi ona bakarak konuşuyordu.

"En az elli altı yıl daha çocuk yapabilirim!" diye bağırdı Kommenos bir kere daha, erkeklik organını tutarak.

'Değerli Kommenos, bugün yine keyifli günündesin. Ama biliyorsun, imparatorumun bu yaşta olmasına rağmen hiç çocuğu olmadı. O imparatorluğunun geleceğini düşünüyor."

'Françez, eski dostum, biliyorum, bilmez miyim Paleogloslarda hir uğursuzluktur dolanıyor." Kommenos ciddileşerek ve derin bir ifadeyle konuşmaya başlamıştı.

"En azından kadın konusunda pek şanslı değil hükümdarın... önce o uğursuz yıldızın altında dogması, daha sonra paleoglaslar arasındaki bitmek bilmeyen taht kavgası ve çekişme. sonra da bir ölüm meleği gibi yok ettiği gelin adayları... Peki söylesene, ben nasıl yardımcı olabilirim?"

"Kommenos, hükümdarım ile olan ilişkileriniz çok yakın İki kardeş, dindaş imparatorluğuz. Bu bağı kuvvetlendirmek için imparatorum kızınla evlenmeyi arzuluyor."

"Sevgili Françez, beni ikna etmek için dolambaçlı laflarla, çeşitli bahanelerle Roma oyunları oynamana gerek yok. Konstantin'in kızımla evlenmesinin tek nedeni kendine yaraşır bir kraliçe adayı arıyor oluşu. Ama açıkçası Konstantin'in uğursuzluğundan ben de çekiniyorum doğrusu."

"Yüce Kommenos. ayak takımının lakırdılarına sen de aldırmıyorsundur umarım. Hükümdarımın önceki eşlerinin neden öldüğü çok açık. Birinci karısı Magdalene en başından beri hastaydı, Rahatsızlıklarına ben kendi gözlerimle tanık oldum Midilli hükümdarı Dorinos'un kızı Katerina ise daha Konstantin ile evlenemeden Türkler tarafından öldürüldü. Ayrıca güzel kızının Konstantınopol kraliçesi olmasını istemez misin Yüce Kommenos? Konstantin ile akrabalığın pekiştiğinde seni dörtbir tarafından sıkıştıran Türkler hakkında da endişelenmek zorunda kalmayacaksın İmparatoruna Karamanlar ve seninle üçlü bir ittifakla Osmanoğulları'nın ilerleyişine son vermeyi düşünüyor."

"Akılı ve kurnaz Françez, bu ittifaka benim değil imparatorunun kendisinin ihtiyacı var."

Geldiğinden ben sessizliğini koruyan Aluvixe Diedo bir iki adım öne çıkarak konuşmaya başladı:

"Fakat Türklerle savaşmak için deniz gücüne, deneyimli gemicilere ihtiyacınız var, Konstantin'in ise biz Venediklilerle arası her zaman çok iyi. Biz kendisine Türklerle arasında çıkacak herhangi bir savaşta destek olmaya hazırız, Ben ve adamlarım Konstantin'e bu konuda söz verdik Denizlerde ancak bizim sözümüz geçer. Türklerin donanmaları hiç olmadı "

Kommenos, "Sizin ve *Cenevizlerin* sözü demek istedin herhalde" diye umutsuzca kinayeyle ekledi Venediklilerle Cenevizlilerin çekişmeleri herkesin malumuydu.

Françez araya girdi: “Dolayısıyla, değerli hükümdar, Konstantin'de olan sizde yok, sizde olan onda yok "

Kommenos düşünceli bir halde karşısındaki iki adamı izlerken sarayın alt katlarından ve dışardan birtakım sesler gelmeye başladı.

Dışarıdan belli belirsiz "Murat!" bağrışmaları duyuluyordu.

Kraliyet odasındakiler bakışlarını kapıya çevirirken kapı açıldı ve kralın haberci naiplerinden biri Kommenos'un yanına yaklaşarak kulağına fısıldadı.

Kommenos, kulağına söylenenleri dinledikçe yüzünde bir gülümseme belirdi Haberci söylediklerini bitirir bitirmez, imparator kadehini kaldırdı ve yüksek sesle odadakilere haykırdı:

“Üç gün üç gece festival ilan ediyorum! Sultan Murat Ölmüş! Çabuk şenlik hazırlıklarına başlansın, akşama büyük eğlence var...!"

İmparatorun cümleleriyle etrafta bir koşuşturma başladı.

"İnanabiliyor musun, eski dostum, Sultan Murat ölmüş!"

Françez ise etrafındaki neşenin tam zıddı duygular içindeydi Haberi duyduğu anda elindeki kadehi şaşkınlıktan yere düşürdü. Yüzüne bir tedirginlik ifadesi hakim oldu.

"Ne o, Françez. Sultan Murat'ı bu kadar çok sevdiğini bilmezdim. yoksa sevincinden mi şaşkınlığın?"

Françez bir süre Kommenos'un yüzüne donuk donuk baktı. Kendini toparladıktan sonra konuşabildi:

"Ama Kommenos, bu hiç de iyi bir haber değil."

"Herhangi bir Türk sultanının, hele hele Murat gibi güçlü ve deneyimli bir sultanın ölmesi bizim topraklarımızda her zaman iyi bir haberdir, Françez."

"Fakat, Sultan Murat hem Konstantinopol'de hem de di-

ğer Frenk ülkelerinde sevilen, sayılan, aklı başında, bilge bir hükümdardı. Bizim onunla ilişkilerimiz çok iyiydi, Kendisi köşeye sıkıştırılmadıkça ya da damarına basılmadıkça savaş açmaz, her zaman barıştan yana tavır takınırdı. Ama onun yıllar önce yerine geçen oğlunu düşünüyorum da..."

"Sen neden bahsediyorsun, İsa aşkına, aklını başına topla Varna'da Sultan Murat'ın onlarca milletten oluşan koca Haç lı ordusuna meydan okuyuşu, hepimizin onurunu yerle bir edişi daha dün gibi aklımda.'

"Ama Murad o sırada tam aksine Bursa'ya çekilmiş,isti rahat ediyordu. Her zaman kendini ibadete verip, devlet işlerinden çekilmek için fırsat gözlerdi. Tahtı da küçük bir çocuğa bıraktığında, Haçlılar büyük bir hata yapıp ona karşı toplanmayı seçtiler. Üstelik Macarların imparatoru Hünya-di bu kuvvete iştirak ederken Murat'a verdiği barış yeminini bozdu."

"Françez, sen ne zamandan beri Muhammetçilere verilen yeminlerin tutulmak zorunda olduğuna inanıyorsun?"

"Ama Sultan Murat'a ihanetleri hem onlara hem de bize çok pahalıya patlamıştı. Kommenos Diyeceğim o ki, Kom-menos, Murat akıllı adamdı. Ne zaman ne yapacağı belliydi. Fakat çocuğu delinin tekiydi. Varna sıkıntısıyla tahtı tekrar babasına teslim etmek zorunda kaldığında bunu hiç sindi-remediği, Manisa'da gece gündüz tahta geçtiğinde intikam alacağı günleri düşünerek yaşadığı söylenir durur.'

'Roma İmparatorluğu genç bir çocuktan mı korkuyor? Deneyimsiz, çaylak bir çocuk... '

"Şimdi on dokuz yaşında olsa gerek-'

"Bence Sultan Murat'la kıyaslandığında, bu çocuğun işi bitik demektir Hem Konstantin'in endişelenmesine ne gerek var, Orhan Bey'i tahta geçirir, geçiremezse bile askerler bir çocuğu değil Murat'ın kardeşi Orhan'ı tutacaklardır. Kons-tantin bu işleri çok rahat halledebilir. Üstelik Murat varken seslerini çıkaramayan Avusturya, Macaristan, Venedik, Ce-neviz krallıkları, hatta Karamanlı İbrahim, Akkoyunlu Uzun

Hasan şimdi hep birden ya da birer birer Osmanoğulları'nı tarihe gömme yollarını arayacaklardır. Böyle bir şans bir daha az gelir. Françez. Biz de kendi payımıza daha büyük parçalar düşürebilmek için ne yapmamız gerektiğini bir an planlayalım Sen şimdi eğlenmene bak. hem imparatoruna gelin de belli oldu."

Françez merakla Komenenos'a baktı.

"Murat'ın artık dul kalan karısı Mara tabi ki Sırp despotunun kızını yıllar önce almıştı Murat, biliyorsun. Belki de haklısın. Françez. On Birinci Konstantin hakkındaki kehanetin aslı astarı yok. Artık Türklerin belini kırmanın zamanı geldi

Françez öneriyi duyar duymaz düşünmeye başladı. Kommenos haklı olabilirdi. Sırp despotunun kızı öteden beri asaleti ve güzelliğiyle meşhurdu. Böylelikle hem Konstantin Avrupa'daki müttefiki Sırplarla ilişkilerini güçlendirebilir. hem de eski bir Osmanlı sultanasıyla evlenerek, Osmanoğulları'na yakınlaşabilirdi Üstelik Sultan Murat'ın karısıyla evlenmek az şey değildi. Muhammetçilerin dul kadınlara normal insanlar gibi baktıklarını biliyor ve imparatorunun Mara ile evlenmesinin Osmanoğulları tarafından olumsuz karşılanmayacağını tahmin ediyordu. İmparatorunun adına yaraşır, her açıdan bakıldığında kârlı bir iş olacağa benziyordu

Fakat Françez'in aklı Murat'ın zaptolunamaz oğlundaydı. Şehzade hakkında anlatılan hikayeler aklına geldikçe ne düşüneceğini bilemiyordu. Daha geçen yıl oğlanın Manisa'da kendi adına para bastırdığı, kendini daha babası ölmeden hükümdar yerine koyduğu, etrafında kendisine sadık yeniçeriler oluşturduğu dilden dile anlatılıyordu. Hele oğlanın daha çocukken laftan sözden anlamadığını babasının özel olarak tuttuğu hocalar tarafından sopayla adam edildiğini aklına getirdikçe neyle karşı karsıya olduğunu anlamakta güçlük çekiyordu. Ama belki de bu garip çocuğu gereğinden fazla büyütüyordu, Kommenos haklıydı, artık Osmanoğulları'nın Çaresine bakmanın zamanı gelmişti.

Ama hepsinden önemlisi Edirne'deki Paşayla gizli bir görüşme ayarlayıp ne olup ne bitliğini öğrenmesi gerekiyordu işini bitirip bir an önce Konstantinopol'e dönmeliydi.

Akşam sarayda ziyafet verilirken herkes mutluydu. Alexuer Diedo sabah gözüne kestirdiği hizmetçiyi kucağına oturtmuş kadehini yudumlarken, adamları da salonun çeşitli köşelerinde yarı çıplak diğer kadınlarla sarmaş dolaş sohbet ediyorlar, gönül eğlendiriyorlardı.

Bir tanesi yanındaki kadına deniz savaşlarında aldığı derin yaraların izlerini gösterirken, diğeri kürek çekmekten patlayacak hale gelmiş kolunun pazılarını gösteriyordu. Bir diğeri köşede önündeki masaya oturttuğu hizmetçinin göğüslerini açmış, kız razı olmasa da kızın göğüslerinin ucunu ısırmaya çalışıyordu. Yaşlı hancı kızına acıyla bakarak adamlara kendi elleriyle içki dağıtıyordu. İçinden Yüce İsa'ya yakararak adamlara bela okudu.

30

XI. Konstantin. oturduğu yerden, kilisenin göğe yükselen tavanlarındaki yüzlerce yıllık *Konstantin'in Şehri* mozaiğine baktıkça başı dönüyordu. Adını aldığı yüce imparatorun, şehri Meryem Ana'nın kucağındaki İsa bebeğe teslim edişini her izleyişinde içinde belli belirsiz bir yanma duyardı. Altın kaplamalı mozaiklerin arasında *Azizlerin Hükümdarı Büyük Konstantin* yazısında gözlerini tekrar tekrar gezdirirdi. Daha sonra da bakire'nin öbür tarafında ona, şu anda içinde bulundukları Ayasofya'yı sunan Jüstinyen'e bakardı hayranlıkla. Acı bir kıskançlıkla, kırmızı bir öfkeyle izler dururdu figürleri.

Şimdi ise içinde ufak bir umut vardı. Koca Türk sultanının Ölmesiyle şehrini eski şaşalı günlerine geri döndürebileceği ümidi, Türklere kaptırdığı toprakların tekrar kademe kademe geri alınabileceği inancı iyiden iyiye kendini hissettiriyordu.

Gitgide uzayan, uzadıkça içini bayan, katılmak zorunda olduğu bu kilise ayinlerinin sıkıntısından mozaiklere bakarak uzaklaşmayı, imparator olunca, birkaç sene önce öğrenmişti. Sabırsızlanan sadece o değil, aslında katedralin içindeki koca kalabalıktı. Ayinden sonra gidilecek yer, ayinin bir an önce bitmesi isteğini herkeste daha da artırıyordu, imparator Osmanlı sultanının ölmesiyle öyle heyecanlanmış, öyle cesaret

bulmuştu ki. çok uzun zamandır yapılmayan Hipodrom yarışlarının tekrarlanması için emir vermişti.

Patrik Gregonas Mammas, "Baba, Oğul. Kutsal Ruhu saygıyla selamlıyoruz," diyerek ayine başladığında Konstantin kafasını eğerek önündeki din adamına çevirdi gözlerini.

Kilisenin geniş meydanındaki aristokrat kalabalık, üst galerilerdeki kadınlar, arka taraftaki askerler ve en arkadaki misafirler de patriğin sözleriyle homurdanmayı kestiler.

Önünde bulunduğu onca İsa ve Meryem Ana figürlerini gösteren patrik, "Yüce İsa'nın huzuru önünde, onun bakışları altında sizi selamlıyorum, büyük Roma İmparatoru Konstantin" diyerek devam etti. Siyah cüppe giyen, boynunda geniş altın zinciriyle sallanan bir haç olan Mammas'ın uzun püsküllü sakalı, siyah taşlığı vardı. Konstantin ile arasından su sızmazdı.

"Kutsal Roma halkını İsa'nın huzurunda selamlıyorum, çünkü o şu anda burada bizimle! Tanrı aramızda, bu resimlerin içinde!"

Patrik konuşurken elini kolunu kaldırıp indiriyor, bir resimlere dönüyor, bir kalabalığa bakıyordu. Bazen resimlerin yanına gidip sırası geldikçe önlerinde eğiliyordu. "Aranızda etrafımızı saran dinsizlerden etkilenip hızını resimlerimizi eleştirenler, putperest olduğumuzu ilen sürenler varmış!" Yılların verdiği hatiplik deneyimiyle yaşlı din adamı sesini gerekli yerlerde yükseltiyor, yeri gelince kısıyor, çoğu zaman da şimdi olduğu gibi öfkeyle bağırıyordu.

"Etrafımızı saran dinsiz Türkler, bizim bu yüce ikonalarımızı, paha biçilmez İsa resimlerimizi eleştiriyorlarmış. Ama işte bizim onlardan farkımız da burada! Onlar hiç görmedikleri, bilmedikleri, kafalarında hayal bile edemedikleri bir Muhammed'e tapıyorlar! Onların tanrısı o kadar aciz! Onların tanrısı o kadar biçimsiz ve ürkek!"

Patrik konuştukça, kalabalık da onu onaylarcasına "Evet, evet, doğru söylüyor, ’ diye homurdanıyor, Muhammed’den söz ettiği bu kısımda ise alaycı ifadelerle gülüyorlardı.

"Fakat bizim Tanrımız isa bizim aramıza geldi, bizimle konuştu, bizimle yürüdü, bizimle ağladı. Tanrı, insan kılığına girip kendini insanlık için feda etti!"

"Bütün insanlığın günahları için kendini kurban etti!"

"Kafir Yahudi cellatları tarafından o işkence gördü, biz görmeyelim diye!

"O acı çekti biz çekmeyelim diye!"

"Ve onu gördüler, çizdiler, resmettiler, Tanrı'nın aramıza inişini göstermek için işte onu bu ikonalarla anlattılar, Tanrı'nın ete kemiğe büründüğünün kanıtıdır bu resimler! İsa'nın Tanrı olduğunun en büyük göstergesi, bizim dinimizin vazgeçilmezidir!

"İsa sen bizi dinsizlerin gafletinden koru!" diye haykırdığında kalabalık "Amen!" diyerek karşılık verdi.

"İsa sen kâfirleri ve dinsizleri, Muhammetçileri defeyle!"

"Amen!"

"İsa sen Yüce Roma'yı kutsa!"

"Amen!"

"Sen bizim çobanımızsın, bizi doğru yoldan ayırma!" "Amen!"

Devasa kilisenin ortasındaki kalabalıkta kendisine önlerde yer ayrılan başka bir papaz ise meslektaşına yarı öfke yarı kuşkuyla bakıyordu. Elindeki bastonuna hafif eğilerek tutunan Gennadiyos Skolaris, kalabalıkları ucuz bir şekilde galeyana getiren bu tür konuşmalardan hiç hazzetmezdi. Gregorias Mammas ile arasındaki çatışma şimdi duyduğu tiksintiyi daha da arttırıyordu Patriğin konuşmasının bu bölümde Skolaris'in yüzündeki kin daha da belirginleşti:

"Muhammetçilere karşı Hıristiyan kardeşlerimizle birleşmemiz lazım! Latinlerle bir olup İsa'yı yüceltmeliyiz!"

Skolaris ezelden beri karşıydı Latin Yunan birleşmesine.Politik sebeplerle insanın dininden taviz vermesi kabul edilebilir bir şey değildi! insanlar inançlarında bütün etkilerden bağımsız, samimi olmalıydılar. Kilisedeki homurdanmalar, Latinleri farklı nedenlerden dolayı çok da sevmeyen Rumların sayısının az olmadığını gösteriyordu.

Öfkeli papaz imparatora baktığında onun bu homurtudan rahatsız olduğunu gördü. Skolaris patriğin konuşmasının Konstantin ile danışıklı olduğu tahmininde yanılmadığı hissediyordu İmparator, Türklere karşı ittifak sağlayabilmek için birkaç yıldır Latinlerle her türlü işbirliğini göze almış ülkesindeki din adamlarını bu konuda halkı yönlendirmeleri için razı etmişti. Tabii ki Skolaris gibi koyu Latin düşmanlan için bu kabul edilemez, dinsizlikten daha da kötü bir öneriy di. Halkın arasında da her iki görüşü de savunanlar vardı.

Patrik sözü törenin asıl amacına getirdiğinde, Konstantin derin bir nefes aldı.

Patriğin yardımcısı diyakoz, elinde daha iki gün önce doğ muş küçücük bir bebeği getirdi. Patriğin önünde yükselen gümüş leğenin yanında durdu.

"Her insan kirli ve günahkâr doğar," dedi Patrik. "İşte bu küçük bebek de böyle günahkâr doğdu Ama Yüce İsa kendini onun için de feda etti!"

Konstantin yanında duran bebeğin babası Toledolu Don Fransisko'ya takarak gülümsedi. şehrin önde gelen aristokratlarından olan Fransisko, Konstantin'in yanından ayırmadığı üç adamından biriydi ve bugün onun onuruna vaftiz töreni düzenleniyordu. çok köklü bir aileden gelen Fransisko'nun bu önemli ayinine şehrin bütün ileri gelenleri katıldığı gibi, İtalya, Ceneviz.Macaristan ve daha pek çok krallıktan temsilciler gelmişti.

Patrik, küçücük bebeği iki eliyle suya batırıp çıkardıktan sonra, 'İsa seni kutsasın!" dedi. Kalabalık. "Amen!" diyerek katıldı.

Patrik bebeği üç sefer üst üste suya sokup çıkardığında, en arkada misafir olarak ayine katılanlardan Rodoslu Tapınak Şövalyesi Marco Barbari de Piero yanındaki adamlarına, "Tanrı aşkına, küçücük bebeği öldürecek!" diyerek alaycı bir ifadeyle fısıldadı. Sinirlenince her zaman yaptığı gibi, belindeki paha biçilemez kılıcının kabzasını iyice sıktı. Üzerinde açık bir şekilde tapınak şövalyesi olduğunu gösteren beyaz üzerine büyük kırmızı bir haç olan tuniğini giymişti.

"Neden sadece alnına damlatmıyor ki şu lanet olası suyu?"

Katolik şövalye, kendisinin alışık olduğu gibi vaftizin kutsal suyun alna değdirilerek yapılmasını beklemişti.

"Ortodoksların geleneği böyleymiş, efendim," diye kıs kıs gülerek cevap verdi yanındaki uşağı.

"Baba. Oğul ve Kutsal Ruh adına, bu bebek anık bütün günahlarından arınmıştır!" diyerek patrik bebeği diyakoza teslim etti.

"Bir kere daha suya sokarsan bütün dünyadan arınacak yavrucakl' dedi şövalye gülerek. Keçi sakalı ve bıyıklan arasından söyledikleri belli belirsiz duyuldu. Fransisko derin bir oh çekti. Daha geçen ay başka bir aristokratın bebeği vaftiz edilemeden kafir olarak ölmüş, zavallı bebek ebediyen yanmaya mahkûm olmuştu. Oysa Fransısko'nun bebeği anık ebediyen Hıristiyan kalacaktı. Konstantin ise bebeği izlerken duygulanmıştı. Ne önceki eşleri ona birer çocuk verebilmişlerdi, ne de şimdi çocuk bekleyebileceği bir eşi vardı Haftalardır sağ kolu Françesko'nun getireceği haberleri bekliyordu heyecanla. Roma'nın tahtına çıkalı birkaç yıl olmasına rağmen, etrafındakilerin ondan bir varis beklediklerini hissediyor, bu baskıyla sıkılıyordu. Gözü kulağı başmabeyincisi Françesko'da, sadık uşağındaydı. Patrik vaftizin ikinci kısmı olan kutsal yağa geçmeden ona adet olduğu üzere, kokulu buhar çanağını sallandırma- ya başladı Kalabalığı ortadan ikiye ayıran ortadaki hatta yürüdü. Bu arada Yeni Ahit'ten çeşitli sureler okuyan patriğin sesi ve kokunun dumanı Ayasofya'nın geniş kubbesine doğru ağır ağır yükseliyordu.

Konstantin'in hemen solundaki, yanından ayırmadığı adamlardan Megadük Lukas Notaras burnuna gelen buha-rın etkisiyle düşüncelere daldı. Sağ üst taraftaki Serafim resmine baktı. Büyük kilisenin sağ ve sol köşelerini kaplayan devasa kanatlardan oluşan iki Serafim, Hıristiyan geleneğindeki meleklerin en üst kademelerini temsil ediyordu. İçine çektiği

kokunun da etkisiyle ünlü dük, meleklerin adeta kanatlarını çırptıklarını görüyormuş gibi oluyor, kilisenin tavanlarındaki sarı, yeşil, kırmızı renklerin birbirine girdiğini hissediyordu

Dük etrafına bakınırken Gennadiyos Skolaris'le göz göze geldi ve ona uzaktan, sessizce selam verdi. Dük Notaras da aynı papaz Skolaris gibi, Latin karşıtı taraftandı ve Skolaris'i Patrik'e her zaman tercih etmişti. Ne yazık ki Konstanin, pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da megadüküyle zıt fikirlerdeydi. Ama imparator, Lukas'ı sırf bu yüzden yanından ayırmaz, onun farklı görüşlerinden istifade ederdi.

Patrik bebeğe özenle bir tür zeytin yağı karışımına sürerek ayinin ikinci kısmını da tamamladı. Rahibeler ve rahiplerin hep bir ağızdan okuduğu ilahilerle tören son buldu. İmparator Konstantin ve adamları, kendilerine kalabalığın yol açmalarıyla Pretorian saray muhafızlarının eşliğinde dışarı çıktılar.

Sonraki durak Hipodrom'du. İki tekerlekli at yarışlarının az sonra gerçekleşeceği meydan Doğu Roma'nın dörtte birini çoktan tribünlerine toplamıştı bile.

On yıllar sonra ilk defa bir yanş yapılacaktı.

31

Çocuk elindeki yeşil bayrağı rüzgârda dalındırarak koşuyordu Bir nehir gibi tek bir noktaya doğru akan kalabalığın arasına geldiğinde hiç yavaşlamadan, aralara sokula sokula kalabalığı yatarak ilerledi.

Yanından geçtiği koca koca adamların üstlerinde tunikleri, omuzlarında tuttukları takımları gösteren yeşil, kırmızı, mavi ve beyaz renkli togaları vardı. Hipodromun askerleri kendi takımlarını hararetle savunan ve sürekli tartışma halinde olan heyecanlı kalabalığı yatıştırmakta zorlanıyordu. Çocuk bir elips şeklindeki yapının girişine yaklaşıyordu. Yanındaki adamların şişman göbeklerine sürtünerek ilerledikçe kulağına gelen uğultu artıyordu.

Kapının genişlemesiyle önünde çıkan alandaki merdivenlerden çıktı. Tribünlere ulaştığında karşısında binlerce insanın doldurduğu Hipodrom'a bakakaldı. Hayatında ilk defa, Latinlerin c*hariot* dedikleri iki tekerlekli at arabası yarışlarını izleyecekti. Yüzyıllar önceki şatafatlı, şaşalı günlerinden eser kalmasa da Hipodrom, yarış yapılabilecek kadar ana hatlarını koruyabilmişti Orada burada yıkılan duvarlar, hiç oturulamayan tribünler yer yer harabe görünümü yaratıyordu. Yapı, iki asır evvelki Latin işgalinden sonra iyice kullanılamaz hale gelmişti. Ne var ki, her imparator gibi Konstantin de imparatorluğun en sıkıntılı günlerinde halkı en iyi şekilde etkisi

altına alan bu güçlü silahlan vazgeçememişti. Üstelik bugün yarış, için çok da iyi bır sebebi vardı.

Meydanın ortasında tek bir uzun çizgi halinde, eşit aralık, larla Dikilitaş, Üç Başlı Yılan Sütunu ve Obelisk göğü delercesine yükseliyorlardı. Onların aralarında turların sayımında kullanılacak yedi yunus duruyor, buradaki görevliler son ha. zırlıklarını yapıyorlardı.

Tribünlerdeki uğultunun neden birdenbire kesildiğini çocuk anlamadı. Herkesin baktığı tarata doğru başını çevirdiğinde, Doğu Roma'nın Kutsal İmparatoru'nun ve maiyetinin yerini aldığını gördü.

Konstantin'in sağında Teofilos Paleoglos, solunda Toledolu Don Fransisko, ötesinde Dük Notaras, onların etrafında da Paleoglos sülalesinin deri gelenleri vardı.

Aşırı milliyetçi olduğundan 'Yunan' Lakabını taşıyan Teofilos, "Ah at yarışları için ne kadar da şahane bir gün!" dedi temiz havayı koklayarak İmparator ve maiyeti için Hipodromda etraftaki halktan daha yüksekle özel bir bölüm vardı. Bölüm kargaşadan arındırılmıştı.

"Sultan Murat'ın ölümünü kutlamak için müthiş bir fırsat!"

Dimitri Kantakuzenos gülerek ona katıldı: "Kesinlikle haklısın Teofılos. Murat canımızı çok sıkmıştı. Elimiz kolumuz bağlıydı, artık o çocuk padişahı kukla gibi oynatabiliriz elimizde."

Teofilos, "Orhan'ın adamlarını nasıl atlattılar hala anlamadım ama hiç önemli değil. Belki böylesi daha iyi oldu. On dokuz yaşındaki bir çocuk!" dedi.

Dük Notaras biraz daha temkinliydi: "Sultan Murat'ın ne zararını gördünüz ki? Bence adam aklı başında, Roma'ya zarar vermeyen bir padişahtı."

Teofilos karşı çıkıt: "Müttefiklerimiz Varna ve Kosova'da onu yoklamasalardı Murat öyle sessiz sakin oturmazdı ama."

"Kesinlikle. Hem tahta çıktığı ilk günlerde çok uğraştı

Murat Roma'yı kuşatmak için ama ne Hünyadi ne de Karamanlı onu rahat bıraktı.'

'Sayenıizde!" diye gülüştüler Teofilos ve Kantakuzenos

Konstantin ise önündeki yarış pistinde huzurundan bir bir geçerek onu selamlayan yarışçıları izliyordu. Eliyle işaret ederek etrafındakilerin susmalarını emretti

önünden sırayla dört yarışçı da geçişini yapmaya başladı Hipodromun muhafızları ellerindeki uzun, demir uçlu sıvri mızraklarla bazıları köle otan yarışçıları zorla zaptediyor, imparatorun önünde diz çökmeye zorluyorlardı. Kırmızı olan asker yarışçı Konstantin'e bakarak, 'Biz ölmek üzere olanlar seni saygıyla selamlarız Yüce Kayzer!" diye bağırdı. Konstanin'in hoşuna gitmişti

'İmparatorun adamının hangisi olduğu anlaşıldı," dedi Teofilos. "Diğerlerinin hiç şansı yok'

Yarışçıların her biri dört ata koşulmuş, ancak bir kişinin sığabileceği genişlikteki iki tekerlekli bir arabanın üstündeydi. Dört ata birden bağlı dizginler yarışçıların bellerinden dolanarak ellerine ulaşıyor, aradan tekrar atlara dönüyordu.

İmparatorun hemen karşısındaki tribünlerde oturan çocuk babasına merakla neden dizginlerin adamların bellerinden dolandığını sorduğunda babası, "Yarış boyunca ellerin den düşmelerini önlemek için," diye cevapladı.

"Peki ya atlardan biri düşerse?'

'O zaman yarışçı da onlarla birlikte düşer,' diyerek keyifle güldü adam. Yarışların heyecanı da burada zaten!'

Çocuk arabalara dikkatle baktı, 'tekerleklerin göbeğindeki, bıçak gibi sivri çıkıntıların yansıması gözünü aldı.

Tribünlerin diğer tarafında "Kutsal imparatorumuz yine kırmızıların tarafında mı?" diyerek takıldı Teofilos.

"Biliyorsun Teofılos, kırmızılar benim en çok güvendiğim saray muhafızlarımın arasından seçiliyor. Onlardan başkası bu yarışın galibi olamaz '

"Ama yeşillerin bu sefer çok iyi bir köle yarışçı bulduklarını duydum. Adam Yahudiymiş, yıllarca İtalya'da at bakıcısı olarak yetişmiş '

imparator "Yahudiler hırsızlıktan başka bir şey becere mez?" diyerek gülümsedi.

Hipodrom muhafızlarının borazanlarıyla birlikte kapı birden aniden açıldı ve yarış başladı.

Yehuda'nın, arkasından dolanan dizginler sırtna bastır dıkça acısı artıyordu. Onlarca kırbaç yarası çok derindi ve iyileşmeleri için epey zamana ihtiyaç vardı. Ama her gün. iyileşen yaralara yenileri eklendiğinden kesik kesik olan sırtı hiç düzelmiyordu. Dizginler üzerlerine bastırdıkça açık yaralar daha çok kanıyor, kurumaya yüz tutanlar ise tuz serp-mış gibi tekrar canlanıyordu.

Ancak şu anda be lki de son düşünmesi gereken şeydi Yehuda'nın kanayan sırtı. Bindiği iki tekerlekliye koşulmuş dört ata bir kere daha savurdu elindeki dizginleri. Yetişmekle olduğu kırmızılı onu fark edince atları onun önüne doğru sürdü. Kırbaçların şaklamaları, atların dön nala koşmaları bütün tribünlerde yankılanıyordu.

"Yeni Osmanlı sultanı hakkında ne yapmayı düşünüyor acaba sultanımız?" diye sordu Dük Notaras.

"Yine keyfimizi kaçıracak ciddiyette konuşmaya başladı işte!" diyerek alaycı bir ifadeyle araya girdi Teofilos.

"Ne yapacağımız açık değil mi, sevgili düküm?" dedi Konstantin başını ona doğru çevirerek. "Önce nabız yoklaya-cağız, sabrını sınayacağız. Elbette Orhan'ın fidyesini devam ettireceğiz."

Toledolu Fransisko, "Neden hemen Orhan'ı başa geçire-medik? Ölümden haberimiz olmadı mı?" diyerek araya girdi

"Murat'ın Ölümünü günlerce gizlemişler. Türkler çok sinsi hareket ediyorlar. Biz yine de Paşa'dan haberleri almış-tık Fakat genç sultan tahminimizden de hızlı hareket etti," dedi Konstantin.

Françez, tribünün imparatorluk Mahfili girişini işaret ederek, "İyi adam lafının üstüne gelirmiş," dedi Orhan Bey. yanındaki şövalyelerle Hipodrom'a girdi ve aristokratlar ara-

sındaki yerini aldı. Başındaki sarığı ve üstündeki kaftanı onu açık şekilde etrafındakilerden ayırıyordu.

Teofılos gülerek hemen ekledi "Ya da iti an çomağı hazırla!" Diğerleri de ona katıldılar

"Bakın bakın yeşillerin adamı geçmeye başladı!" diye bağırdı yan taraftan bir seyirci ayağa zıplayarak.

Atlar dört nala koşuyor. onlar koştukça ayaklarının altlarındaki toz havaya kalkıyordu. Bu, kendi renklerini avazları çıktığı kadar bağıran tribündeki yüzlerce taraftarın yarışı izlemesini zorlaştırıyordu

Bir köle olarak İtalya'dan kaçırılan Yehuda umutsuzca sadece yaşamak için yarışıyordu, üstelik kazansa da kaybetse de yaşamına devam edip edemeyeceğini kestiremiyordu.

Yarışı birinci bitiremediği zaman kendisine yapılacak işkenceden fazlasıyla haberdardı. Diğer taraftan yarışı kazandığında ise imparatorun en iyi favorilerinden birini, bir kırmızılıyı yenmiş olacaktı ki, bu da dolaylı yoldan ölüme giden başka bir belaydı. İçinde bulunduğu çıkmazı düşündükçe sırtının acısı ya da her an bu tozlu pistte atların altında ezilerek ölme ihtimali değil, bütün bu saçmalık canını sıkıyordu.

İmparator kendi adamlarının kazanmasını istiyordu ama yarışın da adil biçimde geçmesi bekleniyordu. Öte yandan, Yehuda'nın kellesini elinde tutan bir köle tüccarı da iştahla kölesinin kendisine getireceği altınları hayal ediyordu. Onun daha sonra ölüp ölmemesi umurunda değildi. Yehuda, arkada bıraktığı ailesini düşündü. Acaba yaşıyorlar mıydı?

Lukas Notaras, "Çocuk dediğiniz, on dokuz yaşında, saygıdeğer kayzer," dedi. “Üstelik yıllar önce tahta geçtiğinde yaptığı delilikleri de unutmamak lazım."

"İmparatorumuzun yaşı ise kırk altı, Notaras.” dedi Kantakuzenos. “Kayzerin karşısında yeni sultan çocuk değil, bugün kutsadığımız bebek!"

"Kantakuzenos’la aynı fikirdeyim," diyerek devam etti imparator. “Rakibimizi hafife almamanı saygıyla karşılıyorum, Lukas. Ama gereksiz yere endişeleniyorsun. Şimdi izin ver de şu yarışın tadını çıkaralım.”

Dük Notaras bir daha ağzını açmadı Her zamanki gibi imparatorun dalkavukları sağlıklı düşüncelerinin önüne geç ti, diye düşündü. Oysa o, içten içe Mehmet'in nasıl bir insan olduğunu çok merak ediyordu.

Yehuda, Dikili Taş'ın hemen yanındaki yedi yunustan üçüncüsünün de başının öne doğru indirildiğini gördüğün de dört tur kaldığını anladı. Tam o sırada yanındaki mavili onun önüne geçerek kırmızılıya yanaştı. Kırmızılı, maviliye engel olmak için atları onun önüne kırdı ve adam Yehuda'nın yaptığı gibi atarı yavaşlatıp kırmızılıya yol vermek yerine hırsla dizginlere daha çok asıldı. Yehuda, çok büyük hata diye düşünürken, mavili, duvarlar ile imparatorun adamının sağlam arabası arasında kaldı, duvarlara sürtünen tekerler aniden parçalandı. Sürücü belinden dolanan dizginlerle birlikte yerde sürünmeye başladı. Adam arkadan gelenlerin altında ezildi. Saray muhafızları onun her tarafı kana bürünmüş bedenini yarışmacılar o bölgeden uzaklaşınca hızla gelip götürdüler Atlar ise bir süre kendi başlarına koştuktan sonra yavaşladılar ve tenha bir bölgede yakalanıp içeri götürüldüler.

Yehuda, yunuslardan beşincisi de boynunu öne eğdiğinde kazanmak ve kazanmamak arasında mücadele veriyordu. İtalya'da yaklaşık bir yıl önce geride bıraktığı ailesini düşünüyordu. Üç erkek kardeşten yalnızca o, Katolik köle tüccarları tarafından satın alınmıştı. Onu alan tüccar. Yehuda at bakıcısı olduğu için Yem Roma'nın zenginlerinin ilgisini çekeceğini düşünmüştü. Yarışlara eskisi kadar rağbet olmasa da tüccarın şansı yaver gitmiş, Konstantinopollu bir aristokrata Yehuda'yı çok iyi paraya satmıştı. Yehuda ilk başta atları yarıştırmamak içip direndiyse de, ahırda kırbaçlarla gördüğü işkencelere daha fazla dayanamamıştı.

Lukas Notaras, “Bu yeşilli kazanmaya mı çalışıyor, yenilmeye mi, ben anlamadım." dedi.

Kantakuzenos ona yanaşarak, “İmparatordan korkuyor olmalı, en son neler olduğunu biliyorsun," diye fısıldadı.

“Boşuna endişeleniyorsunuz," dedi Fransisko, “Ne kır-

mızılı ne de yeşilli. yarışın galibi beyazlı olacak gibi. Baksanıza adamın hırsına. "

Altıncı turun başında beyazlı yarışmacı, Üç Başlı Yılan Sütununu yanından dolanırken çok hızlı manevra yapmaya çalı ş tığı için arabası Önce sola yattı, dengeyi tam sağlayacakken arkasından gelen atlar adamı devirdi attı. Sürücü dizginlerin arasında sürüklenip de neden sonra kendini kurtarabildiğinde bacakları ters dönmüş halde ortada kalakalmıştı.

Şimdi artık bir tek Yehuda ve imparatorun askeri kalmıştı burun buruna yarışan. Kırmızılı öne geçtikçe Yehuda sahibinin gazabından korkuyordu, kendi öne geçtikçe de imparatorunkinden. Alnından terler boşanıyor, sırtından soğuk sular akıyor, kırbaç yaraları ise cızır cızır yanıyordu. Ne yapacağına karar vermesi için artık son bir tur kalmıştı Yedinci yunus da başını öne eğdi. Herkes ayaktaydı artık. tribünlerin yarısı kırmızı, diğer yarısı yeşil diye bağırıyordu. Konstantin de ayağa kalkıp bir iki adım ilerlemiş, beline kadar gelen paravanlara dayanarak öne eğilmişti.

Yehuda, kararını verdi. İmparatorun hıncının ne derece şiddetli olduğunu biliyordu. Önceki yarışmacıların, Konstantin'in Yedikule mahzenlerinde ne türlü işkencelerden geçtiklerini işitmişti. Umutsuz bir dünyada, yanlış dine inandığı için hayatı boyuna sorgulanmış, bütün sevdikleri, annesi, babası, ağabeyleri ve kız kardeşi hep eziyet, aşağılanma görmüştü, Tam Katoliklerin elinden kurtulduğuna sevinirken. şimdi de Ortodoksların oyuncağı haline gelmişti. Daha fazla düşünmekten ve düşündükçe işkence görmekten bıkmıştı.

Atların dizginlerini iki koluna bir hamlede doladı Son bir kere daha önündeki yarış makinelerini kırbaçladı ve bir araba farkıyla yarışı önde bitirdikten sonra atları imparatorun bulunduğu tribünlerin duvarına doğru sürdü. Hayvanlar hızla duvara doğru yanaşırken ne yapacaklarını şaşırıp son anda duvardan kurtuldular ama bu hızla Yehuda'nın arabası duvarlara çarptı ve parçalandı.

Şaşkınlık içinde olan biteni izleyen kalabalık sessizliğe büründü. Metrelerce sürüklendikten sonra durabilen Yehuda'nın yerdeki bedenine bakan hakemler sonucu ilan ettiler: "Ölmüş, kırmızılı hükmen galip!"

Kalabalığın bir kısmı büyük bir çığlıkla "Yaşasın imparator!" diye bağırırken, diğerleri, "Olacak şey değil," diye söyleniyorlardı.

Konstantin, "Ben bu Yahudi'nin bir halt yiyeceğini tahmin ediyordum," diyerek tribünleri terk etti.

32

Genç adam soluk soluğaydı.

Alnının terini sildikten sonra az uzakta, kalın bir çizgi şeklinde ilerleyen kalabalığa baktı. Eski Cami'den Saray'a doğru hareket eden muazzam alayı gördüğünde kalkıştığı işin ne kadar tehlikeli olduğunu bir kere daha anladı.

Sultanların tahta çıkmalarımla adet olduğu üzere, yüzlerce kişiden oluşan saray erkini önce Cuma namazı için Eski Camiye gitmiş, şehzade, kılıcını kuşanarak padişah olmuş ve görkemli törenin camideki ayağı sona ererek saraya dönüş başlamıştı.

Genç adam, elindeki nota bir kere daha baktı. Kafasını kaldırarak önündeki vadide ağır ağır ilerleyen hattı izledi ve yapılması gerekenleri planladı. Alay-ı Hümayun'un yolunu açmak için yüzlerce yeniçeri sağda ve solda birbirlerine kenetlenerek etten bir duvar örmüşler, alaya merakla yaklaşmayı çalışan halkın Önünde aşılmaz bir set haline gelmişlerdi. Yüzlerce metre uzunluğundaki bu etten duvarın ortasındaki yolda kıvrıla kıvrıla ilerleyen kütle, yere düşmüş bir gökkuşağı gibi görünüyordu. Alaya yaklaştıkça figürler beliriyor, figürler belirdikçe de, genç adamın kafasında nereden kalabalığa yaklaşması gerektiği netleşiyordu.

En önde, yaya ilerleyen yüz kişilik grubun, uzun, kırmızı sivri külahlarıyla acemioğlanları olduğunu hemen anladı.

Acemîoğlanları,dar yakalı, mavimsi, gri, bazen de kırmızı ya çalan dolamalarını, ayaklarına dolaşmasın diye kırmızı kuşaklarına sokmuşlardı. Kırmızı diz çakşırlarının altında daha açık renkli dolakları görünüyordu. Acemioğlanlarının bellerindeki kuşaklara asılı kılıçlara özellikle dikkat etti genç adam.

Hemen arkadan gelenlerin içindeki atlıya baktığında onun, yelpaze sorguçlu üsküfünden şehrin sorumlusu Subaşı olduğunu anladı. Kolsuz kürk astarlı, uzun mavi yeleği, içinde kahverengi dolaması bulunan Subaşı'nın önünde büyük ihtimalle şehrin asayişinden sorumlu elli kadar yeniçeri ikişer ikişer gidiyordu Genelde lacivert ve gri-koyu mavi dolamalı yeniçerilerin yatırtmalı börklerinin altın işlemeli şeritleri ve ellerindeki fildişi başlıklı asaları dikkat çekiyordu.

Alayın ortalarına doğru taktığında yeniçeri börklü bir başka atlının altın kolçaklarından ve sol tarafında tuttuğu uzun mızraktan sakabaşı olduğunu tahmin etli. Arkasındaki yirmi çift atlının da çavuşları gibi kısa meşin dolamaları, gri şeritli börklerinde birer tuğu bulunduğunu gördüğünde bunların sakalar olduğuna şüphesi kalmadı. Sakaların atlarının örtüleri de tıpkı kendilerininki gibi daha koyu renkli ve elbiseleriyle uyumlu olurdu.

Zülfikar desenli sancağın dalgalandığını gördüğünde padişaha yaklaştığını hem anladı hem de korkuyla titredi genç adam. Sivri, çatal uçlu flamayı taşıyan yeniçerinin ardında omuzlarında aslan postları, kaşıklıklarına tuğ taktıkları börklen, bej rengi dolamaları ve sarı çizmeleriyle yan yana ilerleyen ortanın otuz kışı kadar olduğunu saydı. Saydıkça terliyordu. Yeniçerilerin kollarındaki parlak ve madeni kolçaklara, bellerindeki uçları geniş kılıçlara özellikle dikkat etti.

Biraz daha ilerlediğinde, kulaklarını sert bir rüzgâr esiyormuşçasına ortalığı "Hu" sesleri doldurmaya başladı. Yeşil sarıklarından ve kaftanlarından, emir, seyyid ya da şeyh olduklarını sandığı atlı grubun önündeki insan azmanı azadlar yumruklarını göğüslerine vurarak davudi bir sesle, hep bir

ağızdan "Hu Allah!' diye bağırıyor, şimdiye kadar önlerinden geçen mutantan alayın parıltısından hala başı dönüp de kendisine çeki düzen vermeyenlere arkadan yanaşmakta olan varlığın önemini bir kere daha haykırmış oluyorlardı.

Şeyhlerin biraz arkasında, bir devenin üstünde içinde Kur'an okunan kapısı kırmızı, yeşil kuşaklı, koyu gri mahmil'i gördüğünde artık sultana yaklaştığını iyice anladı genç adam.

Hilal deseni bulunan başka bir Yeniçeri ortasının flamasını ve ardından gelen balıkçıl tüylü sorguçlarıyla, kırmızı tirkeşli yeniçerileri gördüğünde içinde bir yanma hissetti. Bir an olduğu yerde kalakaldı, derin bir iç çekti.

Şimdi bunun zamanı olmadığına kendini inandırarak yutkundu, buğulanan gözlerini açıp kapatarak kendini toparlamaya çalıştı.

Altın sarısı kalkanları atların üstünde gördüğünde vezirlere yaklaştığını düşünerek kimin kim olduğunu seçmeye çalıştı. Yanlarına birer tane tuğ takılmış beyaz kavuklu, orta yaşlı adam Zağanos Paşa olmalıydı. Paşanın hemen arkasında ve önünde onlarca ulakları ve ellerinde keskin satırlarıyla şatırları vardı. Kırmızı tepeli sarıklarıyla ve gök mavisi dolamalarıyla ilerliyorlardı.

Kavuğunda üç tuğ bulunan, diğerlerine oranla oldukça yaşlı, sakallı, atının üzerinde vakarla dikilen adamın Çandarlı Halil Paşa olduğunu anladığında kalp atışlarının hızlandığını fark etti. Paşa'nın açık kahverengi, bej kumaşla kaplı siyah benekli beyaz kürkü kaftanın kenarlarından görünüyor, kaftanın uzun etekleri doru atının örtüsünün üzerine doğru uzanıyordu Paşa ile göz göze gelmekten özellikle kaçındı.

Sultanın av köpekleriyle ilerleyen otuz kadar yeniçerinin kılıç taşımadıklarını fark ettiğinde onların zağarcılar olduğunu anladı. Seyircilerden bir tanesi taşkınlıkla alaya doğru yeniçerilerin arasından ayağını uzatınca köpek hırlayarak hemen adamın ayağını kaptı. Arkadaşları tarafından geri çekilen adam ayağında çarığının artık olmadığını ama ayağının

yerinde olduğunu görünce sevinmişti. Etraftakiler gülmek ten kendilerini alamadılar. Aslında köpeğin tasmasını elinde bulunduran zağarcı, adamın çoktan zararsız, aşırı ilgili bir seyirci olduğunu anlamıştı. Bu kadar ikazın yeterli olduğuna düşünerek köpeği kendine doğru çekivermişti. Aksı taktirde bu köpekler dağlarda ayılarla bile boğazlaşacak şekilde yetiştirilirdi.

Genç adam ise köpekleri tamamen aklından çıkarmıştı; dikkat etmesi gereken bir başka unsuru daha kafasına not etti. Ancak hemen arkadan ilerleyen altın işlemeli börkleriyle altı yeniçerinin her birinin elinde kırmızı bir tuğ tuttuğunu, arkalarında ise sultanın peyklerinin bulunduğunu gördüğünde köpeklerin endişelenmesi gereken son şey olduğunu düşündü.

Altın renkli madeni serpuşlarının kaşıklıklarına yerleştirilmiş siyah beyaz tüylü sorguçları, renk renk desenli elbiseleri. gösterişli gömlekleri ve en önemlisi de bellerinde taşıdıkları hançerleriyle peykler padişahın hemen önünde solaklarla beraber yürürlerdi, Peykbaşı ve Solakbaşının atlarının hemen ardından da yine yayan ilerleyen, oklarını sol kollarından geçirip omuzlarına takmış, tirkeşleri sağ taraflarında. altın kuşaklı, süpürge sorguçlu otuz kadar solak ikişer ikişer ilerliyordu. Sol kollarıyla ters istikametlere ok atmak için yetiştirildiklerinden bu adı almışlardı.

Sonunda atının üzerinde onu gördü. İnce uzun yüzü, hafif sakalı, kartal burnu ve keskin bakışlı gözlerinden hemen tanımıştı sultanı.

"Padişah bu muymuş?" diye söylendi yanındakilerden biri.

"Ama bu olamaz, kafasında ulema sarığı var, bir başkası ol-ması lazım."

"Belki de biz kaçırdık, önde giden mücevveze kavuklulardan biriydi herhalde."

"Ya da daha arkalardan geliyor..."

Fakat genç adam, yanlışlık olmadığını biliyordu. Sultan

İlme olan aşkından ve alimlere olan saygısından uleme kavuğunu özellikle tercih eder,genelde padişahların taktıkları daha yüksek, daha gösterişli kavukları beğenmezdi

Sultan etrafında şeyhinin, diğer vezirlerin ve çok sayıda muhtemelen türünün en yetenekli yeniçerilerinin bulunduğunu gördü.

Akıntıya tersine kürek çekmektense, arkadan yanaşmak daha mantıklı olacaktı.

"Padişahım sen çok yaşa!" bağrışmaları hat safhadaydı, kalabalık tam bir galeyana gelmişti. Üstelikbütün yeniçerilerin ve peyklerin dikkati de bunlara kayıyordu.

Genç adam, kalabalığın içerisinde zorlukla ite kaka, alayın biraz daha arkasına doğru ilerledi, uygun bir nokta bulduğunda etten bir duvar ören yeniçerilerden bir tanesinin arkasında durdu, zamanın geldiğine karar verdi.

“Bismillah" diyerek sağ avucunu iyice sıkıp yumruk haline getirdi önce. Sonra yumruğunu omzuna getirerek sağ dirseğinin sivri bir şekilde ileri çıkmasını sağladı. Yalnızca bir saniyede bir bıçak ve balyozun birleşimden daha etkili hale getirdiği dirseğini önündeki yeniçerinin tam omuriliğine hızla indirdi; yeniçeri o anda kendisine sorulsa ensesine koca bir kaya düştüğüne yemin edebilirdi.

Genç adam, etten duvarda bir gedik açıldığında hemen ileri doğru atlayarak alayın ortasına daldı, Arkadaşlarının yere yığıldığını fark ettiklerinde harekete geçen diğer iki yeniçeri önlerindeki kalabalıkta çoktan kaybolmuş adamı aramaya başladılar Gürültüden seslerini önlerdeki arkadaşlarına iletmekte güçlük çekiyorlardı.

Genç adam ise alaydan yükselen altı tuğa bakarak istikametini korumaya çalışıyor, bir taraftan da artık kendisi için birer ölüm makinesi haline gelmiş etrafındaki peyklere, yeniçerilere ve zağarcılara dikkat etmeye çalışıyordu. Yeniçerilerden biri, adamı gördüğünde bir tersliğin olduğunu hemen anladı ve elini kılıcına götürdü, ama adam öndeki bir başka yeniçeriyi omuzlarından tutarak çevirdi ve kılıç darbesine

karşı kalkan olarak kullandı. Kılıç, öndekinin omzuna isabet etti.

Artık tam bir savaş haline geçen gruptaki bütün yeniçeriler kılıçlarını çekmiş, etraflarına bakınmaya başlamışlardı Adam ortalarda görünmüyordu.

Ortanın az ilerisinde, atının üstündeki bir çavuş sinsice hareket eden adamı fark edip mızrağını onun sırtını hedef alarak fırlattı. Genç adam, o gürültüde dahi, arkasından hızla ona yanaşmakta olan mızrağın ıslığını fark ettiğinde, hemen yanındaki attan sallanan altın sarısı kalkanı eline geçirip sırtını döndü Mızrak kalkana çarptığında derin bir iz bıraktı.

Genç adam kırmızı tepeli ulema kavuğunu gördüğünde hedefine ulaştığını anladı. Adımlarını hızlandırdı. O'nun si yah Arap atına iyice yanaştı ve sultana sağ kolunu uzattı.

O sırada tam kalbinin ortasında bir acı hissetti, ve daha ne olduğunu anlamadan, ileriye doğru uzattığı sağ avcuna ve alnına üç ayn okun saplandığını gördü. Az ilerdeki bir solak, sezgilerinin ve teyakkuzunun da ona verdiği bir güç ile arkasına dönmüş, adamın sultana doğru kolunu uzattığını fark ettiğinde ise sadece iki saniyede üç oku arka arkaya sallamıştı. Birincisini adamın kalbine, İkincisini sultana uzattığı eline ve üçüncüsünü tam alnına.

Bir solak nişan aldığı zaman ışını hiçbir zaman şansa bırakmaz, diye geçirdi içinden genç adam.

Sultan Mehmet ok darbeleriyle yere yığılan adamı gördüğünde atını durdurdu. Onunla birlikte bütün alay da durdu. Halil Paşa çoktan padişahının yanına kadar gelmiş, yeniçerilere yerde yatan adamı kaldırmaktı emrini vermişti.

Mehmet atından indi ve gelen yeniçerilere elini kaldırarak durmalarını işaret etti. Adamın yüzüne bir kere daha baktı. "Burhan," diye geçirdi içinden. Yıllarca beraber yetiştiği en yakın adamını, çocukluk arkadaşını. Doğu Roma'nın kalbine ajan olarak bizzat kendi görevlendirmişti.

Yere eğildi, genç adamın kana bulanmış sağ avcundan bir kâğıt parçasının sarktığım gördü. Adamın avcunu açtı, notu

aldı ve dikkatle okudu. Rik'a ile yazılmış, yani Osmanlıca el yazısı İle kaleme alınmış notu okurken etrafındaki yeniçeriler, solaklar, vezirler ve Çandarlı şaşkın, meraklı ve endişeliydi.

Notu okuduğunda Mehmet, Manisa'da daha şehzadeyken tanıdığı, Konstantinopol'de kimliğini hiç açığa çıkarmadan bukalemun gibi gezebilen, en iyi ajanlarından, eski yeniçerilerinden Solak Burhan'ın boşuna ölmediğini anladı. Atına binip notu cebine koyduğunda, herkese yerine dönmesini emretti.

Solak Burhan'ın getirdiği haber yalnızca ve yalnızca sultan içindi.

33

Chicago Sanat Enstitüsü'nün kütüphanesinde saatlerce uğraşan Beyazıt nihayet Alberti Balhi'nin notlarını sıraya koyabilmişti. Seyahatnamede hiçbir tarih olmaması işini epey zorlaştırmıştı. Dosyasındaki kendi notlarından olayları kontrol ederek sayfaları sıralamaya çalışmıştı. Bazı sayfaların doğru yerde olduğundan emin değildi, arada kopukluklar vardı, ama şimdi notlar en azından kronolojik bir sıra izliyordu.

Notları en başından okumaya başladı:

Deniz yolculuğu çok fırtınalı geçti. Venedik'ten çıkalı bir gün olmuştu ki. Dalmaçya kıyılarında hava kurşuni bir renk aldı, deniz simsiyah oldu. Adriyatik boyunca hep dalgalarla boğuştuk. Bu gemiye Venedikli bir deniz kaptanı komuta etmese ve mürettebat da Venedikli denizciler olmasa, kesinlikle suyun dibini boylamıştık.

Kaptanın yanına gidip endişelenmeli miyiz diye sorduğumda yüzüme bakıp güldü. "Ben düz karada yürümektense, böyle havalarda dümenin başında olmayı yeğlerim." dedi, Pek çok İtalyan'ın bu şekilde düşündüğünü unutmuş olmalıyım. Evet, bir gemi belki limanda daha güvenli, ama gemiler limanlarda durmak için değil, denizler için yapılmıştır.

Bunu yazmak, yapmaktan daha kolay; bir ara o kargaşada güvertedeki bir kişinin elini yelkenlerin halatına kaptırdığı

na hızla açılan yelkenin gücüyle adamın bileğinden itibaren elinin koptuğuna şahit oldum. Fırtınadan ziyade adamın çığlığı diğer denizcileri ve beni ürküttü. Zavallı adam, kolu öylece sarıldıktan sonra aşağıdaki bir odaya, hayvanların taşındığı kısma yatırılıverdi. Kaptan, tam bir tüccar kafasına sahip:"Faydası olmayanın zararı dokunur," diyor, başka bir şey demiyordu.

Artık bu deniz yolculuklarından eskisi kadar zevk almadığını iyice anlıyorum. Sanki hayatını bu gemilerin üstünde geçiren ben değilmişim gibi kendimi yabancı hissediyorum. Bir ara beni deniz tuttuğunu. midemin bulandığını bile söyleyebilim Aslında kamaram diplomatlar için ayrılan özel odalardan biri olduğu için rahattım. Solan yüzümün rengini kimseye göstermemek için bir süre odamdan hiç çıkmadım.

Ama odamda da rahat değildim Gemi aşağı yukarı salla nırken kızgın bir atın üstündeki binici gibi hissediyordum kendimi Bir ara çantamdaki katlanmış portolan atlası çıkarıp odamdaki küçücük masaya koydum ve nerede olduğumuzu, en yakın limana ne kadar kaldığını bulmaya çalıştım. Ama bize yakın limanlardan ziyade gözüm hep haritadaki hilallere takılıyordu.

Küçük Asya'nın batısında ve Ege'nin sahillerinde bazen kırmızı bazen de yeşil üstüne beyaz bu hilaller şimdi benim ülkelerine gitmekte olduğum Türklerin en belirgin işareti. önceki yüzyılın portolanlarına göre hilallerde belirgin bir genişleme var. Venedikli ve Cenevizli devlet adamlarını Türklere kızgınlıkları için suçlamamak gerekir, eğer bu hızda giderse Türkler Doğu Avrupa, Küçük Asya'nın tamamı, Orta Doğu ve hatta Kuzey Afrika'ya kadar bile yayılabilirler.

Neyse ki, deniz yolculuğumuz Macar limanına yanaşmamızla son buldu Yolun bundan sonraki kısmını karadan tamamlayacaktık. Bu, daha uzun zaman alacaktı ama bu hava şartlarında en güvenilir olanı da buydu. Hem böylelikle yol boyunca diğer prensliklerdeki elçilerle de birleşerek büyük bir kafile halinde Edirne'ye varacaktık Deniz yolculuğunun bitmesine sevinmiştik, fakat sıkıntılarımız sanki daha yeni

başlıyor gibiydi. Macar, Sırp ve Eflak Prenslikleri boyunca gir diğimiz her sınırda rüşvet vermek zorunda kıldık. Kimileri verdiğimiz paranın geçersiz olduğunu söyleyerek yanımızdaki eşyalara göz dikiyordu. Sırp haydutlardan korktuğumuz için hiç duraklamadan yolumuza devam etmeye çalışıyorduk ama kimi yerlerde zaten incecik bir patikadan ibaret yollar iyice kayboluyor, dağların ve ormanların ortasında karanlıkta nereye gittiğini bilemeyen biri gibi içgüdüsel olarak ilerliyorduk.

Kutsal Roma İmparatorluğu'nu kutsal yapan şey yollarının yaygınlığı ve güvenilirliğiydi. Sezar'ın atının altın nallan altına serpilen güllerin yerini şimdi dikenler ve bataklıklar almış Türkler üzerine sürekli sefere çıkan Haçlı orduları da olmasa bu yolların hepten silineceğini söylüyorlar.

Ne var ki, Sırp, Eflak ve Bulgar sınırında bulunan Vîdin'e girdiğimizde biraz rahatladık. Buradan itibaren Türklerin hakimiyetine giriyoruz ve hem yolların durumunda hem de etraftaki binalarda belirgin bir iyileşme var. Tozlu, çamurlu, belli belirsiz patikaların yerini taşlarla kaplı yollar almaya başlıyor.

Akşama doğru Sofya'ya vardık ve Türklerin "kervansaray" dedikleri koca bir handa konaklamaya karar verdik, işte şimdi notlarımı gece vakti, bu kervansarayda yazıyorum. Kervansaray, çerçeve halindeki büyük bir dikdörtgen şeklinde inşa edilmiş, ortasında atların bağlanması ve doyurulması için geniş bir açıklık var. Etrafında da odalar, mutfak ve kalanların hep beraber yemek yedikleri büyük bir salon var. Duvarlarda güvercinlerin gelip kalması için bir yuva bile gördüm. Hıristiyan, Yahudi, fakir, kimse geri çevrilmiyor. Burada üç gün boyunca dileyen herkese karşılıksız yemek ve oda verildiğini duyunca hayretler içinde kaldım. "Faydası yoksa, zararı vardır," diyen kaptanımız aklıma geldi.

"Kervansaray," "kervan" yani kafile, yolculuk eden grup anlamındaki bir kelime ile "saray" yani sultanların yaşadığı ev anlamındaki iki kelimeden oluşuyor. Burası elbette bir saray değil, ama günlerdir yolculuk etmiş kişiler, at üstünde

sabahtan akşama sallananlar, tekerlekli arabaların tıkırtılarıyla kafası şişenler için bir etki yarattığı doğru

Verdikleri yemek doyurucu ve güzeldi. Ben, bir tek önüme koyulan koca bir petek balı tanıyabildim. Rengi kırmızıya çalan pirince "bulgur pilavı" diyorlar, onun yanında “tarhana’ denen sıcacık bir çorba vardı. İlk önce çorbayı içirdiler, sonra da bulguru yedik, ben hepsinden çok sıcacık ekmeği sevdim. Koca somunun etrafı kahverengi ve katıydı, içiyse buğday renginde ve yumuşacıktı. Böldükçe ekmeğin içinden sıcacık dumanlar tütüyordu. Bala bunu bandırıp yemesi pek zevkli oldu. Az kalsın unutuyordum, bir de ekşi süt içiyorlar, buna “ayran" diyorlar. Susuzluklarını ve yorgunluklarını gidermeye birebirmiş. Ben bunu hiç beğenmedim, topraktan yapılma testilerde getirilen buz gibi kaynak suları daha güzeldi.

Yemekten sonra da aynı öncesinde olduğu gibi herkes ellerini yıkıyor. İnsanların elleri, parmakları ve tırnaklarının araları sıradışı şekilde temiz. Bunun nedeni bu el yıkamaları olsa gerek. İnce, uzun bir *ağzı* bulunan, “ibrik" dedikleri büyükçe kaplardan biri suyu döküyor, diğeri onun altına elini uzatarak yıkıyor. Mis kokulu küçük bir sabunla ellerini yıkarken iyice ovuşturuyorlar. Bizdeki gibi bir kabın içine suyu doldurup onun içine elleri daldırıp çıkarmayı neden düşünemediklerini bilmiyorum Belki de kervansaraylardaki adet böyledir.

Yemek yerken Johannes Gutenberg adında bir Almanla tanıştım. Enteresan biri bu adam; Müslüman bir tüccarla sürekli pazarlık yapıyordu. Sonradan, kıyafetimden benim Hıristiyan olduğumu anlayınca yanıma geldi. O da benim gibi Latinceyi çok iyi biliyordu, birbirimizi anlayabiliyorduk Müslüman Arap’la niye pazarlık yaptığını sordum. ‘Şimdiyedek hiç kimsenin ihtiyacı olmadığı kadar kâğıdaihtiyacım var," dedi Sonra uzun uzun anlattı durdu, hayvan derilerinden yapılan parşömenler ve papiruslar çok pahalıymış, kağıdı hızlı ve ucuza üretme işini de en iyi Müslümanlar bilirlermiş.

Bu kadar kâğıdı ne yapacağını sordum. Büyük bir sır, dedi, ve ekledi, "Ama kâğıt yoksa hiçbir işe yaramaz ' Bu yüzden

diyar diyar gezip tüccarlarla pazarlık yapıyormuş. 'Bu İspanyol" dedi, “biraz daha zorlarsam bana en iyi selülozu nasıl elde edip en iyi kalite kâğıdı nasıl yapabileceğimi anlatacak sanırım." diye kıs kıs güldü. “Sonra da yüzlerce, binlerce incil!" En son yaşadığı skandaldan sonra adamın bu kadar İncil basmaya çalışmasına hak verdim. Metal plakaları parlatıp ayna haline getirmiş ve bunları ölmüş evliyaların mezarlarına tutunca onların ruhlarını ele geçirebiliyor diye yüzlerce kişiye satmış. Kısa süre sonra hacılar şüphelenmeye başlayınca da ortalıktan kaybolmuş.

Şimdi bana verilen odada yatmaya hazırlanırken Kristina'yı düşünüyorum. Onun ruhunun benimle olması için Güterberg’in oymalarına da ihtiyacım yok Bu akşam saatleri bizim sevişme anlarımızdan biriydi. Venedik'teki güzel evimizde sevişmedik bir nokta bırakmamıştık Onun kokusunu, bir kuğu gibi incecik boynunu ne kadar da özlüyorum. Artık her şey geçmişte kaldı. Her şey acı bir anı oldu.

Doğu'ya doğru yol aldıkça sanki benim geçmişim de güneşle birlikte batıyor. Bugün Sofya'da, Müslümanların başladığı bu nokta ile kendi dünyamı gende bırakışım bana kendini iyiden iyiye hissettirdi. Geride bıraktıklarım sadece Venedik, Adriyatik, ve Katolikler değil, benim bütün bir hayatımmış gibi geliyor. Bugün kervansarayda sivri uçlu şapkamı, etrafımdakilere göre dar ceket ve pantolonumu, boynumdaki fırfırlı gömleğimi ve fularımı görenler bana uzun uzun baktıkça bu topraklara yabancılığımı bana iyice hissettirdiler. Ama yaşadıklarımı düşündükçe artık kendi çevreme de yabancı olduğuma dair inancım artıyor.

Artık daha iyi anlıyorum, aidiyet toprakta değil, insanın içinde, Değişen; topraklar. renkler ve binalar değil, insanın kendisi. İtalya'nın pek çok limanında sarıklı Türk tüccarlarını görüp onlara şaşkın şaşkın bakardım. Yarın Edirne'ye vardığımızda bu kez bakılan ben olacağım. Yaşadıklarımın hüznünü yarına dair heyecanım ve merakım bastırıyor. Bernardo'nun anlattığı gibiyse Mehmet herkesin inanmak istediğinin aksine bir çocuktan çok daha fazlası olmalı.

34

Venedikli Alberti Balbi Edirne'ye yaklaştığına tam sevinirken tıkır tıkır ilerleyen at arabası durdurulduğunda endişelendi.

Günlerce süren yolculuğunun ardından meşhur Sırp ve Hırvat bozguncuları tarafından soyulmak. Edirne'ye yarım günlük yolu kalmışken hayal ettiği son şeydi. Diğer taraftan dinlediği hikâyeler aklına geldiğinde, soyulmanın başına gelebilecek en iyi şey olduğunu da düşündü. Eflak voyvodası Kont Vlad Drakul'un ve adamlarının Doğu Avrupa'daki vahşet dolu hikâyeleribütün dünyada korkulu kabuslar olarak naklediliyordu.

Başındaki sivri uçlu kadife şapkası, boynundaki fuları, fırfırlı beyaz gömleği, lacivert ceketi ve dizinin altına kadar inen dar pantolonuyla bu ıssız topraklarda dışarı çıktığında soyguncuların bir numaralı hedefi olabileceğini düşündü.

Arabasından dışarı doğru neler olup bittiğini anlamak için kafasını uzattığında hayatında ilk defa gördüğü garip kıyafetler içinde iki atlının heyetin rehberiyle konuştuklarını fark etti. Askerlerin atlarının koşum takımları sadece krallarda gördüğü güzellikteydi. Bellerindeki kırmızı kuşaklarda hem kılıçların sallandığını hem de işlemeli başlıklarının göründüğü küçük bıçakların içlerine sokulu olduğunu da yılların verdiği elçilik dikkatiyle not etti.

Heyetin rehberi adamlarla konuştuktan sonra arka ar kaya çifter çifter koşulmuş atların ardındaki oturaktan ine rek Alberti Balbi'nin yanına geldi ve, "Efendim, bunlar ye nıçeriler," dedi "Bize Edirne'ye kadar eşlik edeceklermiş Osmanoğulları'na gelen bütün elçilere böyle yapılır."

Yeniçeri İskender ve Hasan arabadan boynunu uzanan Alberti'ye vakarla baktılar.

Alberti'nin karşısındaki Fransız elçi, yanındaki Milan Dükü Benedict Fourleno ile sohbete devam etti "İnsan inan makta gerçekten güçlük çekiyor, bu yeniçeriler bizim sürekli duyduğumuz yeniçeriler mi diye? Çok garip görünüyorlar İki kişi göndermişler sadece. Kont Drakul'un adamları onar yirmişer dolaşıyorlarmış, iki yeniçeri ne yapabilir ki?*

Milan Dükü gülümseyerek cevap verdi:

"Siz yeniçerileri fazla hafife alıyorsunuz. Ben bu adamların neler yapabildiğini kendi gözlerimle kaç sefer gördüm Kont Drakul'un barbarları, küçüklüklerinden beri bir ölüm makinesi olarak yetiştirilen yeniçerilerin karşısında hiçbir şey yapamazlar. Bizim konvoyumuzu görseler bile, yeniçerilerin o garip şapkalarını fark ettiklerinde hemen toz olurlar. Bu topraklarda Sırplar ve Hırvatlar. Sultan'ın yeniçerileriyle şaka olmayacağını anlayalı yüz yıl oldu."

"Ama yeniçerilerin güçlü bir sultanın huzurunda ancak dize geldikleri söyleniyor. Bu çocuk denebilecek yaştaki imparatorlarına nasıl bakacaklar dersin, Benedict?"

"Haklısın. Sultan Murat'ın çok ağır bir konumu vardı. Sözü geçiyordu. Atının varlığında dahi yeniçerilerin titrediği söylenir. Diğer taraftan, Türklerde saltanat çok önemli, Osmanoğulları'nın iktidarı bir buçuk asırdır kesintisiz devam ediyor. Sultan sorgulanamaz bir güç."

"Peki, Sultan Murat oğluna iktidarı yıllar önce verdiğinde yeniçerilerin isyan ettiklerini, eski padişahlarını başlarında görmek istediklerini duydum. Buna ne diyeceksin?"

"Öyle oldu ama padişah o zaman sağdı. Şimdi Mehmet'ten başka bir seçenek yok."

"Başka kardeşi yok muymuş?"

İki kardeşi varmış, biri çok erken ölmüş. Alaaddin adındaki büyük oğlunu Sultan Murat çok severmiş, hep onun padişah olmasını istermiş. Ama çocuk aniden bir gece ölmüş. Bazıları suikast olduğunu da söylüyor. Alaaddin'in ölümüyle Murat yıkılmış Sonra da o zamana kadar ihmal ettiği şehzadenin eğitimi için topraklarının en iyi hocalarını göndermiş." 'Sanki gizli bir güç Mehmet'i tahta oturtmak için uğraşmış durmuş değil mi'? Roma'nın elindeki Sultan Orhan?" 'O Sultan Murat'ın kardeşi. On yıllardır Roma onu bir piyon olarak kullanıyor. Murat ne zaman tahttan uzaklaşsa Orhan'ın varlığını hatırlatıyordu Osmanoğulları Murat'ın döneminde onun için yılda binlerce duka altın veriyordu," Duydukları gürültü üzerine Benedict dışarı baktı.

"Köylüler yeniçerileri selamlıyorlar. Türk'lerin topraklarına girdik anlaşılan."

Alberti karnını sıvazladıktan sonra, "Karnım da epeyi acıktı" dedi.

"İşte bu çok güzel, Alberti. Türk'lerin yemekleri bir harika! Elleri çok güzel pişiriyorlar. Bir de sütü bozarak yaptıkları yoğurt denen bir şey var. Onu buz gibi suyla karıştırıyorlar."

"Ayran! Ben onu yoldaki kervansarayda içtim. Pek beğenmedim."

"Aman Türklere böyle söyleme, bozulurlar. Hele yarın protokolde çok dikkatli ol. Protokol Osmanoğulları'nda çok Önemli. Hele sultanın huzuruna tek başına çıkmak tam bir işkence Hikâyesi Murat'ın aynı ismi taşıyan dedesine kadar uzanıyor. Kosova da padişah Haçlı ordusunu yenilgiye uğratınca, yanılmıyorsam Miloş adındaki bir Sırp savaş alanında sultanın çadırına girip bir dilekte bulunacağını söyler Çadıra girer girmez de çizmesindeki bıçağını padişahın tam ciğerine saplayarak oracıkta onu öldürür. O gün bugündür kolay kolay hiç kimse padişahla görüşemiyor. Sultanın huzuruna çıkmak da epeyi işkenceli oluyor. Ama yarın genel kabul olduğu söyleniyor, o biraz daha rahat."

Heyet, önde. ortada ve arkada yürüyen yeniçerilerin eş liğinde öğle vakti Edirne'ye girdiğinde. Alberti Balbi, Milan Dükü ve arkalardaki arabadaki diğer elçiler merakla dışarıya izlemeye koyuldular.

Hayatında ilk defa Osmanlı payitahtını gören Alberti şehrin kalabalığına şaşırdı. Gerçi Bernardo ona pek çok şey anlatmıştı ama o bu kadar renkli bir dünya beklememişti Uzun bir sokakta sağlı sollu tezgâhlar açılmış, büyük bir pazar kurulmuştu. Çiçek desenli menekşe rengi kaftanı, beyaz şalvarı, sarı çizmeleri ve beyaz yaşmağıyla pazarda alışveriş yapan bir Türk kadınına dikkatle baktı. Yanında başka bir kadın kısa yenli, kürk astarlı kısa bir brokar giysi, ahududu renkli bir kattan, beyaz entari, kırmızı şalvar giymiş, deri kemer takmıştı Kadının önündeki tezgâhta duran kıpkırmızı narlar, elçinin ağzını sulandırdı Narlara bakarken kafasını öyle uzatmıştı ki sarığının üstünde şeftali ve çilek dolu bu tepsi taşıyan bir köylü, yanında atıyla ilerleyen yeniçeri onu uyarmasa, neredeyse elçinin kafasına çarpacaktı.

Açık mavi mintanı, kırmızı şalvarı ve sarı çizmeleriyle beyaz kavuklu bir adamın elindeki sepette küçük küçük kaselerin içinde beyaz şeyler olduğunu görünce Alberti, Milan Dükü'ne bunların ne olduğunu sordu.

Dük. "Bilmiyorum ama öğrenebiliriz," diyerek sinsice gülümsedi. Rehbere arabayı durdurmaları için seslendikten sonra, otu adamın ne sattığını yeniçerilere sormalarını emretti.

Adama en yakın yeniçerinin gür sesiyle neye uğradığını şaşıran satıcı hemen bir kâseyi elçilere uzattı.

Alberti parça parça beyaz şeylerden oluşan şeyi parmaklarıyla ağzına götürüp tattığında hemen yüzünü buruşturarak tükürdü.

İskender ve Hasan, diğer elçiler ve satıcı güldü.

Dük, "Çökelek diyorlar buna, çiğ değil, böreğin içinde yenmeli," dedi. Kahkahadan katılıyordu.

"Börek de ne?!" diye kızgınlıkla sordu Alberti.

"Törendeki kabulde öğrenirsin," diye cevapladı yol arkadaşı gülmeye devam ederek.

Elçiler gidelim demelerine rağmen araba ilerlemeyince rehbere sorunun ne olduğunu sordular.

"Satıcıya çökeleğinin parasını vermeniz gerektiğini söylüyor,yeniçeri"

Alberti, kesesinden çıkardığı küçük bir altını satıcıya attı.

"Bir yeniçeri ile bir şövalye arasındaki fark bu olsa gerek," dedi "Köylüden istediklerini bedavaya alabilirler bizimkiler. Bunlar basit bir satıcıya bile para ödetiyorlar '' Belki de gerçek adalet bu, diye düşündü genç elçi.

Heyet pazarın içinden yoluna devam etti.

Tavus mavisi kaftanı, mürdüm eriği entarisiyle bir Ermeni, yeşil şeritleriyle bezeli, işlemeli kısa kaftanı, pembe eteğiyle bir Rum kızı, yeşil çizmeli, kırmızı şal sarılı başlığıyla bir Ya- hudi kadını ve kurşuni kaftanı, menekşe kalpağıyla bir başka Yahudi erkeği, Alberti'nin önündeki kalabalıktan gözüne takılanlardan sadece birkaçıydı. Tezgâhlarda pırıl pırıl ipekler, çiçek desenli basmalar, kahverengi, siyah, bordo renkte deriler ve çizmeler, kıvır kıvır bürümcükler, güneşin yansımasıyla altından işlenmiş gibi görünen çarşaflar elçinin daha şimdiden geri dönerken alması gerekenleri düşünmesine neden oldu.

Şehrin içinde araba yavaş yavaş ilerledikçe elçi gözlerini etrafındaki kalabalıktan, arkadaki binalara doğru çevirdi. Uzun sivri minareleriyle kesme taştan yapılmış camilerin aralarında yüksek kuleleriyle haçların bulunduğu kiliselerin ve yapılış tarzlarından sinagog olduğunu anladığı binaların bir arada bulunduğunu gördü. Binaların bazılarından gelen Allahuekber seslerini işittiğinde şaşkın bir ifadeyle düke baktı.

"Ezan," dedi dük. "Muhammetçilerin ibadete çağrıldıkları insan sesi.'

Kısa bir süre sonra heyet durduğunda, elçiler dışarı bakarak büyük bir caminin yanında durduklarını fark ettiler.

Alberti önce inmekti; tereddüt etti.

Arkadaşı ve adamları ise yılların verdiği alışkanlıkla hemen inerek altıgen çeşmenin yanına vardılar.

Alberti onların rahatlıklarından cesaret bularak indi ve renk renk çiçeklerle donatılmış caminin avlusundaki çeşmeye giderek yüzüne su çarptı Buz gibi soğuk su iyi gelmişti Sonra kana kana içti . Kalabalık maiyeti de atlarından inerek aynısını yaptılar. Akan suyun temizliği, taş kaplı yerlerin ve bahçenin çamursuz oluşu hoşuna gitmişti. Yeniçerilerin çizmelerini çıkararak ellerini yüzlerini yıkamalarını ilgiyle seyretti. Caminin ahşap oymalı büyük kapısının üstündeki yazıya baktı ama bir şey okuyamayacağını anladı. Çünkü Arapça karakterler garip bir şekilde yazılmıştı.

"Şah Melek."

Yanından geçip caminin içine giren yeniçeri böyle demişti ona.

“Sana caminin adını söyledi," diyerek tebessüm etti Dük "Okumaya çalıştığın duvarda yazıyor."

Yeniçeriler teker teker çizmelerini çıkarıp camiye girdiler ve içerdeki kalabalıkta hemen arka saflarda yerlerini aldılar

“Adamları gördün mü?" diye sordu Alberti merakla arkadaşına. “En arkada durdular. Koskoca yeniçeriler en arkada!”

“Fazla gürültü yapma," diyerek Alberti’yi uyardı dük "Muhammetçiler ibadet ederken etrafta görmek istedikleri son şey caminin kapısında bağıran bir Hıristiyan olsa gerek.”

Camiye gelen kalabalık, elçileri göz ucuyla süzdükten sonra içeri giriyordu.

Alberti caminin kapı aralığından içerdeki masmavi çini kaplı duvarlara hayranlıkla baktı. İçerdeki genişlik ferahlatıcıydı 'Yarın sabah sultanın karşısına çıkacağı anı düşündü. Padişahın karşısında bir hata yapmaktan endişeleniyordu. Yarın uzun bir gün olacaktı.

35

Edirne'ye bir iki saatlik yolumuz kala bizi Yeniçeriler karşıladı Daha önceden adlarım pek çok kez duyduğum bu askerlerle ilgili pek çok şey öğrendim. “Yeni"ve asker anlamındaki “çeri’nin birleşmesinden oluşan bir kelime. Bu askerlere yeni denmesinin sebebi, nispeten yeni kurulmaları, yani Türklerin tarihinde Osmanoğulları ile birlikte, Mehmet'in büyük-büyükbabası I.Murat tarafından vücuda getirilmiş; yoksa burada neredeyse iki asırlık bir geçmişten bahsediyoruz.

Bunlar sadece İtalyan devletlerinde değil, Batı Avrupa'nın tamamında da meşhurdurlar Yenilmezlikleriyle nam salmış olan bu kişilere hazırlıklı olduğumu düşünüyordum; onlar hakkında anlatılanlar o raddededir ki bunlardan hangisi masal, hangisi gerçek, insan kolay kolay ayırt edemez. Yine de onları ilk gördüğüm anda beni şaşırtmayı başardılar. Her şeyden önce görünüşlerini: o akıl almaz kıyafetleri nasıl tarif etmeli?

İlk dikkati çeken şey kafalarından sırtlarına kadar uzanan garip şapkaları, ki bunun pek çok adı olduğunu sonradan öğrendim. Genellikle “börk" denen bu garip şapka alından itibaren yukarıya doğru iki karış dimdik çıkıyor, daha sonra kırılırcasına arkaya yatıyor ve dümdüz aşağı doğru iniyor. Beyaz rengin hakim olduğu hu başlığın görüntüsünü okura

daha iyi verebilmek için belki de kendisi kadar garip öyküsü nü anlatmalıyım.

Bazıları bu askerlerin kökeninin İslam'ın bir yorumu olan Bektaşi tarikatından geldiğine inanıyor (Bektaşilik bizdeki Katolik-Ortodoks ayrımına benzetilebilir ama benim anla dığım kadarıyla aralarında bizdekiler kadar çok büyük farklar yok, sadece detaylarda yorum farkı var gibi görünüyor. Zaten Bektaşiler ve Bektaşi olmayanlar birbirleriyle yan yana yiyip içiyorlar, birbirleriyle çok iyi geçiniyorlar; bizde Katolikler ve Ortodokslar birbirlerini bir kaşık suda boğarlardı herhalde)

Tarikatın kurucusu Hacı Bektaşi Veli, I.Murat bu ordu-yu kurunca gelip onları selamlamak için askerlerin çavuşu-nun kafasını sıvazlamış Çavuş da hürmetinden Hacı Bektaşı Veli'nin önünde eğilince, berikinin bol cüppesinin kolu di-ğerinin kafasına geçmiş. O gün bugündür de işte kafalarında-ki bu uzun şapka, Bektaşi'nin cüppesinin koluna yoruluyor Sanki hepsinin başında Bektaşi'nin eli manen durmaya de-vam ediyor Ama kimileri bunun safsata olduğunu da söy-lüyor, çünkü yeniçerilerin sultana olan bağlılıkları bir başka lidere manevi de olsa yer vermeyecek kadar çılgınlık taşıyor 'Veli' denen kişileri ise bizdeki "aziz'lere benzetebiliriz: Bektaşi, efsaneleri dilden dile dolaşan onlarca veliden sade-ce birkaçı, bunlar hakkındaki hikâyelere yeni yeni detaylar katıp isteyen istediği gibi uyduruyor. Hacılık ise, nasıl ki Hı-ristiyanlar ve Yahudi'ler Kudüs'e gittiklerinde kutsal insanlar oluyorlar, Müslüman'lar da Mekke'yi ziyaret ettiklerinde bu sıfata hak kazanıyorlar.

Börklerin hemen alındaki kısımlarında bir cep var. Bura-ya tören zamanlarında gösterişli sorguçlar takıyorlar, normal zamanlarda da kaşıklarını koyuyorlar, ki Sırf bu yüzden bör-kün bu kısmına 'kaşıklık' da deniyor. Yeniçerilerin en ilginç özelliklerinden biri de burada saklı. Müslüman'lar yiyecek-leri kutsal kabul edip onlara 'nimet" diyorlar ve ne olursa olsun yiyip içtikleri şeyin Tanrı'dan geldiğine inanıyorlar İşte "nimet'i de kutsal kabul eden yeniçeriler, burada ana ye-

mekleri olan Çorbalarını kaşıkladıkları aleti baş tacı etmişler,
üstelik her bölüğün liderine yine aynı mantıkla "çorbacıba- şı' ve bu askerlik teşkilatına da küllen yemek pişirilen yer anlamında "ocak" diyorlar. Bir sultana inandıkları zaman ona delicesine sadık oluyorlar ama bu bazen biraz vakit alabiliyor, bazen de hiç olmuyor. Sevmedikleri sultana hizmet etmiyor, ayak diretiyorlarmış, işte o zaman da kışlalarının merkezinde yemek kaynatılan kazanın başında toplanıyor ve ortalığı dar-madağın ediyorlarmış. Buna da Türkler 'kazan devirmek' diyorlar, yani resmen isyan etmek, baş kaldırmak.

Hatta şimdiki sultan, Mehmet'e bundan yıllar önce babası daha sağken tahtı bıraktığında yeniçeriler ayaklanmış, şehri yangına vermişler ve illa da "Sultan Murat'ı isteriz!" diyerek kazan devirmişler. İş o kadar ileri gitmiş ki. Sultan Murat. Avrupa'dan hızla yaklaşan Haçlı tehlikesinin de etkisiyle tek-rar başa geçmiş

Ama şimdi, yeniçerilerin Mehmet'e olan bağlılıkları tam gibi görünüyor, ne de olsa "Sultan" onların yaşam gayesi.

Burada tanıştığım bir Macar elçi bana yeniçerilerin sa-dakatiyle ilgili komik bir hikaye anlattı. Elçinin hizmetine sultan tarafından jest olsun diye bir yeniçeri verilmiş ve elçi nereye giderse kendisine refakat etmesi, sürekli kapısında beklenmesi emrolunmuş Bir sabah Macar elçinin canı sıcak Türk somunu çekmiş ve kapısında bekleyen yeniçeriye fırına gidip sıcak bir ekmek alıp getirmesini söylemiş. Kendisine verilen emri ne olursa olsun uygulamaya ant içen yeniçeri şehrin bütün fırınlarının altını üstüne getirmiş ama vakit daha çok erken olduğundan hiçbir fırın açılmamış, henüz ekmek çıkmamışmış.

Yeniçeri de fırıncılardan birini uyandırmış, bizzat kendisi ocağı ateşe vermiş, hamuru yoğurmuş ve ondan çıktığı kadar on koca somun sıcacık ekmeği atının sırtında Macar elçinin kapısına getirmiş. Bir çuval dolusu sıcacık ekmeği elçiye su-nan yeniçeri kendisine sorulduğunda olan biteni anlatmış. Macar elçi yeniçeriye eğer gelip kendisine durumu izah et-

seydi sorun olmayacağını bildirmiş. Yeniçeri ise elçiye garip garip bakarak, "Anlamıyorsunuz," yanıtını vermiş,'isteğinize olumlu yanıt veremeseydim, bundan fırıncıları sorumlu tu tacaktım ve elinizdeki çuvalda şimdi somunlar değil, fırıncıların kelleri olacaktı," demiş.

Bu topraklara yabancı olanlar için hikâye biraz abartılı gelebilir. Ama buna ve etrafta pek çok örneği bulunan benzeri hikâyelere inanmak sanıldığı kadar zor değil. Birincisi, şehrin asayişi yeniçerilerden soruluyor. Doğru, bunların asli görevi sultanın hizmetinde olmaları ve onun elit askerleri olarak sa-vaşta imparatorluğa hizmet etmeleri. Ancak büyük bir kısmı da aynı şekilde payitahtın asayişine bakıyor ve yeniçeriler kılı kırk yardıran adalet anlayışları ve ödün vermez tutumlarıyla buradaki pek çok esnafın ve tüccarın korkulu rüyası. Yani dükkânı geç açtı diye pekâlâ bir yeniçeri bir fırıncıya çok katı bir ceza verebilir.

İkincisi, bizim sadece savaş makineleri olarak bildiğimiz bu kişiler savaş sanatlarının dışında daha pek çok alanda yetkinler. İlk gençliklerinden itibaren başlayan eğitimleri yıllarca sürüyor ve bu süre içerisinde odunculuktan dericiliğe, bahçıvanlıktan aşçılığa, terzilikten fırıncılığa kadar pek çok iş ile meşgul oluyorlar, bunların birinde de ustalıkları bulunması gerekiyor. Aynı şekilde Türklerin pek sevdiği kaligrafi (onlar "hat" sanatı diyorlar), ebru, minyatür, edebiyat gibi sanatın bir alanında da kendilerini en iyi şekilde yetiştirmeleri, hocalarından "icazet" denen diplomaları almaları gerekiyor.

Ama biz şimdilik elbiselere geri dönelim. “Dolama" yeniçerilerin savaşmadıkları zamanlarda giydikleri ana elbiseleri olarak görülebilir. Bütün vücudu sardığı için bu ad verilmiş olsa gerek. Belden yukarısı dar ve bu yüzden göğüs ve sırt kısmını sıkıca sarıyor. Boyundan itibaren bele kadar sık ve küçük düğmeleri var. Bunların pek çok rengini gördüm, ama genelde koyu mavi, gri-koyu mavi, kırmızı ya da bej oluyorlar. Diğer renklerin adını da bilmiyorum açıkçası. Yukarıdaki hikâyeyi anlatan Macar elçinin dediğine göre aslında bütün

bu renlerin bir anlamı varmış. Her isteyen istediğine göre bir renk giyemezmiş. örneğin ayaklarındaki o deriden yapılma güzelim çizmeleri sarı ise bu, kırmızı giyen birine göre rutbece üstünlük bildiriyormuş.

Osmanoğullarının benim en çok dikkatimi çeken Özelliklerinden biri düzene gösterilen bu hassasiyet. Saraydaki ve ordudaki her bir kişinin ne iş yapacağı, ne ile sorumlu oldu-ğu diğerlerine göre pozisyonu inceden inceye belirlenmiş. Bizdeki düzensiz ve başıbozuk, oradan buradan yağma ve kazanç için gelen askerler düşünüldüğünde, Türklerin başarılarının sırrını çözmek için müneccim olmaya gerek kalmadığı ortada.

Dolamaların belden aşağı olan etekli kısımları hemen bollaşıyor Bu kısımda düğme de olmadığından eteğin ön kısmı açık, bazı yeniçerilerin yürümeyi kolaylaştırmak için eteğin uçlarını bellerindeki kuşaklara soktuğunu da gördüm.

Bacaklarından dizlerine kadar bol ve genelde kırmızı renkle olan diz çakşırı dedikleri şeyler giyiyorlar. Bu çakşırları dizin altından itibaren de Çuha, keçe ya da abadan yapılma "dolak'lar izleyerek çizmelerinin içine kadar giriyor. Demin de bahsettiğim gibi, bu çizmeler sarı ya da kırmızı, mevsime göre bileğe kadar ya da baldırları kaplayacak şekilde oluyor. Ellerinde tuttukları fildişi asaları, bellerinden işlemeli kabzaları görünen, sol taraflarından sallanan kılıçları, kimisinin omzundaki yay kılıfı olan "tirkeş'leri, zaten boyu bosu ve kıyafetiyle asil bir görünümü olan bu askerlere iyice azametli bir hava veriyor.

Bizim şövalyelerimizin bu yeniçeriler karşısında neden zorlandıklarını şimdi çok iyi anlıyorum.

36

“Acele edin! Uyuşukluk etmeyin’" diyerek bağıdı Kurtçu Doğan.

Elinde püsküllü sopasıyla sarayın avlusunda dolanıyor, bir o tarafa bir bu tarafa koşturan içoğlanlarına ardı ardına emirler yağdırıyordu. Haddinden biraz fazlaca şişmiş göbeği, pahalı kaftanının arasından ileriye doğru çıkıyordu. Bugün yüzü, her zamankinden daha sevimsizdi.

“Tahtı iki karış daha kenara çek[1]" diyerek ensesine şaplattı önündeki içoğlanının. Ensesine yediği tokat öyle ağırdı ki içoğlanı kafasındaki sivri külahını yere düşürdü.

Saray avlusu yarınki elçi kabul törenine hazır ediliyordu. Yüzlerce saray görevlisi avluya yayılmış, ortalığı didik didik ediyor, hangi ülkenin temsilcisinin nerede duracağını belirliyorlardı.

Bütün bu koşuşturmadan uzakta, avlunun kenarındaki iki yeniçeri dimdik ayakta durarak etrafı izliyorlardı.

“Yine zavallıların canına okuyor ağa," dedi İskender.

“Yeni sultanın tahta geçmesiyle birlikte bir haller oldu buna,' diyerek karşılık verdi Hasan. “Sanki üstündeki koca bir otorite kalkmış da rahatlamış gibi. Olmadık emirler veriyor yeniçerilere."

"Halbuki ocaktaki ilk yıllarımızı hatırlıyorum. Ne kadar da adil biriydi."

'Makamın insanları bozduğuna hiç şüphe yok, sevgili dostum İnsanların enselerine attığı tokatları kendisinin de bir zamanlar yediğini unutuyor gibi'

'Sence sultanı küçümsüyor mu dersin?"

“Bana öyle geliyor. Halil Paşa ile de arasından su sızmıyor Sanki paşayı daha çok sayıyor. Her dediğini yaptırabileceğine inanır gibi bir havası var.’

“Benim merak ettiğim soru da bu, Hasan. Kafam gittikçe daha da karışıyor. Biz sultana hizmet ediyoruz; onu temsil eden de yeniçeri ağası. Peki ya ağa sultana bayrak açarsa? Biz hangisine itaat edeceğiz?"

Bu sırada Kurtçu Doğan elindeki sopayı başka bir oğlanın daha suratına geçirmişti.

Hasan, İskender'in yüzüne baktı.

"Bana cevabını bilmediğim şeyler soruyorsun, kardeşim. Neler olacağını hep birlikle bekleyip göreceğiz.”

"Belki de sultanın bir bildiği vardır," dedi İskender.

"Ben aslında sultanın ağayı pek tutmadığını duydum ama durduk yerde ağayı değiştirirse sıkıntı çıkar diye düşünüyor olmalı."

Hasan, avlunun geniş kapısından iki yeniçerinin kolları arasında bir üçüncüsünün ağzı gözü kanlar içersinde ağanın önüne çıkartıldığını görünce, "İşte şimdi yandı!” dedi.

‘Kim bu?" diyerek merakla sordu İskender.

"Elli altıncı ortadan bir oğlan. Geçen hafta ocaktan kaçtığını duymuştum. Bir sevgilisi varmış yakındaki köylerden birinde, gizli gizli kaçıp onunla görüşüyormuş. Ağa'dan izin istemiş ocaktan ayrılmak için. Kurtçu Doğan bu, hiç izin verir mi Oğlan da çekmiş gitmiş bir gece. Birkaç gündür arıyorlardı."

İskender, yüreğine bir kor düşmüş gibi oldu. Börkünün altından alnına doğru soğuk terler akmaya başladı.

"Ne yapacaklar şimdi bu oğlana?"

"Orası ağanın bileceği iş. Döve döve öldürür mü, zindana mı attırır, Allah bilir,"

Kendilerinden elli metre kadar uzaklıkla olup bitenleri iz lemeye başladılar.

Cüsseli iki yeniçeri onu bırakıverince oğlan yere, Kurtçu Doğan'nın ayakları dibine yığıldı.

'Ayağa kalk it!" diye bağırdı ağa.

Yeniçeri kendisine denileni yapmaya çalıştı Zorlukla doğruldu. Saçı başı ve üstü çamur ve toprak, yüzü kanlar içindeydi. Sol kaşı patlamıştı Belli ki peşindekiler oğlanı fena benzetmişti.

Oğlanın suratına tiksintiyle bakan ağa, "Şu haline bak' dedi "Bir yeniçeri misin, eşkıya mı belli değil!"

Yeniçeri hiç sesini çıkarmadan başını öne eğdi. Zaten bir şey söyleyecek hali de yoktu; dermanı kalmamıştı.

"Senin gibilerin hakkından ne gelir biliyor musun?" diye sordu ağa. "İki yüz sopalık bir falaka!"

Hasan, "Bu, çocuğu öldürür!" diye fısıldadı İskender'e. Elli ya da yüz sopa bile dayanılmaz bir acı verirken bu haldeki bir insana iki yüz sopa vurdurmak ölüm fermanını imzalamaktan farksızdı. Bunu ocaktaki herkes bilirdi.

Kurtçu Doğan, "Bu, ayaklarını uzun bir süre, bir yere kaçamayacak hale getirir!" diye devanı etti.

İskender daha fazla dayanamadı. Hasan'ın, "Ne yapıyorsun! Buraya gel!" demesine fırsat vermeden o çoktan ileri atılıp ağanın karşısına geçmişti.

"Ağam, bana düşmez, müsaadeniz olmadan konuşuyorum ama bu oğlan yiyeceği dayağı yemiş, bu seferlik affedin. Hem artık akıllanmışa benziyor," dedi.

İskender'in çıkışına etraftaki içoğlanları ve yeniçeriler şaşmış kalmıştı. Herkes yaptığı işi bırakmış, ağanın vereceği tepkiyi merakla bekliyordu.

Kurtçu Doğan İskender'i çok iyi bilirdi, ocağın en iyi askerlerindendi, ok atmada ve kılıç kullanmada ustaydı, kendisine deneni hemen yerine getirirdi. Fakat askerin bu asi çıkışını hiç beğenmedi. Suratına elinin tersiyle bir tokat indirip oğlanı orada yere yıkmak aklından geçti, ama ortasında

ve ocakta fazlasıyla sevilen bu çocuğa böylesine ağır bir tepki kendisini sevimsiz hale getirir, sözünün gücünü zayıflatırdı, daha az sert bir şekilde karşılık vermeye karar verdi.

“Tamam o zaman." dedi. "Onun yiyeceği iki yüz sopayı sen yersin olur biter!"

İskender sessizce başını önüne eğdi. Bir adım ötesi kellesini götürürdü, ağanın istediği de buydu.

Kurtçu Doğan, yeniçeriden tepki gelmeyince. ‘Şimdi ikiniz de yıkılın karşımdan!" dedi.

Yakalanan yeniçeri ve İskender bahçenin kapısından çıkarken öteki, İskender’in yüzüne zorlukla çevirdi kafasını Gözlerine baktı, "Neden?" diye sordu.

İskender gülümsedi "Tek âşık olan sen değilsin." dedi. Yeniçerinin yediği sopa onu iki hafta topallatacaktı.

37

Çandarlı Halil Paşa, Mehmet tahtta yerini aldığında tedirgindi.

Sarayın geniş bahçesine adet olduğu üzere sedef kakmalı, oymalı, cevizden yapılma ahşap bir taht koyulmuş, sultanın üzerine oturmasıyla birlikte kalabalık meydanda törene başlanmıştı

Halil Paşa ise Osmanoğulları'yla paralel olarak devam eden, adeta babadan oğula geçen vezirlik görevinin artık sonuna geldiğini düşünerek içten içe titriyordu. Babası, dedesi ve büyük büyükbabası gibi o da yıllarca Osmanlısultanına hizmet etmiş, Çandarlı ailesi iktidarda hep önemli roller oynamıştı. Ama şimdi az ötesinde oturan yeni sultana baktıkça yıllar önce olanları hatırlamadan duramıyordu.

Sultan Murat ibadet ve huzur için şehzade daha on dört yaşındayken tahtı terk ettiğinde, şehzadenin ilk işi babasının barış politikasını alt üst edip başta Konstantinopol olmak üzere pek çok ülkeye savaş ilan etmek olmuş, agresif bir politika yürüteceğinin sinyallerini daha ilk günden vermişti. Şehzadenin yanından onun bu politikalarını destekleyen vezirleri de hiç eksik olmuyordu. Sultan Murat'ın sözü olmasa Paşa bu şehzadenin onu çoktan azledeceğini düşünmüştü günlerce. Fakat yüzyıllık Çandarlı iktidarının getirdiği deneyimle, zeki Paşa yeniçeriler arasındaki nüfuzunu kullana-

rak huysuzluk yaratmış, gitgide artan huzursuzluk Varna'da toplanan Haçlılarla deneyimli eski padişahın geri çağrılmasını zorunlu hale getirmişti. Şehzadeilk başta karşı çıksa da. Çandarlı devletin bekası için bunun gerekli olduğuna onu inandırmış. sonunda şehzade babasına şu mesajı yollamıştı: ***"Eğer ben padişah isem size gelip Varna'da ordunuzun başına geçmenizi emrediyorum, yok eğer siz padişahsanız zaten geri gelmeniz mecburidir."***

Yıllar önce şehzade Manisa'ya geri dönerken Çandarlı'ya olan öfkesi aşikardı, Paşa sanki daha dün olmuş gibi bu olayları hatırladıkça artık sonunun geldiğini hissediyordu. Diğer taraftan bütün hayatı Osmanoğulları'nahizmetle geçen koca veziriazam, yine sadakatle gizlice Mehmet'e babasının vefat haberim göndermiş, payitahtta herhangi bir huzursuzluk çıkmadan tahtı sahibine teslim ermişti.

"Vezirim neden uzakta duruyor?" dedi Sultan Mehmet. Çandarlı'ya doğru bakarak.

Mehmet'in hemen yanında Manisa'daki günlerinden beri yanından ayırmadığı Zağanos ve Şahabettin Paşalar az Ötede bekleyen Çandarlı'ya yarı öfke yarı merakla baktılar. Onlarda Mehmet'in bu sürpriz çıkışına en az Çandarlı kadar şaşırdılar.

Padişahın sözüyle onun hemen soluna geçen deneyimli Paşa, Mehmet'in belki de yıllar sonra değiştiğini, olgunlaş tığını, kendi görüşlerine daha yakın durduğunu düşündü. Rahatlamıştı.

Belki de Mehmet, çocukluğunda yaptığı hataları anlamış, Osmanoğullarıiçin en iyisinin savunmada kalan bir siyaset izlemek olduğunu yıllar yılı kavramıştı.

"Heyetleri çağırmaya başla,Paşa." dedi Mehmet Çandarlı'ya. "Daha çok işimiz var."

Sultanın huzuruna önce Venedikliler çıktı. Sivri uçlu, kulaklı siyah başlığıyla Venedik Baylosu Minetto ve heyeti sultanın önüne kadar geldiler. Denizlerdeki ticareti Cenevizlilerle sürekli bir rekabet içinde ellerinde bulunduran Venedik

önceliğin kendilerine verilmesinden mutluydular. Yıllar yılı mavi sulara hükmeden bu insanlar ticareti her şeyin önünde tutuyorlar, yerli ve yabancı her türlü siyasetlerinde ticari bir ahlâkla hareket ediyorlardı. Osmanoğulları ile de, diğer dev letlerle yaptıkları gibi. işleri tıkırında gittiği sürece her zaman sıkı ilişkiler içindeydiler.

Minetto sultanın önünde eğildikten sonra, "Venedik şehir devletleri ve halkları adına Yüce Sultan ı saygıyla selamlarım." diyerek sözlerine başladı.

Sarayın mütercimi Reisülküttab, Venedik Baylosu'nun Türkçe konuştuğunu duyduğunda kendisine bir iş düş mediğini anlayarak geri çekildi. Baylo zamanının çoğunu Konstantinopol'de geçirdiğinden Türklerle oldukça içli dışlıydı ve her akıllı Venedikli gibi o da ticari ilişkilerde kültürel aşinalığın önemli olduğunu çok iyi biliyordu.

Yanlarındakine eliyle işaret ederek İtalya'dan getirdiği çeşıtli hediyeleri sultana sundu.

“Size layık olmasa da lütfen kabul buyurun. Zeytinlerimiz ve yağımız dünyaca ünlüdür, umarız Siz de beğeneceksiniz."

Halil Paşa'nın bakışlarıyla sultanın etrafında hazır bekleyen içoğlanlarından ikisi öne çıkarak fıçılarla getirilen hediyeleri kabul ettiler,

“Ama size asıl hediyemiz bu güzel fildişi yapımı suradır.' diyerek devam etti elçi. Minotto'nun iki sefiri daha öne çıkarak bembeyaz fildişi surayı kadife bir kutunun içinde sultana sundular. Mehmet, surun üstüne işlenmiş savaşan adamlara, okçulara, kanatlı aslanlara ilgiyle baktı. Uluslararası diplomaside bu hediyelerin zorunluluk olduğunu anladığı kadar onu getiren devletlerin gövde gösterisine dönüştüğünü de çok iyi biliyordu.

Bu hediye de içoğlanları tarafından içeriye taşındıktan sonra elçi. “Biz Venedikliler babanız Sultan Murat zamanında topraklarınızda huzurla yaşadık." dedi, "uluslararası ticaretlerimizi sıkıntısız yerine getirdik."

Sultan Mehmet, hiçbir şey söylemeden dinlemeye devam ediyor, Minotto'yu izliyordu.

'Ulu padişahtan dileğimiz denizlerdeki imtiyazlarımızın devam etmesi, iki ülke arasındaki dostluklarımızın pekişmesidir.'

Zağonos Paşa dostluk kelimesini duyduğunda Venediklinin yüzüne bir kere daha baktı. Çıkar ilişkisini dostlukla karıştıran paraya tapan bu kurnaz insanlara her zaman kuşkuyla yaklaşmıştı. Özellikle böyle anlarda Venediklilerin çok dikkatli dinlenmesi gerektiğini, dostluk laflarının altında aslında kendi çıkarlarının yattığını düşünürdü.

Sultan Mehmet, "Venedikliler ve Osmanoğulları iki yakın dosttur. Babam Sultan Murat zamanındaki bütün ayrıcalıklarınız devam edecektir," şeklinde cevap verdiğinde Minotto derin bir oh çekti.

Elçi yeni sultanın Venediklilerin canını sıkacak bir harekette bulunmayacağını tahmin ediyordu ama bu açıklıkta bir yakınlık da beklemiyordu. Yüzündeki tebessüm, sultanın sorusuyla iyice şaşkınlığa dönüştü.

'İtalya'da vebanın başladığını duydum. Doğru mu?" "Sultan Hazretleri'nin bilmediği bir şey yok gibi. Doğrudur Ama henüz fazla yayılmadı, çok küçük bir kasabada ve kontrol altında."

"İmparatorluğumun sîzler için yapabileceği bir şey olursa söylemeniz yeterli."

Minotto, bu son söz üzerine sevinse mi üzülse mi bilemedi Sultan iyi niyetli bir yardım mı Öneriyordu, yoksa devletinin iç işlerine müdahale sayılabilecek bir öneride mi bulunuyordu?

"Ben ve Venedik halkı size müteşekkir kalacağız," diyerek geri çekilmenin en iyisi olacağına karar verdi.

Sultanın kendisine gösterdiği yakın ilgiden ötürü gururlanan Minetto. Cenevizli heyetin yanından geçerken keyifle ince bıyıklarını burdu.

Haliç'in kuzeydoğu yakasında, Romalılara komşu yaşayan Ceneviz kolonisinin lideri Galata Podestası sultanın huzuruna haç şeklindeki bir kılıçla çıktı.

“Yeni Sultan’a ünlü Ceneviz şövalyelerinin kılıçlarından birini hediye etmek benim ve bütün Galata ahalisi içjn büyük bir şereftir."

İçoğlanlar karşılıklı tuttukları kılıcı ellerine aldıklarında ağırlığının farkına ancak vardılar. Şövalye olmayanların kolay kolay tutamayacakları, hele iki kişi tutmadan savuramayacak ları kılıç içoğlanlardan birinin neredeyse omzuna geliyordu. Bir karış kalınlığındaki kılıcın kabzası üst üste iki el bizden tutacak kadar genişti. Kılıcın balçağındaki detaylı el işlemeleri ve topuzundaki Katolik hacı dikkat çekiyordu.

'Biz Cenevizliler, Osman Bey'den bu yana Osmanlılar'la komşu olmaktan her zaman mutlu olduk. Komşuluk ilişkilerimizin yüce sultan zamanında da artmasını arzu ediyoruz Ayrıca Ceneviz gemilerine, Venediklilere olduğu gibi kolaylıklar gösterilmesini umut ediyoruz.'

“Ceneviz şövalyelerinin Fransa’da İngilizlerle çarpıştığı söyleniyor. Sizin bu savaşlardan çıkarınız nedir, Podesta’” diye sordu Mehmet.

Ceneviz podestası beklemediği bu soru üzerine ne diyeceğini bilemeyerek kendini toparlamaya çalıştı. 'Şövalyelerin görevi her zaman savaşmak değil midir majesteleri? Onlar da hangi tarafı haklı bulurlarsa tınlar için, şerefleri için savaşmayı tercih ediyorlar.”

Mehmet, “Para için savaşmak da böyle bir şeref mı?* diyecekti kı, kendi topraklarındaki misafirini gücendirmemek için daha ileri gitmek istemedi.

‘Komşuluk ilişkilerimiz babam zamanında olduğu gibi iyileşerek devam edecektir."

Fransa elçisi Francisco Fielfo gümüş bir şafron sundu sultana. Şövalye atlarının yüz kısmına geçirilen şafronun boynu esnek olabilmesi için birbirine geçirilmiş plakalardan oluşu yurdu. Sanki canlı bir atın boynu ve kafası gibi duran şafronun kulakları, göz boşlukları ve burun delikleri yerli yerindeydi, plakaların üstü ateş saçan ejderhalarla süslenmişti.

Filelfo Reisülküttab’a kendi dilinde, “Kutsal Kralımız III-

Frederick'in selamlarını Genç Sultan Mehmet'e iletmekten mutluluk duyarım." dediğinde cümlesindeki "genç' keli- mesin Şahabettin Paşa nasıl yorumlaması gerektiğini çok iyi biliyordu Avrupa'nın en büyük krallıklarından Frederick'in imparatorluğu Varna ve Kosova savaşlarının acısını kendilerince bu deneyimsiz sultandan çıkarmayı düşünüyor olabilirlerdi ve bu elçinin dilindeki küstahlık bunun en önemli habercisiydi.

Uluslararası diplomaside ve dil oyunlarında iyice ustalaşan italyan asıllı Fielfo, "Bu genç yaşta Sultan olmak çok az kişiye yaraşır, ne mutlu size!" anlamında mı, yoksa "Genç ve tecrübesizsiniz!" anlamında mı bir cümle söylemişti, tam olarak anlaşılsın istemiyordu. Zira amacına da ulaşmışa benziyordu.

Sultan Mehmet, Reisulküttab'a çevirmesi için şu cümleyi söylediğinde Şihabettin'inve diğer saray erkanının yüzünde hafif bir tebessüm belirdi: "Yaşlı Kralınıza selamlarını aldığımı iletiniz "

Fielfo, Sultan, deneyimli ve bilge anlamında mı "yaşlı" demişti, yoksa "bunamış' manasında mı kestirememişti.

'İngilizler ile olan savaşlarınız ülkenizi oldukça yormuşa benziyor. Savaşın galibi sizce kim Fielfo?"

Fransız elçi hemen. "Elbette kralım ve ordusu uzun bir sürenin ardından da olsa İngilizleri alt etmeyi başarıyorlar. Zafer elbette Fransızların olacaktır," diyerek ülkesini savunmaya çalıştı.

"Yüzyıldır süren bu savaşların artık iki krallığa da bir ha- yır getirmediği ortada. Dilerim bir an önce halklarınız barış bulur."

Sırp Despotu George Brankovıç'in adamları Sultan Mehmet'in önüne çıktıklarında Öncelikle Sultan Murat'ın ölümünden büyük üzüntü duyduklarını belirttiler. Zira eski sultanın karısı Mara, Brankovıç'in kızı olduğundan Sırplar Murat'a ayrı bir yakınlık duyuyorlardı. Barışla ülke genişlet-

meyi, savaşla yer kazanmaya her zaman yeğ tutan eski sultan Mara ile evlenerek Osmanoğulları'nın ezeli düşmanlarından birinin yıllar boyunca uysal bir halde kalmalarını sağlamıştı.

Şimdise Sırplar, despotun kızının ülkelerine geri dönmesi gerektiğini bildiriyorlardı.

"Mara validemiz, istediği gibi hareket etmekte özgürdür.' dedi sultan. "Kendisine sorar, nasıl istiyorsa öyle yapmasına müsaade ederiz."

İlk istekleri sorgusuz karşılanan Sırp heyeti devam etti: "Sultan Murat kraliçeden ötürü Sırplara yılda 15 bin duka altını hediye olarak gönderirdi. Kralımız bu bedelin kraliçenin yasından ötürü 20 bine çıkarılmasını arzu ediyor."

Zağanos Paşa, kuşağındaki hançeri çekip Sırp elçinin gırtlağını oracıkta kesivermemek için kendini zor tuttu. Sırplar anlaşılan eski saldırgan politikalarına geri döneceklerdi.

"Despotunuzun isteğini anlıyorum," dedi Mehmet vezirlerin şaşkınlığı altında. "Kraliçenin yası büyüktür. Kendisiyle birlikte 20 bin düka altın da yola çıkacaktır."

Sırp heyetine gösterilen hoşgörüden sonra iyice cesaret bulan Avusturya-Macaristan elçisi Lazarus konuşmaya başladığında bahçedekilerin ilgisi iyice arttı; "Kralım Ladislas, nam-ı diğer Hünyadi Yanoş, saltanatınızı kutlamakla birlikte Sultan Murat döneminde ağır kayıplara uğradığına inanmaktadır.'

Bütün dünyada şiddeti ve hırsıyla tanınan Ladislas'ın Osmanoğulları'nabir elçi göndermesini aslında kimse beklemiyordu. Bu olsa olsa hayırdan çok şerre işaretti. Ama Sultan Mehmet'in o sabahki emirleri kesindi; gelen bütün heyetler mutlaka içeri alınacaktı. Varna'da Lazarus'la bizzat karşılaşan İshak Bey, elçinin gözlerine öfkeyle baktı. Lazarus kendisinden çekindiği bu deneyimli paşadan gözlerini kaçırarak Sultan Mehmet'e isteklerini iletmeye devam etti: "Yılda 35 bin düka altın verilmediği taktirde Yüce Kral Ladislas Haçlıları toplayarak Osmanoğulları'na karşı harekete geçmekten kaçınmayacaktır."

Reisülküttab, Sultan Mehmet'in sorusunu elçiye soğukkanlılıkla aktardı: "Kralınız haçlı deneyimlerinden yeterince ders almışa benzemiyor."

'Birtakım şanssızlıklar Varna ve Kosova'da peşimizi bırakmadı ancak artık Macarların ufku açıktır. Bizimle dost olanların geleceği aydınlık, düşmanlarımızınki karanlıktır."

"Söyle kralına, istediği 35 bin dukayı ona göndereceğim. Osmanoğulları babam zamanında yapılan barış anlaşmalarının devam etmesini dilemektedir," dediğinde Şahabettin ve Zağanos Paşa artık bir şeylerin iyiden iyiye ters gittiğinin farkındaydılar.

"Cevabınızı kralıma memnuniyetle ileteceğim."

Törenin başından beri yeni sultanı ve verdiği cevapları alandaki yerinden dikkatle dinleyen Françez içoğlanların Avusturya-Macaristan elçisi konuşurken yanlarına geldiğin- de sıranın kendisinde olduğunu anladı, Kısa bacaklı, tıknaz adam üzerindeki uzun beyaz gömleği, çıplak ayağındaki sandallarıyla tipik bir Romalı diplomat görüntüsü çiziyordu. Sırada en son ve en önemli heyet vardı.

Yanındaki sekiz kişilik heyetle birlikte sultanın önüne çıktığında onu eğilerek heyetiyle birlikte selamladı.

"Kutsal Roma İmparatoru Yüce On Birinci Konstantin hükümdarlığınızı tebrik etmemi emrettiler, majesteleri," diyerek sözlerine başladı. Çandarlı'yla göz göze geldikten sonra tahtında oturan padişaha bakarak konuşmasına devam etti:

"Babanız Sultan Murat adaleti, hoşgörüsü, aklı selim, barışçıl politikaları ile her zaman Doğu Roma'nın dostu olarak görülmüştür. Onun bu anlayışı sayesinde iki ülke arasındaki ticari ve kültürel ilişkiler geliştirilmiş, büyük dedeniz Sultan Beyazıt dönemindeki gibi iki tarafı da üzücü tatsız hadiseler yaşanmamıştır.'

Zağanos, ünlü Roma diplomatının cümlelerinde aba altından sopa gösteren mesajların özenle dokunmuş olduklarını hemen fark etti.

Konuşmasının sonuna geldiğinde Françez, baştan beri iz lediği sultanın tutumundan da iyice cesaret alarak yeni sulta na isteklerini bildirdi:

"İsa Mesih'in savunucusu ve koruyucu yüce imparatorum Konstantin, pederiniz Sultan Murat döneminde olduğu gibi himayemizde bulunan ünlü Osmanlı Şehzadesi Orhan Bey'in masrafları için ödenen yılda elli bin dükanın yüz bine çıkartılmasını istemektedir. Zira. Orhan'ın ağırlanması, himayesindeki adamlarının, atlarının, araç gereçlerinin ve diğer nice giderlerinin karşılanması için imparatorluğumuz büyük külfetler altına girmektedir."

Zağanos, on yıllardır sürekli bir koz olarak kullanılan şehzade Orhan'ın bugün de karşılarına çıkacağını tahmin etmişti.

'Kutsal Roma İmparatorluğu olarak dileğimiz iki ülke arasındaki barış anlaşmalarını yenilemek ve böylece iç içe yaşayan iki ülkenin ilişkilerinin gelişmesidir."

Sultan'ın vereceği cevap sadece Françez'in heyetince değil, bütün saray erkanı ve alandaki diğer ülkelerin heyetlerince de merakla bekleniyordu.

Mehmet bir süre hiçbir şey söylemeden Françez'in yüzüne baktı. Konstantin'in başmabeyincisi bu keskin bakışlardan rahatsız oldu, gözlerini Halil Paşa'ya doğru kaçırdı.

"İmparatorunuza söyleyin," dedi Mehmet, "yeni sultan babasının anlaşmalarına, sizin de uyduğunuz sürece uyacak bahsettiğiniz yıllık miktarı da verecektir."

Françez'in yüzünde bir gülümseme belirdi. İmparatoru ve Kommenos haklı çıkmışlardı. Osmanoğulları bu genç oğlanla belki de tarihe karışacaktı.

Sultan Mehmet son cümlesini ettikten sonra tahtından kalkarak arkasını döndü. Sarayın geniş kapısından içeri doğru kaybolurken Françez Çandarlı'nın gözlerine bakıyordu.

Baktığı gözlerdeki memnuniyetin kendisindekilerden pek farklı olmadığını anladı.

Elçi Fielfo, bir an önce kralı Fredcrick'e iletilmesi için büyük bir hazla mektubunu yazarken yüzü gülüyordu;

"Sultan Mehmet, genç, pasif, deneyimsiz, babasının gölgesinden giden ve rahatlıkla manipüle edilebilecek biri. Artık Türk belası hakkında endişe etmemize gerek yok. Kralım rahatlıkla iç meselelerle ve batıdaki sıkıntılarıyla uğraşabilir."

Diğer elçiler de krallıklarına benzer mesajlar göndereceklerdi

Koca Türk tarih oluyordu.

38

Bugün yeni sultan, sarayın geniş avlusunda bütün elçile rin önüne çıktı. Bahçenin etrafını iki katlı, kesme taşlarla inşa edilmiş, içinden koridorlar geçen bir duvar kaplıyordu İçindeki alanı koca bir dikdörtgen alarak kaplayan bu duvarların sardığı meydanda durmuş yeniçerilerin ve içoğlanlar denen başka bir grubun düzeni muazzamdı.

Türklerin tahtları bizimkilerden çok farklı. Herkesin bulunduğu yerle aynı hizada, tahtın durduğu yer merdivenler- le ya da başka bir düzenekle yükseltilmemiş. Sahneden eser yok. Türk sultanı herkesle aynı boyda duruyor.

Ayrıca bizim tahtlarımız dikme daha uzun, sırtları daha yüksek ve daha gösterişli. Türklerinki ise sanki yan yana iki üç kişi oturabilecekmiş gibi geniş.

Ama en ilginci Türk sultanının tacının olmayışı! Onun yerine Mehmet'in kafasında sıradan bir sank var. Zannedersem bu, kırmızı bir başlığın etrafına sarılmış beyaz bir bezden oluşuyor. Bu genç adam o tahtta oturuyor olmasa onun imparator olduğunu anlayabileceğimden şüpheliyim. Yanında bizdeki gibi kraliçe de yok. Zaten sultanın karısının şehirde çok büyük bir cami yaptırmakla meşgul olduğunu söylüyorlar. Türklerde âdetmiş, padişah hanımları hep böyle hayır ve vakıf işleriyle uğraşırlarmış. Ama onları ortalıkta görmek, onlarla karşılaşmak çok zor

Genç olmasına rağmen bu sultanın ikinci kez tahta geçiyormuş Sultan Murat yıllar önce tahtı oğluna bırakarak saraydan elini eteğini çekmiş. Söylediklerine göre çok sakin, savaştan kavgadan hoşlanmayan biriymiş. İnsanın buna inanası gelmiyor Bizim krallarımız birbirlerinin yerlerine geçmek için türlü dalavereler çevirirken Türkler tahttan feragat edebilecek kadar ileri gitmişler!

Bu gencecik sultanı görmek için avludaki bütün elçiler ve diplomatlar en az benim kadar heyecanlıydılar. Yeryüzünün her köşesinden bir temsilci gönderilmiş gibiydi Başta biz İtalyanların topraklarından o kadar temsilci vardı ki. Cenevizler, Ankonalılar, Napoliden gelenler ve elbette biz Venedikliler. Sonra Sırplar, Arnavutlar. Avusturyalılar. Macarlar ve Almanlar...

Sultanın sabrını sınar gibi, her elçi kendi devletinin isteklerini ve temennilerini hiç çekinmeden birer birer Mehmet'e iletti.

Şaşılacak şey o ki Mehmet bu isteklerin hiçbirine karşı çıkmıyor, anlaşmaları yeniliyor, azılı düşmanlarının lehine olacak kuralları düşüneceğini bildiriyordu, özellikle Macarların, Avusturyalıların ve Rumların keyifleri görmeye değerdi.

Bense Mehmet'te pek kimsenin göremediği farklı bir şey hissediyorum. Sanki bir Janus gibi, bizim gördüğümüz yüzü, onun gerçek yüzüne tamamen tezat gibi. Belki kendim de burada böyle olduğum için, ona kendi hislerimi yansıtıyor olabilirim. İçimdeki derin bir acı, ben gittikçe azalacağını düşünürken, sanki gitgide artıyor. Nereye baksam Krıstina'yı görüyorum Dışımda ise öylesine bir diplomat, bir seyyah görünümü var

39

Nihayet Sultan Mehmet'in huzuruna kabul edildim. Bir önceki günkü bütün elçilerin genel kabulünün ardından sultan beni görmeye hazırdı. Sabahın ilk ışıklarında kapımda iki yeniçerinin belirmesiyle saraydan bir haber geldiğini anlamıştım. Görüşmenin bugün yapılmasına karar vermişler. Bana birdenbire haber verilmesi, üst düzey güvenlik önlemlerinin bir sonucu olsa gerek Mehmet'ten başka tahtta hak iddia edebilecek bir kişi daha olduğu için, sultan her an suikast tehlikesi altındaymış. Mehmet'in amcası Orhan, Doğu Roma İmparatoru Konstantin'in yanında on yıllardır saklanıyor, ne zaman fırsatını bulsa ortaya çıkıp Osmanoğulları'nın asıl liderinin kendisi olduğunu söylüyormuş. Deneyimli bir padişah olan Murat'ın da vefatıyla, gencecik yeni sultanın ortadan kaybolmasını kimileri an meselesi olarak görüyor, Buradaki pek çok elçinin ortak görüşü de bu yönde.

Ancak ben Sultan Mehmet'i daha ilk gördüğümde onun bir "çocuk"dan çok daha fazlası olduğunu hemen anladım Fakat bu ilk buluşma, sandığımdan çok daha zahmetli geçti. Önce beni almaya gelen iki yeniçerinin nezaretinde Türklerin pek meşhur olan hamamlarından birine götürüldüm ve güzelce yıkandım. Yeni ve temiz elbiseler giymemi, eğer eşyalarım buru müsait değilse, bana ölçülerime göre hemen kaftan ve gömlek verileceğini bildirdiler. Bir anlık dalgınlıkla

kendi elbiselerimi giyebileceğimi söylemiş bulundum. Halbuki o işlemeli kaftanlardan birini, üstelik hiç para ödemeden edinebilmek, az sonra da anlatacağım sebeplerden ötürü daha akıllıca olurdu. Elbiselerimi giyince üstüme bol bol gül kokusu sürdüler.

Sarayda yüzlerce değişik rütbede yeniçeriler vardı. Bunların görevlerine ve rütbelerine göre kıyafetleri de değiştiğinden ortalık sanki her çeşitten bitkinin bulunduğu çiçek tarlası gibiydi. Bunlardan en göz alıcısı ise padişahın yakın korumaları olan peykler ve solaklardı. Etrafta genç yaşlı pek çok diplomat, devlet adamı heybetli sarıklarıyla bir oraya bir buraya hareket ediyorlardı. Ancak bunca harekete rağmen etrafta inanılmaz bir sessizlik, insanı garip bir ruh haline sokan bir intizam vardı. Kapıcılar beni içoğlanlara, içoğlanlar yeniçerilere, yeniçeriler solaklara teslim ettiler. Kademe kademe ilerledikçe heyecanım da büsbütün arttı. Sultanın bulunduğu odaya yaklaştıkça sessizlik de artıyordu. Sağlı sollu solaklardan mürekkep geniş bir koridordan geçtikten sonra kapının ağzında durduk. Hiç tahmin etmediğim bir heyecan ve garipsemeden ötürü iyiden iyiye sırtımdan terler aktığını, o anda hafif de olsa ateşimin çıktığını hissettim.

Sağıma ve soluma geçen kapıcıbaşları beni kollarımdan tuttular ve kapı açılınca içeri girdik. Sultanın huzuruna gelen elçilerin bu şekilde görüşe kabulü, I.Murat'a dayanıyormuş Sultan Kosova'daki Haçlılara karşı büyük zaferinin ardından çadırındayken kendisinin elini öpme bahanesiyle içeri giren bir Sırplı elindeki hançerle Murat'ın canına kıyıvermiş. Diğer bir neden ise Koca Türk'ün ihtişamından ötürü baygınlık geçiren elçilerin sultanın gözünün önünde yere yığılıvermesi. Ben eğer bugün o koridorlardan geçip de sultanın huzuruna Çıkmasaydım bu ikinci nedenin sürekli böbürlenmeyi seven Türklerin hir uydurması olduğunu düşünürdüm.

Mehmet, yüksekliği otuz santimden fazla olmayan ve oturduğu kısmın duvarlarını fırdolayı kaplayan bir sedirin üstündeydi Salonun tavanında, büyük ihtimalle şans eseri

Mehmet'in tam üstüne denk gelmiş, üst üste geçirilmiş iki kareden oluşan sekiz köşeli, ahşaptan işlenmiş bir yıldız vardı. Sultanın yanında birkaç kitap, etrafında ise bazı vezirleri ve veziriazam Halil Paşa bulunuyordu.

Mehmet, gerçekten de, söylendiği kadar genç, belki on sekiz, belki de on dokuz yaşında, ama yirmisinde yok. Ancak yüzündeki ifade bu yaştaki bir gencin takınabileceğinden çok daha derinci Simasındaki bütün çizgilerde bir sadelik ve zariflik hakim Gözleri ne Araplarınki kadar büyük, ne de Asyalılarınki kadar küçük. Dudakları ince ve biçimli. Kartal burnu, bu genç sultanın tecrübelerine tezat bir azameti simgeliyor gibi. İnce ama seyrek olmayan az bir sakalı var. İlk bakışta zayıf görünen ama yapılı bir vücudu var. ne sırık kadar uzun ne de bodur ağaçlar gibi kısa.

Üzerinde lale kabartmalarıyla süslenmiş kırmızı kadife bir kaftan vardı Kadife dokumalarıyla dünyaya nam salmış İtalya'da bile daha önce benzeri bir kadife işleme görmedim. Bunların İtalyanlara mı yoksa Türk terzilere mi diktirildiğini araştıracağım. Sultanın içindeki fıstık yeşili gömlek önü açık olan kolsuz kaftanın arasından ve kollarında görünüyordu.

Sultanın sol tarafında yanından hiç ayırmadığını söyledikleri Yahudi asıllı veziri ve doktoru Yakup Paşa (aslı Jacobo olan ismini Kuranda geçen karşılığıyla değiştirmiş olsa gerek) oturuyordu Mehmet'den çok da fazla yaşlı göstermeyen Yakup'un otuzunu geçtiğim söylüyorlar. Bu hekimi sarayda da çok methediyorlar. Biraz geride bir diğer veziri Zağanos vardı, kırk beş-elli yaşlarında gösteriyordu. Sağ tarafında ayakta dimdik duran ve odanın en yaşlısı olan kişi ise veziriazam Halil Paşa'ydı. Simsiyah gür bir sakalı ve çatık kaşlarıyla öne çıkan bulunan Halil, Osmanoğulları kadar olmasa da birkaç asırlık geçmişi bulunan Çandaroğulları sülalesinden geliyormuş ve imparatorluğun kuruluşundan bu yana bu aile sürekli vezirlik yapmış, I.Murat'ın da sağ kolu olmuş olan Halil, kürk astarlı bej renkteki kaftanın kollarını öyle kavuşturmuştu ki elleri görünmüyordu. Sultanın huzunda gereksiz yere el-

lerin kaftandan çıkartılıp gösterilmesinin uygun olmadığını sonradan öğrendim.

Türklerin bu kaftanları ve genel olarak diğer bütün kıyafetleri bizimkilerden çok daha bol ve rahat görünüyor. Ben bu kaftanlarla çevrili insanların arasında üstümdeki daracık ceketim ve gömleğimle her tarafım görünüyormuş gibi hissederek utandım. Üstelik onların kıyafetleri daha kullanışlı; bizim gömleklerimizin uçlarındaki ve yakalarındaki fırfırların yapımı ve işlenmesi hem çok daha pahalı hem de üçüncü güne kalmadan kirleniyor, yıpranıyor, yırtılıyor ve kullanılmaz hale geliyor. Onların elbiseleri ise giyenleri rahat ettirdiği gibi kendilerine heybetli bir görünüm de veriyor.

Mehmet'e hemen bizim kalitesi ve işçiliğiyle sürekli övündüğümüz Venedik Cilası işi, renkli taşlar, metal ve ahşap karışımından oluşmuş, bir metreye yarım metre boyutlarında karşılıklı iki kapıdan oluşan *Bir Çift Kapı* adlı hediyeyi sundum. Yardımcılarını karşılıklı tutarak bunu odaya getirdiğinde Mehmet ayağa kalktı. Kapının üzerindeki renk renk taşları, cami ve desenleri büyük bir dikkatle inceledikten sonra bana dönerek sıcak bir tebessümle, İtalyanca "Zahmet etmişsiniz," dedi. İşte bu sözle birlikte sanki Koca Türk'ün karşısında, bir imparatorun huzurunda değilmişim de kırk yıllık bir dostumla buluşmuşum gibi bir duygu hissettim. Odadaki çekingenliğimi ve ürkekliğimi nasıl olduysa Mehmet'in bu bir çift sözü gidermeye yetti. O anda, ritüellerle, gelenekler, protokol ve kurallarla belirli bir şekilde görmeye şartlandırıldığımızı bu Osmanlı İmparatoru'nu St. Mark meydanında her gün karşılaşabileceğim ressam gençler kadar hevesli ve erişilebilir, sıradan biri gibi karşımda gördüm.

Kısa bir süre ağabeyim Bernardo Balbi'den bahsettikten sonra ona asıl hediyemi cebimdeki kadife keseden çıkartıp teslim ettim. Eline aldığı madalyonun bir yüzünde kendi resminin kabartması, diğer yüzünde ise yıllar önce ağabeyimden istediği gibi üç kartal başı vardı, Madalyonun iki yüzünü de dikkatle inceledikten sonra bana bakıp yine gülümseyerek.

“Fena değil," dedi ve benden Floransa’nın en ünlü madol yoncularının ve ressamlarının isimlerini aldı.

Beklediğimden çok daha uzun sürt benimle sohbet etii. Venedik'ten, Katoliklerin durumundan, Vatikan'dan İtalya'daki Türk tüccarlarından, Türk topraklarındaki Vene dik tüccarlardan ve daha pek çok konudan *söz* ettik. Buraya gelmeden önce Otranto'yu ziyaret ettiğimi söylediğimde şaşırdı, benden Otranto dükü ile ilgili bilgiler aldı. Mehmet"in coğrafya ve tarih bilgisi çok fazla, sadece Venedık'i değil İtalya’nın bütün şehir devletlerini, yerlerini, politikalarını aralarındaki husumetleri harfi harfine biliyor. Akıcı bir italyancası var, bunda sürekli Bernardo'yu anıyor.

Sohbetimizden memnun kalmış olacak ki, beni saraya, misafirler için ayrılan kısma yerleşmem için davet etti. Halil Paşa'nın yüzünün ifadesinden onun bu işte sultanla hemfikir olmadığını anladım.

Yanından ayrılmadan Önce Mehmet'e üç kartalın ne anlama geldiğini sordum, “İki kartalın Asya ve Avrupa olduğuna şüphe yok." dedim. “Belki de sizin payitahtlarınız Asya'daki Bursa ve Avrupa'daki Edirne'dir." Çünkü hu madalyonların arka yüzleri genelde imparatorların ele geçirdikleri büyük toprakları sembolize etmek için kullanılır. “Ama üçüncüsünü bir türlü çözemiyorum."

Mehmet odanın duvarını kapsayan Batlamyus'un koca haritasına doğru dönerek vakarlı hır ifadeyle, “Üçüncü kartal merkezdir," dedi, “Asya ve Avrupa’nın merkezi.”

40

Karanlığın altında Evrenoszade Ali Bey alnının terini silerken elli yıl önce yaşanan. toprağın, Müslümanların öldürdüğü Müslümanların kanıyla beslendiği günleri hatırladı.

Orta Asya'nın ayaz steplerinde bütün dünyayı kendi iradesine almak için yakıp yıkan topal bir Moğol'a ilk başta nasıl bir sıfat takılacağını kimse bilememişti. Adam, sıradışı bir hızla, önünde ne var ne yok ezip geçtikçe, orduları kitap sayfalarıyla ısınıp, harabe haline getirdikleri medreselerde uyudukça, onun kısa zamanda katı ruhlu, eğilip bükülemeyen, hizaya getirilemeyen demir gibi biri olduğuna kanaat getirdiler. Demir dediler adına, yüzyıllar sonra Temir ya da Timur diye anılacak adama. Koca Osmanlı padişahı Yıldırım Beyazıt'ı Çubuk ovasında mağlup ederek tam da Yeni Roma'ya son vermek üzere Anadolu kıyılarının en güzel kalesini yaptırmış olan padişahın topraklarını, onun çocukları ve Anadolu beyleri arasında paylaştırmış, tarih sahnesinde eşine az rastlanır bir kardeş kavgasına yol açmıştı topal Moğol.

Süleyman Edirne'de, İsa Balıkesir'de, Mehmet Amasya'da, Musa ise Bursa'da hükümdarlıklarını ilan etmiş, Beyazıt'ın eşsiz bir inançla dört büyük peygamberin isimlerini verdiği oğulları savaşın ve kanın hükmettiği bir devre imza atmışlardı. Dahası Konya'da Karaman, batı'da Aydın, Doğu'da Dulkadiroğulları gibi bir düzine beylik de isyan etmişti, nizam-ı alem bozulmuştu.

**Yüzlerce kişinin katledildiği bu dönemi herkes unutmak istiyordu ama o gün Ali Bey, sanki herkes için yeniden hatırlıyordu. Ali Bey her ne kadar sorgulasa da aldığı emrin en doğrusu olduğuna inanmaya çalışıyordu. *Onları nerede yakalarsanız öldürün!* Gecenin karanlığında dar koridorda sessizce ilerledi. *Onlar sizi dininizden döndürmek için size karşı savaşmaktan hiçbir zaman geri durmazlar* Kafasında savaşan düşünceler artık onu iyice bitirmişti. Ali Bey sabah emri ilk duyduğundan beri kendini adeta elli yıl daha yaşlanmış gibi hissediyor bir daha nasıl yaşam enerjisi bulacağını kestirmekte zorlanıyordu. *Fitne, öldürmeden daha şiddetli, daha zararlıdır*

Küçük Ahmet'in odasının kapılarının önüne geldiğinde Ali Bey, kapının tokmağına yapışmadan önce etrafı bir kere daha kolaçan edip kimsenin olmadığına kanaat getirdi. Kapıyı sessizce açtıktan sonra odanın merkezinde sedefleri pırıl pırıl parlayan beşiğe ve içinde mışıl mışıl uyuyan bebeğe doğru yürüdü. Paşanın özellikle bu küçük bebeği kullanarak Osmanoğulları'nın iktidarına ortak olacağını. Sultan Mehmet'e ani bir suikastın ardından, bu bebeği başa geçireceğini o da emri aldığı kişi kadar iyi biliyordu. Zincirleme bu etki yapacak bu olayın sonrasında olacakları Ali Bey, masum bebeğe bakarken kafasından bir bir geçiriyordu.

Bir bebeği Osmanlı Sultanı olarak tanımayacak Roma'nın elindeki, Mehmet'in Öz amcası Orhan kendini padişah ilan edecek, büyük ihtimalle de bir bebekten ziyade yetişkin bir adamı başlarında görmek isleyen Yeniçeriler payitahtta sürekli huzursuzluk çıkartacaklardı. İkinci bir Fetret dönemine yol açacak bu olay üstelik Osmanoğulları'nın da sonu olacaktı Çünkü her halükârda iktidarın beli kırılacaktı Ayaklanmak için hazır bekleyen Karamanoğlu İbrahim ise büyük ihtimalle Orta Anadolu'ya tamamen hâkim olmaya çalışacaktı. Osman'ın rüyası, koca bir kâbusa dönüşecekti

Ali Bey, kaftanının sağ cebinden beyaz ipek mendilini çıkartırken, on yıllarca akacak kan ve Hakk davasının paramparça oluşunu düşündü, Bebeğin yüzüne baktığında çok iyi

bildiği İsfendiyaroğulları Beyi'nin kızı olan annesini düşündü Sultan Murat için duyduğu üzüntü yüzünden yemeden içmeden kesilen kadıncağızın bu haberle ne hale geleceğini bir türlü aklından çıkartamıyordu. Bebeğin sağ tarafına iyice yaklaştığında karmaşa halindeki bir Devlet-i Aliyye'nin içinde ölecek olan yüzlerce askeri, haktan hukuktan uzak bir iktidarın pençesinde çırpınan zavallı aileleri, daha doğmadan kaderleri biçilmiş yüzlerce bebeği düşünmeye çalıştı.

Evrenoszade Ali Bey, Küçük Ahmet'in yüzüne ipek mendili sağ eliyle usulca bastırırken, beş yüz bin kişilik bir Haçlı ordusunun karşısında tek başına savaşmanın bile daha kolay olduğunu düşündü. Hayatını savaş alanlarında Sultan Murat'ın hizmetinde, kılıç sallayarak, ok atarak geçiren, Varna ve Kosova meydanlarında, insan azmanı Slavlara meydan okuyan, elleri baltalı Macarlara kafa tutan bu deneyimli paşa, hayatında ilk defa gözlerinin buğulandığını hissetti. Ertesi sabah, Sultan Mehmet kellesinin kesilmesi için emir verdiğinde Ali Bey, Cellat Malik'in kıl kesen kılıcının altına kafasını gönüllüce koyuverecekti. Küçük Ahmet'in cenazesi ise babası Sultan Murat'ın tabutuyla birlikte Bursa'ya gönderilecekti Sabah olduğunda Mehmet, payitahttaki tek sultan olarak kalacaktı. Geride bir tek Orhan Bey tahtta hak iddia edebilecekti.

41

Kartal burunlu, ince dudaklı genç adanı, kalabalık pazarda yanından insanlar geçtikçe elini kaftanın içine, kuşağına doğru götüren yanındakine, “Cafer, bütün dikkatleri üstümüze çekiyorsun, endişelenecek bir şey yok." dedi.

Bütün hayatını şu anda yanında yürüdüğü adama kusursuz bir şekilde hizmet etmeye adamış Cafer Ağa ise her yaklaşanı bir tehdit olarak algılıyor, elini her fırsatta otomatik bir algıyla kuşağındaki hançerine doğru götürüyordu.

“Efendim, haklısınız ama kimin düşman kimin dost olabileceğini kestirmekte zorluk çekiyorum."

Etraftaki insan yığını gerçekten de adamı endişelendirecek kadar çoktu. Köylerinden domateslerini pancarlarını, çeşit çeşit sebze ve meyvelerini satmak için gelmiş çiftçiler, ellerinde bardaklar, sırtlarında sürahileriyle susayanların susuzluklarını gideren şerbetçiler, çocukların can sıkıntılarını gideren rengârenk macunlar satan şekerciler, evlerinin haftalık pazar ihtiyacım gidermek için alışverişe çıkan her yaştan kadın erkek, ayak altına dolaşan çoluk çocuk, her şeyin daha ucuzunu, daha kalitelisini bulabilmek için Edirne'nin koca pazar alanını ikişer üçer kere turlayanlar Cafer Ağa'nın, bir saattir yanında eşlik ettiği genç adamın ne türlü bir işe kalkıştığını sürekli sorgulamasına neden oluyordu.

Pazarın az İlerisindeki bir aralıktan içeri doğru girerek

şehrin sahaflarının toplandığı yere geldiler. Genç adam fazla uzun olmayan sakalını sıvazlayarak tezgâhlardaki kitaplara ilgiyle bakmaya başladı.

Sahaflardan biri, kendisine yaklaşıldığını görünce,

“Buyurun aradığınız bir şey varsa yardımcı olayım," dedi.

"Firdevsi'nin 'Şehname'sini arıyorum, bulunur mu sizde?"

"Eski bir kopyası var." diyerek satıcı arkasını dönüp rafları karıştırdıktan sonra kitabı adama uzattı.

Genç adam kalın kitabın minyatürlerle süslü kapağına baktı önce. yeşil bayırda savaşan atlıları, okçuları, yerde yatan Ölüleri, gökyüzündeki mistik bulutları ve sayfanın çerçevesinden taşan renkleri sırayla izledi. Sararmış sayfaları karıştırdı.

‘'Bulamayacaksın başka bir insan daha,
Kayumars'ın kudretini ve koca tahtını duyan,
Dünya onundu, o yaşadığı sürece."

Adam, yanına baktığında az önceki dizeleri söyleyenin menekşe rengi ipekler içinde bir kadın olduğunu gördü. vehiç düşünmeden dizelerin devamını getirdi:

"İnsanlara refahı ve *barışı gösterdi,*
Ama bütün bu dünya duyduğumuz bir hikâye gibi,
insanoğlunun kötülüğü de zaferi de yok olmaya mahkûm."

"Yoksa siz de mi kâtipsiniz?" diye sordu şaşkınlıkla tezgâhın arkasındaki sahaf genç adama.

Kadın sığır derisi çantasından çıkarttığı elyazmalarını satıcıya uzatıyordu:

"En son kalan iki kopyayı getirmiştim Akif Efendi."

"Teşekkür ederim. Nilüfer Hanım," dedikten sonra sahaf tezgahın altından kalın bir kitabı çıkartıp kadına uzattı.

"Bu seni uzun zaman oyalar. On kopya istiyorum. Kopya başına yirmi akçe.'

"Tamam Akif Efendi, ilk kopyayı iki hafta içerisinde getiririm."

Kadın kitabı çantasına koyarken, yanındaki adama döndü “Kusura bakmayın, istemeden dökülüverdi o dizeler ağzımdan. İnsan bir satırı yüz kere yazınca kolay kolay unutmuyor Elinizde Şehname’yi görünce tutamadım kendimi. Ama ma şallah siz de devamını hemen getirdiniz.’

“Önemli değil." dedi genç adam. “Aksine mutlu oldum Kayumars'ın hikayesini benden başka hatırında tutanlar da varmış demek ki..." diyerek gülümsedi. “Ama ben katip değilim. yalnızca gönüllü bir edebiyat talebesi o kadar."

“Çok mu seviyorsunuz Firdevsi’yi?"

“Firdevsi’yi, Homer’ı, Mir Ali Şir’i, Ahmedi'yi... Hükümdarları, kralları, imparatorları ve fani dünyayı anlatan her şeyi."

Kadın ne iş yapıyorsunuz diye sorunca genç adam birden ne diyeceğini bilemedi.

Cafer Ağa, “Kitap tüccarı, kitap alıp satıyoruz biz," diyerek hemen lafa girdi.

Genç adam, Cafer Ağa'ya bakarak güldü.

“Evet evet," dedi genç adam, “biz onu yapıyoruz. Siz de kitapları çoğaltan müstensihlerdensiniz herhalde."

"Evet, dedemin kütüphanesinde edindiğim bir alışkanlıktan kalma."

Kadın sahafa döndü.

“Allah size hayırlı işler versin, kolay gelsin Akif Efendi." diyerek uzaklaşacakken, genç adam, “Yeni padişahın yetenekli katipler aradığını duydum. Çoğaltılmasını istediği kitaplar varmış. Çok iyi para veriyorlarmış, kopya başına yüz akçe gibi rakamlar duydum," dedi.

Cafer Ağa, şaşkınlıkla bakakaldı.

Adam devam etti: “Bir ara saraya gidip. Zağanos Paşa'nın adamlarına Mehmet adlı bir kitap tüccarının sizi önerdiğini söylerseniz, size gerekli bilgileri vereceklerdir.”

Kadın, “Ne tesadüf, sizin de mi adınız Mehmet?" dedi.

"Efendimizin ismi çok yaygın, şaşıracak bir şey yok. Tanıştığımıza memnun oldum."

"Allah razı olsun bana bundan bahsettiğiniz için. Hem yeni sultanı görme fırsatım da olur belki," diyerek uzaklaştı kadın.

Sahaflardan çıktıklarında Cafer Ağanın çantası kitaplarla doluydu.

Geri dönüş yolunda pazara tekrar girdiklerinde, genç adamın dikkatini bir köylüden domates almakta olan yaşlı bir kadın çekti Köylü adam, önündeki sandıkların görünür yerlerine kırmızı kırmızı, iri domatesleri dizmişti, ama önündeki yaşlı kadına arka taraflardan genelde ezik ve çürük domatesleri veriyor, arada bir öndekilerden serpiştiriyordu.

Yaşlı kadın, "A oğlum, şu kırmızılardan versene, görmüyor muyum sanıyorsun, neden çürüklerini veriyorsun?" diye yakındı.

Köylü ise, "Teyze, koyuyorum işte, daha ne istiyorsun!" diye kadına çıkıştı Elindeki torbayı doldurunca domatesleri tartması için, yanındaki çocuğa verdi; çocuk istenen ağırlığa gelmesi için bir iki tane daha domates atmak üzere sandıklara eğildi Köylü çocuğun kafasına şamarı indirdi.

"Ulan doldu ya. daha ne koyuyorsun!"

Yaşlı kadın parayı tam uzatırken, genç adam araya girdi, köylünün parayı almasını engelledi

"Dur bakalım, efendi... Neden alışverişe hile karıştırıyorsun?"

Cafer Ağa, kitaplarla dolu çantayı yere koyarak ellerini boşa çıkardı.

"Ne hilesi, delikanlı! Hem sen ne karışıyorsun!?" diye şaşkınlık ve öfkeyle cevap verdi adam.

"Haram paranın karından hayır gelmeyeceğini bilmiyor musun sen? Malların iyisini gösterip insanları özendiriyorsun, sonra da çürük domatesleri zorla satıyorsun. O domatesleri ya çürütmeyecektin ya da neyi satıyorsan onu sergileyeceksin. Üstelik doğru dürüst tartmıyorsun bile!"

"İstediğim malı istediğim şekilde satarım, kimse de karışamaz! Çekil git!"

Cafer Ağa, ileri atılıp adamın dilini kaşla göz arasında ke-

sebilecekken, delikanlı, arkasında sabırsızlanarak duran ada ını dirseğinin arkasıyla gizlice durdurdu.

"Yok mu bu işleri denetleyen devletin adamları? koskoca Devlet-i Aliyye'nin memurları bulmaz mı seni? Yakalamaz mı?"

Yaşlı kadın konuştu bu sefer: "Ah oğlum nerde? Sultan Murat bunları tam adam etmişti; o ölünce yüz buldu bunlar da. Yeni Sultan daha acemi, bir şeyden haberi yok diyorlar"

"Öğrenecekler ana, bunlar da öğrenecek, başkaları da Yeni sultanın kimseye benzemediğini çok yakında hepsi öğrenecek!"

Köylü "Kafa ütüleme delikanlı. haydi işimiz gücümüz var Hem sen kimsin ki?" dediğinde, genç adam artık arkasında kızgınlıktan kıpkırmızı olan Cafer Ağa nın önünden çekildi ve kulağına, "Fazla canını yakma," emrini verdi,

Cafer, adama tek bir tokat indirerek burnunu ve ağzını kanlar içinde bıraktı. Yere yıkılan adamı yakasından tutup tekrar kaldırdı. Ayaklarını yerden keserek arkasındaki caminin duvarlarına dayadı ve suratına şunları fısıldadı:

"Onun adı Mehmet. Sultan Mehmet. Bir daha eline her teraziyi aldığında bu tokat aklına gelsin. Şehrin müntesibine ismini vereceğim, bir yıl, bir daha bu pazarda bir şey satamayacaksın!" dedikten sonra bırakıverdi Yarı baygın yere yığılan adam, imparatorluğun bir numaralı yeniçerisinin elinden suratına beton çarpmış gibi bir tokatla da olsa kurtulabildiği için yıllar sonra bile şükredecek!!.

Bu arada yaşlı kadın, Sultan Mehmet'e dönerek, 'Oğlum sen kimsin?" diye sordu.

Mehmet, "Ana, ben Hakk'a inanan bir Müslüman'ım," yanıtını verdi.

Pazarın asayişinden sorumlu iki yeniçeri kargaşaya yaklaştıklarında ocağın üst rütbeli adamlarından Cafer Ağayı hemen tanıdılar. Alelade kıyafeti içinde sultanı Önce seçemediler ama olan bitenin farkına varır varmaz Sultan Mehmet'in hemen sağına ve soluna geçerek kalabalığa karıştılar.

42

Sultanın doktoru Yakup Paşa, kitapları uzun süre karıştırdıktan sonra, bağdaş kurarak oturduğu sedirde çeşitli haritaları inceleyen sultana. “Yine çok güzel eserler bulmuşsunuz padişahım," dedi. ‘Er-Razi'nin kızamık üzerine olan bu eserini daha önce hiç görmemiştim. İbn-i Sina, El Kanun'da ondan çok bahseder."

Padişahın hemen yanında oturan Zağanos Paşa. "Sen de bütün İtalyanlar gibi İbn-i Sinacısın anlaşılan," dedi.

"Sadece Sorbonne’da sekiz ayrı baskısını okudum, Zağanos Paşa Tıp öğrencilerinin ekmeği suyudur, İbn-i Sina."

“Çok fazla eksikler var Yakup sahaflarda," dedi sultan. "Aradığım hiçbir kitabı bulamıyorum. Çocukluğumda okuduğum Yunan masallarını bulmakta, dinlediğim Fars şiirlerini görmekte bile zorluk çekiyorum. Astronomi risalelerinin ise emaresi okunmuyor. Üstelik herkes Semerkant‘taki rasathaneden bahsediyor. Oysa bu kaynakların hepsi, bu kurumların en iyileri burada olmalı "

Yakup Paşa, "Haklısınız sultanım, en son başlattığınız çeviri ve kitap çoğaltma projesi de bunu hızlandıracaktır," dedi.

Mehmet ayağa kalktı. Odadaki camın yanına doğru gelerek ufka baktı.

“Ama benim hayal ettiğim yepyeni bir dünya, yepye-

ni bir merkez. Bütün dünyanın tek bir noktada toplandığı Doğu'nun ve Batı'nın merkezi olan bir imparatorluk pey gamberin Mekke'si gibi, Abbasilerin Bağdat'ı, İskender'in Halep'i, Selahaddin'in Kudüs'ü, Sezar'ın Roma'sı gibi bir şehir! Allah'ın emrinde. Hakk ın hizmetinde, bütün insanların mutlulukla yaşadığı, bütün ilimlerin en üst seviyelere çıkarıldığı, cihana emsal olacak bir şehir!"

O sırada odaya Halil Paşa girdi. Sultan'ın önünde eğilip selam verdi. Yüzü sıkıntılıydı

'Sultanım, Karamanoğlu İbrahim yüce saltanatınızı tanımadığını iddia ediyormuş. Konya, Akşehir ve Beyşehir'de kendi adına hutbeler okutup, Osmanoğlu'nun fermanlarını halkın gözü Önünde yaktırıyormuş, Bundan sonra benim sözüm geçecek bu illerde diyormuş. Ondan cesaret alan Aydın, Germiyan ve Menteşe Beylikleri de Ege sahillerinde halka dirliksizlik veriyorlarmış."

Sultan Mehmet, yanıbaşındakı İshak Paşaya dönerek, "Ne dersin, Paşa, biraz diş göstermenin zamanı mıdır'' dediğinde deneyimli Anadolu Beylerbeyi haftalardır beklediği işareti sonunda aldığını anladı

"Emriniz başım üstüne sultanım," dedi.

"Karamanoğlu'yla ben bizzat ilgileneceğim," diyerek devam etti sultan "Çok işimiz var daha, öyle anlaşılıyor ki önce sırtımızdaki kamburlardan kurtulmamız gerekecek."

Sultan, kendi odasına çekilmek için dışarı çıkarken. "Zağanos, az kalsın unutuyordum. Bir hanım gelecek Nilüfer adında, iyi bir kâtip. Seni soracak sarayda, kendisine kıymetli elyazmaları verilsin çoğaltılması için. Hakkı da peşinen ödensin. Molla Lütfı'yi de çağırın yanıma gelsin."

"Emredersiniz Padişahım."

43

Mehmet, sarayda büyük bir kitap projesi başlattı. Saray Kütüphanesi'nin başı ve projenin sorumlusu Molla Lütfi ile bugün tanıştım. Ama bugün yaşadığım şok bütün bu gelişmeleri bastırdı.

Sultan bu projede bana da bir görev verecekti. Saraydaki yeni odamdan elimdeki notlarımla çıkıyordum ki bir anlık dalgınlıkla elimdekiler yere düşürdüm. Geniş koridor boyunca bütün sayfalar oraya buraya uçuştu. Ben telaşla yerden bunları toplamaya çalışıyordum ki ayağının üstüne notlarımdan birisi gelen, benimle aynı yaşlarda, otuz-otuz beşinde, uzun boylu, Türk olmayacak kadar sarışın, mavi gözlü biri eğilerek kağıdı ayağından aldı. Kafasındaki sarığı, kimi Türklerin yaptığı gibi sadece çenesinde bıraktığı sakalıyla birleşen bıyığı ve elbette üstündeki kıyafetleri de olmasa onun bir Alman olduğuna yemin edebilirdim. Düzgün burnu ve açık teni de ona bir Doğuludan ziyade Batılı görünümü veriyordu. Üstündeki cüppesini, işlemeli entarisini, ayağındaki renkli deri çizmeleri çıkarsak, bunların yerine bir zırh giydirsek, kafasındaki sarığı da gösterişli bir miğfer ile değiştirsek bir Haçlı şövalyesinden hiçbir farklı kalmazdı.

Bana önce Türklerin birbirlerini her gördükleri yerde verdikleri selamı verdi. Şaşırmıştım, çünkü bu selamlar gayrimüslimlere genelde verilmiyor. Üstümdeki kıyafetlerden

de benim açık seçik bir italyan olduğum rahatlıkla belli olu yordu,

"Ben Müslüman değilim," dedim.

“Allah'ın selamı herkesi kuşatır. Üstelik anladığım kada rıyla siz Katoliksiniz, aramızda bizi birleştiren bir kitap Kitap ehlisiniz, bizi kitap birleştirir,” diyerek yanıtladı itirazımı. Pek bir şey anlamadım ama kimi Türklerin yaptığı gibi bana tiksintiyle bakmaması da hoşuma gitmişti. Öte yandan bir Müslümanın selamı herhalde istediğim son şeydi.

Sonra birden yine, “İsterseniz size de bir kaftan verelim," deyince iyice kafam karıştı. Adam bulmaca gibi konuşuyordu. Kafamın karıştığını yüz ifademden anlamış olacak ki, “Elbiselerden yakınıyorsunuz," diye devam etti O zaman ayağından kaldırdığı, elindeki notlarımı okuduğunu anladım. Oysa kısaca bir bakış atacak kadar vakti olmuştu.

“Siz Latince biliyor musunuz?" dedim.

“Bilmeseydim sultan beni Latince pek çok eser bulunan bir kütüphanenin başına geçirmezdi zannedersem," diye yanıtladı gülümseyerek

Molla Lütfi enteresan bir insan. 'Molla' Türklerin âlimlere verdiği bir sıfat. Bilim adamı ya da düşünür de denebilir. Beni kütüphaneye götürerek beraber çalışacağım kişiyi tanıştıracaktı. Kendisiyle gün boyu sarayın geniş kütüphanesindeki çalışmalara tanık oldum. Sultanın emriyle tek bir kopyası kalmış ya da sayısı azalmış eserler mustensihler tarafından tekrar yazılarak çoğaltılırken, Osmanlıca çevirisi olmayan eserler tercüme ediliyor. Arapçadan, Farsçadan ve Latinceden pek çok eser harıl harıl çalışan bir düzine grup tarafından çevriliyor. Müstensihlerin arasında birkaç da kadın var. Bunlar genelde kitapları alıp evlerine götürüyorlar, çoğalttıkları eser bitince gelip teslim ediyorlar ve ücretlerini alıyorlar Saray bunlara pek cömert davranıyor.

Ben Molla ile birlikte kütüphanedeyken bu müstensih hanımlardan biri içeri girdi. Gözlerime inanamadım, Kristina Türk kıyafetleri içinde bana doğru geliyordu. Yaşadığım

hezeyanlardan dolayı serap gördüğümü sandım önce, Üzerinde yeşil ve menekşe rengi astarlı kırmızı bir kaftan, beyaz entari ve brokar şalvar vardı. Ayaklarındaki çizmeler sarıydı. Başındaki bembeyaz yaşmağı ile simsiyah gözleri ve gözlerinin etrafındaki kapkara sürmeleri öyle güzel bir tezat oluşturuyordu ki gözlerimi uzun süre onlardan alamadım. Dudaklarının kırmızısı kaftanınınkinden daha belirgindi. Bana yaklaştıkça kendime çeki düzen verdim, bu. Kristinaya çok benzeyen bir Türktü.

Sağ omzundan deri kayışlarla sol beline doğru uzanan deri çantasında belli ki yazı takımları ve kitaplar vardı. Molla Lütfi bana onu, eski Rumeli Beylerbeyi Ragıp Paşa'nın torunu Nilüfer Hanım diye tanıttı, aynı zamanda yetenekli de bir kaligraf, yani Türklerin demesiyle hattatmış da.

Daha sonra Molla projede beraber çalışacağımızı söyleyiverdi. Şaşırmıştım.

İranlı ünlü yazar Firdevsi'nin Şehnname'sindeki Büyük İskender'in tarihi ile Latince eserlerdeki İskender tarihnamelerini karşılaştırmalı olarak inceleyecektik Nilüfer Hanımı da kopyalayacağı Şehname'ye bu farklıları belirten dipnotlar düşecekti. Molla Lütfi'ye bu eserleri yanımda getirmediği mi, hafızamın bu iş için yeterli olamayacağını söylediğimde bunu dert etmememi ifade ederek beni kütüphanede birçok kopyası bulunan Latince eserlerin yanına götürüyordu

Nilüfer Hanım ile ilk görüşmemizi de orada, kitapların yanında yaptık. Yabancı şivemi anlamakta güçlük çekince ona çok kısa bir süre sonra buna alışacağını, bunun bir kulak alışkanlığı meselesi olduğunu söyledim. Beni dikkatle dinliyor, anlamak için hafifçe gözlerini kısıyordu Sadece siması değil, mimikleri, başını eğişi, bakışları da Kristina'ya benziyordu. O uzun güzel kirpiklerini yeniçeri oklarına mı, eğimli Türk kılıçlarına mı benzetmeli bilmiyorum, bildiğim tek şey bende delici bir etki yarattıklarıydı. Bana Sultan Mehmet'le görüşüp görüşmediğimi sordu. Ben de ona birkaç kere onunla görüşme fırsatımın olduğundan bahsedince ilgisi daha da

arttı. Ama şimdi Karamanoğulları üzerine sefere çıktığını sarayda olmadığını söyledim.

Kendisi buraya birkaç sefer gelmesine rağmen hiç sultan la karşılaşamamıştı, bundan yakınır gibiydi. Hafızamı tazelemem için kitapları birkaç gün içersinde okuduktan sonra tekrar onunla görüşebileceğimizi söyledim ve Ragıp Paşa'nın evinde buluşmak için sözleştik. Adresi Molla Lütfı'den alacaktım.

Kütüphanedeki kitapları hemen önüme koyup oradaki minderlerden birine çökerek işe koyuldum. Daha önce hiç böyle uzun süre oturmaya alışkın olmadığımdan bağdaş kurarak kitap okumaktan bacaklarım acıdı, belim ağrımaya başladı. Türkler böyle iki büklüm sandalyesiz nasıl oturuyorlar anlayamıyorum. Ama Nilüfer Hanım'la bir an önce görüşebilmek için katlanılabilecek bir sıkıntı bu.

Ben, artık dünyada insanların çift yaratıldığına inanıyorum.

44

Kurtçu Doğan ayaklarına sopayı yedikçe Öfkeden kuduruyordu Bir Yeniçeri Ağası'nın falakaya yatırılması akıl alır şey değildi. Bütün hayatını sultana hizmet için adamışken, bizzat sultan tarafından dayak cezasına çarptırılmasını bir türlü sindiremiyordu.

“Bakma ulan öyle ters ters, köpek!" diye çıkıştı. Cellat Malik. Görevinden azledilmiş Ağa’nın ayaklarına ceviz ağacından yapılma, balta sapı kadar kalın sopayı yüz ellinci defa hızla vurdu.

Döve döve adam ettiği kimbilir kaçıncı üst rütbeli görevliydi Kurtçu Doğan. Ocaktaki adi disiplinsizlik vakaları yine ocakta görevli yeniçeriler tarafından yerine getirilirdi. Ortasının kurallarına uymayan, yatağını temiz tutmayan ya da kendilerine verilen görevlerde savsaklık edenler genelde falaka cezasıyla kolayca adam olurdu.

Ama şimdi yerde yatıp da ayakları karşılıklı tutulan bir sopaya geçirilmiş, daha düne kadar ocağın başındaki isim olan Kurtçu Doğan gibi kıdemli insanların cezasını özel bir cellat takımı verirdi. Sayıları yarım düzineyi aşmazdı.

"Sana öğreteceğim ben Sultan Mehmet'in yolunu kesmenin ne demek olduğunu! İtaat neymiş, ne değilmiş anlayacaksın akşama kadar! Ben senin gibi ne aslanları burada kedi yavrusuna dönüştürdüm!" Sopayı indirdikçe, Kurtçu Doğan’ın suratına adeta bir de gür sesiyle vuruyordu Malik.

'Vur ulan, daha çok vur! Daha hızlı vur! Biz adam döve rek değil, betonlara tokat atarak yetişiyoruz. Adet değil midir ulan üstelik seferde yeniçeriye bahşiş vermek?! Sen bilmez misin bizim bahşişimizle oyun olmaz!" Sopayı yedikçe Kurtçu Doğan'ın sesi daha öfkeli ama daha titrek Çıkıyor, yerde yatmanın da etkisiyle kafasına toplanan kan yüzünü kıpkırmızı yapıyordu.

"Ulan it oğlu it! Koskoca ağa olmuşsun. Ocağın başına geçmişsin, ama hala Yeniçeri olamamışsın sen! Senin yaşama amacın sultan uğruna ölmektir, onun bir dediğini iki etmemek, Osmanoğlu'nun hizmetinde gaza etmektir. Sultan seni ödüle layık görürse ödüllendirir, bahşişe hak görürse onu da verir. Senin amacın dirlik ve düzeni korumak, saltanatın huzur içinde gelişmesini sağlamaktır' Oysa sen. kibrinden ve enaniyetinden kendini unutmuşsun! Dirliksizliğin kaynağı disiplinsizliğin önde gideni olmuşsun!" Malik birer odun parçası gibi olan kollarıyla sopayı şimdi daha hızlı indiriyordu Kurtçu'nun ayaklarına.

"Benim itaatimden kimin şüphesi vardır koca cellat, sorarım sana! Sırpların kurtlarını savaş alanında oklarımla mıhlayıp, ölmeyenlerin suratına yumruk ata ata adım Kurtçu oldu benim. Sen milleti burada falakaya yatırırken, ben çakallarla kavgaya tutuşuyordum!"

Malik sopayı yere fırlatarak, "Görelim bakalım, nasıl yere yıkıyormuşsun şu kurtları," dedi İki taraftaki en az kendisi kadar cüsseli yeniçerilere, kenara çekilmeleri emrini verdi

Kurtçu Doğan'ı önce koltukaltlarından silkerek odada- ki sandalyeye oturttu Ne olduğunu şaşıran eski ocak ağası. Malik'e karşı gelse de yediği iki yüz sopanın etkisiyle takatten kesilmişti. Karşısındaki ünlü celladın kollarına karşı koymak istediğinde kendini sandalyede oturuyor buluyordu. Malik elinin tersini Kurtçu Doğan'ın suratına bir kere daha geçirdi Ağa yere yıkılınca, Malik onu tekrar tutup sandalyeye oturttu ve bu kez elinin içiyle suratına vurdu Şimdi de sandalyenin öbür tarafına yıkılan adamı gene kaldırıp gene oturttu.

"Sen yoksun, Sultan var!" diye bağırıyordu Malik her tokadında.

"Sen yoksun, nizam var! "

Kurtçu Doğan ağzı gözü kan içindeyken iki ay öncesini, şimdi suratına şimşek gibi çakan şamarlara neden olan günü hatırladı.

Sultan Mehmet. 'Karamanoğlu'nun isyanı üzerine Konya'ya sefer ilan etmiş, bütün ordunun hazır hale gelmesini emretmişti Çok sevdikleri sultanları Murat'ın vefatının yasını tutan ocak ise sürekli görmüş geçirmiş eski padişahlarını anıyor, yeni sultan çok genç ve acemi buluyorlardı. Onun uğruna savaşmakta tereddüt etmeseler de. saygı göstermekte kusur ediyorlardı Hele hele yıllar önce Sultan Murat tahtı şehzadeye bıraktığında çıkarttıkları ayaklanma da yeni padişahla aralarında soğuk bir havanın esmesine, askerlerle arasında itaatsizlik belirtilerinin oluşmasına neden oluyordu.

"Sen yoksun, Osmanoğlu var!" Malik bir tokat daha indirdi.

Nihayet ordu tam tekmil sefere çıkacakken, yeniçeriler Kurtçu'nun önderliğinde "Padişahın ilk seferidir, bahşiş isteriz diye,' homurdanmaya başladılar. Üstelik bahsettikleri bahşiş. asker başına hatırı sayılır bir kese akçeydi. Sultan Mehmet, beş bin askere durduk yerde bahşiş vermenin hâzinenin dengesini gereksiz yere bozacağını düşünüyordu. Kendisine karşı gösterilen saygısızlık ise kabul edilebilir gibi değildi.

Seferden hemen önce gerçekleşen bu olayda yeniçerilerin isteklerine olumlu cevap verdi Fakat kendisini fazla hafife alan ocağı dönüşte hizaya getirmeye o zaman karar vermişti.

"Sen yoksun, Hak var!"

Koca Osmanlı ordusunun üzerine geldiğini duyar duymaz Sultan Mehmet'e boyun eğdiğini ilan eden Karamanoğlu İbrahim her zamanki gibi geri çekilmiş, yeni sultana yaptığı blöfün tutmadığını acıyla anlamıştı. Ordu dün tekrar Edirne'ye geri döndüğünde ise Mehmet'in ilk işi yeniçeri

ağasını ve onun gibi düşünen çıban başlarını görevden almak oldu.

“Sen yoksun, hizmet var!" Malik bir tokat daha indirdi

Kurtçu Doğan ise ne olduğunu anlamadan etrafında Cellat Malik ve adamlarını bulmuştu. Sultan Mehmet’i fazla hafife aldığını, haddini aştığını, görevine hıyanet ettiğini kafası, na inen her şamarla daha iyi anlamaya başlıyordu. Başlarındakinin beş yıl önceki deli çocuk olmadığının acıyla farkına varıyordu.

“Anlayacaksınız itoğlu itler!" dedi Malik. “Hepiniz anlayacak! Osmanoğlu’yla dalga geçilmeyeceğini hepiniz anlayacaksınız!"

Malik geri çekildiğinde Kurtçu Doğan yere yığıldı üstü ne koca bir çınar ağacı düşmüş gibi hissediyordu kendini.

Ocakta düzen yerine getirilmişti.

45

"Aradan kaç yıl geçti. hâlâ unutmuyorsun," dedi Hasan.

İskender gökyüzüne bakmaya devam etti. İki yeniçeri, kışlanın içindeki bir dağın yamacında sırtüstü yatmış, gece karanlığında gökyüzünü izliyorlardı. Ellerini başlarının arkasında kavuşturarak yastık yapmışlardı. Etrafta ikisinden başka kimse yoktu.

"Bugün yıldızlar ne kadar da güzel görünüyor, değil mi?" dedi İskender. "Bazen bana öyle geliyor ki, gece vaktinde gökyüzüne baktığımda, zamanın o noktasında Meryem de kafasını yukarı kaldırıyor ve benim baktığım yıldıza bakıyor, ipe o zaman Meryem'i görüyorum o yıldızda. Büyümüş halini, daha da güzelleşmiş yüzünü, bir çocuktan genç bir kıza dönüştüğünü..."

Hasan sessizce dinliyordu.

"Ama bazen de korkuyorum. Onu hiç tanıyamamaktan korkuyorum."

"Korkması gereken sen değilsin, o. Değişen biri varsa sensin Karşısında bir yeniçeri gördüğünde ne düşünecek dersin?"

İskender iç çekerek yıldızlara bakmaya devam etti. İkilinin kılıçları ve mintanlarının üzerlerine giydikleri kırmızı cepkenleri yanlarında, çimenlerin üstünde duruyordu. Hava öyle açıktı ki bütün yıldızlar ışıl ışıldı.

“Haklısın," dedi İskender, “bazen ben bile kendimi tanı yamıyorum. Her şey o kadar çabuk gelişti ki... önce tersane deki yıllar, ardından eğitim; ve hiç soluksuz bir eğitim Eğer böyle de olmasa insan aklını yitirir. Sürekli bir kızı düşünmek, hep onunla beraber olmayı hayal etmek ama yüzünü bile görememek azapların en büyüğü..."

Hasan, “Hiç buradan kaçıp onun yanına gitmeyi düşünmedin mi?" diye sordu.

“Düşündüm. Gelibolu’dayken günlerce, haftalarca, ay larca düşündüm Her gün oradan kaçıp şehre geri dönmeyi planladım. Ama daha sonra ne olacaktı ki? Teofilos'un adamları beni gördükleri anda öldürürlerdi. Şehirde olduğumu görenler beni onun adamlarına gammazlamakta gecikmezlerdi. Bir öğünlük yemeğe şövalyelerin oyuncağı olurdum, üstelik Meryem'in benimle olduğunu anladıklarında ona ve ailesine de kıymaktan çekinmezlerdi Şimdi de değişen bir şey yok. Geri dönüşüm benim ve Meryem'in sonu olur."

“Peki ya onu alsan, buraya getirsen? Gitsek kaçırsak onu Doğu Roma’dan?"

Aslında Hasan yaptığı önerinin imkansız olduğunu biliyordu ama arkadaşının derdine derman olacak bir şeyler söylemeden edemiyordu.

“O zaman da," dedi İskender, “kaçak bir yeniçeri olurum Bütün hayatımı bir kaçak gibi yaşamak zorunda kalırım.’ Başını yattığı yerden Hasan a çevirdi, "Hem siz ve diğerleri beni bulmakta o kadar zorlanmazdınız." Bu son cümlesini şakayla karışık söylemişti.

“Peki ne olacak?" diye sordu merakla Hasan.

Arkadan gelen bir ses, “Kul, gelecekte ne olacağını bilemez." dedi.

Yeniçeriler kafalarını arkaya çevirdiklerinde yanlarına yaklaşanın Molla Fenari olduğunu gördüler.

“Sizi habersizce dinlemek istememiştim, gençler," diye devam etti molla. "Son söylediklerinize sadece kulak misafiri oldum."

"Ama geleceği bilmeyince," dedi İskender, ‘insan şimdi ne yapacağını tam kestiremiyor."

"Ve bu da büyük bir sıkıntı, ıstırap ve çaresizlik veriyor," diyerek devam etti molla, yeniçerinin ne diyeceğini biliyormuşçasına.

İskender evet anlamında kafasını salladı usulca.

"İşte bu yüzden biz sabra inanırız. Eğer insan yaşadığı sıkıntıların boşuna olmadığına, sıkıntıları Yaratan'ın çözümleri de yaratabileceği ne inanırsa, kader hiç beklenmedik bir şekilde, hiç beklenmedik bir zamanda çözümü insana sunar, önemli olan çıkan çözümün hayrına inanmaktır; hayra inanan mutlu olur."

İskender, “Kılıç kullanıp ok atmak sizin bahsettiklerinizden daha kolay geliyor," dedi.

Molla gülümsedi. “Doğru söylüyorsun, İskender Kılıçla savaşmak küçük cihattır. Asıl zor olan insanın kendisiyle savaşıdır... Yeniçeri olmak da bu yüzden çok meşakkatlidir. Çünkü yeniçeri her ikisini de kusursuz yapmalıdır "

Molla kafasını yukarı çevirdi, yıldızlara baktı.

“Yıldızlar kadar kusursuz."

46

Öğleden sonra son birkaç haftadır her gün yaptığım gibi Nilüfer Hanımla görüşmek için yola çıktım. Nilüfere olan ilgim ilk günden beri bir çığ gibi büyüyor. Aslında Türklerin evlerine bir yabancının girmesi çok zor. Ev halkının kadınlarına 'harem' diyorlar ve bunu kutsal kabul ediyorlar. Buraya gelmeden önce okuduğum seyahatnamelerdeki pek çok bilginin biz Frenklerin engin hayal güçlerinin birer ürünü olduğunu yeni yeni anlıyorum. Zira bu evlerin içini, hele hele bir kadının yaşadığı yerleri bir yabancının görebilmesi neredeyse imkansız, Nilüfer ile birlikte olduğumuz her an yanımızda sürekli biri oluyor. Pek çok görüşmemiz de sarayın kütüphanesinde gerçekleşiyor.

Şehrin merkezindeki çift kapılı ahşap Türk evinin işlemelerle süslü kapısını evin hizmetçisi Şuşan açtı. Ayakkabılarımı çıkarıp evdeki inanılmaz güzellikteki halının üzerine ayakkabılarımı koyduğumda kendimi yine çıplak gibi hissettim. Türkler temizliğe çok önem verdiklerinden ve vlenndee sürekli alınlarını yere koyarak ibadet ettiklerinden kesinlikle evlerinde ayakkabı giymiyorlar. Yatmadan yatmaya ayakkabılarını çıkaran biz Venedikliler için bu alışılmadık ve biraz da rahatsız edici bir şey.

Hizmetçinin beni götürdüğü odaya girdiğimde diğer ka-

pıdan hızla çıkan kadını bir an sadece arkasından görmeme rağmen onun Nilüfer olduğunu boyundan ve endamından anladım Sadece Nilüfer'in değil bir Türk kadının saçlarını ilk defa ucundan da olsa gördüğüm ilk andı bu. O saçların içine kafamı gömüp, mis gibi kokusunu içime çekmeyi, bir afyon çeken Türk gibi kendimden geçmeyi, saatlerce Nilüfer'le baş başa olmayı ne kadar da çok istedim. Ve bunları hisseder hissetmez utandım; Ragıp Paşa tam karşımdaydı.

Seksenine ayak basmasına rağmen gayet sağlıklı görünen paşa ‘Biraz erkencisiniz," dedi Görevi gereği daha önce pek çok ulustan elçiyle, İtalyanlarla, Cenevizlerle, Macarlarla, Almanlarla görüşmüş, İtalyancayı da halâ çok iyi konuşabilen birisi Ragıp Paşa. Karısı yıllar önce ölmüş. Anlattıklarına göre Murat’ın en sadık adamlarından biriymiş zamanında. Paslanan İtalyancasını sayemde biraz da olsa pratik yapabildiği için benimle hep sohbet ediyordu. Sultan Mehmet bu görevi bana verdiğine göre bir bildiği vardır, diyordu her seferin- de. Zira, Sultan Murat’ın oğlunu imparatorluğa hazırlamak için nasıl uğraştığını, imparatorluğun en iyi hocalarını tekrar tekrar onun hizmetine soktuğunu bizzat görmüştü. Sultan oğlu Alaaddin’in ölümünün ardından habersizce Manisa’ya şehzadenin yanına gittiğinde o da yanındaymış. Ülkenin en iyi hocalarını da yanlarında götürmüşler.

Bugün Nilüfer'in üzerinde siyah, kenarları aynı renkte dantelli bir başörtüsü vardı. O zaman içeri hızla kaçışının nedeninin başını kapatmak olduğunu anladım. Üstünde beline kadar vücudunu hafifçe sararak belinden aşağı doğru genişleyen ve ayak bileklerine kadar inen mürdüm eriği rengi bir entari ve belinde kahverengi deriden bir kemer vardı. Entarisinin ensiz yakaları birer santim dimdik boynuna doğru yükseliyordu. Yenleri ise epey genişti ve kimi zaman dirseklerine kadar açılıyordu.

Odaya girdiğinde ayağa kalktım ve onu başımla selamladım. İlk zamanlan az. kalsın bir anlık dalgınlıkla bizim Venedik'te hep yaptığımız gibi onu selamlamak için boynu-

na sarılıverecek gibi oluyordum. O da beni başını hafif öne eğerek selamlıyor ve diz çökerek, odanın etrafına dağılmış kitaplarının arasına, yazı takımlarının önüne geçiriveriyordu

Evdeki divanların sırtları beyaz işlemeli örtülerle kaplı duvarlarda harkülade hat tabloları asılı Bunların hepsini Ni lüfer yapmış.

Ragıp Paşa gibi Nilüfer de bana yine Sultan Mehmet'i ve saraydaki havayı sordu. Sultanın başının bu sıralar çok ka labalık olduğunu. Doğu Roma ile işlerin gitgide kızıştığını anlattım. Sultan Mehmet'ten bahsederken Nilüfer'in gözleri parıldıyordu.

Bunu geceleri her düşündüğümde yüreğimi bir karanlık kaplıyor. Bir Türk imparatoruna ilgi duyan Türk kızına aşık olan basit bir İtalyanın, Türklerin tabiriyle bir gavurun ne kadar şansı olabilir ki?

Nilüfer yine önündeki kısa boylu masanın üzerine serdiği yazı takımlarım özenle hazırladıktan sonra Şehnameyi önündeki çok eski ve yaprakları eprimiş, sayfaları dağılmış bir kitaptan kopya etmeye başladı Bir ara. önünde duran bu kitap için bana büyük miktarda para ödeyebilecek pek çok Venedikli tacir bulabileceğim aklıma geldi. Kanatlarını çırpıştırırken etrafa su sıçratan bir kuğu gibi elini hızlı hareketlerle oynatırken mürekkep sayfayı hızla dolduruyordu.

"Hattatların yavaş yazdıklarını duymuştum," dedim şaşırarak.

"Doğru duymuşusunuz ama bu hattatlık değil, istinsah." dedi. "Bunda nicelik, onda nitelik önemlidir."

Bir taraftan yazıp diğer taraftan da bana İskender'in hayatının o kısmını naklediyor, ben de onu dinleyerek binim bildiğim halini anlatıyordum Tarihnamelerin ya da hikâyelerin —çünkü bazen biri diğerinin yerine geçiyor—asıl unsurları genelde aynı oluyordu, ama yer adlarında ve detaylarda farklılıklar çıkıyordu Kimi zaman ise benim hiç bilmediğim olaylar geçiyordu. Ben bunları söyledikçe bazen sayfadaki ilgili cümlenin hemen yanına not düşüyor, daha uzun

açıklamalar için ise başka bir kağıt kullanıyordu. Ragıp Paşa ise elimde bir kitap bizi hiç rahatsız etmeden okuyordu. Evin hizmetçisi bana Türklerin pek leziz tatlısı baklavadan getirdi. Tabağı bırakırken de kapıyı açtığı zamanki gibi beni uzun uzun süzdü. Baklavanın yanında içinde kuru üzümlerle dolu bir içecek olan hoşaf vardı. Tabağın hepsini bir çırpıda bitirip de hoşafı da hemen içiverince bir daha ister miyim diye sordular. Utancımdan, gerek olmadığını söylediysem de çok ısrar ettiklerinde ben de seve seve kabul ettim. Osmanlı topraklarına gelen bir misafir, yemekte bol ikrama hazırlıklı olmalıdır. Siz aç olsanız da olmasanız da mutlaka bir şeyler yedirip içiriyorlar. Mümkünse gidilen yerlere aç, susuz gidilmelidir ki hem siz memnun olun, hem de ev sahibi.

Şuşan ikinci tabağı getirirken. Ragıp Paşa az sonra döneceğini söyleyerek başka bir odaya geçti. Ben eve gelirken ezan okunduğundan onun ibadet etmeye gittiğini tahmin ettim. Nilüfer ise birdenbire "Venedikli kadınlar nasıl, biraz anlatır mısınız?' diye sordu.

Hiç beklemediğim bu soruyu önce nasıl cevaplayacağımı bilemedim.

"Türk kadınları kadar güzel değiller," deyiverdim. Nilüfer birden kızardı, hizmetçinin ise gözleri dört açılıverdi.

Nilüfer, 'Siz İtalyan erkekleri her zaman böyle cüretkar mı olursunuz?" deyince korktum. Ama hoşuna gittiğini anlamıştım. Kadınların hoşlarına gittikleri zaman bunu yüzeysel bir kızgınlığa dönüştürmeleri evrensel bir özellik olsa gerek. Kristina da hep aynısını yapardı.

"Ben iyi bir şey söylediğimi sanmıştım, eğer bir terbiyesizlik ettiysem kusuruma takmayın." dedim. "Türk kültürünün bilmediğim daha pek çok yanı var."

Bir süre sustuktan sonra özrümü kabul eder gibi, "Peki ne giyerler, ne işlerle meşgul olurlar?" diye sordu bu sefer de. Daha önce hiç bu konulara girmezdi.

Ona bizim kadınlarımızın giydikleri elbiselerin desenleri ni, benim burada gördüklerim kadar zarif şeyler olmadığını en büyük farkın da İtalyanların daha dar ve açık şeyler giyinen leri olduğunu anlattım.

Sonra birden gözlerini üstümde gezdirerek, "Peki sizce dar ve açık giysiler daha mı güzel? Bizim kaftanlarımızdan siz de bir tane edinsenize," dedi.

Bacağımdaki dar pantolondan, fırfırlı gömleğimden ve dar ceketimden o anda Öyle utandım ki onun karşısına bir daha böyle çıkamayacağımı anladım. Molla Lütfi'den o kaftanı isteyecektim.

47

"Artık bir an önce saldırmalı, hiç beklemedikleri bir anda bu işi bitirmeliyiz!'

Edirne Sarayı'nın divan toplantıları için ayrılan salon kırmızı ve altın sarısı renkteki kadife döşeme kaplı sedirlerle çevriliydi. Ahşap oyma tavanın göbeği geniş odanın tam merkezinde bulunuyor, onun etrafından kenarlara doğru desenler uzaklaşarak ama azalarak devam ediyordu. Bunun dışında sade ve mütevazi olan odanın duvarlarında el yazmaları ve minyatürler vardı. Duvarın sultanın arkasına gelen kısmında hat sanatıyla yazılmış "Ya Hak" diye haykıran bir çerçeve asılıydı.

Mehmet dikdörtgen şeklindeki odanın dar kenarlarından birinin merkezine oturmuş, vezirleri sağlı sollu uzun kenarlara yayılmışlardı Vezirlerden hemen sonra en uç köşelerde defterdar, nişancı, reisülküttab gibi devletin hâzinesinden, sultanın imzasından sorumlu diplomat ve bürokratlar yer alıyordu.

Padişahın sol tarafında en başta oturan kırklarındaki Zağanos Paşa hararetle konuşmasına devam ediyordu: "Eğer tahta bir gün daha geç gelip otursaydınız, belki de çok geç kalacaktınız. Roma Kayzeri, Orhan'ı hemen sultan ilan edecekti!" Onun hemen yanındaki Şahabettin Paşa, meslektaşının fikirlerine katılarak devam etti:

"Sultan Murat'ın ve önceki padişahların döneminden bu yana Rumların hiç rahat durmadıkları, her fırsatta bize kar şı bir Haçlı ordusu oluşturmaya çalıştıkları meydanda daha fazla beklemenin bir anlamı yok Sultanım."

Sultan Mehmet, "Durduk yere savaş ilan etmemi mi is tiyorsunuz?" diye sordu. 'Bu adamlar bize saldırdılar mı? Herhangi bir Müslüman'a ya da benim topraklarımdaki bir insana zulmettiler mı? Kendi topraklarındaki Müslümanlara yanlış bir tutum içinde oldular mı? Benim bildiğim kadarıyla, Roma, rahmetli babamın dönemindeki anlaşmalarına yıllardır sadıktır."

Şahabettin Paşa, "Konstantin'in şehirde Müslüman olmak isteyen papazları gizlice boğdurduğu söyleniyor," diyebildi.

Mehmet, "Söylentiler değil, gerçekler lazım bana,' diye cevapladı.

Zağanos Paşa, "Sultanım, öteden beri biz biliyoruz ki, Roma her zaman ikili oynuyor,' dedi, "Siz de çok iyi biliyorsunuz ki, bu adamların bin yılı aşkın bir diplomasi tecrübeleri, elli yıl sonrasını hesap eden adımları ve tarihte eşine az rastlanır hilekar bir gelenekleri var. Elimiz kolumuz bağlı oturup ya Karaman'la ya Macarlarla ya da Cenevizlilerle yaptığı gizli görüşmelerin açığa çıkmasını mı bekleyeceğiz?"

Sultan Mehmet o ana kadar sessizliğini koruyan, sağ tarafındaki Halil Paşa'ya döndü:

"Babamın veziriazamı ne düşünüyorlar bu konuda?"

Zağanos'u ve Şahabettin'i kalın, ağarmış kaşlarının altından kinle dinleyen Halil Paşa, "Muhterem babanız, Doğu Roma ile sürekli iyi geçinmeye bakardı,' diye başladı konuşmasına. "Çünkü Roma ile en ufak bir sürtüşmenin Haçlı Seferleri'yle sonuçlanacağını iyi biliyordu. Devleti durduk yere yıpratmaktan, askeri olmadık hayallerin peşinden sürüklemekten şeytandan kaçtığı gibi kaçar, reyini sürekli barıştan yana kullanırdı Ben bu politikanın sürdürülmesi taraftarıyım, Sultanım. Devletin maceralara değil, istikrara ihtiyacı vardır."

Zağanos Paşa, “Roma eski Roma değil artık," diyerek karşı çıktı "Ne haçlıları kendi etrafında toplayabiliyor ne de en yakın müttefiklerinden istediği desteği görebiliyor. Venediklilerin zaten aklı fikri ticarette."

Mehmet, odadaki Venedik kökenli doktoru Yakup Paşa'ya doğru baktı.

Zağanos devam etti: “Macaristan ve Avusturya Arnavutluk'la, Slavlarla uğraşıyor."

Şahabettin Paşa, “İngiltere ve Fransa ise on yıllardır devam eden bir iktidar mücadelesindeler. Batı Avrupa’nın durumu da Doğu’nunkinden pek farklı değil,' diyerek katıldı.

Halil Paşa alaycı bir ifadeyle Zağanos ve Şahabettine doğru bakarak. “Sîzler Varna ve Kosova'da olmadığınız için çabuk unutuyor olmalısınız," diyerek çıkıştı. “Rumlar, hayati bir tehlike hissettiğinde, hala bütün Hıristiyan memleketlerini bize karşı ittifak haline sokabilecek güçteler. Daha beş yıl önce gerçekleşen Kosova'daki yeniçerilerin kanları kurumadı bile."

Sultan Mehmet, ‘Hatırlatmanıza gerek yok. Paşa, ben de oradaydım," dedi. “Ama size hak veriyorum Roma'nın Avrupa'da eskisi kadar sözü dinlenmese de, hala aramızda Hıristiyanlığın sağlam bir kalesi olarak görüldüğü için rahatlıkla yandaşlar toplayabileceğine inanıyorum "

Zağanos. 'Sultanım, haklısınız, ama biz yine de o tür bir güçe karşı koyabilecek durumdayız.' dedi. "Osmanoğulları'nı Devlet-i Aliyye yapan bizim bitmek tükenmek bilmez cihatlarımızdır. Osman Gazi'den bu yana, her zaman gaza yaparak büyüdük. Tekrar harekete geçmenin, askere bu heyecanı vermenin tam zamanı değil mi?"

Mehmet, “Zağanos, sen de çok iyi biliyorsun ki, Osmanoğulları hiçbir zaman sırf cihat yapalım diye, asker heyecanlansın. sırf devlet büyüsün diye savaşmadılar," diyerek yanıtladı. “Biz ancak adaletin egemen olması için, hakkı insanlara duyurmak, mazlumu zalimin pençesinden kurtarmak için savaştık. Ben de biliyorum, bu devlet seyr-i sülük ile işler ama geçerli sebepler lazım

Bir süre durduktan sonra, "şimdilik bekleyeceğiz." dedi sultan. "Roma eğer benim bildiğim Roma, Konstantin de bildiğim kayzerse zaten rahat durmayacaktır. Biz de bu sıra da gücümüzü pekiştirmeye devam edeceğiz. Kalbimizin tam ortasındaki, toplarımızın merkezindeki bu köklü kalenin de elbet bir gün sonu gelecek."

Konunun kapandığının farkına varan Halil Paşa divanın sıradaki maddesine geçti. “Kendilerine Hurifiler diyen bir mezhep var," dedi. “Anadolu'da ve Edirne'de sayıları gittikçe artıyor, harekete geçilmezse, tehdit oluşturabilirler."

Sultan Mehmet, vezirlerin hemen öbür tarafında, Nişancının berisindeki siyah cüppeli, aynı renk sarıklı ve sakallı yaşlı adama doğru baktı. Molla Fahrettin Acemi sıranın kendisine geldiğini anladı.

Mehmet sordu: ‘Ne gibi bir tehdit?"

Molla, Sultan Murat’ın döneminden bu yana özellikle dini konularda en üst düzey yetkiliydi.

“Harflerin ve rakamların mistisizmine, onların yüceliğine inanıyorlar. Kelimelere ve sayılara değişik değişik anlamlar yüklüyor lar."

Mehmet. “Ebced hesabı ve rakamların dinen yorumlarıması pek çok dinde ve İslamı'da da ezelden beri olan bir gelenek değil mi?" diye sordu cevabını bilircesine.

“Evet ama bunlar farklı. İran'daki Fazlullah'ın söylemini devam ettirmeye çalışıyorlar. Abuk subuk düşüncelerle Müslümanlann kafalarını bulandırıyorlar."

Sultan, “Müslümanların kafaları o kadar çabuk bulanıyor muymuş?" diyerek alaylı bir sesle cevap verdi. Molla bozulmuştu. Mehmet’in farklı dinlere gerekliği kadar sert davranmadığını düşünürdü.

Halil Paşa. “Bunların kökü Şeyh Bedrettin’e kadar gidiyor. Sürekli taraftar topluyorlar," dedi.

"Zor kullanıyorlar mı?" diye sordu Mehmet.

Ne molladan ne de paşadan cevap gelince devam etti:

"Hileye başvuruyorlar mı? Halkı şiddete doğru kışkırtıyorlar mı? Dirliksizlik yaralıyorlar mı?

Mehmet, sordukça paşanın ve mollanın yüzüne bakıyordu Cevap yoktu.

'Müslümanların bunlara verecek cevapları yoksa, kafalar karışıyorsa, Hurufi olsunlar daha iyi! İster Şeyh Bedrettin oyundan gelsin, ister Fazlullah'a inansınlar; bu adamlar huzursuzluk çıkarmadıkça, başkalarına rahatsızlık vermedikçe benim topraklarımda özgürce yaşayabilirler. Gerçek Müslüman bunlara doyurucu cevaplar vermekle yükümlü değil midir?"

Molla Fahrettin Acemi kızarak, 'Sultan Hazretleri, batıl inançları çok hafife alıyorlar," dedi,

Mehmet'in cevabı divanı sona erdirecek ağırlıktaydı:

"Molla Hazretleri de İslam'ın hoşgörüsünü ve özgüvenini çok hafife alıyorlar"

48

İmparatorluk bir isim kültürüdür. Bu yargıya varmam boşuna değil. Divan ve ocak hakkında öğrendiklerim beni başka bir sonuca ulaştırmıyor.

Sultan'dan aldığım özel bir izinle bugün yeniçeri ocağını gezme fırsatı buldum Gün, hareketli başladı. Sabahın erken saatlerinde divan toplandı. "Divan" sarayın en üst düzeydeki siyasi yönetim mekanizması; bizdeki Onlar Konseyi'ne de benzetilebilir. Bizim Türklerden görerek İtalya'da da artık yavaş yavaş kullanmaya başladığımız, duvara dayalı yumuşak minderlerle kaplı hir salonda, yani "divan"'ın üstünde toplantı yapıldığı için bu adı almış olabilir. Sultan başta olmak üzere devletin bütün ileri gelenleri, vezirler, veziriazam, padişahın tuğra denen imzasını çeken nişancıbaşı, Müslümanların dini lideri şeyhülislam, yeniçeri ağası, Anadolu beylerbeyi. Rumeli beylerbeyi bunların en başta gelenleri.

Görüşmelerin içeriği çok gizli tutulmakla birlikte Doğu Roma İmparatorluğu ile ilişkilerin gözden geçirildiği herkesin malumu. Zağanos Paşa'nın başı çektiği saraydaki savaş cephesi bu konuda inanılmaz bir lobi yapıyor. İmparator Konstantin'in tehditkâr tavırları ve Türkleri hedef alan askerleri savaş tarafgirlerinin en büyük sebepleri.

Divanın üyelerim sayarken aslında az önce açmış olduğum

konuya da kısmen girmiş oldum. Türklerde adı konulmayan ve iyi tanımı yapılmamış tek bir iş, tek bir rütbe bulunmuyor. Kimin neyi yapacağı ve nasıl isimlendirileceği harikulade belirlenmiş. Bir tek Sezar'ın Roma İmparatorluğu'nun akıl almaz organize olmuş devlet kademelerinde bulabileceğimiz türden bir isimlendirme sanatından bahsediyorum. Bu isimler ilk başta çok karmaşık görünüyor, ama bu. dillerini bilen insanlar için insanı güldürecek kadar basit.

Örneğin 'nişan' alamet, işaret, imza gibi anlamlara geliyor, ‘nişancı' ise padişahın tuğrasını çekmekle yetkili kişi. Bu arada ’padişah' ‘şahların şahı,' 'en büyük şah' anlamında ve Farsçadan alınmış. Bizim dilimiz ve daha pek çok Batı Avrupa dili nasıl ki Latinceden pek çok kelime, ek ve kök içeriyorsa, Türklerin dili de Arapça ve Farsça ile iç içe. Ya da ‘reisülküttab‘ denen kişi, 'kitapların reisi, başı' gibi bir anlam içeriyor ve padişahın yazı işleriyle ilgilendiği gibi onun çevirmenliğini de yapıyor. 'Defterdar' defter tutan, yani mali kayıtları hesap eden kişi demek; bu unvanı taşıyan kişi de doğal olarak hâzineden sorumlu. Mirahor ise ahırdan sorumlu, yani sultanın atlarına bakmakla yükümlü.

Ama bu isim kültürü kendisini en çok bir isimler derya- sı olan yeniçeri ocağında gösteriyor. Ocağın başındaki lidere neden çorbacıbaşı dendiğini daha önce yazmıştım, ama üst düzey bir askeri liderin çorba gibi gülünç bir isimle bağdaşmasının nedenini o zaman anlayamamıştım. Çok geniş bir araziye yayılan ama karınca kolonileri kadar düzenli gruplar halinde bir o tarafa bir bu tarafa gidip gelen yeniçerilerin görevlerini tanımlayan böyle belki yüz tane isim var, Bunların yapı şemasını gösteren çok büyük bir tablo yaptım, ama yaptığım koca şema yeniçerilerin yapısının onda birini bile yansıtmıyor. Çorbacıbaşı Vahdettin adlı bir çavuşbaşı bana kendi ortasını gezdirdi, uzun uzun anlattı.

Yeniçeri ocaklarının özünde 'orta' denen bölükler var. Her orta 70 neferden oluşuyor. Her ortanın başındaki kişiye çorbacı deniyor, buna çavuş' dendiği de oluyor (ya da ‘çavuş’

başkalarına deniyor da, ben kimlere dendiğini anlayamadım Ortalar kaldıkları yerlere gören odalara ayrılıyor ve her odanın başındaki yeniçeriye de 'odabaşı' gibi basit bir isim veriliyor.

Türkler kendilerine verilen isimlerden gocunmak şöyle dursun, onlarla gururlanıyorlar: her bir görevin bir sorumluğu ve çetin gereksinimleri var. Ayrıca onlarda görevler soyluluk ya da kan bağına göre dağıtılmıyor, iş liyakate göre hak edene veriliyor. Bu yüzden kişinin şimdiki görevi ile gel diği köken ne kadar zıtsa o kadar başarılı olduklarına inanıyorlar, Tanrı'nın kendilerine büyük lütuflarda bulunduğuna inanarak sürekli şükrediyorlar. Geçenlerde Mehmet'in vezirlerinden bir tanesinin Aşçı Mahmut adında olduğunu duyunca şaşırmıştım; bunun hikâyesini Alman bir elçi söyle anlattı:

Mehmet, sıradan bir insan gibi bir gün şehri gezerek teftiş ediyor, halkın nabzını tutuyormuş (bizim düklerimiz hayatta böyle bir şeye girişemezlerdi zannedersem). Çarşıdan geçerken adamın biri etrafa öfkeyle bağırıp çağırıyormuş. Mehmet, adamın yanına gidip neden öfkelendiğini sormuş, oda aşçı olduğunu fakat gün boyu şehrin altını üstüne getirmesine rağmen bir okka (Türklerin ağırlık birimi) et bulamadığını, devletin doğru düzgün işlemediğini, müntesibin de kendi havasında olduğunu söylemiş (müntesip de, çarşı pazarda adil davranılmasını, malların satımını gözetleyen kişi). Eğer kendisi müntesip olsa, bu işleri çok güzel idare edermiş Ertesi gün adamı saraya çağıran Mehmet, onu müntesipliğe tayin ettiğini söylemiş. Çarşı ve pazarda işler öyle yoluna girmiş ki, titizliği ve adaletiyle Aşçı Mahmut vezirliğe kadar yükselmiş.

Sarayda anlatılan daha pek çok benzeri hikâye var. Bizim gibi soyluların soylu doğup soylu öldüğü, çiftçinin tarlaya, aşçının fırına mahkûm olduğu topraklardan gelenler için bunu anlamak çok zor Hele hele Venedik'te doğan bir kişinin Venedik vatandaşlığına geçebilmesi için yirmi yıl ticaretle uğraşması zorunluluğu düşünüldüğünde Osmanoğulları'nın liberalizmi bize kârdan çok zarar getirecek gibi görünüyor.

Ama sahip oldukları topraklardaki huzur ve hızlı ilerleyişleri başka ne ile açıklanabilir?

Biz yeniçeri ocağına geri dönelim. Saksoncular, zağarcılar, turnacılar, topçular, sekbanlar, solaklar, peykler gibi pek çok yeniçeri birliği ve ortası var ama bunların sayısı sıkı bir denetim altında tutuluyor. Ocağa ancak üç beş yılda bir adam alınıyor. Her ortanın kendine has bir sembolü var ve bu semboller sancaklarda sürekli dalgalanıyor. Bunlardan benim en çok ilgimi çekeni çatal uçlu bir kılıç Türkler, 'zülfikar' diyorlar Bu kılıcı Muhammed'in Müslümanların ilk savaşı olan Bedir de amcasının oğlu Ali'ye vererek. "Al, bununla savaş," dediğine inanıyorlar. Onlar için kutsal. Tek başlarına ok ve yay, mızrak çadır, balta, cami, minare alemi, arslan, fil, deve, kurt, kartal, şahin, kadırga, gemi çapası, hilal, hurma ağacı, ibrik, ve süpürge de bu alemlerin benim elimdeki küçük deftere not edebildiğim bazıları. Kılıçlar kadar, belki onlardan daha fazla, okların da manevi değerleri var "Tımarlı" denen bazı okların en iyi kıvama gelebilmeleri için onlarca yıl bekletildiğini anlatıyorlar. Bunlardan yetmiş yıl bile bekleyen olurmuş.

Yeniçeri çavuşu Vahdettin bana ocağı bizzat gezdirirken aldıkları eğitimlerden de bahsetti. Her biri birer insan güzeli olan bu oğlanlar hem ocakta hem de sarayda akıl almaz bir eğitim alıyorlar. Kendilerinden başka kimsenin çekemediğini iddia ettikleri yaylarını kurabilecek pençeleri kuvvetlendirmek için sabahları mermer tokatlayarak başlayan günleri, ok atışları ve kılıç talimleriyle devam ediyor.

Türklerin kılıçlan bizimkilerden çok farklı, kabzadan itibaren dümdüz değil, eğimli gidiyor ve sadece tek yüzü kesici. Dimdik inen ve iki yüzü keskin şövalye kılıçlarının aksine Türk kılıcının daha hafif ama kullanımının daha ustalık istediğini anlattı Vahdettin. Yeniçerilerin konuşmaları ve terbiyeleri de bizdeki aristokratlara eşit. Aralarında şairler, müzisyenler, hattatlar var. Misafirlerine asla sırtlarını dönmüyorlar, sürekli ikramda bulunuyorlar. Buraya gelmeden önce okuduğum bir seyahatnamenin yazarı çok iyi söylemiş. Bunlar savaşta ifrit, barışta melek kesiliyorlar.

49

Bugün Mehmet'le tekrar görüşmeye muvaffak oldum. Ama adamdan çıkarken tatsız bir şey oldu. Gene o nemrut yüzlü yobazı gördüm. Fahrettin Acemi (İranlı Fahrettin de denilebilir), şeyhülislamın ta kendisi. Türklerin dini üzerine en yetkili otorite bu adam, söylediği şeyler kanun haline bile gelebilir rahatlıkla, ama sultanın izni gerekiyor. Beni her gördüğünde yüzünde pis bir ekşime beliriyor Sanki bana bela eder gibi laflar ediyor. Üstündeki siyah cüppesi, kafasındaki simsiyah sarığı hiç eksik olmuyor. Çirkin sakallarının arasından bir zenci kadar kalın dudaklarıyla sürekli kıpır kıpır bir şeyler mırıldanıyor. Beni görür görmez durmamı işaret etti "Kim alıyor bu gavurları saraya'?' diye söylendi. Şeyhülislamın şikayetini duyan yeniçerilerden birkaçı ise hemen etrafımı sardı.

Neyse ki tam o sırada Molla Lütfi geldi ve sultanın özel izniyle burada kaldığımı ona anlattı. Fahrettin Acemi sinirden kıpkırmızı oldu, sıkıntıyla sakalını sıvazlayıp durdu, 'Allah kafirlerin ve arkadaşlarının bin belasını versin! Kellesi kesilecek adamları baş tacı ediyorlar!" gibisinden laflar etli. Adamın işi gücü asmak kesmek, bela okumak Üstüme başıma tiksintiyle son bir kez baktıktan sonra çekti gitti. Şeyhülislam gibi kişilere burada aslında pek çok yerde rastlanabiliyor, onlardan kaçmak ise ayrı bir hüner istiyor.

Molla Lütfi'nin bana getirdikleri ise bu işi kolaylaştıracak türdendi. bu sefer güzel lacivert kaftanı,kırmızı şalvarı ve mavi dolamayı kabul ettim. bu Türk elbiselerine artık hayır demeyecektim. Ayaklarıma da sarı çizmelerden verdiler. Hepsini tahmin etmediğim bir zevkle hızla giydim. Kapıdaki yeniçeri kaldığımızı söyleyerek beni sıkıştırmasa daha uzun süre odamda kendimi izleyebilirdim. Bu şekilde kendimi sürekli Nilüfer'in yanında hayal ediyordum.

Bu elbiselerle yürümesi, oturması, kalkması, kısacası bütün hareketler daha rahat. Bacaklara ve kollara inanılmaz bir özgürlük veriyor. Eğer utanmasam bir ara sarayın çiçeklerle dolu bahçesine çıkıp küçük çocuklar gibi kollarımı bir oyana bir bu yana açarak koşacak, kuşların kanatları gibi iki yanımı kaplayan kaftanımın bol yenlerini havalandıracaktım Türklerin neden bu kadar kendilerinden emin tavırlarla dolaştıklarını şimdi daha iyi anlıyorum. Bu elbiseleri Dük'ün sarayındaki soytarı giyse, o da kendini Osmanlı sadrazamı sanır.

Şehrin sokakları da bu elbise kültüründen payını fazlasıyla almış. Renk renk çiçeklerle kaplı sultanın bahçesini andıran sokaklarda her milletten insan farklı bir renkle dolaşıyor. Tavus mavisi (bu renklerin adını Molla Lütfi ile şehrin sokaklarında yaptığımız bir yürüyüşte kendisinden öğrendim) kaftanlarıyla Ermeniler, gri renk entarileriyle Moldovyalılar, yeşil dolamalarıyla Tatarlar, mürdüm eriği renk kaftanlarıyla Rum kadınları, mavinin çeşitli tonlarına bürünmüş Yahudi erkekleri, kırmızı şalvarlı Yahudi kadınları ve daha onlarca rengin içindeki Türkler, Arnavutlar, Kürtler, Bulgarlar... Molla Lütfi birtakım kurallardan bahsetti, ama bana isteyen, istediği rengi giyiyormuş gibi geldi. Bizdeki gibi Yahudilerin sürekli siyah giyme zorunluluğu da yok.

Mehmet bana çok az zaman ayırabilecekti. Böyle bir dönemde benimle görüşmek istemesine bile şaşıyorum. Beni görevlendirdiği proje hakkında kendisini bilgilendirmemi istedi. Olabildiğince kısa ve etkili bir şekilde ona durumu özetleyebilmeliydim.

Ona iranlı tarihçiler ile Makedon ve Yunan tarihçile ri arasındaki ana farktan bahsettim. Hepsi olmamakla bir likte Yunan tarihçilerinin büyük kısmı İskender'in büyük Pers İmparatorluğu'nu fethetmesiyle ona cephe almışlardı. İskender'de Fars kültürüne karşı oluşan yoğun ilgi yüzün den onu kötülediklerini, dini bir sapıklık içinde olduğunu yazdıklarını anlattım. Şehname'de ise kendisinin de pekala bildiği gibi İskender daha doğmadan önce Fars topraklarının bir parçası haline getiriliyor Ve aslında Makedonya'da yıllarca sürgündeymiş de persleri gelip fethedince asıl topraklarına kavuşmuş gibi anlatılıyordu.

Beni hiç kesmeden dinledi. Sonra izin alarak ona, onun bu farklı anlatımlardan hangisine inandığını, gerçek İskender'in nasıl biri olduğunu düşündüğünü sordum. Birden böyle bir soru sormama şaşırmış gibiydi ama hoşuna gittiğini de anlamıştım.

"Gölgenin gölgesi,' dedi bana bakarak. Açıklamasını ister gibi sustum.

"Platon'un mağarası gibi. Hayat aslında bir gölgeler panoraması Gerçeğin soluk bir karartısı. Tarihçilerin anlattıkları ise gölgenin gölgesi Yani gerçeklikten iki kere uzak. Bu yüzden de tarihin yaşanırken kaydedilmesi çok önemli."

Sarayda ikamet eden bu tarihçilerden bazıları ile daha önce tanışmıştım. Görevlerinde neden bu kadar titiz olduklarını şimdi daha iyi anlıyorum.

Türklerin bu konudaki eksiklerini sultan anlamışa benziyor. Söz uçar, yazı kalır, bu insanoğlunun en büyük yeteneklerinden biri diyor.

Benim için ise yazmak gittikçe başkalaşan ruhumu kayıt altında tutmak gibi bir şey. Geçmişimi, kimliğimi, benliğimi sorgulamadığım, beni ben yapan şeyleri düşünmediğim bir tek gece yok. Aynı şeyleri anlatan farklı metinleri, Osmanlıca yazmalarla Latin tarihlerini karşılaştırdıkça bazen kendimi iki koca kültürün arasında sıkışmış hissediyorum. İki yanımdan beni sıkıştıran duvarlar gibi koca sayfalar geceleri uykumu

bile kaçırıyor kimi zaman da garip bir *ferahlık* hissediyorum. Sanki üstünde olduğum haritada bir ülke sınırının iki tarafına ayaklarımı birerleş basmışım gibi bir his,

Bunca farklı insanın ve dilin arasında başka bir şey hissedebilir mi insan?

50

Teofilos dağın yamacından Marmara sahillerindeki Türk köylüleri görünce gülümsedi. Tarlalarda kendi hallerinde çift süren köylülerin sayıları oldukça fazlaydı, üstelik hiçbirinde silah da yoktu.

Basit, sıradan köylüler, yeryüzünün asalakları, diye düşündü Teofilus. Üstünde tam takım zırhı bulunuyordu. pelerinindeki çift başlı kartal Doğu Roma'nın sembolüydü. İki tarafa bakan bu kartallar, bir türlü anlaşamayan aristokratların, taht kavgalarının sembolü olagelmişti.

Atının üstündeki Kantakuzenos'a dönerek, "Ne dersin?" dedi. "Bu, Konstantin'e istediği savaşı verir mi?"

Kantakuzenos memnuniyetle başını salladı: "Fazlasıyla."

Teofîios ve emrindeki iki yüz elli kişilik taburu silahlarını çekerek hızla ilerlemeye başladılar.

Surların kilometrelerce dışında bulunan bu topraklar Osmanoğulları ile Doğu Roma arasında bir tampon bölge gibiydi. Konstantin ve selefi Manuel Paleoglos bu topraklara ve ötesine sahip olmayı çok istemişlerdi, ama tecrübeli sultan Murat'tan çekindikleri için hep pasif kalmışlardı. Murat'ın özellikle Varna'da gösterdiği başarı Yeni Roma imparatorlarını hep korkutmuştu. Konstantin de eski sultanın barışçıl politikasını bozmak istememişti. Ama şimdi, tecrübesiz sul-

tandan toprakları geri almaya başlamanın tam zamanıydı ve bu kıyılar bunun için biçilmez kaftandı.

Teofilos ilk kılıç darbesini yaşlı babasına su taşıyan bir gencin ağzına çaldı. Oğlanın ağzından kanlar fışkırırken yere düşen testi paramparça oldu. Roma'nın Preotarian muhafızları önlerine kim gelirse öldürmek için vuruyorlardı. Bir tanesi elindeki topuzu bir adamın kafasına indirdi. Topuz geri geldiğinde kırmızı kana adamın saçları ve kafa derisinin bir kısım da yapışmıştı Bir diğer asker atını köyün meydanından geçen bir oğlanın üzerine sürdü. Çocuk atın altında ezilirken arkasından koşan annesi de askerin kılıcının kurbanı oldu.

Askerler köyün meydanına, evlerin arasında ve evlerin arkalarındaki tarlalara iyice yayıldılar. Teofılos yıllardır beklediği gün geldiği için kılıcını büyük bir iştahla sallıyordu. On yıllarca elleri kolları bağlı oturup da burnunun dibindeki Türklere bir şey yapamamak ona için için acı vermişti.

‘Bu topraklar bizim! Hepsi de Kutsal Roma'nın!" diyerek öfkeyle haykırdı, Kılıcını her indirişinde kendisinin olan bir şeyi geri aldığına inanıyordu.

Teofilos’la önceki günlerde konuşan Konstantin, sultanın iktidardaki acziyetini göstermenin en iyi yolunun böyle bir saldırı olduğunda karar kılmıştı. Plan eğer iyi işlerse sarayda paşanın da kışkırtmasıyla bir kargaşa patlak verecekti, Sonra Doğu Roma Orhan’ı öne çıkaracaktı. Konstantin, sultanın imparatorluğuna saldırma ihtimalini de düşünmüştü, Böyle bir durumda da önceki pek çok hükümdar gibi Mehmet başarısızca geri çekilecek, iktidarsızlığı iyice kanıtlanacaktı. Zira Doğu Roma bin yıllık tarihinde onlarca kez tarihin en güçlü devletlerince kuşatılmasına rağmen hiçbirinde başarı sağlanamamıştı.

Teofilos ayakta hiç insan kalmayınca okçularına işaret verdi Onlar da oklarının uçlarını tutuşturarak etrafta ne kadar ev varsa, çatılarına, camdan içeriye, kapılara fırlattılar. Askerlerden bir kısmı da uçları ateşli sopaları elleriyle binaların içine attılar. Evin içinden bir Türk yanarak çıkarken bir diğeri

çeşmeden doldurduğu suyla onu söndürmeye çalıştı. Adam elindeki kovayı boşaltamadan boynuna kılıcı yedi.

Teofılos, alayıyla beraber şehre geri dönerken yüzü sıçra yan kanlarla kıpkırmızıydı.

Konstantin memnun olacaktı.

51

Bütün sarayda kasvetli bir hava hâkim. İmparator Konstantin'in kendi hâkimiyetinde bulunan Marmara kıyısındaki Türklere saldırdığı, pek çok kişiyi Öldürdüğü, yüzlerce kişiyi de esir aldığı konuşuluyor. Saldırıya kumanda eden Teofilos'u yıllar Önce şans eseri Napoli'de görmüş, hakkında anlatılan barbar hikâyeleri o zaman dinlemiştim. Müslümanlardan nefret ettiği kadar Latinlerden de tiksinen bu adam kendi ırkını o derece üstün görür ki kendisine Yunanlı Teofilos da denir. Doğu Roma İmparatorluğu'nu eski sınırlarına ulaştıracağına inandığı için pişkin bir ikiyüzlülükle bütün Hıristiyan krallıklardan zaman zaman para toplamak için Avrupa turuna çıkar, bu üstün ırk fikri işsiz güçsüz pek çok çapulcunun da işine gelir, pek çok askeri rahatlıkla emrinde tutar. Halbuki topladığı paraları lüks bir hayat için kullanır, hakkında olumsuz haber yayanları da hemen buldurarak işkence ettirir, zorbalıkla hayatına devam ederdi. Konstantin için ise bu Türk düşmanı aç kurt, vazgeçilemez bir hazine olsa gerek.

Ben ise kendi derdimdeydim.

Nilüfer'e duyduğum ilgi bende Türk kadınları ve evlilik gelenekleri hakkında daha fazla şey öğrenme isteği doğurdu. Müslümanların dört kadınla evlenebildikleri teoride doğru, bu tür pek çok konuda neyin yapılıp neyin yapılamayacağının

yazdığı kutsal kitaplarında böyle bir izin var. Ama Nilüfer bu iznin koşullu alarak verildiğini, bu koşulların da zorluk derecesi düşünüldüğünde çokeşliliğin özendirilmediğini, daha çok bundan caydırıldığını anlattı. Örneğin, her eşe eşit şekilde davranılması, her birine aynı sevginin gösterilmesi böyle bir şart. Zaten bana kitapta gösterdiği cümlede de bunun aynısı yazıyor.

Nilüfer'e neden bunun zor bir şart olduğunu sorduğumda, “Siz iki kadını aynı ölçüde sevebilir misiniz?" diye sordu yüzüme bakarak.

Kısa bir sessizlikten sonra ben de ona. “Aynı anda değil ama arka arkaya olabilir," dedim. "Eskiden inanmazdım ama buraya gelince düşüncelerim değişti."

Kızardı, sessizce önündeki notlara baktı.

Çokeşliliğin aslında bizim topraklarımızda da yaşandığını söyledi.

“Ne demek istediğinizi anlamadım."

“Siz bana hayatı boyunca ya da bırakın onu, hayatının belli bir anında sadece bir kadınla beraber olmuş bir İtalyan erkeği gösterebilir misiniz?"

Söylediklerinde haklılık payı vardı Hizmetçisiyle ya da kölesiyle bir şekilde bir anlık da olsa işi pişirmeyen neredeyse hiçbir Venedikli erkek yok gibidir.

"Ama biz onlarla evlenmiyoruz," dedim

“Daha kötü ya! Sizin kadınları kullanırcasına saklı gizli yaptığınızı Müslümanlar dini ilkeler çerçevesinde, belirli kurallar dahilinde ve hiçbir ahlaksızlığa başvurmadan yapıyorlar Sizin kanundışı yaptığınızı Müslümanlar yasal olarak ve kadınlara haklarını vererek yapıyorlar."

“Biz yine de erkeklerin azgın cinsel iştahlanın dini kurallar haline getirmiyoruz!" dedim.

Fakat şurası bir gerçek ki burada Nilüfer’in bahsettiği kadın hakları hafife alınmayacak kadar fazla. Bu kanunları Venedik'e taşımaya kalksak bizzat isyan edecek onlarca baron ve dük tanıyorum, örneğin, Türklerde kocası öldüğü zaman

kadına da miras kalıyor. hele çocuk yoksa bu erkeğin bütün mal varlığının kadına geçmesi demek Bu bizde kabul edilemez bir şey Ayrıca kadınların da aynı erkekler gibi dava açma hakları var Buradaki pek çok Hıristiyan ve Ermeni kadın, haklarını Müslüman mahkemelerinden, kadılardan arıyorlar. Kadılar ise bütün hayatlarını Türklerin ünlü medreselerinde eğitimle geçirmiş, kılı kırk yaran, adaletleri dillere destan kişiler. Bunlar din ve ırk gözetmeksizin, insanların sınıfsal ayrımlarına aldır maksızın sadece hak ve hukuku gözeterek iş yapıyorlar.

Bir keresinde sultanın kendisi bile bu kadıların birinden nasibini almış. Ülkesinin sınırlarını akıl almaz mimari yapılarla süslemek isteyen Mehmet, eşi benzeri görülmemiş yükseklikle tavanı olan bir cami yaptırmak için imparatorluğun çeşitli yerlerinden tek parça mermer sütunlar getirtmiş. Bunların arasında Memlüklülerin hediye olarak Mısır'dan yolladıkları porfiri kırmızı bir iki sütun olduğu da söyleniyor. Mimar ise hesaplamalarına dayanarak bu sütunları üçte bir oranında kestirmiş ve camiyi öyle dikmiş. Canım kolon larının kesildiğini, yapılan caminin alelade bir yapı olduğunu gören Mehmet öfkesini ancak mimarın da kollarını kestirerek alabilmiş. İş hakkıyla yapılmadığı zaman bu genç sultanın öfkesini tutamadığı herkesçe anlatılan bir gerçek. Burada bitseydi barbarlıktan başka bir şeyle tanımlayamayacağım bu hikâyenin devamı işin aslında öyle olmadığını gösteriyor.

Hikâyeye geri dönelim. Mimar, kadıya giderek durumu anlatınca, kadı da sultanı mahkemeye çağırtır. Ertesi gün etrafındaki solak korumalarıyla birlikte ciddi ciddi mahkemeye gelen sultan bütün haşmetiyle kadının karşısına dikilir.

'Bu mimar," der, "benim nice güçlüklerle ülkenin dörtbir tarafından getirttiğim sütunları hiç etmiş, yüzlerce kişinin emeğini hiçe saymış, caminin inşasında gece gündüz çalışan maddi manevi pek çok kaynağı israf etmiştir. Böyle suçlar cezasız bırakılırsa gevşekliğe yol açar."

Sultanın savunmasını alan kadı sonra mimara dönmüş. O da geçimini elleriyle temin ettiğini, şimdi nasıl geçineceğini

Kadı bunun üzerine kararını açıklamış: "Sultanım," de miş, “kesilen sütun altından da olsa taştır. Yerine yenisi bulu nur. Fakat bu adamın kolları ettendir, candır, kandır. Çoluk çocuğu, geçindirmekle yükümlü karısı vardır. Bu yüzden bu adama geçinmesine fazlasıyla yetecek kadar maaş bağlayacaksınız."

"Tamam." demiş sultan, “hazineden bir aylık bağlarlar."

Fakat kadı kabul etmemiş. 'Suç sîzindir, hazine devletin Maaş sizin kendi hakkınız olan gelirlerden sağlanacak."

Kadının adaleti sultanın öyle hoşuna gitmiş ki, hiç sesini çıkarmadan peki manasında başını öne eğmiş. Mahkeme bitince de kadının yanına giderek kılıcının kabzasına yapışmış ve ‘Eğer ben sultanım diye bana ayrıcalık tanısaydın, kelleni şu kılıçla alıverecektim," demiş. Bunun üzerine kadı da ayağa kalkarak yeşil cüppesinin altındaki topuzu çıkartmış, “Eğer sen de ben sultanım diye diklenseydin işte şu topuzla başını eziverecektim," demiş.

Bu hikâyeyi dinledikçe topraklarındaki insanlara her türlü muameleyi reva gören bizdeki lordlar, baronlar ve dükler aklıma geliyor. Türklerin adaleti, bizdekinin aksine işte böyle keskin Sultana acımayan, bir kadının basit bir kocasına nasıl acısın?

Türklerde boşanma da serbest. Evlendikleri zaman bir daha boşanma şansı olmayan biz Katoliklerin aksine, herhangi bir geçimsizlikte Türkler boşanabiliyor, boşanan kadınlar ve erkekler de yine rahatlıkla başkalarıyla evlenebiliyor. Çokevliliğin belki de böyle anlaşılması lazım, çünkü bu şehirde aynı anda bir iki kadınla evli olmaktan ziyade, boşanıp yeniden evlenenlerin sayısı çok daha fazla. Zaten çiftçiler gibi alt sınıflarda, ya da esnaflardan oluşan orta sınıfta tekeşlilik yaygın, bir iki eşle evlilik ancak bizdeki aristokratlara denk gelebilecek üst sınıfa mensup zengin kişiler, paşalar, komutanlar arasında görülebilir, o da çok az. Bizdeki aristokratlar ile buradaki üst sınıf arasındaki en büyük fark ise, bizdekilerin kan bağıyla, soydan soya devam etmesi, Türklerdekinin

ise kazanılmış bir hak olması. Rüşvet yiyen bir defterdar görevinden derhal azledilip bütün malına el konulabilir, kendisini bir köylüden daha fakir halde bulabilir. Aynı şekilde savaşta kendini ispat eden bir azap (ki bunlar günübirlik, karın tokluğuna yaşayan insanlar) kendini ertesi gün bir paşa olarak bulabilir. İşte bu yüzden Türklerde sınıflar arasındaki geçişler biraz haddinden fazla.

Dinler arası evliliklerde ise Osmanoğullarının topraklarına gelen yabancı erkekler bahtsız kaderlerine boyun eğmeliler. Çünkü, Türk erkekleri diğer dinlerden kadınlarla rahatlıkla evlenebilirken, Türk kadınlarının gayrimüslimlerle evlenmesine müsaade edilmiyor. Bu kanunun pek adaletli olduklarını savunan Türklerin ayrımcılığının bir Örneği olduğunu ima ettiğimde Molla Lütfı, kanunun mantığını şöyle açıkladı. Bir Müslüman, Yahudi kadınla da evlense soy erkekten devam edeceği için gelecek nesil Müslüman olarak devam edermiş, ama aksi olduğunda bunun tam tersi oluyor.

Sultanın birkaç hafta içersinde binlerce kişiden mürekkep bir orduyla yakında sefere çıkacağını söylüyorlar. Ama bu savaş için değil, büyük bir inşaat projesi içinmiş. Molla Lütfi ise sultanın artık Doğu Roma hakkında savaş karan verdiğini ama bunu şimdilik kimseye açıklamadığını düşünüyor.

52

Ayasofya'nın en üst galerisinin küçük penceresinden Pat rik Gregorios Mammas endişeyle dışarı baktı. Hipodrom un en yüksek noktası olan Sifendon tribünlerinde toplananların ilk önce neye baktıklarını anlayamadı Kalabalığın başlarının çevrildiği ufka doğru, gözlerini kısarak, şehrin surlarının yaklaşık bir kilometre ötesine dikkatle baktığında binlerce kişinin karınca kolonisi gibi kımıl kımıl hareket ettiğini gördü. Küçük bir iki köy dışında kimsenin yaşamadığı, eski Yunan sütunları ve harabe kiliselerin bulunduğu Asomaton adlı bölgeden neden dumanların tüttüğüne, neden orada burada onlarca çadırın kurulduğuna, kıyının hemen kenarında neden bir düzine gemi olduğuna hiçbir anlam veremedi. Sifendon daki Rumlar ise Anadolu Hisarı'nın hemen karşısı - na Venediklilerin ya da Cenevizlerin yeni bir koloni kurduklarını düşünüyorlardı.

Sanki onların merakını paylaşıyormuşçasına, büyük kilisenin kubbesinden havalanan bir şahin, koca şehri kanatları altında bırakarak kalabalığa doğru süzüldü. Sahilde döne döne karınlarını doyurmaya çalışan martıların arasından kendine kibirle yol açtı, keskin gözleriyle yerdeki kalabalıkta tek işine yarayabilecek şeyi, kırmızı kanı gördü. Görebildiği kadar da koklayabilse, kanın hâlâ sıcak olduğunu rahatlıkla algılayabilirdi.

-Bismillah!' diyerek keskin bıçağı koçun boynuna tek seferde çalan kasap, hayvanın rahatça çırpınması için ön sağ ayağını boşa çıkardı. Kanın sıçramaması için diziyle bir süre hafifçe koçun sırtına bastırdı ve bıçağın kanını hayvanın gür yününe yavaşça sildi. Bugün kestiği üçüncü koçtu, sırada dört tane daha vardı.

Kesilen İlk kurbanla birlikte sabahın erken saatlerinde çalışmaya başlayan az ötedeki bir duvar ustası sol eliyle tuttuğu kazığa diğer elindeki koca tokmakla bütün gücüyle vurarak yere sabitlemeye çalışıyordu. Planın kendi kısmına düşen payı öğlene kadar sınırlarını ipe çekmek, ikindi vaktine kadar da temelin oluşturulmasını mümkün kılacak kazıya başlanmasını sağlamaktı. Az önce hızla yere girenlerin aksine, bu seferki kazık kayaya denk geldiğinden bir türlü ilerlemek bilmedi. Kazığa her seferinde daha fazla abanarak vuruyor, her seferinde alnının damarları daha fazla belirginleşiyordu.

Daha bir önceki gün tekrar tekrar baktığı yanı başındaki çizimleri çok iyi hatırlıyordu, kazığı tam bu noktaya çakmalıydı, bir iki metre bir sapma zaten anlamakta güçlük çektiği inşaatın garip şeklini hepten arap saçına dönüştürebilirdi. Kendi bölgesinin bir soruna yol açması ise istediği en son şeydi. Kışın bitmesine yakın İznik kadısı, Cuma namazı çıkışında kendisine yeni sultanın Boğaz'da eşsiz bir hisar yaptırmak için duvar ustaları aradığını, herkese hakkının karşılığını fazlasıyla vereceğini ama dört dörtlük iş istediğini söylediğinde heyecanlanmıştı. Büyük bir proje olduğunu tahmin ediyordu, ama günler süren yolculuğunda o da ekibi de beş bin kişiyi aşkın bir inşaat ordusunun parçası olacaklarını düşünememişlerdi. Kendisine inşaatın yalnızca ellide birine bile denk gelmeyen bir parçası verildiğinde, kadıya en az bir yıl gerektiğini söylemiş, karşılığında üç ay içinde işi bitiremezse hiç başlamasa daha iyi, cevabını almıştı. Üç vardiya, dönüşümlü olarak çalışıldığında bile sürenin çok kısa olduğunu hesap etmiş, sultanın ne için acele ettiğini ve karşıda yepyeni

duran bir hisar varken, neden İkincisini yaptırmak istediğini bir türlü çözememişti.

Vakit daralıyordu; tokmağın sapının elinden kaymaması için nasırlı avuçiçlerine azar azar tükürdü, ellerini ovuştur du ve son bir defa “Ya Allah" diyerek tokmağı indirdiğin, de kazık çatırdayarak ortadan ikiye bölündü. Duvarcı ustası Hacı İbrahim yerin altındaki kayayı değil ama elindeki kazığı parçalamıştı'. O sırada, aynı işi yapan yüzlerce kişiden sadece biriydi.

Hacı İbrahim’in az yukarısındaki yamaçta, bir taş işçisi Önündeki taşları duvar örmede kullanılacak şekle getirmek için parçalıyordu. Adam, belinin az yukarısına kadar çıkan kayanın önünde iki büklüm durmuş, elinde demir murca çekici vurdukça, koca taş parçasını kenarından köşesinden yontarak adam ediyordu. Haftalar öncesinden arazide ne kadar harabe varsa hepsinin kalıntıları belirli bir noktaya toplanmış. taşların yetmeyeceği anlaşılınca başta Zonguldak ve Çanakkale olmak üzere pek çok yöreden gemi gemi taş taşınmıştı. Engebelik arazinin kayalık kısmı da şimdi taş ustasının etrafındaki yüzlerce kişinin yaptığı gibi oyularak kalenin kulelerinde ve burçlarında kullanılabilecek şekle getiriliyordu.

Takır tukur kayaları delen murçların, murçlara çarpan çekiçlerin, kazıkları iten tokmakların sesleri sahilin hemen yanında gemilerden hâlâ kereste ve odun parçalarını taşıyanların kulaklarında büyük bir uğultu oluşturuyordu. Karadeniz'in gür ormanlarından, Ereğli'den ve İzmit'ten gemilere koyulan yığın yığın, uzun tomruk parçaları, inşaat alanında ustaların işaret ettikleri yerlere biriktiriliyordu. Yine inşaatın ön hazırlıkları yapılırken inşa edilen kireç ocakları ile tomruklar arasına güvenlik için geniş mesafeler bırakılmasına da özenle dikkat ediliyordu. Keresteleri ve taşları gemilerden indirdikten sonra temeli kazmaya başlayacak amelelerin kullanacakları sayısız kazmalar, kürekler, murçlar, tokmaklar, çekiçler, el arabaları sanki Anadolu ve Avrupa'da ne kadar inşaat araç gereci varsa bugün burada toplanmış gibi bir izlenim yaratıyordu.

Mimar Müslihiddin, koltuğunun altında dürülmüş projelerle kalabalığın arasından kendine yol açtı. Bir taraftan etrafında beliren yapıya, diğer taraftan da yürürken açmaya çalıştığı çizimlere bakıyordu. Kenarlarına altın sarısı şerit geçilmiş kırmızı çadırın önüne geldiğinde, 'Dur!' sesiyle emre uydu. Proje önünü kapladığından yüzünü göremeyen yeniçeri muhafızlar, onun kim olduğunu tahmin etseler de emin olmadan onu içeri almak istemediler. Sultan daha ilk günden bu adamın ne zaman isterse istesin yanına sorgusuz sualsiz girebileceği emrini vermiş, bir dediğinin iki edilmemesini sıkı sıkı tembihlemişti.

Müslihiddin, içeri girdiğinde sultanı önündeki sayısız projeye bakarken buldu ve izin isteyerek kendisininkileri onun önüne serdi:

"Tam bu noktada Sultanım," diyerek işaret parmağının ucunu projede işaret ettiği yere koydu, "yerin altında çok büyük bir kaya parçası var, arka taraftaki kayaların uzantısı o noktaya kadar gelıyor olmalı. Kazığı oraya saplamaya çalışan usta İznikli deneyimli biri. Başkaları da uğraştı ama kaya parçalanmıyor, bu noktadaki sınırı üç metre daha içerden yaparsak anca oluyor."

Sultan dikkatle dinledikten, sonra, kafasını kaldırarak Müslihiddin'e baktı: "Saygıdeğer mimarım, eğer o noktada sınırı içeri alırsak, sen bilmiyor musun, o köşedeki kule de duvarların arasında kalır? Duvarların arasında kalan kule bir şeye benzer mi? Duvarlar mı kuleyi koruyacak, kule mi duvarları?"

"Sultanım, haklısınız ama o kaya parçasının yerin altından alınması günlerimizi alabilir. Bu ise projenin bitiş tarihini en az bir ay ileriye atar, çünkü o kısım bitmeden geri kalan temel, duvar ve burçların inşası da devam edemez."

Sultan Mehmet ayağa kalkarak, "Kim bu kulenin sorumlusu? Saruca mı?"diye sordu.

"Evet efendim."

Sultan, kapının girişindeki Cafer Ağa'ya işaret ederek paşanın çağrılması istedi.

Cafer Ağa, Saruca Paşa'nın sorumlu olduğu bölgeye gel diğinde az kalsın onu tanıyamıyordu. Paşa, yirmi kadar kişinin arasında, yerdeki koca bir kayayı yerinden oynatmaya çalışanların arasında sırtı dönük olarak duruyordu, Grup paşanın önderliğinde "Bir.... iki..., üç..." diye hep bir ağızdan silkene silkene sayıyor, sonra yekpare bir güçle kayaya abanıyorlardı. Cafer Afta, paşayı etrafındakilerden rahatlıkla sıyrılan, lacivert, kürk astarlı kaftanından ve başındaki uzun kavuğundan tanıdı.

Saruca Paşa elini kolunu temizlemek için arkasını döndüğünde Cafer'i görünce, sultanın yanına gitmesi gerektiğini hemen anladı.

Vadinin hemen altında, kıyının yanına en yakın olduğu yere doğru usulca gözlerini kaydırdığında Saruca Paşa, kendisine doğru uzaktan da olsa bakan Halil Paşa yı hissetti.

"Sultanın beni çağırması pek hayra alamet değil ama en azından birinin hoşuna gitti,' diye söylendi.

Cafer Ağa, "Bir şey mi dediniz Paşam?" diye sorduğunda, "Bu akşam belim çok kötü ağrıyacak diyorum," dedi.

"Bak Paşam, biz burada Allah'ın rızasını kazanacak bir iş yapmaya çalışıyoruz," dedi sultan. "Sen bilmez misin, karşımıza çıkan zorluklar ancak bizim isteğimizi kamçılar, hizmetimizi artırır, sevabımızı çoğaltır? Sen bilmez misin, bu engel gibi görünen şeyler, aslında bizi hedefimize götürecek basamakları oluşturur?"

Sultan konuşurken, Saruca Paşa sessizce dinledi. Konuşmanın bittiğini anlayıp sıranın kendisine geldiğini hissedince, "Hünkarım, haklısınız ama yapılacak her şeyi denedik, kazık çakılacak yerde üç metre yarıçapında koca bir kaya parçası var, yerinden oynamıyor. Orada daha fazla uğraşırsak, zaman kaybedeceğimizi düşündüm.'

'Paşa, mimar sana açıklasın neden kazığı o noktaya dikeceğimizi, ama ben sana başka bir şey göstereceğim.'

Padişah geniş çadırın içindeki sedirlerin üzerinden bir

kağıt ve kamış aldı. Kamışı, hokkaya batırıp sayfanın tamamını kaplayacak tek bir şekil yaptı Çadırdaki herkes sultanın ne yazdığını merak ediyordu.

Padişah, Saruca Paşaya projeyi de alıp yanına gelmesini istedi.

‘Şimdi projeye bak bakalım, Paşa. Sen tam görememişsin ’

Paşa kollarını iki tarafa açarak iyice gerdirdiği projeye dikkatle baktı.

"Şimdi de bu elimdekine bak bakalım," dedi.

Paşa sultanın elinde tuttuğu şekle bakınca bir an şaşırdı. Sonra tekrar projeye, tekrar şekle baktı.

Proje aslında kocaman bir "mim" işaretiydi

Sultana dönerek. “Bu kulunuzu bağışlayın, efendim Ben sizin takvanızı idrak edememişim, yüce hayallerinizi tam anlayamamışım," diyerek af diledi

“Ben özür istemiyorum, kıymetli Paşa, iş istiyorum.. Şimdi kayaları parçalamakla görevli kişilerden otuzunu alacaksın, o kazığın dibine yığacaksın. Bizim zaten daha fazla kayaya ihtiyacımız yok mu? Tamam işte, bu şekilde yerden bulduğumuz kaya parçalarını da yine ya temelde ya da duvarlarda israf etmeden kullanacağız. Böylece zaman ve insan kaybı da olmayacak, çünkü o adamların görevi zaten inşaatta kullanılır taşlar meydana getirmek...Doğru mudur, Müslihiddin Efendi?"

“Doğrudur padişahım." diyerek onayladı az Ötedeki mimar

“Sonra da senin ustan kazığını çakacak. Öğleye bu iş bitmiş olacak, Paşa."

Saruca ve Müslihiddin, çadırdan ayrıldıklarında bu kadar basit bir çözümü düşünemedikleri için hayıflandılar. Müslihiddin Efendi, paşayı teselli edercesine, “Endişelenmeyin Paşam, aylar önce sultan benden yaptığı çizimleri projeye dönüştürmemi istediğinde ilk başta ben de anlamamıştım."
Sultan Mehmet ise çadırında Anadolu Beylerbeyi İshak

ve Rumeli Beylerbeyi Karaca Paşalarla kaldığında, eli kulağında beklediği tehlikeleri sordu:

“Var mı herhangi bir huzursuzluk? Rumlar her an bir saldırı düzenleyebilir. Boğazda ilk defa bu kadar çok Osmanlı gemisi gören Venedik ve Cenevizliler bile rahat durmayabilir.'

İshak Paşa, “Henüz bir sıkıntı yok. Askeri her ihtimale karşı hazır bekletiyoruz," diyerek yanıt verdi.

Karaca Paşa da meslektaşını onayladı: "Asomaton ve etraftaki diğer köylerdeki Rumlar sadece şaşkınlık içinde olan bitene anlam vermeye çalışıyorlar."

Mehmet, "Askere ve özellikle amelelere sürekli tembih etmeye devam edin, tarlasındaki bağındaki bahçesindeki Rumlara sataşılmasın, oradan buradan laf atan olursa hoşgörülsün. Dişimize layık asker çıkmadıkça karşımıza, ordu da amelelere yardım etsin."

Mehmet'in konuşması bittiğinde İshak ve Karaca Paşaların dışarı çıkmalarıyla, Mehmet genelde olduğu gibi Yakup ile beraber kaldı.

53

“Ne dersin, Yakup, sence Konstantin buraya bir ordu gönderir mi?"

‘Ben Konstantin'in ya da herhangi bir Roma Kayserinin ne yapacağını hiçbir zaman kestiremedim, efendim. Bunlardan her şey beklenir. Ama benim düşüncem o ki, şu anda bizim için yapacakları en iyi şey bu meydana, bu koca açıklığa bir ordu göndermeleridir. Yeniçeri onları kurdun kuzuyu yakaladığı gibi darmadağın ediverir."

“Doğru diyorsun. Benim de düşüncem o yönde. Bana kalırsa birkaç güne kadar bir elçi gönderip ne olduğunu anlayamaya çalışacaklar Bu bahaneyle de etrafı kolaçan edip, bizi iyice süzecekler."

‘Fazla gecikmeseler iyi olur, aksi taktirde etrafta koca bir kaleden başka hiçbir şey bulamayabilirler," diyerek gülümsedi.

Mehmet, kısa bir tebessüm ettikten sonra, düşünceye daldı. Onun yine başka dünyalara doğru aktığını fark eden Yakup merakla sultana, ‘Hayırdır Sultanım, ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

"Söylediğin şey çok doğru. Geç kalırlarsa bir kaleden başka bir şey bulamayacaklar."

Vezirine döndü, tekrar etti: "Yüzyıllar sonra burada belki bir kaleden başka bir şey bulamayacaklar, Yakup."

Sultan ayağa kalkıp çadırın kapı olarak kullanılan kalın perdesini araladı, dışarı baktı.

“Tam bin yıl önce ünlü Pers Kralı Daryus da tam burada bir köprü yapmış."

“Herodot'un Tarihler’inde öyle bir şey hatırlıyorum."

"Mısır, Hindistan, Güney Asya, Akdeniz. Anadolu ne var ne yok kendi hakimiyetine almış. Doğu Avrupa ve Karadeniz’in kuzeyindeki İskitler bir türlü dirlik vermiyor, muş meşhur krala. O da yedi yüz bin kişilik bir orduyla tam da şimdi bizim karşımızda duran kıyıya kadar gelmiş."

"Yedi yüz bin mi?’

“Herodot bana da biraz abartıyor gibi geldi. O çaptaki bir yolculuk için belki elli bin diyelim. Boğaz'a uzun uzun bakmış. Sonra etraflıca anlatıyor Nereden burada nasıl bir köprü yaptığını.’

“Kesin burası olduğunu nereden biliyorsunuz?”

"İki karanın birbirine en yakın olduğu kısım diyor. . Ama şimdi görüyorsun ya, ne köprü var. ne de Persler."

“Perslerin inşaat işinde Romalılar kadar usta olmadıkları anlaşılıyor. Theodosius’un duvarları hala dün yapılmış gibi"

“Bilmem mi Yakup. Peki ya Osmanoğlu'nun duvarları? Ya bizim yaptıklarımız...?’

Sultan çadırın öbür köşesine doğru yürüdü. “Buraya öyle bir imza atacağım ki Yakup, yeryüzündeki her şey yerle bir olsa bile o ayakta kalacak."

Çadırda bir süre sessizlik oldu.

Yakup. “Peki Daryus'a ne olmuş?" diye sordu.

"Ne olacak, bütün ordu telef olmuş, pek azı geri dönebilmiş. Firdevsi de İskender'in bu topraklarda hep sıkıntı çektiğini. Pers'leri ve Mezopotamya'yı çok daha rahat fethettiğini yazıyor."

“Halil Paşa gibi konuşmaya başladınız."

Mehmet gülümsedi ve tekrar sedirde diz çökerek projelere daldı. Yakup ise Razi'nin kızamık üzerine yazdığı kitabını okumaya devam etti.

54

Vleherna Sarayı'nın uzun koridorlarındaki sessizliği acelesi olan bir çift ayak sesi bozuyordu Tam takım silahlı saray muhafızı koşarcasına yürüdüğünden sallanan kılıcını elleriyle tutmak zorunda kalıyordu. Hızından pelerini zaman zaman iyice havalanıyordu

Saray, aynı adı taşıyan bir kilise, Anastasiakos, Alexiakos, Manuel Komenos gibi Doğu Roma'nın her meşhur imparatorunun kendi adına yaptırdıkları taş kuleler, zindanlar, köşkler, şapeller ve binalara koca bir tapınak görünümü veren onlarca büyük beyaz sütundan oluşan koca bir imparatorluk kompleksiydi.

Beş yüz yıldır Yeni Roma'nın kayzerlerine ve beynine ev sahipliği yapan sarayın geniş bir alana yayılan bölümleri arasındaki bağlantıyı labirentimsi dar koridorlar sağlıyordu Bu koridorları avuçlarının içi gibi bilen saray muhafızlarının dışında pek az saray müdavimi yolunu tek başına bulabilirdi Asırlardır her yeni parçanın eklenmesiyle, koridorlar daha da karışmış, sarayın yapısı Roma'nın iki bin yıllık dolambaçlı ve sinsi diplomasisinin vücut bulmuş haline dönüşmüştü.

Roma kayzerlerinin, imparatorluğun merkezindeki, Ayasofya'nın hemen yanı başındaki bin yıllık sarayı bırakıp da şehrin kuzeybatı ucuna yerleşmeleri, efsaneye göre, Meryem Ana'nın tam bu noktada bulunan bir kilisede kendini

göstermesinden kaynaklanıyordu. Kilisenin Çatısının ortadan ikiye bölünüp gökyüzünden bir ışık olarak inen Bakire'nin ünlü kabartma ikonası, aynı dönem içersinde Filistin'den ge tirilen,cüppesi, peçesi ve kuşağı da kompleksin kilisesi ve çe şitli yerlerinde saklanırdı. Bu bölgeye kâfirlerin hiçbir zaman giremeyeceklerine inanan Roma kayzerleri burada kendile rini her zaman güvende hissetmişler. burada yaşamayı tercih etmişlerdi, Birkaç yüzyıl içersinde de duvarlar bu noktada genişletilmiş, şimdiki haline geldiğinde şehrin tam anlamıyla kalesi olmuştu.

Muhafız, koridorlara yayılan buharları görünce yaklaştığı nı anladı. Altından buharlar çıkan kapıya tam dokunacakken, kapı kendiliğinden açılarak muhafızın karşısına saçları ıslak, yüzleri ve dudakları kızarmış çıplak bir oğlan çocuğu çıktı. ve koşarak koridorda kayboldu. Muhafız daha fazla ilerleyip ilerlememesi gerektiğini kısa bir süre düşünerek olduğu yer- den. "Majesteleri" diye seslenmeyi tercih etti. İlerisinde ha- reket eden ten rengi gölgelerden başka bir şey görmüyordu, duyduğu tek şey ise her şeyi bastıran su sesiydi.

"Buraya gel!" diyen ses Konstantin'indi.

Muhafız, sesin olduğu yere doğru gittiğinde kayzeri geniş bir küvetin içinde çırılçıplak buldu. Etrafta sıcak suları kova- larla taşıyan, imparatora su döken yamakları vardı. Muhafız Konstantin'in kulağına doğru eğilerek fısıldadığında, impa- ratorun yüzünün rengi değişti, keyfi kaçtı.

Lukas Notaras haklı çıkmıştı, genç sultanı belki de çok hafife almıştı.

Yerleri siyah beyaz damalı mermerle kaplı, geniş Alexia kos Salonunda, Teofilos Paleoglas'ın konuşması gittikçe ha- raretleniyordu:

"Adam, burnumuzun dibinde elli bin kişilik bir ekiple in- şaata girişiyor. Delirmiş olmalı. Oraya ne yapacak, cami mi dikecek, köprü mü kuracak, o da belli değil! Kabul edilebilir gibi değil!"

Kantakuzenos, "Oraya neden cami yapsın ki, tamamen Hıristiyan köylülerinden oluşan bir arazi?" diye sordu. Benim de onu aklım almıyor ya! Edirne gibi koca şehri bırakıp, Asya ve Avrupa'daki topraklarını bırakıp, üç beş çapulcu Rum'un bulunduğu bir araziye binlerce adam yığıyor.

Lukas Notaras, "Ben size söylemiştim bu yeni sultanı hafife almayın diye." dedi.

Salondakilere şimdiye kadar sırtı dönük bir şekilde duran Konstantin şöminenin hemen üstünde asılı Meryem Ana portresine bakıyor, hem de adamlarını dinliyordu Notaras'tan sonra, "Hemen ortalığı olumsuz düşüncelere boğmayın, sevgili asillerim," diyerek arkasını döndü, Geniş salonda bulunan mermer bir masanın üstünde taşları nizami şekilde sıralanmış ahşap ve gösterişli satranç masasının yanına doğru giderek elini beyaz şahın üstüne koydu ve taşı karşı tarafın piyonlarının önüne kadar getirip bıraktı.

"Erken yapılan çıkışlar hüsranla sonuçlanmaya mahkûmdur. Kendimize sormamız gereken soru, Osmanlı sultanının burnumuzun dibinde ne aradığı değil, bizim bu durumdan nasıl faydalanabileceğimiz."

İmparatorun sağ kolu Françez, "Bence hemen bir iki elçi gönderip, alanı güzelce teftiş etmelerini sağlayalım. Hem böylelikle sultanın niyetini de öğrenmiş oluruz," dedi. Konstantin başıyla onayladı.

55

Çok garip bir rüya gördüm dün gece. Pek bir olay yok as lında rüyada ama hatırladığım imgeler, rüyayı asıl ilginç kılan o kadar netler ki hala gözümün önüne geliyor.

Mehmet İtalyan elbiseleri içindeydi; ayağında dar bir pantolon, üstünde beline oturan bir ceket, ceketin kollarından ve yakasından dışarı fışkıran, bembeyaz gömleğinin fırfırları ve hatta boynundaki ipek fuları. Kafasındaki kulaklı, sivri İtalyan şapkasını, kenarlara doğru uzanan incecik bıyığı ve çenesinin en ucundaki sivri sakalı hariç tıraşlı yüzünü de unutmamalı.

İşin daha ilginci Mehmet'in, karşımda durup benim resmimi yapan bir sanatçı olmasıydı. Hiç kıpırdamadan üstümdeki kendi elbiselerimle ona poz veriyordum. Sonra bazen kalkıp resme bakıyordum. Fakat resme baktığımda, gördüğüm İtalyan bir elçi değil, haşmetli, sakallı, ama yüzü bana bir yerlerden tanıdık gelen bir Osmanlı sadrazamıydı.

Resme baktıktan sonra tekrar yerime geçiyordum ve Mehmet'in resmi bitirmesini bekliyordum. Kalkıp tuvale bakınca da yine aynı Osmanlı sadrazamını görüyordum- Halbuki Mehmet resmi yaparken gözlerim benden ayırmıyordu.

Molla Lütfı'ye rüyamı anlatıp anlatmamayı çok düşündüm. Anlatmak istedim çünkü Türkler çok güzel rüya yo-

yorumları yapıyorlar. Bunun, dinleri tarafından da bir sakıncası yokmuş Ama işin garibi de şu ki hem rüyaları yorumluyorlar hem de "Rüya ile amel edilmez,' diyorlar. Kimisi de bazı rüyaların hiç anlatılmaması gerektiğini iddia ediyor. Molla ya rüyamı anlatamamamın sebebi ise rüyanın içeriğinden rahatsız olacağı endişesi.

Halbuki ben rüyamda Mehmet'ten çok Nilüfer'i görmeyi yeğlerdim, bunun için ne kadar da zorlamıştım zihnimi, Ama aklım bana sürekli türlü oyunlar oynuyor.

Bazen sessizce gözlerimi kapatıp uzanıyorum ve Venedik'te sevgili karım ile beraber yaşadığımız limandaki evimizi düşünüyorum. Düşünmekle de kalmıyor, sanki oradaymışım gibi hissetmeye çalışıyorum. İçinde bulunduğum odanın yatak odamız, evin suların yanında, ve şehrin de nihayet Venedik olduğunu kafamda canlandırıyor, Kristina'nın da yanımda uzandığını hayal ediyorum. Buna kendimi o kadar inandırıyorum ki elimi azıcık kenara atsam Kristina'nın eline değeceğim sanıyorum.

Bazen uykuyla uyanıklık arasında öyle anlar oluyor ki ben zaten Venedik'te sevgilimle birlikteymişim de asıl şimdi bu yaşadıklarım, etrafımdaki Türkler ve Nilüfer, hepsi birer rüyaymış gibi oluyor.

Peki ama ya gerçekten öyleyse?

Ya benim şimdi yaşadıklarım bir rüya, tamamı gecenin onda biri kadar bir zamanda görülebilecek kısacık bir rüya Be? Molla nın rüyalar hakkında bana anlattıkları aslında bunun böyle olabileceğine işaret etmiyor mu?

"Bütün dünya bir yanılsamadır," demişti bir keresinde. Ne demek istediğini sorduğumda kitaplarında bunun sürekli tekrarlanan bir mesaj olduğunu, insan hayatı denen şeyin kainatın sonsuzluğu ile kıyaslaştırıldığında bir göz açıp kapaması kadar kısa ve ehemmiyetsiz olduğunu, asıl hayatın bir başka Alemde, bunda sonra başlayacağını anlatmıştı. Rüyalar aslında o alem ile ruh arasındaki gizemli bir bağmış.

Türklerin ahiret inancına dair o kadar çok anlatacak şeyle-

ri var ki. Onlardaki bu öbür dünyaya olan inançları hakkında da bir ara bir şeyler yazmayı planlıyorum.

Şimdi uzanıp kristina'yı (ya da Nilüfer mi demeliyim?) hayal etmek en güzeli. Zaten saray bomboş, sultanın inşaatı hala bitmedi.

56

Fabruzzi Comer bir ayağı Venedikte, öbürü Konstantinopol'de olan becerikli bir diplomattı. Konstantin onu hem Batı Avrupa'yla ilişkilerini sağlam tutmak. hem de Türklerle iyi geçinmek için sürekli yanında tutuyordu. Zira. Fabruzzi'nin Sultan Murat'la arası diğer pek çok kral, imparator ve şah ile olduğu gibi fevkalade iyiydi Yeni sultana elçi olarak gönderilişi doğası gereği tatsız olsa da. son hareketleriyle tam bir bilmeceye dönen hükümdarı tanıyacağı için kendini şanslı hissediyordu. Eski padişahla arasının iyi oluşunu bugün lehine kullanabileceğini düşünerek, Konstantin'e güzel haberlerle dönmeyi umut ediyordu.

Fabruzzi, bir saat kadar saat süren, atlarının üstünde bir yolculuktan sonra Asomaton bölgesine geldiklerinde karşılarında iki kişilik yeniçeri heyetininin kendilerini karşıladığı gördü. Yanındaki adamlarından Nicolo, "Türklerin her zamanki kibri, on kişilik heyeti iki kişi karşılıyor," diyerek homurdandı.

Fabruzzi alaycı bir ifâdeyle, “Bunların her birinin on gavura bedel olduğuna inandığını düşünürsek, bence bize iltifat etmişler, Nicolo; haklarını yemeyelim," dedi. Güldüler.

"Biraz fazla abartmıyor musunuz efendim? Biz onların beş katıyız ve içimizde ben dahil Venedık'in soylu ailelerinden gelen şövalyeler var. " Gözleri bir haç şeklindeki gösterişli kılıcına giderek devam etti: "Kellerini kesmem yalnızca iki saniyemi alır."

"Boşuna endişeleniyorsun. Türkler elçilere hürmet et meyi severler. Biz onların misafiriyiz. Sultanla konuşurken lakaytlık etmediğin sürece senin hayatın onların hayatıdır"

Fabruzzi ve heyeti, yeniçerilerin önderliğinde inşaat ala nına girdiklerinde Roma köstebeklerinin anlattıklarının da ötesinde bir yapıyla karşı karşıya olduklarını anladılar. Sadece birkaç hafta geçmesine rağmen devasa hisarın şekli ve duvarlar belirmeye başlamıştı.

“İsa aşkına!’ dedi Fabruzzi etrafına şaşkınlıkla bakarken “Sultan imparatorluğunda başka bir inşaat ustası bırakmamış sanki!"

Nicolo fısıltıyla, “Bu nasıl bir acele! Neden bu hisara hemen ihtiyaç duyuyor dersin?" diye sordu.

“Bilmiyorum ama bugün şansımız varsa bir şeyler öğreniriz."

Hayretler içinde kalan heyet, oradan oraya kereste taşıyan, harç karan, duvar Ören, taşları kesen ve daha pek çok işi gören binlerce kişinin arasından sultanın çadırına götürüldü.

“Osmanoğulları'nın büyük sultanı ve şahsınıza Yeni Roma’nın yüce kayzeri Konstantin'in selamlarını getirdim," dedi Fabruzzi.

Zağanos Paşa, “Konstantinopol’dan buraya sadece selam getirmek için gelmediniz belli ki elçi beyefendi, dedi iğneleyici bir üslupla.

Kendinden emin konuşmasına başlayan Fabruzzi Zağanos'un sert çıkışıyla biraz şaşırdı. Sultanın diğer tarafında koyu yeşil cüppesinin yenlerine kollarını karşılıklı geçirmiş, kafasındaki uzun beyaz mücevveze kavuğuyla dimdik duran Halil Paşa'ya gözleri kaydı daha sonra. Sultan Murat'la yaptığı görüşmelerde sürekli konuşan veziriazamın şimdi neden bu kadar suskun kaldığını anlayamıyordu. Paşa her zamanki gibi, kır sakalları ve bıyığının altından hiçbir şekilde okunamayan yüz ifadesiyle kendisine doğru bakıyordu.

"Bizi öteden beri tanıyan eski paşalar bilirler ki, Devlet-i

Aliyye ile her zaman yapıcı ilişkiler içinde olmaya çalışırız,' dedi! Fabruzzi. Daha sonra sultana dönerek devam etti:

"Rahmetli pederiniz Sultan Murat zamanındaki muhabbetimize onun vezirleri Halil, Saruca ve İshak Paşalar şahittirler. öteden beri Osmanlı sultanları ve Roma kayzerleri birbirlerinin sınırlarında cereyan eden olaylarda sıkı bir işbirliği içinde hareket etmişler, karşılıklı bilgilendirme içinde olmuşlardır.'

Zağanos'un hemen sağındaki Şihabettin Paşa, 'Türk köylüleri katletmek gibi mi?" diye sordu.

Fabruzzi, eski sultan dönemindeki dingin ve ağır havanın artık bir hayal olduğunu, daha fazla uzatmadan sadece gelmesi gerektiğini hissetti.

'Birbirine bu kadar yakın yaşayan iki imparatorluk arasında elbette kimi zaman sürtüşmelerin olması kaçınılmazdır. O topraklar yüce kayzerindir Türkler isyan etmişler. Her devlet kendi varlığını korumak için elinden geleni yapacaktır.'

Zağanos Paşa, "Sulh, bir diplomasi oyunu değil, Allah'ın kullarının yeryüzünde seçilmiş insanların idaresi altında mutlu ve huzurlu bir hayat yaşamalarıdır," diyerek sert bir şekilde yanıtladı elçiyi.

"Peki değerli vezir, binlerce kişinin şu anda inşa etmekte olduğu koca bir kaleyi ne tür bir sulhla yorumluyor?"

"Toplumlar idare, idareler düzen ister. Kuvvet ne kadar pek olur, ne kadar iyi korunursa, toplumların huzuru da o kadar kavi olur. Lakin, bunları elçi bana neden açıklatıyor anlamak güç; zira yeryüzünün en büyük kaleleri ve duvarları kendi imparatorluğunu üç kat çepeçevre sarıyor."

Fabruzzi etrafına hissettirmek istemediği bir yutkunmadan sonra tekrar sultana dönerek, "Büyük büyükbabanız Yıldırım Beyazıt bile boğazın Öbür yakasındaki görkemli hisarı yaptırırken Paleogloslardan izin almıştı. Uluslararası diplomasiyi pek iyi bilirlerdi. Ondan önce ve sonra da sultanlar ve imparatorlar bu tür büyük girişimlerde birbirlerini her zaman haberdar etmişlerdir. Yüce imparatorum, bu devasa inşaatın

maiyetini Öğrenmek istemekte, kendisinin neden haberdar edilmediğinin tarafımca öğrenilmesini arzu etmektedir'

Şimdiye kadar sessizliğini koruyan Sultan Mehmet ayağa kalkarak. “Merak ediyorum, Fabruzzi," dedi, ‘En son ne za man Venedik'e gittiniz?"

Fabruzzi neden böyle bir soru sorulduğunu anlamadı

“Henüz geçtiğimiz ay oradaydım, majesteleri," diye yanıtladı elçi merakla.

“Güzel bir şehriniz olduğunu duyuyorum sürekli. Ama siz hangisini daha çok seviyorsunuz, Konstantinopol'ü mü, yoksa Venedik'i mi?"

“İkisi de benim evim gibidir, benim için aralarında pek fark yok."

“Evet evet, eviniz. Venediklilerin Konstantinopol'ü yaklaşık bir yüzyıl yönettiklerini hatırımdan çıkarmış olmalıyım. O kadar sevmiş olacaksınız ki son haçlı seferinde şehirde değerli ne var ne yok Venedik'e götürmüştünüz öyle değil mi?"

Lafın dördüncü haçlı seferine gelmesi elçinin hoşuna gitmedi.

“Suskunluğunuz cehaletten olmasa gerek. Az önce söylediklerinize bakılırsa babamın ve büyük büyükbabamın tarihini pek iyi biliyorsunuz, kendinizinkileri daha iyi bilmeniz gerekir Yeni Roma'nın dört bronz atı hâla St. Mark Katedrali’nde değil mi?"

"Haklısınız, ekselansları, Venedik hakkınızdaki bilgileriniz şaşırtıcı. Yalnız söylemek istediğinizi anlamakta güçlük çekiyorum, Venedik ve Roma'nın arasındaki ilişkiler kendi içişleridir, siz de takdir edersiniz ki."

Çadırda ağır ağır gezinen sultan, “Ben de işte tam onu diyorum, sevgili elçi,” diyerek Fabruzzi’nin önüne geldi. Yüzüne baktı: “Konstantinopol'den çaldığınız atlar sizin işiniz. Kendi topraklarımda yaptırdığım bir kale ise benim işim Konstantin imparatorluğunun sınırlarını çok iyi bilir, bilmiyorsa koca surlarınız ona hatırlatır. Cennetmekan Sultan

Beyazıt'ın kayzerle olan ilişkilerini çok iyi hatırlıyorsunuz ama kayzerinizin Timur'u Anadolu'ya davet edişini unutuyorsunuz. Babamla olan muhabbetinizden bahsediyorsunuz. ama Varna ve Kosova'da ki Paleoglasların askerlerini görmezden geliyorsunuz."

Fabruzzı nefes almakta zorlandığını hissetti.

"Kayzer'e şu mesajımı iletin," dedi Mehmet, "Ben benden Önceki hiçbir sultana benzemem. Eski günler geride kaldı. Sizin hayalleriniz benim yapabileceklerime erişemez. Şimdi siz ve heyetiniz sağ salim surlarınızın içine geri dönünüz. Ama kendi topraklarımda yaptırdığım işlerle ilgili bir daha beni sorguya çekmeye geleniniz olursa, geriye kellerinizi göndereceğim."

Fabruzzı Corner heyetiyle birlikle çadırdan çıkarken gözü boğazın manzarasına takıldı. Mavi sulara ve hemen karşı kıyıdaki Beyazıt'ın hisarına baktı, önündeki mahşeri kalabalık, arkasında bıraktığı ateşli padişah, onun bildiği mütevazi bir devletin artık başka bir yola girdiğini anlatıyordu.

Kayzer, duyacaklarından pek hoşlanmayacaktı.

57

Dün Molla Lütfı ile şehrin meydanındaki bir çeşmede buz gibi su içtikten sonra oradan tam ayrılacaktık ki çok ilginç bir şey oldu. Sıkıntılarıma son verecek bir çözümü zannedersem buldum.

Molla, çeşmenin hemen yanında, yere düşmüş beyaz bir mendil gördü. Kenarları dantel işlemeli çok güzel bir mendil olduğunu eklemeliyim. Molla, düşürenin geri gelip onu arayacağı düşüncesiyle mendili silip çeşmenin üstüne koyacakken içinde siyah, küçücük bir kömür tanesi gördü Katlanmış mendilin içinde simsiyah bir kömür!

Sonra tebessüm ederek bunu çeşmeye bırakınca ona neden güldüğünü, kömürün mendilin içinde ne aradığını sordum.

"Bir aşk mektubu," dedi, “daha doğrusu mesajı."

Meğer bu, halk arasında çok yaygın bir haberleşme metoduymuş. Eşyaların isimlerinin kafiyesine göre kendine özgü bir mesaj içerdiğini uzun uzun anlattı, örneğin, "kömür," "Seninle geçireyim bir ömür," demekmiş ve sevgililer arasında çok kullanılırmış. “İnci," 'Sensin güzellerin incisi," “Armut,” "Ver bize bir umut," demekmiş, özellikle çiçeklerin ayrı ayrı manaları varmış. Beyaz gül saflık ve temizlik işaretiyken, leylak güven ve sır alameti olarak okunurmuş.

Evlenmek isteyen genç erkekler bu mesajı hoşlandıkları kızlara iletirlermiş. Anlamı olmayan bir çiçek, bir bitki sanki yok gibi

‘Peki nasıl birbirlerine iletiyorlar" diye sordum,

"İşte böyle çeşme başlarında ya da evin hizmetçileri aracılığıyla dedi."

"Bunların yanında mektup da yazıyorlar mı peki?"

"O kişinin kendisine kalmış, olsa da olur olmasa da, duruma göre değişir, "dedi

Ben sorularımla bu konuyla ilgilenince o da bir bir aklına gelen bu tür maddeleri ve ifade ettiklerini saydı döktü. Bense onun anlattıklarını dikkatle kafama not ediyor, unutmamak için endişeyle onları sürekli tekrar ediyordum. Defterimi çıkarıp bunları yazmayı düşündüm ama utandığım için bunu yapamadım.

Odama gider gitmez sarayın bahçesinden beyaz karanfil buldum ve onu elimdeki İskendername'nin arasına özenle yerleştirdim. Hatırlayabildiğime göre beyaz karanfil onu veren kişinin karşısındaki kişiye aşık olduğunu bildiriyordu.

Bugünkü buluşmamızda bunu Nilüfer'e verdim. Tabii ki bunun için de ayrıca uzun uzun planlar yapmam gerekti. Zira Ragıp Paşa hiçbir şeyden şüphelenmemeliydi.

Nilüferle normal çalışmalarımızı ve kitap karşılaştırmalarımızı bitirdikten sonra evden tam ayrılacakken kitabımı onun notlarının yanına bıraktım ve kapıya doğru gittim. Tam dışarı çıkmıştım ki arkamdan yetişerek, “Kitabınızı unuttunuz Senyör Alberti," dedi.

Kapının ardından yüzüne bakarak, “Önemli değil, yarın nasıl olsa yine geleceğim. Hem belki içinde siz de ilginizi çekecek bir şeyler bulursunuz," dedim. Sonra da hemen arkamı dönerek oradan hızla uzaklaştım. Bu son cümleyi, oradan hemen kaçabileceğimi bilmesem hayatta söyleyemezdim.

Demek istediğimi anladığına, kitabın içine bakacağına emindim.

Şimdi merakla yarını bekliyorum. Ama korkuyorum. Ya

beni terslerse? Ya paşaya şikayet ederse? Ya bu şikayet sultanın kulağına kadar giderse? Bu işi yaptığıma yapacağıma aslında çoktan pişman oldum. Hemen bütün eşyalarımı toplayıp Konstantinopol'e kaçmayı, oradaki bir Venedik gemisiyle ülkeme geri dönmeyi bile aklımdan geçiriyorum.

58

İskender tersaneye iki yüz metre kala gemi iskeletlerini, yığınla odun ve kütüğü, kıyıda çalışmakta alan onlarca ameleyi ve tayfayı görünce atının dizginlerini çekti. Onunla birlikte yanındaki Hasan ve Abdullah da durdu. Yeniçeri iç çekerek etrafına bakındı.

“Tam beş yıl," dedi, 'koca bir beş yıl. Geceleri ağlamamak için kendimi zor tutardım. Şehirden ayrıldığım ilk haftalardı."

“Ben bir çiftçi ailesinin yanındaydım," dedi Hasan. "Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi. Rahatım iyiydi."

"Ben hep anamı özlerdim," dedi Abdullah.

Hasan, "Sen onu halâ özlüyorsun, hala büyüyemedin!" diyerek şaka yaptı.

"Buraya tekrar geleceğim hiç aklıma gelmezdi," dedi İskender.

Gelibolu Tersanesi’nin başı ünlü deniz kaptanı Baltaoğlu Süleyman karşısındaki üç yeniçeriden ortadaki oğlanı tanır gibi oldu. Birisini tanımadan önce yaptığı gibi sol gözünü yeniçerinin yüzüne doğru çevirerek gözlerini kıstı. Gülümsedi;

“Konstantinopollü Rum genci Alexander! Seni çok iyi hatırlıyorum" İskender'in iki Tarafındakilere bakarak, “Ya

nımda çalışan en iyi tayfalardandı." diye ekledi. “Yüzü hiç gülmezdi, hep düşünceliydi, ama verilen işe deli gibi yapıştır, herkesten çok çalışırdı. Türkçeyi öğrenmesi biraz zor oldu, çünkü hiç konuşmazdı, ama olsun bize de zaten hatip değil işçi ve savaşçı lazım, öyle değil mi?"

'Beni utandırıyorsunuz kaptanım," dedi İskender. 'Şimdi söyleyin bakalım, sultan sizi neden buralara kadar yordu?"

Yeniçeri kuşağından çıkardığı mektubu Baltaoğlu'na uzattı. Kaptan, yeniçerilerin yüzlerine düşünceyle bakarak mektubu eline alıp okumaya başladı

Sultan, tersanedeki işçi sayısının derhal on katına çıkartılmasını, Güneybatı Trakya'daki ormanların kullanılarak süratle kereste ve odun elde edilmesini ve çok kısa sürede onlarca gemiden oluşan bir filo kurulmasını emrediyordu. Baltaoğlu Süleyman, Sultan bu kadar gemiyi ne yapacak, diye düşündü. Osmanoğulları'nın hiç bu kadar fazla sayıdan oluşan bir donanması bulunmamıştı.

"Sultan Venedik'e saldırmaya karar verdi de benim haberim mi yok?" diye sordu kaptan şakayla karışık.

‘Daha iyisi," dedi Hasan.

İskender gülümseyerek devam etti: “Artık sizce de eve dönmemin zamanı gelmedi mi, kaptanım?"

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Türk Ejderhası

59

Urban Usta ve altı adamı koca kilise çanını alınlarından terler akarak yere koyduklarında beton zemine çarpan bronz, kulaklarını delip geçen bir “tın" sesi çıkarttı.

“Size kaç kere daha söylemem gerekiyor Tanrı'nın belaları, yavaş olun, yavaş!" diyerek çıkıştı adamlarına Urban.

Yanındaki işçiler, işin ağırlığından ötürü genelde bir ay dereden pes ettiklerinden, Urban her seferinde yeni çıraklarla, yeni acemilerle iş bitirmek zorunda kalıyordu. Gün geçtikçe işleri daha da kötüye gidiyor, işten anlamaz adamlarla boğuşuyor, beş on yıl öncesine kadar babasının döneminden beri süregelen güzel günleri özlüyordu. Ocağın hemen arkasındaki evlerinde gözlerini açtığı günden beri onun siyah altın dediği maden cevheriyle iç içe büyümüştü. Birbirine vuran demir sesleri onun müziği, maden tozları soluduğu hava, ocağın ateşi, karanlık ocaktaki tek ışığı olmuştu.

‘Bir topu daha kurtardık sayılır," dedi önündeki koca çana bakarak. Derin bir oh çekti.

Macar topraklarının bol bakır madenleri kral Hünyadi Yanoş'un imparatorluğunda pek çok demir dökümü ustasının yetişmesini sağlamış, ama pek azı Urban gibi bütün hayatını babasının izinden giderek top dökümüne adamıştı. Barutun ve bronzun yüzyıllarca Asya ve Orta Doğu'da kullanılmasının ardından, top dökümünü Öğrenen Macarlar onlarca yıl

bu yeni keşfin keyfini sürmüşlerdi. Ancak ülkede arka arka ya baş gösteren seller maden ocaklarını birer birer doldura rak atıl hale getirince işin bütün cazibesi kaybolmuştu Her geçen yıl onlarca top dökümü ustası ocaklarını kapatmak zorunda kalmış, işçiler azalmış. Urban gibi işini hevesle ya pan birkaç kişinden başka kimse kalmamıştı. Bir zamanların meşhur yenilmez kralları Yanoş'un Türkler tarafından arka arkaya meydan savaşlarında küçük düşürülmesinden sonra krallık saldırgan politikasına da son vererek, kendi içine kapanmak zorunda kalmıştı.

Urban demir cevherinin eksikliğini şehirdeki hali hazıda bulanan demir ve bronzları toplayıp eritip tekrar top yapmakta kullanmakla gideriyordu. Krallığın sayılı top dökümü ustalarından olduğundan, kralın cephane arzusunu doyurmakta çok güçlük çekiyor, durduk yere kendisine sürekli top yapma emri verilmesini bir türlü anlayamıyordu.

"Haydi haydi! Öyle uyuşuk uyuşuk durmayın, ocak sönmek üzere, çabuk kömür getirin, çabuk!" diye bağırdı etrafındakilere. Dökümhaneye adını veren, uçlan dar koca bir "U'ya benzeyen ocağın kömürlerinin sürekli tazelenmesi gerekiyordu Ancak günlerce yandıktan sonra istenen dereceye ulaşabilen sıcaklıkla eriyen demir daha sonra ocağın dibindeki delikten akarak potalara dolduruluyor, sonra da çenekle bir metrelik batarya kalıplarına dökülüyordu.

Kırklı yaşlardaki Urban kendi de koşarak yan taraftaki kömür deposundan elindeki bakraca kömür doldurdu, ocağın ahşap merdivenlerinden çıkıp bunları ocağa boşalttı. İkinci turda merdivenlerden çıkarken karşısındaki çırak şaşkınlıkla önüne çıkınca daracık geçitte ikisi birden yere düştüler.

Yerde tıkır tıkır dağıları kömür parçalarından bir tanesi yuvarlanarak kapıya kadar gitti ve henüz orada beliren bir çizmenin ayağına çarptı.

Urban yüzü gözü kömür karası bir halde kapıdaki bir çift askere baktı.

"Yine mahvolduk." diye fısıldadı kendi kendine.

'Urban yerde çocuklarla oynayacağına kralımızın son siparişini bir an önce teslim etsen iyi olur Komutanlar sabır-sızlanmaya başladılar." dedi askerlerden biri.

Urban doğrularak yalvarırcasına cevap verdi: “Ama size daha önce de söyledim efendiler, elimde yeterli malzeme yok Üstelik görüyorsunuz halimi, burada ne şartlar altında çalışıyorum."

"Biz onu bunu bilmeyiz, usta, ne yapıp edip önümüzdeki hafta tekrar geldiğimizde hazır edeceksin topları."

"Bir haftaya imkanı yok, yetiştiremem. Yalvarırım biraz daha süre tanıyın Görmüyor musunuz halimi?"

"Bak Urban, bizi de sıkıştırıyorlar. Türkler Hıristiyanlara savaş ilan etmişler. Kral Konstantin'e yardım yetiştirebilmek için cephaneyi artırma kararı aldı."

Diğer asker devam etti: "Kralın emirlerini uygulamadığında ne olacağını çok iyi biliyorsun!” Ocaktan bu sefer de çok fazla kömür atıldığı için alevler çıkmaya başlamıştı.

Urban ise kendisine savrulan hayati tehdidi bir an bile düşünmeden askerlerin verdiği habere takıldı kafası. Türkler ve Yeni Roma arasındaki bir savaş bir top dökümü ustası için tek bir şey anlam ifade ediyordu: iyi malzeme ve hızlı kazanç.

Yıllardır tıkılıp kaldığı bu bataktan kurtulmanın tek yolu belki de buydu.

Etrafındaki acemilerle önümüzdeki hafta ölümü bekle-meye hiç niyeti yoktu O akşam hemen atına allayıp, ne kadar birikmiş parası varsa yanına alıp Konstantinopol'e doğru yola çıkmaya karar verdi. Konstantin'e hizmetini sunduğunda onun kendisini ödüllendireceğinden ye hizmetine bir ordu vereceğinden hiç şüphesi yoktu. Kiliseleri yağmalamaktansa işini eriyle yapabileceği için heyecanlanıyordu.

60

“Sen şimdi bize kendi Alman, Viking ve Yunan ustalarımızdan daha iyi toplar dökebileceğini mi söylüyorsun?" diye kahkahalar attı Konstantin. Tahtında oturmuş, salkım salkım üzüm yıyiyordu,

“Eğer gerekli malzeme ve insan gücü verirseniz büyük İmparator, surlarınızın önüne bütün insanlık ordu olarak gelse dahi, onları demir tozları gibi ezecek gülleler atan toplar yapabilirim," dedi Urban İmparatorun önünde iki büklüm konuşuyordu. Elinde sıkıntıdan iyice buruşturduğu Macar şapkasını tutuyordu.

"Ağır ol, bakalım, usta," diyerek kendisiyle aynı yaşlarda, kenardaki bir adam, Urban’a doğru yanaştı.

Françez, "Bilmiyorsan tanıtalım; John Grant. Kendileri ordumuzun güzide savaş teknisyenlerinin komutanı, topçu birliğinin de başıdır," dedi.

Aslen Alman asıllı olan john hayatının büyük bir kısmını Doğu Roma İmparatorluğunda geçirmişti, “Tantanaya gerek yok, Françez." diyerek eliyle susmasını rica etti. Saçı başı birbirine girmiş garip bir adamdı Etrafındaki mor çizgili beyaz togalar giymiş aristokratlardan kendisini belirgin bir şekilde ayıran sadece askeri üniforması değil, az konuşması ve gereksiz övgülerden kaçınmasıydı. Alman asıllı olan savaş adamının işinde en iyisi olduğu söylenirdi.

"O dediğin şekilde topları dökecek ne ocaklar var ne de kalıplar Biraz fazla abartmıyor musun yeteneklerini?' diye sordu Urban'a

"Kalıplar ve ocaklar sil baştan yapılabilir."

"Ama o çapta bir karışımı tek parçada dökmen gerekir soğumayı engellemek için. Öyle bir karışımda kullanılacak sülfür ve gürherçile oranlarını tutturmak ise neredeyse imkânsız '

"Siz oranları bana bırakın. Gerisi kolay.'

John Grant düşünceli bir şekilde Urban'ın yüzüne baktıktan sonra tekrar sessizce geri çekildi. Konstantin devam etti:

"Senin deneylerinle kaybedecek vaktimiz olsa bile istediğin parayı sana vermemiz imkânsız.'

"Ama majesteleri... '

"Seninle konuşmaya vakit ayırdığıma ve sağ salim huzurumdan ayrılacak olmana bile şükretmelisin. Macaristan'daki çöplüğüne geri dön. Zaten sizlerin Türklerle başa çıkamadığınızı çok iyi gördük" Konstantin öfkeyle elindeki üzüm salkımının çöpünü adamın suratına fırlattı.

Urban'ın ise geri dönmeye hiç niyeti yoktu. Zira Konstantinopol'e gelmek için yaptığı bir haftalık yolculuğun ardından şimdi bir de geri gitmesi epeyi zaman alacaktı. Üstelik geri döndüğünde büyük ihtimalle ocağını Hünyadi Yanoş'un askerlerince yıkılmış olarak bulacaktı. Askerler de onu ele geçirdiklerinde kurtuluşu olmayacaktı.

Urban son şansını denemekten başka çaresinin olmadığına karar verdi.

61

“İki büklüm durma, efendi." dedi Mehmet, “bizim âlimlere ve sanatkârlara karşı saygımız vardır. Senin mesleğin de bir sanat sayılır."

Urban, reisülküttabın çevirisinden sonra şaşkınlıkla Mehmet’in yüzüne baktı. Topçu çeviride bir hata olması gerektiğini düşünüyorken padişah kafasını hafifçe öne doğru hareket ettirerek, “Yanlış duymadın, ayağa kalk,” der gibiydi.

Urban yavaşça doğruldu.

"Mühendislerim seni karşıma çıkarmaya değer bulduklarına göre anlatacak bir şeylerin olmalı." Mehmet az ötesinde duran sarayın baş mühendisi Müslihiddin’e baktı. Urbanın konuşmasını bekliyordu.

Topçu ustası kendini toparladıktan sonra, "Bana gerekli malzemeyi ve insan gücünü temin ederseniz, Kutsal Roma'nın surlarını yıkabilecek toplar dökmenize yardımcı olabilirim," dedi.

Macar topraklarındaki sıkıntısını ve Konstantin’den aldığı cevabı bir bir nakletti. Sultan Mehmet ilgiyle dinledikten sonra, "Peki seni himayeme alacağım düşüncesine nereden kapıldın?" diye sordu.

“Öteden beridir Osmanlı sultanlarının din ve ırk ayrımı gözetmeksizin yeteneklere değer verdiğini, daha önceden de çeşit çeşit âlimlerin topraklarınıza geldiğini duydum."

"Doğru duymuşsun Urban Efendi, ama beklentilerimizin karşılığı,liyakatin de bir bedeli vardır." Elindeki cetvel ile oynayan Sultan Mehmet konuşmasına devam etti: 'Disiplin ve en üst düzey performans isleriz adamlarımızdan. Uyuşukluğu sevmeyiz. Verilen sözler tutulmadığında da merhameti-miz katmerli bir öfkeye dönüşür. Bunları da duydun mu?"

"Bu istedikleriniz zaten bir topçu dökümhanesinde olmazsa her gün bir kaza, her top bir faciayla sonuçlanır, padişahım."

Reisülküttab çeviriyordu.

"Peki, karşılığında ne istiyorsun?"

Urban bir süre durduktan sonra, 'Hayatımın geri kalanında geçim derdine düşmeden yaşayacak kadar servet," yanıtını verdi.

62

Sultan Mehmet, elindeki cetveli evirip çevirip kenardaki mühendislerine baktı. Onlar da işe razı görünüyorlardı.

“Sana istediğini vereceğim Urban Efendi. Ama karşılığında bizzat çizeceğim bataryalar dökeceksin. Bunlar öyle toplar olacak ki cihanda ikinci bir eşi yapılmayacak. Gözün daha önce görmediği bir boyutu, kulakların daha önce işitmediği bir gürültüsü ve küçük birer dünyayı andıran gülleleri olacak. Buna söz verebiliyor musun?"

Urban hiç tereddüt etmeden, "Gerekli malzeme ve adamla isterseniz Babil Kulesi'ni bile yıkabilecek toplar yapabilirim," dedi. "Ama bir sorun var. O çaptaki bir topu nasıl Konstantinopol'e taşırsınız, orasını bilemem,"

Mehmet tebessüm etti. “Urban efendi, sen adamlarımla topu dökmeye başla, taşıma işine karışma."

Urban, Müslihiddin ve Saruca Paşalarla arz odasını terk ettikten sonra Halil Paşa, sultana dönerek, "Padişahımız daha iyi bilirler ama bu adama güvenmekle kendimizi tehlikeye atmıyor muyuz?" diye sordu.

“Endişelenmemizi gerektirecek ne olabilir ki?"

‘Konstantin’in ajanlarından olabilir. Savaş araç gereç ve mühimmatımızı Rumlara rapor edebilir."

“Ben onları düşündüm, paşa. Adam gece gündüz gözümüzün önünde olacak, Tek başına, yanında haber getirip gö

türecek biri de yok. Senin ajan olma ihtimalin ne kadarsa, onunki de o kadar, "dedi

Halil Paşa, bu İğneleyici ifadeden hoşlanmadı Bunu duymazlıktan gelmek için devam etti:

"Peki ya yanlış bilgilerle bizi ters yönlendirip toplarımızı savaş alanında işlemez hale getirirse?"

"Öyle bir şey olması demek adamın Rumların hayatını kendi hayatının önüne koyması demek olur. Çünkü en ufak bir aksilik sezdiğimizde kellesinin gideceğini çok iyi biliyor, yok eğer gerçekten idealist bir şekilde Konstantin'i kurtarmak için ölümü göz aldıysa, varsın Öyle bir asker benim saflarım da can alsın. Lakin ben o inançta birinin bunların arasından çıkacağına ihtimal vermiyorum. Kaldı ki, konuşmasındaki açıklık ve dürüstlük onun ağız oyunlarına alışık olmayan sade bir zanaatkar olduğuna işaret ediyor. Dediklerini yapabilirse ona istediğinden daha fazlasını vereceğim."

Mehmet son cümlesini söylerken Edirne sarayının penceresinden ufukta uzanan dağlara doğru baktı. Fakat onun gördükleri dağlar değil, Roma'nın koca surlarıydı. Bin yıllık o surları yıkmasına yardımcı olabilecek her türlü fikri dinlemeye ve uygulamaya her şeyden çok ihtiyacı vardı.

Urban, Saray'ın arka tarafındaki tophaneye Müslihiddin Ustayla girdiğinde padişahın onu kabul etmekle kendisine ne kadar da cömertçe davrandığını anladı. Zira, kendisi gibi basit bir topçuya şu anda önüne serilen koca dökümhanede pek de ihtiyaç yok gibiydi. Top dökmek için bu çapta büyüklükteki bir alanın kullanılmasına ilk defa şahit oluyordu. Üç ayrı ocak harıl harıl yanıyor, her birinin etrafında onlarca usta çalışıyordu. Ocaktaki hareket, onun hiç alışık olmadığı türden bir nizam ve izanla işliyordu, herkes ne yapması gerektiğini çok iyi biliyor gibiydi.

Urban, daha ilk bakışta bütün hayatını burada geçirebileceğini hissetti. Sultana duyduğu minnettarlığı fazlasıyla Ödemeye o gün kendi kendine söz verdi.

63

Şehre yeni bir Macar topçu ustasının geldiğini öğrenince haftalardır ertelediğim, sultanın meşhur tophanesine gitmenin tam zamanı olduğuna karar verdim. Her gün sabah namazıyla kalkan Türkler gibi ben de erkenden uyanıyor, soluğu harıl harıl kırmızı ateşlerin küçük bir güneşe dönüştüğü tophanede alıyorum. Edirne'nin soğuk kış günlerini bu alev toplarının arasında yaz gibi geçirebileceğimi bilsem daha önceden gelirdim buraya. Buranın ateşi garip bir şekilde benim içimde yanan ateşi serinletiyor. Tophanenin baş sorumlusu Müslihiddin Usta, buradaki kendi çalışma odasında bana güzel bir yer ayırdı. İçerde gezip, ustaların neler yaptıklarını izlemediğim zamanlarda burada oturup notlarımı düzenliyorum.

Türklerin çalışkanlıkları tophane de rahatlıkla görülebiliyor. Günde üç vardiya çalışıyorlar. Sabahtan ikindiye kadar bir grup, ikindiden yatsıya kadar ikinci bir grup, yatsıdan sabaha kadar üçüncü bir grup sürekli devir daim ediyor. Her zamanki gibi ibadet vakitleri işlerin başlangıç ve bitiş zamanlarını belirliyor. Dönüşümlü olarak çalışılarak hem ocakların sürekli yanması sağlanıyor hem de üç kat hızlı verim elde ediliyor. Bizde genelde ocağa kömür atacak kadar bir iki insanın nöbetleşe çalışması yaygınken, bunlar yerleri süpüren çırağı bile değiştirerek onlarca kişiyi sürekli iş başında tutu-

yorlar. Benim sayabildiğim kadarıyla içerde tek seferde çalışanların sayısı iki kişiyi buluyor

Türklerin bazen 'soba' bazen de ‘fırın’ dedikleri üç büyük ocak tophanenin kemiğini oluşturuyor. Ocaklar temelde benim İtalya, İsveç ve İngiliz krallıklarında gördüklerimle aynı Ama bizdekilerden iki noktada farklılaşıyorlar. Birincisi bunlar kıyaslanamayacak Ölçüde büyük her biri üç insan boyunda var. İkincisi ise, ateşe hava üfleyen körükler büyük bir su değirmeniyle işliyor. Tophanenin hemen yanındaki nehre inşa edilen devasa bir değirmen, nehrin akıntısıyla sürekli dönüyor, o döndükçe de kendisine bağlı kanallardan geçen hava üç ayrı ocağa da eşit olarak dağıtılıyor. Önümüzdeki günlerde bu değirmen sisteminin küçük bir projesini yapıp notlarını arasında saklamayı planlıyorum. Bu teknoloji sayesinde körükleri sürekli pompalayacak onlarca köleye burada hiç ihtiyaç duyulmuyor.

Değirmenin planlarını, ocağın geri kalanı gibi. Sultan Mehmet çizmiş, sonra detayları Müslihiddin ve Saruca Ustalara yaptırmış. Topların planlanmasında da aynı yöntem uygulanıyor. Ağabeyim Bernardo hep anlatırdı, şehzade elinde çizim defteri olmadan hareket etmez, derdi. Yıllar sonra aynı şeye ben de şahit oldum. Hep bir şeyler hesaplıyor, bir şeyler çiziyor, sonra bunları mühendislerine gösteriyor.

Müslihiddin Usta bana etrafımdaki küçük kütüphanesini göstererek, şimdiye kadar yazılmış ne kadar değirmen ve madencilik elyazmaları varsa hepsini sultanın buldurup çevirttiğini. bunlardan yararlanarak projeleri tamamladıklarını anlattı Kitaplıkta Arapça. Farsça, Çince, Latince ve Yunanca pek çok eser var. içlerindeki resimlerden hepsinin de teknik kitaplar olduğu anlaşılıyor. Müslihiddin Usta'nın masası da çizimler ve defterlerle dolu, her gün yaptıkları deneyleri, harcanan maden rezervlerini, elde ettikleri sonuçları, barut karışımlarının oranlarını sürekli not tuttuğunu söyledi.

Her üç ocağın başında kendisi gibi kıdemli ustalar bulunuyor. Ortadaki ocaktan padişahın bahasından ben vezirlik

de yapan Saruca Paşa, ve Cenevizli Donar sorumlu. Saruca Paşa diplomatik işlerinin aksamaması için Cenevizliyle eşgüdümlü çalışıyor. En berideki ocaktan ise tamamen Urban sorumlu. Emirlerindeki adamlar ise binbir maharete sahip yeniçeriler. Sultan bunların belirli bir kısmının tamamen topçuluk üzerine yoğunlaşmalarını ve ustalarını çok iyi izlemelerini bizzat emretmiş. Yeniçerilerin aralarında Macarca ya da İtalyanca bilenler çevirmen olarak da çalışıp, ustalarıyla kalfalar arasında iletişimi sağlıyor.

Ustalar, tophane ile baruthane arasında adeta mekik dokuyorlar. İki binanın birbirine bitişik olmamasına özen *ga*terilmiş. Herhangi birinde yangın çıktığında bir diğerine sıçraması söz konusu değil. Bu her iki binada da çalışan ustaların işlerini güçleştiriyor ama Osmanoğulları her zamanki gibi güvenliği her şeyden önemli görüyorlar. Baruthanenin giriş ve çıkışları sürekli kontrol altında, tophaneye Müslihiddin ve Saruca beni tanıdıkları için rahatlıkla girebildim ama baruthanenin kapısındaki yeniçeriler sultanın tuğrasını görmedikçe beni içeri almadılar. Barutun üretimi de saklanması kadar en üst düzey kontrol altında tutuluyormuş, dinlediklerime göre. Sultan barut üretimini olabildiğince arttırmaya çalışıyor. Şehrin dörtbir tarafına gönderdiği fermanlarla güherçile olan yerlerde barut imalatına geçilmesini, bu maddenin olmadığı yerlerde keşif yapılarak üretim alanlarının artırılmasını buyurdu.

Şu anda Rumeli'de Gelibolu Anadolu'da Kayseri'nin kuzeyi bir numaraları üretim alanlarıymış. Kayseri'nin güneyinde Karaman Bey Osmanoğulları'ıın birliklerine sataştığından şimdilik aşağıya pek inmemeye Özen gösteriyorlar. Müslihiddin'in kitaplarında, güherçilenin hangi aşamalardan geçtikten sonra barut karışımında kullanılabileceği detaylarla anlatılmış. Gelibolu ya da Kayseri'ye gitmediğim için buralardaki üretimin nasıl yapıldığını göremedim. Okuyarak da bu çetrefilli işlemi anlamak çok güç. Güherçilenin kademe kademe belirli derecelerde kaynatılmasını, havuzlarda bek-

letilmesini, tekrar tekrar ıslatılıp kurutulmasını, fıçılara doldurulmasını ve daha pek çok prosedürü Müslihiddin uzun uzadıya anlatıyor.

Benim burada şahit olabildiğim, Urban'ın sürekli Müslihiddin ile barutun karışımında tartıştıkları. Urban, sürekli göz kararıyla sülfür ve kömür karışımını belirlerken, Müslihiddin bütün deneyleri defterine geçirerek kayıt altına almaya çalışıyor. En iyi barut karışımının hangisi olduğunu sorduğumda bana Hasan el-Rammah'ın madencilik ve barut üzerine yazdığı kitabını gösterdi. İki yüz yıl önce yazılmış kitabın barut karışımını en doğru şehide verebilen en iyi kaynak olduğunu iddia ediyor, Ta ki kendisi, kendi karışımını oluşturuncaya kadar diyor Defterindeki şu karışımı en iyi barut çeşidi olarak gösteriyor:

%74 güherçile	***ya da***	***3/4güherçile***
% 11 sülfür		***1/8 sülfür***
% 13 kömür		***1/8 kömür***

Sağ taraftaki versiyonu, bunun daha basit bir yolu yok mu diye sorduğumda verdi.

Baruthanede bu karışım Türklerin garip kantarlarıyla titizlikle belirlendikten sonra iyice karıştırılıp, üzerlerine ahırlardan getirilen ürün ve su ekleniyor. Kuruduktan sonra dibeklerde hiç durmaksızın 24 saat boyunca dövülüyor. Aynı tophanede olduğu gibi burada da üç vardiya çalışıyorlar. Koca tahta tokmaklarla büyük tahra kapları kullanıyorlar; dövme anında çıkabilecek bir kıvılcım bütün baruthanenin sonu demek olabilir, bu kadarını olsun bilebiliyorum. Daha sonra barutu iyice eleyerek incecik kum gibi tanecikler ekle ediliyor. Böylelikle araya karışmış taş, kum gibi maddelerde iyice ayıklanmış oluyor. Son olarak ezilen karışım, fıçılara doldurularak muhafaza ediliyor.

Türklerin barutu kullanmadaki ustalıkları da işte bu süreçte yatıyor. Müslihiddın, Çinlilerin barutu uzun süredir

bildiklerini ama onu doğru dürüst arındıramadıkları ve sülfur vc kömür oranlarını bir türlü tutturamadıklarını söyledi. Dokuzuncu yüzyılda yaşamış el-Razi, el-Hamdani İbn Baytar gibi alimlerin kitaplarını göstererek, asıl karışımların Araplar tarafından bulunduğunu, kendilerinin ise bunları geliştirdiklerini anlattı.

Defterlerinde bronzun karışımını ise şu şekilde hesaplamış:

1/3 bakır
1/4 kalay
1/7 pirinç

Bronzu işlemek demirden hem daha kolay hem de bronz toplar çok daha dayanıklı, diyor Maliyeti elbette daha yüksek. ama Sultan sırf bu işin masrafları için birkaç tımarın gelirlerini olduğu gibi Müslihiddin ve Saruca'nın tasarrufuna bırakmış. Bakır madenlerinin dünyada en çok olduğu yerlerden geldiği için Urban kendilerine çok yardımcı oluyor. Padişahın kendi elleriyle çizdiği toplara vücut verebilmek için buradaki bütün mühendislerin ağır bir stres altında olduğunu söylemek mümkün Ama olumlu sonuç aldıklarında sürekli Allah'a şükrediyor ve mutlu oluyorlar. Urban gibi Müslüman olmayanlar ise sessizce işlerine devam ediyorlar. Bana bir şikayette ya da yakınmada bulunduklarını hissetmedim.

Müslihiddin. bataryalara tıkılan barutun doğru kanşım kullanıldığında 4000 katlık bir basınçla topu fırlattığını gözleri açılarak anlattı. Ama bana öyle geliyor ki, topu fırlatan barutun karışımı değil, bu adamların heyecanı.

Birkaç gün içinde yeni bir topu deneyeceklerini duydum Ben de herkes gibi merakla alacakları sonucu bekliyorum.

64

Urban yeni öğrendiği bir düzine kelimelik Türkçesiyle, "Ağır ağır ağır ağır." dedi

Biz çift topçu ustası ocağın dibindeki kanaldan akan sıvı haldeki bronzla dolu büyük çömleği yavaşça kaldırdılar. Çömleğin göbeğinden dolaşan ikişer metre uzunluğunda, ters yönlerde uzanan iki çift demir, ustaların hem çömleği taşımalarını kolaylaştırıyor hem de herhangi bir kaza anına karşı tehlikeyi asgariye indiriyordu. Deri eldivenler her an kızgın bir demiri tutma ihtimali olan ellerini az da olsa güvence altına alıyordu. Çömlekteki sıvı metal, üç gün boyunca erime noktasına gelinceye kadar bin beş yüz derece ocakta ısıtılmış, dönüşümlü olarak çalışan yeniçeri birliklerince ocağa sürekli kömür ve gerekli madenler atılmıştı. Sultan Mehmet, yeniçeri ortalarından beş tanesinin sırf bu tophane ocaklarında kullanılmasını bizzat emretmiş, hayatlarını muazzam bir disiplin içinde geçiren askerlerin tophanelerde işe başlamasıyla tophanenin verimi daha da artmıştı.

Müslihiddin Usta ise namazdan beri önündeki top kalıbını dökülecek sıvıya hazır hale getirmekle uğraşıyordu. Üç metre uzunluğundaki, iki karış genişliğindeki balçıktan kurutularak yapılmış kalıbı yatay değil de dikey olarak hazırlayıp, bronzu bu şekilde içine boşaltmanın daha etkili olacağına tophanedeki Cenevizli kalıp ustası Donar ve Sa-

ruca ile beraber karar vermişlerdi. İlk defa deneyecekleri bu yöntemin sonucunu görmek için sabırsızlanıyorlardı. Urban önce fikri duyduğunda pek yanaşmamış, ama Müslihiddin ona geometrik çizimlerle matematik oranlarını gösterdiğinde, dikine dökülen madenin kalıbın dibine uygulayacağı baskıyla, kuyruk kısmının daha sağlam olacağına ikna olmuştu. Kuyruğun sağlamlığı ise, ateşleme anında en çok darbe gören bölümün çok daha dayanıklı ve uzun ömürlü olacağı anlamına geliyordu Müslihiddin zaten ne zaman elindeki çizimleri ve hesaplamaları gösterse. Urban, " Tamam tamam, yine sen kazandın.” diyerek işe koyulurdu.

Kalıp, kalın kerestelerle ve halatlarla sabitlendikten sonra, iç tarafından doğru dibine ve ucuna daha Önceden dökülen demirden yuvarlak halkalar koyuldu. Bu halkalar sayesinde kalıbın içine dökülen bronzun en önemli yerlerinin hem şekil alması kolaylaşacak hem de demirle bütünleşen topların, atışlarda daha dayanaklı olması sağlanacaktı.

Sıvı metali taşıyan İskender ve Murat günler öncesinden hazırlanan iskelenin üstüne çıkıp, kalıbın ucundan yavaş yavaş, parıl parıl parlayan bronzu, eşgüdümlü olarak koca çömleği eğerek dökmeye başladılar. Çömlek boşaldığında, Saruca'nın ocağından akan bronzu getiren Hasan ve Abdullah iskelenin diğer tarafından inen yeniçerilerin yerini alarak, kalıbın geri kalanını doldurmaya başladı.

‘'İşte burası beni endişelendiriyor,” dedi Müslihiddin.

“İki seferde doluyor oluşu mu?” diye sordu Urban.

Macarca bilen bir Yeniçeri aralarındaki iletişimi sağlıyordu. Urban kimi zaman tek tük kelimelerle Türkçe konuştuğu gibi, Müslihıddin de bazen meslektaşının dilinde anlatıyordu derdini.

‘İlk Önce dökülen bronz daha önceden donmaya başladığından, bir sonrakini kabullenmekte zorlanacak. Kalıptan tek parça halinde çıksalar bile, aradaki çizgi tam olarak kaynaşamadıklarının göstergesi olarak kalacak.”

Müslihiddin'in endişesini anlayan Urban, “Üstelik her

iki bronzun karışımı da birbirini tam olarak tutmadığından dayanıklılık güçleri de birbirinden farklı olacak," dedi.
“İlk atışlarda bir sorun olmasa bile, üçüncü atışa kalmadan ek yerinden bu topun ikiye bölünmesi an meselesi."
Müslihiddin ve Urban bu soruna bir çözüm bulmaları gerektiğini biliyorlardı.

65

Eve vardığımda Nilüfer'de *de,* hizmetçide de en ufak bir farklılık yoktu. Ragıp Paşa ile kısa bir sohbetten sonra her zamanki günlük çalışmalarımıza başladık. Kitabın Nilüfer'in notlarının arasında durduğunu gördüm Her şey o kadar normaldi ki kitabı açıp içine bakmadığını, karanfili görmediğini düşünmeye başladım.

O sırada bir bölümünü kontrol etme bahanesiyle kendisinden kitabı istedim. Onu bana uzatırken de herhangi bir işaret verecek mi diye yüzüne baktım. Ama bana öylece uzatıverdi.

Fakat kitabı açıp baktığımda şaşırdım kaldım. İçine koyduğum çiçek artık orada değildi. Sayfaları deli gibi çevirmeye başlayınca Nilüfer, "Hayırdır?' dedi, “Senyör Alberti, Aradığınız bölümü yoksa bulamıyor musunuz?"

Gözlerimin içine bakıyordu. İşte o zaman anladım mesajımı aldığını ve utanarak kıpkırmızı oldum. Biraz kem küm ettikten sonra, “Evet," dedim, "Aklımdaki bölümü bir türlü bulamadım da!"

O sırada hizmetçinin de yüzünde sinsi bir gülümseme yakaladım. Vardı, ikisinin de olup bitenden haberi vardı ve ustalıkla bunu saklamışlardı. Hizmetçi şaşkınlığımdan zevk almış olacak ki gülümsemesini Ragıp Paşa anlamasın diye mutfağa gitti. Artık dört gözle namaz vaktini bekliyordum.

Nihayet bir saat kadar sonra ezan sesini duyunca rahatladım. Paşa diğer odaya geçer geçmez Nilüfer, “Mesajınızı aldım" dedi 'Bakıyorum bizim âdetlerimize -ama sadece işinize gelenlere- çabuk alışıyorsunuz "

Bu iğneleyici lafı suratıma tokat gibi çarpmıştı.

“Fakat ne demek istediğinizi anlayamadım," diye devam etti Sonra hizmetçiye de bir bakış atarak, “Daha doğrusu anlayamadık," dedi.

Ona geçtiğimiz günlerde molla ile bulduğumuz mendili anlattım ve benim de bu yöntemi uygulamaya çalıştığımı kızararak açıkladım. Terbiyesizlik ettiysem özür dilediğimi de ekledim.

“Dürüstlüğünüz için teşekkür ederim, senyör," dedi, "Ama siz zannedersem yanlış çiçeği seçmişsiniz."

Meğer beyaz karanfil aşkı değil, çoktandır birbirini tanıyan iki sevgilinin uzak düştüklerini, ayrı kaldıklarını anlatırmış. Veren, alana, “Seni çok özledim," demek istermiş.

Hizmetçiyle beraber bana bir güzel güldüler. Yerin dibine girmiştim.

Sonra birden Nilüfer, "Pembe karanfil aşktır," dedi ve devam etti.

“Gül' ‘Ben ağlarım sen gül,' demektir ama onun hangi renk olduğunu ben de unuttum 'Sabun,' da derdinden oldum sabun.' demektir. ‘Derdinden eriyorum,' gibi bir anlama geliyor olsa gerek’

Kendimi toparlayarak. “Olsun," dedim, "beyaz karanfil de benim hislerime uyuyor. Siz benim eşime çok benziyorsunuz. Sizi her gördüğümde kendimi yıllar sonra ona kavuşmuşum gibi hissediyorum. Sizden uzak kaldığım da bu yüzden doğrudur. Hem siz Türkler sürekli demiyor musunuz, 'Her şerde bir hayır vardır,' diye?"

Ben böyle söyleyince ikisi de sustular, ciddileştiler Hizmetçi mutfağa gitme bahanesiyle usulca dışarı çıkınca Nilüfer, “Siz iyi bir insansınız, senyör Alberti." dedi. "Biraz da fazla cesur. Bu, saflıktan mı kaynaklanıyor, yoksa sizin ora-

larda işler böyle mi yürür onu bilemiyorum. Hoş, akıllı bir insansınız. Ama bilmeniz gereken bir şey var. Müslüman ka dınlar Hıristiyan erkeklerle evlenemezler. Aksi taktirde bir şansınız olabilirdi."

Aslında beklediğim bir tepkiydi bu. Ama bu kadar açık bir şekilde duymayı da beklemiyordum.

“Ben Öyle koyu bir dindar değilimdir," diyebildim ancak Sesim soluğum kesilmişti.

Nilüfer bir şey daha diyecekti ki hizmetçi içeriye girdi ve hanımına baktı.

Ragıp Paşa'nın geldiğini ikimiz de anlamıştık. Metinlere geri döndük.

Günün geri kalan saatleri sanki yıllar kadar uzun geçti. Hiçbir şey okumak ya da yazmak istemiyordum. Ragıp Paşa bir şey sezecek diye aklım çıkıyordu.

Başımın ağrıdığını bahane ederek evi erkenden terk et-tim.

Bir daha Nilüfer'in yüzüne nasıl bakacağımı bilmiyorum Yarın mollayı bularak artık Nilüfer'e anlatacak bir şeyim ol-madığını, bildiğim her şeyi ona söylediğimi bildirip proje-deki görevimin tamamlandığını, artık onunla görüşmeme de gerek kalmadığını söyleyeceğim.

66

Bataryanın dökülmesinden üç gün sonra sabahın erken saatlerinde, kalıpları açtıklarında Yeniçeriler, boylarını iki kat aşan bronzun parıltısından büyülendiler. Ama hiçbiri bunu nasıl yatıracaklarını, nasıl atış alanına taşıyacaklarını kestiremiyordu.

Müslihiddin, dört parça keresteyi topun etrafına bir karenin köşelerine yerleştirir gibi dikine koydurdu. Daha sonra topun yani başındaki iskele yardımıyla, uçlarını topun üstünde birleştirerek halatlar ve küçük tekerleklerle etkili bir çark sistemi kurdu Bu çarkın yapımında katapult yapmakla görevli yeniçeri ortalarındaki ustaları kullanarak, topu hareket ettirilebilir hale getirdi.

Topun iki ucunun etrafına birer halka geçirip tepedeki çarktan çıkan halatların uçlarını otuzar yeniçeriye verdi, işaretiyle birlikte halatları çekmelerini, en küçük aksilikte topun devrilip yuvarlanarak ocağı birbirine katabileceğini anlattı ve bu yüzden dikkatli olmalarını tembih etti.

Topun hemen yanına da tomruklardan meydana getirilen, bataryanın yerleşmesi için oyulmuş bir yatağın olduğu tekerlekli bir vagonu hazır ettirdi. Önce ağır ağır üst kısmın halkasını tutanlar topun yatarak vagondaki yatağını bulması için uğraştılar Diğer ucu da yerden kesilen top, kendini tutan kerestelere büyük baskı yapıyordu. İki tarafta da havada

asılı kalan bataryayı bir süre ne yapacaklarını şaşırdı. hiç kimse şu anda yere paralel olarak uzanan havadaki on tonluk demir yığınının nasıl olup da vagonun üstüne doğru geti rilebileceğini anlayamıyordu. Kerestelerden gelen Çıtır çıtır çatlama sesleri de herkesi korkutmaya başladı.

Bunun beşte biri kadar küçüklükteki topları hareket ettirmeye alışan tophane ekibinden kimsenin ne yapılacağı konu, sunda bir fikri yoktu. Müslihiddin ve Urban topun vagona denk getirilmesindense vagonun topun altına kaydırılmasına karar verdiler ama bu da riskli bir hareketti. Vagonu, topun altına itecek kişi yeniçerilerin ipi gevşetmesiyle, ya da kiriş görevi yapan kerestelerden birinin çatlamasıyla, on tonluk topun altında kalabilirdi.

Yeniçerilerden biri bu sırada kendiliğinden vagonu itmeyi önerdi. Ustalar kabul edince de, tekerleklerin hareket etmesi için ön ve arkadaki takozları alan yeniçeri bir taraftan tepesindeki metal yığınına bakarak, diğer taraftan da çok zor hareket ettirilebilen vagonu bütün gücüyle iterek ikisini alt alta getirmeye çalıştı.

Müslihiddin “Gevşet" deyince iki taraf da aynı anda urganları bir karış salıverdiler.

"Gevşet!" Müslihiddin bir kere daha aynı işlemin yapılması için emir verdi. Askerler bir karış daha salıverdiler urganı. Vagonun yanındaki yeniçeri de top ile yatağını aynı hizaya getirmeye çalışıyordu.

Müslihiddin bir kere daha aynı işlemi tekrarlayacaktı ki, olan oldu ve kerestelerden bir tanesi taşıdığı ağırlığa daha fazla dayanamadığından çatırdayarak ikiye bölündü. Çarkın boşa çıkmasıyla kendisini tutan urganları hızla çektiren top alandaki vagonu, üzerine hızla düşerek paramparça etti.

Yeniçeri o hengamede kaçmak istediyse de vagon tek ayağını yakalayarak topla birlikte üstüne bindi. Büyük bir çığlık atan askerin topun altında kalan sağ bacağı arkadaşları tarafından kurtarılmaya çalışılırken, Müslihıddin ve Urban tek şey düşünüyordu. Daha savaşmadan padişahın biricik yeni-

çerilerini daha fazla heder etmek istemiyorlarsa, bu koca topların tasarımında başka çözüm bulmaları gerekiyordu.

Zira, ertesi gün savaş alanına nihayet getirebildikleri top daha ilk denemede, ek yerinden ikiye ayrıldığında, bütün endişeleri doğrulandı.

Ama Müslihiddin talim alanında, top bıçakla kesmiş gibi ortadan ikiye bölündüğünde aradığı cevabın kendiliğinden ortaya çıktığını hissetti.

67

Sarayın tellalları ellerinde davullarla, "Duyduk duymadık demeyin!" diye Edirne sokaklarında bağırmaya başladıklarında halk evlerinin pencerelerinden dışarı uzanarak, kapılardan dışarı çıkarak ve meydanlarda toplanarak haberi merakla dinlediler:

"Yarın, sabah namazından sonra sultanın yeni topu denenecektir!" diye tekrarladı gür sesli tellallar. "Top aşırı gürültü çıkaracaktır! Kimse korkmasın! Endişelenmesin! Savaş oluyor sanmasın! Yere şimşek düştü diye korkmasın! Duyanlar duymayanlara duyursun!"

Saraydan halka duyurulan her haberde yaptıkları gibi, tellallar davullarına vura vura haberin anons edilmediği sokak, haykırılmadığı mahalle bırakmadı. Urban, Sultan'a bu çapta bir topun çıkaracağı ses alışık olmayanları korkutabilir, halkı kargaşaya sürükleyebilir, diye özellikle bildirmişti.

Ertesi gün geldiğinde, sarayın hemen arkasındaki tophane binasının talim alanına bütün şehir akın edince, Müslihiddin alanın iki kilometre kadar ötesinin insanlardan arındırılması gerektiğini, aksi taktirde deneye başlayamayacaklarını Mehmet'e bildirdi. Sultanın emriyle ufak çapta bir yeniçeri ordusu talim meydanından sonra başlayan ormanlık alandaki ağaçlık alanlara girerek alanı insanlardan, çoluk çocuktan iyice temizlemeye başladı.

Hesapta olmayan bu aksilik Müslıhiddin'i endişelendiriyo keyifsizce Urban'a bakıyordu. Daha önceki gün ona sabah ve akşam saatlerinde atılan topların daha iyi sonuç verdiğini açıklamış öğlen güneşinin bronzun ısınmasına yol açarak balistik hesaplamalarını bozduğunu anlatmıştı. Urban, mevsimin yaz olmadığı için endişelenmemesi gerek- tiğini söylediğinde ise, Müslihiddin yine notlarıyla, önemli olanın sıcaklık değil. güneş ışınlarının geliş açısı olduğunu anlatmaya girişmişti.

Yeniçeriler alanı temizledikten sonra, topun menzilinin sağı ve solu boyunca uzanan bu iki kilometrelik mesafede karşılıklı iki hat oluşturarak, topun düşebileceği yerlere insan girişini engellemek için tedbir aldılar.

Bir iki saatlik gecikmenin ardından topun üzerindeki örtü kaldırıldığında kalabalıktan şaşkınlık uğultuları gelmeye başladı. Saray erkanı camlardan, askerler ve diplomatlar da bulundukları yerlerden şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı.

Altı metre uzunluğundaki topun genişliği bir metreyi buluyordu. Devasa görüntüsü, etrafındaki topçu ustalarını küçücük birer insancık gibi bırakıyor, uzaktaki kalabalığın en arkasındakiler tarafından bile topçular seçilemezken, kocaman metal nesne rahatlıkla görülüyordu Önündeki boş araziye doğru bakan topun ağız kısmı akına özel olarak hazırlanmış üçgen bir iskele düzeneğiyle yaklaşık otuz derece kadar yukarı bakıyordu.

ilk başarısız denemelerinin ardından Sultan'ın da bizzat iştirak ettiği toplantılarla Müslihiddin ve Urban topu iki parça olarak dökmeye karar vermişlerdi. Bu şekilde hem topun taşınması kolaylaşacak hem de tek seferde dökülemeyişinden dolayı oluşan ek, iptal edilecekti. Müslihiddin, topun parçalarının vidalama sistemiyle birbirine geçirilmesi çaresine gecelerce uykusuz kalarak ulaşmıştı. İlk başta küçük küçük vidalarla iki parçayı birbirine monte etmeyi düşünmüş, ama bu kısımların hava kaçırma riskinden dolayı bu yöntemden vazgeçmek zorunda kalmıştı Sonraki günlerde ise topun

kendisini vida haline getirmeye karar verdi. Önce küçük bir prototip yaptılar ve ön parçanın kuyruk kısmının içine geçen vida bölümünün biraz uzunca yapıldığında yekpare bir toptan farksız olduğunu gördüler

Birleştirildiğinde on dokuz tonu bulan bataryanın kuy ruk ve ağız kısımlarının ters taraflara döndürülerek birbirine geçirilmesi ise Urban ve Müslihiddin'i uğraştıran ikinci aşamaydı. Bunun için Urban, topun etrafına geçirdikleri halkaların boğumlu ve gözenekli yapılmasını önerdi Bu halkalardan hem rahatlıkla urganlar geçirilebilecek hem de döndürebilmek için keresteler boğumlardan sokulabilecekti. Bu çözüm sayesinde topun hern taşınması hem de montesi biraz daha rahat olacaktı. Sultan Mehmet, "İnsan gücünün metalden dökülme ne olursa olsun, bir şekilde taşıyamayacağı hiçbir şey yoktur," diyerek onları yüreklendiriyor, çeşitli çark sistemlerinden, taşıma mekanizmalarından bahseden kitaplar buldurarak her türlü kaynağı ayaklarına seriyordu. Kendi de bizzat yaptığı çizimleri Müslihiddin'e göstererek öncülük ediyordu.

Bataryanın tophaneden alınıp yüz metre kadar ötedeki alana taşınması ve orada kurulması bir günlerini almıştı.

Urban, topun ağzından güllenin üçte biri kadar barutu uzun saplı bir kepçeyle özenle koydu. Müslihiddin tokmakla barutu iyice sıkıştırdı. Daha sonra barutun tutuşmasını hızlandırmak için biraz saman tıkadı İskender ve Hasan granit gülleyi karşılıklı bir çırpıda kaldırarak topun içine doğru yuvarlardılar. Müslihiddin topun üstüne tekrar samanı Sıkıştırdıktan sonra, Urban kuyruk kısmındaki, içerideki baruta giden dar yolu ince bir çubuk yardımıyla barutla doldurdu.Yolu tamamen tıkamamaya, ya da çok fazla açık hava bırakmamaya dikkat ettiğinden bu iş biraz zaman aldı. Yolun tıkanması halinde içeri hava gitmeyeceği için barutun tutuşmayacağını, çok açıklık kaldığında ise patlayan ateşin bu havadan kaçarak itme kuvvetini azaltacağını çok iyi biliyordu.

Bütün işler bittikten sonra ustalar, topun etrafındaki as-

kerleri geri çekilmeleri için uyardılar ve son olarak birbirlerine baktılar. daha sonra da Sultan Mehmet'e dönerek işaret beklediler.

Mehmet Urban'ın gözlerine bakarak başını Öne hafifçe salladığında, Macar Usta uzun bir çubuğun ucunu ateşledi ve yavaşça topun kuyruğundaki yolun ağzına değdirdi.

Müslihiddin üç adım geri çekilip, "Bismillahirrahmanirrahim" dediğinde çıkan gürültü kalabalığın koca bir çığlık atmasına neden oldu. Duman ise bombayı ve etrafındakileri kısa bir süre görünmez hale getirdi.

Duman aralandığında Müslihiddin yerde topun geri sarsıldığında meydana getirdiği çukuru gördü Kafasını zonklatan gürültünün ardından kendini toparladığında ise diğer topçu ekibiyle birlikte atına atladı, padişahın ardından topun uçtuğu yöne doğru gitti.

Yeniçerilerin dizildiği iki kilometrelik alana rağmen gülleyi göremediklerinde belki de onun hiç hareket etmediğini, topun dibine çakılıp kaldığını düşündüler. Urban ile birbirlerine endişe ile bakarken sebep oldukları fiyaskodan dolayı sırtlarından ter akmaya başladı. Sultan bunu affetmeyecekti, Etraflarına bakmıyorlar ama hiçbir gülle izi bulamıyorlardı.

Üç yüz metre daha gittiler. Müslihiddin bir aksilik olduğunu söylemek için ağzını açacakken. İskender, "İlerde! Parçalanmış ağaçların orada!" diye bağırarak parmağıyla işaret etti.

Hep birden hızlanan atlılar kiminin tepesi, kiminin gövdesi parçalanmış ağaçların olduğu bir araziye geldiler, Yerde bir metre yarıçapında bir çukur duruyordu.

Sultan Mehmet, atının dizginlerini çekerken hafif bir tebessüm etti ve “Ya Cebbar!“dedi.

Urban ve Müslihiddin topun bu kadar uzağa düşüp bu derece bir tahribata neden olmasını beklemiyorlardı. Onlar şaşkınlıklarını yaşarken, Venedikli bir seyyah topun adını Çoktan koymuştu bile; "Türk Ejderhası."

68

Hissettiklerimi birileriyle paylaşabilmeyi, dertleşmeyi ne kadar da çok isterdim. Yüreğim, geçen gün küçük bir dünyayı püsküren Türk Ejderhası kadar sıkışık ve dolu. Ama Türk erkekleri kadınlar hakkında konuşmayı pek sevmiyorlar, birbirlerinin sözlüleri, eşleri hakkında konuşmayı ahlaksızlık olarak algılıyorlar. Halbuki ben içimdeki aşkı bir sırdaşımla paylaşabileydim en azından dün gözüme azıcık da olsa uyku girerdi.

Ne yapayım, işte benim sırdaşım da bu kelimeler. Yazmak, benim için gitgide bir iç dökme, kendi kendimle konuşma, kendimle dertleşme yöntemi haline geliyor. Yazdıkça rahatlıyormuşum gibi hissediyorum. Keşke Kristina'nın ölümüyle beraber bu işe başlasaymışım diyorum bazen, belki acılarımı daha rahat atlatabilirdim

Gece boyu sabah olmasını bekledim. Artık bu işe bir son verip olmayacak bir şey için umut edip durmayacağım. Nilüfer, Kristina değil, bunu kabul etmeliyim. Kendimi kandırıp durmayacağım daha fazla.

Böyle böyle diyerek sabahladım. Güneşin ağarmasıyla da kütüphaneye gidip mollayı aradım. Namazdan sonra sürekli oraya gidip kitap okuduğunu çok iyi biliyordum Ama orada yoktu, etrafta karşılaştıklarım sultanın yanında olduğunu söylediler.

Mehmet fırsat bulduğu her anı alimlerle geçirmeyi, onlarla sohbet etmeyi seviyor. Bunun çocukluğundan gelen bir alışkanlık olduğunu söylüyorlar.

Öğleden sonra tekrar bulmaya gittim mollayı. Yanına yanaşıp artık Nilüfer Hanım'la görüşemeyeceğimi, işimin bittiğini söyleyecektim ki Nilüfer'in sesini duydum.

"Bugün gelmediniz, senyör Alberti,' dedi. “Ben de rahatsızlandığınızı düşünerek bugün kendim gelmeye karar verdim "

Şaşırmıştım, ne diyeceğimi bilemedim.

Çantasından çıkardığı bir el yazmasını da mollaya teslim etti. Bunun için zaten saraya gelmesi gerekiyormuş. Molla bana neden onu aradığımı sorduğunda yutkundum Nilüfer endişeli gözlerle bana bakıyordu. Sanki bir şey demeye çalışıyordu.

"Bugün biraz rahatsız gibiyim. Nilüfer Hanım'ın dediği gibi onun yanına gidemeyeceğimi söyleyecek, bir haberci göndermenizi rica edecektim,' dedim “Ama şimdi sorun çözülmüş oldu.'

Molla yanımızdan uzaklaşınca Nilüfer, düşündüklerimi hissetmiş gibi. “Yoksa artık gelmeyecek miydiniz?' dedi 'Ama daha işimiz var. Sultan yarım kalan işlerden hiç hoşlanmazmış, haberiniz olsun. İyi işi mükafatlandırır, gelişigüzel işlerin cezasını da pek ağır verirmiş. Hem sizin bunları benden daha iyi biliyor olmanız lazım, ne de olsa onu benden daha iyi tanıyorsunuz."

"Haklısınız," diyebildim.

Etrafımızdakilerin bizi duyamayacak kadar uzakta olduklarını kontrol edercesine etrafına bakındıktan sonra, “Dün akşam gözümü uyku tutmadı,' dedi “Size söylediklerim için beni bağışlayın. Size boş bir umut vermek istemedim, ama yine de o kadar kaba olmamalıydım.'

"Önemli değil, aksine ben özür dilerim, o kadar ileri gitmemeliydim," dedim.

“Siz iyi bir insansınız ve çok acı çekmişsiniz. Daha anla-

yışlı olabilirdim," dediğinde onu, aynı Kristina'ya yaptığım gibi sarılıp öpmeyi, boynuna dolanmayı öyle çok istedim ki

İkindi vaktine kadar sanki hiçbir şey olmamış gibi kitabın son bölümünü karşılaştırdık. Garip bir duyguydu, gayet ciddi bir şekilde işimize devam ediyorduk, ama bir taraftan da sanki aramızdaki koca bir duvarın yıkıldığını anlıyor gibiydik. Bana aslında dün söylediğinden farklı bir şey söylememişti ama ben sanki tam tersi şeyler söylemiş gibi kendimi iyi hissediyordum. Oysa onun tek yaptığı dünkü tepkisini daha da yumuşatarak ifade etmekti.

Yanımdan ayrılırken, "Az kalsın unutuyordum," dedi ve çantasından kitabı çıkararak bana uzattı.

İçimden gelen bir dürtüyle sayfaları karıştırdım, kırmızı bir gül oracıkta duruyordu. Ama bu ne anlama geliyordu?

Gülün neyi ifade ettiğini nasıl öğrenebilirim ki?!

69

Antonio Rizzo, boğazın sularında ilerleyen gemisinin dümeninden şehrin sisli siluetini görünce rahatladı. Bir nokta şeklindeki Ayasofya'nın kubbesi belli belirsiz ona göz kırpıyordu. Karadeniz'in hemen kıyısındaki Kefe'den üç gün önce yola çıkmıştı ve adamları gibi o da şehirde dinlenmeyi iple çekiyordu.

Fakat gözlerini kaydırdığında, Asomaton sahilinde şim diye dek hiç görmediği koca bir kale dikkatini çekti. Boğazın hareketli suları ve rüzgârlı havası kaptanın gemisini hızla kaleye yaklaştırıyordu. Kalenin geniş ve yüksek burçlarındaki insan hareketini anlamlandırmaya çalışırken yardımcı kaptan Piero Davanza koşarak yanına geldi:

"Kaptan! Kaptan! Türkler kıyıdan yelkenlerimizi indir memiz için bağırıyor!'

Rizzo öfkeyle, 'Biz burada ne zamandan beri yelken indi-riyoruz. Piero!'dedi.

Kaptan alt kattaki yolcusunu düşünüyordu.

Morali Domirıigo yukarıda ters giden bir şeyler olduğunu anladığında kırmızı ceketinin cebindeki küçük rulo mahfazayı çıkarıp ona endişeyle baktı. Demir halkalarla kilitli deri kılıfı sımsıkı tutarak tekrar cebine soktu.

Mürettebat, geminin batı kanadına yığılarak kaleye bakıp ne olduğunu anlamaya çalıştı. Gemi, kalenin önüne doğru

yaklaştıkça, binanın nizami duvarları, burçları, köşelerdeki kuleleri daha da belirginleşti. Rizzo, en son üç ay önce şehir den ayrıldığında böyle bir kalenin olmadığını hatırladı, gözü nün önündeki koca yapıya tekrar tekrar baktı.

“Piero, ben yanlış mı görüyorum, yoksa bu gördüğüm bir kale mi?"

“Kaptan, ben de anlamadım Hiçbirimiz anlamadık!"

Geminin tepesindeki gözcü, “Top var! Burçların tepesinde top var!” diye bağırdığında gemide iyice kargaşa başladı.

Rizzo, dümeni olabildiğince sol tarafa doğru kırdı. Gemi Avrupa yakasından uzaklaşarak Anadolu'ya yakın ilerlemeye başladı.

Kaptan bir süre sonra bu sefer de sol kanattaki Anadolu Hisarı na çok yaklaştıklarını fark etti

“Neden bizi durdurmak istiyorlar dersiniz kaptan?"

“Bu sünnetli köpeklerin bize çiçek vermek islemedikleri kesin!”

Gemi Anadolu Hisarı'nın önüne geldiğinde, mürettebat, kendilerine en yakın kuledeki mazgalların arasından bir yeniçerinin haykırdığını fark etti. Elleriyle ağzının iki tarafını kapatarak sesini duyurmaya çalışan yeniçeri. “Kendi iyiliğiniz için! Yelkenlerinizi indirin!" diye bağırıyordu.

Aynı sözleri tekrar tekrar haykırıyordu.

“Kaptan, belki de dediklerini yapsak iyi olur,” dedi Piero.

Rizzo, yardımcısının gözlerine baktı:

“Bu kadar korkak olma. Ne yapabilirler ki? Akıntı ve rüzgar bizim lehimize Onlar daha ne olduğunu arılamadan biz şehre varmış olacağız."

Piero karşılık vermedi

Sol tarafta önce şiddetli bir patlama sesi duymuşlardı ki, geminin on beş metre kadar uzağına bir gülle düştü. Suları etrafına fışkırtan gülle boğazın dibine doğru ilerlerken Rizzo güvenle yardımcısına baktı:

"Demiştim sana O hisardan atılan topların isabet alanını çok iyi biliyorum. Bize erişmelerine imkan yok."

Mürettebatla birlikte derin bir nefes alan Picro, gemi boğazın ortasına doğru yanaşınca daha da rahatladı. “Ya yeni kalenin topları.?" demesine kalmadan bu sefer sağ taraftan ikinci bir top atışı gürültüsü duyuldu.

Sadece saniyeler içersinde gülle, batı cephesini ve o kısımda bulunan çalışanların vücutlarını paramparça etti.

Hızla batmaya başlayan geminin hayatta kalan çalışanları kendillerini denize attılar. Ne tarafa yüzeceklerini bilemeyen mürettebatın bir kısmı Anadolu, diğer kısmı da Avrupa yakasına doğru çırpındılar.

Piero, yeni kalenin tarafına doğru yüzerken. Antonio Rizzo'nun cansız bedeni, gemisiyle beraber boğazın soğuk sularına gömülüyordu.

Dominigo, Piero ile birlikte Avrupa yakasına yüzenlerin arasındaydı.

70

"Neden yelkenlerinizi indirme komutuna uymadınız, kaptan?" diye sordu kalenin kumandanı Firuz Ağa Piero, Türkçe bildiğinden İtalyanca konuşmasına gerek kalmamıştı.

Saçları hâla ıslak olan Piero. bir battaniyeye sarınmış, iki büklüm sandalyede oturuyordu. Şu anda kalenin zindanında da olsa, hayatta kaldığı için seviniyordu Fakat yaşadığı şoku hâlâ atlatamadığından tepesinde dikilen pala bıyıklı adamın sesi ona olduğundan daha da korkunç geldi.

Titreyerek cevap verdi:

"Biz daha önce buradan çok geçtik Venedik ve Ceneviz kolonileri ile şehir arasında mal taşırız. Hiçbir seferimizde bu bölgede daha önce yelken indirmemiştik Şaşırdık."

“Yeni kuralları bilmiyor musunuz? Sultan'ın emirleri kesin. Bundan böyle boğazların geçişinde hangi gemi olursa olsun bu hisardan izin aldıktan sonra yoluna devam edebilecek Her iki istikamette de bu böyle olacak"

“Bilmiyorduk."

"Ama sahil boyunca hisara yaklaşmanızdan önce sizi gözetleme kulelerinden uyardık. İki kanattan gelen çağrıları da dinlemediniz."

Piero, başını öne eğerek Rizzo'yu düşündü. Titreyen ayaklarına baktı

"Korkmayın kaptan. iyi bir uykudan sonra bir şeyiniz kalmaz."

Venedikli kaptan hala hayatta olduğuna inanamıyordu.

"Bir türlü anlamıyorsunuz," dedi Firuz Ağa elleri arkasında iki tarafa gidip gelerek, "Artık işler ciddi. Rumlarla savaş halindeyiz. Ve siz denizcilerin ne tarafta olduğunuzu bir türlü kestiremiyoruz." Piero'nun karşısında durdu. “Hareketlerinize dikkat etmezseniz, işler daha da karışacak. Konstantin gibi sizde bizi kışkırtmaya başlamayın. Şimdi hem ben sultanıma hesap vermek zorundayım, bir Venedik gemisini neden batırdığıma dair, hem de sız onca adamınızı ve değerli bir kaptanınızı kaybettiniz. “

"Beni bırakacak mısınız?"

"Kendinizi toparlayıp üstünüzü değiştirdikten sonra... Askerlerim sizi şehre kadar götürecekler, endişelenmeyin. Şehirdeki Venedik halkına ve baylonuza bizim şakamız olmadığını anlatın. Mürettebatınız bir süre misafirimiz olacak.

71

Bugün sarayın astronomuyla tanıştım. Kadızade diyorlar kendisine. Çok işi olduğu için bana neredeyse hiç zaman ayıramadı. sultanın yakında çıkacağı sefer için iyi tarihi tespit etmeye çalışıyor Mehmet astronomuyla görüşmeden hiçbir işe kalkışmıyor. Saray kompleksinin içindeki büyük bir bina tamamen kadızadenin hizmetine ayrılmış. Duvarlar, masalar, her taraf yıldız haritalarıyla dolu. Yıldızların bu kadar detaylı bir şekilde çıkarabildiğini bilmiyordum.

Mehmet'in geleceğe dair planlarını astronomuyla görüşerek yapması beni şaşırttı, zira Türkler bizdeki gibi kahinlere ve kehanetlere inanmıyorlar, Molla Lütfi bu tür konularda ona ne zaman sorsam, "Safsatalara ayıracak vaktim yok be- nim," diyerek kızar. Kadızadeye de aynı şeyi sorduğumda şaşırdı. “Ben kahin değilim ki," diyerek beni azarlamaya bile kalkıştı.

"Ama sizde geleceği okuyorsunuz," dedim. “Evet," dedi, “İşte siz kendiniz söylüyorsunuz, ‘okuyorum’ ama ne olacağı hakkında kehanetlerde bulunmuyorum,’

Ne demek istediğini açıklamasını istediğimde kehanetin elde herhangi bir veri olmadan gelecek hakkında, daha çok da uzaktaki zamanlar hakkında atıp tutmak olduğunu, kendisinin ise sadece işaretleri yorumladığını anlattı.

"Örneğin, havada kurşuni bulutları gördüğünüzde," dedi, "yağmur yağacağını söylemeniz bir kehanet midir?"

"Hayır," dedim.

"İşte benim görevim de bunun gibi bir şey," diyerek işine devam etti.

Kadızade yıldızların insan üzerinde etkilerinin olduğuna, insanların ruh hallerini etkilediğine inanıyor Aslında bu Eski Yunanlılardan beri gelen çok köklü bir gelenek, fakat Türkler, Yunanlıların mitoloji ile bilim arasındaki Çizgiyi kaybettiklerini düşünürler. Ama antik gökbilimcileri de bütün bütün dışlamıyorlar. Batlamyus'un Coğrafya'sını çok iyi biliyor kadızade; kütüphanesinden bana bir kopyasını gösterdi. Ama burnunu bükerek onun pek çok konuda yanıldığını da eklemeyi ihmal etmedi.

Burada Türklerdeki ilim anlayışıyla bizimki arasındaki farklara dair birkaç satır yazmalıyım. Kilise, şüpheyi, sorgulamayı ve özgür düşünceyi yasakladığından pek çok alim din adamlarından saklı gizli araştırmalarına devam ediyor. Türk-lerde ise tam tersi bir durum söz konusu, onlar bu tür araştırmaları yaptıkça Tanrı'nın düzenini daha iyi anlayacaklarına ve daha çok ibadet edeceklerine inanıyorlar. Bu yüzden burada pekçok din adamı alim, pekçok alim de din adamı. Molla Lütfi her zaman, bilimin dini olmaz diyor. Örneğin kadızadenin kütüphanesinde Hint matematiğinden Çinlilerin yıldız isimlerine, antik Yunanlılardan İranlı gökbilimcilere kadar pek çok kültürün ürünü olan kitaplara rastlamak mümkün. Molla Lütfi bu konuyu kendisine açtığımda bana peygamberleri Muhammed'in bir sözünü hatırlattı: "İlim Çin'de de olsa gidip alınız!"

Kadızadeden notlarıma kopyaladığım tek şey onun astronomi teorileri değil. Sarayın avlusunda, kendi binasına bitişik yüksekçe bir kuledeki güneş saati hayatımda gördüğüm en ilginç yapılardan biri. Bu saat, Türklere fecir, zuhur, asır, magrip, ve işa zamanlarını, yani gün boyu ibadet edecekleri beş zaman diliminin vakitlerini gösteriyor.

İnsanın yarısına kadar gelen bir örs ve karşısında ondan daha büyük, kuşun gagasını andıran bir metal alarak iki par çadan ve yerdeki pek çok çizgiden oluşan bu aletin ne işe yaradığını kadızade anlattığında alaycı bir ifadeyle. “Güneşli bir havada dümdüz çubuk da aynı işi yapabilir," dedim

Gülümsedi. "Astronomiden anlamadığınız ne kadar bel li." dedi, “her gün diğerinden daha uzun ya da kısadır, gü neşin doğuşu, batışı ve buna bağlı olarak bütün zamanlarda değişir, bu yüzden ancak böyle bir alet yıl boyunca ve her gün doğru zamanı gösterir Ayrıca yeryüzündeki çeşitli rol ve arz derecelerine göre (Türklerin enlem ve boylama verdikleri adlar) bu vakitler de değişir."

Elbelteki günlerin uzayıp kısaldığını biliyordum ama bunun ibadet vakitlerine, enlem ve boylamlara göre değiştiğini düşünmemiştim.

Kadızadenin odası da böyle ilginç aletlerle dolu; yuvarlak metallerle iç içe geçmiş akıl almaz yerküreler, tür tür usturlablar ve garip teleskoplar bunlardan yalnızca bazıları. Sultanın asıl amacı ise dünyanın en iyi gökbilimcilerini kendi imparatorluğunda toplamakmış.

72

İskender, Edirne Sarayındaki HâsOda'ya girerken heyecanlıydı. Sultanla karşılaşma ihtimali, sürekli emri altında oldukları varlıkla yüz yüze gelme olasılığı her yeniçeriyi tepeden tırnağa titretirdi.

Ama onun bugün aradığı kişi Cafer Ağa'y dı Elindeki deri mahfazayı ona iletmesi emrolunmuştu. Sultanın, komutanlarıyla görüşüyor olduğu söylenmişti, burada olmalıydı. Halbuki şimdi bu güzel ve sade odada dingin ve sessiz bir havadan başka bir şey yoktu. İskender kenardaki katlanmış seccadeye, divanın üstünde oraya buraya yayılmış kitaplara, duvarları kaplayan haritalara dikkatle baktı.

Odanın tavanına bir nakış gibi işlenmiş ahşap yıldıza gözü takıldı. Her gördüğü yerde gözü hep bu yıldıza takılırdı.

“Rub el hizb," dedi arkasından bir ses.

İskender dönüp baktığında bunun Molla Fenari olduğunu gördü. Yeniçeri ocağında en beklenmedik zamanlarda karşısına çıkan bu hoca, İskender’in ruhunu dinlendiren laflar eder, yine ortaya çıktığı gibi aniden kaybolurdu.

“Baktığın yıldızın adıdır," diye devam etti Molla. “Ortasında bir daire vardır, sonra birbirine geçmiş iki kare onun etrafını sarar. Sekiz uçlu yıldız da denir."

“Pek çok yerde gördüm bunu," dedi İskender bakışlarını tavandan indirerek. “Evlerde, saraylarda, camilerde, kapılarda... Ama anlamını hep merak ettim."

“Her şeyin bir vakti vardır. Hiçbir şey tesadüf değildir Yıldız da zaten bunu anlatır. Kainattaki her şey bir düzen içersinde hareket eder Yüce bir iradenin yarattığı kusursuz bir düzen."

İskender mollanın karşısında hep yaptığı gibi yine hiçbir yerde, hiç kimseye açamayacağı şeyleri hissetmeye başladı

“Ben kaderimin o kadar da kusursuz olduğuna inanmıyorum." dedi. "Daha doğrusu onun ne olduğunu anlamakta güçlük çekiyorum ." Bu sözleri söylerken İskender'in aklında hep Meryem vardı. Onun yanında, onunla birlikte bir hayat olsun, kaderi Meryem olsun isterdi.

“Kul bazen bir şey ister," dedi molla. “Bu istediği şey o kadar ulvi ve kıymetlidir ki, Allah bu kulundan razı olur ve ona çok daha kıymetli bir şeyi, iki dünyada da onu ebedi saadete kavuşturacak bir şeyi bahşeder. Önemli olan kulun kaderini boyna vurulan bir bukağı gibi kabullenmesi değil, insanlık onurunu vererek o kaderi kendi yaratması, yarattığı kaderin de yüce iradenin çizdiği şekilde olduğuna inanmasıdır. Kusursuzluk yıldızı budur. "

İskender bir kere daha tavana baktı. Mollanın söylediklerini düşündü.

“Ama bana sorarsan," dedi molla, "bu odada bu yıldızın ortasındaki daire sultanın ta kendisidir. O, yüce iradenin yeryüzündeki gölgesi, etrafındaki kareler ise onun kullarıdır"

İskender, başını indirip bir şey daha soracaktı ki Molla Fenari'nin artık odada olmadığını gördü. Arkasına baktığında kapanmak üzere olan kapı yeniden açıldı. İçeri giren Cafer Ağa’ydı.

"Sultan bahçeden gelmek üzere, ne istiyorsun?" diye sordu sultanın bir numaralı koruması. Her zaman olduğu gibi, sultandan önce her yere o girer, son denetimi de kendisi bizzat yapardı.

"Bunu size iletmem söylendi," dedi İskender ve deri mahfazayı uzattı.

"Tamam," diyerek aldı mahfazayı Cafer Ağa. “Şimdi çık."

Cafer Ağa, “Bunu görseniz iyi dur.” dedi vezirin saraydaki odasına girerek. Deri mahfazayı Zağanos Paşa’ya uzatırken "Boğazda batırılan Venedikli tüccarların gemisinde bulmuşlar."diye de ekledi

Zağanos Paşa onu görür görmez Rumların saklı mesajlarını taşımak için kullandıkları bir mahfaza olduğunu anladı. "Gizli bir mesaj kılıfı, Cafer.”

"Batan gemiden kurtulan Dominigo adlı bir adamın üstündeymiş, Paşam. İçindeki ıslanmamış mıdır?”

"Bunlar su geçirmez, tam tersine denizler arası yolculuklarda taşınan mesajlar için kullanıldıklarından özellikle tercih edilir.” Karaca’nın yüzüne bakarak ekledi: “Casus gemilerinde.”

"O zaman Venedikliler iddia ettikleri gibi yiyecek malzemesi taşımıyorlardı.”

"Taşıyorlardı ama anlaşılan o ki başka işlere de girişecekler. Bir taşla iki kuş vurmayı sever İtalyanlar."

Belindeki işlemeli hançeri çıkararak deri rulonun uç kısmını odasındaki masaya dayayarak bir çırpıda kesti Zağonos Paşa.

'Bunun içindeki şifreli bir haber ki, böyle basit bir kılıfa konulmuş, Cafer. Üstelik bunu taşıyan ele geçirse bile şifrenin çözülemeyeceğini düşünmüş olmalı”

"Piero Davanza adlı bir kumandan Venedik'e devam ederken, bunu taşıyan adamın da yanında gelmesini rica etmiş ama Firuz Ağa koyuvermemiş. Kutuda ne olduğunu anlamadan bırakmam, demiş.”

Zağanos kılıfın içinden rulo şeklinde çıkan bir kağıt parçasını iki ucundan tutup açınca bir süre gözlerini sayfada dikkatle gezdirdi. Odasının duvarında duran bir aynanın önüne geçti ve kâğıdın yansımasına baktı. Yüzündeki meraklı ifâde yerini gitgide endişeye bıraktı.

"Toplanıyorlar, Cafer," dedi. "Bütün dünya toplanıyor.”

73

"Kuzey tarafında!" diye haykırdı Geronimo atının üzerinden.

Gür ağaçlarla kaplı ormanda avı takip edebilmek zaten zorken, yağan kar ve yerlerin çamuru şövalyenin ve arkadaşlarının işini daha da zorlaştırıyordu.

Ceneviz'in dağlık ormanlarındaki yaban domuzlarının boyları genelde bir metreyi aşardı. Kimi iki metre uzunluğunda olan hayvanları avlamak adeta insanüstü bir çaba ve dikkat gerektirdiğinden bu, ünlü Ceneviz şövalyelerinin boş zamanlarında yaptıkları bir güç gösterisiydi. Haçlı seferlerinin adları dillerden düşmeyen şövalyeler savaşmadıkları zamanlarda kendilerini en çok uğraştıran hayvanı; yaban domuzlarını avlamak için canları pahasına uğraşırlardı.

Geronimo'nun üç yüz metre kadar ilerisindeki Leonardo, arkadaşının uyarısıyla atın dizginlerini sağ tarafa doğru çekerek ağaçların arasından hızla ilerledi. Önündeki köpekler de havlayarak aynı yöne doğru koşuyorlardı.

Leonardo, yeşilliklerin arasında bir belirip bir yok olan, süratle koşmakta olan bir karartı gördü. Sol eliyle atın dizginlerini tutuyor, sağıyla "t" uçlu mızrağını taşıyordu. Domuzun boynunun alt tarafından saplanması gereken mızrak, daha fazla ilerleyip avcıyı domuzun dişleriyle karşı karşıya bırakmamak için bu şekilde yapılırdı.

Ormanın Öbür yakasında bekleyen Maurizio, atının ve kendi omuzlarının karlarla kaplandığını gördükçe ava çıkmak için belki de yanlış zamanı seçtiklerini düşündü. Artan köpek ve tazı sesleri, iki saattir ormanın içinde olan üç arkadaşının esaslı bir hayvanın peşinde olduklarını gösteriyordu. At nefes aldıkça, soğuktan dolayı burnundan duman çıkıyor, köpeklerin havlamasına alışkın hayvan, hiç hareket etmeden öylece duruyordu. Maurizio, ufuktan kendisine yanaşmakta olan bir atlı gördüğünde, adamın elbisesinden onun buralardan olmadığını anladı.

Ormanın içlerinde ise Geronimo, az önce Leonardo'nun gördüğü karartıyı iyi kötü seçebildiğinde, “Lanet olsun! Bu da ne böyle!" diye söylendi. Elindeki mızrağı iyice kavrayıp atı bir kere daha mahmuzladı. Domuzun böğürmesini duyduğunda ona iyice yaklaştığını anladı.

Üç köpek ağaçların çok sık olduğu bir köşede yabani hayvanı sıkıştırdıklarında. Geronimo, gördüğü şeyin bir yaban domuzu mu yoksa bir boğa mı olduğunu anlamakta güçlük çekiyordu.

“Leonardo, benim gördüğümü sen de görüyor musun?" diye bağırdı diğer taraftan hayvana yaklaşmakta olan arkadaşına.

“Bırak köpekler biraz hırpalasınlar! Sakın yaklaşma!" diye cevapladı Leonardo.

Köpekler hırlayarak azı dişlerini köşeye sıkıştırdıkları yaban domuzuna gösterdiler. Onu korkutmaya ve sindirmeye çalışıyorlardı. Öfkelerinden hırlarken ağızlarından salyalar akıyordu. Fakat, ortalarına aldıkları hayvana köpeklerden hiçbiri saldırmaya cesaret edemiyor gibiydi; ne yapacaklarını pek kestiremiyorlardı. İçgüdüsel bir hareketle domuzu yalnızca kıpırdatmamaya çalışıyorlardı.

Siyah, gür tüylerinin arasından küçük gözleri zorla seçilebilen domuzun kavisli birer mızrağı andıran, kalın beyaz iki dişi, uzun burnunun iki tarafından tehditkar bir şekilde uzanıyordu. Kendilerini savunmadaki ustalıkları meşhur

olan yaban domuzunun *ne* yapacağını iki şövalye de merak ederek izliyorlardı.

Hayvan kendi cüssesinin yanında birer kedi gibi kalan köpeklerden ortadakine gözünü dikip bir boğa gibi ön ayaklarından bir tanesini birkaç sefer yere sürttükten sonra bir çırpıda ileri doğru atıldı. Ön ayaklarını kaldırarak köpeğin kafa tasına öyle hızlı çarptı ki yere yığılan hayvan bir daha doğrulamazken, solundaki köpek hemen dişlerini boynuna geçirdi. Domuz kafasını silkeledi, köpeğin vücudu yandaki ağaca çarpınca birden vuraklamaya başlayan hayvan henüz hayatta olsa da bir daha domuzun üzerine gitmeye cesaret edemedi Sağ tarafındaki köpeğe baktı hayvan, adeta ıstemdışı yaptığı bir boyun hareketiyle, dişini köpeğin boynuna geçirdi.

Kanlar içinde kalan etrafındaki üç köpeğin sataşması domuzu iyice kudurtmuştu . Hayvan, az ötedeki Geronimo'nun atının üzerine doğru hızla koşmaya başladı. Şövalye, elindeki mızrağı yarı korku, yarı endişeyle havaya kaldırdı ve bekledi. Neredeyse boyu atın boynuna uzanan domuz, süzmek için ileri atıldığında, at ön ayaklarını havaya kaldırarak karşılık vermeye çalıştı. Domuzun çelik gibı kafatası atın böğrüne çarpınca, şövalye atla birlikte yere düştü.

Leonardo, arkadaşını parçalamak üzere olan hayvana karşı koymak için tek çareyi elindeki mızrağı süratle fırlatmakta buldu ve atını domuzun üzerine doğru sürdü. Sırtına bir karış kadar saplanan mızrak, domuzu pek etkilememiş gibi görünse de onun irkilip uzaklaşmaya başlamasına neden oldu.

Geronimo derin bir oh çekti. İkisi de artık hayvanın kaçıp gitmesine razı olmuşlardı.

Kapkara devasa hayvan hızla koşuyordu. Karşısındaki iki ağacın arasından geçmek üzereyken tam ensesinin üzerinde soğuk bir metal hissetti. Omuriliğinden girip sırtından geçen ve çaprazlamasına karnın iç taraflarına doğru ilerleyen çelik, grubun lideri Jan Jüstinyen Longo'nun kılıcından başka bir şey değildi.

Domuzun ve arkadaşlarının bu tarafa geldiğini anladığın-

da en başından beri göz takibine aldığı hayvanı yakalamak için Jan atından inip ağaçların arkasına sinmiş, kılıcını çekerek beklemeye koyulmuştu. Mızraklardan ziyade her zaman olduğu gibi biricik kılıcını tercih ediyordu. Olanları sessizce ağaçların arkasında pusuda bekleyerek takip eden şövalye, hayvan tam yanından geçecekken, onun önüne çıkarak bir matadorun boğayı yere sererken yaptığı gibi omuriliğine doğru kalın ve keskin kılıcı geçirivermişti.

Hayvan bir süre ileri doğru atılmaya çalıştı, Cenevizli şövalye iki eliyle birden sadece altın haç işlemeli kabzası dışarıda kalan kılıcı ittirmeye devam etti. En ufak bir şaşkınlığı bile can havliyle gücünün en üst seviyesine çıkan hayvanın dişlerinin kendine geçmesi demekti. Domuz ileri doğru inanılmaz bir basınç uygularken iki dişi de Jan'ın beline değiyordu Kendilerine mızrak saplandıktan sonra intikamları ağır olan domuzların paramparça ettiği avcıların hikayeleri kafasında canlanırken, deneyimli şövalye sebatla kaşlarını çatarak kılıcı tutmaya devam etti. Kenarları yukarı doğru kalkık bıyıkları- nın uçları buz tutmuştu.

Yaban domuzu küçük gözleriyle Jan'ın aynı renkteki gözlerine baktıktan sonra yere yığıldı.

74

Domuz ön ayaklarından bağlanmış olarak leonardo ve Geronimo'nun atlarına koşulmuştu.

Dört şövalye ve az önce Maurizio'nun yanına gelen Konstantin'in elçisi atlarında şehre doğru yol alıyorlardı.

"Peki, Konstantin neden bana ve adamlarına ihtiyaç duyuyor?" diye sordu Jan. "Koca Roma İmparatoru kendini artık Türklere karşı savunamıyor mu?"

"İmparatorum, sizin şehir savunmalarında usta bir kumandan olduğunuzu çok iyi biliyor. Sizin deneyimlerinizin şehrin savunmasında yararlı olacağına inanıyor."

"Yeni Roma'nın aşılmaz duvarları olduğunu sanıyordum." dedi Maurizio hafif alaycı bir ses tonuyla.

"Surlarımız her zamankinden daha güçlü. Ancak, yeni Türk Sultanı biraz gözü pek. akıl almaz kaleler yaptırıyor, gözün görmediği toplar döktürüyor. İmparatorumun, daha önceki Türk sultanlarına, Arapları, Acarlara, Avarlara ve daha pek çok gelmiş geçmiş köklü devlete karşı yaptığımız gibi, yeni Türkün de üstesinden gelebileceğine dair inancı tam. Yalnız yeni padişaha kesin bir zaferle acı bir ders vermek istiyor. Türkler Hıristiyan dünyasının bizim arkamızda olduklarını gördüklerinde bir daha bizimle uğraşmayacaklar. Genç sultanın surların önündeki başarısızlığı Osmanoğulları'nın sonu olacak."

“Konstantini’in güveni Türklerin arasındaki ajanlardan geliyor olmasın?" dedi ünlü Cenevizli şövalye. “Roma nın çetrefilli diplomasisini çok iyi biliyoruz." Arkadaşlarına dönerek gülümsedi

Elçi kendisine çarptırılan lafı bir süre duymazlıktan geldikten sonra, “İmparatorum, aynı zamanda Varna’da babanızın Sultan Murat'ın yeniçerileri tarafından öldürüldüğünü de biliyor,” dedi.

Jan bu söz üzerine atını durdurdu ve kılıcını çekerek elçinin boğazına dayadı Diğerleri de durdular. Şövalye öfkeyle elçinin suratına bakarak, bir açıklama bekliyordu.

İrkilen elçi kendini toparladıktan sonra, “Yanlış anlıyorsunuz. senyör," diyebildi kekeleyerek. "Konstantin, babanızın intikamını alabileceğiniz bu fırsatı özellikle size hatırlatmamı istemişti. Ceneviz'in köklü Doria ailesinin bir üyesi olan pederinizin ölümü bütün Avrupa'da olduğu gibi hükümdarlığımız topraklarında da yasla karşılanmıştır."

Jan, biraz isteksizce kılıcını kınına soktu ve tekrar ilerlemeye devam ettiler.

"Meşhur kelime oyunlarınızı lütfen kendinize saklayın elçi, ikinci seferde bu kadar hoşgörülü olmayabilirim."

Jan, kızmakla birlikte Konstantin'in haklı olduğunu biliyordu. On yıl kadar önce Varna'da Türklere karşı yapılan savaşla babasının ve gönüllü savaşmaya gitmiş şövalyelerin Murat'ın yeniçerileri tarafından savaş alanında katledilmesini hiçbir zaman unutmamıştı. Jan, elçinin haberini ilk aktardığı andan beri aslında Türklerden intikam alma fikrini güzel buluyordu ama Yunanlılara güven olmayacağını bildiğinden elçinin ağzını arayarak Konstantin'in asıl niyetini öğrenmeye çalışıyordu.

“İmparatorum, sizin ve kalabalık tarikatınızın Müslümanları karşı savaşmaktan zevk aldığını da biliyor. Tarikatın, Kudüs, İspanya, ve Doğu Avrupa'daki zaferleri halâ anılarımızda, senyör."

"İsa'ya başkaldıran Muhammetçileri yok etmek, her şö-

valyenin asil görevidir. Ancak Doğu Roma'nın Katoliklerin dinine inandığı da pek söylenemez. Yanılıyor muyum, elçi?" "Aramızda ufak farklılıklar olduğu doğru, ama imparato- run adamları şu anda Vatikan'da kiliselerin birleşmesi için gerekli başvuruları yapmakta. Yüce Konstantin, Papa ile gö rüşmelerini sürdürüyor. O ufak pürüz kısa zamanda ortadan kalkacak. Siz işin o kısmını bize bırakın."

'Merak ediyorum, senyör," diye sordu domuzu çeken Leonardo ve Geronimo'ya bakarak elçi, "Bu hayvanlardan ne kadar kazanıyorsunuz?"

"Adamlarım para ıçin avcılık yapmıyor," dedi Jan.

"Ama yine de dişleri ve derisi epeyi para ediyor," diyerek gülümsedi Leonardo.

"Bunların tüylerinden resim fırçası bile yapıyorlarmış," dedi Geronimo.

"Bu yabanların buldukları her şeyi yediklerini duydum, doğru mu?"

"Hiç şüpheniz olmasın, elçi. Yakaladığı canlıyı rahatça öldürdükten sonra kafatasının parçalarını bile iştahla mideye indirir. Hele şimdi bunların çiftleşme zamanı, en öfkeli oldukları an, yanlarına yanaşamazsınız."

"Bizim gibi şövalye değilseniz tabii ki," dedi Maurizio. "Peki şehrinizi kurtarmaya yardım etmekte bizim çıkarımız ne olacak?" diye sordu Leonardo.

"Hıristiyanlığın Müslümanlara karşı en büyük kalesini muhafaza etmenin yanında. Yüce Konstantin sizlere emeklerinizin karşılığını fazlasıyla verecek."Jan'a döndü, "Bu konuyu şehre geldiğinizde sizinle özel olarak konuşacağını size bildirmemi istedi." Konstantin ona şehri savunmasına karşılık olarak Korfu Adası nı bizzat önerecekti.

Jan, adamlarıyla bir süre yalnız kaldığında, Geronimo, 'Katolikler ile Ortodokslar arasındaki farklılıklar beni hiç ilgilendirmiyor!" dedi hararetle "Gidip Müslümanlara karşı savaşalım! Bizim asıl işimiz bu."

Leonardo, "Konstantinopol her zaman zenginlikler şehri, Jan Elimiz boş döneceğimizi mi sanıyorsun?" diyerek arkadaşına katıldı.

Maurizio ise, "Kar ve çamurun altında domuz avına çıkmaktan daha eğlenceli olacağı kesin!" dedi gülerek. "Burada zaten uzun zamandır epey yağ bağladık. Gidip biraz hareketlenelim. Adamların bu önemli göreve hiç düşünmeden atlayacaklarından hiç şüphem yok." Jan'ın emrindeki Ceneviz'in çeşitli yerlerinde bulunan bini aşkın savaşçıdan bahsediyordu Maurizio.

Jan elçiyi yanından gönderirken soğukkanlılıkla şu cevabı verdi' "Konstantin'e söyle. Jan Jüstinyen Longo ve adamları bir ay içinde Yeni Roma'da olacaklar. Yalnız tek bir şartım var."

"Sizi dinliyorum, senyör

"Şehrin duvarlarının ana kumandası bende olacak."

Elçi şövalyeye baktı.

"Şartınızı imparatorumun kabul edeceğinden kuşkum yok"

Elçi şövalyenin yanından ayrılırken Jan tek bir şey düşünüyordu. Babasını öldüren adamın oğlundan intikam alarak, Varna'da kaybettikleri onuru yeniden kazanmak.

Konstantin'in adamını gönderdikten sonra arkasını dönüp adamlarının yanına doğru uzaklaşan şövalyenin sırtındaki pelerinin armasında kara bir yaban domuzu ve onun sivri beyaz dişleri vardı.

75

Paulo Bocchiardo, miğferinin incecik bir çizgi halindeki vizöründen yüz metre kadar ötedeki rakibine baktı. Görüşü, simsiyah bir zemindeki tek bir çizgiden kendine yansıyanlardan ibaretti. Karşısında atının üstünde, kendisi gibi tam takım zırhla donatılmış, elinde üç metrelik mızrağı kendisine doğrultulmuş Yılan tarikatının şövalyesini görüyordu Güneş onun arkasında olduğundan rakibinin parlak zırhına yansıyordu. Güneşten güzlerini kaçırmak için kafasını hafif sağa doğru yatırdı. Koşu anında gözünü alan bir parlaklık, canına mal olabilirdi.

Fransa'nın Compiegne şehri yüzyıllardır olduğu gibi bugün de Avrupa'nın dörtbir tarafından ünlü şövalyelerle ve onları izlemeye gelen binlerce seyirciyle dolup taşmıştı. Fransa Kralı VII. Charles, adı kadar uzun süren Yüzyıl Savaşları'nın ardından İngilizlerin kendi topraklarından sürülmesinin onuruna bir turnuva düzenlenmesini emretmişti. Uzun bir aradan sonra ilk defa yapılan turnuvayı duyan Avrupa'nın meşhur şövalye tarikatları bu düelloların başkenti kabul edilen Compiegne'ye akın etmişlerdi.

Düello alanının hemen karşısındaki protokol kısmında bulunan çift kartal armalı iki kişi ise turnuvayı izlemekten ziyade Avrupa'da ve Akdeniz kıyılarında nam salmış Bocchiardo Kardeşler'e imparatorlarının davetini iletmek için

bulunuyorlardı. Etraftaki halk, uzun süren savaşların ardından turnuvayı bir şölen havasında yiyip içip eğlenerek, gülüp oynayarak kutluyorlardı. Onlar ise üç saati aşkın bir süredir sıralarının gelmelerini bekledikleri üç şövalyenin düellosu sonunda başlamak üzere olduğu için sabırsızlanıyorlardı Turnuvaların ritüelinden dolayı ünlü şövalyeler sonlarda çıktıklarından elçiler de epey beklemişlerdi.

"Beyaz zemin üzerine siyah aslan. Bunlar onlar olmalı," dedi elçilerden biri şövalyenin göğsündeki armayı gördüğünde. Zırhın üstündeki tunikteydi aslan.

Düello alanının kenarındaki haberci bağırarak protokoldekilere son grup şövalyeleri takdim ettiğinde elçiler yanılmadıklarını anladılar:

"Son olarak, üçlü gruplar halinde düelloya tutuşacak olan sağ tarafta Fransızların gözbebekleri Yılan Tarikatı! Solda ise İtalyan Şehir Devletleri'nden yenilmek bilmez meşhur Bocchiardo Kardeşler!"

"Bu ilki Paulo olmalı. Önce hep onun savaştığı, daha sonra büyük ağabeylerinin sırayla takip ettikleri söyleniyor," dedi elçi diğer meslektaşına.

"Dua edelim üçü de sağ olarak düelloyu bitirsin,"

"Zaten buradan sağ çıkamazlarsa onları haklayan grupla görüşmek daha mantıklı." Yanındaki meslektaşı gülümsedi.

"Bu Yılan Tarikatının üyeleri, Joan D'Arc'ın önderliğinde İngiliz şövalyelerini Orleans ve Burgundy'den sürenlerden değil mi?"

"Ta kendileri."

Elçiler endişeyle birbirlerine baktılar.

Paulo, dik konumundaki mızrağını atına paralel hale getirdi. Şövalyenin atı, daha küçük ve hızlı hareket eden savaş türlerinin aksine, çok daha büyük ve iki kat ağırdı. Özel olarak yetiştirilen bu hayvanlar mızrak darbesini arttırdıklarından daha ilk turda ölümcül sonuçlara yol açarlardı.

Habercinin işaretiyle, iki şövalye de birbirlerine doğru harekete geçtiler. Rahvan koşan atlar, şövalyelerin dengele-

rini korumalarına yardımcı oluyordu. İki at da üstlerindeki sürücüleri gibi, başlarından sırtlarına kadar zırhla kaplıydı. Atların boyunlardaki kademe kademe metal plakalardan oluşan şafronlar estetik güzelliklerinin yanı sıra mızrak ve kılıç darbelerini rahatlıkla etkisiz hale getirmek için tasarlanmıştı.

Paulo, mesafe yaklaştıkça zırhlarla kaplı ayak bileklerinden uzanan yıldız şeklindeki mahmuzları atın beline daha sık vurarak hayvanı hızlandırdı, Tek çizgilik görüş alanından mızrağının ucunu rakibinin kafasına nişan alarak ilerlemeye çalıştı önce, ama gözünü alan güneş ışığı buna engel oldu. İşini garantiye alabilmek için mızrağını daha aşağıya doğru indirdi.

Şövalyeler karşı karşıya geldiklerinde, Paulo'nun mızrağı rakibinin zırhının tam kalbinin üstündeki bölgeye öyle hızlı çarptı ki, metalin içeri doğru çökmesine sebep oldu. Kalabalıktan çıkan kutlama ve şaşkınlık naraları birbirine karıştı. Rakibinin mızrağı ise Paulo'nun göğsünün tam ortasına isabet etmişti. Fakat yılların verdiği deneyimle şövalye atın dizginlerine sıkıca yapışıp kendini ileri doğru çekerek mızrağın kırılmasını ve darbenin ters tepmesini sağladı. Atının eyeri sırt kısmına doğru yükseldiğinden arka tarafa aşmamasına yardımcı olmuştu

Paulo rakibinin yanından geçip gittikten sonra arkasına döndüğünde adamın yerde hareketsiz yattığını gördü.

Troilo Bocchiardo, sıra kendisine geldiğinde, takibinin intikam almak için çok daha öfkeli geleceğini biliyordu. Yıllarca ikinci sırada yarışa yarışa birinci üyeleri devrilen şövalyelerin gazaplarına çok iyi alışmıştı. Yapılacak şeyi çok iyi biliyordu.

Habercinin işaretiyle hızla rakibine doğru ilerledi. Kendi mızrağından ziyade rakibininkinin ucuna yoğunlaşarak karın bölgesine isabet alacak şekilde vücudunu ayarladı. Mızrak kendisine tam çarpacakken atın dizginlerini seyircilere hissettirmeden çekerek hayvanın yavaşlamasını sağlamaya ve yiyeceği vuruşun darbesini azaltmaya çalıştı.

Rakibin mızrağı Trolio'yaya çarptığında; beriki kendini yerde buldu. Kalabalıktan şaşkınlık sesleri geldi Elçiler merakla izlemeye devam ediyordu. Trolio ise bu çeşit bir öfkeyle gelen şövalyenin karşısında yapılması gereken en iyi şeyin en az darbeyle yere düşmek okluğunu çok iyi biliyordu. Yamağının kendisine kılıcını vermesiyle asıl ustalığını göstermeye hazırlandı.

Rakibi de atından inip kılıcını eline aldıktan sonra hızla Trolio'nun üzerine geldi. Kafasını indirilmek üzere olan darbeyi son anda kılıcıyla kesen Troilo karşı atağa geçti. Kılıcını hızla savurarak çaprazlamasına rakibine vurdu, ama şövalyenin koluna isabet eden kılıç zırhın metaline çarptı ve durdu.

Trolio yine tek çarenin kılıcı, zırhın kesintiye uğradığı eklem bölgelerine çalmak olduğunu anladı. Eğilerek kafasının hemen üstünden geçen bir kılıç banketinin ardından ters taraftan doğrularak kılıcı rakibinin boynuna, miğferin bitliği noktaya indirdi. Şövalyenin buynundaki demir yeleği kesen silah omuz kemiğine kadar ilerledi.

Adam kanlar içinde yere yığılırken kalabalık ayağı doğru sıçrayarak tezahüratlar içinde Troilo'yı kutladı

76

“En büyük kardeşin dev bir cüssesi olduğunu duymuştum. Onun işi hepsinden daha kolay olsa gerek." dedi keyiften kendinden geçen elçilerden biri diğerine.

“Rakibini görsen, o kadar kolay olmayacağını anlardın." Elçi şu anda yerine geçen üçüncü Yılan Tarikatı üyesi şövalyeyi işaret ediyordu.

Diğer elçi kafasını o tarafa doğru çevirdiğinde diğerlerinin aksine, adeta iki insan içine girmişçesine duran simsiyah zırhı içindeki insan azmanı şövalyeyi gördü.

“O şeyin içinde bir kişi mi var!?”

Öbür tarafa baktıklarında tarafını tuttukları adamın da ondan pek farkı olmadığını gördüler. Derin bir nefes aldılar.

“Dişe diş bir savaş olacak."

Anionio Bocchiardo'nun miğferi başının tepesinde ve siperinde gittikçe sivrileşen konik bir görüntü oluşturuyordu. Ürkütücü bir görüntüsü vardı. Zırhın bu yapısı bir insandan çok gergedana benziyordu. Omuzlarında özel olarak yükseltilmiş çelikten paravanlar, eklem yerlerini ayrı olarak kapatan hareketli metal plakalar vardı. Bilekleri, dirsekleri, dizleri ve boynunu çepeçevre saran metal ilk defa böyle bir şövalye gören kalabalıktaki genç izleyicilere böyle bir zırha nasıl olup da kılıç işleyeceğini merak ettirdi.

Antonio, üzerinde aslan kabartması olan görkemli kalka-

nını sol kolundan geçirip, kendisi gibi istisnai boyutlara sarıp atının dizginlerini tuttuktan sonra mızrağını düzleştirdi. rakibinin üzerine doğru harekete geçti. Rakibi de kendi kalkanını siper ederek, tarikatının iki önemli üyesinin kanını yerde bırakmamak için ant içerek hiddetle ileri atıldı. İkisi de kalkanlara denk gelen mızraklar paramparça olduktan sonra atlarından indiler.

Antonio yamağının atacağı silahı bekledi. Düello alanına düşen aletleri gördüklerinde seyirciden yekpare bir şaşkınlık nidası yükseldi. Antonio'nun Önünde yarım metrelik bir zincirle demir bir çubuğa bağlı koca bir gürz, diğerinin önünde ise uzun saplı şövalye baltası duruyordu.

Gürzü eline alır almaz kafasının üzerinde sallamaya başlayan Antonio, rakibini korkutarak sindirmeye çalıştı. Rakibi ise korkusuzca üzerine geldi, zira baltasının uzun sapı, Antonio'ya fazla yaklaşmadan ona saldırma imkanı veriyordu. Sopanın ucunda yarım daire şeklinde, üç karış uzunluğundaki balta Öyle iyi bilenmişti ki güneş ışıkları metalde yansıyordu Antonio, gürzü rakibinin kafasına nişan alarak savurdu fakat cüssesine rağmen ani bir çeviklikle hareket eden şövalye kolay lokma olmayacağını kanıtladı. Doğrulur doğrulmaz, Antonio'nun kendini ikinci bir hareket için toplamasına izin vermeden baltayı hızla göğsüne salladı. Son anda kendini geri doğru çeken Antonio, zırhını kesen balta, derisine işlemeden kaçabildi.

Bir süre birbirlerine dönük, bir daire çizerek doğru anı yakalamaya çalışan iki savaşçı da ilk hareketi yapmaktan çekinir gibi oldu. Yılan şövalyesi baltayı elinde döndürerek bu aletin ustası olduğunu rakibine ve seyircilere ilan ediyordu. Beklenmedik bir anda baltayı Antonio'nun kafasına dikine indirdi. Miğfer sivri olduğundan keskin alet şövalyenin kafasından kaydı ve sürtüşmeyle kıvılcımlar çıkartarak zırhın omuz kısmında durdu Yakaladığı fırsatı iyi değerlendiren Antonio gürzü adamın sırtına öyle bir isabet ettirdi ki. metal

Kalabalık bu hareketle ayağı kalkıp. Antonio'nun öldürücü darbeyi vurmasını bekledi. Antonia yere yığılan adamın kafasına elindeki gürzü öyle sağlam vurdu ki rakibinin miğferi içeri doğru göçtü.

Kalabalık ''Hurra!'' diye ayağa kalkıp izledikleri görsel şöleni ve şövalyeleri kutlarlarken Konstantin'in elçilerinin, imparatorlarının doğru adamları seçtiğinden şüpheleri kalmamıştı. Elçiler, turnuvadaki pek çok şövalye tarikatına yaptık, ları gibi Bocchiardio Kardeşlere de aynı çağrıyı ileteceklerdi.

77

Eflak Kontu Vlad Drakul'un sarayına yaklaşırken Konstantin'in elçisi "Yemekte ne olursa olsun, fazla bir şey yememeye ve fazla konuşmamaya özen göstermeliyiz," dedi.

"Fazla konuşanları da, sürekli susanları da sevmezmiş kont."

"Sence hakkında anlatılanların aslı var mıdır, dersin?"

"Bilmiyorum, yalnız Müslümanlara karşı aşırı kini çocukluk yıllarından geliyor. Yıllar Önce Ladislav onu Sultan Murat'a bağlı kalacağına teminat için esir olarak göndermiş Mehmet'le birlikte bir zaman Manisa'da kalmışlar, ona ayrı bir kini olduğunu söylerler."

"Yahudilere ve Müslümanlara yaptığı işkencelerden ötürü Ejder tarikatında çok büyük saygı görüyor. Konstantin'in istediği de zaten bu."

"Eğer canımızı bu herifin elinden sağ salim kurtarıp geri dönebilirsek ne ala."

"Olumsuz bir cevapla geri dönersek. Roma'da canlarımıza elveda diyeceğimizi unutuyorsun."

"Bu manyağın elinde Ölmektense, kendi ülkemde ölmeyi tercih ederim "

Elçilerin at arabaları Vlad'ın sarayının önünde durdu.

"Bu kalabalık dilenci topluluğu da neyin nesi?" dedi elçilerden biri arabadan inerken. Sarayın yan kapılarından gruplar halinde yaşlı köylüler içeri alınıyordu.

Elçiler ana kapıdan içeri girerlerkem, birkaçı onlara dönüp "Teşekkür ederiz efendim, İsa yardımcınız olsun," diyerek onlara dua etti.

Elçilerin ikisi de şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

“Yalvarırım, ben bir şey yapmadım! Yalan söylüyorlar kimseyi aldatmadım! Yalvarırım!" diye haykırıyordu kadın Vlad'ın iki adamı sürekli çırpınan kadını tutmakta güçlük çekerek yemek masasının önündeki geniş alana getirdiklerinde durdular. Yemek masasının Önünde yarım bir daire şeklinde birer metre aralıklarla dizilmiş iki düzine kadar kazık vardı. Kadının getirilmesiyle birlikte biri hariç bütün kazıkların önüne bir insan konulmuş oldu.

Kadının haykırışları, artık bağırmaktan yorularak sesleri kısılan ve kendilerini sessizce ağlamaya bırakan diğerlerini bastırıyordu, Kadınlı erkekli, kimileri çocuk olan mahkûmların her birinin yanında onları tutmakla görevli birer de asker dikiliydi.

"Bir başka hain daha işte!" dedi ağzındaki et parçasını çiğneyerek Vlad. "Bunların dinimize ihanet eden Yahudilerden ve Müslümanlardan ne farkı var!" Etin kemiğini masaya tükürdü. Vlad'ın kocasını aldatan kadınlara garip işkenceler yaptığı bütün konuklarınca bilinirdi.

Eflak Kontu Vlad, dikdörtgen, geniş bir masanın başında oturuyor, konukları masanın sağ ve sol kollarında yemeklerine devam ediyorlardı. Sarayın bahçesindeki düzenli davetlerinden birini daha veren Vlad'ın misafirlerinin bazıları elleri titreyerek önlerindeki domuz yahnisinin parçalarını ağızlanıp götürüyor, çoğu da iştahla boşalan tabaklarının hizmetçilerce doldurulmasını emrediyor, şaraplarını zevkle yudumluyorlardı Sırp, Hırvat ve Macar aristokratlardan oluşan konuklardan Vlad'ın davetine ilk defa katılanlardan Erdel Lordu gülerek, "Kazıklardan bir tanesini unuttunuz, Sayın Kont," dedi. “O neden boş kaldı? Söyleseydiniz ben size benim topraklarımdan bir iki hain getirebilirdim."

Bu yemeklere alışık olan soyluların lokmaları boğazlarında kaldı.

Vlad lorda bakarak, “Benim ziyafetlerimde bir kazık her zaman boş kalır, sayın lord," dedi. “Her kim patavatsızlık edip de, bana iş öğretmeye kalkarsa, işte o boş kazık, o boş-boğazlının hakkıdır."

Lafını bitirdikten sonra askerlerine işaret verdi.

Erdel Lordu şaşkınlıkla, ne diyeceğini bilemeyerek ke-keledi “Bu Bu delilik! Saçmalık! Ben Erdel topraklarının hakimiyim! Bana bunu yapamazsınız! Yapamazsınız! Emre-diyorum size beni bırakın!"

Askerlerin arasında çırpınan lordun Önce elleri bağlandı, sonra o da diğerleri gibi kazığın önüne getirildi.

Eflak Beyliği'nde babadan oğula geçen bir hükümdarlık sistemi olmadığı için, bölge Erdel ve Moldavya Prenslikleri gibi büyüklü küçüklü pek çok krallıktan oluşurdu. Diğer soylulara sözünü geçirebilen bir aristokrat kendini kral ilan eder, baskıcı yöntemlerle de iktidarını muktedir hale getirmeye çalışırdı. Çeşitli bölgeleri hakimiyetleri altına alan bu soylular daha sonra kendi aralarında anlaşarak birbirlerini desteklerler, başka ailelerin yönetimlere gelmelerine de engel olurlardı. Yönetimdeki kral herhangi bir sebepten dolayı öldüğünde ise, ya diğer soylular o alanı kendi topraklarına katmak istediklerinden ya da diğer aristokratlar liderlik iddia ettiklerinden yıllarca süren kanlı savaşlar kaçınılmaz hale gelirdi.

Fakat Vlad'ın vahşi yöntemlerinin asıl nedeni iktidar tut-kusuyla etrafındaki soylulara göz dağı vermesi değil, üç ku-şaktır bağlı bulunduğu Katolik Ejder Tarikatı'nın görevlerini tam yerine getirme azmiydi.

“Volga bölgesindeki tarlalardan yeterince vergi alınamadı ğını duyuyorum, Daneşti," dedi Vlad.

Oldukça şişman Volga lordu, elindeki domuz budundan bir parça daha koparttıktan sonra, “Elimden geleni yapıyorum. Köylülerden daha fazla verim alabilmek için bir gece-

leri çalıştırmadığım kalıyor onları. Bizim oralarda ne yazık ki yaşlı nüfus çok fazla, ekselans. Adamlara iki kırbaç vurdun mu tarlada hepsinin canı çıkıverıyor.' diyerek güldü.

"İşte bu yüzden bizim halkımızın sadece gençlerden, sa pasağlam asil insanlardan oluşması gerekiyor," dedi Vlad "Yaşlılar ve hastalar... Toplumun asalakları Kurtulmak lazım onlardan Bizi zayıflatıyor, düşmanlarımıza karşı enerjimizi çalıyorlar."

Bu sırada masanın az ötesine kadar yanaşan üstü başı yırtık, yaşlı bir köylü iki büklüm, "Size minnettarız efendim. Karnımızı doyurduğunuz için İsa hep yanınızda olsun!" diye dua etti.

Masadakiler şaşırarak arkalarına baktılar.

Vlad ise askerlerine dönerek kızgınlıkla "Ne işi var bunun burada!? Gidin yerine götürün!" emri verdi.

"Ben... Ben sadece teşekkür etmek istemiştim ama bir türlü yemek masasını bulamıyorum, yardımcı olun bana" derken yaşlı adam askerlerce karga tulumba oradan uzaklaştırıldı. Az ötedeki yeni sönmüş, üzerinden dumanlar tüten bir binanın yanından geçirildi, Sonra bir ambarın koca kapılarından içeri sokuldu. Adam, kapılar üzerine kapatılırken orada kendi gibi kimi hasta kimi yaşlı onlarca kadın ve erkeğin beklediğini gördü.

"Adam delirmiş olmalı," dedi soylulardan biri, diğerleri gülerek ona katıldılar.

"Budala."

"Hangisinden başlamayı tercih edersiniz?" diye sordu Vlad masadaki elçilere dönerek "Bugün değerli konuklarımız var, ta Roma'dan kalkıp gelmişler. Türklerin yeni sultanları kafalarını ağrıtıyormuş Bu yemek Türklere karşı son defa savaş ilan etmemizin onuruna olsun!"

Elçilerden biri, "Yüce Konstantin işbirlığınize müteşekkir kalacaktır," dedi.

Diğer elçi "Şu kafasında sarık bulunandan başlayalım, ekselans," dedi.

Vlad adamlarına emrederek iki sarıklı adamı masanın tam karşısına getirdi.

"Sen benim karşımda şapka ile durulmayacağını bilmiyor musun? Çıkar bakalım sarığını." dedi. Çektiği eziyetten biçare adam zorlukla. "Ben sarığımla Ölmeyi tercih ederim," cevabını verdi.

"Bu Müslümanların sarıksız dolaştıklarını hiç görmedim zaten,"dedi masadakilerden bir başkası öfkeyle.

"Küstahlar!"

"Ben kafalarındaki şapkaları çok sevenleri ne yaparım, biliyor musun?' diye sordu Vlad bir taraftan da askerlerine bakarak.

Kendisine getirilen uzun ve kalın bir çiviyi sol eline, çekici de sağına aldı. Elleri arkadan bağlı, iki koluna asker girmiş adamın tepesine geldi. Askerler adama diz çöktürdüler. Onun karşısına geçen Vlad, önündeki kafaya büyük bir soğukkanlılıkla üç sefenle sarığı çiviledi. Adam çığlıklar içinde yere yığıldı.

Masadakilerden bazıları keyifle gülerken, bazıları tabak tabak getirilen et parçalarını yemeye devam ettiler. Birkaçının ise dili tutulmuştu.

“Hazır kâfirlerden başlamışken, böyle devam edelim," dedi Kont Vlad “Gizli bir Yahudi'yi anlamanın en kolay yolu nedir bilir misiniz?" diye sordu konuklarına.

‘Domuz yemiyorlar,' dedi biri. “Domuz yedirelim.'

"Daha kolayı var.’

Vlad'ın işaretiyle, kazıkların önündeki bütün erkeklerin elbiseleri bıçaklarla kesilerek parçalandı ve üzerlerinden çıkarıldı Şimdi mahkûmların hepsi çırılçıplaklı.

“İşte size sünnetli köpekler!"

“Bravo ekselans!"

Bu arada yediği ette başından beri bir gariplik bulunduğunu anlayan misafirlerden biri. “Bu ne tür bir domuz, ekselansları’" diye sordu. “Çok değişik bir tadı var."

“Evet evet, ben de fark ettim," dedi bir diğeri, “Üstelik

mutfaktan garip bir koku da geliyor." Hepsinin de merakları korkularının önüne geçmişti.

Vlad gülümsedi, misafirlerinin gözlerinin içine baktı, "Onlar bu ülkenin asalaklarını yiyen asalaklar için hazırlan mış etlerdir!"

Vlad, şehrin hasta ve yaşlılarını ziyafet vereceği gerekçesiyle önce toplatmış, daha sonra da koca bir ambarda gerçekten de dediği gibi yaparak içerdeki masayı yemeklerle donatmıştı. Sonra da binanın bütün giriş çıkışlarını kapatarak içindekilerle birlikte ateşe verdirmişti. Bunların etlerini ise lordlora özellikle servis ettirmişti.

Gün bitip de son mahkûm da kazığı oturtulunca, sonraları Kazıklı Voyvoda adıyla anılacak Vlad Drakul, Konstantin'in elçilerine döndü:

"Gidin imparatorunuza söyleyin. Emrimdeki bütün ejder şövalyeleri zamanı geldiğinde Mehmet'e karşı yanınızda olacak Size en iyi adamlarımı, en iyi okçularımı göndereceğim. Ayrıca Mehmet'ten de fazla korkmayın. Aklı biraz taşkın, delice bir çocuktur, hepsi o kadar. Tek şartım, kellesinin benim topraklarıma getirilmesi."

Vlad, çocukluk yıllarından çok iyi hatırladığı hükümdara karşı eline geçen bu fırsata çok sevinmişti. Elçiler ise geri dönüş yollarında, Drakul'un kelime anlamının neden "Şeytan'ın oğlu" olduğunu çok iyi anlamışlardı.

78

Haberci, uzun bir sütunun tepesinde tek ata binmiş iki şövalye heykelini gördüğünde içi burkuldu.

Heykel, Londra'nın Thames nehrinin hemen yanında bulunan görkemli Tapınak Kilisesi'nin girişindeydi. Bir iki asır öncesine kadar üç kıtada Müslümanları köşe bucak kovalayan Tapınak Şövalyeleri'nin bugünkü biçare durumlarını temsil ediyordu. İngilizler, Avrupa'nın geri kalanında olduğu gibi, Tapınak Şövalyeleri'ni duyduklarında ilk akıllarına gelenler, onların Kudüs'te Müslümanlara karşı kazandıkları zaferler değil, Selahaddin Eyyübi tarafından kutsal topraklardan sürüldükten sonra Avrupa'nın krallarınca teker teker gözden çıkarılışları ve Vatikan'ca aforoz edilişleriydi.

Halbuki heykel, tarikatın mütevazı kökenlerini sembolize etmek için dikilmişti, bir ata iki şövalye, Tarikat, adını Mescid-i Aksa'da bulunduklarına inandıkları Süleyman'ın Tapınağı'ndan alıyordu. İsa'nın Fakir Şövalyeleri diye başladıkları misyonerlik hareketi önce belli başlı bütün Hıristiyan imparatorlarınca desteklenmiş, tarikatın serveti çığ gibi büyümüştü. Tarikat bu servetin bir kısmını da Avrupa ve Orta Doğu'nun bütün başkentlerinde karargâh olarak kullandıkları ihtişamlı katedraller, kiliseler, şapeller inşa etmekte kullanmıştı.

Müslümanlar karşısında başarısızlıkları üst üste gelince işin rengi değişti, şövalyeler güç ve servetlerini Avrupa'nın

krallarına karşı kullanmaya başladılar. Nihayetinde Fransa Kralı IV. Philip ve Papa V Clement'in işbirliğiyle tarikatın liderleri aforoz edilerek bulundukları yerlerde zindanlara atılmış, işkencelere inanız bırakılmış, kimisi yakılmış ve böylelikle tarikata son verilmişti. Tapınak kiliselerini ise krallar ya kendi zimmetlerine geçirmişler ya da sözlerini dinleyen diğer şövalyelere devretmişlerdi

En azından görünürde herkes böyle bilir, "tapınak" kelimesini kimse ağzına almak istemezdi Kilisenin yuvarlak yapısının önünde duran haberci ise bunların aksini kanıtla yacak, şövalyelerin yüzyıllık uykularından uyanmasını sağlayarak bir mesajla içeri girdi.

Paris Tapınak Şatosu'nun rahibi dış kapının büyük ahşap kapılarını örterken gece çıkan rüzgar cüppesini dalgalandırıyordu.

"Sen orada bekle," dedi elinde fenerle iç kapının eşiğinde duran Çocuğa. Çocuğun yüzündeki endişe, rahip ne derse hemen yapmaya alışkın olduğunu gösteriyordu.

Kapıları kitlediğinde, aşılamaz bir kale haline gelen bina tam da bunun için inşa edilmişti. Bir buçuk asır önce tarikatın lideri Jacques de Molay kendisine yöneltilen suçlamalar artınca burayı bizzat yaptırmış, hem bir şato hem de kilise, olarak tasarlanmıştı Şatonun dört köşesindeki. binaya bitişik silindir kuleleri burayı kuşatmalara karşı daha dayanıklı hale getiriyordu.

Avludan geçip iç kapıları örttüğünde çocuğun yüzüne bakıp gülümsedi rahip. Elini omzuna koyarak kendisine doğru çekti. Kilisenin sıraları arasında ilerlediler Onlar yürürken çocuğun elindeki fener duvarlardaki treskoları, aziz ikonalarını. Meryem Ana tasvirlerini sırayla aydınlatıyordu.
Işık, kilisenin ön kısmındaki çarmıhtaki isa büstünü aydınlatığında durdular.

Cüppesinin başlığı yüzünü kapatmış bir adam dimdik durarak rahibe bakıyordu.

"Kimsin sen !? İçeri nasıl girdin?"

"Çocuğu gönder," dedi adamdan gelen ses. "Sana deccalin isabetini getirdim."

"Rahip, bir anlık şaşkınlık üzerinden atar atmaz, çocuğa yatakhanesine geri dönmesini tembihledi.

Az önce hayatı boyunca duymayı beklediği gizli şifreyi duymuştu.

Ren Nehri, İsviçre Alpleri'nden başlayarak, Fransız, Alman ve Hollanda Krallıklarını aşarak Kuzey Denizi'ne dökülüyordu. Bir zamanlar Sezar'ın uçsuz bucaksız imparatorluğunun sınırlarını çizen nehir, şimdi irili ufaklı krallıkların arasındaki şehirleri birleştiriyordu. Strasburg'da katledilen yüzlerce Yahudi'nin kanları, Rotterdam'da yakılan cadıların külleri, Mainz'de Hıristiyanlaştırmak için işkence gören kafirlerin vücutları nehrin sularında akıyordu.

Nehrin Alman topraklarındaki havzası boyunca kendilerini güvenceye almak için kurulan onlarca kaleden birine on ikinci yüzyılda Filistin'den kovulan tapınak şövalyelerine bir yenisi daha eklenmişti Siyasi çekişmelerle bölük pörçük olan arazilerde bir türlü toprak sahibi olamayan köylü çocuklarının imdadına tapınak şövalyeleri yetişmişti. Liderleri kılıçtan geçirilince şövalyeler önce Avrupa'nın çeşitli yerlerine dağılmış. ortalık durulunca da gizli gizli kale ve kiliselerine geri dönmüşlerdi.

Bunlardan biri olan peder, günah çıkarma hücresinde, geceleyin şövalyelerin ortak şifresiyle beliren konuğunu dinliyordu:

"Zamanı geldi" ,dedi kafesin arkasındaki ses."Selahaddin'in intikamını almanın zamanı geldi peder. İki yüzyıllık bekleyi-şimiz artık sona erecek. Kaybolan onurumuzu, şöhretmizi ve İsa Efendimizin adını tekrar yücelteceğiz. Türk Sultanı Hıristiyanlığı ilk defa kabul eden yüce imparator Konstantinin şehrine saldırmaya hazırlanıyormuş, Bunun olmasına izin vermeyeceğiz, Hiristiyanlığın en köklü kalesini yıktırmayacağız

Peder, fısıltıyla konuşan sesi endişeyle dinliyor, boynun daki İsa çarmıhına sıkıca yapışıyordu.

"Fransızlar ve İngilizlerle, Hıristiyan kardeşlerimizle sa vaşmaktan yorulan saklı şövalyeleriniz kâfirlere karşı hare-kete geçmek, bir an Önce yola koyulmak için emirlerinizi bekliyor.'

“Diğer liderlere de haber verildi mi?" diye sordu peder soğukkanlılıkla.

'Hepsine. Bütün karargâhlara haberci gönderildi."

'Ulaşımı kim sağlayacak?"

“Venedikli ve Cenevizli kaptanlar.'

Bir süre hiçbir şey konuşulmayan hücrede sessizliği Peder'in son sözü bozdu:

'İsa Efendimiz yardımcınız olsun. Deccalin başını ezin "

Bir ay içersinde Avrupa'nın iki düzineyi aşkın noktasında konuşlanmış Tapınak liderlerinin yanından çıkan haberciler hep aynı mesajı taşıyacaklardı.

79

Piero Davanza, geminin güvertesinden, Venedikli her deniz kaptanın yaptığı gibi, Duk'ün Sarayı'nı görünce rahatladı. Eve geri dönmek gibisi yoktu ve onun için haftalar süren deniz yolculuğunun bittiğini işaret eden tek şey şehrin kıyısındaki kırmızı beyaz desenli saraydı. Havayı iyice içine çekerek saraya ve önündeki koyda kıpırdamadan duran suya baktı. Dingin Venedik Cumhuriyeti'nin adını hep bu berrak sulardan aldığına inanırdı. Boğazda toplarla gemisi batırıldıktan sonra huzur dolu bu limana geldiğine çok seviniyordu. Firuz Ağa kendisini az daha koyuvermeyecekti.

Saray, mavi suyun hemen üstünde, sanki altında bir kara parçası yokmuş gibi incecik sütunların üzerinde yükseliyordu. Şehrin gotik mimarları, ülkelerini tek başına temsil edecek yapıyı, zamanın baskın tasarılarına tam zıt olarak inşa etmişlerdi. Normalde revvaklar duvarların üstünde yükselirken, Venedik Dükü'nün sarayı, yarı belinden başlayan sütunlarla, onların üstünde revvaklarla, en son yüksek duvarlarla devam ediyordu. Uçları yuvarlak, kısa uçlu, büyük sinek haçları duvarlarla sütunların arasında zarafeti öne çıkarırken, yapının dinsel kimliğini de belirlemiş oluyordu.

Bir tüccardan çok diplomat olan Piero'nun deniz yolculukları bu sarayla başlar, bu sarayla biterdi. Ön cephenin ortasındaki kırmızı balkona kaydı gözleri, ömür boyunca

görevde kalmak üzere seçilen Venedik Dükü göreve başlama merasiminde buradan denize bir yüzük atar, "Ey Deniz! Seni seviriyoruz, sonsuz *ve* gerçek hükümdarınla!" derdi. Venedik, Adriyatik'ten Akdeniz'e. Marmara'dan Karadeniz'e suların bir numaralı hâkimiydi.

Piero, kibrit çöplerinin üzerindeymiş gibi suyun üzerinde duran saraya bakıp umutlanırken, yapının hemen önündeki meydandan yükselen dumanları fark ettiğinde yüzünde acı bir ifade belirdi. Belki de şehre dönmek için yanlış zamanı seçmişti. Konstantinopol'dan getirdiği haberi Dük'e hemen verip vermemekte kararsız kaldı.

Gemi şehrin geniş iskelesine girdiğinde, tayfa Doğu limanlarından gelen çuval dolusu ipekleri, çeşit çeşit baharatları, çividi ve daha pek çok ürünü taşımaya başladı.

'Bu dumanlar da neyin nesi?" diye sordu Piero, iskelede malların bir kısmını satacağı tüccara.

"Onlar Konseyi."

Piero, Venedikin gizli istihbarat servisinin ismini duyduğunda kasıldı. Dük'ün ve senatonun yaptıkları işleri bile denetleme yetkisi bulunan konsey şehirdeki her senato üyesi ve denizcinin korkulu rüyasıydı Vatana ihanet ve para kaçakçılığı suçlarından sorumlu konsey, cumhuriyetin iki vazgeçilmezini. Venedik'in bağımsızlığını ve ticaretteki liderliğini tek başına garanti altına almaya çalışan bir kurumdu.

"Otuzu aşkın kişiyi suçlu bulmuşlar. Üçü senatodan. Claro Kontarini'nin de aralarında olduğu söyleniyor. Gerisi şehir halkı."

"Claro mu?!" Konstantinopol'e doğru yola çıkmadan görüştüğü yakın dostunun ismini duymak iyice rahatsız etmişti Piero'yu Yıllar önce koca bir denizci sülalesi olan Nicoleto Mannagna'ya yapılanları oda bütün kaptanlar gibi biliyordu. Ama bu kadar yakından tanıdığı birinin, üstelik bir diplomatın mahkûmlar arasında oluşu şaşılacak şeydi.

"İhanet mi para kaçakçılığı mı?"

Bu sırada malları taşıyan adamlardan birinin dinlenmek

için çuvalı su dolu bir çukurun üstüne koyduğunu görünce bağırdı: "Dikkat etsene aptal herif! O çuvalın içindeki baharatları çürütürsen. hayatın boyunca yanımda çalışsan gene karşılığını ödeyemezsin!' Öfkesini adamdan aldı. "Affedersiniz senyör. bir daha olmaz."

Adam korkuyla çuvalı hemen sırtlayarak ötedekilerin yanına götürdü.

"Ne ihanet ne de para kaçakçılığı, Piero." Adam sesini alçaltıp. meslektaşının kulağına yaklaşarak, "Zina." dedi.

'Onlar Konseyi ne zamandan beri bu işlere bakıyor' Gece Lordları'na ne oldu?" Piero şaşırmıştı. Kendilerini Katolik Kilisesi'nden bile dindar göstermeyi seven şehir senatosunun eşcinsellik ve oğlancılık gibi suçlar için mahallelerde gizli gizli devriye gezen askerlerinden bahsediyordu.

'Artık Gece Lordları'nın görevlerini Onlar Konseyi'ne devrettiği söyleniyor. Senato, dinsizlere karşı da savaş açmış durumda. Piero. Bu son olanlardan sonra iki erkek yan yana gelip birbiriyle konuşamıyor neredeyse. Üstelik bunlar sapkınlara gerekli cezaları verseler kimsenin bir şey diyeceği yok ama kafalarına göre belirledikleri, kendileriyle husumetleri olan insanları hemen bir suçla yaftalayıp içeri tıkıyorlar. Claro'nun soruşturması iki aydır sürüyordu. Suçlarını itiraf ettiği söyleniyor."

"O işkencelerin ardından kim suçsuzum diyebilir ki?!" Dük'ün Sarayı'nda belki de yüz defa önünden geçtiği o korkulu odayı hatırladı.

"Doğu Roma'da işler nasıl? Konstantin'ın vergileri azalttığı söyleniyordu. doğru mu?"

"İşler hiç iyi değil, eski dostum Hem de hiç iyi değil. Türkler şehri kuşatmak üzere, Ben ve birkaç denizci daha kendimizi zor kurtardık imparatorun elinden."

"Ama bu malları nereden buldun peki?"

Piero güldü. "Biz Venediklilerin ne şartlar altında olursa olsun işimize baktığımızı ne çabuk unutuyorsun?"

Burnuna gelen yanık kokusu, şaka yaptığı için kendini suçlu hissetmesine neden oldu.

Mahkûmlardan bir tanesi daha, elleri arkasından bağlı olarak saray ile St. Mark Katedralinin tam ortasındaki şehir meydanında yan yana koyulmuş bir düzine iskeleye doğru yürüdü. Önünde elindeki büyükçe haç'ı belinin üstünde tutarak yürüyen bir peder, iki tarafında şehrin muhafızları var- dı Genç adamın ağzından ve kulaklarından kan akıyordu

İdamları izlemeye gelen şehir halkı. "Pis kafir!“ "Dinsiz!" “Şeytan" diye öfkeyle bağırdı. İskelenin üzerinde sadece gözleri açıkta olan siyah başlıklı cellat hazır bekliyordu. Önündeki kütükten sunak dizine kadar geliyordu. Sunağın üzerinde saplı duran parlak baltanın uzun sapını elleriyle tutuyordu.

Mahkûm iskelenin üzerine çıkarılınca, rahip ona yüzünü dönerek elindeki haçı adamın suratına tuttu:

"İsa Efendimiz seni affedecek. Ama suçunu itiraf etmen gerekir. Seni kollarının arasına alabilmesi için ona haykırman gerekir."

Başını dik tutacak kadar bile gücü olmayan mahkûm bu anlık hareketle haça tükürdü Kan dolu tükürük rahibin suratına ve elindeki haça isabet etti.

Kalabalıktan, "Aaa!" diye yükselen şaşkınlık, suratına yediği tükürükten daha çok kızdırdı rahibi. İçerde suçunu itiraf ettirdiği mahkûmun halkın önünde de bunu tekrar etmesi çok önemliydi. Senatonun kutsal gücüne ve idamların haklılığına halk ancak bu şekilde inandıralabiliyordu. Rahip, bu aksi hareketlerin milletin gözünde ufak kahramanlar yaratmaktan başka bir işe yaramadığını iyi bilirdi. Oysa, mahkûmun halkın önünde İsa'ya yalvaracağından emin olabilmek için onu ne türlü işkencelerden geçirmişti.

Rahip öfkeyle iskeleden inerken, askerlerden biri adamın bacaklarına arkadan vurarak ona diz çöktürdü. Sonra sırtına tekme atarak adamın önündeki sunağa kafası dışarıda kalacak şekilde boynunun denk gelmesini sağladı.

"Ben suçsuzum! Suçsuzum!" diye bağırıyordu adam son kalan gücüyle "Evliyim! Çocuklarım var! İftira atlılar! Evliyim!" diye aynı şeyleri ağlayarak, hıçkıra hıçkıra tekrarladı.

Asker, adamın doğrulma ihtimaline karşı ayağını, sırtının üzerinde tuttu.

Kalabalık, adamın söylediklerini bastıran bir gürültüyle ''Cezanı çek!" "Günahkâr!" diye bağırıyordu.

Cellat, yarım daire şeklindeki baltayla tek hamlede adamın kafasını gövdesinden ayırdı.

Kalabalıktan kopan beş on kişi adamın boynunun altına koşarak ellerindeki tabak çanakları akan kanın altına tutmak için birbirleriyle yarıştılar. Bir din mahkûmunun kanının sara hastalığına iyi geleceği inancı, bütün İtalya'da olduğu gibi. Venedik'te de çok yaygındı

Ceset, daha sonra St. Mark Katedrali'nin hemen yanındaki odun parçalarından oluşturulmuş yığının üzerine getirildi, önceki bir saat içinde idam edilmiş diğer beş kişinin üzerine atıldı. Askerlerden birkaçı çalı çırpıyı tutuştururken az ötedeki bir önceki grubun yanık kokusu genizlerini yaktı. Adeta bir tiyatro sahnesi gibi gerçekleşen idamın ikinci ayağı başlamıştı.

Eşcinselliğin cezasının direk yakılmak olmasına rağmen, diri diri yanan mahkûmların çıkardıkları sesler sarayın diplomatlarını rahatsız ettiğinden, birkaç yıl önce dük ve rahipler kendi aralarında anlaşmış, suçluların önce kafaların kesilmesinde bir sakınca olmadığını kararlaştırmışlardı. Suç hem rahiplerin inançlarına uygun cezasını buluyor, hem de diplomatların çalışmaları bölünmemiş oluyordu.

Alevlerden çıkan dumanlar, büyük katedralin hemen ünündeki dört bronz ata doğru yükseldi. Atlar, iki asır önce Konstantinopol yağmasından getirilmişti. Bu ise sürekli maruz kalan heykellerde eski Konstantin'in Roma'sındaki görkemlerinden geriye pek bir şey kalmamış gibiydi

80

Amiral Gabriel Trevisiano, toplantının başladığını bildiği halde ağırdan alarak yanındaki askerleriyle sarayın mermer merdivenlerinden çıktı. Venedik'in denizlerdeki hâkimiyetini simgeleyen Neptün heykelinin yanından geçerek, taştan dantellerin sardığı kapıdan saraya girdi.

Büyük Senato Salonu'na girdiğinde Piero'nun haberinden bir gün sonra acil toplanan senatoda yerini aldı. Bu salonu hiç sevmezdi amiral, Venedik'in ünlü sanatkârlarınca yağlı boyalı tablolarla kaplanan duvarlar onun savaşçı ruhuna çocukça gelirdi. Tavanların altın kaplama işlemeleri, rengarenk duvarlar onun başını ağrıtır, bir an önce toplantıların bitmesini sabırsızlıkla bekleyerek bu renk cümbüşünden kendini kurtarmak isterdi. O, kendini ancak denizlerde, gemilerin arasında, birbirini bordolamaya çalışan orduların arasında güvende hissederdi Şimdi duyduğu türden politik konuşmalara hiç tahammülü yoktu.

"Türklerle bizim aramız gayet iyi." dedi Dük Francesko Foscari. Kafasında düklerin nişanı olan pırlanta işlemeli, beyaz ve safran sarısı renkteki desenlerden oluşan boynuz başlığı ve boynundan belinin az üstüne kadar gelen yuvarlak kadife düğmeli omuzluğu bulunuyordu. "Neden onlara durduk yerde cephe alalım kı?" Dükler hayatta kaldıkları sürece görevlerini sürdürdükleri için Foscari onlarca yıldır görevdeydi. Taraf seçmekte hiç acele etmezdi.

Piero Davanza, “Ekselanslarına katılmamak elde değil," dedi Savaştan uzak durma düşüncesini söyleyebileceği en iyi anı yakaladığını hissetmişti “Osmanoğulları'nın limanında pek çok gemimiz var, Koca Türk topraklarında mal

alıp satmamıza her zaman yardımcı olmuştur. Onun topraklarından aldığımız ipekleri, halıları, kilimleri, zeytinyağını, üzümleri ve incirleri bütün Batı Avrupa'ya biz dağıtıyoruz. ticari hayatımızın vazgeçilmezidir onlarla ilişkilerimiz."

"Hem kimbilir," dedi bir başka üye, “Konstantin’in denizlerdeki otoritesinin Türklerin hâkimiyetine geçmesi Yeni

Romanın günübirlik aldatıcı politikalarına da bir son vere-bilir"

"Ticarete olan inancınızı saygıyla karşılıyorum, değerli üyeler," diyerek karşılık verdi siyahlar içindeki Batista Onlar Konseyi'nin her üyesi gibi o da sadece siyah ya da kırmızı giyerdi. Kıyafetlerinin rengi, arkasındaki rengârenk tabloya tezat teşkil ediyordu. İhanetinden dolayı konseyce idama çarptırılan Dük Marin Faliero'nun kanlar içindeki portresi, kendisinden zaten ürkülen üyeye daha da korkunç bir hava katıyordu. “Ancak, İsa'ya olan inancımızı unutuyorsunuz, imparator Konstantin'e yardım etmek, Hıristiyan kardeşliğinin bize emridir."

Senatonun yaşlı üyelerinden biri, “Evet ama. Doğu Roma'nın bizim dinimizi paylaştığı pek söylenemez, saygıdeğer Batista Konstantin her ne kadar bizimle ve Papa Hazretleri ile ilişkilerini iyi tutmaya çalışsa da. etrafında Katolik düşmanı onlarca adamının bulunduğunu biliyoruz."

Senatodaki savaş komutanlarından Alviso Longo. Batista'yı savundu: “Kayzer’in Papa Hazretleri'ne kiliselerin birleşmesi için elçiler gönderdiğine dair haberler alıyoruz. Ortodoks ayinlerinde Papa Hazretleri'nin isminin anılmasını kabul edeceği söyleniyor. Bu sefer Vatikan da Konstantin'e yardım etmeye hazır gibi görünüyor. Biz de Vatikan'ın yanımda yer almalıyız."

Bir başka kaptan, “Hem şehirde koca bir Venedik kolonisinin olduğunu, vatandaşlarımızın tehlike altında kaldığını da unutmamalıyız," dedi heyecanından sesini yükselterek

Dük Foscari, “Heyecanınızı anlıyorum, kaptan, ancak Vatikan’ın daha önce bizden aldığı dokuz geminin borçları hala duruyor. Papa Hazretleri, bizden donanma istiyorsa önce Milano'daki hesaplarını bir gözden geçirmesi gerekir." diye karşılık verdi.

Piero devam etti: “Ayrıca sultanın yanında sürekli İtalyan dostları var. Yahudi dönmesi doktorunun bile İtalyan kökenli olduğunu söylüyorlar. Vatikan bizim ticari bağımsızlığımızı ve denizlerdeki gücümüzü kıskanırken, Türkler bizden aldıkları vergileri sürekli düşürüyorlar.”

Şehrin ünlü tüccarlarından Pizarnano meslektaşıyla tam bir görüş aylığı içindeydi: “Sevgili Piero,sürekli kardan bahsediyorsun ama, Doğu Roma'nın Türklerin eline geçtiğinde elde edecekleri karteli hiç düşünmüyorsun Osmanoğulları'nın bize karşı güler yüzlü oluşları Roma'ya karşı bizi sürekli bir koz olarak görüşlerinden kaynaklanıyor. Konstantınopol onların eline geçtiği anda Akdeniz ile Karadeniz arasındaki bağlantı da onların eline geçecek Bu, her iki denizlerdeki kolonilerimiz ile ilişkilerimizi sekteye uğratacak, bize çok ağıra malolacaktır. Girit, Kofu, Kefe gibi pek çok adalarda Doğu Roma'nın sayesinde rahatlıkla dolaşabiliyoruz. Doğu Roma’nın zarar görmesi demek, Rusya, Bosna, Bulgaristan ve Ermenistan’dan gelen köle sevkıyatımızın da çökmesi demek Üstelik Amiral Rizzo 'nun gemisinin Koca Türk’ün topları tarafından batırıldığını siz haber vermediniz mi? Kim bilir daha kaç Venedik gemisini orada alıkoyacaklar."

Batista sesini yükselterek devam etti: “Üstelik Cenevizlilerin Konstantin'e yardım etmeye çoktan hazır oldukları söyleniyor. Savaşın Türklerin mağlubiyetiyle sonuçlanması halinde, Ceneviz gemilerine kayzerin iltimas göstereceğini bilmek için kahin olmaya gerek yok. Bu avantajı Cenevizlilere kaptırmamalıyız."

Amiral Trevisiano sonunda dayanamayarak ilk ve son defa konuştu 'Bu tür konuşmaları sevmediğimi biliyorsunuz saygıdeğer üyeler. Ancak bu Türk belasını biraz fazla büyütüyorsunuz Otuz gemilik filom ve bini aşkın adamım Yüce Senato'nun emirlerini her zamanki gibi canları pahasına getirmeye hazır.

Saatler sürer görüşmenin ardından yapılan oylamada sadece yedi senato üyesi Konstantin'e yardım göndermeye ret oyu kullanmıştı Geri kalan yetmiş dört üye Yeni Roma'nın yanında yer alırmayı kararlaştırdı. Dük kararı açıkladı: Amiral Trevisiano yönetiminde, Alvıso Longo komutasında büyük bir filo en kısa zamanda Konstantinopol'e doğru yola koyulacaktı. Silah, cephane ve askerin yanı sıra şehre çuvallar dolusu buğday ve tahıl ürünlerinden oluşan bir gıda yardımı yapılması da karara bağlandı. Ancak Koca Türk'ü de kızdırmamak için, Venedikli tüccarlar tarafsızlıklarını korumaya çalışacak, Türkleri kışkırtlamaya özen göstereceklerdi. Ayrıca Aragon ve Macar Krallıkları'na filoya destek vermeleri için elçiler gönderilecekti.

Kutsal Alman İmparatorluğu ile Papa bizzat ilgilenecekti.

Piero Davanzo'nın ise bir süre şehre gitmeye hiç mi hiç niyeti yoktu. Amiral Trevisiano'nun, sultanın insan gücünü aşan hisarını göre onu bu kadar halîfe alamayacağını biliyordu.

81

Güneşin doğmasıyla birlikte Vatikan'ın korunmasından sorumlu İsviçreli muhafızlar, sarı ve mavi çizgili üniformaları içinde bazilikanın büyük kapılarını açtılar.

Üç insan boyundaki demir döküm kapıların üzerinde Aziz Peter'in elindeki anahtar kabartmaları vardı. Her karesinde dini bir motifin işlendiği kabartmaların ana temasını hu anahtar oluşturuyordu. Büyük bir katedral ve geniş bir meydandan oluşan bazilika bugün tarihi bir taç giyme törenine ev sahipliği yapacaktı.

Büyük Konstantin yüzyıllar önce kendi elleriyle yaptırmıştı bu bazilikayı, fakat Yeni Roma İmparatorluğu'nun karşısında paramparça olan Batı Avrupa krallıkları kendini Aziz Peter'in varisi sayan Papa'nın önderliğinde toplanarak Konstantin'e kafa tutmuşlardı. Her geçen asırda, Yeni Roma'nın gücünü daha da kıskanan Vatikan, eski güçlerine kavuşmak isteyen krallarla içli dışlı anlaşmalar yapmış tekrar tekrar yorumladığı Hıristiyanlık anlayışında gitgide Doğu Roma kilisesinden, yani Ayasofya'dan da farklılaşarak Katolik ve Ortodoks mezheplerinin doğmasında rol oynamıştı. Öğle saatlerine doğru bazilikanın kalabalık salonunun konuk sıralarında oturan XI. Konstantin'in bir düzine elçisi etraflarına kibirle bakarak kurucu imparatorlarını hatırladı-

lar. Bugün Türk sultanına karşı haftalardır istedikleri destek çağrısına Papa'nın vereceği cevabı almak için gelmişlerdi.

biraz daha beklemek zorundaydılar. Zira, önlerindeki görkemli mihrabın önünde az sonra Kutsal Alman İmparatorluğu'nun kralı Frederick, Papanın elinden tacını giyecekti.

Elçilerin duydukları doğruysa, Papa, Frederick'i Türklere karşı kullanmak için onunla bizzat konuşacaktı.

"Daha geçen ay bir Venedik ticaret gemisini garip bir topla havaya uçurmuşlar," dedi Papa V. Nikolas. Kenarları metal işlemeli bir boy aynasının önünde krala arkası dönük duruyordu.

Yardımcıları, seremoni için Papa'nın üzerindeki son hazırlıkları yapıyorlardı. Beyaz tören cüppesinin üzerine, göğsünü ve omuzlarını kapatıp beline kadar gelen kırmızı kadife mozzenasını özenle geçirdiler. Yardımcılarından biri Papa'nın önündeki düğmeleri iliklemeye başladı.

"Peki Venedikliler ne diyorlar kendi vatandaşlarının arada kalmasına? Türklere onların cevap vermesi gerekmez mi?'

Kral Frederick'in üzerinde beyaz ipek bir gömlek ve belinde lacivert bir kuşak vardı. Bol pantolonu, dizinin üst kısmına kadar çıkan beyaz çoraplarının içine giriyordu. Lacivert pelerinin kürk astarları kenarlardan kabarık bir şekilde kendini gösteriyordu. Yakasındaki fuları boğazını biraz fazla sıktığından beyaz eldivenli elleriyle onu biraz gevşetmeye uğraştı.

Bir gözü de Papa'nın hemen yanında bekletilen, renk renk elmas ve pırlantalarla işlemeli altın taçtaydı. O taç kafasına geçtiğinde, merkezi Avusturya'da bulunan koca bir kraliyetin, neredeyse Orta Avrupa'nın tamamına sahip tek kişi olacaktı. Vatikan'ın desteğini alabilmek için yıllarca uğraşmıştı

"Sevgili çocuğum, Venediklileri bilmiyor musun? Onların tek düşündükleri ticaret... Ama senato yine de yardım kararı alacak diye tahmin ediyorum. Fakat Türkleri de fazla kışkırtmak istemeyeceklerinden eminim."

‘Papa Hazretleri, ordularımın sınırımdaki Macarlarda di dişmekten yorgun olduklarını da biliyorlardır, umarım “

"Ladislas'ı dert etme, sevgili oğlum," dedi rahatlatan bir sesle Nikolas, “Biraz daha sabret O öldüğü zaman bütün toprakları zaten senin olacak."

“İsyanlarını gittikçe artıran Burgonya eyaleti?"

“Charles, kızını oğlun Maxinulian’a vermeye yanaşacak gibi. Kardinallerim görüşmeleri sürdürüyor. Aynen kızını Bavaria Dükü'yle evlendirdiğimiz gibi bu işi de bize bırak İşte o zaman Habsburg ailesinin otoritesi daha da artacak "

“Hazretlerine krallığım her zaman müteşekkir kalacaktır.’'

Yardımcıları Papa’nıtı kırmızı kuşağını beline geçirdikten sonra kafasını tamamen saran beyaz başlığı giydirdiler. Kulaklarının altından ipe dönüşen başlığın iki ucunu çenesinin altından geçirerek düğümlediler.

“Gördüğün gibi biz, senin savaşmana gerek bile kalmadan seni toprak sahibi yapıyoruz."

“Evlenmek, savaşmaktan daha kolay. Hazretleri," diyerek gülümsedi Frederick

“Kraliçe Hazretleri nasıllar?" Birkaç yıl önce kralın on sekiz yaşında kendine gelin olarak aldığı Portekiz Prensesi Eleanor'dan bahsediyordu Papa.

“Kayınpederim Alfonso, sizden istediği fetvayı alabilmek için sabırsızlanıyor."

"Kardinallerimle birlikte üzerinde çalışıyoruz; Portekiz Kralı bize verdiği sözleri tuttuğunda karşılığını fazlasıyla görecektir. Ancak Türkler Akdeniz’de daha fazla ayağımıza dolaşmadan başlarını kesmeliyiz. Aksi taktirde hem Portekizler hem de senin krallığın zarar görecektir."

Frederick on yıl öncesini hatırladı.

“Kosova ve Varna'da yaşananları hatırladığını biliyorum, sevgili çocuğum. Ama Sultan Murat deneyimli bir kumandandı. Yeni sultan ise daha on sekizinde bir çocuk Türkler, İsa Efendimizin kalabalık ordularını gördüklerinde kuşat-

mayı hemen kaldıracaktır. Biz ise bu fırsatı iyi değerlendirip Mehmet'in işini Konstantinopol surları önünde bitireceğiz bizi fazla uğraştıracağını sanmıyorum."

"Ortodokslar Isa Efendimize hakkettığı saygıyı göstermiyorlar ama, Hazretleri. Bazen onların Hıristiyan mı kâfir mı olduklarından şüphe ediyorum. Neden onlara yardım edelim ki?"

‘Merak etme, Konstantin desteğimizi alabilmek için her şeyi yapmaya hazır. O kısmını bana bırak. Kilisemizin üstünlüğünü onlar da tanıyacaklar!"

Yardımcılarından biri Papa'nın başına yukarı doğru gittikçe genişleyen gösterişli külahını özenle geçirdi. Papa, sağ kolunu yana doğru uzatarak başka bir yardımcısından, boyunu hafifçe geçen , ucunda büyük bir altın haç'ın bulunduğu Asasını eline aldı.

Kral III. Frederick ve seremoni erkanı mihrabın önüne geldiklerinde hâla yüzlerce kişi bazilikanın öbür ucunda bulunan Azız Peter heykelinin ayağını öpebilmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Heykelin ayakları asırlardır öpülmekten ve dokunulmaktan iyice aşınmıştı.

Konstantin'in elçilerinden biri ise tam karşısında duran Giotto'nun *Navicella* mozaiğine bakıyordu. Aziz Peter, kafasında altın sarısından yuvarlak hâle bulunan Hz. İsa figürünün önünde eğilmiş, onun sağ elini tutuyordu. Peter'in arkasında, şiddetli bir fırtınanın altında boğuşan bir gemi dolusu Hıristiyan resmedilmişti. Bazilikanın geniş iç mekanını kaplayan onlarca freskodan yalnızca biriydi bu.

Elçi,'Papa bu dikdörtgen çatıyı ve geri kalan bazilikayı tamamen yıktırıp yerine büyük bir kubbe yaptıracakmış," dedi meslektaşına "Kolezyum'un taşlarını parçalatıp buraya taşıtıyormuş. İtalya'da ne kadar mimar ve heykeltıraş varsa şimdiden hepsine haber gönderdiği söyleniyor."

“Bizim kutsal mabedimiz Ayasofya'nın kubbesine özeniyor olmasınlar?"

Gülüştüler.

Mihrabın sağında ve solunda kardinaller dizi dizi yerleri ni aldılar. Hepsi de bir örnek siyah cüppe, kafalarına kırmızı biretta giymişlerdi. Boyunlarında altın rengi haçları takılıydı. Tam ortalarında duran Papa'nın arkasındaki uzun şamdanlarda yanan mumlar salonun en arkasında kalan konuklara bir ışık huzmesi olarak yansıyarak dini lidere daha da mistik bir hava katıyordu.

İtalyan sanatçıların yaptıkları Meryem Ana heykelleri, Hz. İsa figürleri ve pek çok azizin büstü bazilikanın dörtbir tarafını kaplıyordu.

Alman İmparatorluğu'nun baronları, lordları ve prensleri de protokoldeki yerlerini aldılar. Söylenen ilahilerin ardından, Frederick kırmızı bir halıdan mihrabın önündeki haçın önüne geldi Teşrifatçılar kralın gömleğinin kollarını sıyırdılar ve göğsünü açtılar. Papa, madeni bir kaptaki kutsal yağı Frederick'in ellerine, bileklerine, göğsüne ve alnına sırayla sürdükten sonra, kral istavroz çıkardı.

Papa'dan kılıcını sağ eline, asasını sol eline aldıktan sonra eğilerek, kendisini tamamen içine alan, tek parça kırmızı somaki taşının üzerinde diz çöktü. Papa V Nikolas, kralın önüne eğdiği katasına göz kamaştıran tacı taktığında, Frederick, şimdiye kadar güdük kalan siyasi iktidarını dinen de tamamladığı için rahatladığını hissetti. Artık bütün Avrupa'nın saygı duyması gereken bir kraldı.

Yedi yüzyıl önce efsanevi Büyük Charles da aynı taşın üstünde tacını giymişti.

Elçiler törenin şaşasıyla arkalarındaki güçten daha da emin oldular, yarın sabah Papa'nın yanlarında göndereceği Kardinal İsidore ile dönüş yoluna koyulacaklardı. Frederick, İsa'nın Peter'e verdiği anahtarı elindeki asada hissederken Papa, nüfuzunun artmasından hoşnuttu.

O gün Vatikan'daki hiç kimse bunun Roma'daki son taç giyme töreni olacağını aklından bile geçirmiyordu.

82

Şehrin dörtbir tarafındaki manastırlardan toplantının haberini alan keşişler ve papazlar kalabalıklar halinde Senato'ya akın ediyordu. Konstantin Forumu'nun hemen yanı başındaki kemerli kapıdan girenler, Senato Sarayı'nın sütunlarla çevrili dikdörtgen avlusunu iyice doldurmuştu. Homurdanan kalabalığı yatıştırmak ellerinde mızrak ve kalkanlarla hazır bekleyen muhafızlara düşüyordu.

Konstantin, Senato Sarayı'nın en üst katındaki odasının penceresinden dışarıda gittikçe artan kalabalığa endişeyle baktı. Papaz Skolaris'in işi olmalıydı. Bir düzine devlet ve din adamının görüşmelere devam ettiği altındaki toplantı salonundan gelen bağrışmalar ise hiç iyiye işaret değildi.

"Kendi dinimi hiçbir zaman gelme ihtimali olmayan bir yardım uğruna satmam! Sattırmam!"

Şehrin nüfuzlu papazlarından Gennadios Skolaris, yumruğunu masaya vurarak etti bu lafı, öfkesinden yerinde duramayan din adamı, bir elinde tuttuğu değnekten destek alarak kimi zaman ayağa kalkıyor, lafını bitirince tekrar yerine oturuyordu. Üstünde basit çuval bezinden kapüşonlu cüppesi vardı. Dikdörtgen bir masanın köşesinde kendisine fazla etkili olamayacağı bir sandalye verilmesine rağmen toplantının başından beri her konuda ihtilafını belli ediyordu.

Kardinal Isidore "Papa Hazretleri, Floransa'da elçilerini zin imzaladığı kararlara uyulduğu taktirde, filolarını impara tora göndermeye hazırdır," dedi Papa, mezheplerin birleş me işlemleri için en iyi adamını göndermişti şehre. Rusya ve Kiev Metropoliti olan Isidore, hiçbir ödün vermemek için Nikolas'dan kat'i emirler almıştı. Papa, elindeki bu kozu çok iyi oynamak istiyordu.

"Üstelik Papa Hazretleri bütün İtalya şehir devletleri ve Kutsal Alman İmparatorluğunun gönderecekleri yardımları artıracak."

"İki asır önce Haçlı Seferlerinde yaptığınız gibi mi?' Skolaris'in cümlesi odada buz gibi bir hava estirdi. Herkesin son hatırlamak istediği şeyi dillendirmişti papaz.

"Sözde Kudüs'e giden ordularınız gözünü imparatorluğumuza dikliğinde taş üstümle taş bırakmamıştı. Bizi hiçbir Müslüman değil, yalnız Papa'nın orduları fethedebilmişti!"

"Asırlar önce yaşanan tatsız olayları hatırlamanın hiç kimseye faydası yok. Bir Venedik Dükü'nün kişisel ihtiraslarıyla son anda hedef saptıran bir orduyu kilisemize maletmeniz akıl alır gibi değil!" Isidore da artık iyice sinirlenmeye başladı.

Lukas Notaras araya girerek ortalığı yatıştırmaya çalıştı:

"Gennadıos Skolaris, endişelerinizi anlıyorum, ancak Kardinal'e hak vermemek elde değil. Kendisinin burada oluşu Papa Hazretleri'nin iyi niyetinin bir göstergesi olsa gerek." İki cepheden de taraftarları bulunan Megadük'ün söylediklerine kimse karşı çıkmadı.

Masanın başında oturanlardan Patrik Gregorias Mammas. "Dinimizi düşündüğümüz kadar imparatorluğumuzu da düşünmeliyiz. Vatikan'ın yardımı işimize yarayabilir" dedi. "Mehmet hiç görülmedik şekilde ülkesinin dörtbir tarafından asker topluyor. Bu kadarını hiçbirimiz ummamıştık. Her geçen gün aleyhimize işliyor!"

"Ayrıca bizim sizden istediklerimiz. Hıristiyanlığın temel şartları," dedi Midilli ve Sakız adalarının Başpiskoposu Leo-

nardo Kardinale eşlik etmesi Papa'nın emriydi.. "Isa Efendimizi,Baba ve Kutsal Ruh ile aynı özelliklerde gördüğünüzü söylemeniz sadece bir kelimeye bakıyor."

"Bunu yaptığınız taktirde şehirdeki Ceneviz halkı gibi bütün herkes güvence altında olacaktır." Ceneviz kökenli Leonardo'nun kendi halkının haklarını ötekilerden önce tutması bir sır değildi.

'Sizin bizden istediğiniz küfürdür!' dedi Skolaris.

Bir başka papaz ona katıldığını gösterdi: "Skolaris haklı, Büyük Konstantin zamanındaki İznik iman açıklaması gayet açık: *Baba'dan gelen, Rab olan, hayat veren, Baba ve Oğul'la birlikle tapınılıp yüceltilen, peygamber aracılığı ile konuşmuş Kutsal Ruh'a inanıyoruz'* Papazın sürekli tekrar ettiğinden bir çırpıda söyleyiverdiği söz üzerine senatodakilerin bir kısmı fevri olarak 'Amen!' dedi.

"Ama siz, ilk kısma *Hem Baba'dan, hem Oğul'dan* ekleyerek bizim bin yılı aşkın bir süredir inandığımız öğretileri değiştirmeye kalkışıyorsunuz!"

'Bin yıllık inançtan bahsediyorsunuz ama Vatikan'ın çok daha eski arşivlerini unutuyorsunuz. Kutsal kitabımızın pek çok halinde ve daha önceki fetvalarda *Baha'dan* ve *Oğul'dan* sözünün yan yana geçtiğini biliyoruz,' diyerek karşılık verdi Isidore. "Vatikan'ın bu konulardaki otoritesine karşı koymaya hakkınız yok!"

'Bu kitapları bize de gösterme lütfunda bulunur mu acaba Vatikan?" Kinaye ve öfke taşıyordu papazların sorusu.

'Arşivlerimiz, siz de taktir edersiniz ki güvenlik açısından bir tek Papa'ya ve onun izni dahilindekilere gösterilmektedir. Çok eski bu kâğıtların hırpalanmasına müsaade etmemizi bekleyemezsiniz. '

Skolaris ve taraftarları alaycı bir ifadeyle güldüler.

"Ancak, İsa Efendimizin Tanrı'nın kendisi olduğu, Kutsal Ruh'un ayrılmaz bir parçası olduğuna inanmak için belgele-

bin yıldır gerçek Roma'ya kafa tuttuğunuz bu sapık şehriniz gibi "

Megadük Lukas Notaras, "Ne dediğinizi pek duyamadım. sayın Kardinal," dedi. "Ama yerinizde olsam fazla ileri gitmezdim. Konstantin'in topraklarında olduğunuzu lütfen unutmayın, Yüzyıllar önce çökmüş şehrinizin ezikliğini asıl siz hiçbir zaman üzerinizden atamadınız."

Megadük Notaras, salonun geri kalanına hitap ederek devam etti:

"Bu konuyu daha sonraki görüşmelerimizde tekrar ele almak en mantıklısı gibi görünüyor. Başka bir konuya geçelim."

Adalar Başpiskoposu Leonardo, "Papa Hazretlerinin ayinlerinizde anılmasına bir diyeceğiniz yoktur umarız." dedi.

"İşte asıl o, imparatorluğumuzun ölümü demek olacaktır." diyecek hemen karşılık verdi Skolaris. Vatikan'ın yardım için ana şartlarından bin olan bu konu, şehri Ortodoks Hıristiyanlarının lideri konumundan Papalığın basit bir uzantısı haline getirmeyi amaçlıyordu. Böylelikle Papa ile aynı seviyede alan iktidar ortadan kaldırılacak ve Konstantinopol'deki papazlar Vatikan'ın basit birer memurları haline gelecekti.

"Yeni Roma'nın gücü Vatikan'a karşı bin yıllık bağımsızlığımızdan kaynaklanmaktadır. Papa bizi kendi güdümünde hareket ettirmek istiyor."

Françez çaresizce Patrik'in sözlerini bastırmaya çalıştı: "Papa'nın isimlerini ayinlerimizde okumakla bizim bağımsızlığımız nasıl bir zarar görebilir kil? Asıl bağımsızlığımız Türkleri bizimle bir daha uğraşmaktan caydıramazsak zarar görecek!"

"Fakat sayın başmağbeyinci, böyle bir kararla, yaptığımız bütün törenlerde onun adını anmak demek Papa'nın üzerimizdeki bütün dini konularda söz sahibi olmasıdır," dedi bir başka papaz.

Masadakilerden her iki tarafa da hak veren fikirler yükseliyordu.

Kardinal Isidore açık konuştu: ’Anlamadığınız bir şey var patrik. Türklere tek başınıza karşı koyduğunuzda Patrikhaneniz de imparatorluğunuz gibi tamamen ortadan kalkabilir. Papa Hazretleri ise size var olma şansı tanıyor. Üstelik tek istediği, yardımlarının takdir edilmesi."

'Papa, Hıristiyanları kafirlere karşı korumak için karşılık bekliyorsa Papalığında bir sorun var demektir." Skolaris gene ağır konuşmuştu.

Notaras, görüşmelerin bir sonuç doğurmayacağını, zıtlaşmaların pekişeceğini biliyordu, ama işlerin bu derece kötüye gideceğini de ummamıştı.

Benzer söz kavgalarıyla iki saat kadar daha devam eden görüşmeler sonunda pek bir netice alınamadı.

Dükle baş başa kalan Skolaris, Notaras’a, "Gerçekten de Papalıktan bir yardım geleceğine inanıyor musun?" diye sordu.

“Gelmesini umut etmekten başka bir yol görmüyorum, Skolaris."

“Bize umut değil, İsa Efendimize yürekten dua etmek lazım, Notaras. Papa bizden dinimizden yüz çevirmemizi, kendisine boyun eğmememizi istiyor. Türklere yenilmek ile Papa’ya boyun eğmek arasında bir fark göremiyorum. Her ikisi de bizim için dinimizin sonu demek. İnsanlar Latinlerin bu şehre yaptıklarını nasıl da unuttular. İmparator nasıl bu kadar kör olabiliyor?!"

"Biliyorum, Skolaris, biliyorum" Notaras düşünceliydi. Din adamının haklı olduğunu, Papa'nın, imparatorluklarının kurtulmasını değil, tek derdinin iktidarını saydırmak olduğunun da biliyordu. Dostu olan din adamına döndü, "Aynı fikirdeyim, Skolaris," dedi. “Konstantinopol'de Papa'nın külahını görmektense Sultan'ın sarığını tercih ederim."

83

"Bize bu şekilde saygısızlık yapmaya devam edilirse. Papa Hazretleri'ni birleşme kararlarına uyulmadığından haberdar etmem gerecek," dedi Kardinal Isidore imparatora Konstantin'in Senato'daki en üst katında bulunan odasında dışarıdaki huzursuz kalabalığı izliyorlardı. Oda, beş katlı binanın en üst katındaki kubbenin hemen altında bulunuyordu. Pencereleri bir insan boyundaydı, ama çerçevenin boğumları, dışarıdakilerin onları görmelerini engelliyordu.

Kardinal öfkeyle devam etti: "Elçileriniz birleşme şartlarını kabul ederken imparatorun tam onayına sahip olduklarını söylemişlerdi."

"Adamlarım doğru söylemişler, sayın Kardinal," diyerek karşılık verdi Konstantin. Birleşme kurallarına uyacağız. İmparatorluğumu küçük detaylar yüzünden Vatikan ordularından mahrum bırakmayacağım."

"Skolaris ve taraftarları böyle düşünmüyorlar ama."

"Skolaris dinine aşırı bağlı bir papazdan başka bir şey değil. Ne kadar karşı koyarsa koysun, birleşmeye engel olamayacaktır."

"Peki ya aşağıdaki kızgın kalabalık? Yerinizde olsam bir şeyler yapardım, İmparator. Biz göstermelik bir birleşme değil, Papalığa gerçekten bağlı bir kilise görmek istiyoruz. Aksi takdirde size yardım edebileceğimizi sanmıyorum."

Konstantin bu tehdide kızdı. İsidore'un cümlesinin altındaki tehdidi sezdi, fakat verebileceği en ufak aksi bir karşılığın Vatikan'dan gelebilecek filoların sonu olacağının da farkındaydı.

Dışarıdaki kalabalığın arkasında, Senato avlusunun bitişinden sonra başlayan foruma baktı. Forumun ortasında, kimilerinin Çemberlitaş dedikleri Konstantin Sütunu duruyordu, Yedi parça kırmızı somaki mermerinden oluşan sütunun etrafına Athena, Artemis ve Poseidon heykelleri yayılmıştı.

Kardinali yanına çağırarak foruma bakmasını istedi İmparator. "Eskiden," dedi, "o sütunun tam yanında, *Paris'in yargısı* heykeli varmış Diğerlerinin tam ortasında. Ben hiç görmedim ama sürekli anlatır dururlar... Nedir bilir misiniz, Kardinal. Paris'in yargısı?"

İsidore sessiz kaldı.

"Ben size anlatayım.. Zeus, Aşil'in anne babasını evlendirirken bir tören verir. Törene davet edilmeyen İhtilaf Tanrıçası Eris intikam alabilmek için kalabalığın ortasına altın bir elma atar. Üç tanrıçanın her biri de, Hera, Athena, ve Afrodit elmayı kendisinin yakaladığını iddia eder. Sonra da Zeus'a giderek, kimin haklı olduğunu sorarlar. Zeus ise hiçbir tanrıçasını kızdırmak istemediğinden, bir ölümlü olan Paris'e gidip danışmalarını söyler. Her biri de altın elmayı kapmak isteyen tanrıçalar hemen işe koyulur ve Paris'i kandırmaya çalışırlar. Hera eğer onu seçerse kendisini Avrupa ve Asya'nın kralı yapacağını, Athena kendisine savaşta hikmet ve yetenek vereceğini, Afrodit ise kendisine dünyanın en güzel kadınını, Menalus'un karısı Spartalı Helen'i aşık edeceğini söyler, Hikâyenin buradan sonrasını biliyorsunuzdur zannedersem. Hükümdarlığı ve savaş yeteneğini reddeden ölümlü, bütün bir trajediyi başlatacak aşkı tercih eder."

İmparator bir süre kardinalin yüzüne baktıktan sonra, "O heykele ne oldu biliyor musunuz?" diye sordu. "İmparatorluğumun pekçok hâzinesi gibi Papalık tarafından oluşturulan bir ordu tarafından talan edildi. "IV Haçlı seferlerinden

bahsediyordu. Öfkeden yüzü kızarıyordu: “İmparatorluğumu bir iki dini detaya feda edeceğimi düşünüyorsanız yanılıyorsunuz kardinal. Ben yapacağım seçime çok önceden karar verdim. Sakın bir daha bana ne yapmam gerektiğini söylemeye kalkışmayın. Papa Hazretleri, istediklerini alacaklar Birleşme bir hafta içersinde gerçekleşecek''

İmparator sinirden belindeki kılıcın kabzasını sıkarak aşağıdaki kalabalığa döndü.

“Beni dinleyin!” diyerek bağırdı kalabalığa Skolaris ellerini havaya kaldırarak

Saatlerce süren bekleyişten bıkan kalabalık onu gördüklerinde sevindi. Uğultu kesilince din adamı Senato'nun kapısının önünde konuşmaya devam etti:

"Dinimizi kâfir Latinlere karşı savunmamız devam edecektir! Papa’ya boyun eğmeyeceğiz!"

Keşişler, papazlar ve onların görüşlerine inanan bir kısım halk “Yaşasın Yeni Roma! Yaşasın Rumlar!" diyerek slogan atmaya başladı.

“Şehrimizi Muhammetçilere karşı savunmak için bizim kimseye ihtiyacımız yok! Bizim kendi gücümüz ve imanımız yüzyıllardır olduğu gibi yine güzel şehrimizi kurtarmaya yetecektir!"

“Kahrolsun Vatikan!”

“Tek ihtiyacımız olan şey İsa Efendimizin buyruklarını yerine getirmek! Şimdi hepiniz manastırlarınıza, kiliselerinize geri dönün ve dua edin. Tanrı bize güç versin!"

“Amen!”

‘İsa Efendimiz yardımcınız olsun!"

“Amen!"

Skolaris ve taraftarları, fazla değil sadece bir hafta içersinde birleşmeyi onaylayan Ayasofya ayini öncesinde etkisiz hale getirileceklerinden habersiz bahçeyi terk ettiler. Konstantin’in adamları bunların bazılarını bizzat öldüreceklerdi.

84

Bu sabah gene o sesle uyandım.

Türklerin ibadethaneleri olan camilerin yanında yüksek yüksek kuleler var (Onlar "minare" diyorlar). Bu kuleye çıkan bir din adamı Müslümanları günde beş sefer camiye çağırıyor. Bunlardan ilki de sabah ağarmadan hemen önce. “Ezan" dedikleri bu çağrıyla birlikte de sarayda ve bütün şehirde gün de başlamış oluyor. Dışarıdaki odalardan kapıların açılıp örtüldüğünü, sessizliğin camiye gitmek için kalkanların ayak sesleriyle bozulduğunu duyuyorum. Türkler, buradaki Arapların “salah” dedikleri namaza hazırlanırken ben de defterimin başında notlarımı tutuyorum.

Caminin kulesindeki hoca bizim dilimize çevrildiğinde şöyle bağırıyor:

''Allah (Müslümanların Tanrı’ya verdikleri ad) büyüktür (dört defa)," "Allah'tan başka tanrı yoktur (iki defa)," ‘Muhammed'in Tanrı'nın elçisi olduğunu kabul ediyorum (iki defa)," “Haydi namaza (iki defa)," “Haydi ferağlığa (ki bunu çevirmesi biraz zor, Arapçadaki kelime “başarı," “ferah- lık," "huzur" gibi pek çok anlama geliyor) (iki defa)," “Allah büyüktür (iki defa)." "Allah'tan başka tanrı yoktur" (bir defa).

Sabah namazlarında ferahlık ile ilgili kısımdan sonra bir de "Namaz, uykudan daha hayırlıdır (iki defa)" deniyor. Molla Lütfi bunun arkasındaki hikâyeyi şöyle anlattı:

Ezanı okuyan ilk Müslümanlardan Afrikalı Bilal Muhammed'in hala uyuduğunu görünce bu eklemeyi yapmış, hemen uyanan Muhammed de, "Güzel oldu, Bilal bundan sonra buna devam et," demiş.

Bilal'in sesini bilmiyorum ama şimdi benim kulağıma gelen hocanın sesi insanın içine bir yerlere doğru akıyor, özellikle sabah sessizliğinde, yanık, insanı etkileyen, derin bir ses Ayrıca cümleler düz bir şekilde de okunmuyor, değişik bir makam cümlelere eşlik ediyor. Dediklerine göre, her Müslüman ülkesinde farklı bir makam olurmuş Mekke'de okunan ezan Edirne'dekinden, Edirne'deki Mısır'dan farklıymış.

Müslümanların ibadethanelerinin içinde bizimkinden daha geniş bir hava var. Kiliselere sıraların arasından dar bir yoldan giriliyor. Camilerin içi ise bomboş, geniş, isteyen istediği tarafa gidebiliyor. Az önce Türklerin ezanla birlikte camiye gittiklerini söyledim. Bu doğru, ama şurası yanlış yönlendirici olabilir; pek çok kişi camiye gitmekle birlikte, bir o kadar insan da ibadetini evinde yapabiliyor. Camide yapılırsa daha çok sevap olduğuna inanıyorlar, ama evde olursa da yükümlülükten kurtuluyorlarmış. Halbuki bize göre ibadet bir tek kilisede yapılır.

Bu notları okuyan Venedikli meslektaşlarımın şaşıracakları nokta ise şu: Bizim saraylarımızda balkonlarımıza süs diye astığımız (özellikle Aziz Mark meydanını çeviren binalarda bu çok sık görülür), masalarımızı zenginleştirmek için Örttüğümüz, duvarlarımıza astığımız o küçücük halılara burada "seccade" diyorlar, ve bizim yaptığımızın aksine onları "halı" diye görmüyorlar. (Bizim masalara serdiğimiz Türk halıları ise burada evlerde yerleri süslüyor.) Evde namaz kılacakları zaman normalde katlı halde tuttukları bu seccadeyi önlerine açıyorlar ve üzerinde eğilip doğrularak ibadetlerine başlıyorlar. Hem Ragıp Paşa'da hem de Molla Lütfı'de bunun pek çok çeşidini kullandıklarını gördüm. Taşınması rahat olduğundan ve Türk halılarının küçücük birer minyatürü gibi göründüğü için tüccarlar, seyyahlar ve devlet adamları bun-

lardan bol bol İtalya'ya götürüyorlar. Şimdi düşünüyorum da İtalya'ya gelen Türkler masalarda ve balkonlardaki bu eşyayı gördüklerinde bunu ne kadar garipsiyor, belki de bize kahkaha ile gülüyorlardı. *Binbir Gece Masalları*'ndaki uçan halının tasviri de aslında bu seccadelere çok uyuyor. Molla Lütfi'ye bu masalları bilip bilmediğini sorduğumda, "Doğru," demişti. "İbadetini hakkıyla yapan yedi kat göğe yükselir. Bu uçmak değil de nedir?"

Ancak namaz kılmak için seccadeyi açıp yere serivermek yetmiyor Türklerin suyla haşır neşir oluşları dinlerine de yansımış, belki de tam tersi, yani dinleri onları sürekli suya ve temizliğe özendirmiş. Zira, hem namaz kılınacak yerin hem de kılacak olanın tertemiz olması çok önemli. Evlerinin, odalarının ve sarayların da pırıl pırıl olması belki sürekli ve her yerde namaz kılma ihtiyacından doğmuştur. Eve ayakkabıyla girmemeleri de bundan.

Namaz kılmak için suyla bütün uzuvlarını yıkamaya Araplar "vudu", Türkler "abdest" diyorlar. Bunu yaparken de sürekli fısır fısır bir şeyler söylüyorlar. Onca kişiye rica minnet yalvardıktan sonra biraz sesli olarak abdest almalarını sağlayabildim ki bunları da defterime kaydedebileyim. (Ama önce ellerini yıkarken bu kişilerin her zaman yaptıkları gibi o mis kokulu renk renk sabunlardan kullandıklarını eklemeliyim. Edirne şehrindeki bu sabunların güzelliğini daha yolculuk ettiğim gemide duymuştum.)

Kaftanının, gömleğinin ya da mintanının kollarını dirseklerinin üzerine kadar sıyıran kişi önce, Türklerin her işten önce yaptıkları gibi "Merhametli ve Bağışlayan Allah'ın adıyla" diyor ve "Ben namaz için abdest alacağım," diyerek abdeste başlıyor. Üç defa ellerini yıkarken, "Temizlenmek için suyu veren, İslam'ı senin bahçelerine giden bir ışık, sarayına giden bir yol yapan, huzurun ve barışın sahibi Allah'a şükürler olsun," diyor. Sonra ağzına üç defa su götürüyor ve bunu yaparken de şu cümleleri söylüyor: "Tanrım, senin kitabını okurken ve seni anarken, zikrederken ve sana dua ederken

bana yardım et." Daha sonra bu kişi sağ eliyle burnuna iyice su çekiyor ve sol eliyle temizliyor, bunu da üç defa yapıyor

Türkler pis işler için hep sol eli kullanmaya, pis yerlere girerken hep sol ayağı önce atmaya çok özen gösteriyorlar Burna su çekilirken de, “Tanrım beni Cennet’in kokularına mazhar kıl,Cehennem'den gelen kokulardan koru,"deniyor Yüzüne üç defa su çarparken kişi “Senin sevdiklerinin yüzünü ağartırken benimkini de ağart, düşmanlarınınkini karartırken ise yüzümü karartma," diyor ve kollarını dirseklerine kadar yine üçer defa yıkıyor. Sağ kolunu yıkarken, “Tanrım bana kitabımı sağ tarafımdan ver," solunu yıkarken ise, “Sol tarafımdan kitabımı verme, arkamdan da verme, beni ateş ehlinden yapma," diyor. Sonra ıslak elini türbanının altına (buna kavuk ve sarık da diyorlar) sokup kafasını ıslatırken “Beni baştan aşağı merhametinle kapla, hiçbir gölge olmayacağı gün beni kendi kubbene sok," diyor. Serçe parmaklarını kulaklarına sokup temizlerken, “Tanrım, beni söylenenleri dinleyen, en iyi şeyleri yapan kullarından eyle, kulaklarımı hakka aç, harama kapat," diyor. Sonra ortadaki üç parmağının tersiyle, elinin sırtıyla ensesini ıslatarak, “Tanrım boynumu ateşten koru, zincirlerden koru, prangalardan koru,” diyor. Son olarak ayaklarını, önce sağı, sonra solu yıkıyor, parmaklarını ayak parmaklarının arasına sokarak iyice temizliyor ve “Ayaklar onun üzerinden kayacağı gün benim ayaklarımı Sırat'ta sabit kıl, yaptığım işleri kabul et, günahlarımı bağışla, mallarımı koru, ey Ekber, ey Merhametli, bana merhamet et!" diyerek temizlenmesini bitiriyor.

Bunu yaptıktan sonra bazıları kutsal kitaplarındaki bir sureyi de üç defa okuyorlar.

Henüz namazda neler yaptıklarına, neler okuduklarına dair tam bir bilgi edinemedim. Camiye girmekten, onları izlemekten açıkçası çekiniyorum, ibadet edenlere çok fazla soru sorduğumda da benden rahatsız olacaklar diye korkuyorum.
Bugün bu satırları yazmak beni rahatlattı. Dışarıda, şehir-

de mahşeri bir kalabalık var. Sultanın sefer çağrısına şehrin dörtbir tarafından akın akın insan geliyor, Sanki payitaht dedikleri bu şehir koca bir okyanusmuş gibi nehir nehir insan buraya akıyor. Burada toplanan askerler sabah akşam şölenler düzenliyor, sanki savaşa değil de düğüne gelmişler gibi bir hava var herkeste. Yarın sultanın yeniçerileriyle atlı süvarileri arasında müthiş bir cirit oyunu oynanacağı söyleniyor. Sultan bile bazen oyunda yer alırmış. Şehirdeki elçiler de bu oyunu izlemeye geleceklermiş. İmparatorluktaki eyaletlerden gelen bu süvariler hakkında daha detaylı şeyler öğrenmeye çalışacağım.

85

Acemioğlanları atların sırtında kışlalardaki depolardan getirdikleri ciritleri yere boşalttılar. Son hazırlıklar tamamlanırken iki yüz metre uzunluğundaki sahanın tribünleri de tıklım tıklım doluyordu. Ülkenin dörtbir tarafından sultanın cihad çağrısına iştirak etmek için akın akın gelen yüzlerce tımarlı sipahisi ile yeniçeri ortaları arasındaki cirit oyununu kaçırmaya pek kimsenin niyeti yok gibiydi. Edirne'nin her yaştan yerli halkı, askerler, diplomatlar, devlet adamları, şehirdeki elçiler. Adalet Kasrı'nın hemen yanı başındaki geniş meydanın etrafında öyle muazzam bir kalabalık oluşturmuşlardı ki askerler güvenliği sağlamaktan endişe ediyordu. Kulenin hemen dibindeki asayişten sorumlu Bostancıbaşı Dinçer, emrindeki kolluk görevlilerini yerinde tutmak için aşırı bir çaba sarf etmek zorunda kalıyordu. Kalabalık ona yıllar önce bu şehre kafilerle ilk girdiği anı hatırlatmıştı.

Davul zurna sesleri, şerbetçilerin ve diğer satıcıların bağrışmaları da görüntüyü tamamlıyordu.

"Sultanın da bizzat oyunda yer alabileceği söyleniyor," dedi Cenevizli elçi protokoldeki yerini alırken yanındaki meslektaşı Venedikli Alberti'ye.

"Buraya geleli beri o kadar çok sıra dışı şeyle karşılaştım ki, öyle bir şey olsa çok az şaşırırdım. Ama ya yaralanırsa? Ya başına bir iş gelirse? Bunu göze alabilir mi dersin?"

«Sultan Mehmet bu, ne yapacağı belli mi olur?' diyerek gülümsedi Cenevizli.

"Ama hangi takımda yer alacak? Hepsi de onun orduları değil mi?"

"Teorik olarak öyle, ama Sultan her şeyden önce bir yeniçeri sayılıyor, onların bir numaralı lideri, Yani elbette onların arasında yer alacaktır... Tabi gerçekten böyle bir delilik yapmaya kalkışırsa Ben şahsen hiç ihtimal vermiyorum, o kadar aklı, başından gitmiş olamaz."

Önlerindeki geniş alanda takımlar yavaş yavaş yerlerini almaya başlamışlardı. Sağ tarafta yatırmalı börkleri, sarı çizmeleri, kırmızı kuşaklarıyla yeniçeriler rahatlıkla seçilebiliyordu. Sol tarafta ise grisinden kahvesine, siyahından karına renk renk atlarıyla kendilerini belli eden tımarlı ordusundan bir grup, sahaya aralarında otuzar metre aralık bırakarak yayılıyorlardı.

“Aslına bakarsan,' dedi Venedikli, "ben bu Türkleri hiç anlayamıyorum. Büyük ihtimalle şu anda Konstantinopol’de çeşit çeşit milletten, onlarca krallıktan bir yığın şövalye kılıçlarını Müslüman kanıyla onurlandırmak için ant içiyorlardır. Bunlarsa sefer öncesi oyun oynamaya kalkışıyorlar.'

“Ama Alberti, cirit Türkler için bir oyundan çok öte. Hayatlarının bir parçası, hem kendileri hem de çok sevdikleri atları için. Her şeyden önce Türk'ün atıyla ulan birlikteliğini işaret ediyor. Az sonra göreceğin hareketleri, hiçbir Frenk askeri, hiçbir Frenk atına yaptıramaz. Yalnızca Arap, Bulgar ve Tatar atları yıllarca süren böylesine bir insan-at ilişkisinden sonra eğitilebilir. Üstelik cirit, Türkleri hem her an savaşa hazır hale getiriyor hem de vücutlarını zinde tutuyor. Bu adamlar sürekli cirit oynasalar, başka hiçbir savaş talimine gerek bile kalmaz. Oyunda atıcılık, nişancılık, çeviklik... bir askerin herhangi bir savaşta ihtiyacı olan her şey var. Ve gördüğün gibi onlar bunun fazlasıyla farkındalar.”

“Ve dayanışma, zannedersem, öyle değil mi?"

“Tam dediğin gibi sevgili dostum. Mesela kardeşlerin ra

kip taraflarda olmasına kesinlikle izin verilmiyor. Aralarında husumet olanların da karşı karşıya gelmemelerine dikkat edilir. Atışlarında intikam güden, karşı tarafı yaralamaya çalışan bir askeri sezdiler mi hemen oyundan men etmekle kalmıyorlar, bağlı bulunduğu gruptan da dışlıyorlar."

"Sultan hakkında haklı çıkacaksın herhalde Vezirleriyle birlikte tribündeki yerini alıyor, baksana," dedi Alberti.

Cenevizli sol tarafa doğru baktığında kendilerinden biraz daha ötede bulunan hünkar mahfilindeki genç hükümdarı ve yanındaki vezirlerini hemen tanıdı,

"En azından tam zamanında geldi. Burada uzun süre bekleriz diye korkuyordum."

"Türklerin ne kadar dakik olduklarını ne çabuk unutmuşsun."

Sultanın da yerini almasıyla birlikte sahanın sol tarafındaki on iki tımarlı sipahi çift sıra, birbirlerinin önlerine gelmeyecek şekilde geniş aralıklarla dizildiler. Karşı taraftaki yeniçeriler de aynı pozisyona geçtiler.

Sahanın kenarında, ortada atının üstünde bekleyen hakem, takım kaptanları Çorbacıbaşı Vahdettin ve Karaca'yı yanına çağırdı. Takım liderleri rahvan yürüttükleri atlarla ileri doğru çıkınca kalabalıktan büyük bir alkış yükseldi. Her iki asker de meşhur muharebelerde savaşmış, pek çok zaferde rol oynamışlardı. İsimleri ve kim oldukları birçok kişi tarafından biliniyordu.

"Atları ne kadar güzel yürüttüklerine dikkatini çekerim sevgili dostum," dedi Cenevizli.

Hakem sağına ve soluna aldığı takım liderlerine, "Kuralları biliyorsunuz," dedi. "Oyuncuya değil de ata nişan alanı, on beş metreden yakından çavgan sallayanı, puan kazanmak için değil adam yaralamak için cirit atanı oyundan hemen atarım, bilmiş olun." Söylediklerini büyük bir ciddiyetle vurgulayan hakemin amacı kuralları bildirmekten ziyade, biraz da gelenekselleşmiş bir ritüeli devam ettirmekti. Ayrıca kendisinin şakası olmadığını oyuncuların hissetmesini istiyor, sportmen

bir oyun çıkmasını sağlamaya çalışıyordu. Söylenenleri başlarıyla onayladıktan sonra Karaca ve Vahdettin yerlerine geçtiler.

"Haydi kardeşlerim," dedi Vahdettin sadece kendi takımındakilerin duyabileceği bir sesle, "Yeniçerilere karşı at koşturmaya kalkışmak ne demekmiş, gösterelim şunlara!"

Kural olduğu üzere yeniçeri takımının en genç oyuncusu Bosnalı Sinan atı tırısa kaldırdı ve karşı takıma doğru ilerlemeye başladı. Ciriti sağ elinde, aşağıda tutuyordu. Sahanın ortasından geçerken ciriti atacağı rakibinin kim olduğuna çoktan karar vermişti. Orada burada ününü duyduğu, Varna zaferinin meşhur cengaverine elindeki meşe ağacından yapılma bir metrelik ciridi isabet ettirebilirse takımına bir puan kazandırabilecekti.

Tımarlıların otuz metre kadar yakınına gelince "Hacı Ali!' diye koca bir çığlık atarak aynı anda kolunu yukarı kaldırdı ve ciriti sol tarafta arka sıradaki oyuncunun üzerine doğru hızla fırlattı.

Hacı Ali kendisine meydan okunduğuna sevinmişti. Zira bir şimşek gibi üzerine doğru gelen cirit eğer son anda kafasını sağ tarafa doğru bükmeseydi alnının ortasına isabet edecekti. Oğlan gençti, diye düşündü cengaver, ama yetenekli ve eğitimliydi. Kendisine sallanan çavgan daha yere düşmeden, kalabalıktan gelen tezahürat seslerinin arasında o da atıyla birlikte ileri doğru fırladı ve şimdi dörtnala kendi takımına doğru koşan Bosnalı Sinan'ın peşine düştü.

Rakibi yerine geçmek üzereydi, aralarında otuz metre kadar mesafe vardı. Hacı Ali kolunu kaldırıp atı dörtnala koşarken ciriti bıraktı. Bosnalı Sinan sırtına çarpan çubukla birlikte Tımarlılar'a bir puan kazandırmış oluyordu. Tribünlerdekiler Hacı Ali'yi kullarken yeniçerilerden Hasan, Hacı Ali'nin peşine düşmüştü bile. Daha yerinden çıkarken sal- ladığı ilk ciridi rakibinin omzuna isabet ettirip takımına ilk puanını kazandırdı. Sahanın ortalarına doğru ikinci çavganı salladı. Hacı Ali atının üstünde sola doğru eğilerek bunu defetti ve yerine geçti.

Hasan peşine Kör Abdullah'ın takıldığını görünce daha da hızlandı. Abdullah'ın lakabını gözlerinin kötü görmesinden değil, tam aksine gözü kapalı attığı ciritleri hedefine isabet ettirdiğinden aldığını duymuştu. Rakibinin ilk ciridi kafasının üzerine çarpmak üzereyken atın boynuna doğru eğilerek kaçmayı başardı. ikinci saldırıyı ise izleyenlerin şaşkınlıkları altında atının altına doğru sarkarak defetti. Fakat üçüncü ciritin koluna değdiğini sağ kanadın hakemi hemen kayda geçirdi.

"Tımarlıların yeniçerileri bu kadar zorlayacaklarını hiç akıl etmezdim,' dedi Alberti. "Bunlar Osmanoğulları'nın en iyi, en yetenekli askerleri değil miydi? Tımarlılar yeniçerileri epey zorluyorlar.'

"Öyleler, ama unuttuğun bir şey var. Cirit oyunu asıl tımarlı sipahilerin işidir. Daha çocukluktan itibaren ellerinde demir çubuklarla büyür bunlar. Bu ağır demirleri ata ata kolları öyle gelişiyor ki genç yaşta ellerine tahta çubukları aldıklarında tüy gibi hafif geliyor ve salladıklarında inanılmaz uzaklıklara fırlatabiliyorlar. Ama elbette bütün emek bir oyun için değil. Kollarını küçüklükten itibaren yetiştiren bu askerler kılıçları da ustaca sallayabiliyorlar. Zaten bütün hayatları da atların üstünde geçiyor. Halbuki yeniçeriler aslen yaya birlikleri."

"Peki bunların orduya seçilmeleri nasıl oluyor?' diye sordu Alberti.

"Kendi idaresinde olan toprak, yani tımar sahibi beyler bu delikanlıların en iyilerinden Sultan'ın emrinde kullanılmak üzere bir orduyu hazır tutmakla yükümlüler. Kendilerine ferman geldiğinde de böyle memleketin her bir tarafından binlerce asker rahatlıkla kısa sürede toplanabiliyor." Cenevizli, arkadaşına dönerek, "Ne kadar da muazzam bir sistem öyle değil mi?" dedi.

"Bizim kendi başına buyruk şövalyelerimizden daha düzenli ve disiplinli oldukları kesin."

İki elçi etraftaki kalabalığın birden heyecanla ayağa kalk-

masıyla birlikte dikkatlerini önlerinde artık kıran kırana gerçekleşen mücadeleye verdiler.

Yeniçeri Abdullah yerine geçerken İskender, atını öyle hızlı ileri sürdü ki görenler hayvanın sanki yabanilikten sürücüsünü üstünden atmaya çalıştığını sandılar. Rakibinin Üzerine doğru hızla yol almaya başlayan İskender ilk iki ciriti tımarlının omzuna ve sırtına rahatlıkla isabet ettirdi. Son bir üçüncüsünü de adam tam yerine geçecekken puana çevirince kalabalık takımına üç puan birden kazandıran askeri alkışlamaya başladı.

Şahin Hayati farkı hemen kapatmak için yeniçerinin üzerine öfkeyle yürüdü. Atının üstünde savaşırken adeta kanatlandığını iddia edenler tarafından kendisine bu lakap takılmıştı. İskender'in sırtını hedef alarak ciriti salladı fakat yeniçeri atın altına yatarak ciriti boşa çıkarttı. Bir ikinci cirit ise İskender'in yine benzer bir hareketle ellerini atın dizginlerinden kurtarıp kendini atın sırtına yüzüstü yatırmasıyla göğsünü yalayıp geçti. Şahin Hayati üçüncü hamleyi yapacaktı ki karşı tarafa çok yaklaştığını, bu mesafeden ciriti fırlatmanın adil olmayacağını düşündü, atının yüzünü geri çevirdi.

“Ben de yeniçerilerin bir tek yayan savaşabildiklerini düşünürdüm," dedi Venedikli.

"Yeniçerilerin eğitimsiz olduğu bir harp sanatının olduğunu varsaymak bile akıl dışı."

Vahdettin, Şahin Hayatiyi kovalarken yılların verdiği deneyimle üç ciriti birden arka arkaya savurdu. Fakat Hayati’nin lakabını boşuna almadığını, rakibi atın bir tarafından karnına yatıp bir süre böyle gittikten sonra diğer tarafından doğrulunca anladı. Attığı diğer iki ciritin de bu şekilde bertaraf edildiğini gören Çorbacıbaşı hünerine yakışır şekilde rakibinin yatacağı tarafı hesap ederek kendi de ellerini boşa çıkardı ve ayaklarını eyerine sıkıştırarak yana doğru uzandı. Nefesini tutan seyircilerin bakışları arasında salladığı cirit Hayati'yi kafasından yakaladı. Bu seferde ters tarafa yatan askerin arkasından hiç ara vermeden diğer tarafa uzanan Vahdettin mesa-

fe daralmadan az kişinin yapabileceği şekilde ters eliyle ciriti savurdu ve takımına bir puan daha kazandırdı.

iyice kızışan oyunun puansız geçen bir sonraki turunda Yoğurtçu Selim, yeniçeri Davud'un kafasına ciriti son anda isabet ettirerek tımarlıları tekrar Öne geçirdi. İskender yanındaki takım arkadaşı Davud'a baktığında beyaz börkünden kan çıktığını gördü, hemen hakemlere işaret etti. Kenarda hazır bekleyen hekimler oğlan attan indiğinde kafasının yarıldığını gördüler. Yeniçerinin nasıl olup da böyle bir acıyı hissetmediğine şaşırıyorlardı.

Bu sırada ilk yarı da bitmişti.

86

Elçiler ikinci yan başladığında seyyar sancılardan aldıkları şerbetlerini yudumluyorlardı.

'Sultan herhalde sıkılmış olmalı. Baksana yerinde yok," dedi Cenevizli protokoldeki boşluğu göstererek.

Alberti gülümseyerek, “Tam tersi," diye cevapladı meslektaşını. Bakışlarını önündeki meydana çevirdi. “Yeniçerilerin tam ortasında.”

Cenevizli şaşkınlıkla sahaya baktığında ilk başta ön sıranın ortasında duranın Sultan Mehmet olduğunu anlayamadı. Zira sultanı ilk defa kafasında yatırtmalı bir yeniçeri börküyle görüyordu. Kalabalık da en az onun kadar şaşkındı. Fakat dikkatli bakıldığında simsiyah sakalı, keskin gözleri, kartal burnu ve geniş omuzlarıyla bu sultandan başkası değildi.

“Doğrusu bu adamın cesaretine diyecek yok. Koca Roma'ya kafa tutuyor, fakat savaş arifesi kafasının yarılmasına aldırış etmiyor."

Elçiler gülümsedi.

Mehmet oyunun içinde yer almayı en başından beri istiyor, ama tımarlı sipahileri de yeniçerileri de gücendirmek istemiyordu. Fakat tribünlerden izlediği böylesine bir oyun onun için işkenceden başka bir şey değildi. Askerlerinin arasında yer almak, onlarla beraber bu heyecanı yaşamak istiyordu. Davud'un oyundan çıkmasını bir bahane olarak kullana-

rak karşı tarafı kırmadan oyunda yer almanın kimseye zararı olmayacağını düşündü. Zira bir yeniçerinin yerini doldura bilecek yüzlercesi sırada bekliyordu, ama onun değil bir yan bir dakika daha tribünlerde oturmaya niyeti yoktu.

Hakemler oyunu tam başlatmak üzereyken Sultan Mehmet karşı tarafın yanına gitti. Tımarlılar ürkerek atlarının üzerinde gerildiler, kendilerine bu kadar yaklaşan bir sultanın ne diyeceğini merak ettiler.

Mehmet, “Bugün bu sahada ben de sıradan bir yeniçeriyim. Eğer bunu unutup da bana müsamaha göstermeye kalkarsanız ya da atışlarınızı bilinçli bir şekilde ıskalarsanız, hayatınızı bir zindanda geçireceğinizden emin olabilirsiniz," dedi “Adamlarıma kesin emirler verdim. Sizi çok iyi izleye cekler. Eğer beni kayırdığınızı hissederlerse bana bildirecekler."

Tımarlılar kendilerine deneni çok iyi anlamışlardı. Kafalarını hafifçe öne doğru eğerek itaat ettiklerini bildirdiler. Bu cesur liderin emrinde savaşmaya gelmek için hepsi de gururlanmış, o gün orada bulunmanın hazzını çok derinden hissetmişlerdi. Mehmet memnun bir şekilde, “Haydi aslanlarım, göreyim sîzleri," dedi. “Biz ancak birbirimizin dengiyiz. Düşmanlarımız bize yetmez. Bize biz yeteriz. Bizim asıl dostluğumuz da savaşımız da kendimize karşıdır."

Çandarlı, sahanın kenarından padişahın takımında yerini alışını izlerken ona söz dinletemediği için hala yakınıyordu. Bunun ne kadar tehlikeli ve riskli bir davranış olduğunu ona dakikalarca anlatmaya çalışmasına rağmen her zamanki gibi genç sultan ona göre kafasının dikine gitmişti. Hakemler oyunu başlatırken Çandarlı sıkıntılıydı. Zağanos ise gülümsüyordu, Sultan Mehmet'i farklı yapan da bu, diye düşündü.

Cafer Ağa ise sahanın kenarlarında ve tribünlerdeki adamlarına hemen emir vererek gözlerini dört açmalarını istemişti. Endişeli gözlerle oyunu izlemekten çok kalabalıkta gözlerini gezdiriyordu. Hayatından sorumlu olduğu insan binlerce

kişinin ortasında cirit oynuyordu. Akıl alır gibi değildi ama kendisinin de ustası olduğu oyuna sultanının iştirak etmesi hoşuna gitmiyor değildi.

Karaca, sol yanında beş cirit, sağ elinde bir tanesi hazır, ileri doğru atıldığında kimin ismini anacağını çok iyi biliyordu. Bugün sallayacağı ciriti hayatı boyunca unutmayacaktı. Bugünden sonra bir daha cirit oynayamayacağı aşikardı. Bir imparatora çavgan salladıktan sonra insanın eli bir daha o çubuğa değer miydi?

"Mehmet!' diye bağırdı Karaca ciriti tam ortada duran rakibine sallarken.

El Hamse'nin üzerindeki yeniçeri atın boynuna doğru uzanarak üzerine gelen ciriti sırtından aşırınca kalabalığın çığlığı altında atını mahmuzlayarak ileri atıldı. Davulcular daha güçlü çalmaya başlamışlardı. Tribünlerde inanılmaz bir tezahürat vardı. Yıllarca süren bir dostlukla Mehmet'in atı artık sahibinin kalp atışlarını bile hissediyor, onun komutlarını içgüdüleriyle sezerek hareket ediyordu. Karaca atını dört nala koştururken yeniçeri Mehmet sağ kolunu kaldırdı, elindeki meşe çubuğunu atmaya saniyeler içersinde hazır hala getirdi. Rakibinin basit bir sırt hamlesine kurban gitmeyecek kadar iyi olduğunu biliyordu. Karaca ara sıra arkasına bakarak gelecek ciriti öngörmeye çalıştı. Mehmet atın sağrısına doğru eğilip çubuğu alttan doğru çaprazlamasına, meyil vererek attı. Rakibi, cirit aşağıdan doğru kendisine yaklaştığı için kaçmaya fırsat bulamadı. İkinci ciriti bu sefer diğer taraftan sallayan yeniçeri El Hamse'nin de yere yatarcasına eğilmesiyle sıra dışı bir açıdan rakibine çarptırdı. Üçüncü çavganı da omzuna yiyen Karaca bir sonraki çubuğa hedef olmamak için atını biraz fazla hızlı sürünce oyun sahasının dışına çıktı ve Mehmet'e üç puan birden daha kazandırdı.

Cenevizli elçi, "Anlaşılan Mehmet boş vakitlerinde hiç rahat durmamış," dedi gülümseyerek.

Ömer Bey elindeki ilk çubuğu sultanın tam sırtını nişan alarak fırlattı fakat Mehmet atının üstünden bir çırpıda

bütün vücudunu aşırıp atın sol tarafına saklandı. El-Hamse öyle hızlı koştu ki Ömer Bey çavganı ikinci kez sallamaya fır sat bulamadı. Kalabalık, sultanı uzun süre alkışladı, Yeniçeri Murat bütün hayatını kendisine adadığı sultan yanına ge çerken atını tırısa kaldırdı. Rakibine salladığı ikinci çavgan-da Ömer Bey atın üstünden kayarak vücudunu atın sağına sakladı. Sol ayağı eyerde, sağ ayağı hemen onun yanında, iki dizi kırık, elleri eğerde giderken kalabalık nefesini tutmuştu. Bu şekilde iki çavganı savuşturan Ömer Bey atının üzerine oturduğunda bir ıslık çalarcasına kendisine yaklaşan meşeyi sağ kolunu uzatıp, eğerin üzerinde doğrularak havada kap-tı. Alkışlar, tımarlının takımına üç puan daha kazandırdığına işaret ediyordu.

Akşam güneşi etrafı kızıla boyarken oyun bittiğinde tı-marlılar ve yeniçeriler hep bir ağızdan “Sultanım sen çok yaşa!" diye bağırıyorlardı. Oyuncular yorgunluklarını soğuk ayranlar, kuyu kebabı ve baklava tatlılarıyla çıkaracaklardı. Ama önce pırıl pırıl mermerlerle döşeli hamamlarda yıkana-caklar, toza bulanan kıyafetlerini yenileyeceklerdi.

Sultan Mehmet ise o akşam odasında planlarını yaparken ordusunun artık sefere hazır olduğuna karar verdi. Üç gün içinde ordu Edirne'yi terk edecekti.

87

İskender karanlığın içinde sessizce sudan başını çıkardı. Ağzındaki incecik iple birlikte sudan sonra başlayan duvardaki mazgallardan birine sarılırcasına tutundu, kendini yukarı çekti.

Elindeki ipe suyun bittiği noktada hemen bir düğüm attı. “Tamam!" diye fısıldayarak hendeğin öbür tarafındaki yeniçeriye gelmesi için işaret etti.

İpin diğer ucunu tutan suyun öte tarafındaki Hasan da usulca suyun içine girerek karşıya doğru yüzmeye başladı.

İkili yan yana geldiğinde karşıdaki şehrin dış surlarındaki kule nöbetçilerinden biri mazgallardan kafasını çıkarıp dışarı baktı. Yeniçeriler hemen yere yattılar.

“Bütün kuleler nöbetçi kaynıyor, İskender," dedi Hasan. "Çok dikkatli olmamız lazım."

“Meraklanma, Hasan, ben buraları avucumun içi gibi biliyorum." Aradan yıllar geçmişti ama İskender unutmamıştı.

Nöbetçi tekrar kuleye girince yeniçeri iple birlikte karşılarında boylu boyunca uzanan surun dibine doğru hızla koştu. Duvarın tam dibinde ipi iyice gerdirerek bir düğüm daha attı. İpi iki kere çektirerek Hasan’a gelmesi için bir işa- ret daha verdi.

“Asıl zor kısmı şimdi başlıyor," dedi İskender fısıltıyla. Bu sırada sırtlarını verdikleri duvarın üstünden iki nöbet-

çi konuşa konuşa yürüyorlardı. Aşağıya doğru azıcık uzanıp baksalar iki yeniçeriyi rahaılıkla farkedebilirlerdi,

Nöbetçilerin geçmelerini bekledikten sonra İskender yüzünü duvara döndü ve taşların köşelerinden tutuna tutuna yukarı tırmanmaya başladı. Dişlerinin arasında da sıkıca ipi tutuyordu.

Taşların arasındaki gediklere ellerini ve ayaklarını geçire geçire metrelerce yüksekliğindeki duvarda iyice yükseldi. Hasan aşağıdan hem onun altında durarak bir aksilik halinde onu tutmaya hazırlanıyor, hem de kulelerdeki nöbetçileri izliyordu.

İskender, havalandırma boşluklarını ve bunların oluklarını da kullanarak tam tepeye kadar çıkmıştı ki sağ ayağını bastığı taş birden unufak parçalanıverdi. Sadece sağ eliyle duvara tutunan İskender havada sallanırken ufalanan taş parçaları Hasan'ın gözüne kaçtı. Genzine giden tozla Hasan öksürmemek için kendini zor tuttu.

İskender şimdi bütün vücudunu tartan sağ koluna iyice yüklenerek kendini yukarı doğru çekmeye çalıştı. Kolundaki damarlar patlayacak gibi beliriyor, pazıları kendilerini saran deriyi yırtıp çıkacak gibi şişiyordu.

Bütün vücudunu kaplayan terlerle soluk soluğa mazgallardan birine sol eliyle tutunmayı başarabildi. Surun üstüne çıkıp da ipe düğümü atar atmaz aynı işaretle Hasan'ı çağırdı.

Aşağıdaki yeniçeri de aynı ustalıkla duvara tırmanıp surun üstüne çıktığında İskender'in yanında yerde yatan iki nöbetçiyi fark etti ve arkadaşının yüzüne baktı.

İskender gülümseyerek, "Seni karşılamaktan memnun olmayacaklarını düşündüm," dedi.

Hasan, "Bir ara gerçekten düşeceğini sandım," diye cevap verdi.

"öyleydi. Allah'dan Vahdet Ağa bize sabah akşam ok talimi yaptırıyor. Eğer her sabah yüz defa o boğa sinirlerinden yapılma okları çekmeseydim kolum bugün beni bu derece taşıyamazdı.

İkinci surun genişliğini de ipe işaretledikten sonra diğer tarafa yanaştılar

İskender, yan tarafta, yirmi metre kadar ötede uzanan bir kuleyi gösterdi, “işte bunlardan birinden aşağı inilen bir rampa olmalı,’ dedi. “Onu bulmalıyız."

Hasan, her iki tarafına da bakınarak aynı kulelerin ne kadar mesafeyle birbirinden ayrıldıklarını hesap etmeye çalıştı.

"Bunlardan birisine girmeliyiz."

'Sen orasını bana bırak," dedi Hasan, “Burada bekle."

Sol tarafındaki kuleye girdi.

İskender ufak tefek bağrışmalar duyunca etrafındaki diğer nöbetçilere baktı. Kimse bir şey duymamış gibiydi. Gece karanlığı her şeyi örtüyordu.

Hasan bir süre sonra dışarı çıkarak, “Rampanın burada olmadığı belli oldu,” dedi. “Benim tek bulduğum iki et yığını asker," dedi,

Bu sefer ikisi birden sağ taraftaki kuleye girdiler. Nöbetçilerden biri mızrağını İskender’e doğru salladı hemen. Yeniçeri ustalıklı bir refleksle kendini yana çekip mızrağın ucunu tuttu, güçlü pençesiyle çubuğu çattan kırdı ve ucunu askerin gırtlağına sapladı. Onun arkasındaki ikinci asker karşısında iki yeniçeriyi görünce yalvarak ellerini kaldırdı:

“Lütfen bana bir şey yapmayın! Lütfen bana bir şey yapmayın!" diyordu.

İskender, arkadaşına dönüp baktı. Hasan belindeki kırmızı kuşağı çıkararak bir kısmını yırttı ve adamın bağırmaması için ağzına tıktı. Diğer kısmıyla da adamın ellerini ve ayaklarını sıkıca bağlayıp yere oturttu.

Yerdeki asker onlara şaşkınlıkla bakarken yeniçeriler sonunda buldukları kapıdan çıktılar ve rampadan aşağı doğru inmeye başladılar.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, hilalin altında iç surun o bölgedeki geçiş noktalarını, sekizgen kulelerinin duvar Özelliklerini zihinlerine not etmeye çalıştılar. İskender, ilkinin neredeyse iki katı yükseldiğindeki devasa

iç Sura tırmanıp da duvardan kendini yukarı doğru çekerken şehir gözünün önünde uzayınca kollarının bütün gücünün kesildiğini hissetti, Mazgalların başında onu bekleyen Hasarı arkadaşını sırtından var gücüyle tutarak yukarı çekti.

“İyi misin, İskender? Kendine gel, İskender," diye fısıltıyla, gözleri kıpkırmızı olan yeniçeriyi silkeleyerek kendine getirmeye çalıştı.

İskender’in kalbi öyle hızla çarpıyordu ki Hasan, onun göğsünün parçalanacağını düşündü bir an. İskender, o anda dünyanın bütün yükü üstüne verilse bunun yarısı kadar bir ağırlık hissetmezdi. Çocukluğunda koştuğu patikalar şehrin içine doğru uzanırken onda duvarın ötesine atlama isteği uyandırıyordu. Hemen şimdi Meryem’in evini bulup ona sarılmak istiyordu. Aradan geçen yıllarda kim bilir, Meryem’ine ne olmuştu? Aklına binbir türlü ihtimal geliyordu, hepsi de olumsuzdu. Onu evermişler miydi? Hâlâ köle olarak soylulara hizmet mi ediyordu? Belki de sapık bir lordun eline geçmişti? Hepsinden öte, onun Meryem'i, hayatının aşkı, hâlâ yaşıyor muydu?

Konstantinopol’den ayrıldığından beri onu düşünmeden uyuduğu bir gece, onu görmeden uyandığı bir sabah yoktu. Ama şimdi şehir karşısında uzanınca sanki hiç buradan ayrılmamış gibi, sanki daha dün onunla bu tarlalarda beraber çalışmış gibi bütün hafızası yenileniyordu. Yaşadığı travmadan nasıl olup da o anda çıktığını anlayamadı, ama gökyüzünde. şehrin üstünde kendisine bakan pırıl pırıl hilali görünce Hasan'ın da onu silkelemesiyle kendine geldi.

"Artık geri dönsek iyi olacak,” dedi Hasan.

ikili dış surlardaki aşağı indikleri rampadan yukarı çıkarken Hasan havada bir tıslama hisseti. Hemen başını eğdi Yanı başındaki duvara, taşların arasına bir ok hızla saplandı. Arkalarına baktıklarında bir grup askerin hızla kendilerine doğru koşmakta okluklarını gördüler. Elinde kırmızı bir yeniçeri kuşağı olan bir tanesi "İşte oradalar!' dercesine İkiliyi işaret ediyordu.

Hasan, ardında İskender, hızla merdivenlerden çıkarken, "Anlaşılan bizimki kuşağı az bulmuş. Bir dahaki sefere deri çizmelerimi vereyim," dedi. İskender gülümsedi.

İkili hızla mazgalların arasından öbür tarafa geçerlerken arkalarındaki ok yağmuru devam ediyor, bazı bazı kendilerini sıyırıp geçen mızraklar katılıyordu aralarına.

Surun yansına geldikten sonra bütün nöbetçilerin tepelerine üşüşmekte olduğunu anlayan yeniçeriler kendilerini yere doğru bıraktılar. Yere çarptıklarında yuvarlanarak düşüş anının şiddetini hafiflettiler ve hendeğin önündeki mazgalların üstünden hızla sıçrayarak suya atladılar.

Nöbetçilerin arkalarından fırlattıkları oklar suya girdikten sonra bir süre daha hızla ilerliyor sonra duruyorlardı.

Metrelerce ötedeki başka bir noktadan ikili sudan çıkıp da karanlığa karışırken ellerindeki ölçümlerin Müslihiddin'in çok hoşuna gideceğini biliyorlardı.

İskender, içinden *sabret,* dedi. *Biraz daha sabret, Meryem.*

88

Bugün yine o güzel evdeydim. Üstelik yazmaktan çok konuştuk, Nilüfer ve Ragıp Paşa ile uzun uzun sohbet ettik. Paşa da sanki beni evin oğlu gibi görüyor, "Tanıdığım Hıristiyanlardan çok farklısın," diyordu. Evin salonundaki divanın bir köşesinde ben, diğerinde Ragıp Paşa, öbür ucunda da Nilüfer oturuyordu. Hizmetçi Şuşan da sürekli gelip gidip bize Türklerin o güzel böreklerinden ve şerbetlerinden getirdi

Türkler ikramda bulunurlarken aşırı ısrarcılar, insanı bıktırıyorlar. İnsan bir şeyi yemek istese bile misafir olduğundan bunu söyleyemez diye düşünüyorlar, halbuki yanılıyorlar. Dahası, ikramı reddetmeyi saygısızlık saydıkları da oluyor. Bir keresinde saraydaki bir yemeğin ardından eve geldiğimde bana sundukları baklavayı (Türklerin hamur ve şekerden yaptıkları leziz bir tatlı) yiyemediğimde Ragıp Paşa'nın ciddi ciddi bana bozulduğunu hissettim. İkram edilen şeyin yenilmemesini saygısızlık addediyorlar. Halk arasında da bu çok yaygın, kim bir şey yiyorsa diğerine de bir parça yedirtmeden edemiyor.

Laf yine dönüp dolaşıp sultanın çıkmak üzere olduğu sefere geldi. Ragıp Paşa bu konuda sıkıntılı; üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri düşünüyoruz. Mehmet'in çok genç ve deneyimsiz olduğunu, askerin ancak çok büyük işler başarmış bir sultana sadakat göstereceğini söylüyor. Bana savaş konu-

sunda saraydaki havayı sorduğunda ona her iki cepheden de insanlar olduğunu anlattım. Mehmet'e askerin bir kısmının, özellikle yeniçerilerin çok bağlı olduğunu, ama bir o kadar da onun aleyhine düşünenler bulunduğunu söyledim. Bazı paşalar bunu Özellikle kışkırtıyor.

Konuşma daha politik bir hal alıyordu ki Nilüfer araya girerek, "Dede," dedi, "Senyör Albertiye bugün bir kuğu armağan edelim mi?" Nilüfer'in konuyu değiştirmesi hoşuma gitmişti. Saraydaki siyasetin arasında kalmak zaten yeterince yıpratıcıydı.

'Ne kuğusu, ben bakamam," dedim şaşkınlıkla Güldüler "Öyle kuğu değil." dedi Nilüfer. Sonra yazı takımlarının önüne çökerek meraklı bakışlarım altında ensiz masasına bir kâğıt koydu ve kamışı mürekkebe bandırarak büyük büyük karakterler çizmeye başladı Bunlar ne sıradan Arap harfleriydi ne de resimdi. Zaten ben onun ne çizdiğinden çok çizişini izledim hayranlıkla. Öyle dikkatli bir şekilde kâğıda bakıyor, sağ eli Öyle zarif şekiller alıyordu ki sessizlikle onu seyrettim Kâğıdı doldurmaya başlayan çizgileri, kıvrımları, noktaları ve daireleri önce hiçbir şeye benzetemedim. Ama sayfa doldukça, kuğunun kafası, incecik boynu ve kanatları da yavaş yavaş belirdi.

"Hayatımda böyle bir resim görmedim," dedim.

"Bu, normal bir resim değil," dedi Nilüfer. "Evet, bir tasvirdir ama ancak görünüşte öyledir. Görünüşün ötesine geçebilenler için orada bir yazı var. Önemli olan, maddenin ötesindeki manayı okuyabilmek"

"Ne yani, burada şimdi bir yazı mı var?" diye sordum iyice şaşırarak.

"Aynen Öyle," dedi. "Bu Osmanlı hattını okuyabilmek için sadece dil bilmek yetmez, çok daha fazlası lazım."

Bir ipucu arar gibi Ragıp Paşa ya baktım ama o da yardımcı olmadı. Ben orada sadece garip çizgilerden oluşan şahane bir kuğu görüyordum.

Bazı Türkler yazı yazmayı ilahi bir görev gibi görüyorlar.

Üzerinde yazı olan kâğıt parçalarına da çok büyük saygıları var yere üzerinde yazı olan bir kâğıt parçasını atmadıkları gibi böyle bir kâğıdı bulduklarında da yerden alıp yukarı bir yere koyuyorlar. Nilüfer önümde duran yazıda da ilahi bir mesaj olduğunu söylediğinde ilk aklıma gelen Türklerin bu huyları oldu. Burada sıradan halk bile okuma yazma biliyor, ibadetlerinde sürekli kutsal kitaplarından cümleler okudukları için okur-yazar olmayı her kulun zorunlu bir vazifesi olarak değerlendiriyorlar. Bizde dini metinler sadece rahiplerin tekelinde, onları kafalarına göre yorumlayıp cahil kitleleri de kendi çıkarlarına göre yönetirlerken burada bireyler kitapları kendileri okuyup ona göre hareket ediyorlar.

Nilüfer bu kuğuyu bana hediye olarak verdi. Önümde duruyor, çizgilere, şekillere bakıp duruyorum, ama burada değil bir mesaj, tek bir harf bile seçemiyorum. Birkaç gece daha uğraştıktan sonra Molla Lütfi'ye soracağım.

89

Müslihiddin, sarayın Divana açılan koridorlarında önündeki üzeri örtülü tekerlekli masayı hızla iterek ilerledi. Müslihiddin'e eşlik etmekle görevli yanı başındaki Yeniçeri Hasan, bu koca masanın üzerinde ne olduğunu merak ediyordu. Örtünün gittikçe yükselen oldukça engebeli hatları merakın, daha da artırıyordu. Müslihiddin bir taraftan da önündeki çizimlere bakarken tekerleklerin gittiği noktayı kaçırarak masayı duvara çarpacak gibi oldu. Hasan sol eliyle masayı duvara çarpmaktan son anda kurtardı. İkili göz göze geldi.

Yeniçeri Abdullah, Edirne Sarayı'ndaki Divan'ın kapısına sırrı dönük, elindeki mızrağını yere dikmiş, bekliyordu. Halil Paşa dan aldığı emirler kesindi. Ne olursa olsun içeri yetkisiz kimseyi almayacak, içerdeki görüşme kat'i süratle kesilmeyecekti.

Emirlerin ardından içeri arka arkaya devletin en kıdemli paşaları girdikçe Abdullah şimdi hemen önünde durduğu kapının ötesinde nelerin konuşulduğunu merak etmeye başlamıştı. Padişahı gittiği her yerde takip eden Solakların da etrafı sarmasıyla içeriye en son Sultan Mehmet girdi.

Divanın yapılacağı oda işlemeli saten, sarı ve kırmızı renklerin hakim olduğu minder ve sedirlerle çevriliydi. Romalıların senatosunun aksine, Osmanoğulları'nın diplomatları

bağdaş kurarak, tespih çekerek, sakin ve dingin bir şekilde konuları münazara etmeyi yeğlerlerdi.

Ancak bugün kimsenin divanda oturmaya niyeti yoktu Sultanın ardı ardına ilk defa açıklayacağı hücum planı herkesi mum gibi dimdik ayakta tutuyordu.

Sarayın has mühendisi Müslihiddin. yine her zamanki telaşıyla, paşaların etrafını sardıkları masanın başında sultanı ve diğerlerini bilgilendiriyordu.

Az önce üstünden örtüsünü kaldırdığı tekerlekli koca masanın üzerinde Konstantinopol'un sıra sıra kara surları üç boyutlu bir maket olarak duruyordu,

“Surların Önündeki suyla dolu hendeklerin genişliği 20, derinliği 5 metre," dedi, maketin mavi bir sıra şeklinde surların önünden geçen kısmını işaret ederek.

“Bu hendekler istisnasız 7 kilometre boyunca kara surlarının tamamını sarıyor."

Halil Paşa, “Şimdiye kadarki kuşatmaların haşarısız olmasının en büyük nedenlerinden biri," dedi. “Romalılar bu hendeklerin toprakla dolan kısımlarını sürekli temizler ve yeniden suyla doldururlar. Aşılamaz bir yapı."

Müslihiddin, hendeğin arkasındaki duvara işaret ederek devam etti:

“Hendeğin hemen ardında üstü mazgallı, iki metre yüksekliğinde bir göğüsleme duvarı var. Bu duvar ile ikinci sur arasındaki alanın genişliği 15 metre."

Müslihiddin, kendisini dikkatle dinleyen Sultan Mehmet’e, vezirlere ve paşalara bakıp, anlattıklarının anlaşıldığından emin olduktan sonra iki elini birden maketin arkasından ilk surun üstünde koydu:

“Bu surun yüksekliği 8 metre. 40’ar metre aralıklarla kare biçiminde kulelerle iç içe. Kuleler genelde 10’ar metre yüksekliğinde"

Halil Paşa, "Sultan Murat'ın topları bu surların ötesine geçememişti," dedi. Zağanos, Çandarlı'nın sürekli olumsuz cümleleri ardı ardına sıralamasına sinirleniyordu.

Sultan Mehmet, Müslihiddin'e bakarak devam etmesini işaret etti.

"En kalın ve büyük olan iç surlar ile bu dış surların arasında 18 metrelik bir alan var. Buraya duvar önü diyorlar. Yani iki koca duvar arasında bir kapan gibi. İç surlar ise 12 metre yüksekliğinde."

Halil Paşa, "Böylesine detaylı bilgileri nereden aldınız? Şehirde Rum ajanlarınız varsa, onlara fazla güvenmemenizi öneririm. Üstelik surların şimdiki durumları bundan birkaç yıl öncesine göre de değişiklik arz edebilir. Rumlar bu surları her yıl yenilerler."

Sarayın baş teknisyeni gülümsedi. "Hayır," dedi. "Ne bilgiler eski ne de sayılar Rumlardan geliyor."

Müslihiddin, öndeki surların aralarındaki kulelerle iç surların arasındaki kuleleri elleriyle gösterdi, bunların birbirlerinin aralarındaki açıklıkları kapatacak şekilde yerleştirildiklerini açıkladı. İç surların arasındaki kulelerin boyunun yirmi metreye vardığını üstüne basarak söyledi. Maket sanki gerçeğinin küçüçük bir kopyası gibi bire bir renklendirilmişti. Surların kırmızı tuğlalı sıra çizgileri bile aynı ölçümler gibi büyük bir itina ile yapılmıştı.

Bir süre durduktan sonra Müslihiddin devam etti:

"Açıkçası itiraf etmeliyim ki, bu surlar tam bir mühendislik harikası. Yerin üstünde bizim gördüğümüz duvarlardan nerdeyse bir o kadar da yerin altında var. Bunlar hem üstteki yüksek duvarları adeta küçük birer dağ gibi sağlam kılıyor, hem de yer altından kanal kazılmasına engel oluyor."

Müslihiddin sultana, vezirlere ve paşalara baktıktan sonra tekrar makete döndü.

"Ayrıca makete tepeden bakıldığında görüldüğü gibi, bir surdaki kapıdan diğerine geçiş hiçbir şekilde düz bir hat şeklinde değil. Surların içindeki çeşitli katlardan açılan kapılar, duvarlara paralel döşenen rampalar, gizli merdivenler, tonozlu geçitler, parmaklı büzler bir labirentten farksız." Zağanos Paşa, "Duvarların en zayıf nokrası Likos vadisi-

nin bulunduğu bölge," dedi haritanın başına geçerek Bu büyük harita, maketin yanı basındaki masadaydı. Vezir, şehrin kuzeybatısındaki bölgeyi işaret ediyordu.

"Ayrıca Vlaherna Sarayı'nın inşası yüzünden özellikle kuzey kısımlarda da çok fazla ek noktası var. Buradaki surlar daha hassas olabilir."

"Evet," dedi Halil Paşa, "Haklısın. Bundan önce Sultan Murat ve Sultan Beyazıt da aynı şekilde düşündüğünden saldırıları tam bu kısma yapmışlardı. Fakat hiçbiri dışardaki duvarın ötesine geçemedi. Romalılar bütün askerlerini ve şehrin bütün halkını bu alana yığarak çok güçlü bir savunma yapabiliyorlar." Paşa ironik bir ifadeyle, "Öyle görünüyor ki bu konuda onları iyi eğitmişe benziyoruz." diye ekledi.

"Paşa, doğru söylüyorsun.' dedi Mehmet öne doğru çıkarak. 'Ama hesap etmediğin bir şey var. Benim ordularım daha Önceki dönemlerde hiçbir zaman olmadığı kadar güçlü ve kalabalık. Cennetmekan babam ve dedelerim ellerindeki güçle hep tek bir noktadan şehre hücum ermeye çalışmışlar. Biz ise Roma askerine ve ona yardıma gelen Haçlılara nefes alma şansı vermeyeceğiz. Şehre dörtbir taraftan aynı anda saldıracağız. Konstantin de savunmasını yaymak zorunda kalacak."

Sultan Mehmet böylelikle odadaki beş büyük kumandanına nerede konuşlanacaklarını bildirmeye başladı:

"Zağanos Paşa, sen askerlerini tam bu noktaya, Pera'nın etrafına yerleştirecek ve orada bekleyeceksin," dedi elindeki çubukla. Önlerindeki devasa Konstantinopol haritasındaki üst noktaya, Haliç'in kuzeyine işaret ediyordu.

Harita, kenarlı yuvarlak bir üçgeni andıran, yarım ada şeklindeki şehri, onun kuzey, güney ve doğusunu kaplayan mavi deniz alanını ve batı kısmı saran karayı gösteriyordu, Galata Kulesi'ni bir merkez gibi ortalarına alan Cenevizliler'in ördüğü surların hemen kuzeybatısında kalıyordu Zağanos'un konumlanacağı bölge.

Sultan daha sonra elindeki çubuğu aşağı doğru hareket

ettirerek şehrin surlarının Haliç ile birleştiği en kuzeybatı noktayı işaret etti:

"Karaca Paşa, Vlaherna Sarayı'ndan Likos Çayı'na kadar olan bölümden senin emrindeki Avrupa Birlikleri sorumlu olacak. "

Karaca Paşa kara kaşlarının altından bakarak, bir eli kılıcının kabzasında sultana tamam der gibi başını hafifçe Öne eğdi.

"İshak Paşa, Sen ise tam ters tarafta, Marmara'nın başlangıcından, Likos vadisinin güneyine kadar olan surların önünde Anadolu Birlikleri'nin başında yer alacaksın."

Sultan, önlerindeki haritada şimdi şehrin en güney ucundaki surların başlangıcı olan Altın Kapı'dan itibaren gelerek Rhegium Kapısı'nı işaret etti.

Sultan böylece Avrupa Beylerbeyi'ni soluna, Anadolu Beylerbeyi'ni de sağına aldığını açıklamış oluyordu. Sonra emrindeki yeniçeri birlikleriyle kendisinin kara surlarının tam ortasındaki noktadan hafif kuzeye doğru bir alanda, Likos vadisinin tam üzerinde, Mesoteiyon bölgesinde yer alacağını bildirdi.

Daha sonra donanmanın komutanı Baltaoğlu'na dönerek, "Süleyman, sen gemileri Haliç'in kuzeyinde, Çifte Sütunlar'da tutacaksın. Böylelikle hem Karadeniz'deki Venedik kolonilerinden gelecek yardımları öngörecek, hem de Gelibolu'dan yanaşacak Haçlı donanmalarının önünü kesebileceksin. Fırsat buldukça da deniz surlarından şehre saldırmaya çalışacaksın. Asıl hedefin ise Haliç'e girerek şehre kuzeyden saldırmak olacak."

Halil Paşa. "Sultan Hazretleri, donanmalarımızın Venediklilerle çarpışamayacak kadar cılız olduklarını unutuyorlar herhalde," diyerek itiraz etti.

Zağanos araya girdi, "Onların kaliteli donanmaları varsa bizim de sayıca üstünlüğümüz olacak Aylardır Gelibolu'daki tersanelerde küçüklü büyüklü pek çok gemi inşa ediyoruz."

Sultan Mehmet, son olarak Tursun Bey'i yanına çağırarak

ona küçük bir donanmayla Mora Yarımadası'na saldırması emrini verdi. Böylelikle Konstantin'in Mora'daki kardeşleri Dimitri ve Thomas da abluka altına alınarak şehre yardım göndermeleri önlenmiş olunacaktı.

Saruca Paşa, bu sırada Halil Paşa'nın yanından öne çıkarak, "Anlamakta güçlük çektiğim bir şey var. Sultanım," dedi. "Dört koldan şehri kuşatsak bile bin yıldır birer kayalığa dönüşmüş surları nasıl aşacağız?" Paşa daha sonra Muslihiddin'in önündeki büyük maketin önüne geldi ve devam etti:

"Yirmi metre genişliğindeki adeta küçük bir göl gibi şehri kaplayan hendekleri nasıl geçeceğiz? Hadi diyelim bunları bir şekilde doldurduk, peki suru nasıl aşacağız? Bütün orduyu ilk surun ötesine geçirsek bile, düşman bizi iki surun arasındaki alanda kıstırdığı anda bütün askerler telef olacaktır."

"Paşa." diyerek cevap verdi Sultan Mehmet. "Biz ne zamandan beri aldığımız şehirleri altın tepside bekledik? Sen verdiğim emirlerin yerine getirilmesiyle ilgilen. Surları aşmayı bana bırak."

Saruca usulca geri çekildi.

90

Bugün Venedikli bir tüccarı evinde ziyaret ettim. Sürekli Türklerle ticaret yaptığından bir evi de burada. Beni ne zaman görse Mısırlı bir sihirbazdan bahsediyor, onu kesinlikle izlememi söylüyordu. Böyle büyü, sihir gibi batıl inançlarla hiç aram olmadığından oralı olmuyordum. Türklerin arasında da bu safsatalara inananlar o kadar çok ki... Ama Mısırlı sihirbazın asıl gelir kaynağı şehre gelen yabancıları eğlendirmek üstelik çok da tuzlu bir rakamla eğlendirmek. Ancak aklı başında pek çok yabancı elçiden ve bir iki Türkten de sihirbazın ününü duyunca merakım mantığımı bastırdı ve onu izlemeye karar verdim.

Evini ziyaret edeceğim Venedikli dostum Marko öyle hikâyeler anlatıyordu ki kendisine böyle söylememekle birlikte onların gerçek olabileceklerini bir an bile düşünmüyordum. Bir keresinde sihirbaz, Marko'ya, ona istediği kapta şerbet içirebileceğini söylemiş. Marko da sihirbaza inat. Venedik'teki babasından kalma, renkli cam bardaklardan birinde istemiş şerbeti. Mutfağa giden sihirbaz bir süre sonra elinde bir bardak şerbet ile gelmiş. Marko bunun babasının bardaklarından biri olduğuna sürekli yemin ediyor. Aynı numarayı bir iki paşaya da yapan sihirbazı izleyen dostum, paşaların kilometrelerce uzaklıktan gelen küllelerdeki şerbeti şaşkınlıkla içtiklerini kendi gözleriyle görmüş. Benzeri nu-

maraları, özellikle de bugün şahit olacağım meşhur mürekkep sihrini diğer seyyahların eserlerinde de okumuştum.

İsmail İbn-El Vezahhir adındaki bu sihirbaz bir keresini konuklarından bir elçiye, memleketindeki özlediği birisine mektup yazmasını istemiş. Elçi yazmasını bitirince sihirbaz mektubu divandaki minderlerden birisine koymuş, bir süre sonra oradan başka bir mektup çıkarmış. Elçi el yazısını da tanıdığı sevgilisinden gelen mektubu hayretler içersinde okumuş.

El Vezahhir'in Mısır'dan gelip buraya yerleşmesinin de enteresan bir hikâyesi var. Memlüklülerin yönetimindeki bir paşa durduk yere görevden azledilip de yerine başkası getirilince şüphelenerek vezire bir mektup yazar ve durumu açıklar. Eline cevap gelmeden de hastalanıp yatağa düşer Bunun da kendisini azlettirip yerine geçen kişinin işi olduğunu hisseden paşa vezire kendisi aleyhine büyücü tutulduğunu iddia eder. Vezir de karşısına aldığı yeni paşaya suçunu itiraf ettirir. Büyücüyü ise hemen yakalayarak zindana atarlar ve eski paşayı iyileştirmezse kendisinin dc ölümlerden ölüm beğenmesini söylerler.

Büyücünün sürekli göz hapsinde tutulmasını isteyen vezir zindanın başına iki asker diker. Biri uyuyunca diğeri uyanık kalacaktır. Bir gece vakti uyanık olan asker, büyücünün hücrenin ortasında oturup bir şeyler mırıldandığını görür. Sonra büyücünün önündeki mum yok olur ve hücrenin dört köşesinde dört ayrı mum belirir. Büyücü ayağa kalkıp kafasını duvara dört kere vurur. Her vuruşta mumların arkasından karanlık yüzlü bir kişi odaya girer. Dört kişinin de etrafını çevirmesiyle tekrar yere çöken büyücü mırıldanır ve önündeki mum yeniden belirir, dört kişi de kaybolur.

Ertesi sabah hasta paşa gayet sağlıklı bir şekilde uyanır ve hemen abdest alıp namaz kılarak şükreder. Aylarca zindanda tutulduktan sonra salıverilen büyücü de bir daha oralarda barınamayacağını düşünerek buralara kadar gelir. İşte o büyücü El Vezahhir'dir. Marko büyücünün burada da fazla ka-

lamayacağını söylüyor, sarayın adamları en ufak bir hatasını bekliyormuş, buldukları anda onu ya zindana atarlar diyor ya da başka yerlere sürerler. Zira Türk alimler aralarında böyle şarlatanlar görmekten hoşlanmıyorlar.

El Vezahhir, Marko'nun davetiyle eve geldiğinde biraz sıkıntılı gibiydi. Pencereden havadaki bulutlara bakıp duruyor. havanın istediği gibi olmadığından yakınıyordu. Marko, El Vezahhir'den en güzel numarası olan sihirli mürekkebi yap-masını rica etti El Vezahhir tekrar havaya bakarak, biraz da sıkılarak bunu kabul etti. Sonra bana dönerek kâğıt, kamış kalem ve mürekkep istedi. Çantamda sürekli taşıdığım bu eşyaları kendisine merakla uzattım. Kâğıda bir şeyler yazınca bunların ne olduğunu sordum. Bana hiç tereddüt etmeden bunların iki ‘cin’i anan yazılar olduğunu söyledi. ‘Cin,’ Müslümanların kitabında geçen ve hepsinin de var olduklarına inandıkları ama göremedikleri varlıklar. Meleklere de benzetilebilir ama cinlerin meleklerden tamamen farklı olduklarına inanıyorlar.

Bu arada Marko’dan sahana koz kömür koymasını, yanına da buhur ve kişniş otu hazır etmesini söyledi. Bütün bunlar hazır olunca, bu sihrin yapılabilmesi için ergenlik çağına gelmeyen bir çocuğun olması gerektiğini bildirdi. Evin önündeki kalabalıktan on bir-on iki yaşlarındaki bir çocuğu çağırdık. Çocuğun eline kare şeklinde bir diyagram çizdi, ortadaki haneyi büyükçe bırakacak şekilde bunu dokuza bölerek her birine 1 'den 9’a kadar Arapça rakamları karışık olarak sıraladı. En ortadaki büyük kareye de yuvarlak olacak şekilde mürekkebi iyice döktü. Marko’dan sahana buhur ve kişniş otu atmasını isteyerek az önce yazdığı notların bir kısmını da yırtıp kömürlerin üzerine attı. Oğlana mürekkebe bakıp yüzünün yansımasını görüp görmediğini sordu. Oğlan hiçbir şey görmediğini söyleyince El Vezahhir sıkılarak çocuğun yeterince küçük olmadığını söyledi. Ben de bu maceranın fiyaskoyla sonuçlandığına kanaat getirdim ve hiç şaşırmadım. Ama karar vermekte çabuk davrandığımı çok geçmeden anlacaktım.

Sokaktan çağırdığımız ikinci çocuk sekiz-dokuz yaşlarındaydı. El Vezahhir, küçük çocukların kimsenin göremedikleri alemleri görebileceğini söylüyordu. Sihirbaz aynı diyagramı bu oğlanın eline de çizdi ve gene mürekkebi elinin ayasının tam ortasına döktü. Yanan buhur odada iyice keskin bir koku oluşturmuştu. El Vezahhir çocuğa yüzünün yansımasını görüp görmediğini sorunca çocuk bu sefer gördüğünü söyledi

Sonra elindeki kağıtlardan bir kısmını da oğlanın kafasına koydu, bir kısmını da sahana attı.

"Mürekkepte bir şey görüyor musun?" diye sordu.

Çocuk bir süre sessiz kaldı, sonra gözleri birden büyüdü ve, "Biri süpürgeyle yerleri süpürüyor,'' dedi. Çocuğun yüzüne dikkatle baktığımda korktuğunu ama sanki soruları soruya itaat etmek zorunda kaldığını görüyordum.

Sihirbaz, bir parça daha kâğıdı yırtıp kömürlerin üzerine attı. Marko'ya da buhuru artırmasını söyledi, Ortalık gittikçe dumana bürünüyor, keskin koku artıyordu.

"Süpürmesi bittiğinde bana söyle," dedi sihirbaz. Oğlan bir süre sonra. "Bitti," diye cevap verdi. El Vezahhir sonra çocuğa bir bayrağın ne olduğunu bilip bilmediğini sordu. Oğlan "Evet biliyorum," dedi. Bunun üzerine de büyücü. "Bayrak getir," dedi. Çocuk, "Getirdi" dedi. Büyücü "Ne renk?" diye sordu. Oğlan "kırmızı," dedi. Sonra büyücü bir bayrak daha istedi, oğlan her seferinde "Getirdi," dedi ve rengini söyledi. Yedinci bayrak da gelince onun rengini "yeşil" olarak yanıtladı. Oğlan kaskatı bir şekilde elinin ayasındaki mürekkebe bakıyor, sihirbaz ise sorduğu soruların dışında hem bir şeyler mırıldanıyor hem de elindeki kâğıt parçalarını kömüre atıyordu.

El Vezahhir sonra "Sultanın çadırını getir ve kur," dedi. Çocuk, "Sultanın çadırını getirip kurdular," dedi. Sihirbaz. "Ne renk?" diye sordu, Çocuk, "Kırmızı, kenarları sarı." dedi Sonra sihirbaz, "Şimdi de askerler gelsin ve sultanın etrafını çadırlarla çevirsinler," dedi. Bir süre sonra da çocuk, "Askerler çadırlarını sultanın çadırları etrafına kurdular," dedi

"Şimdi bir boğa getir." dedi sihirbaz. Oğlan da “Boğa'yı getirdiler," dedi Böylelikle sihirbaz daha sonra sırasıyla boğayı kesmelerini, pişirmelerini, yemelerini oğlana söyledi. Oğlan da sırasıyla kestiklerini, pişirdiklerini ve yediklerini anlattı. Son olarak da oğlana sultanı görüp görmediğini sordu. Oğlan da ‘'Sultan atının üstünde," yanıtını verdi. Sihirbaz bunun üzerine, "Askerleri sultana iyi hizmet etsinler," dedi. Oğlan, "Askerleri sultanın hizmetinde," diyerek yanıtladı. Sahanda oluşan tütsü artık iyice gözlerimi yakıyordu, kokusu zaman zaman öksürtecek kadar dayanılmaz haldeydi.

Benzeri bir numarayı Venedik'te herhangi biri yapsa zannedersem cadı ilan edilerek ertesi günün sabahını göremeden kendini St. Mark meydanında diri diri yanarken bulurdu. Marko Türklerin adam yakmadığını, buradaki kanunların daha yumuşak olduğunu söyledi. Ayrıca El Vezahhir de böyle hiç kimseye etkisi dokunmayacak numaraların dışına çıkmaya cesaret edemiyormuş.

El Vezahhir bana dönerek artık mürekkebin hazır olduğunu, ölmüş birisini görmek isteyip istemediğimi sordu. Kalbim hızla çarpmaya başladı. Ağzımdan ilk çıkan şey "Kristina" oldu. Çocuk ismi telaffuz etmekte güçlük çekiyordu. Birkaç denemeden sonra söyleyebildi.

Bir süre sonra kadını görüp görmediği sorulan çocuk, "Görüyorum," yanıtını verdi. "Büyük, kara gözleri, dalga dalga saçları var" diye ekleyince ben yerimde kalakaldım. Oğlan, "İncecik bir beli var, çok ince," dedi. Kristina'nın korsesini tarif etmeye çalıştığını hemen anladım. Oracıkta bayılacak gibi oldum, alnımdan soğuk terler akmaya başladı. Ne çocuğa ne de sihirbaza bir daha bir şey sordum. Artık ağzımı bıçak açmıyordu. Sonra Marko da aynı şekilde, orada hiç kimsenin bilme fırsatının olmadığı bir kişiyi gördü. Oğlanın tarifleriyle yüzündeki şaşkınlığı izledim.

91

“Sultan Murat ve Beyazıt kuşatmalarda dış duvarda bir gedik dahi açamamışlardı, bu genç padişahın onları geçeceğini bile sanmıyorum,' dedi Teofîlos Paleoglos.

Dikdörtgen şeklindeki masanın etrafında şehrin bütün ileri gelenleri, komutanlar, şövalyelerin liderleri, Venedikli ve Cenevizli liderler, lordlar ve baronlar, dünyanın dörtbir tarafından gelen Haçlı birliklerinin temsilcileri toplanmıştı. Masanın başında oturan Konstantin adını taşıdığı şehrin haritasındaki surlara düşünceyle bakıyor, salondaki farklı gruplar arasındaki tartışmaları avantaja dönüştürmeye, Venedikliler ve Cenevizliler arasındaki geçimsizliği gidermeye uğraşıyordu.

“Ben sizin yerinizde olsam, o kadar kesin konuşmazdım," dedi Lukas Notaras. “Türklerin aylardır bu kuşatmaya hazırlandığına dair bilgiler alıyoruz. Hiç görülmedik toplar döktürüldüğü söyleniyor."

‘'İstediği kadar Top döktürsün," dedi Teofilos, ‘karadan gelecek hiçbir tehlike bizim üç sıra surlarımızı geçmeye yetmez."

Şehirde çok sayıda vatandaşı bulunan Venedik Baylosu Minetto, “Haklısın, Teofilos, fakat, Mehmet'in Gelibolu Tersanelerinde sürekli gemi imalatı yaptırdığına dair de bilgiler alıyoruz. Bunları balık tutmakta kullanmayacağı kesin."

Venedikli ünlü deniz kaptanı Trevisiano, “Ağaçlardan gemi yapmakla donanma kurulsaydı, oduncular amiral olurdu," diyerek kahkaha attı.

"Siz Venediklilerin kibrinize diyecek yok, doğrusu," diyerek karşılık verdi Cenevizli bir kaptan. İkili birbirlerine kızgınlıkla baktı.

"Cenevizlilerin Türk gemicilerinden korktuğunu bilmiyorum. beni bağışlayın," diyerek araya girdi Giacomo Koko alaycı bir ifadeyle.

Bu lafın üzerine salondaki Venedikli ve Cenevizli kaptanlar birbirlerine bağırıp çağırmaya başladılar. Toplantının başından beri olduğu gibi yine kavga patlak vermişti.

Masanın başındaki Konstantin sesini yükselterek, “Dostlarım! Dostlarım!" diye bağırdı, uğultuyu kesmeye çalıştı. "Şu anda ihtiyacımız olan son şey böyle bir kavga," dedi. Konuşmalarında iki tarafı da yarıştırmaya çalışıyor, Venedikliler ile Cenevizliler arasındaki husumeti işine yarar hale getirmeye çalışıyor ama pek başarılı olamıyor gibiydi.

Tam o sırada tahta masada güm diye bir ses duyuldu. Masanın öbür başına haç şeklindeki gösterişli bir şövalye kılıcı saplanmıştı. Kabzasında yaban domuzu arması vardı.

Şimdiye kadarki tartışmaları sessizlikle dinleyen ünlü şövalye Jan Justinyen Longo, “Yeter!." dedi.

“Büyük ihtimalle şu anda üzerimize doğru gelen elli bin kişilik bir ordu var. Siz ise burada kadın gibi tartışıyorsunuz!" Jan'ın sözleri uğultuyu bıçak gibi kesti, tartışanların kafaları önlerine düştü. Bir iki Venedikli karşı çıkmayı, bu Cenevizli şövalyeye haddini bildirmeyi düşündüyse de cesaret edemedi.

Jan, masanın etrafında dolaşarak öfkeyle konuşmasına devam etti:

“Ben ve arkadaşlarım buraya Hıristiyanlarla kavga etmeye gelmedik Türklerin sayıları varsa bizim de deneyimimiz var. Üstelik bu sayının bizimkinden çok fazla olacağını sanmıyorum. Bugün buradaki ittifak bir Türkün karşı koyabile-

ceğinden çok fazla. Bugün ben burada şehri bin yıl boyunca kimse kuşatamamışken, bağrına kadar girip içindeki hâzineleri söküp alan Venediklileri görüyorum. Ben burada bugün Kudüs'te Müslümanlara karşı savaşan şövalyelerin bayraklarını görüyorum Aramızda daha önce Varna'da ve Kosova'da kendi birliklerinin onurunu kurtaran, savaşta yenilmeden Türk kanı içip ölenlerin oğulları var." Jan, durup masaya dönerek "Yeryüzünün en büyük kalesini bir Türk mezarı yapmak için elimizde her türlü kuvvet ve deneyim var. Kara surlarını korumak benim görevim, ben yaşadığım sürece ne Mehmet ne de başka bir Türk o surları geçebilir. Denizde doğup denizde ölen İtalyanlar ise deneyimsiz bir Türk donanmasıyla balinaların küçük balıklarla oynadıkları gibi oy nayacaklar."

Sonra imparatora döndü: "Ben Cenevizli Jan Justiniyani Longo ve Doğu Roma'da bugün burada bulunan bütün şövalyeler emirlerinizi beklemektedir."

Cenevizli şövalyenin gösterdiği yüreklilikten salondaki herkes gibi Konstantin de etkilenmişti. İmparator, bu fırsatı kaçırmayarak hemen kalktı ve haritanın üzerinde görev paylaşımına devam etti.

Kara surlarının ortasına denk gelen Mesoteiyon bölgesini göstererek, "Mehmet, büyük ihtimalle şehre buradan saldıracak," dedi. "Paşa da öyle söylüyor. Jan ve ben buradaki birliklerin başında olacağız. Sağ kanadımızda Teofilos ve Bocchiardi Kardeşler bulunacak." İmparator, güney surlarını ise Kontarini, Cenevizli Manuel ve Kantakuzenos arasında paylaştırdı.

Konstantin, kara surlarındaki kapılara destek olarak Venedikli ve Cenevizli ünlü şövalyeleri yerleştirdi. Daha sonra Haliç'in korunmasından Aluvixe Diedo, Giacomo Koko ve Gabriele Trevisano'yu sorumlu kıldı.

Kardinal İsidor, emrindeki okçularla birlikte şehrin en doğu ucu olan Akropolıs'i korurken, şehirdeki Katalanlar da hemen güney sahillerindeki surların korunmasına çalışacaktı.

Konstantin, haritadaki Marmara sahillerine geldiğinde, sarığı *ve* kaftanıyla etrafındakilerden hemen ayrılan Şehzade Orhan öne çıktı. “Bu surlar benden sorulur, İmparator Hazretleri," dedi. “Emrimdeki Türkler ile Mehmet’in askerlerini tuz buz edeceğiz." Orhan, yıllardır beklediği saltanatın sonunda ciddi ciddi yüzünü gösterdiği için mutlu oluyor, varını yoğunu Mehmet'in kuşatmadan canlı çıkmaması için harcamaya hazırlanıyordu. İstediği bölgeler hemen emrine verilmişti.

Deniz kaptanı Aluvixe Diedo ise imparatorun yanına yaklaşarak, “Türklerin donanmaları Haliç’e hep birden bastırırsa bizi biraz zorlayabilir," dedi usulca.

Konstantin kendinden emin bir şekilde gülümsedi, ‘Merak etmeyin, kaptan," dedi, ‘o donanmalardan ben en başından beri, ağaçların kesilmeye başlanmasından ben haberdarım." Diedo, Roma’nın ajanlarının nerelere kadar uzanabileceğini hafife almıştı. "Ben çaresini düşündüm, zamanı geldiğinde öğreneceksiniz."

Konstantin hemen Ötede bulunan baş mühendisi Cenevizli Bartolomio Soligo'ya bakıyordu. Mühendisin deniz savaşları tarihindeki eşsiz icadının çok kısa bir süre sonra su üstüne çıktığında görenler, Doğu Roma'nın neden bin yıldır ele geçirilemediğini bir kere daha anlayacaklardı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SAVAŞ VE AŞK

92

İnsan hep kafası arkaya dönük mü ilerler? Geleceğin artık geçmişte olduğuna dair inancım Nilüfer'i Edirne'de bırakıp Konstantinopol'e doğru ilerlerken iyice pekişiyor. Bir imparatorluğun merkezinden bir diğerine, güneyin doğduğu yere doğru hareket ederken benim aklım hep arkamdaki kızıl ufuklarda kalıyor. Ellerim tıkır tıkır ilerleyen bir at arabasının içinde sayfanın üzerine bu notları çiziktirmeye çalışırken, arabamın dışındaki binlerce kişi, yüzlerce metre yüksekten gözü avından başka bir şey görmeyen bir kartal gibi azimle ve kararlılıkla ilerliyor.

Ama yeniçeriler, geçmişten kopuk, savruk bir ilerleyişin anlamsız ve zararlı olduğunu pekala biliyorlar. Günler önce şehirden azametli bir törenle çıkarken her iki adımda bir arkalarına bakmaları başka ne ile açıklanabilir? Yeni imparatorlukların ancak eskilerine dayalı köprülerle kurulacağına, onlar da aslında ilerlerken gelecekten çok geçmişi aradıklarına en az benim kadar inanıyorlar.

Gece boyunca yol alırken, rüya görürcesine arada bir dışarı çıkıp baktığımda, denize doğru hızla akan Tuna nehri sanki etten yapılmış da ben de onun içindeymişim gibi hissediyorum. Kafamdaki belli belirsiz imgeleri, bulutlara bakıp da istediği şekli gören bir çocuk gibi, önümdeki ve arkamdaki sayısız yığınlara katıyorum. Karanlıkların arasındaki insan se-

lini bazen yıllar önceki bir deniz yolculuğunun köpüren dalgalarına, bazen Marko Polo'nun anlattığı Çin hikâyelerindeki dev ejderhalara, kimi zaman da Türklerin masallarındaki Başı sonu görünmeyen bir Şahmeran'a benzetiyorum.

Sultanın sefer hazırlıkları, koca bir meydandan oluşan sarayın avlusuna Türklerin 'tuğ' dediği at kuyruğundan sancağının dikilmesiyle başladı. Geçmişleri Orta Asya'nın göçebelerine dayanan bu insanlar için at çok şey ifade ediyor; bu geleneği aradan onlarca asır geçmesine rağmen hep devam ettirmişler.

At kuyruğu, savaş kararırının alındığını, ülkenin dörtbir yanından sefere katılmak üzere asker çağrıldığını gösteriyordu. Son ana kadar sultanın Karamanoğulları'na karşı sefer düzenleyeceğini sananlar bile vardı. Mehmet'in kafasındakileri okuyabilmek büyük bir hüner istiyor, bazen en yakın sadrazamlarına bile savaş planlarını açıklamadığını söylüyorlar, Şimdi ise eşi benzeri görülmemiş bu ordunun hedefinden kimsenin şüphesi yok.

Sarayın avlusuna tuğun dikilmesiyle Avrupa birliklerini Karaca Paşa, Anadolu birliklerini ise İshak Paşa toplamaya başladı. Sefere çağrılan halk sanki savaşa değil de düğüne gider gibi evinden köyünden ayrılıp geliyor. Geride kalanlar kendilerine haksızlık yapıldığını düşünüyor. Sefer haberini alanlar, üstlerine en güzel elbiselerini giyiyor, en kıymetli silahlarını yanlarına alıyorlar ve atlarını dededen kalma koşum takımlarıyla süsleyip yola çıkıyorlar. Tokat, Sivas, Kastamonu, Kemah, Erzurum, Bayburt gibi pek çok şehirden yola çıkan Anadolu birlikleri Bursada; Sofya, Kavala, Üsküp, Silindire gibi merkezlerden ayrılan Avrupa birlikleri ise Edirne'de toplanıyor.

Sultanın ordusu dört ana kısımda anlatılabilir. Azaplar denen köylüler bunların en düzensiz, en disiplinsiz kısmı. Ellerinde baltalar, satırlar, oraklar taşıyan bu insanların amacı gaza etmek, yani kafire karşı savaşmak ve ganimet toplamak. Birçoğunun bağrı açık. Üzerlerinde ne bir zırh ne de ünifor-

ma var, kendilerini birleştiren tek şey kafalarına doladıkları kırmızı sarıklar. Seferin düzeninden sorumlu yeniçeri ağalarından başka kimse bunlara söz geçiremiyor, bu yüzden onlara 'başıbozuklar da deniyor. Sanki yıllardır bu savaşı bekliyorrnuş gibi bir açlıkları var, durdukları yerde duramıyorlar.

Ordunun ikinci kısmını tam takım donanımlı atlı birlikleri oluşturuyor. Tımarlı sipahiler denen bu gruplar, Avrupa ve Anadolu topraklarındaki Türk beylerinin sultanın hizmetinde bulundurmakla yükümlü oldukları birlikler. Kendilerine verilen tımarlar, yani ekilebilir topraklar karşılığında bu beyler de sefer zamanlarında kullanılmak üzere belirli sayıdaki atlı askerleri hazır bulunduruyorlar. Bu sayede sultanın tek bir fermanıyla çok kısa sürede binlerce asker toplanabiliyor. Üstelik bunlar, zırhları, silahları, kalkanları, miğferleri ve bakımlı yağız atlarıyla tam takım donanımlı olduklarından savaşmaya hazır halde geliyorlar. Her birliğin başında da Türk beyleri var.

Sultanın emri sadece Müslümanlar için değil, kendisine bağlı bütün ülkeler için geçerli olduğundan vasalları sayılan pek çok Hıristiyan ülkesinden de asker geldi. Bulgarlar, Slavlar, Sırplar, Macarlar, Bohemyalılar bunların en belirginleri. İnsanı hayrete düşürense Hıristiyanların diledikleri gibi dualarını ve ibadetlerini yapabilmeleri. Bizim Müslüman nefretiyle bürünmüş, fanatik Hiristiyanlardan mürekkep Haçlı ordularımızın aksine, Türkler işte böyle savaşa çıktıkları zaman aralarında her dinden asker yer alıyor. Belki de bu yüzden onlara hiçbir zaman Hilal orduları denmemiş. Yol boyunca sohbet ettiğim Molla Lütfi'ye bu farkı sorduğumda aksini hiç düşünmemiş olduğu için biraz şaşırdıktan sonra, "Savaş milletlere ya da dinlere karşı olmaz," dedi, "Tam aksine, halklara huzur ve adalet getirmek için olur. Sultanın hedefindekiler hem kendi halkına hem de kendilerininkilere zulüm eden liderler, yönetimlerdir. Nihayetinde eskisinin yerine geçen imparator yine aynı halka hükmetmeyecek midir?"

Kendi milletlerine karşı koşa koşa savaşa giden Rumları

da bu seferin içinde gördükçe hep mollanın bu sözleri aklıma geliyor.

Elbette ordunun asıl bel kemiğini yeniçeriler oluşturuyor Sayıları beş bin civarında oldukları söylenen bu korkutucu askerler İtalya'nın Etna Yanardağı'nın göbeği gibi bu eşsiz alayın merkezini oluşturuyor. Sicilya'dayken dehşetle tanık olduğum kızıl alevler gece karanlığında Etna'nın doruğundan dağın eteklerine doğru, nasıl ki ağır ağır, tüterek, parlayarak ilerliyorlarsa, yüzlerce yeniçeri ortası da benzeri bir vakarla ve azametle yol alıyor. Sanki onların ateşi ordunun geri kalanına yayılıyor, onlara bakan meşke geliyor, kendine çeki düzen veriyor.

Osmanlı sefer alayı, kendi başına bir dünya.

Seferin geçeceği yolları yüzlerce metre önden giderek kontrol eden öncü birlikleri; yolları temizleyen, köprüleri onaran görevliler, mühendisler, mimarlar, marangozlar; kış boyunca yapılan okları, mızrakları, kılıçları, zırhları, kalkanları ve daha onlarca savaş aletini sandıklarda, çuvallarda, sepetlerde taşıyan hayvanlar, hamallar ve askerler; ihtiyaca göre silah yapabilecek silah ustaları, demirciler, topçular; gülleleri taşıyan hayvanlar, sabah akşam dua eden, askeri şevke getiren dervişler, şeyhler ve Muhammed'in soyundan gelen emirler; çadırları ve çadır malzemelerini taşıyan hamallar, koca bir dünyayı doyurmaya çalışacak fırıncılar, kasaplar, aşçılar, şerbetçiler, savaşta yaralanacaklara tedaviye koşacık hekimler, hastabakıcılar; terziler; ve hatta alışverişlerine normal bir şehirdeymiş gibi devam eden tüccarlar bir seferden çok artık göçebe yaşamaya karar vermiş bir şehir görünümü veriyor. Sefere katılanları saymak da okumak da insanın nefesini tüketiyor.

Kilometrelerce uzayan alay boyunca aralara yayılmış hayvanlar bile o kadar çeşitli ki sanki her türün örnekleri, Türklerin de varlığına inandıkları Nuh'un gemisine yeniden biniyor. Sandık sandık okları, gülleleri taşıyan develer, sağlı sollu mızraklarla yüklü katırlar, üstlerindeki askerler kadar

haşmetli, karısı, kırı,grisi, kahvesi, safkan Arap, Tatar ve Bulgar atları, topları çeken öküzler ve mola verdikçe kesilecek koyunlar ve keçiler..

İnsanoğlunun yerinden hareket ettirilemeyeceğini düşündüğü silahlara Mehmet yüzlerce kilometrelik yol aldırıyor Aylarca mühendisleri Müslihiddin ve Urban'ı yapımından sorumlu kıldığı çeşitli büyüklükteki topları 30'ar, 50'şer, 60'ar çift öküz ile çekiliyor. 300 öküzün anca gücünün yettiği en büyük top ise çok ağır hareket ettiğinden seferi bir hafta gecikmeli olarak takıp edebiliyor. Yollar boyunca uzanan köprü ve geçitler muhtemelen tonlarca ağırlığındaki bu topları taşıyamayacaklarından iki bini aşkın yol amelesi, marangoz, taşçı ve dülger birkaç gün önceden yol alarak buraları yeni yapılmışçasına onarıyor, desteklerle güçlendiriyorlar.

Fakat Almanların Kuzey İtalya'daki Civıdale ve İngilizlerin daha sonraki Calais kuşatmalarında topların hiçbir işe yaramadığına ben kendi gözlerimle tanık olmuştum. Bunları düşündükçe Mehmet'in bu toplara neden bu kadar bel bağladığını anlamakta zorlanıyorum, Taş gülleler, Doğu Roma'dan çok daha cılız olan surlarda unufak olmuş, duvarlara beklenen zararı verememişti. Elbette onların hiçbiri Türk sultanının yaptırdıkları kadar büyük değildi ama bunların da atışlarındaki zahmet ve sıkıntı karşı tarafı rahatlatacak mı, zora mı sokacak belli değil.

Sayılarının atmış ile seksen bin arasında bir yerde olduğu söylenen askerler ise bunları düşünmekten çok uzaklar; kalabalığın mutluluğu bir Türk çocuğunun ertesi gün sünnet olacağı günü düşünmeden, kendisi için yapılan kutlamalarda etrafındaki kalabalıkla coşmasına, gününü gün etmesine benziyor. Askerlerden pek çoğu zaten savaştan ziyade ölümü düşünüyor, Muhammed'in kendilerini öbür tarafta beklediğine inanıyorlar, önlerine çıkan her engeli hayra yoruyor, zorlukları mükafatlarını artıracak fırsatlar olarak görüyorlar. Birkaç gün arka arkaya yağan yağmur yolları çamur deryasına döndürdüğünde bile hep bir ağızdan şarkılar söyleyerek bata çıka ilerlediler.

Yeniçerilerin hemen önünde ve seferin belirli noktaların daki çalgıcılar davullarına öyle güçlü vuruyorlar ki seferin geçtiği köylerdeki halk belki de dünyanın sonunun geldiğini düşünüyor, hamile kadınlar bebeklerini düşürüyordur.

Bunca kalabalığa rağmen herkesin yeri, nerede ilerleyece ği, durduğu zaman nerede konaklayacağı, sonra nasıl topla nacağı belli. Karmaşadan eser yok. Yeniçeri ortaları çavuşla rının liderliğinde, ilerledikçe dalgalanan çatal uçlu yüzlerce sancaklarının diplerinde; sipahiler ise beylerinin önderliğin- de sıra sıra sürülmüş çok uzun bir tarla kadar düzgün görü- nüyorlar. Yanından geçtiğimiz bir ibadethanenin kulesindeki hoca (Türkler bunlara müezzin diyorlar) altından geçmekte olan renk nehrine şaşkınlıkla bakakaldı. Kuşbakışı, azapla rın kırmızı türbanlarını, sipahilerin sivri uçlu miğferlerini, Hıristiyanların Balkan kıyafetlerini ve elbette yeniçerilerin yatırtmalı börklerini, okyanusun ortasındaki bir geminin di- reğindeki tayfanın, yanından geçen balina sürüsünü izlediği gibi seyrettiğine şüphe yok,

İşte Türklerin seferi böyle azametli.

Sultanın seferi hareket ettiğinde dünya hareket ediyor, durduğunda dünya duruyor.

93

Çocuklar, yanan odunların üstünde kaynamakta olan kırmızı suyun etrafında merakla ve sevinçle bekliyorlardı. Bir daire halinde ateşin etrafında toplanmışlar, dizlerini kırarak iki büklüm yerdeki tencereyle aynı boyda, gittikçe daha da kırmızılaşan suya ve içindeki haşlanan yumurtalara odaklanmışlardı.

Bugün Konstantinopol'ün üzerindeki gökyüzü ışıl ışıl parlıyordu. Hava, Paskalya Kutlamaları için dört dörtlüktü; ne insanı bunaltacak kadar sıcak, ne de üşütecek kadar serindi. Marmara'nın ılık rüzgârları, sokakları sabahın erken saatlerinden beri dolduran şehir halkının yüzlerine usul usul üflüyordu.

Çocuklardan biri, daha fâzla sabredemeyerek yarım saattir kırmızı renk alması için soğan kabuklarıyla haşlanan onca yumurtadan birini eline geçirdiği iki tahta parçasıyla aldı. Üfleye üfleye, yumartanın bir süre soğumasını bekledi. Eline aldığı yumurta hâlâ epey sıcak olduğu için onu bir elinden diğerine geçire geçire ve üfleyerek elinde zaptetmeye çalıştı.

Diğer çocukların elindeki yumurtaya göz diktiklerini anlayınca hemen oradan kalktı, ara yollardan hızla koştu ve binaların arasından küçücük bir parçasını gördüğü insan selinin içine doğru karıştı. Kalabalığa karışırken yumurtayı kaldırarak arka arkaya haykırdı:

“İsa Mesih dirildi! İsa Mesih dirildi!"

Ayasofya Kilisesi'nin Önünden şehrin ana caddesinde ha reket eden kalabalık Yunanca aynı sözleri tekrar ediyorlardı

"Christos Anesti!"

"Alithos Anesti!"

"Alithinos o Kyrios!"

Kalabalığın en önünde ise İsa Mesih'in dirilişini sembo lize eden altın yaldızlı, epeyce gösterişli. parıl parıl bir tabut omuzlarda taşınıyordu.

"Gerçekten de dirildi!'

Halk tabutun orasına burasına dileklerinin gerçekleşmesi için renk renk çapullar bağlamıştı. Bunlar tabut ilerledikçe rüzgârın da etkisiyle uçuşuyordu.

"Gerçekten de o, Tanrıdır!"

En önde çalgıcılar, arkada sıra sıra papazlar ve diğer din adamları, yanlarında yardımcı sunak oğlanları, etraflarda as kerler ve tören teşrifatçıları, arkadan alaya katılan şehir halkı ilahiler eşliğinde Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden sonra dirilmesini büyük bir coşkuyla kutluyorlardı. Gregorios Mammas kalabalığa liderlik ediyordu.

Bahar ekinoksunun ardından ilk dolunayın görünmesiyle kutlamalara başlanmış, kiliselerde günlerce ayinler okunmuş, bugün de törenler doruk noktasına ulaşmıştı. Alaya katılmayan şehrin yöneticileri ve zengin sınıfı ise konaklarında ve saraylarında Hz. İsa'nın bir kuzu gibi sürüsü uğruna kendini feda edişini simgelediğinden bol bol kuzu eti ve paskalya çöreği yemekle meşguldüler.

Şehrin merkezinden uzakta, surların üzerindeki kulelerdeki bir asker ise böyle bir günde nöbet tutmak zorunda olduğu için ofluyordu. Bir ara ufukta bir düzine kadar askerin şehrin surlarına doğru hızla at koşturduğunu gördü. Ayağı kalkıp kulenin mazgallarına kadar yanaştı ve gelenlerin kıyafetlerinden yeniçeriler olduğunu anladı:

"Türkler! Bir düzine Türk askeri, kuzeybatı noktasında!

Nöbetçinin haykırışıyla surların dördüncü ve beşinci askeri kapıları açılarak yeniçerilerin üzerine sağ ve sol koldan aynı anda harekete geçmek üzere ikişer düzine atlılar çıkma-

ya başladı. Dörder dörder büyük kapılardan geçen askerler, hendeklerin üzerindeki ahşap köprüleri aşarak mızrakları ve kalkanlarıyla beraber hızla ileri atıldılar. Yeniçeriler üzerlerine gelen küçük bir alay askere aldırmaksızın daha önceden planlanmış gibi üç gruba ayrıldılar. Ortadaki grup dümdüz ilerlerken, sağdaki grup güneye doğru açılarak Altın Kapı ya doğru gidiyor, soldaki dörtlü ise kuzeydeki Vlaherna Sarayı istikametine at koşturuyordu. Ne olduğunu anlayamasalar da Romalı askerler de üç gruba ayrılarak, yeniçerilerin üzerine ayrı ayrı ilerlemeye başladılar. Yeniçeriler surlara bir kilometre kadar mesafe kala atların dizginlerini çektiler ve atların kafaları dik, tek bir hizada oldukları yerde beklemeye koyuldular. Üzerlerine gelen düşmanlar ile aralarında bir iki yüz metrelik mesafe kalmıştı Yeniçeriler sanki üzerlerine bir saldırı yokmuş gibi hareketsizdiler.

Romalı askerler dik konumdaki mızraklarının uçlarını öne vererek saldırıya hazırlandılar.

Bu sırada şehrin merkezinde, İsa Mesih'in sembolik tabutunu taşıyan halk bir sarsıntı hisseder gibi oldu. Alay, uğuldaşmayı ve hareket etmeyi bırakıp etrafa kulak verdi. Depremi andıran, uğultuyla karışık bir sarsıntının gittikçe arttığını dehşetle hissettiler. Şehrin yüzlerce yıllık geçmişinde onlarca yıkıcı örneği olduğundan bunu herkes bir depreme yoruyordu. Hz. İsa'nın yeniden doğuşunu sembolize eden yumurta dolu kazanlardan bir kısmı sarsıntıdan devrildi, etrafa kıpkırmızı boyalar saçıldı, yumurtalar kırıldı, parçalandı.

Surların dışında yeniçerilere doğru saldıran askerler atlarının dizginlerini aniden geri çekerek dört nala koşan hayvanları durdurmaya çalıştılar. Hepsinin yüzünde de, gördükleri şey karşısında bir dehşet ifadesi oluşmuştu.

"Yüce İsa aşkına!" diyebildi biri.

Surların bu tarafındaki askeri birlikler ise merakla duvarların üstündeki nöbetçilerin yanlarına koşuşturarak ufuğa baktılar.

Sarsıntının nedeni belli olmuştu.

Ufuktaki düzlüklerde kalın siyah bir çizgi halinde bin-

lerce Osmanlı askeri yavaş yavaş belirmeye başladı. Kısacık bir süre içersinde birkaç kilometre ötedeki yeşil yer ile mavi gökyüzünün arası hiç boşluk kalmaksızın bu siyah çizgiyi doluyor, hat gittikçe ilerliyor, yaklaştıkça kalınlaşıyordu

Surlardaki askerler, dilleri tutulmuşçasına sessizdiler Ağızları açık bakakalmışlardı.

Ordu yaklaştıkça aralarındaki figürler daha da netleşiyordu. Sol tarafta Marmara sahillerinden, sağ kanatta Haliç'e kadar olan yedi kilometrelik alanda yüzlerce sancak, askerlerin arasından yukarı doğru yükseliyordu. Nisan rüzgârlarıyla uçuşan hilaller, zülfikarlar, ok ve yay sembolleri, at nalları, ağzından alev üfleyen ejderha figürleri ve daha onlarca imge yeniçerilerin ortalarını, tımarlıların bölüklerini, azapların yerlerini belli ediyordu Tuğlar altındaki mehter takımının güm de güm davul sesleri gittikçe artıyor, surlardaki askerleri ve şehir halkını daha da dehşete düşürüyordu.

Üzerlerine saldırdıkları askerlerin öncü birlikleri olduğunu anlayan Doğu Roma askerleri şaşkınlıklarını üstlerinden atınca atların kafalarını geri çevirdiler ve çıktıkları kapılara döndüler.

Bu bölükler hendeklerden geçer geçmez şehrin bütün kapıları ardı ardına kapatıldı, hendeklerdeki köprüler kalın zincirlerle yukarıya çekildi, bazıları da planlandığı üzere hemen ateşe verilerek imha edildi. Kapıların ardına yüzlerce asker tarafından devasa tomruklar ve keresteler sürüldü. Bin yılı aşkın tarihinde kuşatmalara alışkın Konstantinopol büyük bir ustalıkla bir kere daha kendini dış dünyaya tamamen kapadı. Şehre giriş imkânsız hale getirildi. Jan Jüstinyen, Konstantin, Teofilos, Bocchiardi Kardeşler, Kontarini ve Kantukuzenos surlardaki kulelerden ufka doğru baktılar. Birlikleri de arkalarında hazır hale geliyordu.

Sultan Mehmet'in orduları ise surların önünde, bir kilometrenin ardından başlayan açıklığı hiç boşluk bırakmamacasına kum gibi doldurdu.

Bugün kuşatma resmen başlamıştı.

94

Yeniçeri topçuları Hayati ve Hüseyin bataryayı barutla doldurduktan sonra bunu tokmak ile iyice sıkıştırdılar. Sonra kuru ot ve samanları barutun önüne koyup ağır gülleyi bataryanın ağzından içeri sürdüler. Son olarak bir kere daha samanla güllenin önünü havayı tıkamayacak şekilde yerleştirip her atıştan önce olduğu gibi iki tarafa çekildiler.

Urban, topun arka kısmındaki barut yolunu doldurup emrindeki askerlerin yaptığı gibi geri çekilerek ucunu tutuşturduğu uzun bir sopayı yolun ucuna değdirir değdirmez hemen kulaklarını tıkadı. Topun ateşlenmesinden sorumlu etraftaki askerler de sırtlarını dönüp yere diz çöktüler ve kulaklarını tıkadılar.

Müthiş bir sesle bataryanın geri silkelenmesinin ardından dışarı fırlayan top arkasında binlerce kişiyi bırakıp uzaklaştı. Bin yıllık surlara doğru havada keskin bir ıslık çalarak ilerledi. Yere paralel hafif bir kavis çizdikten sonra Likos Çayı'nın üstündeki, Aya Romanos kapısı civarındaki duvara isabet etti. Çarptığı duvarın küçük bir kısmını ufalayan topun kendi de tuz buz olmuştu.

Etraftaki askerler şehre yıldırım düştüğünü sandılar. Duvarın hemen öte tarafında bulunan Jan Jüstinyen, "Saldın altındayız!" diyerek bağırdı.

İlk topu, surlar boyunca yedi kilometrelik bir alanda dizilmiş on dört bataryadan çıkan diğerleri takip etti.

Yeniçeri Mahmut, tirkeşinden aldığı oku yayına geçirdi diğer üç bin yeniçeri okçusu gibi surların üstünde kafalarını seçebildikleri askerlere doğru nişan aldı. Okun yol alırken çizeceği kavisi düşünerek, hedefinden beş karış yukarıya doğru

Havaya fırlayan yüzlerce ok kara bir bulut gibi önce yukarı doğru yükseldi, sonra uçları aşağı dönerek surların tepesindeki askerlerin üzerine indi. Surlardaki askerlerden pek azı hazırlıksız yakalansa da, pek çoğu kalkanlarıyla hücumu karşıladılar. Okların yarısı kalkanlara güm güm vurup yere düşerken diğer yarısı da mazgallara takıldı. Bazıları nöbetçilerin şaşkın bakışları altında kalkanları, delecek kadar zedele, di, hatta kalkana yüzünü çok yakın tutan bir iki Doğu Roma askeri gözünden ve yanaklarından isabet aldı. Ama çoğunluk, okların ardından tekrar ayağa kalkarak Türklere meydan okudu.

Konstantin iç surlardaki korunaklı bir kulede ilk saldırıyı izliyordu.

"Görüyorsunuz ya Kardinal," dedi keyifle yanında Vatıkan'dan gelen İsidore'a, "Türklerin saldırılarından korunmak için kılımızı bile kıpırdatmamıza gerek yok."

Isidore, "Haklısınız imparator, Doğu Roma'nın koca surlarını ve sık mazgallarının bu kadar etkili olduğunu unutmuş olmalıyım," dedi.

Bu sırada bir asker, imparatorun yanına gelerek. “Makineler hazırdır, efendim,” dedi.

Isidore, “Ne makineleri bunlar?" diye sordu.

Konstantin gülümsedi:

"Az sonra göreceksiniz."

Top atışları ve ok hücumu ardı ardına devam ediyordu, ama ne duvarlarda en ufak bir delik açılabiliyor, ne de surların arkasına saklanan askere bir zarar verilebiliyordu. Ordu komutanlarından bazıları belki de Çandarlı’nın haklı olduğunu, şehrin gerçekten de aşılamayacağını düşünmeye daha ilk saatlerden itibaren başlamıştı. Belki de bu gerçekten de

imkansız ve delice bir işti, ancak yirmi bir yaşındaki deneyimsiz bir sultanın kalkışabileceği türden bir çılgınlık...

Sultan Mehmet ise yeniçeri halkalarının ortasında, tam mekezde bulunan kırmızı ve sarı işlemeli büyük otağının önündeki siyah atının üzerinde, topların ve okların hiçbir etki yaratmadığını gördükçe sıkıntılandı. Yanı başında dikilen baş veziri Çandarlı'nın içinden ona, "Ben sana demiştim. Ne Muratlar, ne Beyazıtlar geçti de bu şehir zaptedilemedi, sen mi başaracağını sandın?! Askeri de hazineyi de telef ettin!" diye hesap sorduğunu duyar gibi oluyordu.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi tam o sırada, askerin moralini bozan bir gelişme daha oldu. Hiç beklenmedik bir anda surların arkasından koca bir taş sultanın sol kanadında bulunan Avrupa Birlikleri'nin tam ortasına hızla çakıldı. Bunu sağ kanattaki Anadolu Birlikleri'nin de ortasına düşen bir İkincisi takip etti.

Konstantin, aylardır yenilerini kurdurduğu, uzak mesafeye taş atabilen mancınıklarını harekete geçirmişti. Teofilos, Harisios Kulesi'nden zevkle gülüyordu. Taşların altında kalan onlarca asker telef olduğu gibi, iki top bataryası da parçalanan taşlarla isabet alarak kullanılamaz hale geldi.

Surlardaki mazgalların arkasından rahatlıkla siper alabilen Romalı binlerce okçu, bulundukları avantajlı konumun da etkisiyle oklarını daha uzağa atabiliyorlardı, ön sıralardaki atlarının üzerinde olası bir hücum için hazır bekleyen pek çok tımarlı sipahisi karınlarına, boyunlarına ve kafalarına saplanan bu oklarla hemen yere yığıldılar. Sipahiler de bekledikleri hücumun belki de hiç gerçekleşmeyeceğini acı içinde idrak etmeye başladılar.

Sultan Mehmet'in yanıbaşındaki Cafer Ağa, "Konstantin öyle görünüyor ki, bütün birliklerini kara surlarına yığmış," dedi.

Mehmet, "Görüyorum," dedi ağır ve sıkıntılı bir şekilde. 'O birlikleri dağıtmamız lazım."

Sultan'ın beklentileri doğru çıkmıştı. Yeryüzünün en güç-

lü ordusu da olsa, şehre sadece karadan yapılacak bir saldırı mağlubiyete mahkûmdu.

Sultanın beklediği yardım, bir hafta sonra Marmara'nın maviliklerinde görünecekti. Ama şimdi Sultan öfkeyle çadırına girdi.

95

Şehir halkı, Hipodromun üstünden, Ayasofya Kilisesi'nin üst katlarından ve şehrin diğer yüksek noktalarından Marmara sahillerine doğru yanaşmakta olan yelkenleri gördüler. Bunun önce, kendilerine yardıma gelen bir başka Haçlı donanması olduğunu düşündüler. Kuşatmadan önce Vatikan'dan, Venedik'ten ve Cenevizlilerin pek çok kolonilerinden gelen ordulara yenilerinin katılacağı dilden dile dolaşıyordu.

Ama küçüklü büyüklü onlarca gemiden mürekkep filo yaklaştıkça, direklerinin uçlarındaki renk renk bayrakların hilalleri de belirginleşti ve bu gelenlerin aylardır bahsedilen Mehmet'in yeni donanması olduğu acıyla anlaşıldı.

Haliç'teki limanlardan birinde kendi donanmasını hazır konumda tutan kaptan Aluvixe Diedo, yanına gelen Konstantin'e gemilerin türleri ve sayılan hakkında bilgi verdi.

"En büyük gemileri, bizimkilerden daha küçük ve donanımsız. Ama sayıları oldukça fazla. Eğer hepsi birden Haliç'e bastırırlarsa zor durumda kalabiliriz,' diyerek imparatoru endişeyle uyardı.

Konstantin, ''Sen orasını bana bırak, demiştim," diye cevap verdi atının üstünden.

Bartolamio Soligo, şehrin en kuzeydoğu ucundaki,

Haliç'in girişinde, Pera'nın tam karşısındaki bir kulenin içindeydi. Dolambaçlı ve basık merdivenlerden hızla indi. Merdivenlerdeki nem ve küf kokusu, haftalardır burada yardımcı mühendisleriyle çalışan Cenevizli'ye artık işlemiyor gibiydi Yerin dibine doğru inen merdivenlerin sonuna geldiğinde koca bir tahta çarkın iki ucunda ikişer asker bekliyordu.

Bartolamio, "Tamam, vakit geldi," dedi askerlere.

Adamlar bir dümen gibi tutacak yerleri bulunan iki insan boyundaki çarkı hemen döndürmeye başladılar. Askerlerin kol kaslarını iyice zorlayan devasa çark hareket ettikçe, kulenin hemen dışındaki kıyıda bekleyen tekne bir düzine kürekçi eşliğinde karşı kıyıdaki Pera'ya doğru yol almaya başladı.

Tekne ilerledikçe, arkasından suyun üstünde bir halkası bir insan boyunda, koca bir zincir yavaş yavaş su üstüne çıktı. Zincir uzadıkça, kulenin hemen dibinde, karada ve sandallarda bekleyen bir grup asker çeşitli fıçıları ve ahşap düzenekleri de demirlerin altına itiyordu ki zincir hem daha rahat hareket etsin hem de daha güçlü bir engel oluşturabilsin. Kulenin içindekiler çarkı çevirirken, teknedekiler kürek çekerek ilerliyor, bir tonluk zincirin baskısı böylelikle en aza indirilmiş oluyordu.

Tekne, Pera'ya yanaştığında oradaki bir kulenin içinde bekleyen Cenevizliler büyük çengellerle zincire uzandılar ve onu içeri doğru çektiler. Tam bu sırada Türk donanması da bütün hızıyla Haliç'in ağzına yaklaşıyordu. Ortadaki büyük geminin güvertesindeki yüksek bir noktada Kaptan Baltaoğlu Süleyman suyun üzerinde beliren kalın zinciri gördüğünde emrindeki yüzlerce mürettebat gibi sinirlendi. Ancak yüz elli gemilik bir donanmanın böyle bir oyunla durdurulmasını kabul etmedi ve bütün gemilere hücum emrini verdi.

Aluvixe Diedo ve Gabriel Trevisano kumandasındaki Venedik ve Ceneviz donanmaları da zincire aldırış etmeyen gemilerin önlerine ikinci bir set çekercesine, yan yana sıralandılar. Bu gemiler, Türklerinkinden daha yüksekti ve mürettebat Türk denizcilerine tepeden bakabiliyor, gemilerinin içlerindeki hareketi rahatlıkla görebiliyorlardı.

Zinciri çeken teknedeki kürekçilerin sırtlarından giren oklar Türklerin kızgınlığına işaret etti. Beşi Trevisiano'ya. beşi de Diedo'ya ait on geminin üzerine Baltaoğlu donanmasının bir kısmını, küçüklü büyüklü otuza yakın gemiyi hızla yanaştırdı. İlk top atışı Diedo'nun yüksek bordalı gemilerinin birinden çıktı ve Baltaoğlu'nun küçük gemilerinden birini hemen ortadan ikiye bölüverdi. Bu sırada yeniçeriler karşılarındaki gemilerin güvertelerinde bulunan düşmanlarına ok atmaya başlamışlardı. Fakat, İtalyanların gemilerinin yüksek oluşundan dolayı oklar aşağı doğru nişan alındığında geminin dışına çarpıyor, fazla yukarı atıldığında ise gemilerin arkasına doğru uçuyordu.

Trevisiano'nun emriyle gemilerin gözlerinden atılan güller ardı ardına geldi. Bunun yanı sıra her iki taraf da birbirine değecek kadar yakın olduğundan su kovalarına bağlı taşlar ustaca kurulmuş düzeneklerle Türklerin üzerlerine pat küt indiriliyordu. Taşların, güllelerin ve okların isabet ettiği Türk denizcilerin kafaları gözleri yarılıyor, bedenleri delik deşik oluyor, çığlıklarla yere yığılıyorlardı. Diedo'nun gemisindeki düzeneği mürettebatı ustalıkla kullanıyordu. Yelken direklerine geçirilen bir makaraya takılan ipin bir ucunda hemen denizden suyla doldurulabilen bir kova, diğer ucunda da büyükçe üç beş parça taşı saran, kalın urganlardan oluşan bir file vardı. İtalyan denizcilerin yakın deniz savaşlarında icat ettikleri düzenekten Türklerin haberi bile olmadığından askerler hazırlıksız yakalanmıştı. Kafalara düşen taşlar insanın kafa tasını parçalıyordu. Baltaoğlu'nun güvertesinde inanılmaz bir kargaşa vardı.

Türk kumandan adamların bir kısmına merdivenlerle gemilere çıkmaya çalışmalarını emretti. Onar yirmişer kişilik gruplar ellerindeki merdivenleri karşılarındaki gemilerin burunlarına dayayıp yukarı çıkmaya çalıştılar. Bir kısmı, daha merdiveni dayayamadan tepelerinden yağan mızrak ve oklarla olduğu yere çakıldı, diğerleri merdivenden çıkarken yarı yolda öldürüldü, güverteye kadar çıkmaya muvaffak olan pek

azı ise içerde eğilmiş bulunan İtalyanların balta darbeleriyle paramparça edildi.

Yere yığılanların, denize düşenlerin yerine Baltaoğlu sürekli yeni askerler gönderiyor, emre gözünü kırpmadan itaat eden askerler merdivenleri tekrar ellerine alıyor, yeniden yukarı çıkmaya çalışıyorlardı. Sonuç öncekilerden pek farklı olmuyordu. Bu arada Diedo'nun tecrübeli topçuları da attıkları topları öyle can alıcı yerlere isabet ettiriyorlardı ki güllenin isabet ettiği gemi çok kısa sürede boğazın sularına gömülmeye başlıyordu.

Gemilerinin teker teker batırıldığını, adamlarının onar yirmişer kıyıldığını gören Baltaoğlu eline geçirdiği bir alev okunun ucunu tutuşturup Trevisiano'nun kumandasındaki gemilerden birine isabet ettirmeyi nihayet başardı. Fakat, tecrübeli İtalyan kaptan kendi gemisini ve diğerlerini bu yanmakta olan gemiden hemen uzaklaştırarak alevlerin zincirleme bir reaksiyon doğurmasını engelledi Yeniçerilerin ellerindeki diğer ateşli okları gören Trevisano ve Diedo top atışlarını ve ok hücumunu iyice artırdı.

Yirmiyi aşkın gemisi ve yüzlerce adamı telef olan Baltaoğlu düşmanın sadece bir gemisine zarar verebilmişti. Üstelik o gemi de şimdi kendilerine çok yakın olduğundan Türk gemilerine alevlerin sıçramasına neden olabilecekti.

Türk kaptan gemilere geri çekilme emrini verirken kanlı çatışmayı surlardan izleyen Doğu Roma halkı zafer çığlıkları attı Diedo ve Trevisano, Türklerin denizlerde kendilerine karşı çıkmak için daha çok uğraşmaları gerektiğini ima eder gibi böbürlenerek birbirlerini kutladılar.

Denizdeki kötü haber sultana bildirildiğinde, Mehmet karadan sonra ikinci mağlubiyetini de yaşamış olacaktı. Konstantin moral ve enerji depolarken, Mehmet umut, insan ve mühimmat tüketiyordu.

96

"Zağanos, Haliç'i zorlayabilmemiz için oradaki gemileri buradan toplarla yoklamamız şart!"

Sultan Mehmet hem karadaki hem de denizdeki başarısızlıkların ardından Kaynaklar Vadisi'nde, Pera'nın arkasında bulunan vezirinin yanına giderek hem buradaki orduyu teftiş ediyor hem de fikir alışverişinde bulunuyordu.

"Ama Sultanım bizim toplarımızın Önüne Galata Kulesi ve Pera'nın surları geliyor."

"Peki biz bu topları yukarı doğru dikip, tıpkı bir ok gibi havaya atarak sonra yere düşmelerini sağlayamaz mıyız?"

Zağanos fikri alışılmadık ama gerçekçi bulmuştu:

"Yani Pera surlarının üzerinden aşırtarak mı?"

"Aynen öyle."

"Şimdiye kadar savaş tarihinde ben böyle bir şey denendiğini bilmiyorum. Ama zannedersem yapabiliriz."

"Ben bunların çizimlerini yapıp sana vereceğim. Top döküm ustalarını hazır et."

"Bana bir hafta süre verin, buradaki ordugâhta hemen kalıpları dökelim."

Sultan Mehmet, Zağanos'un çadırından çıkarken arkasını döndü ve, "Bir gün süre," dedi, "Akşama çizimler elinde olur, öbür gün ikindi vaktine de bu topları deneyeceğiz!"

Haliç'in çeşitli noktalarına yayılmış İtalyan ve Doğu Roma gemilerindeki mürettebat kısa bir ıslık sesi duydu. Sonra da kıyının tam ortasına gökten bir şey düşmüş gibi su yuvarlak halkalar çıkartarak kabardı. Denizciler şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

Beş dakika sonra ikinci bir ıslık sesiyle tepeye baktıklarında gökten inen koca bir gülle Giocomo Koko komutasındaki gemilerden birinin tam ortasına düştü ve gemi ikiye bölünerek batmaya başladı. Hayatta kalanlar suda çığlıklar atarak yüzmeye çalışıyorlardı. Yanlarındaki diğer gemilere ve sahile doğru kol çırptılar.

"Pera'nın arkasından geliyor!" diye bağırdı gemilerdeki tayfadan biri.

Koko, "Pera'nın dibine, Pera'nın dibine!" diye bağırarak gemilerini karşı kıyıdaki surların dibine, toplardan korunaklı alana çekmeye çalıştı.

Aluvixe Diedo ve Gabrielle Travisano da aynısını yapmaya koyuldu ve Doğu Roma donanmasındaki bütün gemiler böylelikle surların dibindeki alanlara saklanarak topların hedef alanından kaçmaya çalıştılar.

Pera'nın arkasında Sultan Mehmet ile Zağanos, önlerinde tepesi yukarıya doğru bakan koca bir bataryanın arkasında duruyorlardı. Topun altında kereste düzeneklerle üçgen şeklinde bir tümsek yapılmış, ayrıca bu düzenek bir çark yardımıyla da aşağı yukarı oynatılabilir hale getirilmişti. Yeni bir top dökmeden, ek malzemelerle Zağanos, sultanın çizimini bir gün içinde yerine getirebilmişti. Sultan buna havan topu adını vermişti.

Bu arada kendilerinden ötede, yüksek bir kuleden surların Ötesini ve topun hedef aldığı noktayı görebilen gözlemciler, topun arkasındakilere bataryanın daha yukarı kalkması ya da aşağıya inmesi konusunda uyarılar veriyorlardı. Böylelikle de Önlerindeki surlardan başka bir şey görmeyen topçuların gözü kulağı gibi hareket ediyorlardı.

Surların içindeki Konstantinopol halkı ve askerleri ise kar-

şıdaki limanlara sığınan gemileri görünce İtalyanların kendilerine ihanet ettiklerini düşünerek umutsuzluğa kapıldılar.
Gökten düşen topları Sultan Mehmet'in şeytanı güçleri olarak yorumlayan halk kuşatma başlayalı beri ilk defa umutsuzluğa düşmüştü. Ne ki bu umutsuzluk, ertesi gün Marmara ufuklarında görünecek Haçlı bayraklarıyla son bulacaktı.

97

Sabah bir uğultuyla uyandığımda sultanın bir saldırı daha düzenlediğini sandım. Çadırdan dışarı kafamı uzatığında herkes iki tarafa koşuşuyordu. Fakat hemen giyinip dışarı çıktığımda gördüm ki kalabalıklar surların önüne değil, ya Haliç'e ya da tam tersi güneye doğru koşuyorlardı, üstelik buralardaki surlara değil. Marmara kıyılarına akın ediyorlar- dı.

Uğultuların arasından "Cenevizliler!," "Latinler!," "Haçlılar! gibi sözler duyuyordum. Haliç'e doğru giden uzakta- ki kalabalıkta, etrafını saran solaklarla birlikte atının üstünde sultanı da görünce ben de atıma atlayarak bu grubun arkasından yola koyuldum.

Galata'nın arkasındaki sahile vardığımda Türkler gibi hayretler içinde gördüm ki, yarım düzine büyük kalyon- dan oluşan bir Haçlı filosu şehre yardıma gelmiş. Gemilerin Marmara sahillerinde görünmesiyle birlikte Türkler alarma geçmişti. Sultan Mehmet de hemen Galata'nın arka tarafında demirlemiş bulunan deniz kumandanı Baltaoğlu'nun yanına gidiyordu. Kalabalığın bir kısmı sultanı takip ederken diğer bir kısmı da Güney'deki sahillere akın ederek az sonra patlak verecek deniz savaşını izlemeye hazırlanıyorlardı.

Şehrin içindekiler de kendilerine gelen bu büyük yardımla öyle heyecanlanmışlardı ki, Surların üzerine sanki insan

etinden ikinci bir sur daha örülmüş gibi görünüyordu. Şehrin çanları da gelen yardımı haykırırcasına sürekli çalıyordu. mazgalların aralıklarından uzanan binlerce kafa, merakla olacakları bekliyordu.

Kalabalık, sultanın arkasından Çifte Sütunlar bölgesinde toplanıyor, yaklaşan gemilere hayretle bakakalıyordu. Daha ilk bakışta Türklerin hiç şansı olmadığını anladım. Kalyonların dalgalanan bayraklarının her biri pek meşhur olan, kurnazlıklarıyla ünlü, usta Ceneviz kaptanlarının alametleriydi. Kattanko ve Navarro gibi kaptanların en önünde de benim de şahsen tanıdığım Francisko Latenalla'nın köpek balıklı bayrağı vardı. Bu filo, Vatikan'ın Avrupa'da kol gezen ajanlarının işi olmalı Papa Hazretleri şan ve şöhret yanında, para ve toprak sunarak ünlü kumandanlara iş bitirtmeyi çok iyi bilir.

Türklerin gözleri ise bu bayraklardan çok çarşaf çarşaf açılmış, kocaman beyaz yelkenleri tamamen saran, uçları iki tarafa açılan kara haçlardaydı.

Mehmet'in emriyle birlikte Baltaoğlu Süleyman'ın komutasındaki beş düzine gemi bunların önüne dolaştı. Şehrin en uç noktası olan Akropolis sularının önünde Ceneviz filosunu yakalayan Türkler koca kalyonların etrafını sardılar. Ancak Türklerin gemileri Ceneviz kalyonları yanında o kadar küçük kalıyordu ki sanki kendilerinden on kat büyük bir yiyecek kırıntısının etrafını sarmış yüzlerce karınca gibi görünüyorlardı.

Süleyman, diğerlerinden biraz büyükçe olan kadırgasını Francisko'nun önüne kırarak onun hareketini sınırlamaya çalıştı. Kalyonların etrafına dolanan onlarca sandalın müretteb atı da çeşitli yöntemlerle rakiplerini borda etmeye uğraşıyorlardı. Halatların ucuna bağlı kancaları yukarı doğru sallıyorlar ve Cenevizlilerin gemilerine çıkmaya çabalıyorlardı. Bir grup tirendaz da (Türklerin okçulara verdikleri pek çok addan biri) kalyonlara ok yağdırıyordu.

Fakat Francisko ve diğer kumandanlar gemilerinin cüsse-

lerinden dolayı bu saldırıları rahatlıkla geçiştirdiler. Üstelik pek çok savaşa girmiş çıkmış bu İtalyan kaptanlar taş dolu filelerle, mızraklarla, kargılarla ve gene oklarla pekâlâ karşılık veriyorlardı. Savaşın gidişatını izleyen Marmara surlarında ki yığınla halk da Latinlere destek olmak için tezahüratlarda bulunuyor, hatta buradaki bir grup okçu pek kalabalık olan Türklere ok atarak Cenevizlilere yardım ediyordu.

Bir ara iki tarafın askerleri öyle birbirlerine girdiler ki karşılıklı küfürleşmeler ve ağız dalaşı bizim bulunduğumuz yerden bile duyulur oldu. Türkler dört beş gemiye güç yetiremediklerinden, Cenevizliler ise Türk denizcileri küçümsediklerinden iki taraf da birbiriyle iyice kızışmıştı. Bir taraf sanki surlara tırmanır gibi kalyonlara dayadıkları merdivenler ve halatlarla yukarı tırmanırken, diğer taraf bunları kılıçlarla ve mızraklarla bertaraf ediyordu. Denize düşen Türkler de Boğaz'ın azgın dalgaları arasında kaybolup gidiyordu. Fakat Mehmet'in askerleri o kadar inatçıydı ki önlerindeki arkadaşları öldüğünde ya da suya düştüğünde hemen arkalarından ileri atılıyorlar, tekrar kalyonlara hâkim olmaya çalışıyorlardı, Bir türlü pes etmeyen bu dalga dalga alanlar Türklere çok asker kaybettirdi. Ya kargıların delik deşik ettiği ya da kılıçların kafalarını doğradığı Süleyman'ın zavallı askerleri sürekli suya düşüyordu.

Bir ara Baltaoğlu Süleyman'ın kadırgasındaki denizciler Francisko Latenalla'nın gemisine sıçrayacak gibi oldular ama o sırada talih Mehmet'in değil Konstantin'in tarafında olduğunu gösterdi.

Rodos rüzgârları öyle kuvvetli esti ki Cenevizlilerin haç işaretli yelkenleri şişti doldu. Deneyimli kumandanlar gemileri güzelce hizalayarak iyice hızlandılar. Etraflarındaki küçük Türk gemileri o kadar çoktu ki Cenevizliler sanki tahtadan bir denizi yarar gibi ilerlediler.

O anda Mehmet'in de hıncını alamadığını, hatta bir ara atını denizin içine doğru sürdüğünü gördüm. Sultan, kum-

luk bu alanda o kadar ileri gitmişti ki kaftanının etekleri suyun üstünde yüzüyordu, Süleyman'a deli gibi bağırıyordu.

Haliç'te zincirin ardındaki Trevisiano ve Diedo kumandasındaki bir düzine gemi Cenevizlileri karşılamaya gelince Türk kaptan geri çekildi. Zincir indirildi ve surlardaki sevinç çığlıkları altıda Latinler Haliç'e girdiler.

Latinlerin şehrin savunması için pek çok şövalye yanında çuval çuval buğday gibi yiyecek maddesi getirdiği çok açık. Ama şehre kazandırdıkları asıl kıymetli şey ise umut. Psikolojik üstünlük bir kere daha Romlarda.

Türkler bu kuşatmanın ilahi bir görev olduğunu düşünseler de yaşananlar hiç de öyle görünmüyor. Mehmet'in askerlerinin, deniz savaşlarında asker ve donanım kadar şans ve deneyime de gerek olduğunu öğrenmeleri gerekiyor. Ama Türkler şansa da inanmıyorlar ki!

Oysa pek çok askerin inancı bu olaydan sonra iyice sarsıldı. Türkler, koca filolarıyla sadece dört gemiye güç yetiremezken her an gelebilecek daha kalabalık bir Haçlı filosuna nasıl karşı koyabilirler ki!? Bugünkü deniz savaşındaki mağlubiyetin faturası ise Baltaoğlu'na kesildi; Mehmet'in onu azlederek yerine Hamza Bey adlı başka bir kumandanı getirdiğini söylüyorlar.

Molla Lütfi ise her zamanki kadar sakın. "Büyük zaferler büyük sabırların ürünüdür," diyor. Yeryüzündeki her güzel şeyin bir bedeli varmış. İnanmayanların inancı sınanıyormuş. Lütfi haklı, her güzel şeyin bir bedeli var, bunu artık herkesten iyi ben biliyorum.

98

Anadolu'nun çeşitli köylerinden yeni sultanın kuşatma emri için gelen iki köylü genç savaş olup biterken surlardan çok uzakta. Pera'nın arka tarafında ağaçları keserken şaşkındılar.

Onlar gibi binlerce ırgat Boğaz'ın Haliç'in ağzından beş yüz metre kadar ötesinde başlayan Çitte Sütunlar bölgesindeki ağaçları harıl harıl kesmeye uğraşıyordu. Tak tak binlerce balta sesi, kesildikçe yere düşen ağaçların çatırdamaları arasında köylülerin tek derdi neden cenk etmeyip de burada odunculuk yaptıklarını anlayabilmekti.

Dağın doruğundaki köylülerden biri belini doğrultup sağına hakti. Aşağıya doğru bir ip gibi uzanmış, on metre genişliğindeki yolun, ağaçların arasından yavaş yavaş belirdiğini gördü. Kıyının hemen dibinden başlayan yol, köylünün bulunduğu tepeye kadar geliyor, sonra aşağı, sol tarafından Haliç'e iniyordu. Önceki gün, halatlarla çekilen çizgilerle düz bir hat halinde ağaçların kesileceği yol belirlenmişti. Sultan Mehmet, bu yeri bizzat kendi belirlemişti.

Köylü, kendisinden yüzlerce metre ötedeki Zağanos Paşa'nın toplarına ve birliklerine imrenerek baktı. Göğe yükselen dumandan, kilometrelerce ötedeki noktanın şehrin kara surları olduğunu, savaşın tüm hızıyla devam ettiğini

anladı. Ağaca odun sallamak bu delikanlının şu anda istediği son şeydi.

Oduncular dan sorumlu Zağanos, köylü oğlanın ne hissettiğini anlar gibi, "Cihad kimisi için kılıç tutmaktır, kimisi için top dökmek, bir başkası için ise kürek çekmektir," dedi "Alim için kalem tutmak, kemankeş için ok atmak, bir oduncu için ise baltasını ustalıkla kullanmaktır."

Genç, bunun şimdiye kadar duyduğu en güzel nasihatlerden biri olduğunu düşündü. Kendine gelen güvenle, baltayı daha güçlü sallamaya başladı.

Sadece bir gün sonra kuşatmanın kaderini değiştirecek bir yolun açılmasında, hiçbir okçuya ve hiçbir topçuya nasip olmayacak bir rol oynadığım anlayacaktı.

99

Bugün yine Molla Lütfi ile uzun uzun sohbet ettik benim çadırımda. Bir türlü bitmeyen bu kuşatma beni artık yıldırdı. Nilüfer ile olan çalışmamızı, sohbetlerimizi, onu o kadar çok özlüyorum ki. Molla ile bu sohbetler de olmasa yaşadığım sıkıntı çekilecek gibi değil.

Molla, elimdeki birkaç notta, Türkler' ifâdesini görünce, "Bizi yanlış anlatıyorsunuz, Senyör Alberti," dedi. "Yazdıklarınızda ve sorularınızda hep 'Türk İmparatorluğu' diyorsunuz. Halbuki Devlet-i Aliyye (bu 'büyük devlet' anlamına geliyor) ırk temelli bir imparatorluk değildir."

"Ama sultanınız Türk," diyerek karşı çıktım.

"Doğru söylüyorsunuz, sultan, Osmanoğulları hanedanından gelir ve Osman Bey bir Türktü. Sonraki sultanlar da hep Türk olmuştur. Ama bu bizim hepimizin Türk olduğu ya da bütün ülkenin Türklerden oluştuğu anlamına gelmez. Ordudaki her ırktan gelen askerleri, Yahudi kökenli vezirleri, Ermeni, Kürt ve italyan tüccarları siz kendiniz görmüyor musunuz? Zaten "Türklerin imparatorluğu." gibi bir laf da mantıksız."

"Başınızda bir imparator var. Sultan mı demeliyim yoksa?"

"Sultan ya da imparator o kadar Önemli değil. Hoş onun

da doğrusu aslında saltanattır. İmparator'u daha çok Roma kullanmıştır"

"Sizin sultanınız Roma'yı gerçekten ele geçirirse (ki ben aslında kuşatmanın gidişatına bakarak buna pek ihtimal vermesem de mollaya bu düşüncemi açıkça söyleyemiyordum) imparatorluğun varisi de kendisi olmayacak mı?"

"Haklısınız ama benim asıl söylemek istediğim şu; İmparatorluk bir yönetim sisteminin adından ziyade bir kültürdür. Farklı ırkların ve dinlerin özgürce ve adalet içinde yaşadığı, farklılıklardan bir mozaiğin oluştuğu bir kültür. Bu yüzden 'Türk İmparatorluğu' lafı mantıksız. Sultan, ırka bakmaz, onun için önemli olan liyakattir, bunu artık çok iyi biliyor olmalısınız "

Mollaya hak vermiyor değilim, Türklerin hiçbir ayrıcalığının olmadığı bir Türk İmparatorluğu bu. Mollanın da dediği gibi sultanın baş veziri ve baş hekimi Yahudi asıllı, yeniçeri ocaklarının oklarını yapanlar çingeneler, şehirdeki pek çok tüccar ya Yahudi ya Ermeni. Din adamları ve alimlerin arasında da pek çok Kürt var.

Belki de bu yüzden Osmanoğulları tabiri daha doğru. Belki bu yüzden biz parça parça küçük şehir devletlerinden oluşuyoruz da onlar koca bir imparatorluk yönetiyorlar. Liyakat onlarda, üçkağıtçılık ve kurnazlık bizde. Disiplin ve çok çalışma onlarda, başıbozukluk ve lakaytlık bizde. Adalet onlarda, adam kayırma ve rüşvet bizde. Hilal'in Haç'a olan üstünlüğünün nedenlerini anlamak için pek fazla düşünmeye gerek yok. Molla bir Türk ama bugün bana bunun önemli olmadığını, asıl olanın imparatorluk ruhu ve nizamı olduğunu anlatıyor. Keşke biz İtalyanlar da tek bir devlet, tek bir imparatorluk olabilsek.

Fakat bu isimlendirmeyi değiştirmek o kadar kolay değil. Bu, bizim kültürümüzde bir asrı aşkın bir süredir yerleşen bir tabir. Biz İtalyanlar Türkler deyince aslında bütün Müslümanları, Küçük Asya'da ve Doğu Avrupa'da yaşayan herkesi kastediyoruz. Benim bildiğim pek çok Batı Avrupalı seyyah

ve tüccar da bunu bu şekilde kullanıyor. Fakat mollaya göre bu anlam da yanlış, çünkü ne bütün Türkler Müslüman, ne de bütün Müslümanlar Türk.

Bu alışkanlığı kolay kolay bırakabileceğimi pek sanmıyo rum, ama deneyeceğim. Tabii bu kuşatmadan sonra ortada bir saltanat kalırsa.

100

Yapılan işler gece karanlığındaydı. Rüzgâr Haliç'e doğru esiyordu.

Havanın aydınlanmasına dört saat kala Boğaz'da bekleyen seksene yakın gemiden ilki Çifte Sütunlar bölgesindeki kıyıya iyice yanaştırıldı.

Haliç'teki Roma donanmasının, ve surlardaki askerlerin huylanmaması için Zağanos'un topçuları Sultan'ın emriyle top atışlarına hız vermişlerdi. Böylelikle düşmanın dikkati Haliç kıyılarına odaklanıyor, arka tarafındaki vadide ve tepenin öbür tarafında neler olduğunu kimse fark etmiyordu. Pera'daki Cenevizliler ise zaten surlardan kafalarını kaldıramıyorlardı. Sultan Mehmet belirli aralıklarla Pera'nın güney surlarının da toplarla dövülmesini emretmiş, halkın dikkatini dağıtmayı planlamıştı. Gerçi pek çok Cenevizli ve Romalı burada bir yol açıldığını fark etmişti ama bunu askerler arasında iletişimi hızlandırmak için yapılan diğer savaş hazırlıklarından biri sanmışlardı. Mehmet ise en başından beri Zağanos'u Haliç sırtlarına yerleştirirken tasarlamıştı bu planı.

Sultanın Gelibolu tersanelerinden getirttiği işçiler sahile yanaşan ilk gemiyi, yine geminin kendisi kadar büyük bir kızağa, daha suyun içindeyken oturttular. İşçiler suyun içinde yüzerek gemiyi kızağa halatlar ve merteklerle iyice sa-

bitlediler, Kızağın sağından ve solundan karaya doğru uza nan onlarca halat suyun içinden çıkarak gittikçe Birbirinden uzaklaşıyor ve kıyıda hazır bekleyen öküzlerin boyunlarına dolanıyordu. Halatların bir kısmı da sayıları yüze varan ırgat ların omuzlarındaydı.

Zağanos'un emriyle ileri doğru atılan işçiler ve hayvanlar yokuşu çıkmaya başladılar. Gemi sudan yavaş yavaş çıkıp önündeki yola doğru giriyordu. Yolun temizlenmesi için kesilen ağaçlar daha sonra hemen odun ve kalas haline getirilerek yol boyunca döşenmiş, on metre genişliğinde muazzam bir raylı sistem oluşturulmuştu. Enine döşenen kalaslar, gemilerin, üzerlerine tam oturacağı bir "V* şeklinde oyulmuştu.

Geminin biraz sağ tarafa doğru meyilli çıktığını görünce, Zağanos soldaki işçilere daha hızlı çekmeleri için seslendi Sağdakiler de biraz yavaşlayınca, gemi, yatağına herkesin içini rahatlatan bir sesle oturuverdi. Zeytinyağı ve donyağı ile saatlerce yağlanan kalasların üzerine çıkan gemi, hiç kimsenin tahmin etmediği kadar hızla çekilebiliyordu. Bu küçük gemiyle acemiliğin çıktığını gören Sultan Mehmet, Zağanos'a hemen daha büyük gemilerin çekilmesi için işaret verdi, İlki on metre kadar, tepede yükselince, hemen onun ardına bağlanan başka bir kızak suya indirildi. Tersane çalışanları yine halatlarla kızağı gemiye geçirdiler ve çok daha fazla hayvan ve insana uzanan halatların çekilmesi için işaret verdiler.

Bir kadırga daha rayına oturur oturmaz geminin içindeki mürettebat zafer naraları atmaktan kendini alamadı. Atının üstünde olan biteni izleyen Sultan Mehmet, El Hamse'nin boynundaki yelelerin havalandığını fark edince kafasını doğrulttu ve rüzgârı yüzünde hissetti.

"Gemilerin yelkenlerini açın!" diyerek bağırdı tayfalara.

Zağanos, Padışah'a bakarak onun ne düşündüğünü hemen anladı ve kendisi de emri tekrar etti. "Çabuk çabuk, yelkenleri açın!"

Söyleneni yapan gemilerin tayfaları, yelkenlerin rüzgârla

şiştiğini hayretle görüyordu. Üstelik rüzgâr Haliç'e doğru estiğinden halatlarla gemileri çeken ırgatların da üstündeki yükü hissedilir derecede hafifletmiş, gemilerin çok daha hızlı ilerlemesini sağlamıştı. Ardı ardına gemiler Pera sırtlarına yürütüldükçe, mürettebat coşuyor, pek çoğu, haftalardır ilk defa bu genç Sultanın gerçekten de bin yıllık Roma'nın merkezini alabileceğine inanmaya başlıyordu.

"Her şey beklediğimizden çok daha hızlı ve yerinde işliyor. Sultanım," dedi Zağanos, "Ama gene de bu hızla şafak sökmeden en fazla yirmi, hadi otuz gemi Haliç'e sokabiliriz."

'Hayır, Zağanos," dedi Mehmet. "Biraz daha bekle. O zaman asıl hesaplarımın etkisini göreceksin."

İlk gemiler tepeye varıp da aşağı doğru sallandıklarında, sultanın emrettiği gibi onlara bağlanan, dağın diğer yamacındaki gemiler neredeyse insan yardımı olmaksızın ilerlemeye başlamışlardı.

"Şimdi anladın mı Zağanos," dedi Sultan Mehmet, "neden gemilerin küçük olması işimize yarayabilir, dediğimi?"

Zağanos gibi mürettebat da hayretler içindeydi. Doruğu aşan gemilerin çekme kuvvetiyle filonun ilerleme hızı birdenbire iki katına çıkmıştı.

Sadece iki saat içinde toplam 1,5 kilometrelik mesafe tamamen gemilerden örülü bir yola dönüşmüştü.

Mehmet, çocukluğunda hocasından dinlediği Şehname hikayelerini düşünüyordu. Molla Gürani'nin lafı bu planın en başından beri kafasında çınlıyordu: İstisnai insanlar, istisnai zamanlarda hiç kimsenin düşünemeyeceği çözümler bulmalıdırlar Bunu onlardan başkası hayal edemez.

Günün ağarmasıyla Haliç surlarına akın eden Konstantinopol halkı, Haliç'in göbeğinde yetmiş parçadan mürekkep Türk donanmalarını, yeşil bayraklarda dalgalanan hilalleri, gemilerdeki sarıklı ve şalvarlı Türk askerlerini görünce önce bunun bir kabus olduğunu düşündüler.

Trevisano, Diedo ve Koko da aynı şaşkınlık içindeydi Türkleri hiçbir zaman hafife almayan Lukas Notaras'ı bile buz kesmişti.

O gün, Konstantin, Mehmet'in diğer sultanlardan farklı olduğunu ilk defa düşündü.

Türkler günlerdir maruz kaldıkları aşağılık duygusunu ve hezimeti ilk defa üzerlerinden atabilmişlerdi. Kimilerine göre kuşatma daha yeni başlıyordu.
Konstantin'e göre ise kan dökmenin vakti gelmişti.

101

Fırça miğferli Roma askeri ağzı gözü kanlar içersindeki Türkün boynuna ipi geçirdikten sonra ilmeği iyice sıktı. Esirin elleri arkadan bağlıydı, ayaklarına ise zincir vurulmuştu. Hiçbir tepki gösterme şansı yoktu.

Beşinci Askeri Kapı'nın üstündeki surlarda iki yüz elliyi aşkın Doğu Roma askeri önlerindeki esirlerin boyunlarına aynı şekilde ipleri geçirdikten sonra onları mazgalların üstü- ne doğru iyice ittiler. İplerin diğer uçları da surların çıkıntılı kısımlarına geçirilmişti.

Surların Önünde uzanan açıklıkta, siperlerinin gerisinde binlerce Osmanlı askeri merak ve korku içerisinde olan biteni izliyordu. Kafalarındaki sarıklardan ve miğferlerden Türk oldukları anlaşılan esirler surların üzerinde belirmeye başladıkça sultanın emriyle Önce top atışları durdurulmuş, ardından da her türlü ok atışına ve hücuma son verilmişti.

Hasan, yanı başındaki İskender'e dehşet içerisinde, "Lağımlarda ele geçirilen esirler olmalı bunlar!" dedi.

"Ve de Marmara sahilinde Teofilos'un ele geçirdiği Türkler !“

Topçular taş güllelerden başlarını kaldırarak, oturdukları yerden kılıçlarını bileyenler ayağa kalkarak, tımarlılar atlarının üstünde siperlere daha da yanaşarak surların üstündeki kandaşlarına merakla ve içten içe hissetmeye başladıkları bir

acıyla bakmaya başladılar. Herkes yapmakta olduğu işi bıra kıp gözlerini önlerinde uzanan surların üzerinde onlarca as kere dikti.

Konstantin uzaktaki doğrulan bedenleri, susan topları gö rünce gülümsedi. Bir tarafında Jan Jüstinyen, diğerinde Te- ofilos duruyordu.

“Sanırım Türklerin dikkatini çekmeyi başardık,'' dedi Te- ofilos.

İmparator, “Bizim sularımıza bir deccal gibi tepeden gemi indirmek neymiş görsünler bakalım. Asıl şeytanlık nasıl olurmuş şimdi göreceğiz!' dedikten sonra Türk esirlerin ardındaki askerlerin kumandanlarına baktı. Kantakuzenos, Françesko ve diğerleri emirlerindeki askerlere gerekli işareti verdiler.

Sultan Mehmet siperlerin ötesine geçercesine ilerledi. Sağ eli, belindeki kılıcının sapındaydı. “Bu, barbarlık!” diyebildi kendi kendine.

Bir Roma askeri önündeki Türkün sırtına bir tekme ge- çirerek onu mazgaldan aşağı attı. Esirin yere düşmesine üç metre kalmışken boynundaki ip birden gerildi, adam boynu kırılarak havada asılı kaldı. Bir başka Roma askeri tekmesiyle güç yetiremediği bir esiri, yanındaki başka bir askerle tutup kaldırdı ve aşağı itti. Esirler teker teker surlardan sallandırı- lırken Osmanlı cephesindeki yeniçeriler, tımarlı askerleri ve azaplar öylece birbirlerine bakakaldılar.

Hasan, “Burada böylece bunu mu izleyeceğiz!?”diye hay- kırdı. “Hangi savaş kitabında yazar böyle bir vahşet!" Yum- ruklarını elleri parçalanacakmış gibi sıkıyordu.

Askerler daha birkaç gün önce yemeklerini bölüştükleri, yan.yana çarpıştıkları, belki de yıllarca aynı odayı paylaştıkları kardeşlerini ve kumandanlarını surlarda hayal mayal seçtikçe kendilerinden geçiyorlar, kahroluyorlardı.

İskender ve Hasan okçu hocaları Üstad Ali’nin de surdaki esirler arasında olduğunu gördüklerinde içlerindeki bütün kanın akıp gittiğini, bütün enerjilerinin tükendiğini hissettiler.

Mehmet, kılıcının kabzasını sıkarken gözleri kırmızıya kesti. Ordunun içindeki perişanlık bir çığ gibi artıyor, duvardan her sallanan asker ordunun direncini dağ dağ alıp götürüyordu. Bunun intikamı alınmazsa orduyu bir daha toparlayamayacağını hisseden sultan omzunda beliren bir el ile arkasını döndü. Ak Şeyh sultanın gözlerine baktı. Mehmet, sanki aradığı izni şeyhinde görmüştü.

102

Venedikli Amiral Gabriel Trevisiano, "Bence limandaki bütün gemilerimizle, hemen onların üzerine hücum etmeli, sindikleri o köşede hepsini denizin dibine göndermeliyiz! Bu sabahki gösteriden sonra Türklerin umudu hepten yıkıldı!" dedi.

Şehirdeki Venediklilerin yaşadığı bölgedeki Meryem Ana Kilisesi'nde acilen toplanan bir düzine komutan, Haliç'in göbeğine zincirlemiş yetmiş kadar Türk gemisine nasıl yaklaşacaklarını tartışıyordu. Bu kilise, en korunaklı ve sessiz yerlerden biriydi. Şehrin en iyi deniz kumandanları, Venedikli ve Cenevizli kaptanlar ve imparator sunağın hemen Önündeki sıralarda oraya buraya oturmuş, birbirlerine dönerek yapabileceklerini konuşuyorlardı. Herkes telaş içindeydi.

Aluvixe Diedo, "Zağanos, karşı taraftaki toplarıyla zaten tam da bunu yapmamızı istiyor," dedi, "Şimdi üzerlerine doğru gidersek tuzağa düşmüş oluruz. Türk gemilerine daha yüz metre bile yaklaşmadan bütün donanmamız alt üst olur."

Antonio de Korfu adlı başka bir Venedikli kaptan, "O zaman önce karşı tarafa asker çıkarıp oradaki Türkleri ve toplarını etkisiz hale getirelim," diye önerdi. "Zaten o toplar yüzünden Haliç'le elimiz kolumuz bağlı haldeydik."

İmparator Konstantin ayağa kalkıp sunağın hemen üstün-

deki büyük sarı haçın önüne doğru ilerleyerek umutsuzca “O askerler şehrin surlarının müdafaasında lazım," dedi, “Hem karşı tarafı askerden temizlesek bile, daha akşam olmadan, Mehmet çok daha fazlasını oraya yerleştirecektir."

Venedikli bir başka kumandan, “Bir şey yapmalıyız!" diye bağırdı öfkeyle, "Böyle çaresizce oturup Türklerin bizimle dalga geçmelerini izleyemeyiz!"

O sırada oturduğu yerden kalkan bir kumandan, "Ben yapılacak şeyi biliyorum," dedi. Etraftakiler baktıklarında bunun, Trabzon Rum İmparatorluğundan yardım için gelen kaptan Giacomo Koko olduğunu fark ettiler.

'Gece vakti, zifiri karanlıkta bunlara aniden saldıracağız. Hem öyle bütün donanmayı da riske atmadan, bunu sadece birkaç kalyon ve bir iki küçük tekne ile halledeceğim! Tek ihtiyacım olan, bol bol pamuk, yün balyaları, barut ve..." İmparatora döndü. "Siz Rumların meşhur suda bile yanan ateşi," dedi Bu barutun karışımını bir tek Yunanlılar bilirdi.

Cenevizli kurnandan Zorki Doria, “Türkler bizi fark et-

tikleri anda ablukaya alırlar. Birkaç parça gemiyle bu işi nasıl başarmayı düşünüyorsun," diye sordu.

"Gece karanlığı ve bizim gemilerimizin manevra kabiliyetine dayanarak," dedi Koko. "Türkler gemilerde daha çömezler; bırakın karanlığı, gündüz gözünde bile gemilerini idare etmeyi bilmiyorlar. Yaptıkları bu oyunu büyük bir bozguna uğratmak, lehimize çevirmek bizim elimizde."

Aluvixe Diedo, ‘Ben Zorki’ye katılıyorum," dedi, “Bu çok riskli bir hareket."

Koko bunun üzerine, ‘Senin de Cenevizliler kadar korkak olduğunu unutmuşum," dedi. Şimdi de Cenevizli ve Venedikli kaptanlar ağız dalaşına girdiler, iki taraf da birbirlerini korkaklıkla, hainlikle suçluyordu.

İmparator araya girerek, "Ben Koko’nun fikrini denemekte fayda görüyorum," deyince diğerleri sustu. "Daha iyi bir fikri olan var mı?"

Kimseden ses gelmeyince Koko’nun liderliğinde bu pla-

nın uygulanmasına karar verildi. Cenevizli kaptanlar Vene dikli bir kumandanın emrinde çalışmayacaklarını söyleyip her iki taraftan da eşit sayıda geminin ve kaptanın saldırıda yer alması kararlaştırıldı.

Cenevizli kumandanlardan Zacaria konuşmaları dikkatle dinlemişti. Boynunda on yıllar önce gerçekleşmiş derin bir bıçak yarasının izi vardı.

103

Ertesi günün sabahına iki saat kadar kala, gecenin en karanlık anında Neorion Limanı'ndan dışı olduğu gibi pamuk ve yün balyalarla kaplı, beşer yüz tonluk iki büyük kalyon demir aldı. Bunların içinde Cenevizli kaptanlar vardı. Hemen arkalarında biraz daha küçük iki kalyon daha harekete geçti. Her ikisinde de Venediklilerin bulunduğu bu kalyonların birini Trevisiano, diğerini ise Koko yönetiyordu. Bu dört büyük geminin aralarına ve arkalarına saklanmış şekilde üç parça küçük brifantin yol alıyordu, içleri barut, fişek, zift, çalı ve yunan ateşi için gerekli karışımlarla doluydu.

Öndeki iki büyük kalyon paravan vazifesi görerek hem arkadaki tam donanımlı gemileri saklayacak, hem de ani bir top atışına karşı savunma vazifesi yapacaktı Koko, taş güllelerin pamuk ve yün balyaları ile sarılı gemilere zarar veremediğini bilmesini, denizlerdeki sayısız tecrübelerine borçluydu. Türklerin gemilerine iyice yaklaşınca Koko ve Trevisiano hemen harekete geçecek, düşman gemilerini top atışına tutacaklardı. Küçük sandallar da bu arada araya karışarak Türk donanmasını ateşe verecekti. Zaten yan yana bitişik duran Türk gemilerin birini tutuşturmak bile diğerlerinin rahatlıkla alev almasını sağlayacaktı.

Ortalık sessizdi. Suda hiç hareket yoktu. Gemiler, Koko'nun tahmininden de ağır ilerliyordu, çünkü yün bal yalar kalyonları iyice hantallaştırmıştı.

Koko, dört sıra, yetmiş iki kişiden mürekkep kürekçilerin arasından onları kontrol ederek geçtikten sonra, ikinci kap tan Antonio de Korfu'nun yanına geldi.

“Çok ağır ilerliyoruz.' dedi, "Öndeki Cenevizlilerin biz den önce harekete geçip zaferi kendilerine mal etmelerinden korkuyorum ”

“Onların arkasında ilerlemekten başka ne yapabiliriz ki?"

“Görmüyor musun, Antonio, ortalık ne kadar sessiz. Türkler yorgunluktan mışıl mışıl uyuyor olmalılar Bu iş tahminimden de kolay olacak. Bence bu fırsatı değerlendir-meliyiz.”

Antonio, kumandanın ne demek istediğini anlamadığı için onun yüzüne baktı.

“Hemen şimdi harekete geçmeliyiz," dedi Koko yumru-ğunu sıkarak.

Geminin başkasarasındaki en uç kısma kadar giderek parmaklıklara yapıştı ve gövdesini iyice dışarı doğru sarkıttı Kapkara denize ve gökyüzüne bir kere daha baktı. Türklerin tarafında tek bir ışık yoktu, onlarca gemi yan yana öylece du-ruyordu. Koko bu fırsatı kaçırmaması gerektiğini düşündü. Bu Türk kadırgalarını yok ermek savaşın da sonu demekti Plan onun planıydı, zafer de onun olmalıydı. Kararını ver-mişti.

Antonio’nun yanına dönerek, dümeni hızla sağ tarafa doğru çevirdi.

“Söyle kürekçilere bütün güçleriyle çeksinler! Savaş po-zisyonuna geçiyoruz!"

Antonio ve gemideki diğer mürettebat hemen yerlerini al-dılar. Toplar geminin gövdesinden birer birer başlarını dışarı uzatırken, kürekçiler kırbaçlanıyordu. Koko'nun gemisi Tre-visiano ve Doria'nin şaşkın bakışları altında burnunu dışarı doğru uzattı ve filodan koparak tam hızla ilerlemeye başladı Topçular bataryalara gülleleri yerleştirirken, bir grup okçu da güvenenin ucunda, tayfanın onlara taşıdıkları ziftlere çul bağlı oklarını batırarak ateşlediler ve düşman gemilerine ni-

şan aldılar. Koko keyifle Cenevizli paravan gemileri tam aşıp da Türklere iki yüz metre kadar yanaşmıştı ki, bir top sesiyle yüzü düştü. Zira, karşıda parlayan duman, topun kendi gemisinden değil, Türk gemilerinden geldiğini gösteriyordu. "Saldırı altındayız!" diye bağırdı geminin gözcüsü.

Taş gülle, hızla ilerleyen geminin kıç kısmını yalayıp geçti Fakat hemen ardından kopup gelen bir İkincisi geminin tam ortasına isabet etti. Ortadan ikiye parçalanan gemi hızla Haliç'in dibine doğru batmaya başladı ve çok kısa bir sürede de suyun üstünden kayboldu. Koko, tek bir top bile ateşlemeye fırsat bulamamıştı. Gemi iki parça halinde batarken pek çok mürettebat can havliyle yüzmeye başladı. Kimse ne tarafa yüzdüğünü anlayamıyordu.

Türk kaptanları, gemilerindeki topçulara ardı ardına atış emri verdiler. Cenevizlilerin gemilerine isabet eden toplar, balyalara çarptıklarından pek bir hasar oluşturmuyorlardı ama onca toptan öyle bir duman çıkıyordu ki, ne Trevisiano ne de Doria olup biteni anlayabildi. Gece karanlığında Koko'nun gemisinin battığını da göremediler. Önleri tamamen dumanla kaplanmıştı. Bunun ya Koko'nun gemisinden atılan toplardan çıktığını ya da Türklerin gemilerinin yanmaya başladığını düşünüyorlardı. Trevisiano da zaferden pay almak için etrafındaki yanıcı madde dolu brifantinlerle öne doğru atıldı. Geminin burnunu öne doğru çıkarır çıkarmaz Türklerin toplarından birine hedef olunca ne olduğunu anladı. Tecrübeli kumandan hemen fıçılarla ve çullarla kalyonda açılan delikleri tıkattığı gibi geminin burnunu da *geri* doğru çevirmeye çalıştı.

Bu sefer de Türk gemileri harekete geçerek küçük filonun üzerine atıldılar. Türklerin sayıları çok olmasına rağmen iki büyük Ceneviz gemisine cüsselerinden ötürü yanaşamıyorlardı. Denizciler bu gemilere merdiven dayayarak ya da çengelli halatlar sallayarak çıkmaya çalıştılar ama Cenevizli gemiciler oklarla ve taşlarla onları alt etmeyi başarıyorlardı. Cenevizliler arkadan gelen Türk gemilerinin arttığını gö-

rünce gemilerin burunlarını Rum tarafına doğru çevirerek rakiplerinden uzaklaşmaya başladılar.

Kalyonlardan bir tanesinin etrafını küçük küçük gemile riyle saran Türkler sonunda güverteye çıkmayı başardılar. Bir karınca sürüsünün bulduğu yiyeceğin etrafına üşüşmesi gibi, Türkler ardı ardına gemiye akın edince Cenevizli kaptan da teslim olduğunu açıkladı.

O sırada küçük Rum teknelerinden bir tanesinde bulunan bir Venedikli uzun bir sırığın ucundaki ateşi, kendini hiç fark ettirmeden Türk gemilerinden birine değdirerek onun alev almasını sağladı. Geminin söndürülemeyeceğini anlayan diğer Türk gemileri ondan uzaklaşarak ateşin kendilerine sıçramasını önlediler

Trevısiano ve diğer kalyon limandaki büyük gemilerin arasına kaçmayı başarırken, üzerlerine doğru gelen Türk gemileri de kendilerini tehlikeye atmamak için durdular ve daha sonra da Galata surlarına geri döndüler.

Koko buz gibi suyun içinde, karanlığın ve dumanların arasında yüzüp de karaya geldiğinde kolunu tutan elle birlikte rahatladı. Fakat sudan çıktığında kendisini çekenin bir Rum değil, bir Türk denizci olduğunu adamın pala bıyıklarından anladı. Kendisi gibi pek çok denizci yanlış tarafa yüzmüştü.

Gün ağardığında kara surlarında, ana kapılardan Aya Romanos'un önünde kırka yakın Rum, Venedik ve Cenevizli esir aralarında birer metre aralıklarla dizildi. Cellatlar bunların ellerini arkadan bağladılar ve diz çöktürdüler, Perişan haldeki askerler daha sonra kafalarını önlerindeki kütüklere koydular.

Çatışma bu sürede tamamen durmuştu. Ne karşı taraftan ne de Türklerin tarafından bir top atışı ya da saldırı vardı. Rumlar surlardaki mazgallardan karşılarındaki acı manzarayı izliyorlardı.

Elinde gittikçe genişleyen, eğimli bir yatağanla bekleyen Cellat Malik tek bir hamlede ilk askerin kafasını gövdesinden ayırdı. Ağır ağır yandakine geçti ve keskin kılıcını bir kere

daha salladı. Kafalar sırayla yere düşüyor, kimisi beş on metre Öteye yuvarlanıyor, toprağa bulanıyordu.

En son, Koko'nun kellesi yere düştü. Mehmet, surlarda idam edilen iki yüz atmış Türkün intikamnı almıştı. Türkler zafer naraları atarken, Rum tarafı hezimet içinde sessizliğe büründü.

Mehmet'in hemen yanı başında, yüzünde derin bir bıçak yarasının izi olan bir Cenevizli bulunuyordu.

104

Sultan Mehmet'in beni görmek istediğini söylediklerinde azıcık da olsa keyfim yerine geldi. Bir tek sultanla görüşmek bu karanlık günlerime aydınlık getirebilirdi. Onunla konuşmanın insanı rahatlatan, ferahlatan bir yanı olduğunu söylemeliyim.

Beni çağırmasına aslında şaşırmadım, çünkü sultan topçularının veya askerlerinin başında olmadığı zamanları âlimlerle muhabbet ederek geçiriyor. Onlarla teknolojik ya da sosyal pek çok konuyu görüştüğünü söylüyorlar Molla Lütfi de Mehmet'in daimi misafirlerinden.

Sultanın odası, saraydakinden farksız. Çadırın duvarlarında koca koca haritalar asılı, yerlerde büyük projelerin ve çeşitli aletlerin çizimleri, topların balistik hesaplamaları var.

Çadıra girdiğimde Mehmet'i bir şeyler yazarken buldum. Şaşkın şaşkın baktığımı görünce, "Şiir yazıyorum," dedi. “Daha doğrusu yazmaya çalışıyorum."

"Savaşın ortasında şiir yazan bir komutan hiç duymamıştım," dedim.

Gülümsedi. ''Çocukluğumda Molla Gürani'nin anlattığı bir hikâyeyi hatırladım." diye devam etti. “Hükümdar ile filozofu arasında geçen uzun bir hikâye. Savaşlarla ve akan kanlarla kalbi kapkara olan bir hükümdarın filozofuna verdiği değeri anlatıyordu. Benim şiirle ilişkim de böyle olsa gerek Ruhumu dinlendiriyor."

Sonra gözlerimin içine bakıp, “Savaşın içinde aşk düşünmek kime iyi gelmez ki?" diye sordu.

Birden afalladım. Sanki sorunun cevabını bir tek ben biliyormuşum gibi sormuştu. Benim hakkımda bir şeyler biliyor gibi hissettim, ama buna imkân yoktu, Sonra bir parça okudu yazdıklarından; hatırladığım kadarıyla şöyle bir şeydi:

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlemin mehtabıdır
O kara sümbülleri âşıklarının ahıdır
Karalar giymiş mehtaba benzer servi nazı
Sanki güzellikte Frenk ülkesinin şahıdır!

Ben şahsen bu şiiri bir kadına mı yoksa duvarları dibinde haftalardır heba olduğu şehre mi yazdığını pek anlayamadım. Ama sevdim bu şiiri, o yüzden aklımda tutmaya çalıştım ve çadırdan çıkar çıkmaz not ettim. Fakat o beğenmiyor yazdıklarını, ‘Okuduklarım kadar güzel değil, ama dinlendiriyor beni," diyor.

“Bilirim,” dedim, “Yazmak bana da hep çok iyi gelir. Eğer yazamasaydım yaşayamazdım."

Dışardan gelen top sesleriyle birlikte bana tanık olduğum savaşları anlatmamı istedi. Ona deniz savaşlarından, Cenevizlerle olan çatışmalarımızdan ve tanık olduğum bir iki kuşatmadan bahsettim Dikkatle dinliyordu. Karşılaştığım hiçbir savaşın bunun beşte biri kadar bile uzun olmadığını da ekledim.

Sonra 'Venedik’i özleyip özlemediğimi sordu. Elbette özlemiştim. Üstelik Türklerin topraklarındaki pek çok şey bana kendi şehrimi hatırlatıyordu. Ona Venedik’ten, Edirne ile arasındaki farklardan ve aslında pek de bilinmedik benzerliklerden bahsettim. Ülkemdeki pekçok binanın gerçekte İslami mimari teknikleri örnek alınarak yapıldığını, Venedik tüccarlarının sürekli mal taşıdığı Kudüs ve Kahire’den etkilendiklerini anlattım. Aslında birbirinden çok farklı sandığımız toprakların ve kültürlerin ne kadar da benzer oldukları-

na değindim. Elbette benim aklımda Kristina'ya benzettiğim Nilüfer vardı, ama bu benzetme pekalâ şehirler için de geçerliydi.

Mehmet bu söylediklerimi dinledikten sonra hiç şaşırmadığını söyledi. Bazı insanların Doğu ve Batı diye kültürleri kalın çizgilerle ortadan ayırmaya çalıştıklarını ama bunun yapay bir çizgi olduğunu, Hıristiyanlık, Müslümanlık ve Yahudiliğin yüzyıllarca iç içe yaşadığını, hepsinin de birbirinden etkilendiğini söyledi. Fakat sultan yeryüzünde şu anda bir karmaşanın hüküm sürdüğüne, bu kültürlerin tek bir idare tarafından yönetilmezse birbirlerine zarar vereceklerine inanıyor. Huzuru ve adaleti sağlayacak bir imparatorun, hepsini tek el altında toplamanın zorunluluğunu anlattı.

Zannedersem Mehmet'in bu kuşatmayı bu kadar Önemsemesinin nedeni de bu. Kudüs ve Kahire'nin yerini artık Konstantinopol almalı, diyor.

Bir ara sustu, çadırın duvarındaki haritanın önüne doğru ilerledi ve, "Dedem Osman iki asır önce bir rüya görmüş," dedi. "Rüyasında karnında kocaman bir ağaç çıkmış ve dalları bütün dünyaya yayılmış. Büyük devletimizin kuruluşunu anlatırken bu rüyadan çok bahsederler. Ben de işte benzer bir rüya görüyorum, Alberti. Parmağımdaki okçu yüzüğü gittikçe büyüyor, genişliyor ve bütün dünyayı kaplayacak gibi oluyor. Sonra yüzüğün ortasında pırıltılı bir taş beliriyor. Taş denize, yüzük de karaya dönüşüyor. Uyandığımda ise kafamda canlanan ilk imge işte bu harita oluyor."

Bana gösterdiği haritaya baktığımda Asya ve Avrupa kıtalarının gerçekten de yüzüğün iki yanına benzediğini, turkuvaz rengindeki bir taşı andıran boğaz ile birleştiklerini gördüm.

Sultan, "Tek devlet, tek imparator, tek merkez," dedi sonra bana dönerek. "Hem Doğu'ya, hem de Batı ya hükmedecek, kitap ehlini huzur içinde yaşatacak, bir zamanlar İskender'in, Sezar'ın, Harun Reşid'in, Süleyman'ın yaptığı gibi bütün insanlığa hizmet edecek bir imparator."

Sultan bunu söylerken gözlerindeki ateş beni korkuttu.

İşte o anda ne olursa olsun onun kuşatmayı kaldırmayacağını bu genç adam yaşadığı sürece topların Roma surlarının önünden çekilmeyeceğini çok iyi anladım.

"Aksi taktirde," diye devam etti, “yeryüzünde kaos hakim olacak."

Sonra haritada bana parmağıyla işaret ederek Bağdat'ı gösterdi, barbar Moğolların yüzlerce yıllık medeniyeti yok ettiklerini, kitapları yaktıklarını, kütüphaneleri yıktıklarını acı bir ses tonuyla anlattı. Şimdi aynısını başka barbarların bu sefer Tanrı adına İspanya'da yaptıklarını, buradaki hoşgörü mozaiğini yok ettiklerini ekledi. (Beni incitmemek için "Katolik" kelimesini kullanmamıştı.)

Sultan, yeryüzünde Roma kadar güçlü, Abbasiler kadar bilgili, İskender’in imparatorluğu kadar kapsayıcı yeni bir güç kurulmadığı taktirde bütün insanların acı ve ıstıraptan kurtulamayacağına, küçük küçük devletlerin, parça parça inançların birbirini yiyip bitireceğine inanıyor.

Zaten Muhammed'in söylediği ve Türklerin ağızlarından düşürmedikleri Konstantinopol ile ilgili o hadisinin (peygamberin söylediği cümlelere böyle diyorlar) önemi de burada yatıyormuş. Yeryüzünde huzurun yok olmaya başladığı bir zamanda şehrin ele geçirilmesi bir kere daha yüzyıllarca sürecek bir refaha yol açacakmış.

Mehmet buna o kadar çok inanıyordu ki, şehir ele geçtiğinde bana neresinde yaşamak istediğimi soracak kadar ileri gitti Floransa’dan yeni yeni sanatçılar, heykeltıraşlar, ressamlar getirebilir miydim? Onun iki ülke arasındaki kültür elçisi olmak için biçilmiş kaftanmışım.

Ben ise şehre yerleşmek bir yana, Mehmet'in şehri alabileceğine hiç inanmıyorum. Üstelik daha Önce pek çok Osmanlı sultanı bu işe girişmesine rağmen başarılı olamamış ki. Hepsi de Mehmet’ten çok daha deneyimli, düşmanlarını korkutan padişahlarmış bunlar. Ne Niğbolu'da zamanın en güçlü Haçlı ordusunu bertaraf eden Beyazıt, ne de Varna'da tozu dumana katan Sultan Murat bu kuşatmada başarılı olabildiler.

Bu genç adamda ateş var ama Türklerin çok sevdikleri Allah'ı şimdi onun yanında değil gibi. O da benim gibi tek başına, yalnız ve gözden çıkarılmış. Üstelik artık çok sevdiği Macar topçusu da yok; dün, fazla ateşlemeden dolayı parçala nan batarya ile birlikte bedeni askerlerin üzerine et yağmuru gibi yağdı.

Artık gelecek, hepten belirsiz.

105

'Bu yaptığınız çılgınlık!’ dedi fısıldayarak Jacobo. Gecenin karanlığında sessizce konuşuyor, ama kalkıştığı işin delilik olduğunu fark ettikçe onu haftalardır ayartan meslektaşına da öfkesini belirtmeye çalışıyordu.

İkili duvarların dibinden dibinden, bir taraftan da etrafı kolaçan ederek yürümeye devam ediyorlardı.

Medrese'nin kütüphanesine iyice yanaşmışlardı. Jacabo kampüsün daha küçük olacağını hesap etmişti, ama şimdi belki de yaşadığı sıkıntıdan, yürüdükçe sanki hiç mesafe alamıyorlarmış gibi geliyordu.

“Endişelenme," diye cevapladı Manuel, “ben her şeyi planladım. Korkacak bir şey yok." Kendinden emin, adımlarını atmaya devam etti.

'Nasıl korkacak bir şey yok?!’ diye kızgınlıkla ve yine fısıldayarak cevap verdi Jacobo. Bağıramadığı için öfkesi kursağında kalıyor, ay ışığı yüzündeki kırmızılığı ortaya çıkarıyordu. Nasıl olup da Manuel'in bu kadar soğukkanlı olduğunu anlamakta zorluk çekiyordu. Şehrin asayişinden yeniçerilerin sorumlu olduğunu biliyor, yakalandıkları taktirde bir daha Floransa'ya geri dönemeyeceklerini düşünüyordu. Dünyanın en korunaklı ve en güvenli şehirlerinden birinde, suç oranının İtalya ile kıyaslandığında neredeyse sıfır olduğu bir yerde, hem de yeniçerilerin cirit attığı bir yerde böyle bir

işe girişmenin delilik olduğunu en başından beri anlatma ya çalışmıştı Manuel'e. İşte bu yüzden, demişti Manuel, bu yüzden bu işi rahatlıkla yapabileceğiz. Bir medreseye gece vakti iki hırsızın girmesi, bu şehirde beklenen en son şev ol malıydı. Jacobo günler sonra nihayet Manuel'in planına ikna olmuştu, ama iş ciddiye binince yola çıktıkları andan beri arkadaşını caydırmak için şimdi o iknaya çalışıyordu.

"Görmüyor musun bazı odaların lambaları hâlâ yanıyor' Ya bizi biri görürse!?'

“Meraklanma, onlar geceleri de çalışan öğrenciler ya da alimler olmalı. Ben her şeyi öğrendim, bu saatte dışarı çıkan pek olmuyor. Ancak..."

"Ancak ne!?"

“Ancak yarım saat içinde ezan okunacak, o zaman sabah namazı için ortalık hareketlenmeye başlayacak."

"Peki o zaman neden daha önce gelmedik?"

“Asıl şimdi en iyi vakit, gece geç saatlere kadar hiç uyumayan bir sürü kişi varmış. Oysa sabah namazından önceki bir saat ortalığın en hareketsiz olduğu zaman."

Manuel Chrysoloras, Floransa'nın en meşhur kurnaz tüccarlarından Don Pedro'nun gemisinde çalışan bu sıska vücutlu, sivri sakallı adam işlenmiş ipek satmak için geldiği şehre ilk ayak bastığı andan itibaren bu anı planlamaya başlamıştı. Eğer şansı da yaver giderse, zaten kirli bitireceği seferini küçük bir servetle de taçlandırabilirdi.

Büyük diktörtgen bir alan boyunca ilerlemeye devam ettiler. Sırtlarını verdikleri duvarın köşesine geldiklerinde bir ses duydular.

“İşte şimdi yandık!" dedi Jacobo korkuyla. Manuel kızgınlıkla ona baktı. Bu tür riskli işlere bir ortak sokmak her zaman daha akıllıcaydı. Her İtalyan gibi ustalaştığı ticaretin altın kurallarından yalnızca biriydi bu. Ama şimdi kendini ele vermek üzere olan Jacobo’yu gördükçe de sinirleniyordu.

Grimsi bir kedi Önlerine çıktı, iki kişiyi fark edince kulaklarını dikerek bir süre onlara doğru baktı, sonra hızla oradan

uzaklaştı. Derin bir nefes alan ikili köşeyi geçtiklerinde kesme taşlı bina yanı başlarında duruyordu.

"İşte geldik," dedi Manuel.

Ahşap kapının önünde, “Ya kapı kilıtliyse?" diye sordu Jacobo.

Dostuna gülümseyerek bakan Manuel, “Türkler bir medresede kütüphanenin kapısını kilitli tutarlar mı sanıyorsun?" dedikten sonra kapının mandalını ayağı çevirdi. Tık sesiyle kapı açılınca kendilerini hemen içeri attılar.

“Ben hiçbir şey görmüyorum," dedi Jacobo. Oda kapkaranlıktı.

“Biraz bekle, şimdi alışırsın." Manuel elindeki çantanın ağzını açıp onu hazır etmeye koyuldu.

Gözleri karanlığa alıştıkça yerden tavanlara kadar kaplı rafları ve tıka basa kitapları yavaş yavaş seçmeye başladılar.

“Yüce İsa aşkına! Şuradaki kitaplara bak!" diyerek şaşkınlıkla etrafına bakındı Jacobo. Kitapların mahfazaları çeşit çeşit renklerini karanlıkta usul usul hissetiriyordu. “Peki bunlardan hangileri para edecek?"

Cebinden bir kâğıt parçası çıkaran Manuel, “Eğer şunları bulabilirsek, çektiğimiz zahmete değecek sevgili dostum," dedi.

Kâğıda bakan Jacobo, “Ama bunlar Arapça yazı. Sen Arapça bilmiyorsun ki!" dedi.

“Sen biliyorsun ya."

Jacabo, neden Manuel’in tek başına bu işe girişmediğini şimdi anlamıştı.

“Bu bütün planları değiştirir," dedi Jacobo. “Yüzde otuzu unut."

“Ya ne istiyorsun?!"

“Yüzde elli. Yarı yarıya."

"Unut gitsin!"

"O zaman ben gidiyorum. Kendin bulursun hangi kitapları aradığını."

Manuel çaresizlikle kabul etti.

"Peki bu kadar kitabın arasından bunları bulmayı nasıl planlıyorsun?" diye sordu Jacobo.

"Bir defter olması lazım buralarda. Bütün kitapların ek siksiz kayıtları tutuluyormuş."

“Ne defterinden bahsediyorsun Manuel? On beş dakika içersinde bütün öğrenciler ve hocalar ayaklanacak. Bence ne bulursak çantaya atıp kaçmaya bakalım!"

Manuel, Jacobo’ya istemeyerek de olsa hak verdi. Hava aydınlanıyordu. Ellerini çabuk tutmalılardı.

Kapaklarından en güzel olanları seçerek çantalarına doluşturdular. Arada sırada Manuel kitapların üzerlerinde yazanları Jacobo'ya soruyordu. Kırmızı kadife mahfazalı bir tanesinin üstündeki yazıya bakan Jacobo “İbn Sina, *El Kanun,’* dedi.

“Para eder mi?"

"Ne bileyim ben?! Sadece yazanı okuyorum."

Kahverengi deri kapaklı bir başkasına baktı. “İbn Rüşd, ama kitabın adını pek anlayamadım. Tutarsızlık kelimesi iki kere yazılmış, bir yanlışlık olmalı, Tutarsızlığın Tutarsızlığı gibi bir şey."

"Bunu almayalım o zaman, yanlış yazılmış olabilir." Onu geri bırakıp, koyu kırmızı kapaklı bir başkasına yapıştı. "Ya bu?"

"İbn Haytam, *Kitab-ı Menazir..* Öbürü El Cezari *Kitab-ı Hendesiye"* Çantaya doldurdukları kitapların sayfalarını karıştırırken Manuel Latince ve Yunanca yazılar da fark etti.

Beş çanta dolusu kitabı kucaklayıp, yanında arkadaşıyla medreseden hızlı hızlı çıkarken Manuel aradığı hâzineyi bulmuştu. Ama bu hazînenin farkına kendisi değil Floransa'da kitapları yok parasına satacağı bir rahip, Niccolo Niccoli varacaktı. Kitapların asıl kıymetini ise bir İtalyan ressam anlayacaktı.

106

Müslihiddin günde sadece üç sefer kullanılabilen topu bir kere daha ateşledi. Sultanın aynen kendisine tembihlediği gibi üçgen atışı yapıyordu, "Topu her seferinde aynı yere atmaktansa bir üçgen şeklinde atmak daha etkili olacaktır," demişti Mehmet. Etraftaki yeniçeri topçuları iki tarafa doğru beşer adım kaçarak kulaklarını tıkarken, koca taş gülle müthiş bir sesle fırladı. Görünmez bir Gökkuşağının çizgisini takip edercesine ilerledi ve içine düşen molozlarla dolmak üzere olan hendeğin üzerinden geçip ilk surun ayakta zor duran kesimine şiddetle isabet etti.

Güllenin çarpmasıyla birlikte Dördüncü Askeri Kapı ile Rhegium Kapısı arasındaki bu duvarda üç metre kadar bir gedik açıldı. Duvarın hemen ardındaki Rum askerleri ortaya Çıkmıştı.

Atının üstünde bekleyen Sultan Mehmet, topun beklediği sonucu yaratmasıyla birlikte hemen sağındaki, bu bölgeden sorumlu İshak Paşa ya baktı.

Paşa, bu bakışın anlamını çok iyi biliyordu. Kılıcını çekerek havaya kaldırdı ve gür bir sesle "Hücum!" diye bağırdı.

Binlerce atlı hızla ileri atıldı. Onlar dörtnala koşarak ilerlerken arkalarındaki birlikler de öne doğru hareket ederek onların yerlerini aldılar.

Rum tarafındaki o bölgenin savunmasından sorumlu Flippo Kontarini, Surların üstüne yan yana sıralanmış yüz lerce okçuya, "'Hazır..." ve 'Ateş!' emirlerini verdi. Süvariler o kadar çoktu ki, kara bir bulut gibi üzerlerine gelen okların hiçbiri boşa gitmiyordu. Kimi kalkanıyla bu okları defedebilse de birçoğu göğsünden, kafasından, yanağından ya da omzundan isabet alarak yere düşüyordu. Bazen de oklar atlara isabet ediyor, hayvanlar acıyla kendilerini yere atıyor ve üzerlerindeki askerlerle birlikte arkalarından gelenlerin altında eziliyorlardı.

Kontarini okçulara ardı ardına atış emri veriyor, her dalgada atlıların neredeyse onda biri yere yığılıyordu. Türk tarafının okçuları surlardaki rakiplerine ok yağdırsalar da, berikiler hemen mazgalların arasına kaçarak neredeyse hiçbir zayiat vermeden saldırılarına devam edebiliyorlardı.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi bu bölgede duvarın açılmasını tahmin eden Rum topçuları, bataryalardan bir tane sini gediğin tam arkasına çekmeyi başarmışlardı ve şimdi bir gülle, hızla ilerleyen sipahilerin tam ortasına düşerek yüzü aşkın askeri atıyla birlikte parçalara ayırdı.

Olacakları biliyormuş gibi İshak Paşa, arkadaşlarının başlarına gelenlerden iyice öfkeli yanındaki birliklere 'Hücum!' diye seslenerek ikinci dalgayı gönderdi. Kontarini okçuların hangi gruba nişan almaları gerektiğini bir türlü kestiremedi, zira öndeki grup, yarısından fazlasını kaybetmesine rağmen hendeklere iyice yanaşmıştı.

Tam o sırada sultanın büyük bir taarruza geçtiğini öğrenen Jan Jüstinyen yüzlerce adamıyla birlikte gediğin ağzında belirdi. Yüzlerce asker dışarı çıkarak hendeğin başında atlarıyla suya dalan süvarileri karşılamaya koyuldular. Gedikten sağa ve sola doğru çıkan bir o kadar okçu da kendilerinden sadece metrelerce uzaklıktaki askerlere delici çubuklarını kolaylıkla isabet ettirebiliyorlardı. Kontarini ise yukardan, arkadaki gruba ok yağdırmaya devam ediyor, bu arada surların arkalarındaki mancınıklar da aşırtmalı olarak bu bölgenin önüne gülle atmaya hazır ediliyordu.

Hendeğin içindeki atlardan bazıları bata çıka üstlerindeki askerlerle yüzerken bazıları da molozların biriktiği kısma denk geldiklerinden yürüyerek ilerleyebiliyorlardı. Ama süvarilerin pek çoğu okçulara hedef olmamak için atlarından inerek hayvanları kendilerine hem siper ediyor hem de kendilerini ağırlaştıran zırhlarıyla birlikle kendilerini hayvanlara çektiriyorlardı.

Bu arada surların üstündeki Kontarini'nin emrindeki okçulara yenileri eklendi, bunlar da hemen aşağıdaki askerlere ok yağdırıyorlardı. Şövalye Rhangabes ve adamları hendeğin ağzındaki süvarileri karşılamaya hazırlandılar. Haliç surlarındaki pek çok asker de atlarına atlamış, akın akın surun savunmasına yardım için yola çıkmışlardı.

Hendeğin başında duran askerler, Türkler'in sudan dışarı çıkmalarına fırsat vermediler. Suyun bittiği yerde yükselen mazgalların üstünde iki tarafa sürekli kılıç savuruyorlardı ve kılıçlar her seferinde bir Türk'ün ya boynuna ya kellesine ya da gövdesine isabet ediyordu. Kafası dahil her yeri kalın zırhlarla kaplı Rhangabes bir ölüm makinesi gibi hareket ediyor, karşısına geleni biçiyordu. Bir diğer gruptakiler ise önceden hazırladıkları uzun mızrakları Türklerin göğsüne göğsüne saplayıp çıkardılar.

Hendek adeta dibinden ağzına kadar Türk cesetleriyle doluyor, doldukça da su dışarıya taşıyor, kuyu, et yığını haline geliyordu

İkinci dalga süvarilerden hendeğe kadar ulaşabilenler kendilerinden önce gelenlerin arkalarından, yanlarından, aralarından aşarak karşı tarafa geçmeye çalıştılar. Ancak etkili Rum savunması üzerlerine gelen gücü dağıtmayı, sağa ve sola püskürtmeyi başarmıştı. Fakat Türkler, kendi arkadaşlarının ölümlerine aldırmadan sürekli ileri ileri atılıyorlar, ölenlerin yerlerini alıyorlardı. Karşı taraf ise etkili pozisyonlarından ötürü tek tük zayiat veriyordu. Tımarlı Sipahi Ömer Bey suyun içinde öfkeyle ilerledi, karşısındaki birliğin kumandasının hendeğin hemen ağzındaki gösterişli şövalye -

de olduğunu anladı. Onun sağa sola işaretler vererek etrafında ki kalabalığı yönetmesi de savunmanın liderlerinden biri olduğunu gösteriyordu. Ömer Bey bunu ortadan kaldırırsa savunmada bir gedik açabilecekti Elindeki kılıcıyla hendeğin ağzındaki askerleri hızlı hızlı darbelerle yere yıktıktan sonra kendini Suyun içinden yukarı doğru çekmeyi başardı. Onunla birlikte onlarca süvari de atlarının üstüne, taşlara ve Cesetlere basarak kendilerini surun dibine attılar.

Yukarı çıkan bu ilk hattın ardından hendekteki diğer Türkler de çizgi çizgi mazgalların ötesine çıkmaya başladılar. Ömer Bey, önüne çıkan Rumları birer kılıç darbesiyle yere indirdi, kendisine savrulan darbeleri ise kalkanıyla savuşturdu ve kalabalığın arasından Rhangabes'ı seçerek onun üzerine doğru ilerledi. Ünlü Rum şövalyenin kafasındaki miğfer bütün yüzünü kaplıyordu. Sadece gözleri açıktaydı. Elindeki koca kılıcı büyük bir hünerle kullanıyor, Türkleri birer birer yere seriyordu. Zırhı o kadar kalındı ki ona çarpan kılıçlar neredeyse hiçbir etki yapmıyordu.

Ömer Bey'in kafasındaki miğferi bir Rum askerinin kılıç darbesiyle fırladı gitti. Süvarinin siyah uzun saçları az önce suda ıslanmıştı. Rhangabes önündeki süvariyi gördüğünde onun, birliğinin beyi olduğunu kendisine bakışından ve ilerleyişinden anladı. Yüzünü kaplayan miğferinin ardından zevkle gülümseyerek rakibini bekledi. Kalabalık sanki İkisinin karşılaşmasını hissetmiş gibi kenara çekilerek onlara yer açmıştı. Hem Rhangabes'in askerleri, hem de Ömer Bey'inkiler için liderlerinin hayatta kalması çok önemliydi

Eğimli kılıcını hızla rakibinin göğşüne doğru savuran Ömer Bey silahının adamın üstünden kaymasıyla, zırhın tahmininden de kalın olduğunu anladı. Boşa çıkan darbeye Rhangabes hemen karşılık vererek bir karış kalınlığında ve Ömer Bey'inkinden neredeyse üç kat uzunluğundaki düz kılıcını rakibinin boynuna çaprazlamasına indirdi. Sol kolundaki zırhla kendini savunan süvari, darbeyle birlikte yana doğru yalpaladı, fakat hemen kendini toparlayarak kılıcını bu

sefer şövalyenin beline doğru savurdu. Rhangabes bu darbeyi yukarıdan aşağıya doğru bir kılıç hareketiyle kesti ve zırhlı eldivenler geçirilmiş yumruğunu Ömer Bey'in suratına geçirdi. Gözleri bir süre kararan süvari kendini toparladı ve kolunun bütün gücüyle şövalyeye bir kere daha kılıcını savurunca adamın omuzlukları ikiye bölündü. Zırhın içine geçen kılıç geri çıktığında üstünde kan vardı.

Rhangabes sanki bir acı hissetmemiş gibi omzuna bakıp zırhın parçalandığını gördü ve sinirlendi, öfkeyle kılıcını ardı ardına rakibine çaldı. Süvariyi her seferinde kalkan koruyordu. Rakibini bilinçli bir şekilde yoran Türk sonra hızla atağa geçti ve ağır bir darbeyle şövalyenin karnındaki zırhı ikiye bölerek kılıcı üç parmak kadar içeriye soktu. Rhangabes geri geri kaçarken surlardan düşen yerdeki taşların üzerine doğru çıktı. Yüksekliğin kendisine verdiği avantajı hemen kullanmaya karar verdi. Kılıcının sapını iki eliyle tutarak silahını yukarı doğru kaldırdı. Gediğin açıldığı noktanın tam yarındaydılar.

Ömer Bey bütün gücüyle şövalyenin şimdi açıkta kalan göğsüne kılıcı dimdik saplayacaktı ki sırtında duyduğu yanma bütün gücünü aldı götürdü. Rhangabes ise kılıcı yukardan Öyle bir indirdi ki süvarinin bedeni iki parçaya bölündü. Ceset yere düştüğünde ardında Jan Jüstinyen ve kanlı kılıcı bulunuyordu. Ünlü şövalye, savunmada en iyi adamlarından birini kaybetmeyi göze alamazdı.

Sipahilerden bir kısmı liderlerinin cesetlerini almaya çalışırken diğer bir kısmı da gedikten içeri girme teşebbüslerine devam ettiler. Ama Ömer Bey'in Ölmesiyle moralleri tükenmiş olan askerin kılıçlarla, oklarla ve mızraklarla geri püskürtülmesi daha da rahat olmaya başlamıştı.

İshak Paşa üçüncü dalgayı göndermeye hazırlanıyordu. Sultana baktı ve onun işaretini bekledi. Ancak sultan elini kaldırarak "hayır" işareti yaptı. Süvariler böylece iki tarafa çekildiler. Arkalarındaki yeniçeri bölükleri ortaya çıktı.

Mehmet'in yanı başında en başından beri dikilen yeniçeri ağasına olumlu işaret vermesiyle birlikte ağa ardındakilere döndü. Arkasında onun ufak bir hareketini bekleyen yeniçeri ortalarının onlarca çavuşbaşları ve onların da işaretlerini bek leyen yüzlerce yeniçeri duruyordu Yetmişer yetmişer gruplanan bin kadar yeniçeri, ağa "Ya Allah!" diye bağırınca düzenlerini hiç bozmadan hızla ileri doğru koşmaya başladılar.

Kontarini, surların üzerinden hızla ama inanılmaz bir nizamla ilerleyen kırmızı dalgayı görünce yeniçerilerin saldırdığını anlayarak korktu. Okçular şimdi altlarındaki süvarileri boş vermiş, bu alev gibi dalgaya ok yağdırıyorlardı. Hendeğe ulaşıncaya kadar pek çok yeniçeri yere yığılmıştı, ama öncekilerin aksine bunlar bir iki ok darbesiyle yere düşmüyor, omuzlarına, kollarına, bacaklarına saplanan oklara aldırmaksızın hızla ilerlemeye devam ediyorlardı.

Öndeki yeniçeriler ellerindeki otuzar metrelik merdivenleri hendeğin üzerine doğru atıyorlar ve hemen onun üzerinden hızla karşıya geçmeye çalışıyorlardı. Diğer bir kısım hendeklerin molozlarla dolu bölümlerinden bata çıka ilerliyor, pek çoğu da insan ve hayvan cesetlerinin oluşturduğu tümsekleri kendilerine yol yapıyorlardı.

Bu sırada Haliç'ten ve şehrin diğer surlarından gediğin savunmasına yardım için yola çıkan yüzlerce asker de geldi ve surların arasındaki açıklıktan dışarı çıkarak yeniçerilere ve süvarilere karşı savaşanlara destek vermeye başladılar. Cenevizli Manuel ve Dimitri Kantakuzenos emrindeki İtalyan ve Rum şövalyeler de zırları ve silahlarıyla yeniçerilere karşı adeta etten-çelikten bir duvar örmüşlerdi.

Bir yeniçeri, kılıcıyla karşısındaki Rumun kolunu kopardı, onun yanındaki İtalyanın parmaklarını kesti, bir üçüncüsünün karnına kılıcını sapladı. Bir Cenevizli şövalye kalın kılıcıyla bir yeniçerinin omzunu biçti. Dört Rum aralarına aldıkları bir başka yeniçeriyi yere yıktı. Surlardaki bir okçu ardı ardına beş yeniçerinin boyunlarına ve suratlarına oklarını ustalıkla isabet ettirdi.

Yüzlerce yeniçeri ve süvari sürekli yere yığılıyor, arkadan tekrar yenileri geliyordu, Onlarca Rum yere düşüyor, surların arkasından takviye birlikleri geliyordu.

Bu arada açılan gediğin kapanması için kullanılacak keresteler, hayvan derileri, yün balyalar, odun kütükleri ve taşlar da surun hemen ardında hızla hazır ediliyordu.

Yeniçeri Murat önündekileri kese biçe Rhangabes'in yanına kadar gitti. İlk atağı şövalye yaptı, ama Murat kılıcıyla darbeyi kesti. Bütün hiddetiyle bir kütük kadar kalın kolunun tuttuğu incecik kılıcını sağ üst taraftan sol alt kısma doğru çaprazlamasına öyle bir indirdi ki görenlerin afallamış bakışları altında ünlü şövalyeyi tek seferde iki parçaya böldü. Ömer Bey'in intikamını almıştı.

Rhangabes yıkılınca gediğin ağzındaki kalabalığın önünde habire bir Türkü yere yıkan Jan Jüstinyen belirdi. Savunmanın kırılması için asıl kilit nokta bu şövalye diye düşündü Murat. Hiç vakit kaybetmeden Cenevizli şövalyenin üstüne giden yeniçeri, kılıcını Jan'in suratına çaldı. Tecrübeli şövalye hemen eğilerek darbeyi boşa çıkardı ve karşı atağını, daha doğrulmadan, Murat'ın beline yaptı. Cenevizli, bu hamlesiyle rakibini hemen yere yıkacağından hiç şüphe etmiyordu, sıradan pek çok askeri benzeri darbelerle yüzlerce kere yere yıkmıştı. Ama yeniçeri büyük bir hünerle, boşa çıkan kılıcının kontrolünü hiç kaybetmeden beline gelen darbeyi kesti. Bu şekilde ardı ardına onca darbede kılıçlar çakışırken şırank şırank sesler çıkıyor, metallerin çarpışmasının gücüyle kıvılcımlar parlıyordu.

Bu sırada Manuel ve Kantakuzenos da etraflarındaki yüzlerce usta askerle yeniçerileri içeriye sokmamaya çalışıyorlardı. Ara sıra bir yeniçeri hattı yararak surun ötesine geçiyor ama karşısındaki ikinci büyük surun önünde ne yapacağını şaşırıyordu. Kapana kısılan asker zaten kısa bir sürede içerde bekleyen askerlerce kıtır kıtır doğranıyordu. Bir o kadar yeniçeri ve süvari de elleri kolları kesilerek hemen canlı canlı esir alınıyordu.

Jan Jüstinytn ağır kılıcını daha fazla sallayamayacağını hissetti. Murat Öldürücü darbeyi vurmaya hazırlanıyordu Cenevizliyi yere yıktığı anda şevke gelecek etrafındaki bir likler son bir kez ileri doğru atılacak ve şehre girmeyi başaracaklardı. İnsan bedeninden ve şövalye zırhından kat kat daha kalın çelik tellere sarılı ıslak keseleri tek hamlede ikiye ayırabilen Murat kılıcını Jan'a son kez vuracaktı ki surun üstündeki insan azmanı bir Rum elindeki baltayla yeniçerinin üzerine atladı. Son anda bunun farkına varan Murat kendini öteye attıysa da Rum, baltayla yeniçerinin bacağını ikiye biçti Fırsattan istifade eden Jan. yere yığılan yeniçerinin ensesine, aynı bir yaban domuzunu öldürür gibi kalın kılıcını saplayıverdi.

Kılıç, yeniçerinin yan beline kadar inmeden yeniçeri pes etmedi, son ana kadar hıncını korudu. Sonra ağzından kan gelerek yere yığıldı.

Üç saat boyunca süren saldırının sonunda Sultan Mehmet ordulara geri çekilmeleri emrini verdi. Hücum başarısız olmuştu. Şimdi Rumlar kendilerini iyice üstün görüyorlar, artık şehrin asla ele geçirilemeyeceğine inanıyorlardı.

Açılan gedik ise eskisi kadar sağlam olmasa da kapatılmıştı.

Türkler büyük bir hezimete uğramışlardı. O gün otuz bine yakın asker kaybedilmişti. Asker perişandı.

Halil haklı çıkmıştı.

107

Hiç beklenmedik bir şey oldu bugün.

Sabah yine top sesleriyle uyanmıştım. Sultanın artık ne yaman topları ateşlettiğini, ne zaman dur emri verdiğini kimse anlayamıyor. Bazen gündüzleri surlara sürekli top yağdırırken bazen de geceleri sabaha kadar Kumlara rahat vermiyor.

Amacının tahmin edilemez bir top atış planı uygulayarak karşı tarafı hazırlıksız yakalamak ve sürekli yorgun tutmak olduğunu söylüyorlar. Rumlar sultanın hedeflediği gibi yorgun düşerler mi bilmiyorum, çünkü her saldırıya inanılmaz bir dirençle karşı koyuyor, binlerce askeri her seferinde başarıyla geri püskürtüyorlar.

Bildiğim tek şey benim bu düzensiz top atışlarından harap olduğum. Bazı günler geceden çok gün ışığında uyuyorum. Artık uyku düzenim tamamen alt üst oldu. Kısa bir sessiz- lik yakalar yakalamaz kendimi çadırıma kapatıyor, Türklerin işlemeli yorganlarından bir tanesini üzerime çekip uykuya dalmaya çalışıyorum.

Ama o zaman da kalbimin top atışları beni uykusuz bırakıyor. Yakaladığım sessizlik kafamdan geçen cümlelerle delik deşik oluyor, ateş basıyor, alnımda boncuk boncuk terler oluşuyor. Dışarıdaki kargaşa ve gürültüye belki alışılabilir, ama içimdekilere bir türlü söz geçiremiyorum.

Fakat akşama doğru çadırımın kapısında beliren bir yeni-

çeri bütün ruh halimi değiştirdi. Elinde bir paket vardı. Önce sultanın bana bir şey gönderdiğini düşündüm. Askerin yüzü bir yerden tanıdık geliyordu. Etrafta gördüğüm askerlerden biridir diye düşünüyordum. Ragıp Paşa'nın köşkünden geldiğini, paketi Nilüfer Hanım'ın verdiğini söyleyince kalbim yerinden çıkacak gibi atmaya başladı. Bu, beni aylar önce Nilüfer'in evine götüren yeniçeriydi Ragıp Paşa'nın bir dediğini iki etmeyen bu asker sarayda bırakılan az sayıdaki askerden biriydi. Nilüfer Hanım'ın isteği üzerine bu paketi almış ve günlerce at sürerek buraya kadar gelmiş.

Ona paketi açıp açmadığını sorduğumda "Benim görevim paketi teslim etmek,"dedi, "içinde ne olduğu beni ilgilendirmez." Ragıp Paşa'nın ya da torununun ricası onun için emir hükmündeymiş.

Merakla yerimden doğrulup yeniçerinin eline uzandım ve paketi aldım. Onun kapıdan uzaklaşmasını bekledikten sonra paketi sabırsızlıkla açtım. İçinden altın sarısına bezenmiş, Arapların "kohl" dedikleri o harikulade sürme kabı çıktı. Nilüfer'den bunu kaç sefer istemiştim de vermemişti. Şehirden ayrılırken "Sizden bir hatıra olur, baktıkça sizi hatırlarım,' demiştim ama dinletememiştim.

Büyükannesinin Mekke'den hediye olarak getirdiğini söylediği bu kabı kaç sefer araklamaya çalışmıştım da beceremediştim. Ona saatlerce baktım, üzerine sinen sahibinin kokusunu doya doya kokladım. Matlaşan yerlerine, boyanın aşındığı sapına iyice bakarak sahibinin onu tutan zarif ellerini, çubuğunun değdiği badem gözlerini düşündüm. ("Badem gibi," Türklerin güzel büyük kadın gözleri için kullandıkları ve bence çok da manalı bir benzetme.)

Keskin barut ve yanık kokusunun her tarafı sardığı, zehirli dumanların öksürttüğü boğucu dünyama bu mis kokusu ve onun çağrıştırdıkları bir vaha gibi geliyor, Top gümbürtülerinin sesleri gürül gürül akan şelalelere, okların vızıltıları kuşların kanat çırpmalarına, kılıç şıngırtıları şırıl şırıl akan nehirlere dönüşüyor.

Ne enteresan ki, gözleri karartmaya yarayan bu alet, benim haftalardır kararan ruhumu bir güneş gibi aydınlatıyor.

Pakete bir de mektup eklemiş. Gördüğü ilginç rüyasını anlatmış. Bir Rum benirn gözlerime kızgın bir çubukla mil çekiyormuş. Cehennemi alevler arasında (ki Türklerin kutsal kitabında günahkârlar ve kâfirlerin kalacağı bu yer çok ayrıntılı tarif ediliyor) ben çığlık atarken birdenbire Rum, Nilüfer oluyor elindeki mil de sürme çubuğuna dönüşüyormuş. O anda benim çığlıklarım duruyormuş ve yerini mutlu bir yüze bırakıyormuş.

Sabah uyanır uyanmaz saraydan yeniçeriyi çağırtmış ve bana sürme kabını göndermiş. Neden bunu yaptığımı bilmiyorum, diyor. Eğer böyle yapmasaymış kendini sürekli kötü hissedecekmiş. Keşke bu lafı söylemeseydi. İşte o zaman umutlanabilir, bana karşı fikirlerinin değiştiğini düşünebilirdim

Ama ya şimdi?

Yine de bu sürme kabını bana gönderdiği için ona ne kadar minnettarım.

108

St.John kilisesinin içinde, sunağın arka tarafındaki odanın önüne gelen asker durdu. Soluk soluğaydı. Adamın burada olduğunu söylemişlerdi, ama o odadan gelen sesleri duydukça içeri girmeye bir türlü cesaret edemiyordu.

Sallanan masa sandalye sesleri ve kadının zevk çığlıkları askerin, ünlü Alman'ın 'iş'ini bölmesine izin vermiyordu. Fakat imparatorun her yerde kendisini arattığını çok iyi bilen asker daha fazla dayanamayarak yumruğuyla kapıya vurdu. İçerdeki sesler hiç kesilmeden devam ederken gelen cevap kesindi:

“Defol git başımdan!"

“Efendim, İmparator sizi çağırıyor Acilen gelmeniz gerekiyormuş."

‘İmparatora gidip işim olduğunu söyle o zaman sen de!"

Kadının gittikçe artan kesik kesik inlemelerine şimdi adamınkiler de katılıyordu.

Asker olumsuz bir cevapla geri dönerse imparatorun oracıkta kendisini Öldüreceğini çok iyi biliyordu.

"Ama efendim..."

‘Sen hala orda mısın?! Söyle, işim bitince ben onun yanına gelirim!"

Tam o sırada duyulan müthiş bir patlama sesiyle ahşap kilise sarsıldı, tavandaki keresteler çatırdadı. Asker, sadece bir-

kaç yüz metre ötedeki surlara, Türklerin büyük toplarından bir tanesinin daha isabet ettiğini anlarken önündeki kapı da patlamanın yarattığı sarsıntıyla ağzına kadar açılıverdi.

John Grant da, önünde bir masanın üzerine adama sırtı dönük eğilmiş kadın da yarı bellerine kadar çıplaktılar. Asker önündeki manzarayı keyifle izlerken, kırk yaşlarındaki Alman toparlanarak pantolonun düğmelerini iliklediı.

Ünlü mühendis oflayarak askerin yanına yaklaştı ve “Götür bakalım, görelim neymiş imparatorun derdi!" dedi.

Surların öbür tarafında, Karaca'nın emrindeki Sırp lağımcı ustası Borislav kuyunun içinden çıkarak elindeki toprak kovayı boşalttı. Koluyla alnının terini silince çamurdan simsiyah olmuş yüzünde teninin asıl rengi biraz da olsa belirdi.

Geceden beri kazıyorlardı. Ne karadan ne de denizden umduğunu bulabilen sultan bir de yeraltından harekete geçilmesini emretmişti. Lağımcılıklarıyla ünlü Sırpların öncülüğünde Azaplarla karışık bir birlik kuran Karaca Paşa da hemen harekete geçmişti.

Bir kısım sürekli kazarken diğerleri de içeri soktukları kazıkları, keresteleri tünelin içine yerleştiriyor, toprağın tepelerine düşmesine engel olarak ilerliyorlardı.

"Surların yerin altındaki destek duvarları bizi çok zorladı," dedi Borislav tepesinde dikilen Karaca'ya. "Onların bu kadar derine inmesini beklemiyordum, Yerin neredeyse sekiz metre kadar altından ilerliyoruz."

Paşa dikkatle dinliyordu, gözleri yorgunluktan kan çanağı gibiydi. Sabaha karşı hendeğin öbür tarafına geçilince bir oh çekmişti ama şimdi de en iç duvarın kalın istinat duvarları başlarına dert olmuştu.

Borislav yaklaşık beş kişinin birden girip çıkabileceği kuyudan tekrar içeri, adamlarının yanına dönerken, "Neyse ki, kısa bir süre sonra surların arkasına dolanmayı planlıyorum," dedi.

Paşa'nın yanı başında yığılı, kuyudan çıkan toprak küçük bir dağı andırıyordu.

John Grant, Konstantin'in kendisine, Türklerin Lağım kazdıklarına dair haber geldiğini bildirmesiyle hemen işe koyuldu.

İmparatorun sürekli yanında bulunan Françez, "Bu ser seriye güvenmekle iyi mi ediyoruz bilmiyorum efendim'' dedi.

Konstantin ise kendinden emin bir ifadeyle, "Serseridir ama bütün Avrupa'da işini ondan daha iyi yapan yoktur," diye yanıtladı, "Ona boşuna yığınla para ödemiyorum."

Topçulukta olduğu kadar lağımcılıkta da usta olan Alman işe daha önceden hazırlattığı boş kovaları suyla doldurmakla başladı. Emrine verilen askerlere de aynısını yapmalarını emretti. Sonra toprağın yumuşak ve killi olduğu bölgelere bu kovaları üçer beşer metre aralıklarla Likos Çayı'nın kuzeyindeki surlar boyunca dizdirdi. Karşı tarafın yer altından gelecek ilk atağını bu bölgeden bekliyordu.

Su dolu yüzlerce kova yan yana dizilince kimsenin kıpırdamamasını emretti Bir taraftan da ellerinde kazma küreklerle birkaç yüz askeri sürekli hazır tutuyordu.

Surların üstünde, mazgalların ardında, duvarların yakınındaki binlerce asker Grant'ın işini zora sokuyordu. Ama o kovaların içindeki suları dikkatle izliyor, aşağı yukarı gezinerek, hepsini kontrol altında tutmaya çalışıyordu. Bakımsızlıktan birbirine karışmış uzun sarı saçlarını avuçlarının arasına alarak, "Hadi, hadi!' diye sıkıntıyla söylendi. Bir iki kovanın üstüne doğru iyice eğilerek suya baktı. Sonra az ötedeki ne doğru koşturarak aynısını yaptı.

"İşte!" diye haykırdı birden.

Önündeki kovalardaki çamurlu suyun diğerlerine göre çok daha fâzla titrediğini, suda ardı ardına halkaların oluştu ğunu fark etmişti.

Askerler hemen Grant'ın gösterdiği yerleri kazmaya baş-

ladılar. Sadece birkaç saat içersinde askerler destek duvarlarının derinliğindeki mesafeye inmeyi başardılar. John Grant'ın şehre gelir gelmez imparatordan aldığı, surların yerin dibindeki durumlarını gösteren çizimler sayesinde, Türklerin aksine, yerin dibinde sanki üstündeymiş gibi bilinçli hareket edebiliyorlardı.

Türk tarafındaki lağımın en uç noktasında bir Sırp ilerlemeye çalışıyordu, ömrü karanlık kuyularda geçtiğinden gözleri gün ışığında değil de yerin dibinde daha iyi görürdü. Etrafındaki adamlarla birlikte, kazmayı bir kere daha ıslatılmış duvara salladığında önündeki kütle sıradışı bir çoklukla yere düşüverdi. Şüphelendi. Amele olarak kuyuyu kazan ve işin kolaylaştığını düşünen yanındaki birkaç azabın aksine o artık geri kaçıp kaçamayacağını düşündü.

Karşı tarafın lağımı bulduğunu anlamıştı; toprak karşıdan da kazıldığı için hafiflemişti.

İki grup en içteki surun tam dibinde karşı karşıya geldiler. Rum askerler baskına hazırlıklı geldiklerinden yanlarında pek çok kesici alet de vardı. Kuyularda kılıçlar savrulamayacağından, Grant bunlara kısa uçlu aletleri aldırmıştı. Ellerindeki satırları, bıçakları, baltaları o karanlıkta karşılarında kime denk geliyorsa vuruyor, saplıyor, isabet ettiriyorlardı. Bir Rum karşısındaki azabın kırmızı başlığını, berikinin başıyla beraber yardı, yanındaki başka bir asker, Sırp lağımcının tam suratına bıçağı soktu, yaşadığı ani şoku avantaja çeviren bir azap ise hemen önündeki Rum'un kafasına elindeki baltayı sapladı. Öndeki üç beş kişi karşılıklı birbirini yere yıkınca, diğerleri onları çiğneyerek birbirlerini alt etmeye çalışıyorlardı. Bir azap hep belinde taşıdığı bıçağı hızlı hızlı sokup çıkararak üç Rum'un arka arkaya karnını deldi. Fakat gırtlağına isabet eden bir satırı durduramadı. İki taraftan da sürekli ölenler olmasına rağmen. Rumlardan ölenler çok daha azdı ve bu yüzden karşı tarafa doğru ağır *ağır* da olsa ilerliyorlardı.

Sırplardan bir kısmı azapların arasından sızarak geri geri kaçmaya başladılar ve beşer onar birbirlerini ezerek kuyudan çıktılar. Tünelin ağzındaki Karaca Paşa olanları anlayınca bir anlık bir sıkıntıyla yumruklarını sıktı, gözlerini yumup kafasını göğe doğru çevirdi. Hemen kendini toparlayarak etrafındaki azaplara tünele girmelerini emretti, kimisini itip kakarak öfkeyle içeri doğru attı. Fakat sonradan içeri girenler bir türlü ilerleyemediler. Tam aksine, önlerindeki azaplar geri doğru püskürtülüyordu.

Tünelin öbür ağzında Jon Grant, askerlerin iyice ilerlediğini düşününce yanındaki adamlarından birine torbayı uzattı. Adamı Rum askerlerin arkasına kadar gitti ve tavandaki toprağın düşmesini engelleyen, Türklerin az önce diktikleri kerestelerden bir tanesinin dibine torbayı bıraktı. Uzuna bu fitili beş metre kadar yerleştirdi. Fitilin ucunu ateşleyip hızla Grant'ın yanına geri döndü. Grant, Rum askerlere bile şans tanımamıştı.

Askerler önlerindeki hengameden kurtulup da arkalarına baktıklarında çok geçti.

Yerin altından gelen gürültüyle birlikte Karaca Paşa'nın lağımı da çökmüştü. Bu kısım şimdi sadece toprakla değil Rum, Türk ve Sırp askerlerinin ölü ve diri bedenleriyle kaplanmıştı.

Grant, o sırada yanına gelen imparatora gülümseyerek, "Barutu kullanmayı bilen sadece Türkler değil," dedi.

Türklerin lağım girişimi de sonuçsuz kalmıştı.

109

Günlerdir başım ağrıyor. Gündüz ya da gece, çadırımda sürekli uzanıyorum, hayatımı düşünüyorum. Dışarıda kan gövdeyi götürürken beri Türklerin işlemeli bir sedirinde öylece yatıyor, gözümün önünden akan sahneleri seyrediyorum. İçim geçince sanki başka bir aleme geçiyor, rüyalara dalıyorum.

Birkaç sefer beni böyle gören Molla, durumumun iyi görünmediğini, bir hekime görünmem gerektiğini söyledi. Ben de bu kargaşada hekimi nereden bulacağım, diye karşı çıktım. Gülümsedi, benimki de laf mıydı. Bazen Türklerin arasında olduğumu unutuyorum, etraf yığınla hekimle dolu, yaralananları tedavi ediyorlar, hiç görmediğim merhemler, macunlar kullanıyor, ıstırap çeken askerlerin hemen rahatlamasını sağlıyorlar.

Ama benim öyle gözle görülür bir yaram da yoktu ki. Molla, "Olsun," dedi, “Ruhsal sıkıntılara da çözüm vardır. Seni tam adamına götüreceğim."

Sultan’ın sürekli fikir alışverişinde bulunduğu bir şeyh var. Ak Şemseddin ya da Ak Şeyh diyorlar. Mehmet'in onun nasihatlerinden çıkmadığı söyleniyor. Herkes tarafından sevip sayılan, Türklerin hep hürmet ettiği insanlardan biri. Molla beni ona götürdü. Tarif edemeyeceği, yardımcı olamayacağı hiçbir hastalık yokmuş.

Şeyh'in çadırı fazla büyük değildi, ama gene de benimkinin iki katı kadar vardı. Etrafta pek çok kitap, ve cam kaplarda saklanan değişik değişik bitkiler vardı Gözlerim bunlara takılınca, “Bitki topluyorum," dedi. “Edirne’de görmediğim türden otlar var, onlardan numuneler alıyorum,”

Dışarıda yüzlerce asker savaşta hayatını verirken onun ordugâhta ve etrafında bitki toplaması beni şaşırtmıştı. Sanki ne düşündüğümü anlamış gibi, “Savaş biter, ilim kalır," dedi, “İmparatorluklar geçicidir, ilim ise katlanarak devam eder."

Bana bu cam kavanozlardaki otlardan bahsetti bir süre. Sonra bana döndü ve geçmişte ciddi bir hastalığa yakalanıp yakalanmadığımı sordu. Az kalsın vebaya yakalandığımı ama rahiplere para vererek bundan kurtulduğumu söyledim.

Güldü, rahiplere verdiğim paradan değil, onun mikroplar dediği yaratıklar bana geçmediği için vebadan kurtulmuşum. Ak Şeyh’in hastalıklarla ilgili garip düşünceleri var, ona göre her hastalığı yayan küçük hayvanat, yani hayvancıklar varmış, bunlardan sakınıldığı taktirde de insan hasta olmazmış.

Sonra bana çeşitli mikroplara karşı insanı koruyacak ya da tedavi edecek bitkilerden bahsetti. Sanki sıkıntımın dışarıda değil içerde olduğunu anlamıştı da aramızdaki soğukluğu gidermeye çalışıyordu. Birçok bitki ismi saydı, bunların hangi hastalıklara iyi geldiğinden bahsetti. Her birim detaylı bir şekilde not aldığı defterlerini gösterdi Bense defterde yazan ya da onun bana anlattığı pek çok terimi anlamıyordum. Defterde bazı yerlerde Yunanca ve Latince kelimeleri seçebildim ancak Bunlar o bitkilerin Yunanlı tıp âlimleri Hipokrat ve Galen tarafından kullanılan adlarıymış. Bu şekilde, yazılışlarından Hintçe ve Çince olduklarını anladığım isimler de vardı. Ak Şeyh hiç bilmediğim hastalıklardan ve hiç bilmediğim çözümlerinden bahsetti.

Bunların çok karışık olduğunu, bir şey anlamadığımı söylediğimde aslında her şeyin çok basit bir temeli olduğunu, Yaratan'ın kullarına sayısız işaretler verdiğini söyledi. Ak Şeyh de diğer âlimler gibi kutsal kitaplarını ezbere biliyor.

Türklerin akıl kabiliyetleri çok üstün, yüzlerce sayfalık bu kutsal kitabı etrafımdaki neredeyse herkes kelime kelime ezberlemiş durumda. Eline aldığı bir cevizi kırdıktan sonra bana göstererek, “Ne kadar da beyne benziyor, değil mi?" dedi Cevizin yarıkları, kıvrımları gerçekten de sanki bir beynin küçültülmüş hali gibiydi. Bana bir parça verdi yemem için. Kendisi oruç tutuyormuş (Türkler gün ışığı boyunca aç kalarak nefislerini terbiye etmeye çalışıyorlar). Pek çok asker de bunu yapıyor.

"İşte bu beyne benzeyen yiyecek, beynin işleyişine güç katar, onun sıkıntılarını giderir," dedi, Yer üstünde yetişen bitkilerin vücudun üst kısmına, yerin altında yetişenlerin, köklerin de vücudun diğer kısmına şifa verdiğini, bitkilerin şekillerine, renklerine göre vücudun çeşitli yerlerine iyi geldiğini anlattı. Örneğin kiraz, rengiyle ve şekliyle kan pıhtısına benzediğinden kana iyi geliyormuş.

Elbette bu sonuçlara uzun deneylerden, sınamalardan sonra ulaşıyormuş. Bu genel kurallar insanı ilk başta yönlendiriyor, ama kesin sonuçlara ancak bu alanda bilgi sahibi alimler varabiliyormuş.

Bu konuşması boyunca verdiğim tepkileri, yüzümün ifâdesini dikkatle incelediğini hissediyordum. Ben de ona uyuyamadığımdan, sık sık başımın ağrıdığından, sürekli hayallere daldığımdan bahsettim.

Konuşmamızın bir yerinde kalp atışlarımı Ölçmek için bileğimi tuttu. Venedik’te ve Edirne’de bulunduğum günlerden bahsetmemi istedi, kısa kısa sorular sordu.

Sonra hiç beklemediğim bir anda, “Senin sıkıntın aşk," dedi. Sessizce kalakaldım. “Ağır makamda müzik dinlemen, sırdaş bildiğin insanlarla sohbet etmen gerekir." Bekledi, devam etti, “Ya da kendisinden aklını alamadığın insanla evlenmen!”

Âşık olduğumu da nereden çıkardığını sordum, karımın yıllar önce öldüğünden bahsettim. Hadi bunları geçelim, Edirne’de birisine vurulduğum da nereden çıkıyordu?! Hiç kimseye bir şey anlatmamıştım.

“Kalp atışların," dedi, "Edirne'den bahsedince hemen değişiyor."

Yine de söylediklerine inanmadığımı göstermeye Çalıştım ama onu ikna edebildiğimi sanmıyorum. Bu anlattıklarından başka kimseye bahsetmemesini isteyecektim ki, "Meraklanma, hasta ile hekimi arasında geçenler başkasını ilgilendirmez," deyiverdi.

"Ama şunu unutma," diye de ekledi: "Gerçek aşk yaratılana değil, Yaratan'adır. Aşk, seni ancak aşkı yaratana yaklaştırıyorsa aşktır. Kara kara düşünmek, ellerini kafanın arasına alıp boğum boğum boğulmak, günlerce yatıp hülyalara dalmak seni belki daha derin bir insan yapar, ama o derinlikte boğulmamak istiyorsan ışığı görmeli, gerçek Aşk'a yönelmeli, dua etmelisin. Her gün yeni bir gündür. Güneş, kul için doğar, yağmur senin için yağar, yapraklar insan için yeşerir, çiçekler bizim için kokar. Yeryüzü insanoğlunun emrindedir."

Elime çörek otu verip bunu kaynatıp içmemi, kendimi daha iyi hissedeceğimi söyleyerek beni gönderdi. Bugün daha çok işi varmış.

Çadırıma gittiğimde hala Ak Şeyh’in dediklerini düşünüyordum. Sadece on beş dakikada sanki bütün ruhumu okuyan bu adamın Mehmet’in sürekli yanında olması genç sultan için ne kadar büyük bir şans (ya da Türklerin dediği gibi t*akdir-i İlahi* mi demeliyim?).

Artık şuna karar verdim ki Mehmet’in Ak Şeyh’i, İskender'in Aristo’su kadar bilge bir insan.

110

On azap aralıklarla zar zor tutabildikleri ağaç gövdesini getirip yere koydular.

Kütük, çeşitli boydaki pek çok kerestenin ve odunun yanına, yerdeki talaşları tozutarak düştü. Onlarca oduncu, ağaçları, Üzerlerindeki mürekkeplerle çizili yerlerinden, karşılıklı tuttukları uzun testerelerle kesiyorlardı. Gece karanlığında çizgiler pek seçilemese de oduncuların gözleri iki üç saat önce olduğu kadar zorlanmıyordu. Mürekkeplerin kimisi onar metrelik parçalara, kimisi de üçer, beşer ve daha pek çok metrelik uzunluklardaki parçalara işaret ediyordu.

Odunculardan bir tanesi, beyaz tülbent sarılı kırmızı başlığını çıkartarak kafasını kaşıdı. Acaba bunca keresteyi ne yapacaklardı? Topların düzenekleri yerindeydi, siper de tam eksiksiz yapılmıştı. Bu devasa tomruklar ne için kullanılabilirdi ki?

Susayanlara su dağıtan bir sebil oduncunun yanına yaklaşarak rengi kızıla çalan testiyi uzattı. Oduncu kana kana suyu içtikten sonra ellerini tükrükledi ve tekrar testereye yapıştı.

Sebil ilerleyerek tabaka tabaka deve derilerini birbirine diken işçilerin yanına geldi. Derici ustası, elindeki koca iğneyi derinin üstüne koyarak ayağa kalktı. Birbirlerine tutturula tutturula neredeyse on metrekareyi aşan tabakanın etrafını derici ustaları kadar terziler de doldurmuştu. Karanlığa aldır-

maksızın, gözlerini kısarak ve kafalarını iyice önlerine eğerek kaskatı kesilmiş derilere iğneleri batırmaya çalışıyorlardı.

Beş azap gelerek, bunların yanında dikimi biten deri tabakalarını yuvarladılar ve rulo halinde az Ötedeki yeniçerilerin yanına taşıdılar. Derileri kalın halatların bulunduğu küçük bir meydanın yanına bırakarak bu seter de hazır edilmiş kütük parçalarını getirmek için geri gittiler.

Sultan Mehmet, yapının, çizimlerine göre, dört dörtlük yapılabilmesi için hiçbir aksiliği göze almak istemediğinden Yeniçeri Ağası'na montaj işlerinin yeniçeriler tarafından yapılmasını emretmişti Ağa da işi Vahdettin'in ortasına vermiş; çorbacıbaşı elli kadar adamıyla işe başlamıştı.

İskender, az Önce azapların bıraktığı uzun bir tomruğu yerden alarak ağaçtan tekerleklere basan on metrekarelik bir düzeneğin üstünde karşılıklı duran iki direğe enlemesine koydu. Kerestenin bir ucunu arkadaşına uzattı. Halatı uzun uzun keresteye sarıp onu dikine duran kalasa tutturmak için uğraşırken yukarı doğru baktı.

Kalasının uzunluğu onu bu taarruz makinesinin alacağı şekil için umutlandırdı. Sonra kafasını daha da yukarı kaldırarak gözlerini gökyüzüne dikti.

Hava açıktı, yıldızlar parıl parıl parlıyordu. Acaba Meryem de şimdi bu yıldızlardan birisine bakar mı, diye düşündü Şimdi onun gördüğü şu parlak yıldız acaba Meryem'i görür müydü? Sağlığı yerinde miydi, şehrin savunmasında onu da kullanmışlar mıydı? Ama kadınlar en kötüsünden surların çok arkasındaki ayak işlerinde olmazlar mıydı? Meryem güvende miydi? Ama ya askerlerden biri onu gözüne kestirdiyse?

Öfkeleniyor, daralıyor, sıkılıyor, sanki elindeki urganı oduna değil de kendi boynuna doluyordu.

"Yine dalgınsın İskender oğlum," dedi Molla Fenari.

Yanında beliren sesle rahatladı İskender. Kaç kere içini dökmüştü Molla Fenari'ye, ama bir türlü Meryem'den bahsedememişti Fakat Fenari her seferinde aslında onun neden

bahsettiğini anlar gibi dinliyor, içini ferahlatacak şeyler söylüyordu.

‘Korkuyorum, diye yanıt verdi.

“Kadere inanan, kederden korunur," dedi Fenari.

İşte gene öyle olmuştu, bu hocanın kadife sesi yeniçerinin yanan bağrına bir sonbahar yağmuru gibi etki etmişti.

İskender, arkasına bakıp ona minnatarlığını ifade edecekti ki, molla çoktan etraftan kaybolmuştu. Onun askerlerin arasında dolaşarak onlara dua ettiğini, maral verdiğini biliyordu İskender

Bağlı kerestenin diğer ucunu tutan Hayrullah, "Sence bu işe yarayacak mı dersin?" diye sordu.

İskender, “Yaramak zorunda," dedi. ‘Belki bir tanesi değil ama bunlardan üç beş tanesi aynı anda kullanılırsa çok daha büyük bir etki yapabilir,”

"‘Sultan bunun vereceği sonuca göre diğerlerinin yapımını emredecekmiş diyorlar."

“İnşallah diğerlerine hiç gerek kalmaz."

Surların dışında bir gece daha geçirme düşüncesi İskender’e işkence gibi geliyordu. Haftalardır süren kuşatmanın yorgunluğundan ziyade onu, Meryem’e bu kadar yakın olup da ona erişememek bezdirmişti.

Yerden başka bir kereste alarak ötekinin biraz üstüne yine bağlamaya başladılar. Arkadaşının düşünceli olduğunu gören Hayrullah sessizliği, “Yine onu mu düşünüyorsun?" diyerek bozdu. Hasan’dan başka bunu bilen tek kişiydi,

İskender "evet" anlamında başını salladı.

Sonra Hayrullah'a dönerek, “Ya sen? Sen korkmuyor musun?" dedi.

Hayrullah tebessüm etti. ‘Ben," dedi, “Mostar'ın bir köyünden çıktım geldim." O zamana kadar hiç kimseye anlatmadığı hikâyesini o gece Öylece İskender'e anlatabileceğini düşündü.

“Bizim krallığımızı sürekli topraklarına katmaya çalışan Sırp Despotu Vlad ülkemize saldırır, barbar ordularıyla gir-

diği köylerde ne kadar Boşnak varsa yakalatır, insanları diri diri yakardı. Her saldırısında da zevk için bir grubu esir alır. akşam yemeğinde sarayının bahçesinde bunları kazıklara oturtarak kendisine eğlence yapardı. Bizim köyümüzün et rafındaki pek çok köye kaç sefer böyle saldırılar düzenlenmişti. Türklerin devşirme memurları bizim oraya gelecekleri zaman babam ve anam beni süsleyip püsleyip, en temiz kı yafetlerimi giydirip devşirme emininin karşısına öyle çıkar mışlar."

Gözleri doldu, kızardı. Sesi kesik kesik çıkmaya başladı.

"Bakımlı, gürbüz oğlanların tercih edildiğini bütün köylü gibi onlar da biliyorlarmış. Devşirme emini de beni beğenmiş almış. Ben ocağa böyle katıldım. Dün gibi hatırlıyorum anamla babamın heyecanını... Ertesi gün de Vlad'ın adamları bizim köyü basmış ve herkesi kılıçtan geçirmişler Ben bunu haftalar sonra Edirne'de duydum."

Bir süre sustuktan sonra devam etti:

"Aradan sekiz yıl geçti. Şimdi Vlad'ın askerlerinin o surların içinde Konstantin'e yardım ettiklerini duyuyorum. Böyle bir saldırıda ölmek, bu kutsal görevin bir parçası olmak beni korkutmuyor, İskender. Ancak mutlu ediyor. Beni asıl korkutan burayı terk etmek zorunda kalırsak o adamların arkamızdan gülmeleri. İşte ben asıl bunun altından kalkamam."

İskender söyleyecek bir şey bulamadı, arkadaşının kırmızıya kesmiş gözlerinin içine baktı. ikili, beş metrelik bir başka kütüğü kaldırmak üzere kalasların yanına gitti.

Onlarca yeniçeri ellerindeki kalasları birbirine geçirirken bir mekanisyen elindeki çizimlerle onların etrafında dolanıyor, "Şurası üç karış daha içeri girecek," "Bu kalas, beş parmak daha kalın olacak," "Şu kısmın daha iyi bağlanması lazım," gibisinden direktiflerle yavaş yavaş belirmeye başlayan devasa mekanizmanın inşasını yönetiyordu.

Kerestelerden ve derilerden az uzakta ise yüzlerce amele karşılıklı, birer çizgilik bir hat oluşturmuş, sürekli kazma sallıyorlardı. Ordugâhın içinden başlayıp kazıklar ve toprak

yığınlarından oluşan siperin dışarısına doğru çıkan, üstü açık bir tünel gittikçe daha derin hâle gelerek üç beş kişinin yan yana yürüyerek ilerleyebileceği bir yola dönüşüyordu. Kazmacılar karanlıkta, yüzlerce metre ötedeki surun diplerine doğru uzayıp gidiyordu.

Bir grup azap ellerindeki manda ve öküz derilerini kazmacıların arkasına bıraktı. Bu şekilde pekçok azap açılan yolun yanı boyunca derileri hazır etmeye çalışıyorlardı.

Bu sırada azaplardan bir tanesi elindeki meşale ile yolun hemen yanında bir şeyler aranıyordu.

Suratında birden beliren tokat onu üstünden at arabası geçmiş gibi yere yıktı.

"ışık kesinlikle yok demedik mi!? dedi işleri denetleyen yeniçeri.

Adam yerden, "Belimden bıçağımı düşürdüm," dedi. “Onu arıyordum."

“Senin bir bıçağın şu gördüğün yüzlerce insandan daha mı kıymetli vicdansız!” Yeniçeri, yolu durmadan kazanları gösteriyordu. Çalışmaların karşıdan görülmemesi çok Önemliydi.

Adam sessizce yerinden kalkarken gözü birkaç kilometre ötede, Marmara sahillerine yakın kara surlarının karşısında sürekli patlayan toplara takıldı. Zifiri karanlık o noktada bu topların arka arkaya çakmasıyla bozuluyordu.

Duvarlara çarpan gülle sesleri, bu gece o noktada muazzam bir top atışı olduğunun göstergesiydi. Fakat o nokta surların en sağlam noktalarından biri değil miydi? Sultan neden gülleleri orada hiç ediyordu?

Bunun nedenini sabah olduğunda sadece yanağı yeniçerinin tokadıyla kızaran azap d eğil, surların ötesindeki şehir halkı da şaşkınlıkla öğrenecekti.

1 1 1

Şehrin Akropolis ucundaki Eski Saray'da Başmabeyinci Françez imparatoru uyandırmaya çalışırken telaşlıydı. Konstantin surların hemen dibindeki Vlaherna Sarayı'nda kalmaktansa geceyi burada geçirmenin daha güvenli olacağını düşünüyordu.

"Efendim.. Uyanın... Uyanın. Çok feci bir şey oldu!" İmparator uykuyla uyanıklık arasında yatağında dönerken, "Ne oldu Françez?" diye homurdandı

"Türkler efendim... Çok feci bir şey.. Akıl almaz bir alet."

İmparator güneşin ilk ışığının altında atını hızla Beşinci Askeri Kapı'nın bulunduğu surlara doğru sürerken gözleri daha tam açılmamıştı. Yardımcısının sözlerine üzerine fazla vakit kaybetmeden gömleğinin yakası açık kendini saraydan dışarı atmıştı. Orduların arasından geçerek iç surların tepesine giden dik ve dar merdivenleri hızlı hızlı çıktı. Mazgalların dibini dolduran askerlerin ve halkın uğuldaması onu daha da telaşlandırmıştı.

Konstantin mazgalların arasından dışarı doğru baktığında uğultunun boşuna olmadığını anladı. Şehrin bin yıllık tarihinde, anlatılan onlarca kuşatma hikayesinin hiçbirinde böyle bir şey duyduğunu hatırlamıyordu.

Dış surun önündeki yirmi metrelik hendeğin hemen ağ-

zında yüksekliği on metreyi aşan, bu kısımdaki surlara tepeden bakan koca bir ahşap kule duruyordu. Kulenin genişliği ve kalınlığı o kadar büyüktü ki içindeki katlarda belki topların yüz kişi vardı. Birbirlerine halatlarla bağlanmış keresteler öyle sağlam görünüyordu ki taştan bir burç olsa daha dayanaklı olamazdı, diye düşündü Kayzer-i Rum.

Daha da kötüsü kulenin dibinden başlayan bir tünel geri ye doğru Türklerin ordugâhına kadar gidiyordu ve bu tünelin üstü de ok saldırılarına karşı manda ve öküz derileriyle kaplanmıştı Bu da demek oluyordu ki Türkler kuleye sürekli insan ve malzeme takviyesinde bulunabileceklerdi.

Konstantin'in şaşkınlığı geçmeden yeniçeri okçuları karşı tarafa ok yağdırmaya başlamışlardı bile. Sanki haftalardır altta kaldıkları için bir türlü etkili bir şekilde ok saldırısı yapamamanın hıncını alırcasına okçuların her biri dakikada atmış ölüm çubuğu atıyordu. Üstelik kule mazgalların da üstünden baktığından bu en üst kattaki okçular surların ardındaki yüzlerce askeri kolaylıkla şişleyebiliyorlardı

Şaşkınlıkları yüzünden Rumların kendilerini toparlamaları biraz zaman aldı. Bu, onlara gırtlağından, kafasından, gözünden, burnundan, göğsünden saplanan oklarla bağırarak ölen yüzlerce askere mâl oldu. Üstelik oklar çok yakın mesafeden atıldıklarından okların pek çoğu Rum askerlerin boyunlarını, yanaklarını, omuzlarını ve göğüslerini delip Öbür tarafa çıkıyordu. Yanındaki askerlerden suratlarına fışkıran kanla donakalan diğer askerler kaçmaya fırsat bulamadan sonraki okun hedefi haline geliyorlardı.

Bölgenin savunmasından sorumlu Yunan Teofilos, afalla yan askerleri bağıra çağıra, öfkeyle ve büyük bir kararlılıkla kendine getirdikten sonra karşı ok atışlarına başlattı.

Rum askerler kafalarını mazgallardan dışarı uzatmaya korkuyorlar, duvarın dibine sinerek hareket ediyorlardı. Bir tanesi kafasını tam uzatıp nişan alacaktı ki gözüne saplanan okla yere yığıldı. O çığlık atarken, ötedeki bir tanesi kafasını uzatmadan sadece kollarını kaldırarak ok atmaya çalıştı

pek çoğu gibi. Fakat ellerini aşağı çektiğinde yayı tutan sol kolunun üstünden bir okun girip diğer taraftan Çıktığını hayretle görünce çığlık atarak ayağa kalktı. Doğrulmasıyla yere yığılması bir oldu, zira sırtına on ayrı ok saplanmıştı. Rum askerleri habire yere yığılıyorlar, karşı taraftan çok *az* kişiye oklarını isabet ettirebiliyorlardı.

Arkadaki iç surlardan çatışmayı hiddetle izleyen Konstantin, "Bunun yapılmasına nasıl izin verdiniz!? Böyle bir şeyin yapılması günler alır! Hiç mi görmediniz?! Hiç mi anlamadınız!" dedi.

Françez elleri titreyerek, "Efendim siz de biliyorsunuz ki gece boyunca şehrin güneyindeki surların savunmasıyla uğraşıyorduk. Oraya anlamadığımız bir şekilde sürekli top atışı vardı, Bütün dikkatimizi oraya yoğunlaştırmıştık." diye karşılık verdi.

Konstantin ikinci şoku o zaman yaşadı. "Anlaşılan o ki, bu genç sultan sandığımızdan daha kurnaz... Emrindeki sayısız adamlarla bunu bir gecede tamamlamış olmalı. O burnumuzun dibinde kule inşa edip yol kazarken biz de aptal gibi güney surlarıyla oyalandık."

Kulenin deve derileriyle cephesi kaplı ikinci katındaki bir grup, yığınla toprağı, taşı, odunu ve işe yarayacak daha pekçok maddeyi suya atarak hendeği doldurmaya başladılar. Zaten surların burçlarından ve duvarlarından düşen molozlarla yarısına kadar dolan hendek birkaç saat içinde üzerinden dümdüz yürünecek bir hale gelebilirdi. Kuledeki malzeme bitince ordugâhtan tekerlekli el arabalarıyla, açılan tünelden doğru taş ve toprak taşınıyordu. Bu yolla kuledeki yeniçerilere ok takviyesi de yapılabildiğinden cephanenin ardı kesilmiyordu.

Konstantin yanındaki adamlarından Megadük Lukas Notaras'a, "Diğer surlardan buraya takviye birlikleri getirmeliyiz," dedi ok yağmurunun ardı arkası dinmeyince.

Lukas Notaras, kilometrelerce uzunluğundaki surlara baktığında hepsine de top atışlarının bütün hızıyla devam ettiğini, kimi gediklere azapların saldırdığını görüyordu.

"Bütün savunma hattımızı zorluyorlar," dedi dük. “Buraya takviye yapacak askeri bulmak çok zor olacak," diyerek oradan ayrıldı.

Askeri yıldırıp iyice zayiat verdikten sonra Karaca Paşa beş yüz kişilik bir azap grubunu tünele yığarak saldırmaları için hazır olmaları emrini verdi. Bu sırada kulenin en uç noktasındaki iki azap, önlerindeki direklerin urganlarını baltalayarak kulenin açılır köprüsünü boşa çıkardılar. Hendeğin üzerine açılan bir kale kapısı gibi öne doğru düşen ahşap yapı, karşıya yürünecek şekilde, doksan dereceye geldiği zaman durdu. Onu tutan halatlar iyice gerilmişti. Aradaki hendeğin çok enli olduğundan ve hendek ile sur arasında da epeyi mesafe bulunduğundan köprü ile mazgallar arasında birkaç metrelik bir boşluk kalmıştı.

Azaplar, Karaca’nın hücum emriyle kulenin merdivenlerinden kat kat çıkarak köprünün üzerine geldiler ve hızla ileri doğru atıldılar. Yeniçeriler ise bir üst kattan karşı tarafı oklamaya devam ediyor, azaplara karşı herhangi bir savunmayı boşa çıkartmaya çalışıyorlardı.

Azaplar onar yirmişer, kiminin elinde topuz, kiminkinde balta, kiminde kılıç köprünün ucuna kadar gelip "Ya Bismillah!” diyerek surlara atlıyorlardı. Pek çoğu karşıya ayağını atmayı başarabilirken bazıları da ya yere düşüyor ya da surlara kafalarını çarparak kan revan içinde telef oluyorlardı. Yere düşenlerin bazıları sanki hiçbir şey olmamış gibi ayağa kalkıp yukarıya kancalar atmaya çalışırken kolunu bacağını kıran bazıları da oracıkta kalakalıyordu.

Kendilerini surların üzerine atanlar ise karşılarına çıkanların kafasını gözünü baltayla yarıyor, topuzlarla parçalıyor; ellerini kollarını kılıçlarla doğruyorlardı. Fakat azaplar daha ileri gittiklerinde kulenin atış menzilinden korunaklı olan yerlerde hazır bekleyen usta Rum askerleri bunları hemen yere yıkıyorlardı.

Tam o sırada kulenin sağ ve sol kanadında bulunan burçlara Lukas Notaras Sırp okçularını takviye birlik olarak yer-

leştirdi. Bunların gelmesiyle birlikte cenk Rumların lehine bir şekil aldı. Sultan Mehmet bu burçlardan gelecek tehlikeye biliyordu ama belirli aralıklarla, istisnasız bir şekilde yerleşti rilen bu dışarıya çıkıntılı bölümlerden kaçış yoktu. Yarım da ire şeklinde surlardan dışarıya doğru uzanan ve boyutları çok daha yüksek olan bu kulelerin mazgallarına yerleşen yüzer okçu köprünün üstünden bir nehir gibi içeri akan azapları nişan aldı. Çapraz ok atışının başlamasıyla birlikte, azaplar silkelenen bir ağacın meyveleri gibi surun dibine ya da hendeğin içine düşmeye başladılar. Çok azı karşıya geçebiliyor, bunlar da duvarların arkasında hemen öldürülüyorlardı.

Yeniçeri Hayrullah o sırada Sırp okçuları fark ederek, sığındığı çift kat deve derisinin ardından o tarafa döndü. Bunlar Vlad'ın okçularıydı; başlıklarından *ve* kullandıkları yaylardan anlamıştı. Bir saniyeden daha kısa bir sürede elini sadağına götürdü, okunu işaret parmağı ile orta parmağının arasına kaptı, yayma taktı, kirişi çekti ve bıraktı. Ok, hızla ilerleyerek mazgalların arasından kendine bir göz buldu ve kafatasına değineceye kadar içeri girdi. Hayrullah ardı ardına onlarca ok yağdırıyor, sürekli doldurulan sadağını habire boşaltıyordu. Okların neredeyse hiçbiri boşa gitmiyor, yere düşerken bir Sırp okçunun vücudunda saplı oluyordu. Diğer yeniçeriler de sağlı sollu dönerek bu burçları nişan almaya başladılar. Sırp okçular gittikçe azalıyor, ama dük Notaras yerine yenilerini getiriyordu.

Ok taarruzunun iki tarafa dağılmasını fırsat bilen Kumlardan birkaçı ellerindeki meşaleleri köprüye atıverince Türklerin hiç beklemedikleri bir şey oldu ve ahşap düzenek hızla alev aldı. Üstündeki azaplar da bunlardan nasibini alarak yanmaya başladılar. Bir kısmı kendini hendekteki suya atmayı başarabilmişti.

Durumun farkına varan Karaca kuleden hızla tırmandı

ve bir azabın elindeki baltayı alarak köprüyü kuleye bağlayan kalaslara hızla vurmaya başladı.

Alevler gittikçe büyüyor, kuleye doğru geliyordu.

Kulede bir kaos oluştu, azaplar geri geri gitmeye başladır. ama yeniçeriler burçlara vE surlara ok atmaya devam ediyorlardı Karaca bütün gücüyle odunlara bir kere, bir kere daha vurdu. Alevler o kadar yakındı ki kafasını ters tarafa çevirmeden hareket edemiyor, mahşeri sıcaklığı tam yüzünde hissediyordu.

Ağaçları iyice kesmişti ki fazla vakit kalmadığını anladı. Baltayı yere atıp direklerden birisini tutarak tomruklara tabanıyla olan gücüyle vurdu. Bir kere daha vurdu.

Nihayet son anda köprü çatırdayarak alevler halinde surların dibine düştü.

Kuleye alev sıçramamıştı.

Yerde yanmaya devam eden köprünün ateşinden kaçmak için kule tekerlekleriyle bir iki metre kadar geri çekildi.

Konstantin derin bir oh çekti. Gülümseyerek Françez'e baktı.

Fakat Karaca henüz pes etmediklerini gösterircesine azapları geri çekerek yeniçerilere saldırmaları için hazır olmaları emrini verdi.

Gerekli mühimmatla ve insanla tekrar takviye edilen kule kısa bir süre sonra Konstantin'in açılan gözleri karşısında ilerleyerek yine surlara yanaştı.

Karaca bir kere daha hücum emrini verdi ve sağlı sollu ok atışları yeniden başladı. Bir grup yeniçeri de arkadan kendilerine uzatılan uzun merdivenleri yukarı çekip karşı surlara attılar ve hemen üzerinden beşer onar ilerlemeye başladılar. Merdivenlerin ucunu kapan Rumlar bunların bazılarını yere atıyorlardı. Boşa çıkarılan merdivenlerin yerine de Türkler arka taraftan yeni merdivenleri yeniçerilere uzatıyor, onlar da bunları karşıya tekrar tekrar atıyorlardı. Surların öbür tarafına geçmeyi başaran yeniçerilerin ilk işi merdivenleri atmaya çalışan Rumlar oluyor, bunlara kılıçlarını hınçla saplıyorlardı. Hayrullah yayını bırakarak bu merdivenlerden birine atladı ve karşıya sıçramayı başardı. İlk işi merdiveni atmaya uzanan bir Rumun iki kolunu birden kınından çektiği kılıcıyla

doğramak oldu. Arkasından kendine yanaşan bir başkasını tekmeleyerek surun arkasına fırlattı, bir diğerinin dirseğiyle çenesini kırdı, bu sırada kendisine yol açarak önüne çıkan ona yakın askeri kılıç darbeleriyle kanlar içinde bıraktı. Kı lıç kullanmadaki ustalığıyla bilinen Teofilos kafasını mağrur bir edayla kaldırarak kılıcını gösteriş yaparcasına iki tarafında çevirdikten sonra yeniçerinin börküne doğru kinle savurdu Yeniçeri kılıcıyla darbeyi kesti ve ikili kalabalığın ortasında kapışmaya başladı.

Bu sırada kuzey surlarından sorumlu Bocchiardi Kar deşler ve yanlarındaki birlikler mazgalların hemen yanında göründü. Yeniçerilerle bunlar arasında kıran kırana bir mücadele başladı. Paulo, kuleden gelen yeniçeri akınını kesmek zorunda olduğunu biliyordu. Yanında getirdiği sopaların ucunu tutuşturarak kuleye atıyordu. Fakat deri paravana çarpan meşaleler pat pat yere düşüyordu. Kulenin içine attığı meşaleler de hemen Türkler tarafından ya söndürülüyor ya da tekrar dışarı fırlatılıyordu.

Troilo ise iki elinde birer kılıç karşısına çıkan Türkleri biçiyor, bazen önüne gelen Rumları da hiç acımadan araya katıyordu.

İşte tam o sırada cengi sonlandıracak bir kişi geldi.

Barut ustası bir Rum, Paulo'nun yanına gelerek ona getirdiği kovayı gösterdi. Sinsice gülerek, "Bir de bunu dene," dercesine kovanın içini işaret etti. Güldüğünde simsiyah dişleri gözüken sevimsiz bir adamdı. Kulenin üstünden, en başından beri kuleye ateş yağdıran Paulo'yu durdurmanın bir yolunu arayan Karaca bir şeylerin döndüğünü anlamıştı.

Paulo yarı sıvı yarı toprak gibi bir barut karışımının içine sopayı batırdı ve ucunu tutuşturarak okçulara hedef olmadan sopayı kuleye fırlattı. Ateş kulenin derilerine değer değmez parlayarak bütün yüzeye yayıldı. Kuledeki askerler ne olduklarını anlayamadan da alevler bütün gövdeye yayıldı. İçindeki pekçok asker yanmaya başlamıştı.

Hayrullah şimdi dev bir alev kütlesine dönüşen kuleye

dönüp baktığında surlara koşan asker akınının durduğunu fark etti. O anda Teofilos yeniçerinin kafasını gövdesinden koparmıştı bile.

Karaca son bir çaresizlikle belindeki kılıcını çıkarttı ve paulo'ya fırlattı. Antonio ve Troilo, kardeşlerinin göğsüne saplanan kılıçla birlikte yere yığıldığını acıyla izlediler. Antonio öfkeyle Karaca'ya baktı. Surlardan atlayıp onun üstüne doğru gitmeyi düşündü, ileri doğru atıldı ama kardeşi onu tuttu.

Alevler, kulenin dibindeki barutu bulunca büyük bir patlama oldu. Kule havaya uçarken Karaca, yapının üstünden yere atlamayı başarmıştı. Sağ kalan birlikleriyle birlikte tünelden geriye döndü.

Sultan Mehmet ordugâhtan havaya uçan kuleyi izlerken yumruklarını elleri parçalanacakmış gibi sıktı. Hınçla gökyüzüne bakarak. "Neden!?" dedi.

112

“Şimdi saldırıp bir huruç harekatı yapmanın tam zamanı!" dedi Teofilos yumruğunu göğsünün önüne doğru kaldırarak. Kurumuş kan lekeleri neredeyse bütün kolunu kaplıyordu. “Türkler hemen hemen bütün saldırılarında başarısız oluyorlar. Aldıkları bu son yenilgi tazeyken saldırmalıyız."

Surun dibindeki Vlaherna Sarayı'nın görüşme salonlarından birinde bütün komutanlar toplanmıştı.

Teofılos önündeki haritadan kuzey surlarını gösterdi:

“Bir grup asker buradan, diğer bir grup da güneydeki Altın Kapı'dan çıkarak iki koldan saldırıp önümüze kim gelirse kılıçtan geçirmeliyiz."

Teofilos’un ateşli hareketlerinin aksine Jan Jüstinyen düşünceyle, Konstantin'e dönerek, “Türklerden ne haberler geliyor? Geri çekilmeyi hâlâ düşünmüyorlar mı?” diye sordu.

“Askerlerinin perişan olduğu doğru," dedi imparator. “Sultana olan inançları da gitgide azalıyormuş. Ama dışarı çıkıp, onlarla karşılaşmak intihar olur. Zaten buna gerek de yok. Paşa, tutunmaya devam etmemizi söylüyor. Çok kısa bir sürede Mehmet'in pes edeceğine inanıyoruz."

Jan, “Size katılıyorum, Kayzer," dedi. “Türkler pes etmek üzereler."

Dük Lukas Notaras onlara katılmıyordu: “Şehirdeki erzak

tükenmek üzere. En fazla bir hafta daha dayanırız. Ne içecek suyunuz kalacak, ne de bir çuval buğday Mehmet biliyorsunuz ki su kemerlerini de tıkadı. Bence gelecek her türlü barış teklifini düşünsek iyi ederiz, beyler"

Papa'yı temsil eden Kardinal İsidor kızgınlıkla, "Siz neler söylüyorsunuz!?" dedi "Az önce imparatorun dediğini duymadınız mı? Siz haftalardır Türklerin yaşadıkları hüsranlara bizimle beraber tanık olmadınız mı? Ne barışından bahsediyorsunuz, bir sultan gözümüzün önünde bitmek üzere."

Jan Jüstinyen devam etti. "Kardinal haklı. Dükün endişeleri yersiz ve can sıkıcı Bazen onun hangi tarafta olduğunu anlamakta güçlük çekiyorum."

Dük sinirlenerek, "Vatanperverliği bir Latin'den öğrenecek değilim!" diyerek çıkıştı. "Benim çocukluğum siz Latinlerin bu şehri nasıl canice istila ettiğinize dair öykülerle geçti. Gözünü kan bürümüş atalarınız, kadın ve çocuk demeden şehrin sokaklarından günlerce kan deryaları akıttı. Değerli heykellerimizi, Mısır'dan gelen sütunlarımızı ve bütün hâzinemizi de siz Katolikler alıp götürmüştünüz!"

Kardinal ve Jan ikisi birden düke bağırarak cevap vermeye başladılar Oda hararetlenmişti. Jan kılıcına sarılıp dükün üzerine yürüdü. O anda odaya giren kişi tartışmaya son vermese, dükün kellesini koparacaktı şövalye.

"Boşuna tartışıyorsunuz beyler," dedi başında gösterişli sarığı, sarı, kabartma işlemeli kaftanı ve siyah mintanıyla Orhan Bey Kırklı yaşlarda gösteriyordu, boynunun üstünde doğumdan kalma garip bir leke vardı. "Genç sultanın işi çok yakında bitecek"

Odanın ortasına yaklaştı. Kendinden emin, ağır ağır konuşuyor, etraftakiler bu kıyafetleri giyip de savaşmadıkları tek kişiyi dikkatle dinliyorlardı. Onun ellerindeki en büyük koz olduğunu çok iyi biliyorlardı. "Sultan yenildiği zaman asker homurdanmaya başlayacak Paşa saraydaki ve ordudaki nüfuzuyla bu homurdanmayı daha da tetikleyecek. Askere yıllar önceki anılar hatırlatılacak."

Orhan Bey eline aldığı kıpkırmızı bir elmayı elinde evirip çeviriyor, bazen havaya atıp tutuyordu.

"Edirne'de ayaklanmalar çıkartılacak, şehir yangınlara ve karmaşaya boğulacak. Sadece birkaç hafta içersinde Mehmet'in ya kellesi doyuracak orduyu ya da tahttan sürülmesi.' Durup masadakilere döndü. 'İşte o zaman Osmanoğulları'nın hayattaki tek veliahdı ben olacağım ve tahta geçeceğim. Siz Rumları da bir daha rahatsız etmem "

Etraftakiler duyduklarına hak verir gibiydiler.

Orhan Bey, sonra kapıya yanaşarak. "Ama şimdi gidip limanı kontrol etmem lazım, Türkler günde üç beş gemi gönderip beni yoklamadan rahat etmiyorlar. Gözlerimizi açık tutmalıyız," dedi ve salondan ayrıldı.

Kardinal, "Merak ediyorum, imparator,' dedi, "Bir Türk'ten kurtulup bir diğerini başa geçirmek neyi değiştirecek?"

Konstantin gülümsedi: 'Gördüğünüz ve duyduğunuz her şeye inanmayın, sevgili Kardinal. Bir Türkten kurtulacağız. Ama diğerini başa geçireceğimizi kim söyledi? Hem Orhan bizim sözümüzün dışına asla çıkamaz."

Şehirdeki savunma hatlarını, ellerindeki cephaneyi, ve askerlerin pozisyonlarını birkaç saat tanışan grup huruca gerek kalmayacağını, savunmada kalmanın en iyisi olacağına karar verdi. Birkaç gün içinde zafer ilan edeceklerine megadük hariç herkes inanıyordu.

Lukas Notaras her zamankinden daha düşünceliydi.

113

Bugün ordugâha Macarlı bir heyet geldi. Avrupa'da Be- yaz Şövalye diye anılan John Hunyadi'nin adamları bunlar. Sultan derhal kuşatmayı kaldırmazsa çok büyük bir kuvvetle Türklere savaş açacaklarını söylüyorlar.

Mehmet, onlara sadece bir-iki yıl kadar önce Edirne'de yaptıkları barış anlaşmasını hatırlattı. Oysa budala Macarlar o gün bu barış anlaşmasını imzaladıklarına ne kadar da sevinmişlerdi. Şimdi ise öyle görünüyor ki Beyaz Şövalye Türklere karşı Yeni Roma'yı savunabilmek için şeytana pabucunu ters giydiren bir plan yapmış.

Elçiler, Hunyadi'nin naiplikten çekildiğini, onun zamanında yapılan anlaşmanın da geçersiz olduğunu söylediler. Yerine de Vladislav geçmiş. Anlaşmayı Mehmet'e geri verdiler, sultandaki nüshayı da geri istediler. Bu iki devlet arasındaki ahdi bozduklarının çok açık bir göstergesiydi. Ben otağ-ı hümayunda Mehmet'in bunlara ne kadar soğukkanlı davrandığını kendi gözlerimle gördüm.

"Size anlaşmanın nüshasını iade edeceğim," dedi, "Ancak saraydan gelmesi biraz zaman alır. Siz de bu sırada ordugâhımda istirahat ediniz."

Bunun ardından da Paşa ya Macarlara ordugâhın gezdirilmesini, savaş aletlerinin, özellikle de toplarının gösterilmesini emretti. Macarlar ise Önce anlamadıkları bu soğuk kan-

lılığın sebebini Türklerin üst düzey organizasyonunu savaş kulelerini ve akıl almaz toplarını gördüklerinde anladılar. Elçilerin gördükleri ileri teknoloji karşısında dehşete düşen yüzleri aklımdan çıkmıyor, Birinin etrafındakiler anlamasın diye Latince. "Bize resmen meydan okuyor! Göz dağı veriyor,' dediğini hatırlıyorum.

Etraftaki yüzlerce çadırda binlerce askerin disiplini Macarların hayatlarında hiç görmedikleri bir şey olsa gerek. İşleri gücü yakıp yıkmak olan, bir yıllık bir anlaşmaya bile sadakat göstermeyen bu barbarların ordugâhta karşılaştıkları nizam liderlerinin fikrini değiştirmesine etki eder mi bilmem ama bu olayın Mehmet'in canını sıktığı kesin. Zira, Halil Paşa'nın Macar tehdidine inandığını, sultanı kuşatmayı kaldırmak için ikna etmeye çalıştığını söylüyorlar. Paşaya inananların sayısı da hayli fazla. Üstelik sadece Macarların değil. Eflak Voyvodası'nın da Türklerin üzerine karşı harekete geçmeye hazırlandığı dilden dile yayılıyor.

Eğer söylenenler gerçekleşirse, Macarlar büyük bir donanmayla gelecek, Eflaklar ise kara üzerinden, ordugâha arkadan saldıracak ve Türkler üç ateş altında kalacaklar. Böylece kolayca mağlup edilebilecekler. Kuşatma uzadıkça Vatikan'ın işin ciddiyetini bir kere daha anladığı, ajanlarını dörtbir yana saldığı anlaşılıyor.

Konstantin'in İmparatorluğu'nun bin yıldır onlarca kuşatmaya nasıl karşı koyabildiğini, ne türlü yollarla rakiplerini yıldırdığını artık daha iyi anlıyorum Aklı başında kimse böyle bir kuşatmayı daha fazla sürdüremezdi; sürdüremediler de. Ancak sorun da orada, bu genç adamın aklı ya hiç yok ya da hepimizden fazla. Mehmet, bu kadar genç ve ateşli olmasaydı şimdi çoktan Edirne'ye dönmüştük

114

Miralon celladı rutubet, insan dışkısı ve leş kokularının birbirine karıştığı zindanların küçük bir hücresinde karşısın da oturan iki esire öfkeyle bakıyordu.

Yerin dibindeki zindandan gelen çığlıklar belki topların gürlemesi ile dışardaki kargaşanın gürültüsü olmasa dışardan duyulabilirdi.

Şehrin tam göbeğinde bulunan Miralon Mahzenleri eski bir manastırdı. Ama çok uzun zamandır, korunaklı bir bölgede ve çok kalın duvarlarla çevrili olduğu için şehrin mahkûmlarına, kafir ve sapık ilan edilenlere ama en önemlisi de tahta geçme ihtimali olan veliahtlara işkence etmek için kullanılırdı.

Rumlar, imparatoru Isa'nın kral naibi saydıklarından hükümdar olacak kişinin vücudunda herhangi bir sakatlığın olmasını hakimiyete mani görürlerdi. Tahta geçen imparator da kendine rakip gördüğü kişileri, eğer çoktan Öldürtmemişse ya gözlerini kör ettirir, ya da kulaklarını kestirirdi.

Miralon celladı bu yüzden adam öldürmeden işkence etmekte iyice ustaydı. Akşam saatlerine doğru karşısına iki kişi daha getirilince rahatlamıştı. Bunlar, ele geçirilen lağımlarda ve diğer saldırılarda yakalanan esirlerdi ve diğer lağımların yerlerini öğrenmek gerekiyordu. Belki bu Türkler konuşur diye umutlandı cellat. Hiç acele etmeden masasına giderek elin e aldığı bıçağı güzelce biledi.

Esirlerin arkasında duran adamlarından birine bir bakış attı. Cellat artık konuşmaya üşeniyor, yardımcısıyla anlaşmak için bakışları yeriyordu.

Adam sandalyelere oturtulan İkiliye yaklaştı, Demir ka pıya yakın oturan Sırplı esir yerinden kalkmaya Çalışırcasına çırpındı ama elleri arkadan bağlıydı. Ayaklarından itibaren de kalın bir urganla sandalyenin bacaklarına sıkıca tutturulmuş, lardı. Sırplı zıplayınca sandelyenin ayakları da adamla birlikte üç beş parmak yerden kesiliyor sonra tekrar zemine oturuyordu.

"Sana daha sıra gelmedi." dedi cellat.

İşaret verdiği yardımcısı, Vahdettin'in sopa yemekten tanınmaz hale gelen suratının arkasına geçti ve iki tarafından kafasına yapıştı. Saçlarını avuçlarının arasına alarak iyice sıktı.

Vahdettin yediği dayağa rağmen yüzünü hala dik tutabiliyordu Lağımın içinde emrindeki yeniçerilerle birlikte Rumların eline geçtiği andan itibaren onlarca askerin tekmesini suratına yemişti.

Cellat, bıçağı, üzerindeki deri tulumuna bir alışkanlık olarak sürttü. Çıplak ve şişman gövdesinin üstünde kasapların giydiği bu tulumdan başka bir şey yoktu. Üstü, kurumuş kan, kusmuk ve dışkı lekeleriyle pislik içindeydi.

Vahdettin'in kulağını sol eliyle tuttu ve sağ elindeki bıçağı ağır ağır aşağıya doğru indirdi.

Vahdettin derin derin inledi. Çığlık atacak hali yoktu. Kafasını Öte tarafa doğru çekmeye çalıştıkça arkasındakinin kolları onu zaptetmekte zorlanıyordu.

Yeniçerinin yanındaki esir Sırp dehşet içinde, "Kesmeden Önce bir soru sormayacak mısın? Belki cevap verirdi!' dedi

Hücrenin arkasındaki karanlıktan öne doğru çıkan imparatorun yağveri Françez; cellat, adamın Sırpçasını anlamadığı için keyifle cevap verdi:

"Biz önce niyetimizin ciddi olduğunu gösteririz, önce işkence sonra soru"

Sırp'ın yüzündeki dehşet daha da artmıştı.

Françez bu sefer Vahdettin'e baktı ve Türkçe, "Söyle bakalım diğer lağımları hangi kapıların altından açıyorsunuz?" dedi.

Vahdettin kulağının acısıyla öne düşen başını yukarı kaldırdı. Françez cevap vereceğini düşünerek sevindi. Fakat Vahdettin gülümsedi. Kanlarla kaplanmış, şişmiş göz kapaklarının ardından kahverengi gözleri Françez'e bakıyordu.

"Bu bizimle alay ediyor! Devam edin!" dedi yaver Yunanlı Cel lat tekrar yardımcısını baktı.

Adam bu sefer Vahdettin'in kafasını bırakarak odadaki masaya yanaştı ve oradan deri bir kemeri alıp yeniçerinin alnına arkadan sarıp sıkıca kenetledi. Kemerin diğer ucunu sağ eline sararak yumruğunu sıktı. Bu sefer esiri zaptetmek için çok daha fazlasının gerektiğini biliyordu. Elleriyle deriyi tutarken bacağını kaldırdı ve bir ayağının tabanıyla da yeniçerinin sırtına bastırdı. Şimdi kafanın ve vücudun hareket kabiliyetini asgariye indirmişti.

Onun hazır olduğunu gören cellat bıçağın kanını yine üstüne sildikten sonra bıçağı iki tarafından tutarak Vahdettin'in burnunun üzerine geçirdi. Yeniçeri, celladın ve yardımcısının hiç beklemedikleri gibi silkelenince ikisi de dengesini kaybetti, cellat da yardımcısı da yere düştü

"Şunu daha sıkı tut!" diye söylendi cellat yardımcısına. Sonra tekrar başlamalarına rağmen bir türlü istedikleri gibi onu hareketsiz hale getiremiyorlardı.

Celladın yardımcısı, "Aklım almıyor, nasıl hala hareket ede biliyor!" dedi.

Cellat sinirlenerek önce yeniçerinin suratına balyoz gibi bir yumruk geçirdi. Sonra masanın yanına geri döndü. Bıçağı bırakarak eline demirden koca bir çekiç aldı.

Kendi dilinde, "Bu çok hareketli, önce bunu halletmemiz lazım," diyerek çekici yeniçerinin diz kapağına hızla indirdi. Vahdettin'in inlemesi bitmeden diğer cellat, yeniçerinin diğer dizini de parçaladı.

Sırp dehşetle olanları izliyordu.

Cellat, bıçağı tekrar eline aldı ve yeniçerinin burnunu yu kardan aşağıya doğru kıkırdağa sürttürerek kesmeye başladı.

Geri çekildiğinde yeniçerinin suratı artık tanınamaz haldeydi.

Françez tekrar öne çıktı, Vahdettin'in Önüne kadar geldi Yeniçerin kafası önüne düştüğünden eğildi, suratına baktı ve 'Lağımların yerleri?" dedi. "Nerelerden şehre girmeye çalışacaksınız?!"

Vahdettin ağır ağır kafasını yukarı kaldırdı. Ama bir cevap vermek yerine Françez'in suratına hınçla kan tükürdü.

Deneyimli yağver hiç şaşırmadı. Suratını koluyla sildi ve cellata bakarak kafasıyla Sırp'ı işaret etti.

Cellat, Sırpın kulağını tutup bıçağı tam çalacaktı ki, esir yalvardı, "Tamam tamam söyleceğim! Yeter ki hemen öldürün! Bildiğim her şeyi söyleceğim!' dedi.

Yeniçeri işte o zaman Sırp'a kafasını çevirdi ve "Hayır!" diyerek büyük bir çığlık attı. Gözlerindeki damlaların yaş mı kan mı olduğu seçilmiyordu.

Françez tahmininde yanılmamıştı, Sırp konuşacaktı ve o günün akşamına bütün lağımlara karşı harekatlar düzenlenecek, hepsi teker teker etkisiz hale getirilecek ve yüzlerce esir daha ele geçirilecekti.

115

“Elli altı gün oldu," dedi Mehmet, “Tam elli altı gün. Bir türlü anlayamıyorum, hocam, neden hâla zafere erişemiyoruz? Neden? Her şeyi doğru, her şeyi tam yapmadım mı? İnançsa inanç, kuvvetse kuvvet, orduysa ordu! Aklım bir türlü almıyor."

Mehmet yeşil bir çadırın içinde iki tarafa gidip geliyordu. Yerdeki işlemeli halının kırmızısı kaftanıyla aynı renkteydi. Sıkıntılıydı.

Çadırın diğer köşesindeki ikinci kişi ise üstünde kitap olan bir rahlenin arkasına oturmuş Ak Şemseddin idi.

“Her kulun imtihanı inancı ölçüsünde zordur, Mehmet, Kul ne kadar inanırsa imtihanı o kadar çetin olur. Sabır ise bütün sıkıntıların anahtarıdır. Sabır sadece ilk toslamada değil, musibetler ardı ardına geldikçe gösterildiği zaman sabırdır. ilk ısıtıldığında zehirli bir bitki kadar acı, ama sonucu yeryüzündeki bütün meyvelerden tatlıdır."

Mehmet, iki tarafa dolanmayı bırakıp çadırın diğer köşesine kaftanının eteklerini geriye doğru açarak ve solundaki kınını kenara doğru düzelterek diz çöktü. Sağ dizini yukarda bırakarak buna çaresizlikle dirseğini koydu. Eliyle sakalını ve yüzünü ovuşturarak konuşuyordu:

“Askerlerim telef oluyor, halkım ölüyor, işkence görüyor, kıtır kıtır doğranıyor, hocam. İçim bir türlü almıyor, ruhum

daralıyor. Onların bir tanesi acı duyarken ben sanki hepsinin acısını içimde hissediyorum. Onlar bir kere ölüyor, ben ise her birinde tekrar tekrar ölüyorum."

“Saltanat, kuş tüyü yastıklar değildir, Mehmet. Acıdır, sıkıntıdır, zekadir.’’ Ak Şeyh sultanın yüzüne bakarak, “Hakk davası için acı çekmek ise," dedi, ‘peygamberi bir özelliktir. Hz. Musa, Hakk'ı tebliğ ettiğinde Ramses, ona ve İsrailo ğullarına işkencenin her türlüsünü yapmadı mı? Firavun, Asiye’yi, Meleklerin ruhunu karşıladığı, Allah’ın Cennet’te kendisine incilerden bir saray verdiği Asiye’yi, kazıklarda parça parça etmedi mi? Ya Hz, İsa ve onun havarileri? Roma’nın en acımasız işkencelerine kurban olmadılar mı? Efendimizin hayatı ise hep gözyaşları içinde geçmişti... İlayı Kelimetullah nübüvvet mirasıdır "

Bir süre ikisi de konuşmadı.

“Askerin inancı azalıyor, ordu içinde fitne çıkaranlar var."

Ak Şeyh Arapça cevap verdi: *“Kalplerinde hastalık bulunanların: ‘Başımıza bir felâketin gelmesinden korkuyoruz' diyerek onların arasına koşuştuklarını görürsün. Umulur ki Allah bir fetih, yahut katından bir emir getirecek de onlar, içlerinde gizledikleri şeyden dolayı pişman olacaklardır."*

Şeyh ayağa kalktı, çadırın penceresine doğru gidip örtüyü kaldırdı ve dışarı baktı. Sonra devam etti:

"Senin savaşın sadece surların ötesindekilere karşı değil," dedi. “İnananlar ile inanmayanlar arasındaki fark böyle savaşlarda ortaya çıkar. Uhud'da da böyle oldu, ondan önce de. *Meryem oğlu İsa havarilere: Allah’a (giden yolda) benim yardımcılarım kimdir? demişti. Havariler de: Allah (yolunun) yardımcıları biziz, demişlerdi. İsrailoğulları'ndan bir zümre inanmış, bir zümre de inkâr etmişti. Nihayet biz inananları, düşmanlarına karşı destek ledik. Böylece üstün geldiler. ’*

Sultan başı Önünde hiç ses çıkarmadan dinliyordu. Ak Şeyh Mehmet'e yaklaşarak onu omzundan tuttu ve ayağa kaldırdı.

“Sabret, Mehmet. Sen inandıktan sonra bütün sadrazam-

ların sana bayrak açsa gene sırtın yere gelmez. Melekler asker-in, askerlerin melek olur."

Mehmet şaşırmıştı, çünkü sadrazamdan ya da bunun kim olabileceğinden hiç kimseye bahsetmemişti.

Hocası gülümsedi, "Şaşırma Mehmet,' dedi. "Bize boşuna Ak Şeyh demediler."

116

Molla Lütfi yemek yemek için bugün benim çadırıma geldi. Yanından hiç ayırmadığı bir de öğrencisi var bugünlerde. Softa Sinan, diyor ona. Türklerin medrese dedikleri akademilerindeki sıfatlardan bir tanesi bu; öğrenci Önce 'softa,' sonra 'lala' en sonda da 'molla' oluyor. Öğrenci, hocasını sürekli izliyor, onun bir dediğini iki etmiyor. 'Çok akıllı çocuktur Softa Sinan," diyor Molla Lütfi, "resim ve matematiğe büyük yatkınlığı var." Ben bu ikisinin nasıl bağdaşığını anlayamadığımı söyleyince, "Ama ikisi de aynı şeydir," dedi çocuk gözlerini açarak, "Göz var izan var," diye bundan denirmiş Hocası gibi enteresan çocuk şu Softa Sinan.

Yere diz çöküp etli pilavlarımızı kaşıklarken, molla "Masada yemeyi özlediniz mi?" diye sordu.

Ne yalan söyleyeyim, bacaklarım bir türlü bu şekilde iki büklüm durmaya alışamamıştı. Hep ağrıyla ayağa kalkıyordum.

"Ya yemekler?" diye sordu sonra. "Domuz etini özlüyor musunuz?"

Yüzünde domuz kelimesini söylerken her Türkte olduğu gibi bir ekşime ve tiksinti ifadesi belirdi. Türkler de Yahudiler gibi domuzdan, canavardan kaçar gibi kaçıyorlar.

"Ah bir yeseniz," dedim, "En az sizin sığır ederiniz kadar leziz!"

Molla lokmalarını çok yavaş çiğniyor, ağzındakileri tamamen yutmadan konuşmuyordu. Son sözüme biraz bozuldu.

"Yarın da oruç tutacak mısınız?" diye sordum. Başını salladı.

Yolculuk yaptığınızda o kuralın geçerli olmadığını duymuştum," dedim.

“Doğru duymuşsunuz. Ancak buraya geleli haftalar geçti. Kuşatmanın biteceği yok On beş günden fazla bir yerde kalınırsa kişinin oruç tutması zorunlu olur."

Sonra durdu; geçip bir şey daha ekledi. “Hem küçük cihad yaparken asıl cihadı unutmamak gerekir Asıl cihad insanın kendisiyledır."

“Biliyor musunuz, aslında biz Katolikler de oruç tutuyoruz," dedim. “Yılın kırk günü öğlenleri az bir Şeyler yiyoruz, sonra akşam biraz daha yiyip yatıyoruz."

“Sizin orucunuzun anlamını açıkçası anlamakta güçlük çekiyorum," dedi. Bundan haberi varmış. “Biz, vücudun isteklerini terbiye etmek için oruç tutarız.”

"Ama biz de aynısını yapıyoruz, azıcık yiyerek iştahımızı bastırıyoruz."

“Tam aksine," diye karşılık verdi Molla. “Siz isteklerinizi artırıyorsunuz, Galen, Hipokrat ve İbn-i Sina’ya, ya da sizin bildiğiniz diliyle Avicenna'ya baktığınızda, onlar vücudun isteklerinin az bir şeyle doyurularak öldürülemeyeceğini, bunun tam aksine iştahı körükleyeceğini söylerler."

"Ama biz bu günlerde kırmızı et de yemiyoruz, et canımız isterse tavuk ve hindi eti tüketiyoruz; oysa siz orucunuzu açarken kırmızı et yiyebiliyorsunuz,” dedim. Bizimki daha akıllıcaydı.

“Doğrudur, beyaz et, kırmızı ete göre daha sağlıklıdır. Üstelik çok azı dahi tok tutar. Ama orucun anlamı şafaktan gün batımına kadar ne olursa olsun ağza hiçbir şey sürmemektir Helal olan, yani yememize izin verilen şeylerden ise oruçlu değilken ölçülü olmak şartıyla istenildiği kadar yenebilir."

"Peki domuzu neden yemiyorsunuz,” diye sordum.

“İştahınızı kaçırmak istemem, ama soruyorsunuz diye söylüyorum. Domuz pis hayvandır, pislikten başka da bir sey ye mez." “Hem biliyor musunuz," diye devam etti, “sizin kitabı nızda da domuzun pis bir hayvan olduğuna dair ayetler var"

“Hangi ayetlermiş bunlar?" diye sordum hemen.

“Yeni Ahid'de Matta'da olması lazım yanılmıyorsam." benim pazar günü ayinlerinden hayal meyal hatırladığım o hikayeyi anlattı. “Hazreti İsa, kimsenin geçmeye cesaret edemediği bir tepeden geçerken insanlara dirlik vermeyen cinlerin etkisinde iki kişi ile karşılaşır. Onların yanında da binlerce domuz sürüsü vardır. İsa, cinlere, çıkın bu insanların içinden diye emreder. Cinler hemen insanları terk ederek domuz sürüsüne katışırlar. Hazreti İsa da domuz sürüsünü ve cinleri uçurumdan aşağı iter."

"Evet, öyle bir bölüm var, ama şeytanlara karşı yapılan bir savaşı domuzlara nasıl bağlıyorsunuz?” dedim.

“Hazreti İsa, insanların mutluluğu ve huzuru için gönderildi, aynı diğer peygamberler gibi. Yüzlerce domuz sürüsünü yok ederek insanların kazancına ve rızıklarına neden engel olsun ki? Üstelik ayette kötü yaratıkların ittifakları simgesel bir dille de çok açık görünüyor."

“Bence Incil'den gereksiz anlamlar çıkarıyorsunuz. Eğer domuz yasaklansaydı, daha açık bir şekilde bu yazılabilirdi.” Bir şey söylemedi. Arapça *Lekûm diynüküm veliye diyn,* dedi. Bu, “Sizin dininiz size, bizimki bize," demek.

“Peki ya şarap? Şaraba neden kızıyorsunuz?"diye sordum. Bu pilavın yanında enfes bir şarabı o kadar çok arıyordum ki...

“Akıl," dedi Molla, “Tanrı’nın insanlara en büyük lütfudur. Şarap ise insanın aklını elinden alır, ona normalde yapmayacağı şeyler yaptırır."

“Ama ölçülü içilirse insan aklını kaybetmez ki," dedim.

“Siz önemli kademelere gelmiş, eğitimli kültürlü bir insansınız. Şarap içenin ölçüyü kaçırmadığını ve zaman zaman çok içmediğini söyleyebilir misin?"

Güldüm, itiraz etmedim. “Ama günah o zaman şarapta değil onu içmesini bilmeyende o zaman."

"Tanrı Türklere iyi akıl vermiş," diyen bir Macar elçisi kulaklarımda çınladı. “İyi akıl vermiş ki, İsa Mesih’e inanmadıkları için daha çök ceza görsünler!"

"Yeni Ahid’de Luka'ya bakarsanız, şarabın size de yasaklandığına dair izler bulacaksınız,” dedi yemeğini çiğnedikten sonra.

“Hangi ayetten bahsediyorsunuz?"

“Zekeriya peygamber Elizabeth'le birlikte Yahya adlı bir çocuğu olunca Tanrı onu nasıl övüyor?"

İşte bunu hatırlıyorum, dedim, ezberi çok kolay bir cümleydi: “O, Rabb'in gözünde büyük olacak. Hiç şarap ve içki içmeyecek"

“Bu ayet, Tanrı’nın gözünde büyüklüğün şarap içmemekle olduğunun, ya da şöyle söyleyelim, şarap içmemenin iyi bir erdem olduğunun kanıtı değil midir?'

"Evet," dedim, 'bu, Yahya’nın büyüklüğüne işaret ediyor, ama bizler peygamber değiliz ki."

"Fakat peygamberler de aslında insan değil midirler? İnsanlara iyiliği göstermeye, kendi hayatlarıyla örnek olmaya gelmemişler midir?"

"Peygamberlerin insan olduğuna siz inanıyorsunuz," dedim, “Bizimki Tanrı’nın ta kendisidir."

"Siz Tanrı’yı insanlaştırarak onu yüceltmiyor, küçültüyorsunuz. Aslında bu üçleme, yani Baba, Oğul ve Kutsal Ruh anlayışınız da şu surların arkasındaki şehri kuran Büyük Konstantin’in işleri," dedi. "İmparatorluğunda Hıristiyanlar o kadar çoğalmışlardı ki o da topraklarındaki paganlarla aralarını bulabilmek için Hıristiyanlığı kabul etmişti."

“Evet, yeryüzünün Hıristiyanlığı kabul eden ilk imparatorudur Yüce Konstantin,'dedim

“Ama onunla kalsa iyi, iki din arasındaki çatışmaları durdurmak için dinleri birbiriyle sentezlemiş. Örneğin Paganlarda üç büyük Tanrı vardır, göklerin tanrısı Zeus, denizlerin

tanrısı Poseydon ve yer altı tanrısı Hades. Bunların hepsi de insan üstü varlıklar. Peki ya Hıristiyan rahipler? Bu köklü kültürle yarışabilmek için de onlar İsa'nın sıradan bir insan olduğu gerçeğini es geçip onu da tanrı olarak göstermek istediler, böylece de paganların üçlemesine kendi üçlemeleriyle cevap verebileceklerdi."

"Ya İncil'de yazanlar?"

"Hangi Incil'i kastediyorsunuz? O kadar çok kopyası ve o kadar farklı versiyonları var ki. Sadece Konstantin'in zamanında üç yüzü aşkın kopyası olduğu, bunların İznik Konseyi'nde imparatorun adamlarınca yeniden derlendiğini bilmiyor musunuz?"

Söylediklerine bir şey diyemedim. Bu tarihsel bilgilerin doğru olup olmadığını bilmem mümkün değildi.

"Üstelik bununla da bitmiyor," dedi, "İmparatorluğunda batışın olmasından başka bir şey düşünmeyen Konstantin, Paganların bayramlarıyla Hıristiyanların dini günlerini de eşleştirmiş. Örneğin sizin İsa'nın doğumu diye bildiğiniz 25 Aralık, paganlarca yüzyıllarca Nemrut'un karısı, Doğu Tanrısı İştar'ın doğum günü olarak kutlanmıştır. Ya da sizin kutsal kabul etliğiniz pazar günü; o da aslında Paganların kutsal günüdür, ilk Hıristiyanların da Yahudıler gibi cumartesileri ibadet ettikleri söylenir."

Molla'nın bütün bunları nereden bildiğini sordum. Bunlara karşı bir şey söylemem mümkün değildi.

Gülerek. "Şu anda yeryüzünün en güçlü kütüphanelerinden birinin başında olduğumu unutuyor olmalısınız," dedi.

Haklıydı ve bence bu adil olmayan bir tartışmaydı, çünkü doğruluklarını şu anda bilmediğim şeylerden örnekler veriyordu.

"Ama biz benzerliklere geri dönelim," diye devam etti. "Farklıları tartışmak kimseye hayır getirmez. İncil ne kadar değişse de dinlerin Özündeki benzerlikler saklı kalmıştır... Hem Hıristiyanlıkta hem de İslam'da su ile temizlenmek esastır."

"Evet." dedim, “Bizde bebekler doğar doğmaz kutsal su ile arındırırırlar."

"Kiliseye girdiğinizde de bu suyu kullanıyorsunuz," dedi. Başımı salladım.

"Her iki din de ibadet için su ile arınmayı işaret eder."

'Ama sizin ibadetleriniz çok uzun ve bizimkilerden çok daha detaylı "

"Doğru, ama karar vermekte o kadar aceleci davranmayın. Ben pek çok rahip biliyorum ki Tanrı’ya secde etmeden dua edemiyorlar.”

Böyle bir kardinali ben de üstelik Vatikan’da görmüştüm. Üstelik bunlar secde etmekle kalmıyor, yüzün koyu dümdüz yere serilip Tanrı‘yı anıyorlar.

"Kutsal günlerde de aynı motif görülür. Siz Pazar’a, Yahudiler Cumartesi’ye, biz de Cuma'nın kutsallığına inanırız.”

"Yani hepsinde haftada en az bir gün bir araya gelip cemaat oluşturma ilkesi var."

"Evet, çünkü o cemaatin birliği, toplumun birliğidir."

Molla yemeğini bitirdikten sonra dışarıya ellerini ve ağzını yıkamaya çıktı. Türkler sürekli su ile haşır neşirler. Ordugâhlarında bile su dolu bidonları ve ibrikleri hiç eksik etmiyorlar.

Geri geldiğinde, “Beni asıl meraklandıran ne biliyor musunuz, senyör? Şu surların içindeki Ayasofya'nın inşası," dedi.

“Nedir sizin kafanızı yoran?”

"Kubbe şeklinde yapılmış olması. Kubbe ise İslami bir mimari tarzıdır. Adeta gökyüzünün mabedde yeniden yaratılışıdır. Ben İtalya’daki hiçbir katedralde, ya da Doğu Avrupa'daki kiliselerde hiç kubbe görmedim."

"Doğru, hepsi de sivri çatılı yapılardır.”

‘Peki Ayasofya da bir Hıristiyan mabedi olduğuna göre neden diğerlerinden bu kadar farklı?”

"Hepsinden daha önce yapılmış olması mı?"

“Aynen öyle. Hz. Muhammed'den, yani İslam'dan da Önce."

“Peki bunun ne önemi var?"

"Önemi şu; İslamiyet'ten önce hak peygamberi Hz isa idi. Dolayısıyla onun asıl mesajı da henüz bozulmamıştı bu da o insanların aslında Müslüman olduğunu gösterir."

'Peki onların Müslüman olduğuna nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

"Peygamberin gönderiliş zamanından. Hak dini artık o kadar bozulmuş ki yeni bir peygambere ihtiyaç duyulmuş Peygamberlerden Incil'de de bahsediyor. Bu da daha önceki yüzyıllarda Hz. İsa'nın asıl mesajına hala inananlar olduğu demek."

Peki bunun kubbeyle ne ilişkisi var diye sordum.

"Yeterince açık değil mi, senyör, kubbeyi yapanlar bence Müslümandı ya da en azından bizim şimdi anladığımız tarzda Hıristiyan değillerdi."

"Peki ya duvarlardaki Tanrı İsa, Meryem Ana figürlerine, haçlara ne diyeceksin?"

"Onlar yüzyıllar sonra eklenmiş şeyler. Benim dediğim, kubbenin şekli ve binanın yönü."

"Yönünde ne varmış?"

"Bina garip bir şekilde 33 derecelik çapla güneydoğuya bakıyor."

Bu, mabedin Kabe yönünden çok az bir eğimle saptığı anlamına geliyordu. Molla, bu eğimi de yüzyıllar boyunca dünyanın dönüş yönüne ters olarak hareket eden kıtaların konumunun yerinin değişmesiyle açıklıyor. Fakat bu teorisinden henüz emin değildi, daha çok araştırma yapması gerekiyormuş.

Bu düşüncesini sultana açıklayıp açıklamadığını sorduğumda, kısaca bahsettiğini ama sultanın bunu pek de önemli bulmadığını, her dinin bir sonrakini öngördüğünü, onun için zemin hazırladığını düşündüğünden bahsetti. Ama bu mabedi Müslümanların hizmetine açarken, onu aslında özüne geri döndürdüğünü düşünecekmiş.

Molla bana gece boyunca düşünmeme yetecek kadar malzeme verdi.

Sanki buna ihtiyacım varmış gibi!

117

"Şehirdeki Hıristiyan ittifakı çok etkili," dedi Karaca. “Jan Jüstinyen ve Bocchiardi Kardeşlerin etrafında toplanan şövalyeler ve Teofılos kumandasındaki askerler içeriye olası bir akını engellemek için inanılmaz bir çaba gösteriyorlar. Kalın duvarlar, yüksek burçlar, dar aralıklı mazgallar , her şey onların lehine. Yeniçeri ne kadar iyi olursa olsun, süvariler ne kadar azimli saldırırsa saldırsın her seferinde büyük bir kıyıma uğramaktan kurtulamıyoruz. Her saldırıda bizden on asker giderse onlardan ancak bir asker gidiyor. Biz bin kişi kaybedersek onlar yüz kişi ya kaybediyor ya kaybetmiyor."

Sultanın geniş çadırında toplanan divanda kuşatmanın bütün kumandanları ve vezirleri bulunuyordu. Kırmızı çadır boydan boya, tıpkı bir saray odasıymış gibi sedirler ve divanlarla kaplıydı, yerde ejderha motifli, bütün çadırı kaplayan bir Türk halısı vardı.

İshak Paşa, "Karaca haklı," dedi. "Güney surlarında Jacobo Kontarini ve Dimitri Kantakuzenos açtığımız gedikleri hemen kapattırıyor, toprak ve yün balyalarıyla, hayvan derileriyle duvarları onarıyorlar. Üstelik duvara çarpınca hasar veren gülleler bu yumuşak takviyelere neredeyse hiç zarar vermiyor."

Gözler ordunun Has Mühendisi Müslihiddin’e çevrilince açıklama ihtiyacı duyan alim. “Doğrudur," dedi, "açılan

gedikler onarılınca, ya da hasar gören duvarlara arkadan kalaslarla takviye yapılınca eskisinden daha dayanıklı olurlar Bu yüzden top atışlarının başka taraflara yönlendirilmesi ge Bu sırada Sultanın hemen yanı başındaki Çandarlı doğru zamanın geldiğini düşünerek konuşmaya katıldı: “Doğu Roma'ya ağır bir yıllık vergi ödemeyi kabul ettirerek geri çe kilmenin tam zamanıdır. Elimizde gururlu bir geri çekilme fırsatı varken bunu değerlendirmek en doğrusu olacaktır Çok ağır şanlarda antlaşma hazırlayıp bunu Konstantin'e kabul ettirelim.”

Karaca ve İshak Paşalar böyle bir öneriyi beklemiyorlardı Savaşın gidişatından ne kendilerini ne de başkalarını kandırmadan sultanı bilgilendirmekten başka bir şey düşünmeyen bu iki kumandan geri çekilmeyi hiç düşünmemişlerdi. Onlardan önce denizdeki umutsuz durum hakkında rapor veren Hamza Bey de yenilgiyi aklına getirmemeye uğraşıyordu

Fakat Halil'in söylediklerine en çok kızan Zağanos oldu Çandarlı'yı işaret ederek, "Paşaya kalsaydı," dedi, 'biz buralara hiç gelmemeli, bu işe hiç girişmemeliydik. Geri çekilme fikri bu saatten sonra kabul edilemez bir şey. Zayiatımızın çok olduğu, karşı tarafın Batı Avrupa'dan gelen pek çok yetenekli ve deneyimli ordularca desteklendiği zaten kurnaz taktikleriyle ün salmış Doğu Roma'ya bunların etkili bir yardım yaptığı doğrudur. Rumların bin yıllık tarihlerinin bu surları savunmakla geçtiği, sur savunmasında yeryüzünün en usta imparatorluğu oldukları da inkâr edilemez bir gerçektir. Biz bunların hepsini zaten biliyorduk, bekliyorduk Ama onları yıldırmaya başladık Cephaneleri tükeniyor, erzakları bitiyor. Şehre bütün girişler bizim kontrolümüzde."

Halil, "Peki ya Vatikan’dan yola çıkan ikinci donanma şehre vardığında ne olacak? Venedik'ten Ceneviz’den, Napoli'den yola çıkan takviye Haçlılar ellerinde cephane ve çuval çuval buğdayla, fıçılarla suyla geldiklerinde ne olacak? Uç gemiye bile gücümüzü yettiremezken Papa’nın koca donanmalarına nasıl karşı koyacağız?"

Zağanos cevap vermekte gecikmedi:

"Bu bahsettikleriniz hayalden ibarettir." Halil ve divandaki diğer üyeler Zağanos un veziriazama karşı bu derece dikine konuşmasına şaşırıyorlardı. Şimdiye kadar hiç kimse bir veziriazama bu derece ulu orta karşı çıkamazdı. "Hıristiyan Krallıkları şehre göndereceksleri yardımı gönderdi. Gerisi Roma'nın bize karşı psikolojik savaşıdır. Böyle bir yardımın varlığından bizi korkutarak askeri yıldırmak, geri dönmemizi ağlamaktır amaçları." Son lafındaki ima çok ağırdı: "Ne yazık ki bizim aramızda da bu söylentilere kulak veren, bunları askerin arasında hususi yayanlar vardır."

Halil'in destekçilerinden Saruca, "Zağanos Paşa zannedersem yorgundur, taarruzlarda büyük emekleri geçiyor, ağzından çıkanı kulağı duymuyor olsa gerek. Her türlü ihtimali göz önüne alarak plan yapmak en akıllıcısı değil midir?"

Bu sefer İshak Paşa beklenmedik bir şekilde söze girdi: "İhtimaller ile vesveseler arasında fark vardır, paşa. Vesvese fitne yaratır, askeri böler, şevkini kırar. Orduya bir kere fitne girdi mi de dünya bir araya gelse düşmana zarar veremez."

Sultan Mehmet herkesi dinliyor ama ne düşündüğünü hiç belli etmiyordu. Konuşmalara öfke ya da onay bildiren herhangi bir yüz mimiği yapmıyor, yüzündeki ilgiyle dinleyen ifade hiç değişmiyordu.

Üyeler görüşlerini belli ettikten sonra Karacaya "Süvariler son bir saldırıyı daha kaldırabilir mi?* diye sordu.

"Süvariler bitkindir, ancak yılmamışlardır. Emrinizi bekliyorlardır, sultanım."

Mehmet, İshak Paşa'dan ve Hamza Bey'den de benzer yanıtlar aldıktan sonra en son yeniçeri ağasına döndü.

Ağa hiç düşünmeden kararlılıkla konuştu:

"Yeniçeriler daha yeni ısınmıştır, sultanım. Gece gündüz gözlerinin önünde ölen kardeşlerini düşünüyorlar Onların arasına katılmak için sabırsızlanıyorlar. Asker emrinizi bekliyor, sultanım."

Son hücumun saatini sultan daha sonra açıklayacağını, askerin her an hazır tutulmasını emretti.

Divan dağıldığında Zağonos sultanın yanında kalarak "Aramızda bize mi yoksa karşı tarafa mı hizmet ediyor, seçe mediğim kimseler var, Sultanım. Bunların hakkından neden gelmediğinizi düşünmeden edemiyorum,'dedi.

"Bilirim Zağanos, onları çok iyi bilirim. Ama şimdi kendi içimizdeki bir sıkıntı bize hayır getirmez. Bahsettiğin kişilerin asker üzerinde kıymeti, ehemmiyeti vardır. Dirliksizlik olur, düzen bozulur. Her şeyin bir vakti var.'

Zağanos çadırdan ayrılmadan ondan Konstantin'e üçüncü ve son bir kez daha elçi gönderilmesini, bu iş için Kastamonu Beyi Candaroğlu İsfandiyar Bey'in görev lendirilmesini istedi.

Şartname için kaftanının cebinden bir kâğıt çıkararak bunun Nişancıbaşı'na verilmesini, her şeyin orada olduğunu söyledi. O zaman Zağanos, sultanın divanda konuşulanlardan çok önce taarruz için planlarını yaptığını anladı.

'Anlıyorsun değil mi Zağanos?" dedi. "Ya ben Konstantinopol'u alırım, ya da o beni alır!"

Zağanos, şehir eğer ele geçir ilemezse sultan kadar kendisinin de biteceğinin farkındaydı.

118

Candaroğlu İsfendiyar Bey ve iki tarafındaki birer adamı gözlerindeki bezlerle atların üzerinde ilerliyorlardı, önlerindeki Rum askerler atları çekiyor, etraflarını saran bir düzine saray muhafızı ise onlara eşlik ediyordu.

Atlar durduğunda şehirdeki durumun, cephanenin ve savunma planlarının görünmemesi için bağlanan gözleri açıldı. İsfendiyar Bey atından inip ayağını yere attığında kafasını kaldırarak önündeki saray kapısının üzerinde yazan yazıya baktı. Taşın üstündeki sarayı yaptıran hükümdarın ve döneminin tarihinin yazdığı Yunanca kabartmayı okuyunca tebessüm etti, içi ürperdi.

“Herakles. 610-641."

Yüzündeki ifadeyi gören yanındaki yardımcılarından biri,

"Hayırdır efendim?" diye sordu.

"Herakles’e peygamberi anlatan Ebu Süfyan aklıma geldi. Ve ona peygamberin mektubunu ileten sahabe Dihya El-Kalbi."

Diğer yardımcısı, "Sekiz asır önce Sezar’a ilk daveti onlar iletmişlerdi. Şimdi benzer bir vazifeyi biz yapıyoruz," diyerek hatırladı.

İsfendiyar Bey adamlarına dönerek, “Dileyelim de bizimki sonuncu olsun," dedi.

Elçiler sarayın avlusundaki uzun sütunlular arasında, ön-

lerinde ve arkalarında askerler arz odasına doğru yürütülür ken İsfendiyar Bey parıl parıl mozaiklerle kaplı yerdeki figürlere bakmadan edemiyordu.

Sanki canlanarak taşın üstünden dışarı fırlayacaklarmış gibi duran mitolojik hayvanlar; sivri dişlerini göstererek saldırmaya hazır bir kurt adam, yarı balık yarı at görünümündeki bir hippokampus, kanatlarıyla havalanacakmış gibi duran at pegasus, yarı kuş yan canavar bir ejderha, sırtındaki kafası geyik, kuyruğu yılan, başı aslan bir chimera ve daha pek çok yaratık yerleri süslüyordu. İsfendiyar Bey bunlar hakkında pek çok hikâye okumuş, Anadolu ve Avrupa'daki pekçok yabancı topluluklarda resimlerini görmüştü, ama bu kadar canlılarını ilk defa görüyordu.

Sarayın kabul salonunun en ucunda üç basamak yüksekte imparatorun tahtı vardı. Konstantin'in etrafını Jan Jüstinyen, Yunan Teofilos, Kantakuzenos, Lukas Notaras gibi üst düzey kumandanlar ve yöneticiler sarmıştı. Salonun sağında ve solunda ise şehrin önde gelen aristokratları ve imparatorun ailesine mensup onlarca kişi bulunuyordu.

İçerisi epey kalabalık olmasına rağmen salonun yüksek tavanları ferah bir ortam sağlıyordu

Herkes Türklerin sultanının gönderdiği mesajı merakla bekliyordu. Konstantin'in ve Jan Jüstinyen'in rahat hareketleri dikkat çekiyordu. Kalabalıkların ardından imparatorun hemen önündeki üç Türk elçiye "Pis sarıklılar!" "Kaftanlı Kafirler!" "Sünnetli köpekler' gibi hakaret dolu laflar atılıyordu. İmparator dahil pek çoğu Türklerin ağır bir vergi talep ederek çekildiklerini bildirecek bir haber bekliyorlardı.

İsfendiyar Bey ise hiç istifini bozmadan mağrur bir edayla, çok iyi bildiği Yunancasıyla sultanın mesajını imparatora sundu:

"Sultan Mehmet bin Murat Han şehirdeki bütün Türk esirlerin serbest bırakılmasını, şehrin bütün kapılarının anahtarlarının kendisine verilmesini, askerlerin silahlarını bırakmasını ve imparatorun şehri teslim etmesini istemektedir."

Mehmet'in beş yüz tonluk gülleleri gibi salonun ortasına düşen mesaj büyük bir uğultuya sebep oldu. İmparatorun ve etrafındakilerin yüzü düştü.

İsfendiyar Bey gürültüye aldırmadan devam etti:

'Eğer bu şartlar yerine getirilirse Sultan Mehmet; imparator ailesi, şehrin bütün ileri gelenleri ve dileyen diğer herkesin şehri sağ salim terk etmelerine izin verecektir. İmparator ve ailesi dışında halk şehirde istediği gibi yaşamaya devam edebilir. Canlarına ve mallarına dokunulmayacaktır. Namuslarına halel gelmeyecektir."

Uğultu giderek artıyordu. Elçi devam etti:

"Aksi taktirde sultan hiç kimsenin ne canını ne de malını garanti edebilecektir. Sizin de bildiğiniz üzere eğer şehir zorla ele geçirilirse imparator ve halkı ve bunların bütün malları sultanın malı olacaktır. *Ey Ehl-i Kitap! Sizinle bizim aramızda* müşterek *olan bir söze geliniz: Yaratan'dan başkasına tapmayalım.'*

Konstantin bir süre uğultunun dinmesini bekledi, hiçbir şey söylemedi. İsfendiyar Bey'in yüzüne kızgın bir ifadeyle bakıyordu.

Teofilos kılıcını kınından çekerek, "İzin ver, Kayzer, şu küstahlara hemen hadlerini bildireyim!" diyerek öne çıkacak oldu, imparator eliyle onu durdurdu. Teofilos kılıcını geri

"Merak ediyorum," dedi Konstantin, "Sultan neye güvenerek böyle bir mesaj gönderiyor? Askeriniz çok, cephaneniz bol, toplarınız güçlü, ama şimdiye kadar dişe dokunur tek bir başarınız yok? Bizim galip geleceğimizi görmüyor musunuz?"

"Zafer Allah'ındır," dedi İsfendiyar Bey, 'O ne isterse öyle olur."

Salondakiler gülüştüler.

"O zaman sizin Allah'ınız iki aydır sizin şehri ele geçirmenizi istemiyor. Neden hala ona karşı geliyorsunuz?"

"Büyük zaferler sancılı olur. Hz. İsa da dinini yaymaya Çalıştığında çok uzun süre uğraşmak zorunda kalmıştı." İs-

fendiyar Bey, İmparatorun arkasındaki Katolik Şövalyelere doğru baktı “Havarilerinden Aziz Peter da Nero'ya hak bir dinden bahsettiğinde Roma'da yüzyıllarca sürecek bir işkenceler silsilesini başlatmıştı."

Uğultu biraz kesildi.

“Siz ordularımızın kahramanca savaştığını görmüyor musunuz? Papa'dan gelecek donanmaların, binlerce askerin her an limanlarımızda belirebileceğini bilmiyor musunuz?"

“Allah ne yazdıysa O olur. Sultanın emirleri bunlardır."

İmparator ayağa kalkarak ağır ağır elçilerin önüne doğru indi.

İsfendiyar Bey, “Sultan size kararınızı vermeniz için bir gün süre tanıyor. Diyeceklerimiz bu kadar," dedi. Konstantin üçlünün etrafında dolanarak konuştu:

“Sultan Mehmet gerçekten koskoca Yeni Roma İmparatorluğunun yıkılacağını mı sanıyor? Ben, XI. Konstantin'in bu şehri bir Türk sultanına teslim eden kayzer diye anılacağıma mı inanıyor? Sezar'ın kurduğunu, Konstantin'in yeniden yarattığını, Paleoglos Hanedanı’nın altın bir tepside eline sunacağına mı inanıyor? Roma İmparatorluğunun Dünyanın bütün Hıristiyan Krallıklarının baş tacı olduğunu, siz Müslümanlara karşı hep bizi destekleyeceklerini, karşınızda yıkılmaz bir kale olarak kalacağımızı bilmiyor musunuz? Bizi ne Attila, ne Muaviye, ne Keyhüsrev, ne de Harun Reşid altedebilmiştir! Binbir umutla karşımıza çıkanlar surlarımızın Önündeki topraklarda gömülüdür. Peygamberinizin adamlarını bile biz oraya yıktık. Konstantin'in İmparatorluğu benim zamanımda da benden sonra da yaşayacaktır!"

İsfendiyar Bey imparatorun konuşması bitince, "Hüvelbaki," dedi.

Konstantin arkalarından dolanırken, “O ne demek?" diye sordu.

Elçinin sağ tarafındaki yardımcısı, “Bir tek Allah sonsuzdur," diyerek yanıtladı.

Konstantin kuşağındaki bıçağı çıkarıp adamın arkasından boynuna saplayıp çıkardı. Adamın boynundan kan dışarı fışkırırken imparator, "Sana sormamıştım," dedi. Elçi yere yığıldı.

İsfendiyar Bey eğer silahları alınmamış olsaydı Konstantin'in canını oracıkta alabilirdi, öfkeyle üzerine yürüdüğünde saray muhafızları çoktan kılıçlarını çıkarıp ayakta kalan iki elçinin boğazlarına dayamışlardı.

"Bir gün beklemeye gerek yok," dedi Konstantin, İsfendiyar Bey'e meydan okurcasına kafasını yukarı kaldırarak, "işte cevabımızı aldınız! Şimdi gidip sultanınıza bildirebilirsiniz !"

119

Aşçı, beline kadar yükselen koca kazanın içindeki pilavı, boyu neredeyse bir metreye varan uzun kevgiriyle bir kere daha karıştırdı. Karanlıkta bembeyaz parlayan pilav çoktan pişmişti ama soğumaması için altında bırakılan kırmızı közlerin ateşi kazanın dibine vuruyordu.

Aşçı önündeki yeniçerinin uzattığı tabağa iki kevgir pilav koydu. Yeniçeri sonra yandaki diğer kazana yaklaşarak oradaki aşçıdan da bir kepçe kavurma etini pilavın kenarına koydurdu. İskender, diğer pekçok arkadaşının aksine, et ile pilavın birbirine karışmasını hiç istemezdi. Önce pilavı bitirir, sonra ete başlardı. Sonra üçüncü kazana yaklaşıp diğer aşçıdan bir tas üzüm hoşafı alarak arkasındakilere yer açtı.

Yan yana bir düzine kazanın önüne sıralanmış yüzlerce yeniçeri sırayla yemeklerini alıp ortalarının yanına geri dönerek, yaktıkları ateşin çevresinde karınlarını doyuruyorlardı. Kazanlar boşaldıkça yerine yenileri geliyor, karnı doymayan tekrar sıraya giriyordu.

"Bak, senin adaşını buldum," diye seslendi Hasan, İskender'in arkasından yetişerek. Yanında başka bir yeniçeri daha vardı. Hasan, elinde iki tabak pilavı birden tutuyordu.

“Gene çok acıkmışsın," dedi İskender gülümseyerek.

“Ben senin iki katınım Sende de böyle bir cüsse olsa sen de benim kadar yerdin. Hem gün boyu oruç tutmaktan bitkin düştüm."

‘Ben aç durdukça iştahım daha da kesiliyor Bunu da sırf güçsüz düşmemek için aldım.”

‘Bu kafayla gidersen evliya olup çıkacaksın başımıza. Az yiyor, az içiyor, az uyuyorsun. Yok düzelteyim, neredeyse hiç yemiyor, hiç içmiyor hiç uyumuyorsun," diyerek gülümsedi Hasan.

‘Dinleneceğimiz, yiyip içeceğimiz zamanlar da gelir elbet."

"Bak işte şimdi tam Molla gibı konuştun," deyince ikisi de gülüştüler,

‘Bu arkadaşın adı da İskender." Hasan yanındaki yeniçeriyi gösterdi. Tirkeş ortasından. Onu uzun zamandır görmemiştim "

İskender başını eğerek adaşına selam verdi. Diğer İskender aynı şekilde selamı karşıladı.

"Ama bunun bir de lakabı var, Oduncu İskender."

İskender neden böyle dediklerini sormayı düşündü. Ama daha yeni tanıştıkları için bundan vazgeçti.

"Ortasının en iyi kemankeşidir."

“Büyütecek bir şey değil," dedi genç adam hemen araya girerek, “Her yeniçeri kadar."

İskender, askerin ellerine ve kollarına baktığında onun gerçekten de istediği her yayı kurabileceğini düşündü.

“Şimdi böyle konuştuğuna bakma," dedi Hasan, "eskiden hiç de mütevazı değildi. Yaycı ustalarından hiç olmadık yaylar bulur, varsa kurabilen kursun diyerek meydan okurdu. Kırk yıllık pehlivanlar bile yayı hareket ettiremeyince de kasıla kasıla kirişi yaya takıverirdi."

Üçlü meşalelerin arasından geçerek çadırların arasından ilerliyordu. Oduncu İskender kendi ortasına dönmek üzere ayrıldı.

“Pek konuşkan biri değil herhalde." dedi İskender.

“Sessizdir, şimdi iyice sessiz olmuş. Ama o bile senden daha konuşkan!" diyerek güldü Hasan.

“Enteresan bir hikaye. Dur sana anlatayım."

İkili ortalarının çadırlarının kurulduğu alana gelip ateşin etrafındakilere katılarak yere çöktüler. Börklerinin alınlarına denk gelen ceplerden kaşıklarını alarak yemeve başladılar

"Bunun nereli olduğunu, hangi köyden geldiğini pek bi len yok. Kendisi de kimseye anlatmaz."

"Devşirme kütüklerinde bellidir," dedi İskender kayıtsız ca. Gene dalgınlaşıyordu, bir şey dinleyecek hali yok gibiydi Bunu Hasan da biliyordu ama arkadaşının kafasını dağıtmak için bilinçli olarak devam etti:

“Bellidir de orayı açıp bakan kim... Yalnız herkes şunu anlatır, bunu devşiren emin pek huysuzmuş. Öyle kolay kolay kimseyi beğenmez, 'Saraya adam gibi adam lazım,’ dermiş. Devşirmelerin az olduğunu söyleyen ağalara da, “Bizim sayıyla işimiz yok. durduk yere çokluk, hayra yaramaz," diye çıkışırmış. Gene bir köyde karşısına çıkarılan oğlanların hiçbirini beğenmemiş. Kimisinin boyu kısa, kimisi fazla sıskaymış. Kimilerine de bakıp bakıp, ‘Bunların gözünde fer yok, alınyazıları açık değil," diyormuş."

Hasan tabağından aldığı bir kaşık pilavı da çiğnedikten sonra devam etti:

“O sırada köyün meydanında odun taşıyan bir oğlanı görmüş. Oğlanı ilk bakışta gözü tutmuş; boyu bosu tam yerindeymiş. Odun taşıya taşıya da küçük yaşta olmasına rağmen odun gibi kolları varmış. 'Kim bu?' diye sorduğunda, oğlanın anası babası olmadığını köylülere para karşılığı odun taşıyan zavallı bir yetim olduğunu söylemişler. Devşirme emini de oğlanı kaptığı gibi ocağa götürmüş. İşte o gün bu gündür Oduncu İskender derler buna,”

“O yayları nasıl kurduğu anlaşıldı şimdi," dedi İskender. Kompostosundan bir yudum içti. Yemeğinden gene çok az almıştı. Pilavdan iki kaşık, etlerden de birkaç parça yiyebilmişti.

“Gene keyfin yok be İskender," dedi Hasan. Bir cevap alamadı. Anlamıştı, ısrar etmeyerek sofradaki diğer askerlere döndü.

İskender hüzünlü bir ifade ile karşıya baktı. Onlarca çadırın ardında, bir kilometre ötedeki şehrin surlarını görmeye çalıştı. Ama karanlık ve sis bütün surları Örtüyordu. Bir gün daha diye düşündü, sadece bir gün daha. ..

Surların öte tarafında hummalı bir çalışma vardı.

paçavralar içindeki bir çiftçi el arabasıyla taşıdığı kaya parçalarını surların hemen dibine yıktı, önce bir düzine arabayla dolan ahşap düzeneği surun üstündeki çiftçiler zorlukla çekmeye başladılar. Tahta düzeneği dört tarafından dolaşarak yukarıdaki kalaslara kondurulmuş makarayı aşan urganlar buradan doğru işçilerin eline uzanıyordu. Adamlardan bir tanesi urganın daha iyi kayması için sık sık yaptığı gibi makaranın üstüne biraz daha yağ döktü.

Teofilos arabayı boşaltan yaşlı adamın dinlenmek için ayakta durduğunu görünce, “Daha ne dikiliyorsun!? Görevinin başına!" diyerek elinin tersiyle suratına çarptı. Adam, dudağından kan gelirken eğilip arabaya yapıştı ve hızla kayaların yüklendiği yere doğru uzaklaştı. Yüzlerce köylü başlarındaki kumandalarla surların dibine sürekli kaya parçaları yığıyordu. Bir o kadarı da bunları çeşit çeşit yöntemlerle yukarı çekiyordu.

Jan Jüstinyen ise Beşinci Askeri Kapı'nın civarındaki surlara odun ve çalı çırpı yığdırıyordu. Kadınlar ve çocuklar da erkekler kadar çalıştırılıyor, odunlar duvarların dibine istif ediliyordu. Bunlar artık her an gerçekleşebilecek bir saldırıda kazanları kaynatmada kullanılacaktı. Zira odunların hemen ötesinde yüzlerce irili ufaklı kazan ve kova diziliydi.

John Grant, Jan'ın yanına gelerek, yanındaki iki çocuğun elindeki fıçıyı gösterdi. Yüzü gözü pislikten görünmeyen çocuklar fıçıyı yere biraz fazla hızlı indirince John, “Dikkat etsenize serseriler! Siz bizi havaya mı uçuracaksınız!?" diyerek bağırdı.

Sonra Jan’a dönerek, "Aynen istediğiniz gibi fıçılar hazır," dedi.

“Kaç fıçı?"

“Bunlardan tam elli tane."

Jan mutlulukla gülümsedi. Rum ateşi yakmaya yarayacak, ne denizde ne de yağmurda sönmeyen elli fıçı barut, diye düşündü. İmparatorun kendine söz verdiği Korfu Adası'nın hükümdarlığını görebiliyordu.

Çalıştırıldıkları ağır işlerden kaçmayı başaran iki çocuk herkesten gizlenerek Aya Romanos Kapısı'ndaki surlann üstüne çıkıp karşıya baktılar. Mazgallara boyları yetişmediğinden biri diğerinin sırtına çıktı, sonra ayaklarını omuzlarına dayadı. Zar zar dengede duruyorlardı

Alttaki zorlanarak, “Ne görüyorsun?" diye sordu.

“Bir sürü yıldız!" dedi üstteki şaşırarak.

“Salak, yukarı değil aşağıya bakacaksın!"

“Ben de zaten öyle yapıyorum."

“Meşaledir onlar."

"Meşale sarı olur, bunlar beyaz."

“Meşale yok mu?"

“Var, bir sürü. Bir sürü de çadır. Ama onların arkasında, daha uzakta beyaz ışıklar var Sanki hareket ediyorlar."

Alttaki, “İn aşağı salak," diyerek tepesindekini yere attı. Oğlan yere tepe taklak düştü.

"Kalk ayağa, şimdi sıra bende."

Yer değiştiren alttaki karşısına baktı.

Bir bulut gibi hareket eden sislerin ardından sarı sarı meşaleler, kırmızı, beyaz, sarı, yeşil renk renk çadırlar, yüzlerce bayrak göz alabildiğine yayılıyordu.

Fakat aynen arkadaşının dediği gibi, ufukta beyaz ışıklar vardı ve sanki öne doğru hareket ediyorlardı.

Çocuklar o tarafa gelen bir askeri fark ederek surların merdivenlerinden aşağıya indiler ve karanlıkta kayboldular.

Sultan Mehmet yeşil çadırın perde-kapısını kapatarak arkasını döndü.

Askerlerinin arasında gezip ordularını teftiş ederken yaptığı gibi yanında korumaları olmadan çadırından sessizce çıkmış. Ak Şeyh'in yanına gelmişti. Fakat hocasının alnını secdede bulunca onu rahatsız etmek istemedi.

Çadırların arasında yere bakarak düşünceyle ilerlerken omzu birisine çarptı.

Kafasını kaldırıp baktığında bunun bir yeniçeri olduğunu gördü. Yeniçeri de aynı onun gibi dalgın, yere bakarak çadırların arasında yürüyordu.

İskender, sultanı görür görmez "Bağışlayın!" diyerek eğilmeye kalkmıştı ki, Mehmet onun omuzlarından tutarak buna engel oldu.

"Dalgınsın," dedi, İskender'in yüzüne baktı. "Sen de benim gibi çok istediğin bir şeyi düşünüyor olmalısın." İskender ne yapacağını bilemeyerek sessizce başını salladı. Mehmet, askerin ifadesindeki derinliği sevmişti. Yeniçerinin boynundaki mercan kolyeye takıldı gözü. Bu askerde değişik bir şeyler olduğunu, içinde farklı bir alev tutuştuğunu hissetti.

"Mercan taşı suyun dibindeyken pek bir şeye benzemez," dedi Mehmet. "Asıl görkemine sudan çıktıktan sonra kavuşur Hayatta da bazen muzaffer olmak için tam da bu gerekir. Her zaferin bir bedeli vardır. Şimdi git dinlen, yarın büyük bir gün olacak."

İskender çadırına giderken sultanın son hücumun zamanını söylediği ilk kişinin kendisi olduğunu aklından bile geçirmiyordu.

BEŞİNCİ BÖLÜM
PERSPEKTİF

120

Ressam, heyecanla günlerdir üzerinde notlar aldığı, satır satır ezberlediği kitapları çantadan çıkartıp yere attı. Başka zaman olsa gözü gibi sakladığı, kimselere elletmediği bu kitapları daha özenle bir şekilde yere koyardı ama bugün haftalardır sürdürdüğü deneyinin son aşamasıydı ve yanında dikilen iki arkadaşı Bartolommeo ve Constanza'nın bakışları arasında hızla hareket ediyordu.

Sabahın erken saatlerinde Venedik'in en büyük meydanında etraftan geçen tek tük insanlar St. Mark Katedrali'nin yüz metre kadar önünde toplanan birkaç ressamın ne işle meşgul olduğunu bir türlü kestiremiyorlardı.

Ressam, heyecanla katedralin dibine gidip oradan adımlarını kesin bir şekilde sayarak tekrar bu tarafa doğru yanaştı. Bartolommeo ve Constanza birbirlerine şaşkınlıkla bakarak ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. İki arkadaşının yanından geçip üç adım daha attıktan sonra duran ressam, "Sehpayı getirin," dedi. "Tam burası, tuvali tam buraya kurmalıyız!'

Meydanın tam ortasında duran ressam alanı çevreleyen kemerli sütunları soldan sağa sayarak, daha önceki günlerde durduğu aynı noktaya sehpayı kurmaya özen gösterdi. Sol tarafındaki yirmi yedinci sütunu, sağ tarafında ise yandan itibaren otuz ikinci gözün balkonunda asılı olan kırmızı Türk halısını kendisine işaret olarak not etmişti. Gerçi pekçok

balkondan süs amaçlı böyle küçük halılar sallanıyordu ama o noktadaki üç beş balkon arasından halılı olan bir tek otuz İkincisi vardı. Üç ayaklı ahşap sehpanın bu iki nokta arasına geldiğinden emin olunca bir örtüye sarılı tabloyu çıkartıp tu valin üzerine koydu.

Sonra boya ve fırçalarla kaplı çantasından tuval kadar büyük bir ayna çıkardı. Bartolommeo, "Bu kadar büyük aynayı nereden buldun? Pahalı bir şey olmalı," dedi.

"Bana bir resme mal oldu," dedi ressam, "Kiliseye bir tane daha Meryem Ana ve Yüce İsa çocuk tasviri demek, hepsi bu." Arkadaşları onun kiliselere sürekli dini içerikli resimler yaptığını ama aynı şeyleri çizmekten bıktığını biliyorlardı Fakat paraya ihtiyacı olan her ressam gibi o da resim yapmakla geçinmeyi istiyorsa bu tarz resimlerden başka çaresi olmadığının da farkındaydı.

Bir eline taşları işaretlemede kullandığı siyah kaba bir boya aldı ve diğer bir elinde tuttuğu defterindeki notlara baktı. Yere aralarında yaklaşık bir metre kadar olan iki nokta işaretledi. Bir gözü sürekli katedraldeydi.

Sonra doğrularak, "İşte başlıyoruz," dedi. "Constanza,sen aynayı tutacaksın," diyerek arkadaşının omuzlarından yapışıp onu işaretlediği ilk noktanın tam üzerine sırtı dönük olarak durdurdu ve eline aynayı verdi.

'Bartolommeo, sen de tam buraya gel, tuvali tam bu şekilde yüzünün üstünde tut. 'Constanza'nın tam karşısına, yüzü ona dönük geçti Bartolommeo.

"Ama Jentil, tuvalin ters tarafını yüzüme çevirdin, nasıl göreceğim."

'Sen dediğimi yap, Tuvalin arkasında bir delik göreceksin, aşağı tarafta, tam ortada. Küçük bir delik," diyerek bu deliği arkadaşının sağ gözünün üzerine neredeyse yapıştırdı.

"Şimdi bir gözünü kapa ve bu delikten bak."

"Bir şey göremiyorum, örtüyü kaldır."

Ressam, Constanza'nın elindeki aynayı da küçük hareketlerle tam tuvalin karşısına getirince, "Sakın kıpırdatma,

dedi. “Ben sana söyleyince aşağı eğileceksin, sonra tekrar doğrulacaksın."

"Hazır mısınız?" diye sordu Ressam. iki arkadaşı da artık iyice sabırsızlanıyordu. Ressamın gece gündüz sürekli ortadan kaybolarak üzerinde çalıştığı bu işi çok merak ediyorlardı.

Bartommeo, arkadaşı karşısındaki örtüyü birdenbire tuvalden çekince delikten tek gözüyle gördüğü şeye inanamadı. Bir süre şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Constanza ise gözünün önünde beliren tuvali görünce az kalsın heyecan- dan elindeki aynayı yere düşürecekti.

Ressam bir süre bekleyip Constanza'ya dönerek, “Aynayla birlikte şimdi eğil." dedi.

Bartolommeo, önünde aynanın yok oluşuyla birlikte ikinci şaşkınlığı yaşadı. Az önce yansımasını gördüğü resmin aynısı gene karşısında duruyordu.

Bartolommeo, "Ama bu inanılmaz bir şey!” dedi. "Aynısı! Çizdiğin resim gerçeğin ta kendisi! Bu tuval ile gerçeğin arasında hiçbir fark yok.. Mükemmel, mükemmel.. !"

Daha sonra Bartolommeo ve Constanza yer değiştirerek katedrali ve onun tuvaldeki yansımasını hayranlıkla tekrar tekrar izlediler. İki resim arasındaki tek fark katedralin gerçeğine baktıklarında binanın önünden geçmekte olan birkaç kişinin resimde doğal olarak olmayışıydı. Resim de Önlerindeki manzarayı karşılaştıran ikili, resimde sanki sihirli bir şekilde bu insanların yok oluşunu gülerek ve zevkle izliyordu.

Ressam, kısa bir süre önce ünlü Floransalı meslektaşı Brunelleshci'nin küçük bit vaftizhane binası önünde gerçekleştirdiği deneyin daha geniş çaplısını yapıyordu. Floransalı ressamın hayatı aylar önce eline geçen bir kitapla tamamen değişmişti. Sürekli alışveriş ettiği kitap tüccarı Niccolo Niccoli'nin kitapları İstanbul'dan aşıran iki hırsızdan edindiğinden zerre kadar haberi yoktu. Kitap tüccarı ona bu kez İbn Haytam'ın *Perspektif' ini,* İtalyan ressamın daha önceden kitaplarını okuduğu El Kindi'nin optik ve göz algısı üzeri-

ne yaptığı çalışmaları satmıştı. Eski çağlardan bu yana Euc lid, Batlamyus ve Galen gibi bilim adamlarının çalınmalarını hem eleştirerek, hem de onların kat kat ötesine geçerek, El Kindi'nin kendi araştırmalarıyla desteklediği eserleri, bir ressamın elinde gerçeğin sayfaya matematiksel hesaplamalarla nasıl aktarılması gerektiğini anlatan bir hazineye dönüşüyordu. Venedikli ressam ise bu çalışmalardan haberdar olur olmaz hem El Kindi'nin hem de İbn Haytam'ın eserlerinin çevirilerini bir bir buldurmuş, kendi kütüphanesindeki İbn Sina'nın *El Kanun'undan* da etkilenerek gerçeğin izdüşümünü sayfaya nasıl aktarması gerektiğini planlamıştı. İbn Haytam'ın önerileri doğrultusunda da en başından beri gözlemlerini kanıtlayabileceği deneysel bir metotla kendisine Venedik'in en ünlü katedralini seçmişti.

Heyecanla birbirlerine sarılan üçlünün yanına yanaşan Venedikliler de sıraya girerek bu gerçeğin bire bir tuvale yansımasına hayret ediyor, "Aynısı! Gerçeğin ta kendisi!" diyerek şaşkınlıkla ayrılıyorlardı. Katedralin küçük bir kopyası olduğu gibi tuvalin üstündeydi.

Bu sırada, kalabalığı yararak gelen, biri, diğer ikisinin az önünde üç atlı, ressamlara doğru yanaştılar. Bunların kostümlerinden Türk oldukları çok açık seçiliyordu. Adamların giydikleri kaftanlar 1470'lerin Venedik'inde varlık ve şöhret demekti. Üstelik atlılardan bir tanesinin yeniçeri olduğu çok açıktı. Kalabalık, Türklerin üzerindeki işlemeli giysilere ve bellerindeki harikulade kılıçlara uzun uzun bakmaktan kendini alamadı.

En öndeki atlı İsa Bey, ressamlara iyice yaklaşınca, kusursuz bir İtalyancayla "Bellini hanginiz?" diye sordu atından aşağı doğru bakarak.

İsmini duyan ressam önce endişelenerek arkadaşlarına baktı. Sonra merakla, "Benim," dedi.

"Jacobo Bellini'nin oğlu, Giovanni Bellini'nin kardeşi, ünlü İtalyan ressam Jentil Bellini mi?" diyerek tekrarladı İsa Bey doğru kişiyi bulduğuna emin olmak için. Bu şehirde her

iki ressamdan birinin adının Bellini olduğunu eskiden beri bilirdi.

"Ta kendisiyim," dedi ünlü ressam.

Son iki gündür Venedik'in bütün atölyelerinde köşe bucak aradığı adamı bulmanın sevinciyle İsa Bey ve Yeniçeri birbirlerine baktılar.

'Bana İsa Bey derler, Yüce Osmanlı İmparatorluğu Sultanı, Hakanlar Hakanı, Doğu'nun ve Batı'nın Hükümdarı, iki Denizin Sahibi, Doğu Roma Fatihi Padişah Mehmet bin Murat Han'ın elçisiyim.' Bir süre duraklayan İsa Bey, önündeki şanslı kişinin hiç de beklediği gibi biri olmadığına biraz tebessüm ederek, "Kaderin açıkmış,' diye devam etti. "Sultan seni payitahta, İstanbul'a çağırıyor. Venedik Dükü ile bütün görüşmeler yapıldı, seni iki gündür arıyoruz."

Bellini bir süre afalladıktan sonra, "Neden ben?" diyebildi.

İsa Bey dikkatle Bellini'nin gözlerine baktı. "Çünkü sen en iyisisin," dedi. "Sultan Mehmet en iyileri seçer."

Aslında Bellini daha önce Türklerin topraklarına giden pekçok ressamla tanışmıştı, Koca Türk'ün ressamlara ve sanata düşkünlüğü Floransa ve Napoli'de olduğu gibi Venedik'te de epey yayılmıştı. Ama şimdi birdenbire kendisine böyle bir davet gelmesini hiç ummuyordu. Kilisenin dini tasvirlerinden sıyrılıp değişik mekanlar, değişik insanlar görebileceği fikri ilk andan itibaren ona güzel göründü. Venedikli üçkâğıtçı politikacıların ve rahiplerin portrelerini yapmaktan da zaten sıkılmamış mıydı? Üstelik Türklerin Sultanı'nın memnun kaldığında sanatçılara iyi para verdiği de kulağına çalınmıştı. Kararını daha ilk anda verdi Bellini.

"Ne zaman gidiyoruz?"

İsa Bey gülümseyerek, "Akıllı adammışsın," dedi, "Sultan buna sevinecek. Kendisi tereddütleri hiç sevmez ... Ama bir şey daha var. Sultan bir de senin seçeceğin bir madalyon ustası arıyor."

Bellini, yanındaki Constanza'ya başını çevirerek, "Buldu

bile," dedi. Ferraralı Constanza, bu bir iki ayı ressam arkada şının atölyesinde geçirmek için Venedik'e geldiği için kendini şanslı hissetti.

İsa Bey atının başını tam çevirecekken Bellini, "Siz anadi liniz gibi İtalyanca konuşuyorsunuz, Venedikli misiniz Türk mü anlayamadım?' diye sordu.

İsa Bey tebessüm etti ve ressama dönerek, "Devlet-i Aliyye'de Türk ya da Venedikli olmaz,' dedi. "İmparatorluğun ırkı yoktur. Biz hepimiz Osmanoğulları'yız."

Sonra otuz yıldır ayağını atmadığı St. Mark meydanına uzun uzun baktı. İstanbul'daki karısını özlediğini hissetti.

Kalabalık arasındaki Venedik Meclisi üyesi Christopher Mono'nun gözü ise ne İsa Bey'de ne de yeniçerideydi Günlerdir göz hapsinde her adımını takip ettiği diğer vezir Yakup'a baktı. Fatih'in Yahudi asıllı veziri ayaklarına kadar gelmişti.

121

Yakup Paşa karanlığın içinde beklerken kafası allak bullaktı. Venedik Senatosu'nun derin devleti gibi çalışan Onlar Konseyi'nden Christopher Mono önceki gün kendisiyle görüşmüş, burada buluşulacağını bildirmişti.

Karanlığın içinden üç kişi birden belirdi. Sağından, solundan ve tam karşısından kendisine doğru ilerleyen karartılar, Konsey'in üst düzey adamları Giovanni Mocenico, Stefano Malipiero ve Yakup'a St. Mark meydanında buluşma teklifini gizlice götüren Christopher Mono'ydu.

Yakup Paşa, kendilerini izleyen biri olup olmadığını anlamak için etrafına endişeyle bakındı.

Giovanni. 'Korkmayın sayın vezir,' dedi, 'Her şey kontrol altında."

Stefano devam etti: 'Biz her şeyi ayarladık.'

Yakup Paşa öfkeyle, "Benden istediğiniz delilik!' dedi. 'Böyle bir şeyi bana teklif etmeniz bile sizin ne kadar budala olduğunuzu gösteriyor!"

"Karar vermekte acele etmeyin,' dedi sağındaki Christopher.

Diğer taraftaki Giovanni. "Senato, bu işi başardığınız taktirde size yüz bin altın ödemeyi gözden çıkardı bile."

"Bu sadece sizi değil, sizin çocuklarınızı ve onların çocuklarının çocuklarını da birer kral gibi yaşatacak bir para."

Yakup Paşa alay edercesine gülümsedi:

“Ben ve ailem sultanın yanında zaten öyle bir hayat yaşı yoruz. Bana bir Türk sultanının veremediği neyi verebilirsiniz ki?"

Onlar Konseyi'nin üç suikastçısı bu yanıtı beklermiş gibi güvenle birbirlerine baktılar,

Ortadaki, “Özgürlük," dedi. Diğerleri Sırayla devam ettiler.

“Sizin eski bir Yahudi dönmesi olduğunuzu biliyoruz."

"Bu gizli bir şey değil ki," dedi Yakup Paşa.

“Özgür bir hayat yaşıyorsunuz. Peki ya Venedik’teki yüzlerce esir Yahudi?"

“Ya Vatikan'ın zindanındakiler?"

“Ben onlar için ne yapabilirim ki?" Yakup Paşa daha da endişelenmeye başlamıştı. Bu adamlar nasıl bir teklifte bulunuyordu?

“Eğer teklifimizi kabul ederseniz yüz bin altın ve Papa’nın emriyle azledilecek yüzlerce Yahudi. Bunların içinde onlarcasının da sizin ailenizin mensupları olduğuna dair kayıtlar var."

Ünlü vezir yutkundu.

“Teklifimizi reddederseniz hepsi de öldürülecek"

Yakup Paşa alnındaki boncuk boncuk terleri kaftanından çıkarttığı bir mendille sildi. Sıkıntıyla, “Bu saçmalık!" dedi tekrar. “Benden hiç yapamayacağım bir şey istiyorsunuz! Teklifinizi kabul etsem bile bunu nasıl başarabilirim ki? Ve bundan nasıl sağ çıkarım?! Yeniçeriler beni anında katlederler!"

Giovanni, “Biz onu da düşündük," dedi.

Christopher, ‘Siz onun hem veziri hem de doktorusunuz."

Stefano cebinden küçük bir şişe çıkarttı. “Yemeklerine ona iyi geleceğini söyleyerek her gün bundan bir damla katacaksınız. Hiçbir şey saklamak, gizlemek zorunda değilsiniz. Mektup olmayacak, gizli mesajlar olmayacak, yakalanma

riski olan haberciler de yok. Haftalarca, her gün bundan bir damla katmaya devam edeceksiniz. Sultana kısa sürede hiçbir şey olmayacak. Dolayısıyla da kimse sizden şüphelenemeyecek. Ama gün be gün durumu kötüleşecek, altı ay sonra da vücudunun direnci tamamen kaybolacak."

Yakup Paşa kendisine uzatılan şişeyi alıp almamakta tereddüt etti.

“Neden böyle bir şeye girişiyorsunuz, anlamıyorum," dedi umutsuzca. “Size boğazlarda her türlü ayrıcalığı verdi, onun topraklarında her türlü ticareti yapabiliyorsunuz."

Üçlü yine birbirlerine baktılar. “Anlamayacak bir şey yok, sayın vezir," dedi Christopher. “Sultanın donanması gittikçe güçleniyor. Denizlerdeki hâkimiyetimiz ise her geçen gün daha da azalıyor.”

“Ama hepsinden önemlisi sultanın kısa bir süre sonra Otranto’ya saldıracağına dair duyumlar alıyoruz."

“Bunu nereden bilebilirsiniz ki? En yakın adamlarına bile nereye setere çıkacağını söylemez. Ben bile bilmem,"

“Donanmasının sayılarını sürekli artırıyor. İtalya'ya adım atması, Vatikan'ı ele geçirmesi an meselesi."

“Vatikan’ın bir Türkün eline geçmesi ise bütün dünyanın Müslümanlaşması demek olacak," diye devam etti bir diğeri "Buna müsaade etmeyeceğiz."

“Bu işi eğer siz yapmazsanız biz yapacak başkasını buluruz. Bundan hiç şüpheniz olmasın."

‘Unutmayın, sizin sayenizde yüzlerce Yahudi kurtulacak"

Yakup Paşa, Stefano’nun elindeki şişeye kararsızlıkla baktı. Bu, hayatının en kötü günüydü.

122

Yeniçeri, İstanbul Sahn-ı Seman Medresesi'nin Sayısal Bilimler binasına geldiğinde hızla içeri girdi. Koşmaktan alnından terler akıyordu. Cebindeki ipek mendili ile terini silerken hızlı hızlı yürümeye devam ediyor, hocayı derse girmeden yakalamaya çalışıyordu. İlerde, öğrencilerin arasında, yeşil kaftanının içindeki genç hocayı görünce adımlarını hızlandırdı. Kafasındaki sarığın kenarlarından hocanın bu genç yaşta saçlarının ağardığını düşünürken kendisinin aldığı fıkıh dersleri aklına geldi. Alimliğin askerlikten çok daha zor ve katmerli olduğunu düşünerek bir yeniçeri olduğu için şükretti.

Sinan Bey ise, kendisine ulaşmaya çalışan yeniçerinin farkına varmadan, çoktan sınıfa girip kapıyı kapatmıştı. Yeniçeri, artık ders sonuna kadar beklemek zorundaydı; Fatih'in emirleri kesindi, hiçbir suretle ders veren hoca rahatsız edilemezdi. Yeniçeri, kollarını kavuşturarak kapıda beklemeye başladı.

"Göz her şeyin ustasıdır," dedi Sinan Bey karşısında onu can kulağıyla dinleyen medresenin talebelerine. "Göz sayesinde yeryüzünü izler, yıldız haritaları çıkarırız. Haritayı göz yapar, binayı göz çizer, Cebiri de en başta mümkün kılan gözdür. Yeryüzünde ne varsa hepsinde de bir izan vardır

ve bu önce gözle keşfedilir. Bu yüzden biz, göz var izan var deriz.'

Sinan Bey bir süre öğrencileri süzdükten sonra devam etti:

"Şimdi şu dediklerimi sırayla yapın. Önce cetvellerinizle herhangi bir kolunuzu dirseğinizden elinizin ucuna kadar ölçün ve bunu defterinize not edin."

Medresenin sınıfını dolduran yirmi kadar genç, hocalarının dediklerini merakla yapmaya koyuldular. Daire şeklinde oturan öğrencilerin her birinin önünde işlemlerini yaptıkları ahşap işlemeli sıralar vardı. Kimisi bağdaş kurmuş, kimisi diz üstü bu sıraların Önünde iki büklüm işlemlerini gerçekleştiriyorlardı. Yerlerdeki kırmızı işlemeli halılar ile önlerindeki kağıtların saman sarısı tam bir tezat oluşturuyordu. Sinan Bey gene yerinde duramadan etrafta geziniyor, zaman zaman talebelerin omuzlarından bakarak doğru işlemleri yapıp yapmadıklarını kontrol ediyordu.

"Şimdi ise elinizin uzunluğunu bileğinizden itibaren ölçün. Daha sonra da bu iki uzunluğun birbirine orantısını bulacaksınız."

Talebelerden bir tanesi hemen, "1,618" dedi. "Bir diğer 1,632," bir diğeri de gene "1,618" dedi.

"Aferin, 1,618 bulanlar doğru. Eğer hesaplamalarınız ve ölçümlerinizde herhangi bir kayma ya da oynama yoksa sonucun bu olduğunu göreceksiniz.'

Sinan Bey, sınıfın ortasına tekrar geçerek, "Şimdi aynı işlemi işaret parmağınızdaki üç boğum üzerinde yapalım. Parmağınızdaki ilk iki boğumun uzunluğu ile parmağın uzunluğu arasındaki orantıyı bulmaya çalışın."

Az önce sonucu ilk söyleyen öğrenci gene, "Aynı sonuç Çıkıyor, hocam,' dedi, "1,618.'

Sinan Bey, öğrencilerin aralarında dolaşıp önlerinde yazanlara bakarak diğerlerinin de aynı sonuca ulaşıp ulaşmadıklarını kontrol ettikten sonra yine ortaya geçerek önündeki büyük boy kağıtlardan bir tanesini öğrencilerin göreceği şe-

kilde kaldırdı. Kalemini mürekkebe batırdıktan sonra, ‘Şim di buraya yazdığım sayılardaki düzeni bulmaya çalışın," dedi ve önündeki büyükçe bir kağıda “0 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89 144..." sayılarını yazdı ardı ardına. "Bu sıralama sonsuza kadar devam edebilir."

Kısa bir süre sonra talebelerden biri, "Her sayı, kendinden önce gelen iki sayının toplamı!" dedi. Talebe haklıydı.

Sinan Bey devam etti: “İşte asıl soru şimdi geliyor; 1.618 ile bu düzenin arasındaki ilişki ne?'

Öğrencilerden bazıları kafalarında türlü aritmetik işlemler yaparken, bazıları yazarak bir sonuca ulaşmaya çalışıyordu. Çok geçmeden biri, “Birbirini takip eden sayıların birbirine oranıdır, hocam!” dedi

“Çok doğru. 144 un 89 a, 89‘un 55‘e ya da 21‘in 13e oranı sürekli olarak 1,618 çıkar. İşte bu da bize yeryüzündeki pek çok maddeye hakim olan matematiksel düzeni gösteriyor.”

Öğrencilerin dersin başından beri neden hocalarının sınıfa getirdiğini merak ettikleri ay çiçeklerini Sinan Bey masanın üzerinden alarak öğrencilere dağıttı. Kendisi de eline bir tane alarak devam etti: “Örneğin bu güzel ayçiçeğinin üzerindeki tanelere iyi bakın. Merkezden sağa ve sola doğru kıvrılan spiraller göreceksiniz. Şimdi her iki kişi bir çiçeğin üzerindeki bu sağa ve sola kıvrılan çizgileri saysın ve sayıları sınıfın geri kalanına söylesin.

öğrencilerden sırasıyla. “55, 34," “89 55," gibi cevaplar gelmeye başladı.

“Sonuç?"

“Sağa ve sola kıvrılan çizgilerin orantısı da 1,618."

"Aferin çocuklar. Ayçiçeklerinde, kozalaklarda, ağaçların dallarının şekillenmesinde, ve deniz kabuklarında ve yeryüzündeki pek çok maddede bizim altın oran dediğimiz 1,618 sayısı geçerlidir. El Harezmi, *Kitab-ı Hisab'da* sayıların güçlerini ve işaret ettiklerini bütün detaylarıyla yazmıştır."

Öğrencilerden biri söz alarak, “Hocam, geçen yaz babam İtalya'ya yaptığı seyahatinde çeşitli Frenk el yazmaları getir-

mişti. Kitaplardan bir tanesinde rakamları görünce hemen açtım baktım. Şimdi daha iyi hatırlıyorum, böyle bir şeyden orada da İtalyanca olarak bahsediliyordu. Ne dersiniz?" "Fibonacci adlı bir italyan matematikçiden bahsediyor olmalısın. O kitap benim elime de geçti. Kendisi birkaç yüzyıl önce yaşamış, ama altın oran hakkındaki bulgularını El Harezmi'ye dayandırdığı çok açık. Zaten kendisi de

El yazmalarının çeşitli versiyonlarında sürekli Harezmi'den bahsediyor. Kaldı ki hepimiz biliyoruz ki Harezmi, ondan üç yüz yıl önce yaşamış, modern matematiğin kurucularından; aksini düşünmek mantık dışı. Hem Harezmi'nin pek çok Latince, Yunanca ve İtalyanca baskılarını İspanya başta olmak üzere birçok yerde bulabilmek mümkün. Parmak işaretlerine dayanan Roma rakamlarına alışık Haçlı askerlerinin Kudüs'te normal rakamlarla aritmetik işlemler yapan Arapları gördüklerinde onları büyücü sandıklarını anlatmıştım herhalde size..."

Öğrenciler güle güle dinledikleri hikayeyi hatırlayınca hocalarıyla beraber yine gülümsediler,

"Peki hocanı," dedi bir başkası, "Bu sayılardan çıkarmamız gereken sonuç ne? Neden böyle bir şey var?"

"Ben de size aynı soruyu soracaktım. Siz ne dersiniz?" "Kainattaki düzene işaret ediyor."

"Peki ya düzen neye işaret ediyor?"

"Düzen ise Düzenleyene, her şeyin belirli bir sistem içersinde yaratılmasına..."

"Şimdi biraz da Kitap bilgilerinizi yoklayın bakalım. Aranızdan kilit cümleleri zihninden çekip alabilecek var mı?" Sinan Bey, bir süre bekledi.

Öğrencilerden biri dudaklarını önce sessiz sessiz kıpırdattıktan sonra kafasındaki yüzlerce sayfadan, binlerce cümleden aradığını buldu ve sesli olarak Arapça devam etti: "Allah her şey için bir ölçü koymuştur. Talak Suresi, üçüncü ayet, hocam."

Bir başkası ekledi: "Onun yaratmasında bir düzensizlik göre-

mezsin. Gözünü döndür döndür bak, sonra gene bak. Gözün sana aciz ve bitkin halde geri dönecektir. **Mülk Suresi üç ve dördüncü ayetler."**

Sinan Bey keyifle "Aferin çocuklar, ödül olarak küçük bir çekirdek ziyafeti sizi bekliyor," deyip sınıftan ayrılırken, "Yarın bu altın oranın karmaşık denklemlerde nasıl kullanıldığını göreceğiz. Kütüphaneden Harezmi'nin üçüncü cildine bakmayı unutmayın," diyerek hatırlattı.

Sinan Bey ders bitip de dışarı çıktığında, kapıdaki yeniçeriyi gördü. Sultanın onu saraya çağırdığını hemen anladı "Sebep?"

"İtalya'dan bir ressam geldi. Sultan, tanışmanızı istiyor."

Yeniçeri ile Sinan Bey garip bir rastlantıyla tıpatıp birbirine benzeyen siyah Bulgar atlarına binerek. Topkapı Sarayı'nın yolunu tuttular

123

Aynı zamanda bir nakkaş olan Sinan Bey ile Bellini sarayın büyük odalarından birinde iki saattir sohbet ediyorlardı. Bellini, Sinan Bey'i pencerenin başına geçirerek İtalyanca devam etti.

"İşte," dedi, "perspektif aynı bu camdan bakmak gibidir. Tam burada durularak çizilecek bir tablo ile bu pencereden görünenler arasında hiçbir fark yoktur. Gerçeğin ta kendisidir."

Sinan Bey, ellerini arkasında kavuşturmuş halde pencereden dışarı baktıktan sonra İtalyan meslektaşına dönerek gülümsedi. Onun dilinde devam etli:

"Gerçek," dedi, "sizin bu pencereye sığdırabildiğiniz şey değildir. Sizinki sadece matematiksel ve geometrik hesaplamalarla üç boyutlu görüntüyü yatay düzleme bir yanılsama yaratarak yansıtmaktan ibarettir."

"Ama yanılsama olup olmamasının önemi yok ki, Sinan Bey." Bellini, şehre geleli günler geçmesine rağmen bu "bey" kelimesini hala telaffuz etmekte zorlanıyor, yanındaki adam onun dilinde akıcı bir şekilde konuşurken, o tek bir kelimeyi bile telaffuz edemediği için sıkılıyor, utanıyordu, "önemli olan gerçeği bütün detaylarıyla yakalayabilmek."

"Bellini Efendi, detayları en doğru şekilde yansıtmak konusunda zannedersem hemfikiriz. Biz resimde detaya yer yoktur gibi bir şey söylemiyoruz; tam tersine minyatürde detay

önemlidir, nesneler, insanlar, eşyalar, doğa dikkatle resmedilir. Kaftanlarımızdaki desenlerden, halılarımızdaki işlemelere kadar minyatür pek çok ayrıntıyı ince ince resmeder.''

“O zaman benimle aynı şeyi söylüyorsunuz. Detay ile perspektif aynı şeyler değil mi?"

"Hayır, tam tersine perspektif detayın gerçekliğine zarar verir. Sizin bu pencereden gördükleriniz tek bir bakış açısıyla sınırlıdır. Sizin kendi bakış açınız. Gördüğünüz detaylar ise bir tek bu noktadan yakalanabilir. Yakaladığınız detaylar on ise, kaçırdıklarınız, sizin görüş alanınıza girmediği için fark edemedikleriniz yüzdür."

“Söylediklerinizi anlıyorum, ama öyle de olsa en azından bu noktanın gerçekliğini yakalamış olmuyor muyum?"

“Kısmen haklısınız. Ama biz ona da katılmıyoruz. Siz gerçekliği hâla kendi görebildiğiniz nesneler bütünü olarak görüyorsunuz. Çizdiğiniz tabloyu gerçeğin bir yansıması olarak kabul ediyorsunuz Halbuki sizin bütün bu pencereden gördükleriniz bir yanılsamadan ibarettir. Şu Adalet Kasrı, şehrin ortasında bacaları görünen kervansaraylar, şu küçücük görünen

insanların hepsi de birer yanılsamadır. Üstelik sizin hapsettiğiniz perspektife göre şu caminin minaresi benim parmağından kısa, insanların boyu da fırçamın ucu kadar olmalı. Ufukta uzanan koca dağları ise nohut tanesi kadar çizmeli öyle mi?"

“Ama buradan öyle görünmüyor mu?"

“İşte kendiniz söylüyorsunuz, haklısınız, öyle görünüyor Ama gerçeklik Öyle değil ki! Biz Plato’nun mağarasına inanıyoruz. Şu gördüğümüz bütün eşya asıl gerçekliğin soluk birer yansımasıdır. Siz bu sahte gerçekliği yücelterek ve tablonuzda gerçeği yansıttığınızı düşünerek aslında gölgenin gölgesini çizmekten başka bir şey yapmıyorsunuz. Yani yakaladığınızı düşündüğünüz gerçeklikten iki kere uzaklaşıyorsunuz."

“Fakat siz de bu dünyayı resmetmiyor musunuz minyatürde?"

“Doğru, ama biz sizin yücelttiğiniz gerçekliği Öne Çıkartmıyoruz. Tam tersine eşyanın ötesine geçip, manayı yaka-

lamaya çalışıyoruz. Bizim gözümüzde eşyanın zerre kadar değeri yoktur. Asıl kıymet manadadır. Selvi ağacını severiz çünkü bize ölümü hatırlatır, Yaratan'ı hatırlatır. Çiçekleri severiz, renk renk boyarız, çünkü bize asıl Musavvir'ı çağrıştırır. Sultanımız hep merkezdedir, çünkü onun görevi ve sorumluluğu hepimizden ağırdır. Bizim gerçekliğimiz bu küçük pencereye hapsedilmeyecek kadar sınırsızdır. Ya da şöyle söyleyelim, siz gerçekliği yakaladığınızı söylüyorsunuz ama aslında ondan uzaklaşıyorsunuz. Biz ise yanılsamaların ötesine geçerek asıl gerçekliği yakalıyoruz ya da yakalamaya çalışıyoruz, diyelim. Hocam Molla Lütfı her zaman nakkaşın görevi gördüğünü değil, hissettiğini, bildiğini, inandığını resmetmesidir, derdi. Siz de bana onun çok eski bir dostunu hatırlatıyorsunuz... "

"Peki neden nesneleri çok boyutlu çizmiyorsunuz?" diyerek tartışmayı devam ettirdi Bellini.

"Çok boyutlu çizmediğimizi de kim söyledi? Siz boyutları mekâna hapsediyorsunuz. Minyatürde ise zaman ve mekân sıçramaları vardır. Olaylar sadece olduğu gibi değil, olacağı gibi de anlatılır. Gelecek zamandaki olaylara ve farklı mekânlara geçişler olur. Tek bakış açısı ve tek zaman izleği sınırlıdır. Ancak çoklu perspektifler ve zaman sıçramaları gerçek'i daha doğru yansıtabilir. Siz bir tek yerden görüyorsunuz, biz ise arştan yeryüzünü seyrediyoruz. Hem size bir şey daha söyleyeyim: sizin övdüğünüz bu perspektif o kadar kıymetli bir şey olsaydı bin yıldır onu uygulayan çıkardı. Zira perspektif geometrik hesaplamalarla optik algıya dayanıyor, sizin de gördüğüm kadarıyla ezbere bildiğiniz bu konular yüzyıllardır araştırılıyor. Euclid, Galen, İbn Sina, Batlamyus, El Kindi ve İbn Haytam bu hesaplamaları bin yıldır yapıyor ama hiçbiri ya da onları okuyan hiçbir kültür bunun gibi bir perspektif anlayışına kapılmadı. Ama şurada yanılmayın, ben perspektif kötüdür falan demiyorum. Tam tersine, takip edilmesi, devamı getirilmesi gereken bir tarzdır, ama minyatürden daha iyidir ya da kötüdür denemez. Hem siz çok güzel yapıyorsunuz "

“Ama minyatürün görüntüsü sanki, nasıl desem biraz çocuksu gibi."

“Bunu daha önce de başka bir Frenk’ten işitmişim çocuksuluk.” Sinan Bey gülümsedi. “Bellini Efendi, şimdi size bir soru sorayım: çocuk göğe bakar mavi semayı görür yere bakar kahverengi toprağı görür öyle değil mi?"

“Evet, doğru söylüyorsunuz.''

“Peki şimdi söyleyin, hangimizin resimlerinde gök mavi?"

Bellini, “Sizinkilerde bazen mor bazen altın sarısı gibi oluyor. Bunu da merak ediyordum açıkçası Ama bizimkinde elbette hep mavi,"

“Demek ki o küçümsediğiniz çocuksu bakış asıl sizde var öyle değil mi? Kendiniz söylüyorsunuz."

“Pek anlayamadım.”

“Peki, şöyle anlatayım. Küçücük bir çocuğun gözlerini kapatalım ve bir kulenin dibine getirelim, gözlerini açalım. Çocuk tepesine doğru bakınca dünyanın en yüksek kulesinin dibinde sanır kendini değil mi? Sonra aynı çocuğu bir de getirip bu pencereden baktıralım. O dev kulenin şimdi kalem kadar olduğunu düşünecektir. Asıl çocuksuluk bu değil mi? Ama şurada haklısınız, biz resimlerimizi çizerken çocuğun saflığını da yakalamaya çalışırız. Sizin matematiğe hapsettiğiniz yanılsamayı biz bir çocuğun tertemiz zihniyle de görmeye çalışırız.”

"Peki çocuk etrafı altın sarısı mı görüyor?"

“Eşyadaki detaya verilen önem kadar, o detayın ötesine geçerek zamanın dışına çıkabilmek de hassasiyet ister. Gökyüzünü ya da doğanın başka bir parçasını, bir bulutu, denizi, dağı farklı renklerle süslemenin sembolik ve soyut anlamları vardır."

“Zaman kavramına verdiğiniz önemi takdir ediyorum Çünkü perspektif ışığın geliş açısına ve dolayısıyla da gölgenin ustalıklı çizilmesine dayanır."

“Evet ama, gölge ve ışık belirli bir zamanda belirli bir mekânda, yani hem mekân hem de zamandaki sabit bir noktada yakalanabilir. Yani siz resmi tek bir bakış açısına hap

settiğiniz kadar onu zaman ve mekandaki tek bir noktaya da hapsediyorsunuz. Halbuki biz o zamanı yok edip, ebediyeti yakalamaya çalışıyoruz "

"Ama ebediyeti yakalıyorum derken, anı kaçırıyorsunuz.'

"Bakın işte, şimdi biraz bizim dilimizden konuşmaya başladınız" dedi Sinan Bey. "Ama bu kainatı Yaratan, anı yakalanabilir bir şey olmasını isteseydi, onu sürekli sabit tutar, kullarını da bu kadar yormazdı. Halbuki an dediğiniz şey hiç yok ki. Sürekli hareket halindeki bir şeyi yakalayabilir misiniz?"

"Resme dini anlayışınızın bu kadar yön vermesi enteresan "

"İşte bunu söyleyecek son kişi sizsiniz Bellini Efendi. Benim gördüğüm bütün Frenk resimlerinde ya bir kilise ya Madonna dediğiniz Meryem Ana tasvirleri, ya İsa peygamberin doğumunu çizdiğiniz bebek figürleri ya da Aziz Peter veya pek çok havarilerinin resimleri var. Yaptığınız portreler ya rahiplere ya da bir ayağı dini sorumluluklarla dolu düklere ait. Hazreti İsa'nın gerildiğine inandığınız çarmıh bütün tablolarınızda baş köşede.''

Bellini bu sefer Sinan Bey'in haklı olduğunu biliyordu, susmayı tercih etti.

"Ama siz bizim minyatürlerimizde tek bir hilal gördünüz mü? Minyatürlerimizin başköşesinde ışıl ışıl parlayan bir ay güzel durmaz mıydı? Yapamaz mıyız sanıyorsunuz? Ya da bizim resimlerimizin her birinde bir cami mi var? Bu resimlerin pek çoğuna kendiniz bakmadınız mı? Çizdiğimiz çiçekleri, bahçeleri, savaşları, kütüphaneleri, tarih kitaplarına kondurduğumuz sahneleri, tıp kitaplarına resmettiğimiz ilaçları ve tedavi şekillerini, hadi onu bırakın, birbirinden güzel işli elbiseleriyle güzel Leyla'yı, dertli Mecnun'u çizdiğimizi görmediniz mi? Dini, hayatın ve resmin merkezine kabaca yerleştiren asıl sizsiniz. Bu yüzden de pek çok sanatçınız bazen sıkılıyor, bunun dışına çıkmak istiyor. Din ile sanat ve bilim arasındaki kopukluk da zaten oradan başlıyor. Halbuki bizim resimlerimizde hayatın her yönü, yeryüzünün her nesnesi güzeldir.''

124

"Efsaneye göre," dedi Sultan Mehmet, "iranlıların çok eskiden bir padişahları varmış. Şehrin astrologları, bu padişahın kırkıncı yaşını göremeden dünyadan göçeceğini söylemişler. Hangi astrolog onun yıldızına baksa, aynı kısa ömrü görüyormuş Sen kırkında öleceğini bilsen, ne yapardın Jentil?"

Ressam Bellini, sultana birkaç metre uzaklıktaki tuvalin arkasındaydı. Önündeki geniş balkondan şehri izleyerek sabit bir şekilde duran sultanın portresini boyuyordu. Haftalardır bu an için beklemişti; birkaç gün önce çizimini gerçekleştirdiği tuvale bugün boyayı vuruyordu. Şimdiye kadar pek çok Venedik Dükü'nü, ünlü kralları resmeden yetenekli ressam, Mehmet'in huzurunda kendini nedense acemi bir çırak gibi hissediyor, eli ayağı birbirine dolanıyordu. Papa'nın sağ kolu III. Frederick'ı resmederken, ve Haçlıların ünlü lideri onu şövalye ilan ederken bile bu kadar heyecanlanmamıştı.

"Bütün dünyayı görebileceğim bir yolculuğa çıkardım herhalde, Sultanım. Yeryüzünün en güzel yerlerini resmetmeye çalışırdım " Nefis bir İtalyanca ile konuşan imparatora, o, bir tek aynı akıcılıkta "Sultanım" hitabını ekleyebiliyordu.

"Peki bu adam ne yapmış, biliyor musun? Elinde sayısız asker, ağzına kadar dolu bir hazine, fersah fersah sınırları geniş bir imparatorluğu olan bir hükümdar ne yapabilir?" Sul-

tanın yüzü bugün her zamankinden daha solgundu, bitkin görünüyordu, ama Bellini kendisiyle içtenlikle ilgilenen sultandan fazlasıyla memnundu.

“Gönlünce gezip tozmuş olmalı," diye cevap verdi.

"Hayır, Jentil, adam kendini sarayına kapatmış ve ülkesinde ne kadar şair, sanatçı, ressam, hattat ve âlim varsa hepsini etrafına toplayarak, öğrenebildiği bütün sanatları öğrenmeye çalışmış. Aylarca resim yapmış, yıllarca yazı yazmış, yüzlerce sayfa kitap okumuş. Sarayının bahçesinde dünyanın en iyi okçularıyla müsabakalara girişmiş."

Sultan bir süre susup ufuklara doğru gözünü diktikten sonra devam etti: "Sonra bir gün otuz sekiz yaşında attan düşerek can vermiş."

Bellini, fırçasında istediği kırmızı tonu yakalayınca sultanın kaftanını boyamaya başladı.

"Bazen," dedi Sultan Mehmet, “kendimi o adam gibi hissediyorum. Rahatsızlığımdan ötürü hiçbir yere hareket edememek beni kahrediyor. Ama tek tesellim, bu resimler ve kitaplar.. Sanat ve ilim insanoğlunun ölümsüzlüğü yakalayabileceği tek çare. Yaptığı yollar olmasa Sezar'ı kim anardı, tarihçileri yazmasa İskender'i kim hatırlardı?"

Sultan, bu sıra kafasını pek nadir yaptığı üzere Bellini'ye döndürerek, “İşte sen de", dedi, "kayıt altına alansın. Hüsrev ile Şirin’in önce birbirlerinin resimlerine âşık olmaları gibi insanlar da önce senin çizdiğine inanacaklar."

Sultan Mehmet, boğazın mavi sularına döndürdü bakışlarını. Güneşin altında sessizce esen rüzgârın kokusu burnuna çalınırken, "Tarihçinin yazdığı, tarihten daha gerçek olacak," dedi. "İnsanlar da beni senin çizdiğin gibi hatırlayacaklar."

Bellini, sultanın onunla paylaştıklarından cesaret alarak, uzunca bir süredir aklında olan ama bir türlü cesaret edemediği soruyu sormanın vakti olduğunu düşündü:

“Emrinizdeki pek çok nakkaş Venedik üslubuna burun kıvırıyor, perspektifi küçümsüyor, peki siz neden portrenizin bu şekilde çizilmesini istiyorsunuz?"

Sultan tebessüm etti ‘Eskiden ben Manisa'da çocukken Baba Nakkaş sürekli anlatırdı, ama o zaman anlayamazdım Gerçek nedir, Mehmet, derdi, insanın gördüğü müdür? Ben de gördüğü değilse ya nedir diye düşünürdüm. Halbuki gerçeği maddeye hapsetmek barbarlığın ta kendisi! Nakkaşlarım da soyutluğun peşindeler. Halbuki perspektif, maddeyi sınırlar. İnsanlar senin resmine baktıklarında beni gördüklerini, hakkımda yazılanları okuduklarında beni anladıklarını sanacaklar. Ama pek azı resmedenin bakış açısının arkasındaki saklı gerçeği görebilecek Gerçek ise ancak farklı bakış açıları kullanılarak yakalanabilir, teker teker hiçbiri ama bir bütün olarak hepsidir gerçeklik, ya da hiçbiridir. Bütün bunları anlıyor nakkaşlarım, ama perspektifi büsbütün ittiklerini de sanmıyorum,"

“Haklısınız, benim minyatürden etkilendiğim kadar, onlar da perspektiften etkileniyorlar sanki.”

"Ama ben onların sultanı olduğum kadar, gayrimüslüman tebaamın da sultanıyım, onların haklarını gözettiğim kadar, onlar gibi düşünmeyenlerin de ilgilerini dikkate almalıyım. İmparatorluk budur. Bir sultan, sultan olduktan sonra onun vücudu artık hükümdarlığının hizmetine girer. Hakkın hizmetine adanan bir ruh ve beden, halkına hizmet edemediği her anda günahkârdır. Benim hükmettiğim topraklar ise hem doğu hem de batıdır. Senin de benim üzerimde hakkın var, Jentil. Sen şimdi o hakkını alıyorsun."

“Yani siz bunda günah bir şey görmüyor musunuz?" Sultan bu sorunun üzerine yerinden kalktı ve Bellini'ye,

“Benimle gel, Jentil," dedi, “Sana bir şey göstereceğim."

Bellini fırçasını ve boyalarını kenara koydu, ikili odanın arka kapısından veziriazam Yakup Paşa eşliğinde çıktılar ve gittikçe karanlıklaşan uzunca bir koridorda ilerlediler. Köşeyi döndükten sonra Sultan Mehmet bir kapının önünde durdu. Ressam, kapının altından dışarı süzülen ışığa merakla baktı. Sultan, Yakup Paşa'ya işaret edince veziriazam belindeki kuşaktan çıkarttığı bir anahtarla kapıyı açtı, kenara çekildi.

Bellini küçük odaya girdiğinde gözleri hayretler içinde kaldı. Duvarda kocaman bir Meryem Ana tasviri ve önünde mumlar bulunuyordu.

Bellini şaşkınlığını üzerinden atamadan. “Ben... Ben... sizin Müslüman olduğunuzu sanıyordum," dedi.

"Elbette elhamdülillah Müslümanım." Belindeki kabzası ve balçağı işlemeli kılıcı gösteren sultan, "Bu gördüğün İslam kılıcıdır," dedi kesin bir ifadeyle.

Bellini daha da şaşırdı. Sultan devam etti:

“Ama Kitap ehline müsamaha göstermek bütün Müslümanların görevidir. Hz. Meryem üzerine bizim kitabımızda bir sure bile vardır Bu tasvir ise yüzyıllar öncesinden kalma. Hıristiyan tebaam buna hürmet ediyorsa, ben onları da anlamak isterim."

Bellini küçük bir müze görünümünde olan odaya hayranlıkla baktı. Üzerindeki çift kartal kabartmasından Doğru Roma İmparatoru'na ait olduğunu tahmin ettiği gösterişli bir kılıç, bazıları daha sultan tahta geçtiğinde kendisine hediye edilen diğer şövalye silahlarının arasında yer alıyordu.

"Doğu da Batı da Allah'ındır," dedi sultan. “Perspektif de işle böyle bir şey, Jentil. Nakkaşlarım sadece matematiksel resmin haklı olarak fazla mekanik olduğuna inanıyorlar. Yoksa o da Allah'ın bir sanatıdır, insan zevkinin ve sanatının farklı farklı yorumları onun Musavvir adının kullarında tezahürüdür."

Bellini, sultanı dinlerken içindeki ferahlık iyice arttı. Bunun hayatının en mutlu anlarından biri olduğunu çok daha sonraları, İtalya'ya geri döndüğünde anlayacaktı.

Sultanın yanına yanaşan vezirlerden biri, “Efendim bölmek istemem ama Ali Bey'in şehre girdiğini söylüyorlar," dedi.

Mehmet, aylardır yolunu gözetlediği ünlü astronom Ali Kuşçu’nun geldiği haberini duyunca sevindi. Ünlü âlim, sırf Mehmet'in davetiyle Semerkant'tan kalkıp gelmiş, şehirlerin kraliçesine yerleşmek için ülkesini terk etmişti.

“*Az* sonra geliyorum." dedi Mehmet. Sonra tekrar yanın daki İtalyan ressama döndü.

'Ama şimdi sen bana söyle bakalım, Jentil." dedi. "Anladın mı neden Acem hükümdarı kendini sanata ve ilme vermiş?"

Ressam merakla sultana baktı.

“Çünkü ölümsüzlüğün tek çaresinin bu ikisinde yattığı-m anlamış. İşte bu yüzden asıl iktidar biz sultanlarda değil, İlimlerde ve sanatkarlardadır. Biz göçüp gideriz ama eser kalır, ilim kalır. Bir gün ben de toprak olacağım, ama senin resmin kalacak." Sonra gülümsedi, “Güzel çiz de insanlar iyi ansınlar."

125

Gece yarısını bir saat geçe kuledeki gözcü gittikçe artan bir uğultu şeklinde ilerleyen ayak seslerini duyunca yanındaki arkadaşını dürterek uyandırdı. Havada kesif bir sis vardı. İkili önce bir saldırı olup olmadığını anlayamadı, çünkü gözlerini kısarak önlerindeki karalığa baktıklarında hiçbir şey görünmüyordu. Gözcü başını havaya doğru kaldırdı, bir yıldız bile yoktu, ay, en ince halindeydi. Bir saldırı olsa, diye düşündü, hızla olurdu, ama binlerce kişiden geliyormuş gibi de olsa, ayak sesleri çok yavaş hareket ediyordu.

Diğer asker o anda bir şeyin farkına vardı, emin olmak için başını mazgalların arasından ileri doğru uzattı. Yanılmamıştı. Başıbozukların kırmızı başlıklarının etrafındaki beyaz sarıklar, binlercesi, karanlığın içinden yavaş yavaş öne doğru çıkıyordu. Bir uçtan diğer bir uca sayısız yuvarlak beyaz halka hendeğe doğru ağır ağır ilerliyordu.

Gözcü aceleyle yanı başındaki çana yapıştı ve kolunu ileri geri hareket ettirerek onu delicesine çalmaya ve bağırmaya başladı:

"Geliyorlar! Saldırı altındayız! Geliyorlar!"

Çanın bozduğu sessizlikle birlikte sur boyunca bekleyen binlerce asker doğrularak pozisyonlarını almaya koyuldular. Mehmet yanı başındaki Cafer Ağa'ya baktı. Ağa elinde atmaya hazır tuttuğu işaret okunun ucunu adamlarına tutuşturdu ve onu yukarı doğru kaldırarak fırlattı.

Zifiri karanlığı yarıp geçen ışık binlerce azabın üzerinden uçarak surların önüne bir kuyruklu yıldız gibi düştü. Azaplar kendilerine tembihlenen işareti alarak hızla koşmaya başladı lar. Sise karışan toz dumanda göz gözü görmez oldu.

“Okçular yerlerinizi alın!" diye bağırıyordu Teofilos. Mazgallardaki okçular hemen karanlığa ok atmaya başladılar ama nereye, kime nişan aldıklarını da pek göremiyorlardı. Şaşkınlıkla ardı ardına oklarını önlerindeki geniş araziye doğru fırlattılar.

Azaplar ise hızla koşarken karanlık gökyüzünde hiçbir şey seçemediklerinden havada kendilerine yaklaşan bir vızıltı duydular. Oklardan bir tanesi bir azabın çıplak bağrına saplandı. Bir diğeri bir Macarı yanağından yakaladı, başka bir tanesi kendisine bir başıbozuğun balta tutan elini seçti. Yüzlerce azap karanlığın içinde yere yığıldı. Sonra bir vızıltı daha derken ta Malatya'nın bir köyünden çıkıp gelen bir maceraperest omzunun ucuna saplanan bir oku görünce sevindi, ucuz atlattım diye oh çekerken kalbinin üstüne saplanan bir başkasıyla ayaklarının canı kesildi. Yüzlerce başıbozuk daha arkadan gelenlerin ayakları altında kaldı.

İçteki burçların üstünden yardımcılarıyla olup biteni izleyen imparator saldırının hangi kapıya doğru yapıldığını anlamaya çalışıyordu. Buna göre hemen emir vererek o alana takviye yapacaktı. Fakat kalabalık yaklaştıkça ikinci şoku yaşadılar.

"Tek bir noktaya saldırmıyorlar," dedi dük Notaras “Kara surlarının hepsine birden hücum ediyorlar."

“Surların iyice zayıfladığı Likos vadisine askerlerini yığmak varken neden geniş bir hatla geliyor ki?" dedi Françez.

“Askerlerimizi ince bir hat halinde bütün surlarda meşgul etmek için! Sanki artık son kozunu oynuyor."

Neredeyse yedi kilometre boydan boya bütün kara surlarına doğru azap koşuyordu. Az daha yaklaştıklarında yüksek kulelerdeki gözcüler saldırının şehre doğru akan nehirler gibi üç ana koldan yapıldığını anladılar. Birinci kol, en kuzeyde-

ki Vlaherna Kapısı ile Harisios Kapısı arasına hücum ediyor, ikicisi buradan Likos Çayı'nın tam ortasındaki 5. Askeri Kapı arasına, üçüncüsü de iyice güneydeki 3. Askeri Kapı'ya kadar olan surlara saldırıyordu.

Üzerlerine yağan oklardan kaçıp kurtulabilen azaplar hendeklerin dolan ve gece boyu doldurulan yerlerinden karşıya geçmeye başladılar. Ayakları boşa çıkan yüzlercesi de buz gibi suda çırpınarak yüzmeye başladı. Yüzme bilmediği için bir Makedon, diğer pek çok azap gibi kendini suyun dibinde buluvermişti.

Hendeğin üzerinde azapların neredeyse üçte biri kendilerini artık iyice seçebilen okçular tarafından rahatlıkla şişlendi. Kalabalık o kadar yoğundu ki Rum, İtalyan, Sırp ve Macar okçularının hiç nişan almalarına gerek yoktu: tek yapmaları gereken uçlarını şimdi iyice aşağı doğru eğdikleri oklarını salıvermekti.

“Bu deneyimsiz askerleri alt etmemiz çok kolay olacak." dedi imparator.

“Sanki sultan bizi oyalıyor gibime geliyor." diyerek cevap verdi megadük “Askerimizi yoruyor.”

“Boşuna endişeleniyorsun, Lukas, izle ve gör,"

Dış surun dibine varan azaplar ellerindeki uzun merdivenleri sura dayayıp yukarı doğru çıkmaya çalıştılar. Böyle böyle yüzlerce merdiven yedi kilometre boyunca duvarlara dayandırıldı. Azaplar birbirlerinin sırtına basarcasına onar yirmişer yukarı çıkmaya başladılar, fakat Rum askerleri uçları mazgallara kadar gelen bu merdivenleri tutup hızla iterek deviriyorlardı. Üzerlerindeki ağırlıklardan ötürü ya da artık çok kişi merdivenin ucuna yanaştığı için böyle rahatlıkla devrilmeyen merdivenlerin hakkından ise daha canice bir yol gelecekti.

“Kazanlar!" diye bağırdı Teofilos.

Emrindeki askerler, bir gece öncesinden ocaklarda hazır edilen tüten kazanları ve kovaları surların üzerine çıkardılar. İki Rum sağından, iki Rum solundan, uzun bir kazığa geçi-

rilmiş, içinden dumanlar tüten bir kazanı tutarak mazgalla rın arasına getirdiler. Kazanı güçlükle surların önüne doğru ters çevirdiklerinde içinden akan kızgın yağ hızla yukarı çıkan başıbozukların tepelerinden aşağı geçti. Merdivendekilerin hepsi çığlık atarak yere düştü. Kızgın yağ değdiği yeri yakmakla kalmıyor, sanki deriyi eriterek bazen kemiğe kadar ilerliyordu. Yerdeki azapların kafaları, omuzları, kolları, göğüsleri ve sırtları cızır cızır yanıyor, derilerinin altındaki kırmızılıklar görünüyordu. Bu şekilde çeşitli boylardaki kazanlar ve kovalar merdivenlerin üstüne boşalıyor, kızgın yağ, değdiklerini yaralıyor, değmediklerini ise korkutarak saf dışı ediyordu.

Askerlerin yukardan hızla bıraktıkları ağır kaya parçaları ve taşlar ise her şeye rağmen ilerlemeye çalışan azapların hakkından geliyordu.

Gözü iyice korkan Boğdanlı bir asker geri dönmeye karar verdi, bu hücum olur iş değildi. O buraya kızgın yağların altında kalmaya, böylesi bir işkence çekmeye gelmemişti. Bunca askerle kuşatmanın çok daha kolay olacağını düşünmüştü. Kendisi gibi düşünen bazı başıbozuk birlikleri gibi akıntının tersine yüzercesine hücumun arasından geriye doğru ilerledi, hendeğin tekrar arkasına geçti. Fakat o sırada gördüğü şey savaşmaktan başka çaresi olmadığını ona açıkça gösterdi.

Aralıklarla yerleştirilen iri kıyım hücum çavuşları uçları gittikçe genişleyen koca palaları bir pervane gibi kollarıyla çevirerek kaçanları biçeceklerini açık açık gösteriyorlardı. Azap, diğerleri gibi çavuşla göz göze gelince onun şakasının olmadığını anlayarak geri döndü. Yerdeki merdivenin ucuna yapışarak onun surlara tekrar dikilmesine yardımcı oldu. Merdivenin üstünden dökülen yağın ve taşların dışarı ittiği ilk grubun arkasından kesintisiz olarak çıkan ikinci grup mazgallara ulaştı. Değişik merdivenlerden değişik surlara çıkan farklı farklı azaplar bu sefer de Latinlerin ve Yunanlıların kılıçlarına hedef oluyorlar, surlara ayak basan bazı azaplar baltalarını askerlerin kafalarına saplayıp çıkarmaya fırsat buluyorlardı.

Bir azap çivili bir gürzü karşısındaki Ruma Öyle hızlı sapladı ki askerin kafa tasına giren çivileri geri çekmekte zorlanınca diğer bir Rum ona arkasından kılıcını saplayıverdi. Bir diğer Macar ucu küreli kamçısını başının etrafında savurup savurup etrafındaki Rumları ikişer üçer yere yığıyordu. Azaplar bu şekilde beş on metre kadar ilerliyorlar ama arkalarındaki merdivenler ya devrildiğinden ya da akınlar kızgın yağ ve kayalarla kesildiğinden kısa bir süre sonra Rum askerlerin arasında kalarak linç ediliyorlardı.

"Sana söylemiştim," dedi imparator gülerek, "Bu çapulcular bize en ufak bir zarar veremez."

İki saat süren hücumun ardından azaplar geri çağrıldı.

Müdafiler tam sevinecekken Karaca ve İshak Paşaların 'Hücum!" naraları surlara doğru yankılandı. Süvariler üç ana koldan atlarıyla hızla ileri doğru atıldılar.

Azaplar savunmayı oyalarken gece karanlığında Mehmet topları iyice surlara yaklaştırmıştı. Sultanın işaretiyle topçular bataryaların barut yollarını ateşlediler ve kulaklarını tıkadılar. Gece vakti çakan bir şimşeğin etrafı aydınlatması gibi toplar patladıkça etraf bir anlık da olsa ağarıveriyor, Rumlar o anlarda beliren surların önündeki muazzam kalabalığın ve hazırlığın hayal mi gerçek mi olduğunu seçemiyorlardı. Şehrin çanları bütün askerleri ve halkı surlara çağırıyordu.

Gülleler surlara hiç olmadığı kadar güçlü vurmaya başladı. Bütün kara surları güm güm dövülüyordu.

"Tekrar saldırıyorlar," dedi Françez endişelenerek.

"Atlı birliklerini gönderiyorlar," dedi Notaras düşünceyle. "Sanki art arda kıyılarımıza vuran sen dalgalar gibi ... "

İmparator sessizdi.

Top sesleriyle beklediği işareti alan Zağanos, karşı kıyıdan geçirerek Haliç'in incecik sahil çizgisine hazır ettiği bir alay askere saldırı emrini verdi. Haliç'in en dar kesiminin karşısına yerleştirilen toplar bu duvarları döverken askerler de surlara tırmanıyorlardı.

Baltaoğlu Süleyman'ın yerine getirilen deniz kumandanı Hamza Bey ise boğazın açıklarında, aynen sultanın söylediği gibi karanlıkta, saldırıya hazır beklettiği donanmasını demir aldırarak Önündeki Akropolis ucuna, Marmara surlarına doğru harekete geçirdi. Surların önündeki taştan aslanlar yüzyıllardır bütün davetsiz misafirlerine yaptıkları gibi Hamza'nın askerlerini de korkutucu bir ifadeyle karşılayacaklardı.

Halıç'in içindeki gemiler ise karşılarındaki surlara hücum için demir aldılar. Trevisiano ve Diedo bunların farkına vararak koca kalyonları savaş pozisyonuna getirdiler.

Surların önüne varan süvariler hızla merdivenlerden yukarı çıkmaya başladılar. Kızgın yağlar gene ardı ardına geliyordu ama azapların aksine bunların miğferleri ve kalkanları onları koruyordu. Yüzlerce kaplumbağa ardı ardına dizilmiş gibi süvari birlikleri merdivenlerden tırmanırken kafalarının üzerlerinde tuttukları kalkanlarla kendilerini kızgın yağlardan sakınıyorlardı.

Jan Jüstinyen, "Kayalar!" diye bağırınca kızgın yağların yerlerini daha çok kaya parçaları almaya başladı. Rumların ve Latinlerin beşer-onar tutup merdivenlerin üstüne attıkları bu kayalar sadece kalkanların altındaki askerleri aşağı itmekle kalmıyor, kimi zaman merdivenleri de belinden kırıyor, kullanılamaz hale getiriyordu. Kendini surların üzerine atan Süvariler, azaplardan daha fazla askeri yere yıkmakla birlikte bunlar kesik kesik akınlar olduğundan akıbetleri pek değişmiyordu.

O sırada 5. Askeri Kapı ile Harisios Kapısı civarında topların sürekli dövdüğü bölgelerde iki ayrı gedik oluştu.

Süvariler "Bu taraftan! Bu taraftan!" diyerek bağırmaya başladılar.

Rumların ve Latinlerin ilk şaşkınlığı ile birlikte buraya hücum eden askerler içeri daldılar. Karşılarına çıkan askerlerle göğüs göğüse çarpışmaya başladılar. Dış suru aşan süvariler iç surun önünde kimi bulurlarsa ezip geçiyorlardı. Üç yüzü aşkın süvari bu şekilde gediklerin ötesine geçti.

Jan Jüstinyen, Yunan Teofilos ve Bocchiardi kardeşler hemen bu gediklerin önüne asker yığdı. Şövalyeler gediğe çelikten bir duvar örerken yan kulelerdeki okçular önlerindeki sıkışık kalabalığa ok yağdırıyorlardı.

Gediğin iki tarafındaki duvarın ayakta kalan kısımlardan Rum askerleri ellerindeki kovaları aşağıdaki süvarilerin üzerlerine boşaltınca şehrin hiç beklenmedik bir silahının daha olduğu anlaşıldı.

Barut karışımı zift askerlerin üzerine yapışır yapışmaz ateşli oklar bunları tutuşturdu. İç içe tek bir kütle gibi hareket eden süvariler hep birden tutuştu. Çığlıklar ve inlemeler arasında gediğin önü birden koca bir alev topuna döndü. Jan Jüstinyen, emrindeki ve diğer şövalyeleri alevin gerisine doğru çekti.

Konstantin gülümseyerek, 'Belki askerlerinin yanık kokusu sultanı yıldırır,' dedi.

Buradan ve diğer gedikten surların ötesine geçen üç yüz kadar asker ise kapana kısılmışçasına etraflarını saran Rumlar ve Latinler tarafından kılıçlar, şeşperler, mızrak ve kargılarla hunharca katledildiler.

Kontarini ve Kantakuzenos güney surlarını, Jan Jüstinyen ve Yunan Teofilos Likos Vadisi'dekileri ve Bocchıardi kardeşler ise kuzey tarafındaki süvarileri benzer taktiklerle; kızgın yağlarla, kaya parçalarıyla, ziftlerle ve sönmek bilmeyen Rum ateşiyle geri püskürtmeyi başarıyorlardı. Surların önü bir piramit gibi yükselen azap ve süvari cesetleriyle dolmuştu.

Süvariler geri çekilmeye başlayınca Rumlar zafer çığlıkları attılar.

126

“Başardık! Başardık!" diye bağırdı Rum askerler, süvariler geri çekilirken.

Kontarini. “Artık bitti!" diye haykırırken askerler de, “Kaçıyorlar!" diyerek yumruklarını havaya sallıyor, birbirlerini tebrik ediyorlardı.

Lukas Notaras ise Mehmet’in binlerce adamı boşuna hiç etmeyeceğini hissetti.

El-Hamse, üstündeki kumandanın heyecanından sanki ayaklarının altında ateş varmışçasına bir oyana bir buyana kıpırdanıyordu.

“Paşalarım, ağalarım, kardeşlerim!" diye haykırdı Mehmet. Yeniçeri birlikleri, önünde sıra sıra dizilmişlerdi.

“Önünde durduğumuz şu koca duvarlardan daha önce hiç kimse geçemedi! Bu koca imparatorluk kendini hiç kimseye açmadı!"

Sultanın atı yeniçeri ortalarının önünden her iki tarafa da gidip geliyordu.

“Koca Hazreti Osman buraya en iyi donanmalarını gönderdi, olmadı!

“Muaviye, oğlu Yezid'i gönderdi buraya, o da eli boş döndü!

“Harun Reşit—Abbasilerin koskoca hükümdarı—bile bir vergi anlaşmasına razı oldu!"

Askerler sessizce ve merakla sultana bakıyorlardı.

“Ne Hunlar, ne Slavlar, ne Avarlar... hiçbiri bu surları aşamadı!"

Sultan askerlerin tam ortasında durdu.

"Peki biz nasıl bu savaşı kazanacağız!? Biz nasıl bu imparatorluğu ele geçireceğiz?!'

Bütün askerler düşünceyle birbirlerine ve sultana baktılar Çandarlı, gülümseyerek ordunun geri çekileceğini düşünmeye başladı.

Sultan haykırdı:

“Çünkü biz o duvarları aşmaya değil, onların dibinde ölmeye gidiyoruz!

“Biz toprak kazanmaya değil, toprak olmaya koşuyoruz!

"İnsan yaratıldığı toprakta gömülürmüş, kardeşlerim! Bugün bizim gurbetimiz bitiyor, evimize geri dönüyoruz!"

Askerlerin yeri göğü titreten bir “Ya Allah!' narasıyla atını şaha kaldıran sultan kılıcını çekerek Doğu Roma'nın duvarlarına doğru döndü. Hızla ileri atılarak “Hücum!" emrini verdi.

Güm güm davul seslerinin başlamasıyla birlikte şehir askerleri yüzleri düşerek surların önlerine doğru baktılar ve sevinmekte erken davrandıklarını anladılar. Şafak sökmeye başlarken Sultan Mehmet, El-Hamse'nin üstünde, yeniçeri ağaları iki yanında ve yayan ordular kırmızı bir dalga gibi etrafında, hızla surlara doğru yaklaşıyorlardı. Yüzlerce sancak dimdik yukarı doğru yükseliyor, çatallı, püsküllü çeşit çeşit bayraklar Marmara'dan gelen kuzey rüzgarlarıyla dalgalanıyordu. Gün ağarmaya başlamıştı.

Şehrin kiliselerindeki yüzlerce çan bir kere daha çılgınca çalmaya başladı.

Mehterin davul sesleri öyle güçlü çıkıyordu ki sanki hücum asıl şimdi başlıyor gibiydi.

Sultan, hendeğe kadar geldikten sonra bin kadar okçu birliğiyle birlikte burada durdu Tapınak Şövalyesi Marko Barbari de Piero ve komutasındaki elit askerleri gediklerden dışarı çıkarak sultanın üzerine geliyorlardı.

Oduncu İskender tirkeşinden yayını çıkarttı. pazılarını zorlayarak bir hamlede kirişi yayın iki ucuna taktı ve Sultan'ın kendilerine sıkı sıkı tembihlediği Cenevizliyi gözleriyle ara maya koyuldu.

Üç bin kadar yeniçeri hızla ileriye devam etti. Yağmur iyice artmıştı, yerler çamurdan geçilmiyor, askerler zar zor ilerliyorlardı. İskender hendeğin içindeki cesetlere, toprağa moloza, ayağının altına neyi denk getirebilirse basarak bata çıka ilerledi. Hasan hendeğin mazgallarından tutunup kendini yukarı doğru çekti. Bosnalı Abdullah üzerine gelen ok fısıltılarını hisseder gibi eğilerek, sağa sola zigzaglar çizerek Önündeki gediğe koştu.

Şimdi dış surların önünde kıpkırmızı bir hat yedi kilometre boyunca uzanıyordu Ahşap muhasara kuleleri de bunlara arka çıkarcasına öküzlerle ve amelelerle tekerleklerin üzerinde çekilerek ağır ağır hendeğe yaklaştırılıyordu. Bir taraftan lağımcılar da çeşitli noktalardan yerin üstüne çıkmaya uğraşıyorlardı.

Hamza Bey batarya taşıyan gemilerini Marmara surlarına paralel çevirerek "Ateş!" emrini verdi. Bataryalar kafalarını gemilerden teker teker dışarı çıkardılar ve ardı ardına top kusmaya başladılar Bir grup gemi içindeki onlarca muhasara merdiveniyle birlikte surlara yanaşabildiği kadar yanaşmaya çalışıyordu.

Zincirin ötesindeki altmış parçalık donanma ise Trevisiano ve Diedo'nun büyük kalyonlarının etrafını sarmışlar, bunları zaptetmeye çalışıyorlardı.

Lukas Notaras, "Bütün hatlarımız saldırı altında," dedi, "karadan, denizden, kuzeyden, güneyden. Ordugâhlarında neredeyse hiç asker kalmadı. Bu son denemeleri."

Françez imparatora dönerek, "Efendim şehrin içlerinde daha güvenli bir yere gitmenin zamanı geldi," dedi. Güm güm surlara vuran toplar Konstantin'in de içinde bulunduğu kuleyi titretmeye başlamıştı.

İmparator çaresizlikle Françez'e ve Notaras'a baktı.

Haliç'in kuzeyinde bekleyen Zağanos, emrinde kalan bütün askerleri ileri iterek “Hücum!" diye bağırdı Kendi de ileri atıldı.

İskender merdivenlerden birini diğer yeniçerilerle birlikte tekrar duvara dikerek hızla yukarı çıktı, Rumların kızgın yağ kazanlarına ulaşmalarına fırsat vermeden kendini mazgalların üstüne attı. Başında biten üç askerden bir tanesi kılıcını İskender’in kafasına savurdu, ama yeniçeri aniden yere eğilerek keskin metali boşa çıkardı, daha doğrulmadan sağ ve solundakini kılıç darbeleriyle yıktı, önündekine de ayağının tabanıyla öyle bir vurdu ki adamı surların arkasına fırlattı.

Onun ardı sıra pek çok yeniçeri surlara çıkıyordu. İskender sol tarafa doğru ilerlerken bir grup da sağ kanada akarak surlardaki Rumların arasına karışıyordu. Fakat o sırada nerden geldiği belli olmayan oklar yeniçerilerin hızını kesti. Sağ tarafta yirmi metre kadar ötedeki silindir bir burcun içine gizlenmiş olan bir alay asker mazgalların arasından yeniçerilere sürekli ok yağdırıyordu. Üstelik bunların gözü öylesine dönmüştü ki bazen kendi adamlarını da vuruyorlardı, zira surların üstü öyle kalabalıktı ki Rum ve Latin askerlerin arasında hızla hareket eden yeniçerileri nişan almak çok zor işti. İskender okçuların başında onlara emir vereni gördüğünde kaderinin neden bugün orada olmak olduğunu anladı. Yunan Teofilos sadece yirmi metre kadar ötesinde burcun üstünde duruyordu.

Hasan, etrafındaki birliklerle birlikte Beşinci Askeri Kapı'daki gediğe doğru saldırdı. Cesetlerin üstünde önüne Çıkan Rum askerlerini birer birer yıkarak savunmayı yarıyordu. Fakat ne kadar uğraşırsa uğraşsın arkadan yeni birlikler geliyor, zaten daracık olan gedik tepeden üzerlerine yağan oklarla, taşlarla ve kızgın yağlarla daha da aşılamaz hale geliyordu. Türkler sürekli asker kaybettiklerinden psikolojik üstünlük hep Rumların tarafındaydı. Hasan o karmaşa anında kafasını yukarı doğru kaldırarak yüksek burçlardan birine baktı ve ana kapının üstünde dalgalanan çift başlı kartal

ve çok uçlu bir yıldızdan oluşan Roma bayrağını gördü. O zaman Molla Fenari aklına geldi, artık yapması gerekeni biliyordu.

Sultan Mehmet, Cafer Ağa ve bir yeniçeri ortası etraflarını saran şövalyelerle kılıç kılıca çarpışıyordu.

Karaca ise Harisios Kapısı'ndaki gediğe etrafındaki yeniçerilerle birlikte hızla atılmış, karşısına çıkan müdafilerle göğüs göğüse dövüşüyordu. Bu kısmın savunmasını yapan Antonio ve Troilo Bocchiardi Karaca'yı görür görmez harekete geçtiler.

Troilo, "Bu kardeşimizi öldüren Türk değil mi?' dedi.

"Ta kendisi!" diye cevapladı Antonio.

Onlar için artık şehri savunmak değil ne pahasına olursa olsun bu Türk kumandanının canını almak tek amaçtı Antonio'nun elinde hiç bırakmadığı topuzu vardı. Ahşap bir sopaya bağlı yarım metrelik zincirin ucundaki çivili topuz karşısına çıkanı affetmiyordu. On yıllarca kalın kalın zırhlı koca kalkanlı şövalyeleri rakip bilen Antonio karşısında neredeyse hiç zırh taşımayan askerleri kolaylıkla alt edebileceğine inanıyordu, Topuzu büyük bir hınçla sallayarak yoluna çıkanı yere yıkıyordu. Karaca'nın önüne doğru ilerlemeye başladı. Bazen önüne gelen Rumların karınlarına da hiç düşünmeden topuzu geçiriyor, askerler ağızlarından kan kusuyordu.

Bosnalı Abdullah 5. Askeri Kapı'nın ağzındaki beyaz üstüne kırmızı haç bulunan tam zırhlı bir şövalyeyle çarpışıyordu. Şövalyenin kılıcı Abdullah'ınkinden neredeyse iki kat daha uzun ve bir karış kalınlığındaydı. Buna rağmen zırhlı asker elindeki kılıcı Abdullah'ın daha önce görmediği bir ustalıkla sallıyordu. Şövalye önündeki yeniçerinin suratına bir kere daha savurdu kılıcını.

Hamza Bey'in Marmara'daki donanmalarından bir tanesi sura iyice yanaştı.

"Merdivenler! Merdivenler!" diye bağırdı kumandan.

Mürettebat beş kadar muhasara merdivenini duvarlara dayadı ve askerler yukarı doğru hızla çıkmaya başladı. On beş

kadar gemi bu şekilde surlara yüz kadar merdiven dayadı, Kıyıdaki kayalıklardan ötürü bu kadar yanaşamayan gemilerdeki askerler ise karaya sıçrayarak ya da suya atlayarak surların dibine geçiyorlardı.

İskender karşısına çıkan Rum askerleri kılıç, kol ve dirsek darbeleriyle birer birer yıkarak ilerliyordu. Kimilerini de tekmelerle vakit kaybetmeden aşağıya fırlatıyordu. Oklar üzerine geldikçe eğiliyor, sağa sola manevralarla kendini kurtarıyordu. Hedefine iyice yaklaşınca yakasına yapıştığı bir Rumu kendine siper yaparak burçların yanına geldi ve arkasındaki orta arkadaşlarıyla beraber burcun mazgallarına sıçradı. Kendini yere attığında karşısında Teofilos duruyordu.

Şövalye oğlanın yüzüne baktığında durakladı, şaşırdı. Gözlerinden onun kim olduğunu anladığında kaskatı kesildi. Karşısında görmeyi umduğu belki de son kişiydi bu çocuk. Kendini toparladığında yüzünde alaycı bir gülümseme belirdi, "Tanıdım seni," dedi. “İsmini bile hatırlıyorum, Alexander Bakalım kanının tadı kız kardeşin ki kadar tatlı mıymış?”

İkili birbirlerinin gücünü tartan iki leopar gibi, burcun içinde daire şeklinde dönmeye başladılar. İskender “Hayatım boyunca bu anı bekledim," dedikten sonra kılıcını bütün gücüyle yukardan aşağı savurarak Teofilos’un üzerine sıçradı. Deneyimli şövalye yan tarafa doğru usta bir takla attı. Doğrulurken kılıcıyla bütün gücünü öne doğru verdiğinden yere düşen yeniçerinin üzerine kılıcını salladı. İskender son anda kenara kaçtıysa da keskin metalin sol kolunda üç parmak kadar ilerlemesine engel olamadı. Hemen kendini toparlayıp gardını aldı. Şövalye şimdi koca kılıcını iki eliyle tuttu, bir adım öne gelerek sağdan sola doğru kılıcını İskender’in tam karnına denk gelecek şekilde savurdu.

Teofilos, “Hâla zavallı bir köylü çocuğusun, Alexander," dedi.

Antonio, Karaca'nın karşısına geldiğinde aralarındaki kalabalığı açmak istercesine topuzunu daire şeklinde çevirerek etrafındaki Rumların ve Türklerin kafalarını parçalayarak

yere yıktı. Troilo ve diğer şövalyeler etraftaki yeniçerilere karşı Antonio'yu savunuyorlardı. Topuzlu şövalye elindeki silahını Karaca'nın üstüne hızla salladığında deneyimli savaşçı kalkanını üzerine çekti ama topuzun darbesi kalkanda öyle bir gümledi ki Karaca kendini yerde buldu. Hemen toparlanarak şimdi karşısında duran iki kardeşle savaşmaya hazırlandı. Troilo hünerle döndürdüğü kılıcıyla rakibinin üzerine yürüdü. Şövalye hızlı hızlı hareketlerle Karaca'ya kılıcını çalıyor, rakibi aynı hızlılıkla kendisine cevap veriyordu. Paşa, öfkesinden başka bir şey görmeyen şövalyenin bacaklarına yerde yuvarlanarak kılıcını salladı. Zırhı ikiye bölen kılıç şövalyenin kemiğine kadar dayandı. Karaca arkadan dolanarak ayağa kalktığında üstüne doğru gelen Antonio'nun topuzu gürdü. Kalkanı kendine siper etmişti ama biraz geç kaldığından Troilo'nun tam önüne düşmüştü. Şövalye topallamasına rağmen sağ kolundaki kılıcı hızla yukardan aşağı doğru indirdi.

Oduncu İskender sürekli adını duyduğu o Cenevizli şövalyeyi üstündeki yaban domuzu bulunan armasından tanıdı. Bu grup savunmanın tam ortasında karşılarına çıkan askerleri habire biçiyordu. İskender ise sultanın emrettiği gibi hendeğin ardından sürekli müdafilerin liderlerinin izini sürüyor, binlerce kişinin bulunduğu alanda onun gözü başka kimseyi görmüyordu. Önünde Cenevizli belirince yüzlerce metre uzaklıktaki şövalye gözüne kocaman görünüyor, o ortadan kaybolunca da alan sanki hepten bomboş gibi oluyordu. Aynı Yıldırımlı Baba'nın dediği gibi, hedefinin etrafı mahşeri bir kalabalık da olsa bu, okçuya ıssız bir çöl kadar boş gelirdi. Yeter ki hedefini seçebilsin. İskender de önündeki engellerin üstünden bakabilmek için kendisine bulduğu bir tümseğin üzerine çıktı. O sırada az öteden etrafına sürekli mızrak yağdıran bir Rum askeri öte tarafa doğru dikkatle bakan yeniçeriyi gördüğünde hiç beklemeden sağ kolunu hızla salladı. Mızrak, Oduncu İskender'in ciğerinin tam ardına, omurilik kemiğinin yanına saplandı.

Hamza Bey'in gemilerinden duvarlara dayanan merdivenlerin üzerine Orhan Bey ve emrindeki Katalanlar kızgın yağları boşaltıyor, zaten gemilerin üzerindeki merdivenlerde zar zor dengede duran askerler çığlıklarla kayalıkların üzerine düşüyorlardı. Surların önündeki taş aslanlar sanki yemek saatleri gelmiş gibi üstlerine düşen yeniçerilerin kafalarını gözlerini yarıyor, bellerini ortadan ikiye kırıyorlardı.

Orhan Bey'in hemen yanı başındaki okçuları Rumların kendilerine önceden hazır ettikleri zifte bulanmış barut karışımlarını neredeyse bir uçurum kadar yüksek surlardan çubuklara bulayıp gemilerin üzerlerine attılar. Surların hemen yanındaki iki gemi hızla alev aldı.

Trevisiano ve Diedo'nun kumandasındaki gemiler top atışlarıyla on kadar Türk gemisini çoktan batırmışlardı. Türklere tepeden bakan kalyonların etrafındaki küçük donanma sayıca çok olsa da İtalyanlara bir türlü zarar veremiyordu.

İmparatora gelen haberciler deniz surlarındaki durumu da sürekli kendisine rapor ediyorlardı.

"Görüyor musun, Lukas? O şeytanı kulelerini de askerlerini de yakıyoruz. Şövalyelerimiz yeniçerileri alt ediyor. Ne Marmara'da ne Haliç'te tek bir sura insan çıkarabilmiş değiller. Artık işleri bitti, bu hücumun da diğerlerinden hiçbir farkı yok"

Lukas sessiz kaldı, sanki imparator haklı gibiydi, yeniçerilerin kırmızı hattı gitgide dağılıyor, etkisiz hale geliyordu. Bir ara sultanın ortasının üzerine saldıran birliğin de düşmanın etrafını iyice sardığını gördü.

Marko Barbari de Piero, şövalyelerini ardı ardına biçen Cafer Ağa'nın yanına sokuldu ve göğsüne kalın kılıcını tek seferde sapladı. Sultanın bir numaralı adamı yere yığılırken onun atından düştüğünü gören askerler büyük bir şok yaşadı. Bu karmaşa içinde elindeki oku ve kılıcı indiren asker karşı tarafın silahlarıyla yere yıkıldı.

Hasan hemen yanı başındaki bir sancaktar yere yığılırken bayrağı kapıp hızla önündeki gediğin üzerine çıktı, taşların ve cesetlerin üzerine basa basa surlara tırmanmaya başladı

Ahşap kuşatma kulelerinin beş tanesi birer kilometre aralıklarla hendeklerin tam önüne kadar gelmişti. Yeniçeriler karşı tarafa ok yağdırırken alt kattakiler de aşağıya toprak, taş moloz atarak hendeği doldurmaya çalışıyorlardı. Fakat ilk kulenin zayıf noktasını öğrenen düşman askerleri Rum ateşiyle bunlardan birkaçının iner kalkar köprülerini kolaylıkla tutuşturdular. Şimdi bu kuleler de cayır cayır yanıyordu.

Oduncu İskender ise etrafında olup bitenden tamamen habersiz, hedefine odaklanmıştı Yerdeki kan gölüne düşen okunu tekrar eline aldı. Gediğin arkasından Jan'ı gördüğünde oku yayma takıp kirişi hızla çekti, nefesini tuttu, nişan aldı ve icazetini aldığı gün Yıldırımlı Baba nın kulağına fısıldadığı kemankeş sırrını hatırlayarak oku bıraktı. Ok fırlarken, kendisi de yere yığıldı.

Sen atmadın, Allah attı.

127

“Yüce İsa bizi koru!"

“Meryem Ana kâfirleri defet!"

Kardinal Isidore ve Gregorias Mammas'ın önderliklerinde halk Kutsal Meryem Ana Tasviri ile şehrin sokaklarında dolaşıyordu. Şimdi tam şehrin göbeğindeki Milyon'un yanındaydılar. Duvarlar güm güm dövülüp surlarda kıran kırana bir savaş olurken şehir halkından büyük bir kalabalık da gece gündüz demeden dua ediyorlardı. Fakat günlerdir bardaktan boşanırcasına yağan yağmur tasviri omuzlarında taşıyan insanların işini iyice güçleştiriyordu. Çamurda bata çıka yürümek neredeyse imkânsızdı.

Şehrin bir parçası haline gelmiş depremlerden sonra, kıtlıklarda, savaş zamanlarında ve daha pek çok felakette halk bu tasvirin kurtarıcılığına inanırdı.

Grup, Konstantin Forumu’nun yanından geçerken, tasviri tutan yaşlılardan biri çamurda dengesini kaybedince üç insan boyundaki ikona, kalabalığın şaşkın bakışları altında yere düştü.

“Aman Tanrım! Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı!" dedi Gregorias Mammas.

Bir grup, hemen eğilerek tasviri doğrulttu ve tekrar omuzlarına aldılar.

"Sen bizi affet Meryem Ana!" diyerek bağırdı Mammas, “Kâfirleri defeyle!"

Kalabalık hep bir ağızdan. “Amen!” dedi. Dualar ederek ilerlediler.

Fakat surları yaptıran ilk imparatorlardan Theodosius Forumu'na yanaştıklarında tasvir bir kere daha onu taşıyanlarla birlikte çamura kapaklandı. Halktan büyük bir dehşet sesi yükseldi.

"Yüce İsa Aşkına!"

"Bu ne anlama geliyor!?"

“Meryem Ana bize artık yardım etmeyecek mi?"

Kalabalığın arkasındaki kadınlardan biri, “Bence artık hemen Ayasofya'ya saklanmalıyız, sokaklarda bize güven yok!" dedi.

“Evet evet." dedi yanındaki. “Melek bizi orada koruyacak. Kendimize hemen yer bulmalıyız." Bir grup bu şekilde Ayasofya'ya kaçarken, öndekiler Meryem Ana İkonası’nı bir kere daha kaldırmışlardı. Meryem Ana’nın yüzü artık iyice çamura bulanmıştı.

Birkaç metre ilerlemişlerdi ki onu taşıyanların bütün dirençlerine rağmen koca tasvir bir kere daha yere düştü.

“Meryem Ana bizi terk etti!" diye bağırdı bir kişi.

“Bu hiç olmayacak bir şey!"

Kardinal Isidore ve Mammas endişeyle birbirlerine baktılar.

O sırada gökyüzünde garip bir kızıllık meydana geliyordu. Çocuklardan biri elini havaya işaret ederek, “Bakın bakın!” diye bağırdı, “Bu Türklerin Hilali!"

Halk gözlerini aya çevirdiklerinde uçları keskin Müslüman kılıçlarını andıran Hilalin garip bir kızıllığa büründüğünü dehşetle gördüler. Bu, gittikçe genişleyen, kalınlaşan bir hilaldi sanki.

“Tanrı artık bu şehri terk etti!" diye umutsuz bir söz çıktı Gregorias Mammas'ın ağzından.

Halk, tasviri yerde bırakarak Ayasofya'ya ve etraftaki diğer büyük kiliselere kaçıştı.

128

Jan Jüstinyen nereden geldiğini anlamadığı bir okla yere yığıldı. Tımarlı oku, zırhını önden delip girmiş, sırtındaki metal plakadan başını dışarı çıkarmıştı. Önce çevresindeki şövalyeler sonra dalga dalga etraftaki askerler büyük kumandanın yere düşmesiyle ne yapacaklarını bilemediler. Yeniçeriler az önce kendilerinin yaşadığı şaşkınlığı bu sefer karşı tarafta görünce hemen düşmanın üzerine hızla, bir kere daha yüklendiler. Sultan Mehmet de Marko Barbari ile çarpışıyordu.

Ünlü Cenevizli şövalyenin öldüğü haberi yayılırken, Hasan surlarda hızla Roma bayrağının dalgalandığı burca doğru koşuyordu. Karşısına çıkan bir Rumun kolunu kılıcıyla kopardı, bir diğerinin kellesini uçurdu, karşısına çıkan iki şövalye ile boğuşurken kılıcını kaybetti. Yolun geri kalanını silahsız çıkmaya başladı. Surların üzerinde koşarken Önüne çıkanları yumruğu ve dirseğiyle alaşağı ediyordu. İri cüssesinin önünde kimse duramıyordu.

Nihayet Doğu Roma bayrağının yanına geldi, yanı başındaki iki askeri yumruklarıyla yere yıktıktan sonra bayrağın ahşap direğini tek seferde çatırdatarak ortadan ikiye ayırdı ve surlann önüne fırlattı, Elindeki sancağı surların bin yıllık iki taşı arasına saplayarak az uzakta atının üstündeki sultanı gördü ve yumruğunu havaya kaldırdı. Sanki "Şahit ol ey sultan, ben yaptım!' demek ister gibiydi.

Yeşil zemin üzerindeki beyaz hilal doğu rüzgarıyla dalgalanırken Hasan yere yıkıldı. Sırtında belki elli tane ok vardı.

Sultan Mehmet çocukluğundan beri yanından ayırmadığı Cafer Ağa'yı yere yıkan son şövalyenin kellesini sedef kabzalı kılıcıyla biçerken surlarda dalgalanan hilali gördü.

"Haydi aslanlarım!" diye bağırdı etrafındaki askerlere. "Haydi biraz daha gayret, pes etmek üzereler!" Etraftaki birlikler kendilerini toplayarak düşmanı geri püskürtmeye başladılar.

Karaca Paşa yerde üzerine ölümcül bir kılıç darbesi gelmek üzereyken gördü tepedeki dalgalanan hilali. Büyük bir coşkuyla kalkanını yüzüne tutarak kılıç darbesinden kendini korudu ve ayağa kalktı. Bayrağın şaşkınlığıyla dikkatini kaybeden Troilo karnını delen kılıcı fark ettiğinde iş işten geçmişti. Antonio bir elinde topuz, diğerinde kalkan Karaca'nın etrafında döndükten sonra silahını kafasında bir tur döndürüp hız kazandırarak Karaca'nın suratına çaldı. Paşa darbeyi kalkanıyla karşıladı ve karşı bir saldırıyla aşağıdan yukarıya doğru çaprazlamasına Antonıo'nun beline doğru kılıcını savurdu. Bu sefer şövalye kalkanıyla darbeyi kesmekle kalmadı ileri doğru atılarak kafasını Türkün suratına çarptı. Kaskın sivri ve çıkıntılı yüz kısmı Karaca'nın alnında sağ kaşını da yırtan bir kesik oluşturdu. Şövalye rakibinin gözlerinin kardığı bu anı hiç zaman kaybetmeden değerlendirerek topuzunu savurdu. Karaca son anda kendini toparladıysa da elinden kalkanını düşürdü. Şimdi Antonio daha hızlı ve cesur geliyordu üstüne. Topuzdan birkaç sefer ucu ucuna kendini kurtaran paşa en sonunda kılıcını dimdik tutarak topuzun zincirini silahına doladı ve var gücüyle kılıcını geri asıldı. Şövalye elinden çıkıp gitmek üzere olan gürzü bırakmayayım derken ileri doğru atıldı. Karaca, kılıcı ona karşı doğrultunca da silahın sivri ucu zırhın kaskı ile gövdesi arasına girerek şövalyenin bağrına saplandı. Karaca'nın birlikleri hızla ileri atıldılar.

Abdullah’ın karşısındaki şövalyenin kafasındaki kask ona

sanki ters bir kova gibi görünüyordu. Aradaki tek fark kaskın ön kısmında, gözleri ve burnu incecik bir hat şeklinde açıkta bırakan ve bir haç şeklini oluşturan çizgilerdi. Ağız kısmında ise nefes almayı sağlayan delikler vardı. Fakat Abdullah ardı ardına kollarına ve bacaklarında oluşan kılıç kesikleriyle rakibini hafife almaması gerektiğini anlamıştı.

Şövalye üstündeki onlarca kilo ağırlığındaki zırh yüzünden rahat hareket edemiyor, çevik davranamıyordu ama zırhı gibi ağır ve kalın kılıcıyla salladığı darbeleri yerleri yerinde ve isabetliydi. Abdullah hızlı ve çevik hareket edebiliyor, fakat şövalyeye çaldığı kılıçlar kalın zırhtan kayıp kurtuluyordu. Üstüne üstlük bir de şövalyenin hızlı kılıç darbeleri buna eklenince elindeki kılıcı düşürmemek için zor duruyordu. Vahdettin'in, "Bu pençedir kılıcı koymayan, yayı bırakmayan. Bu pençedir şövalyenin suratına şimşek gibi çakan!" sözleri aklına geldi. Bir kere de olsa zırhı kesip kılıcı ete değdirebilirsem, gerisi kolay diyordu, fakat her seferinde şövalyenin kalın kılıcı darbeyi kesiyordu. Şövalye kılıcını ona salladıktan sonra rakibini şaşırtmak için Abdullah mermere vura vura kalınlaşan elini rakibinin kaskının üstüne gümden indirdi. Kafasına balyoz yemiş gibi hisseden şövalyenin kaskı içeri doğru göçtü, göz kısmı yana kaydı ve karşısını göremez oldu.

Abdullah çaprazlamasına bir hareketle şövalyeye son darbeyi vuracaktı ki kılıcı zırha değdiğinde çamurda ayağı kayarak dengesini kaybetti. Rakibi hemen o yöne kılıcını doğrulttu ve yeniçeriye sapladı. Abdullah yere yığılırken Marko kaskını çıkarttı, kılıcın en son değdiği yerde bir yanma hissediyordu. Kendini duvarların arkasına doğru çekti, karnındaki metal plakayı çıkardığında neredeyse bir karışlık, ölümcül yarayı fark ederken yerin, ayağının altından kaydığını hissetti.

Jan Jüstinyen'in öldüğü haberi Marmara surlarına ulaştığında Orhan Bey'in etrafındaki adamlar birer birer ortadan kayboldu. Hamza Bey'in donanmasından duvarlara dayanan merdivenlerden askerler ardı ardına yukarı çıkmaya başladı. İskender ile Teofilos'un kılıçları birbirine çarptıkça kıvıl-

cımlar çıkıyordu. İskender rakibinin üzerine kararlılıkla koştu, Teofılos ardı ardına üzerine gelen darbelerden kaçarken kule mazgallarının üzerine sıçrayarak duvarın üstüne atladı. Hiç vakit kaybetmeden rakibini takip eden İskender kulenin tepesinden hızla Teofilos'un üzerine atladı. Kılıcını yukardan aşağıya doğru savurarak ayakları yere bastığında şövalye kendini ucu ucuna kurtarabilmişti yeniçeriden. Karşı darbeyi şövalye vurdu, ikilinin kılıçları bir "artı" şeklinde birbirlerine baskı yaparak ortalarında kalakaldı. Şövalyenin tepeden inme hareketini dikine kesen yeniçeri altta kalmış, Teofilos iki eliyle kılıcına abanmıştı. Şövalye ittikçe yeniçeri geri geri gidiyordu.

Bir adım, iki adım derken İskender uçurumun dibine kadar geldi. Ellerinin biri kılıcın kabzasında diğeri ucundaydı, şövalye abanıyor, yeniçeri direniyordu, İskender tam geriye doğru aşacakken şövalyenin suratına kafa attı. Yediği darbeyle gözleri kararan Teofılos geri çekilmek zorunda kaldı. Burnunun kırıldığını hissediyordu. Yeniçeri surun güvenli bir yerine geçerek kılıcını meydan okurcasına salladı ve tekrar rakibinin üzerine yöneldi. Bu sefer yeniçeri, şövalyeye ardı ardına kılıçları savuruyor, öteki ise bunları ani reflekslerle kesiyordu. İkili bazen surun tam ucuna geliyor, birer ip cambazı gibi uçurumun köşesinde dengelerini bir o tarafa bir bu tarafa hareketlerle koruyorlardı.

İskender, karşı burçlardan kendisine doğru gelen bir oktan kaçacağım derken Teofilos bu fırsatı değerlendirdi ve rakibini bir tekmeyle yere yıktı. İskender'in kılıcı surlardan aşağı düştü. Teofılos hemen İskender'in üzerine çıktı ve kılıcını enlemesine gırtlağına dayadı. İki eliyle birden kılıcı yeniçerinin boynuna iterken İskender eliyle bunu durdurmaya çalışıyordu. Kılıç, İskender'in boynuna deyip kan çıkmaya başlayınca, Teofilos'un silahı itmekten yüzünde beliren damarları arasında bir gülümseme daha belirdi, "Hala bir köylü çocuğusun, Alexander!" dedi. Yeniçerinin kellesini kesmek üzereydi. Tam o sırada İskender belinden çıkardığı hançeri

Teofiios'un boynuna sapladı. Yeniçeri, "Alexander değil; İskender!" diyerek şövalyeyi tepesinden aşağıya, surların dibine fırlattı.

Rum muhafız birlikleri Teofilos'un ölmesiyle sarsıldılar. Askerlerin şaşkınlığı altında yüzlerce yeniçeri akın akın merdivenlerden yukarı çıkmaya başladı.

İmparator en yakın şövalyesinin birliklerinin dağıldığını görünce telaşla aşağı indi.

Orhan Bey, Marmara surlarındaki kuleden umutsuzca etrafına bakındı. Dış surlarda çiçek açar gibi ardı ardına beliren Türk hilallerinin üzerinde gözlerini son bir kez daha, iç çekerek gezdirdi ve kendini boğazın kenarındaki uçurumdan aşağı bıraktı.

Aluvixe Diedo, kalyonlarının etrafını saran Türk gemileri birdenbire kenarlara yayılarak kıyılara doğru gitmeye başlayınca şehirde bir şeylerin değiştiğini anladı. Bütün Türk gemiciler kıyılara doğru akın ediyordu. Olup biteni görmek için geminin kıç tarafına doğru gitti. O sırada içeri sızmış, can çekişen bir denizci neferi elindeki baltayı kaptana savurdu. Balta, birden kendisini kenara atan Diedo'nun tam bacağına isabet etmişti.

129

“Bir.. İki... Üç... Haydi" dıyerek elli kadar yeniçeri koca bir ağacın gövdesinden oluşan koç başını ahşap kapıya hızla vurdu. Yeniçeriler Likos Vadisindeki üç ana kapının ikisine bu şekilde girmeye çalışırken bir başka kapıyı da tutuşturmuş, yanmasını bekliyorlardı.

Sultan Mehmet de bu sırada topları dış surlardaki gediklerin önlerine getirterek iç surları dövdürmeye başlamıştı.

Pek çok kumandanın öldüğünü ya da kaçmaya başladığını gören iç surlardaki askerler ne yapacaklarını bilemiyorlar, kararsızlıkla ok atıyorlar, isteksizce savaşıyorlardı. Birçoğu da silahlarını bırakıp teslim olmaya hazırlanıyordu. Türklerin bayrakları dış surların burçlarında ardı ardına bitiyordu.

Kapıların açılması ve duvarların yıkılmasıyla birlikte sultan orduların küllen hücumunu emretti. Rum ve Latin askerlerin sokak aralarına saklandıkları haberleri geldiğinden Sultan işini şansa bırakmak istemiyordu. Son andaki bir hile, beklenmedik bir bozguna yol açabilirdi. Sultan’ın emriyle birlikte ordugâhtaki bütün askerler, azaplar, süvariler, Hıristiyanlar, Anadolu ve Avrupa Birlikleri ve geri kalan yeniçerilerin hepsi taşkın bir sel gibi şehre girdiler.

Hücumdan yarım kilometre kadar ötede, Beşinci Askeri Kapı'nın ardındaki Meşe Yolu boyunca yanındaki şövalyeleri Toledolu Don Fransisko ve Dimitri Kantakuzenos ile Haliç’teki gemilere doğru kaçan İmparator korku içindeydi-

Françez, “Efendim hemen üstünüzdeki elbiselerden kurtulmalısınız!” dedi panikle. "Sizin sıradan biri olduğunuzu düşünürlerse peşinizden gelmeyeceklerdir."

“Ama Françez, bu onur kırıcı bir şey, böyle bir şey... nasıl olur!? Nasıl yaparım? Şehir düştü, ben hala ayaktayım, bırak ben de savaşayım," derken Konstantin'in sesi titriyordu. Söylediklerini yapamayacağını kendi de pekâlâ biliyordu.

"Şimdi sırası değil efendim. Önce sizi Girit adasına kaçıracağız. Sonra orada Hıristiyan krallıklarına ve şövalyelerine haber salarak yardımlarını isteyeceğiz. Sonra da büyük bir Haçlı birliğiyle şehri Türklerin elinden geri alacağız!"

Konstantin üstündeki pelerinini, zırhının kartal kabartmalı metal plakalarını, ve işlemeli kolçaklarını çıkartıp birer birer yere attı. Bir taraftan hızla koşuyor, diğer taraftan soyunuyordu. Üstünde iç giysileri ve çizmeleri kalmıştı bir tek.

"Tacınızı da efendim," dedi Françez.

Konstantin hüzünle tacını eline aldı, ona son bir kez baktı ve yere attı.

“Geldiler!. Sağ kanatta!" dedi Fransisko.

“Siz şu aradan ilerlemeye devam edin, biz onları oyalarız,” dedi Kantakuzenos.

Konstantin ve Françez dar bir sokağa girdiler ve koşmaya devam ettiler.

Atının üstündeki İshak Paşa karşısında iki şövalye gördüğünde hızla onların yanına gitti.

İshak'ın bir düzine süvarisi şövalyelerin etrafını sardı.

Anadolu Beylerbeyi, “Silahlarınızı atın.” dedi, “Artık yapacak bir şeyiniz yok."

Fransisko ve Kantakuzenos önce tereddüt ettiler. Fakat başka şanslarının olmadığını anlayarak kılıçlarını yavaş yavaş eğilerek yere koydular.

Konstantin ara sokaklardan ilerlerken karmaşa ve paniğin içinde Françez'i kaybetti. Şehir halkı bir o tarafa bir bu tarafa koşuşuyor, Türklerin kendilerini katledeceklerine inanarak saklanacak yer arıyorlardı.

Konstantin, şehrin kurucusunun adını taşıyan büyük sütununun yanındaki açıklığa geldiğinde Haliç'e çok az kaldığını hissederek hızlandı. Tam o sırada sırtında bir acı belirdi Kalın bir mızrak sırtının tam ortasına saplanmıştı.

Yirmi metre kadar gerisindeki bir Arap yumruğunu havaya kaldırarak "Allahu Ekber!'diye bağırdı.

"Sana Eyûp'ün selamını getirdim!"

Arap, kaçmaya çalışan adamı çizmelerindeki kartal motiflerinden tanımıştı.

Konstantin sırtındaki mızrakla birlikte yüzükoyun yere yığıldı. Mızrağa paralel olarak az ötede ilk Konstantin'in sütunu yükseliyordu.

130

İskender ilk birliklerle beraber surlardan içeri girince önce durdu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Yeniçeri, gözlerini kapatıp şehrin havasını içine doğru çekti, yağmurun altında dakikalarca durdu, sonra yeniden doğmuşçasına gözlerini açtı. Kafasını ağır ağır çevirerek etrafına baktı. Şehrinin ağaçlarına, sütunlarına, kiliselerine, su yollarına, önünde uzanan küçüklü büyüklü evlere ve saraylara sanki yıllardır görmediği sevgilisine kavuşmuş gibi baktı.

Ama asıl sevgilisi, çocukluk aşkı ona artık sadece bir koşu uzaklığındaydı. Meryem, geçmişinin tek anısı, varlığının tek sebebi, yıllardır gece gündüz kavuşmak için beklediği Meryem...

Yeniçeri elinde kılıcıyla hızla koşmaya başladı. Meşe Yolu'ndan hızla ilerledi, ara sokaklara girdi, sanki dün terk etmiş gibi ezbere bildiği sokaklara döndü. Bir köylü çocuğu olarak, eli yüzü kir pas içinde, ayakları çıplak, karnı aç, türlü haylazlıklar yaptığı mahallelerin arasından geçti.

Yeniçeriyi gören halk etrafa kaçışıyor, şehrin artık ele geçirildiğini bildiklerinden, deli gibi koşan bu heybetli askerin önüne çıkmaya cesaret edemiyorlardı.

İskender, yıllar önce kazma salladığı tarlalardan bata çıka ilerledi. Bu tarlalarda Meryem ile el ele koşturduğu günleri hatırlardı, anıları bir bir gözünün önünden geçmeye başla-

Sarayın bahçesinde buluştukları gün, ona kolyeyi hediye edişi, Kız Kulesi'ne gizlice kaçışları ve Milyon'daki buluşmaları sanki dün olmuş gibi aklındaydı, capcanlıydı.

Sonunda Meryemlerin yaşadığı mahalleye geldi. Evin kapısının önüne vardı, yavaşladı ve artık daha fazla düşünmeden, birden kapıya yüklendi.

Kapı ağzına kadar açıldığında karşısında onu gördü.

Meryem karşısındaydı.

İskender önce onun korku ve endişe dolu yüzüne baktı. Deniz mavisi gözleri, altın sarısı saçları hatırladığı gibiydi. Meryem'e bakmak, güneşin doğuşunu izlemek gibiydi.

Meryem ise kapıda duran bu Türk askerinin gözlerine baktığında, onun bıyıklarının ardında, eski, küçük bir çocuğu hatırladı. Boynundaki kırmızı mercanı gördu. "Alexander" demek istedi ama sanki ağzı kilitlenmişti. Önündeki yeniçerinin börküne, elindeki Türk kılıcına, belindeki kırmızı kuşağa öylece bakakalmıştı. Gecelerce, haftalarca, aylarca, yıllarca beklediği çocukluk aşkı, ilk ve tek sevgilisi değil mıydı karşısındaki?!

İskender gözlerini kızın yüzünden aşağıya doğru, annesi nin korkudan sımsıkı tuttuğu bebeğe kaydırdı. Bebek, dışındaki mahşeri gürültüye rağmen derin bir saflıkla uyuyordu. Sonra solunda birisinin daha olduğunu hissetti. Kafasını yavaşça sağına çevirdiğinde yıllar önce surlarda kurtardığı çocuğun şimdi koca bir adam olduğunu gördü. John da onu, kaç sefer kendisini Ölümden kurtaran eski arkadaşını tanımıştı.

İskender, o gün bin yıllık Doğu Roma'nın kendi üstüne yıkıldığını hisseni. Şehir halkının, yüz binlerce insanın acısını o anda bütün ruhunda hissetti. Yere yığılmamak için kendini zor tuttu.

Yeniçeri, geriye doğru adım attı ve kapıyı kapatmadan Önce Meryem’e bir kere daha baktı. Boynundaki mercanı hala taşıdığını gördü. Kapıyı kapattı ve evden uzaklaştı.

“Alexander!" diye bağırdı arkasından Meryem. Çocuğu kocasına bırakıp yeniçerinin ardından dışarı koşmuştu. İs-

kender arkasını döndü. Birbirlerine doğru koştular ve sımsıkı sarıldılar.

Gözyaşları yağmura karışıyordu.

"Senin öldüğünü sandım," dedi Meryem. Ağlayarak konuşuyor, yılların biriktirdiği hikayeleri birkaç cümleye sığdırmanın sıkıntısını yaşıyordu. "Sen gittikten sonra bütün aileni öldürdüler. Ben haftalarca, aylarca, yıllarca bekledim. Evlenmek zorundaydım Başka çarem yoktu! Bana hep seni hatırlatıyor diye John'la evlendim."

"Anlıyorum," dedi İskender, çocukluk aşkının gözlerine bakarak. "Hiçbir şey açıklamak zorunda değilsin."

"Ben de seni düşündüm yıllarca. Her gece bu anı, kavuşacağımız anı hayal ettim."

O sırada John, elinde bebekle kapıda belirdi İskender elini Meryem'in omzuna koydu, "Türkler buna nasip diyorlar. Ondan ötesi olmazmış. Haydi, bebeğin ve kocan seni bekliyor," dedi. "İçeri girin ve kapınızı sımsıkı kapatın. Ortalığın durulması biraz zaman alacak."

İskender yağmurun altında hızlı hızlı yürüyüp köşeyi döndüğünde dizlerinin üzerine yığıldı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Gökyüzüne doğru haykırdıktan sonra elleriyle çamurun üstüne kapandı.

O gün o mahalledeki Rumlar içini çeke çeke ağlayan, gözleri kan çanağına dönmüş bu yeniçerinin kim olduğunu anlamadılar ve neden böyle yaptığına bir türlü anlam veremediler.

131

Surların arasına biriken askerler hep bir ağızdan "Fatih Mehmet!' diye bağırıyor, aralarından geçmekte olan genç adama tezahüratlarda bulunuyorlardı.

Sultan Mehmet, şehrin ana damarı gibi duran Meşe Yolu'nun başlangıcındaki Harisios Kapısı'ndan içeriye kalabalık bir alayla girdi. Yanında Zağanos ve Yakup başta olmak üzere vezirleri, yeniçeri ağası, kumandanları Karaca ve İshak vardı. Hemen ardından da hocaları. Ak Şeyh, Molla Gürani ve Molla Hüsrev geliyordu

Önde renk renk dalgalanan hilalleriyle sancaktarlar, yanlarında kemankeşler, arkada yığınla devlet adamı ve asker sultanı takip ediyordu. Alayın iki tarafında solaklar sıralanmıştı. Mehmet, yeşil ve al bayrakların üzerinde dalgalanan hilallerin arasından arkadaki Roma binalarını görüyordu. Bunlardan uzanan, Doğu Roma'nın alameti yıldızlara baktığında imparatorluğunun da simgesine karar verdi. İslam'ın hilal'ini, varisi olduğu Roma'nın yıldızıyla birleştirecek, şehrini Doğu'nun ve Batı'ının merkezi yapacaktı.

Başlarındaki kumandaların kendilerine iki aydır yaşattıkları zulümden mi yoksa kendilerine ne yapacağını kestiremedikleri sultana yaraşma arzusundan mıdır bilinmez, birkaç şehirli, alaya yanaşarak genç fatihin önünde eğilmek istediler. Adamlardan bir tanesi alavın ortasındaki. bevaz sarıklı. bevaz

cüppeli yaşlının sultan olduğunu düşündü. Böylesi bir başarıyı bu bilge görünümlü adamdan başkası kazanamazdı.

Ak Şeyh, atının üstünde, yanına gelen kalabalığa gülümsedi. eliyle önündeki genç adamı işaret ederken, "Ben değil, sultan odur," dedi. Rumlar şaşkınlıkla öndeki gence bakarak bu sefer onun yanına koşuştular. Ak Şeyh'in iki tarafındaki Molla Gürani ve Molla Hüsrev de gülümsemekten kendilerini alamadılar.

Genç Fatih Rumca. "Sultan benim, ama siz gene de doğru kişiye gittiniz," dedi tebessüm ederek.

Vlaherna İmparatorluk Sarayı'nın yanından geçerken alayı durdurdu. El Hamse'den inerek yere eğildi ve yerden bir tutam toprak alarak türbanının tülbendi arasına serpti. Dudaklarından "Ya Muzaffer!" sözü döküldü. *.Allah'ın fethi gerçekleştiği zaman Rabbine hamdet* ve *ondan mağfiret dile.*

Etrafta sultana tezahürat eden azaplardan biri, "Neden böyle yaptı?" diye sordu yanındakine. Fakat sorduğu da en az onun kadar şaşkındı. Arkada onları duyan Molla Lütfi, "Enaniyete kapılmamak için," dedi. 'Topraktan geldik, toprağa gideriz, her şeyin asıl sahibi Allah'tır. Tek Muzaffer de O'dur."

O karmaşada zırhlarından sıyrılarak halktan biriymiş gibi görünmeyi başaran bir şövalye kolladığı fırsatın geldiğini düşünerek elindeki bıçakla birlikte hızla alayın üstüne doğru atıldı. Hazırlıksız yakalanan solakların arasından hızla geçerek bir anda Mehmet'in yanına geldi ve bıçağı sultanın tam boynuna doğru hızla salladı.

Fatih, şövalyenin kolunu, bıçak tam etine saplanmak üzereyken tuttu, ters dönerek dirseğini suikastçının suratına indirdi ve elinden bıçağı alarak adamı yere yıktı. Yere yığılan şövalyenin kırılan ön dişlerinden kan geldi. Mehmet bıçağı yere fırlatırken, solaklar da adamı oradan kaldırarak apar topar götürdüler.

Ayasofya Kilisesi'nin içini hınca hınç doldurmuş kalabalık

korkudan zangır zangır titriyordu. Her ibadette olduğu gibi üst galerileri kadınlar, alttaki meydanı da erkekler doldurmuştu.

Papazlardan biri saatlerdir tekrarladığı şeyi bir kere daha söyledi etrafındaki kalabalığa:

“Hiç korkmayın! Düşman yüce kilisemizin önüne kadar gelecek, işte tam o anda İsa'nın bir meleği yere inecek ve düşmanları şehirden kendisi çıkaracaktır." Bunu söylüyordu yaşlı adam söylemesine ama, sanki en çok da kendisi korkuyordu.

“Evet evet," dedi bir diğeri, "Yüzyıllardır söylenen bir kehanet bu! Bu şehir işgal edilemez!"

“Melek bizi kurtaracak."

Her papaz kendi etrafındaki kalabalığı yatıştırmaya çalışıyordu ama halkın uğultusu ve korkusu dinmiyordu. Sanki mahşer anı gibi bir gündü; kocalar karılarını, anneler çocuklarını unutmuş, Türk Sultanı’nın kendilerine yapacağı işkenceleri düşünüyorlardı, İki asır önce Katoliklerin şehirde kadınları ve çocukları esir aldıkları, her bir Katolik'in iplere bağladığı bir düzine kadın ve çocuğu arkasından sürükleyerek yağma malı diye gemilere bindirdiği türlü türlü hikâyeler akıllarında canlanıyordu. Hıristiyanlar bile taş üstünde taş bırakmamışken Türkler kim bilir neler yapmazdı.

Bir düzine papaz da kilisenin ancak kendilerinin bildiği kovuklarına, kubbenin içindeki bölmelere, tavanlara ya da yer altındaki saklı sarnıçlara tünemiş, felaketin kendilerini es geçmesini umuyorlardı.

Alay Meşe Yolu boyunca ilerlerken Fatih Kutsal Havariyun Kilisesi'ne, Valens su yoluna, Theodosius Forumu'na ve şehrin kurucusu Konstantin Sütunu’na hayranlıkla baktı. Yeniçeri Ağası’na bunların etrafına askerler yerleştirilmesini, yağma ihtimaline karşı başıbozuklardan korunmasını emretti.

Ayasofya'nın Önüne geldiğinde atından inen genç sultan,

kilisenin koca kubbesine kısa bir süre baktıktan sonra yanında birkaç solakla birlikte içeriye girdi, ön avludan geçti, yeniçerilerin saatlerdir açmaya çalıştıkları pirinç dökümü koca kapının önünde durdu. Bir azabın elinde çekiçle duvardaki kıymetli taşlarla bezeli haçı sökmeye çalıştığını görünce Mehmet öfkeyle, "Sen ne yapıyorsun!?" dedi. O sırada haç duvardan koparak yere düştü.

Adam pişkinlikle, "Allah için hakkımı alıyorum," diye cevap verdi.

Mehmet hiddetle kılıcını çekti, kabzasının topuzunu adamın suratına indirdi.

"Allah yıkmanı emretmedi!"

Sultan eğildi ve haçı yerden aldı.

Kilisenin devasa imparatorluk kapıları ağır ağır açılırken dışardan beliren ışığı kilisedeki korkulu kalabalık önce bekledikleri meleğe yordular. Fakat ışığın içinden, kapının ağzında beliren gölge kendilerine yaklaştıkça başında sarığı, üstünde kaftanıyla genç bir Osmanlı sultanına dönüştü.

Fatih, başını kaldırarak kubbeye baktı. Sanki havada duruyormuşçasına yüksek ve geniş kubbenin üstündeki Hz. İsa tasvirinin ve yaldızlı mozaiklerin üzerinde uzun uzun gözlerini gezdirdi. Parlaklığın ve yapının ihtişamının ona hatırlattığı ilk şey bir ayet oldu. Allah, *göklerin ve yerin nurudur.*

O sırada dört papaz, sultanın önüne kapanarak "Bizi affedin! Bize acıyın!" diye yalvarmaya başladılar.

Mehmet, "Ayağa kalkın," dedi. Arka tarafta sessizce bekleyen yaşlı adamın onu dikkatle izlediğini gördü, bunun diğerlerinden farklı olduğunu anlayarak yanına gitti. Gennadios Skolaris'in eline az önce yerden aldığı haçı teslim etti ve kalabalığa da dönerek, "Canınıza ve malınıza hiçbir zarar gelmeyecektir. Şimdi evlerinize gidin ve işlerinizin başına geçin," dedi.

Erkekler, kadınlar, yaşlılar ve çocuklar şaşkınlıkla birbirlerine bakındılar. Herkes mutlulukla yanındakine sarıldı, kucaklaştılar. Genç bir Rum yumruğunu havaya kaldırarak

Rumca, "Türk kayzeri sen çok yaşa!" diyerek haykırdı. Diğerleri de onun ardından bu tezahürata eşlik ettiler.

Mehmet, Gennadios'a ve etrafındaki papazlara dönerek, "Aranızdan yeni bir dini lider seçeceksiniz. Bu patrik şimdiye kadar sahip olduğu bütün haklara sahip olacak, Hıristiyan halkı özgürce dinini yaşamaya devam edecek Paskalya ve diğer dini günlerinizin kutlamalarına devam edeceksiniz. Devlet erkanı sizi rahatsız etmeyecek, patrik bir rahatsızlığı olduğunda hemen beni bulacak. Bu yüce yapı artık benimdir, ama size istediğiniz başka bir yerde, başka bir büyük kiliseyi merkeziniz haline getirmenize mani olmayacağım. Şimdi gidin ve halkınıza işlerinin başlarına geçmelerini, evlerine dönmelerini, can ve mallarının güvende olduklarını anlatın Çavuşlarım birkaç gün size eşlik edecekler, sıkıntılarınızı bana iletecekler."

Papazlar adeta küçük dillerini yutmuşlardı. Eğilerek sultanın elini tutmaya, eteklerini öpmeye çalıştılar, ama Mehmet onları durdurarak 'Din âlimleri, imparator da olsa kimsenin önünde eğilmezler," dedi.

Skolaris, sultana tebessümle baktı, önünde başını usulca öne eğdi.

Mehmet, veziri Zağanos'a dönerek kilisenin duvarlarındaki resimleri gösterdi:

"Bu tasvirlere zarar vermeden üzerleri boyalarla örtülsün. Kıble tayın edilip, duvar ve zeminde hasar oluşturmadan burayla örtüşen bir mihrap yapılsın,"

Sultan Mehmet, aynı Hıristiyanlara yaptığı gibi şehirde Yahudilerin de haham başlarını seçmelerine müsaade edecek, sinagoglarında dilediklerince ibadetlerine devam etmelerini sağlayacaktı.

Vlaherna Sarayı'nda sultan Roma İmparatoru'nun tahtında oturuyordu. Paşa, sultanın hemen yanındaydı. Mehmet'in karşısındaki Ceneviz podestası Galata'nın anahtarını sultana teslim ediyordu. Fatih, Galatanın bütün surlarının derhal

yıkılmasını, ellerindeki mühimmatın da kendisine teslim edilmesini emretti. Bunların karşılığında Galata'daki Cenevizliler diledikleri gibi hayatlarına devam edebileceklerdi. Podesta, halktan bazılarının gemilerle kaçtığını söylediğinde Mehmet şaşırdı:

"Benden mi kaçıyorlar?" dedi.

Zağanos'a emir vererek bir an önce şehre tellallar salınmasını, kimseye zarar verilemeyeceğinin duyurulmasını istedi.

"Siz de şehri çoktan terk edenlere mektuplar gönderin. Bu kişiler dönünceye kadar evleri ve toprakları benim himayemde olacak. Dönerlerse kendilerine geri vereceğim, dönmezlerse buraları şehrin ele geçirilmesinde hizmet etmiş askerlerime vereceğim."

Ceneviz Podestası Vlaherna Sarayı'ndan ayrılırken iki yeniçeri aralarında getirdikleri esiri sultanın huzuruna çıkardılar. Ellerinden ve ayaklarından zincirlerle bağlanmış mahkum, imparatorun önüne gelince diz çöktürüldü. Askerlerden bir tanesi, "Megadük Notaras," dedi.

Sultan, imparatorun sağ kolu olduğunu bildiği düke, "Şu sarayın haline bir bakın," dedi. Haftalarca süren kuşatmada surların tam yanında olan saray toplara hedef olmuş. Yeni Roma'nın beyni denilebilecek bu önemli yapının ihtişamından geriye çatlak duvarlar, yıkılmış sütunlar, moloz yığınına dönmüş mermerler kalmıştı. Şehirdeki pek çok bina gibi o da harabe halindeydi.

"Hem sizin hem de bizim verdiğimiz can kaybı ortada," diye devam etti sultan. "Sizin hep akıllı biri olduğunuzu duyardım. Hemen öfkelenmeyen, ani tahriklere kapılmayan, faşizan düşünmeyen, tarafgirlikten ziyade aklı selimin yolunu dinleyen bir davet adamı olduğunuzu... Lütfen söyler misin bana, kuşatmaya neden bu kadar çok direndiniz? Pek çok kişinin canını kurtarmak sizin elinizdeydi."

Perişan görünen Megadük, diz çöktüğü yerden başını sultana doğrultarak, "Sizin sürekli geri çekileceğinizi düşündük," dedi.

''Koca surlarınızdan, kilometrelerce ötesini görebilen kulelerinizden askerlerimin çokluğunu, üstün teknoloji ürünü toplarımı, savaş aletlerimi, donanmamı görmediniz mi?"

“Geri çekileceğinizi düşündük, çünkü sizin taraftan imparatora sürekli mesajlar geliyordu. Her seferinde biraz daha dayanmamızı, pes etmenize çok az kaldığını söyleyen mesajlar."

Zağanos ve Yakup birbirlerine baktılar. İshak ve Karaca da duyduklarının gerçek olup olmadığını merak ettiler.

Sultan Mehmet ise sanki böyle bir haberi bekliyormuş gibi hiç şaşırmadı. Kafasını kaldırarak, “Kimden alıyordunuz bu mesajları? İçimizdeki muhbiriniz kimdi?" dedi.

Megadük hiçbir şey söylemeden kafasını sultanın yanı başındaki Çandarlı Halil Paşa'ya doğru çevirdi, gözlerini onda sabitledi. “Geri çekildiğinizde de paşa, askerleri size karşı kışkırtacak, sizi devirecek ve yerinize Orhan'ı geçirecekti."

Paşa öfkeyle karşı çıktı:

"Sultan canını kurtarmaya çalışan bir Rum'un lafına mı inanacak, yoksa koskoca bir veziriazama mı?! Bu adam ölüm korkusundan ne dediğini bilmiyor!"

Bunu söyledikten sonra öne doğru çıkarak belindeki hançerini çıkardı. Megadükün daha fazla konuşmasını engellemeliydi. Mahkumun üzerine gitti, silahını tam saplayacaktı ki Mehmet solaklara işaret etti. Paşa’nın boynu bir anda kendisine yönelmiş bir düzine kılıçla sarıldı. Şaşkınlık ve dehşetle önce askerlere sonra da sultana bakan Paşa, “Ben Çandarlıyım," dedi. "Yedi ceddim Osmanoğulları'na vüzeralıkla geçmiştir! Çandaroğulları olmadan bu ülkeyi kimse kuramazdı! Bu toprakları biz yönetiriz, bu asker benim askerimdir!"

Solaklar istiflerini hiç bozmadan Çandarlı’ya baktılar. Fazla değil sadece bir gün önce olsaydı bu adamın bir lafıyla sarayın altını üstüne getirebilirlerdi.

Mehmet ayağa kalktı, Paşa'ya doğru yürüdü.

“Nizam-ı alem fitne ile değil, güçlü iktidarlarla yürür. Devlet gizli planlarla değil, yekpare bir güçle idare edilir."

Cebinden bir kağıt parçası çıkararak paşaya gösterdi. "Ben daha tahta çıkarken biliyordum senin çevirdiğin dolapları. Rumların arasındaki ajanım Burhan boşuna hayatını feda etmedi." Çocukluk arkadaşının adını andığında sultanın burnunun direği sızladı. Mehmet daha sonra askerlerin gözlerine bakarak, "Ben, Fatih Sultan Mehmet, Murat'ın oğluyum Osmanoğulları'nın sultanı, Doğu'nun padişahı, Batı'nın kayzeriyim." dedi. Sonra Paşayı işaret etti: "Bu da hainin tekidir. Kellesi kesilecek, malı mülkü askere dağıtılacaktır. Cezasını geciktirmeden verin!"

Paşa'nın kellesi Yedikule zindanlarında, megadük ve Yeni Roma İmparatorluğunun aristokratlarıyla birlikte kesilirken yarım düzine kadar papaz Ayasofya'nın bahçesinde gizlice kazdıkları mezarı kapatıyorlardı. Sultanın emriyle bulduru lan Konstantin'in bedeni gene onun emriyle gizlice buraya defnediliyordu. Patrik seçilen Skolaris'e bizzat söylemişti Fatih, "İmparatorlara imparator gibi gömülmek yaraşır. Ama yerini başka kimse bilmesin."

Bertaraf olmuş, harabe halindeki sarayın yıkıntıları arasında Mehmet, şehri kuran ilk imparatoru, Büyük Konstantin'i düşündü. Onun selefi Sezar'ın artık adı kitaplarda kalan Kutsal Roma İmparatorluğu, İskender'in Makedonya'sı, Abbasilerin Bağdat'ı geçti gözlerinin önünden. Krallıklar ne kadar da geçici, imparatorluklar ne de fâniydi! Dudaklarından çocukluğunda ezberlediği şu satırlar dökülüverdi:

132

Hıristiyanların Ayasofya'da bekledikleri melek, o yüce ışıkk artık benim ruhumda. Yüreğim bugün ilk defa gördüğüm o yüce mabedin kubbesi kadar geniş, içim bu şehrin Marmara'ya bakan mavi ufukları kadar ferah!

Bu notlara bir daha geri döndüğümde kendimi artık Venedik yolunda bulacağımı sanıyordum. Ama o gece başlayan saldırı her şeyi değiştirdi. Mehmet'in topları sanki bin yıllık surlarla birlikte benim içimde kendi kendime Ördüğüm duvarları da yıktı geçti.

Şehir kontrol altına alınır alınmaz ben de sultanın alayıyla beraber bu yüce şehre girdim. Belli başlı yerler kontrol altına alınsa da bu büyük kentin pek çok yerinde hala kargaşa hakim. Sultanı hala tanımayan halk onun askerinden kaçacak yer ararken, bir diğer kısım da onu çoktan yeni Roma imparatoru ilan etmiş bile.

Hamza Bey'in askerleri Marmara ve Haliç sahillerinden şehre akın akın girerken, Venedik ve Cenevizli denizciler sultanın kendilerini affetmeyeceklerini düşünerek Haliç'ten hızla kaçmaya çalışıyorlar. Sultan aslında bunlara dokunmuyor, ama Venedikliler, Türkler her an fikirlerini değiştirebilir diye şehirden kaçmaya çalışıyorlar, imparatorun sağ kolu, başmağbeyinci Françez de bunların arasında.

Kaçan gemilerin kaptanlarından Aluvixe Diedo kargaşa-

nın arasında beni Haliç limanında görünce önce tanıyamadı. Üstümdeki Türk kaftanı da beni bir Türk sanmasına yol açmıştı. Beni tanır tanımaz ise onunla gelmemi, şehirden bir an önce kaçmamız gerektiğini söyledi. Buradan hemen Roma'ya gideceğini, durumu Papa'ya ileteceğini söylüyor.

Bacağından yaralanan bu büyük kumandanın yüzündeki perişan ifade gözümün önünden gitmiyor. O ve mürettebatı Türklerin bu şehri altüst edeceğini, taş üstünde taş bırakmayacağını söylüyorlar. Gemisindeki Nicolo Barboro isimli bir doktor bana Mehmet'in deccalin ta kendisi olduğunu söylüyor. "Bugün dünyanın son günü," diyor, medeniyet barbarların eline geçmiş.

Bu adamlar Mehmet'i tanımadıklarından böyle diyorlar. Sultan çoktan şehirde can ve mal güvenliğini korumak için çavuşlarını görevlendirdi, tellalları Rumca ve Latince her tarafta dolaşıyor, insanların evlerine ve işlerine dönmeleri için bağırıp duruyorlar. Üstelik şehirdekileri öldürmek bir yana Mehmet, Avrupa'nın ve Asya'nın dörtbir yanına haber salarak şehre alimleri, sanatçıları, zanaatkarları, mimarları ve mühendisleri, taş ustalarını, dülgerleri çağırarak burayı imparatorluğunun merkezi yapmaya girişiyor

Barbaro boş bir hezeyanla hareket ediyor.

Hayır, bugün dünyanın sonu değil, tam aksine, bugün dünyanın ilk günü. Bugün Doğu'nun ve Batı'nın buluştuğu, sultanın imparator olduğu, medeniyetlerin kaynaştığı bir gün. Bugün, güneş Doğu'dan doğuyor, her zamankinden daha canlı, her zamankinden daha göz alıcı:

Şimdi Türkler kılıçlarını kınlarına soktular, kalemlerini çıkarmaya hazırlanıyorlar. Hattatlar ve müstensihler, ressamlar ve heykeltıraşlar Konstantinopol'de buluşacak. Benim aşkım da Mehmet'in bahçesinde, bu şehirde filizlenecek.

Uzun bir süredir tuttuğum bu notları da Venedik'tekiler; yabancılar; Osmannğulları'nı, Türkleri bilmeyenler ya da onları yanlış anlatanlar okusunlar diye Aluvixe Diedo'ya şimdi teslim edeceğim. Bu notlarla birlikte karanlık anılarıma da böylece veda ediyorum.

Elimde ise Nilüfer'in kuğusu bana bakıyor. Yeni bir şehirde. şehirlerin kraliçesinde, kraliçemi beklerken gönül ferahlığıyla artık o yazıyı okuyabiliyorum:

Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun kulu ve **elçisi*dir.***

133

Yeniçeri, şafak sökerken bej renkteki dolamasını üzerine giydi. Bacaklarındaki mavi diz çakşırının etrafı kırmızı renkteki, çuhadan yapılma dolaklarla sarılmıştı.

Dolamasının belinden itibaren başlayan sık ve ince düğmelerini birer birer iliklerken çadırının penceresinden baktı. Boğazın mavisi ve iki kıtanın beje çalan renkleri arkada beliren güneşin kırmızısıyla yavaş yavaş ortaya çıkıyordu. Günlerdir yağan yağmur yerini açık, ışıl ışıl bir havaya bırakıyordu.

Yeniçerinin kaslı gövdesini sıkıca saran dolamasının etekleri ayak bileklerine kadar iniyordu. En son yakasındaki düğmeyi de ilikledi. Boğazla aynı renkteki mavi kuşağını dolamasının üstünden doğru beline sardı. Cuma namazındaki tören için özel olarak giyeceği altın sarısı kolçaklarını da iki koluna geçirdi.

Sultanın ona, elde ettiği başarı üzerine hediye ettiği işlemeli kılıcını, kınıyla beraber kuşağının sol tarafına taktı. Altın şeritli beyaz börkünü iki eliyle usulca giydi. Bir tuğ şeklindeki beyaz sorgucunu da börkünün alın kısmındaki kaşıklığa sağ eliyle geçirdi. Kırmızı tirkeşini kuşağına, yayını sol omzuna geçirdi.

Yeniçeri, çadırından çıkarken ceylan derisi sarı çizmelerini giydi ve artık iyice ağaran gökyüzünün altında doğruldu.

Yeniçeri, boğaza bakarken boynundaki mercan kolyeyi tuttu. Bir süre manzarayı izledikten sonra kolyeyi yakasından içeri soktu ve Ayasofya'daki törene gitmek üzere yola koyuldu. Bugün, Cafer Ağa'nın yerine geçeceği ilk gündü.

Boynundaki mercan, yeni doğan güneşle aynı renkteydi.

134

Beyazıt, son notları tam bitirmişti ki, yanına gelen müze görevlisi, "Excuse me, sir, but the museum is closing in fifteen minutes," dedi.

Akşam oluyordu ve müze kapanmak üzereydi. Genç adam notları dosyasına koydu ve galerilerin ışıkları birer birer sönerken o da Chicago İnstitue of Art'tan dışarıya Çıktı.

Beyazıt, büyük müzenin önündeki uzun ve geniş merdivenlerden inerken batan güneşin kızıllığı kenardaki taştan aslanlara vuruyordu.

Fatih Sultan Mehmet, Doğu Roma'nın fethinin ardından 30 yıl daha tahtta kaldı.

1461'de Trabzon Rum İmparatorluğu ve Mora'yı da ele geçirerek yeryüzündeki tek kayzer oldu.

1462'de Vlad Drakul'u alt etti.

1475'de Kırım'ın fethiyle bölgedeki Venedik üstünlüğüne son verdi ve Karadeniz'i bir Türk gölü haline getirdi

Sırbistan, Eflak, Bosna, Boğdan ve Arnavutluk'u alarak Doğu Avrupa'yı tamamen ele geçirdi.

1481'de İtalya'nın güneyine ordu çıkardı ancak zehirlendiği düşünülen sultanın vefatıyla ordu geri çekildi.

Sonraki yüzyıllarda Beyazıt Avrupa hakimiyetini pekiştirecek, Selim Mekke ve Medine'yi İmparatorluk topraklarına katacak, ve Süleyman Belgrat'ı alarak Viyana kapılarına dayanacaktı. Ancak bu toprakların hepsi birer birer kaybedilecek, bir tek Mehmet'in İstanbul'u asırlar sonra bile Türk hakimiyetinde kalacaktı.

Yerli ve yabancı tarihçiler şu konunda hem fikirdirler ki 49 yaşında ölen Mehmet on yıl daha yaşasaydı bütün dünya tarihi değişecek, Doğu ve Batı kavramları bugünkü anlamlarını yitirecekti.

İMPARATORLUK II

Genç hattat, Üsküdar'daki kayığın yanına geldiğinde soluk soluğaydı. Kaftanının omzundan doğru yan tarafına dolanan deri çantanın içindekiler fazla hırpalanmasın diye iki eliyle de çantayı tutuyordu. Yazı takımları onun için her şeyden kıymetliydi.

"Hemen karşıya geçmem lazım!" dedi kayığa adım atar atmaz.

"Dur be adam, acele işe şeytan karışır," dedi kayıktaki adam.

"Ama geç kaldım, hem de çok geç!"

Gemici, kayığın ortasında yerini aldıktan sonra homurdanarak küreklere sarıldı. Küçük gemi boğazın masmavi suyunda karşıya ilerlerken güneş gökyüzünün ortasına doğru yükseliyordu. Hattatın önündeki şehrin silueti; Topkapı Sarayı'ndaki Adalet Kasrı, Fatih Cami ve Galata Kulesi gittikçe büyüyordu. Boğazın iki yakası arasında küçüklü büyüklü gemiler mekik dokuyor, bir taraftan da ortadan çoğunlukla Venedik ve Ceneviz kadırgaları olmak üzere gemiler Akdeniz'den Karadeniz'e ya da aksi yönde ilerliyorlardı.

Kayık, Sarayburnu'ndaki limana yanaştığında hattat "Eyvah!" dedi. Elini çantasına attığında aceleyle evden çıkarken yanına hiç para almadığını fark etti. Telaşla kaftanının ve gömleğinin ceplerine de baktı, Kayığın sahibi işkillenmeye başlamıştı, "Hayırdır?" dedi.

Hattat, "Zannedersem yanımda para yok," dedi sıkılarak.

'O zaman seni bu kayıktan bırakmam! Sen benimle dalga mı geçiyorsun be adam!"

Hattat bir kere daha çantasının içini karıştırırken durdu.

"Aklıma bir fikir geldi!" dedi.

"Ben paramı isterim efendi, ne fikriymiş o?!"

"Biraz bekle."

Hattat çantasından boş bir sayfa çıkardı, onu dizinin üzerine koydu ve mürekkep kabının içine kamışını batırdı. Beşik gibi sallanan bu kayıkta işi biraz zor olacaktı ama başka çaresi yoktu.

Kâğıdın üzerine bir çırpıda bütün sayfayı kaplayan tek bir harf çizdi. Yazı takımlarını tekrar çantasına koydu ve kâğıdı karşısında merakla bekleyen adama uzattı.

Adam kâğıda baktığında gözleri dört açıldı.

"Ben hayatımda böyle güzel bir vav görmedim!" dedi. Usta bir hattat elinden çıkma, anlamı çok büyük olan bir v*av* hattının iyi para edeceğini biliyordu.

"Bu, küçük seyahatimin karşılığını sanırım ödeyecektir," dedi hattat aceleyle iskeleye atlarken.

Solak, sarayda sultanın odasına doğru arkasında hattatla birlikte ilerledi. Kapıya geldiklerinde kapıcı solağa hiç kimsenin içeri giremeyeceğini, sultanın kesin emirleri olduğunu söyledi. Solak yana çekildiğinde hattatı gören kapıcılar hemen kapıyı açtılar. Hattat için bu kural geçerli değildi.

Genç adam kapıdan içeriye girdiğinde Sultan Beyazıt pencerenin önünde ayakta duruyordu. Üstünde lacivert bir kaftan ve kafasında yuvarlak bir sarık vardı. Başı öne eğik, elindeki mektubu okuyordu. Dışarıdaki güneş, sultanın yüzüne vuruyordu.

Hattat yaklaştığında sultan başını kaldırdı ve ona doğru döndü.

"Haberler kötü, sevgili dostum," dedi. Yüzünde acı ve dertli bir ifade vardı.

"İspanya'daki ajandan mı?"

Sultan başını salladı. "Durum iyice kötüleşmiş. Artık harekete geçmenin zamanı geldi."

Akşam, hattat sarayı terk ederken, Topkapı Sarayı'nın üç insan boyundaki koca kapıları ağır ağır kapanıyordu. Hattatın altından geçtiği kemerde yazan hat, sarayı yaptıran sultanı işaret ediyordu:

Hanlar Hanı, Allah'ın insanlar arasındaki Gölgesi ve Ruhu, Yerkürenin Hükümdarı, İki Karanın ve İki Denizin Hakimi, Doğunun ve Batının İmparatoru, Konstantinopol Fatihi, Roma Kayzeri Gazi Sultan İkinci Mehmet bin Murat Muzaffer Daima.

KAYNAKÇA

Bu romanı yazarken kullandığım kaynakların listesini, beş yıl boyunca elimden geçen kitapların, makalelerin, İngilizce ve Türkçe yüzlerce metnin, resmin, haritanın, elyazmasının çetelesini lutmak, İskender, Alberti ve Sultan Mehmet'in anılarının izlerini sürmek zannedersem mümkün değildir. Ya da şöyle söyleyeyim: Bir insanın fikir haritasının, hayal gücünün kaynaklarını çizmek ne kadar mümkünse, bu kitabın kaynakçası da o kadar mümkündür. Ama şunu diyebilirim: 2009'un başlarına kadar İstanbul'un fethi ve Fatih Sultan Mehmet üzerine yazılmış ne kadar İngilizce ve Türkçe kaynak varsa hepsi elimden geçmiş; Osmanlı tarihi ve kültürü, sosyal hayatı ve yeniçeriler üzerine de Batılı kaynaklar çoğunlukta olmak üzere belli başlı kitaplar odamı küçük kuleler gibi doldurmuştur. Bunun dışında doktora çalışmalarım boyunca okuduğum, romanla doğrudan ilişkisi olmayan ama gene de onu şüphesiz besleyen onlarca kitap ve makale de burada anılmalıdır.

Tüm bunlara rağmen kitabı belirgin bir şekilde etkileyen, diğer kaynaklardan sıyrılarak öne çıkan eserleri burada zikretmeyi bir borç biliyorum. Bunların ilki ve en önemlisi elbette Sultan Mehmet'in elinden düşürmediği Firdevsi'nin Şehname'si ve hem bu efsanevi epikte hem de farklı kay-

naklarda yer alan İskendername'lerdir Sultan Murat'ın genç Şehzadeye öğütlerinde Dede Korkut masallarının etkisi kaçınılmazdır. Alberti elbette Türkler hakkında kalem oynatmış onlarca seyyahın, diplomatın ve elçinin notlarından etkilenmiştir. Bunlardan en hakkaniyetlisi olan oryantalist Edward Lane, ünlü Avusturyall seyyah Busbecq, İngiliz elçisinin hanımı Lady Montagu ve İngiliz Kraliyet Topluluğu üyelerinden Patrick ve Alexander Russell'in çalışmaları Türk sempatisinin en açık şekilde görülebildiği, Alberti'nin notlarındaki temayı da besleyen eserlerdir. Molla Lütfi ve Alberti arasındaki dini diyalogların ana hatlarına ise, diğer pekçok eserin yanı sıra Ahmet bin Kasım'ın hatıraları esin vermiştir. Fethin tarihsel detaylarında Steven Runciman, Roger Crowley ve Reşad Ekrem Koçu'nun eserleri başlıca etkili olmuş, sultanın madalyonlarla olan ilgisinde Julian Raby'nin doktora tezine başvurulmuştur. Fatih'in hayatı ile ilgili olarak Franz Babinger ve Süheyl Ünver başta olmak üzere pekçok tarihçinin eseri kullanılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun tarihinde elbette Edward Gibbon ve John Romer'in çalışmaları başı çekmiştir.

Üç beş renk çiçek Fatih'in bahçesini ne kadar temsil ederse, bu kaynakça da işte öyle bu kitabı temsil eder, ya da doğrusunu söyleyelim, etmez. Sırf bu kaynaklar ve romanda kimi ipuçları bulunan, kitabın yazılış serüveni üzerine tek bir sayfa değil, bir kitap, en azından esaslı bir makale yazmak gerekir. Eskiler, raviyan-ı ahbar, nakilan-ı asar derler; "haberleri rivayet eden, eserleri nakleden" anlamında; belki de bu, "yazar" kelimesinden daha doğrudur. Uzun lafın kısası, kitabın başarısında yukarıdaki isimlerin ve nicelerinin rolü vardır; kusurları ise bana aittir.

BA.